ספר

חבלים בנעימים

חלק רביעי

שאלות ותשובות בארבעה חלקי שלחן ערוך

מאת

יהודה ליב גרויבארט

טורונטה.

חושתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

הוצאת „מסורה" לודז, פילסודסקי 34.

תרצד — 1934

PRINTED in POLAND

הוצאת הספרים פלדהיים בע"מ, רח' תחכמוני 39, ירושלים

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

©
כל הזכויות שמורות

Printed in Israel

נדפס בישראל

דפוס אופסט האמנים, ירושלים

לזכר עולם יהיה צדיק

ספרי חכלים בנעימים המכילים שאלות ותשובות בארבעה חלקי שולחן ערוך מאת הגאון מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, אבד"ק טורונטו שבקאנאדה, מוקדשים לזכרם הקדוש של

הר' יצחק מאיר

ב"ר ישראל יחיאל ורבקה קאראלניק

עסקן נפלא בשדה התורה והמצוות

ואשתו הצדקנית מרת

אלטא טאבא

בת ר' משה אהרן ורבקה גאלדקינד

זכרם לברכה,

שכל חייהם היו מסורים לכל היקר והקדוש ביהדות ושעבדו שכם אחד עם ידידם ורבם, הגאון המחבר, זצ"ל, בכל מוסדות החנוך והחסד בטורונטו, וביחוד בתלמוד תורה "עץ חיים" שהרי"ם קאראלניק היה ממייסדיו ומנהיגיו עד יומו האחרון.

ברם דכירא לטב האשה הצדקנית מרת רבקה גאלדקינד, אמה של אלטא טאבא קאראלניק, שכל ימיה היו מסורים לתורה ומצוות ושעזרה מהונה להגאון המחבר זצ"ל בכל מפעליו בשדה התורה והחסד.

תהיינה נשמותיהם צרורות בצרור החיים.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

IN MEMORIAM

This second edition of CHAVALIM BA-NE'IMIM, containing responsa based on the four parts of the Shulḥan Arukh by the sainted scholar and eminent Halakhist, Rabbi Judah Leib Graubart, of blessed memory, late Chief Rabbi of Toronto, Canada, is reverently dedicated to the sacred memories of REB ITSHE MEYER KOROLNEK, zealous worker in the vineyard of Torah and *mitzvot*, and his beloved wife, ALTA TOBA, both of blessed memory, whose lives were dedicated to everything sacred and precious in Judaism, and who worked together with the author in all philanthropic and educational institutions in Toronto. Special mention should be made here of the sainted RIVKA GOLDKIND, mother of ALTA TOBA KOROLNEK, whose entire life was consecrated to Torah and *mitzvot*, and who always supported every worthwhile project undertaken by Rabbi Graubart. May their souls be bound up in the bond of life.

PREFACE TO THE SECOND EDITION

It is, indeed, a signal privilege to introduce to the Torah community the five volumes of Chavalim Ba-Ne'Imim by my late Father, the eminent scholar and halakhist, Rabbi Judah Leib Graubart, of blessed memory, containing responsa based on the four parts of the Shulhan Arukh, which in their day left an indelible impression on the rabbinic world. The first volume appeared in 1901, when the young author served in the capacity of rabbi in the city of Makow, in the province of Lomza, in Poland. In the main the work dealt with *sugyot* of the Talmud in an encyclopedic arrangement. And it is no mere coincidence that the Sephardic savant, Rabbi Hayyim Hezekiah Medini, author of the classic *Sede Hemed*, itself an encyclopedic work, gave his *haskamah* to that book. But already then it contained a number of responsa.

When the second volume appeared, the author was the spiritual head of the Jewish community of Staszow, in the province of Kielce. There his responsa are already addressed to the leading rabbis of the time. The subsequent two volumes were published at a time when the author was for a brief period Chief Rabbi of St. Louis, in the United States of America, and then again when he ministered to the Jewish community of Toronto, Canada. In those volumes there appear responsa dealing with the Halakha as it affects contemporary problems. The fifth and last volume was published posthumously. The reader is referred to the preface published there, which will give him a glimpse into the personality and character of this distinguished rabbinic scholar.

The author of *Chavalim Ba-Ne'Imim* and the other books mentioned in the introduction to the fifth volume was one of the outstanding rabbis of his generation, and was widely known as a classic responsa writer to whom rabbis of many lands addressed their queries. He was also a leader and spokesman, and published important works on problems affecting his people. Among his books are: *Sefer Zikkaron*, dealing with the period of the First World War and the author's activities in Russia, where he was instrumental in establishing a network of Yeshivot and religious schools, and in addition doing heroic rescue work; *Yamin U-Semol*, essays on Jewish problems and the relation between Jews and non-Jews throughout history; *Devarim Ki-Ketabam*, a collection of sermons for the High Holy Days and the Festivals, and *Yabi'a Omer*, sermonic discourses on the Pentateuch. He also wrote articles for the Hebrew and Yiddish press and literary publications devoted to Halakha and Aggada.

Rabbi Graubart's published works are only a partial expression of the author's greatness in all the ramifications of the Torah. He was a master of the Halakha, scholar and thinker, creative writer, and savant.

Aware that the *Chavalim Ba-Ne'Imim* had disappeared from the market and unable to meet the demand for the books by rabbis and laymen, we resolved to publish a new edition of the books. This edition is dedicated to the sacred memories of the late beloved REB ITSHE MEYER and ALTA TOBA KOROLNEK. REB ITSHE MEYER was a remarkable community leader whose entire life was devoted to education and philanthropy, and who was a veritable pioneer in Toronto, where he established monumental Torah institutions. He was one of the founders and leaders of Talmud Torah Eitz Chaim. The sainted ALTA TOBA was his true helpmate, co-operating with him in all his endeavors. REB ITSHE MEYER was a pillar of strength to Rabbi Graubart, working with him throughout the years in the Toronto Jewish community. The two, Rabbi and community leader, labored together in the vineyard of the Lord, rearing great educational institutions which are today, after the departure of these two illustrous personalities, the crown and glory of that great Jewish community.

Our thanks are due to the Karoll-Korolnek Family which made possible the new publication of the books. Remembered be for good the members of this distinguished family:

I. M. Herb and Florence Karoll
Samuel and Anita Karoll
Harry and Mary Korolnek
Anne and Jack Wolff
Max and Rose Korolnek
Ruth and Irving Lerman
David and Toni Karoll
Their children, grandchildren, and all their dear ones.

My profound thanks to my beloved wife, Eunice, who exerted every effort to make this project a reality. Her share in this publication is invaluable. I was further encouraged to publish the books by my children, Gale and Rabbi Judah Leib Graubart, my sisters, Hilda and Debbie and their husbands, Rabbi Dr. Irving A. Weingart and Carl M. Gottfried, and my brothers, Jack Graubart and Charles J. Azenberg, and their families.

It is a genuine pleasure to express my thanks to my friend and colleague, the eminent writer, Rabbi Nachman Shemen of Toronto, true disciple of my Father, who always quotes his great teacher in his books, and who has already published his biography in several periodicals. Rabbi Shemen has also encouraged me to bring out a new edition of the *Chavalim Ba-Ne'Imim*.

I recall with reverence beloved departed ones. My sainted Mother, Esther, was my Father's true helpmate. She came of illustrious rabbinic stock. Daughter of Rabbi Alexander Susskind Liebschuetz of Ozorkow, in the province of Kalisz, Poland, she was a direct descendant of R. Sabbatai Cohen, the famed *Shach*, R. David ha-Levi, the celebrated *Taz*, R. Samuel Koidenower, R. Yehiel Heilperin, author of *Seder ha-Dorot*, and other great rabbis of past generations. We further recall reverently our brothers, Rabbi Benjamin Graubart, Rabbi Dr. Philip Graubart, and Wolfe Barzell,

as well as other family members who perished during the Holocaust. May their memories be for blessing.

All praise to the Almighty for the completion of this work. The *Chavalim Ba-Ne'Imim*, which inspired and taught generations of rabbinic scholars, is now again available to the student of the Halakha.

DAVID GRAUBART

Lag ba'Omer, 5734 — May 10, 1974
Chicago, Illinois
U.S.A.

Note on the meaning of the title Chavalim Ba-Ne'imim

The phrase Chavalim Ba-Ne'Imim comes from Psalms 16,6: "The lines fall for me in pleasant places"; in Hebrew: "*Chavalim nafelu li ba-ne-'imim*". The author saw in the phrase, *chavalim ba-ne'imim*, a reference to *chavalim*, pangs of birth, and *ba-ne'imim*, pleasantness. Basing himself on the text in *Pirke Abot* (Abot 5, 26): *lefum tza'ara agra*, that the reward is commensurate with the painstaking effort, he speaks, in his introduction to the first volume, of the pangs of birth — *Chavalim* — experienced in the process of writing a book, and the sweetness of its completion — *ba-ne'imim*. But in addition, the author who was fond of *gematrias*, the numerical values of words, tells us that *chavalim* spelled out the words *Hidushe Yehuda Leib ben Mori ha-Rav Benyamin*. The reader is referred to that introduction for all the intricate and esoteric details.

DAVID GRAUBART

הקדמת המהדיר לדוצאה השניה

מגיש אני בזה לפני קהל לומדי התורה את ספרי **חבלים בנעימים**, מאת הגאון הנפלא, מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, על חמשת חלקיו, המכילים שאלות ותשובות בארבעה חלקי שולחן ערוך, שבשעתן עשו רושם כביר בעולם הרבנות. החלק הראשון הופיע בשנת תרס"א, כשהמחבר הצעיר כיהן בתור אבד"ק **מאקוב**, פלך לומזה, בפולין. ברובו דן החיבור בסוגיות הש"ס ונערך בסידור אנציקלופדי. ולא מקרה הוא שהגאון הספרדי, רבי חיים חזקיהו מדיני, זצ"ל, בעל **שדי חמד**, שהוא גם־כן חיבור אנציקלופדי, נתן הסכמתו לספר זה. ברם כבר אז הכיל הספר אי־אלה שאלות ותשובות.

כשהופיע החלק השני היה הגאון המחבר רבה של **סטאשוב**, פלך קילצי, בפולין. שם הוא כבר מריץ תשובותיו לגאוני הזמן. שני החלקים הבאים נתפרסמו עת המחבר היה רב־הכולל בס"ט־לואיס שבארצות הברית ואחר־כך שוב בתור רבה של טורונטו שבקאנאדה. שם כבר מופיעות תשובות הרנות הלכה למעשה בבעיות הזמן. החלק החמישי, הוא האחרון, יצא לאור אחר פטירת המחבר, ושם ימצא הקורא את דברינו **בפתח דבר**, מהם יוודע קצת על מהות הגאון האדיר הזה.

מחבר ספרי **חבלים בנעימים**, ושאר הספרים הנזכרים בפתח דבר לחלק החמישי, היה אחד מגאוני הדור והיה מפורסם כמשיב גדול אליו פנו רבני ישראל בהרבה ארצות בשאלותיהם. הוא נחשב גם־כן כאחד ממנהיגי האומה ופירסם חיבורים חשובים על שאלות העומדות ברומו של עולם היהדות. ידועים ספריו אלה: **ספר זכרון**, הדן בתקופת מלחמת העולם הראשונה ועבודת המחבר ברוסיה, שם הקים רשת ישיבות ובתי־ספר ועסק במפעל התצלה; **ימין ושמאל**, מאמרים על פרובלימות שונות במחנה ישראל ועל היחסים בין ישראל לעמים בדברי ימינו; **דברים ככתבם**, קובץ הטפות על הימים הנוראים והמועדים; **יביע אומר**, דרשות על חמשה חומשי תורה. כמו כן השתתף במאמריו בעתונות העברית והאידית ובהוצאות ספרותיות המוקדשות להלכה ואגדה. רבי **יהודה** היה ראש המדברים בכל מקום.

רק ביטוי חלקי של גודל הגאון מרן יהודה ליב בכל מקצועות התורה הם ספריו הנפלאים. הוא היה שליט בכל מכמני ספרותנו, חוקר, הוגה דעות, יוצר מושגים, סופר בעל סגנון נהדר וחכם במלוא מובן המונח.

כשהרגשנו שספרי **חבלים בנעימים** כבר אזלו משוק הספרים וכשהדרישות לספרים התחילו מגיעות אלינו, החלטנו להוציאם מחדש. ותודתנו מובעת למשפחת **קאראלניק** החשובה שהודות **לקרן קאראלניק** מופיעים הספרים כעת לזכרם הקדוש של ראש המשפחה, אביהם התמיד המופלג, עסקן גדול שלא היה כמוהו במדינת קאנאדה, ר' **יצחק מאיר קאראלניק**, ואמם הצדקנית, **מרת אלטא טאבא קאראלניק**, זכרם לברכה, שכל ימיהם היו נתונים לתורה ולתעודה והיוו שרשרת ארוכה של מצוות ומעשים טובים. ר' יצחק מאיר ז"ל, עבד שכם אחד עם ידידו ורבו, הגאון מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, בטורונטו שבקאנאדה, שם כיהן המחבר כרב ואב"ד הקהילה ושם פעל הרי"ם קאראלניק, ז"ל, כראש הקהל. שניהם, הרב והפרנס, עמלו יחד בכרם ה' צבאות והקימו מוסדות חינוכיים גדולים שהנם כעת, אחר פטירתם של תרי צנתרי דדהבא אלה, תפארתה של הקהילה היהודית באותה עיד ואם בישראל.

אסיר־תודה אני למשפחת קאראלניק הכבודה שאיפשרה את הוצאת הספרים. יזכרו לטוב בגי המשפחה הרוממה הזאת: ר' ישראל יחיאל ורעיתו פיגל קאראל, ר' שמואל וחנה קאראל, ר' צבי הירש ומרים קאראלניק, חנה ויעקב שלמה וואלף, ר' מרדכי וריזל

קאראלניק, רחל ור׳ ישראל לרמאן, ור׳ דוד ורעיתו אדל אסתר קארול יחיו, הם ונשיהם ובעליהם וכל אשר להם.

ומביע נאי בזה את תודתי הנובעת מקרב ולב לרעיתי העדינה, הרבנית יהודית, תחי׳, שהשתדלה הרבה במימוש המפעל הנוכחי, הוצאת ספרי חבלים בנעימים, ועשתה מאמצים גדולים להוציא את הדבר מהכוח אל הפועל. לה חלק גדול בביצוע הרעיון הזה. כמו כן אני מכיר את העידוד הגדול שנתנו לי צאצאי היקרים, בתי גאולה, ובני הרב יהודה ליב גרויבארט, שליט״א, אחותי הרבנית הנדה, ובעלה הרב ד״ר אברהם אייזיק ויינגארט, שליט״א, אחותי דבורה, ובעלה ר׳ קאפל גוטפריד, ואחיי ר׳ יעקב גרויבארט ור׳ ישראל יהושע אייזנברג, הם ומשפחותיהם, יחיו.

ועונג מיוחד הוא לי להביע את רגשי תודתי לידידי ורחימאי, וידיד בית אבא, הסופר הנודע לתהילה בחיבוריו הנפלאים, הרב ר׳ נחמן שמן, שליט״א, מטורונטו, תלמידו המובהק של הגאון מרן יהודה ליב, זצ״ל, שבכל ספריו ומאמריו הוא מזכיר ומצטט את רבו הגדול, ושכבר פירסם בקובצים שונים את פרשת חייו של הגמהרי״ל, והוא־הוא שעודדני להוציא את הספרים מחדש.

כולם יעמדו על הברכה ויתברכו משמים מעל.

ולהבדיל בין החיים לחיים, יזכרו פה אמי הרבנית הצדקנית והמשכלת, מרת אסתר, ז״ל, אשת־חבר הגאון מוהרי״ל, בתו של הגאון רבי אלכסנדר זיסקינד הכהן ליפשיץ, זצ״ל, אבד״ק אוזדקוב, פלך קאליש, בפולין, וחותר, ממש בן אחר בן, מגזע הש״ך, הגאון רבי אהרן שמואל קאידנובר, בעל ברכת הזבח, הרבי ר׳ העשיל והט״ז, זצ״ל, כפי שכותב הגאון המחבר בהקדמה לספרו, חלק שלישי, יעויין שם. שם הוא מתגה גם־כן את פרשת יחוסו הוא, ומביא שהוא ממשפחת הגאון הצדיק האדמו״ר בעל חידושי הרי״ם, זי״ע; אחיי, הרב ר׳ בנימין גרויבארט, הרב ד״ר פינחס גרויבארט, ור׳ זאב ברזל, ושאר בני משפחתנו, קדושים וטהורים שניספו בשנות השואה, זכרם לברכה והי״ד.

בעזר בורא עולם בקנין נשלם עכשיו זה הבנין, והנני מברך על המוגמר.

דוד גרויבארט

בן הגאון המחבר מרן יהודה ליב גרויבארט

שיקאגו של אילינוי, בארה״ב, ל״ג בעומר, תשל״ד

הקדמה

לאה אמרה על הבן הרביעי: הפעם אודה את ה'. ותקרא שמו יהודה. ועתה יהודה יודה על החלק הרביעי אשר חבלים נפלו לו בנעימים, ועל ארבעה צריכים להודות.

אקוה כי לא לריק יגעתי וימצאו בו איזה דברי חפץ. ואחילה לאלקי ישעי כי לא יעזבני, ואשב בקריית ספר ושבת תחכמוני, ולא אשעה בדברי שקר ולא אומר בימי זקנה הבל הבלים.

„אורך ואמתך" המה ינחוני. לפ"ק.

המחבר.

חועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

להעלם החריף השלם מר נחמן בוימויל אשר העתיק חלק גדול מספר זה בכתב ברור אל הדפוס – הנני מחזיק טובה.

חבלים בנעימים

חלק אורח חיים

סימן א

לכבוד החו"ב מ' שלמה קפלן יחי'.

אשר כתיר כ' למס מחפללים י"מ נגד כסא שליט קבוע והוא נגד מ"ב כברכות ס: שלא יהא דבר תוכן ביניו לבין הקיר ותו"מ סי' כ' סכ"ח:

א) **רבה** יש לומר לפמ"ש מגן אברהם ס"ק ל"ו בשם ש"ג דמשפלים לא מצוב דמיקר שלא יתפאר רחוק מיניו תגה ותנה ולא יוכל לכוון ועל פי זה כ' מג"א דאם חיטו מחפלל סמוך לקיר ממש רק בתחלת תיו שם תלילה כדכר פי' במתל"ם, ה"כ אם מחפללים רחוק מקיר ליח לן כה, אך המג"א מסייע דבפי' ל"מ ס"ד דכ' הטעם משום תלילה לא משמע כן:

ב) **ויש** לומר עוד לפמ"ש כ"י בשם ת' רמב"ם דהטעם דבפי' סמוך לקיר הוא משום כלבול מחשבתו וכמול כוונתו, וברחה דוא שיך רק אם עומד כנגדו דכר שלין דרכו להיות שם תו מחשבותיו מכלבלות ומתמורות מחש"כ אם עומד דכר שדרך להיות שם והוא גם צורך תפלה להניח עליו סדור מוחר וכמ"ש ט"ז סק"ה וכ' שאה כוונת תום' ברכות ה: ד"ה שלא, ומה שסק' מג"א למה כ' תום' ריחר תיכה משום קבוע הא יש כה צורך תפלה, ויל דס"ה בכסא לשבת עליו כמשך זמן התפלה הוי גם כן כצורך תפלה:

ומ"ש תו' דמטה גרחה שלין זה קבוע, וק' למה כחבו שגרחה כן מנד הסברא, הא משורש כגמ' דמטה לשכיכה חיובא וכן מק' בכ"מ, אך י' דיל דמטה אם היא קבועה תיובא מיובא, אלא שקו' הגמ' למה הקפיד אבא בניתין שחפלתו תהא לפני מטתו אם מפליותא כמטה הא קיר כלי מטה ודאי עדיף טפי, ולכן כ' תום' רק דמ"מ גרחה ויל דקו' הגמ' דמטה חיובא מפני שהיא לשכיכה ואין דרכה לחיות שם ואין כה כל צורך תפלה:

סימן ב

בפרדס מרחטן מר"ל כמאמר "לאפרושי מאסורא" מפרסם ליסור לפהות בשעת הברזת המוליא מים חמים מן פלטר של חיורה (בוילער) המחובר לחנור מפני כי בחוחו רגע שמוליא המים החמים יבלו מים צוננים לתוך הבוילער ומתבשלים שם ואי"ה הפוחת את הברזת הוא מבשל בשעת את המים הצוננים ואף שחיטו מתכוין לכך אבל הלא הוא פסיק רישא, וגם ניחא לי' כי אם יתחר הבוילער ריק יפסקע ממוש הים:

והנה

והנה יתן כי גדול הצורך וההכרח לעשות מיס תמיס להוציא פנים וידים וכלים, מיימי כדין זה ושאלתי לבעלי מלאכה מיסי לגירים לומנים מומחים על תיוב פרטים. והעני כותב תשב מלתה לי בזה:

א) **לכאורה** י"ל דלא מליט דחייב משום ריפוי רק אם החדש בעלמא עושה כל המלאכה כמו בפסוק ריפוי של בהמה וכן בשבת קיל. משוכרת דוויחת ושם קלב. במילה בלרעת, אבל הכא שהיו חיוו מכוין לת המיס הלוגנים של הלגר אלא שע"י שמיחת הת הכרזת נורס שהמיס הלוגנים יהגלגלו בלגורים ויתכשלו אין זה מעשה פ"ר רק גרמת:

ולא קשה מנ"ק ס. זורם ורוח מסייעתו חייב לת שהוא בעלמו לא עשה כל המעשה. ז"ת דהלכה מפורש שם בגמ' דהוי רק גרמת בעלמת וכ"כ תוס' ד"ה ר' אלא דלא תקדי מושה מעשה של זרי בפני עלמו וכמו שפ' מהר"ם לובלין וכ"כ רמ"ם פ"ו סי' יית וכ"י סס. והת דזורם חייב הוא כמ"ש רמ"ם שם כיון דמלאכה זו מיקר מעייתה על ידי רוח ותמיד כן היא מלאכתו זורם חם מ"ם בגמ' מלאכת מחשבת אסרה תורה (לת שק' שכוונה א לינה מפולשה כמ"ש מלאכת מחשבת). וכמו כ כמנחות נז. הניח בשר פ"ג נחלים לי לת מהפך לי נמי בשיל חייב וכן מדיק שם בחטור, לת שהוא רק המחשיל ותחי"ב נעשה מלגיו, משום דזה מיקר דרכה של תפי' ולגי' וכמ"ש פו' נו: ד"ה ומעשה:

ובהלכות קטנות חית סי' רסיו הק' למה במכשל ותומה בעי' שיחפה כשיעור בשעת והזורע חייב היכף כשהשליכם פ"ג קרקע ופי' המכשל ותופה פליין נעדו בידי חדם שלריך להגיה בקדרה ולתחום בנחלים אבל בזורע הכל בידי שמים וק' דהכא בפנחות מפורש דחיל שום גמר פ"י שחדם ותם סניח בשר פ"ג נחלים חייב לת שלח עשה יוסר כל שעילה כלל:

ובתוס' שבת יח: ד"ה לין כי בלידים שם בשעת פריסתו המלודה ילכול חייב כמ"ש בחוספתת פפורש מלודה וככנס החי' מהאכ חייב וכ"כ מנ"ת שפ"ו סקי"ם. וק' הת לפ הוי רק גרמת. ולין לומר דזה מיקר מלאכה לידה כמו בזורע, דהת עשום מלאכה לידה היה שרלך לחר הלבי וכבניסו לבית כמ"ש רמב"ם פי' מבשת סי"ם. ועי' מבשם בהדים שפ"ו פקי"ו כ' מפ"ם שוי לידה בפשפה כלב לחר חי' שק דרך הלידים ואין לו בזה שום מקור. ובחתם פרמב"ם השמיט דין החוספתת. ובית חפרים פרי"ח כ' תלק וכ' שלין כוונת החוס' כן כיון שלריך מעשה חדשה שחכנם בחי' להך בפלודה:

ובמג"א רנ"ג פקי"ב לם נוחן חפים לרחיים בשבת והפים פופגים פוכך בדבר ומפיק דפשוט כפ"ם מחלית השקל וכ"כ נהיב חיים. ובלחן עיור ס"ם שכ"ח תולק עליו וכ' דהוי כעושה בעלמו ולחי' מוזכ ורוח מסייעתו ותינה רחי' דשחני כחם דמיקר המלאכה כן כמ"ש רחי"ם:

ורא דחמרי' כ"ק כב. לגבו מעשה חגיג וכוי מלאכה גמורה וחייב גם מיהה כמ"ש שם ע"ב המדליק לת הגדים וסי' מכד כפוה לו פסור מממון דקם לי' כדרבה מיני', לת דסחם לת לין החדש מעשה כל המלאכה ולריך לגיות המוליכה כמ"ש כ"ק ג: ו. לת כח לחר מעורב בו וכי רבי ג: שהיות מוליכה וכ"כ מור וב"י חיים סי"ח שמזיק של ידי הרות, כרי דהוי מלאכה גמורה לת שהיא בפיוש הרות:

אך כתוי רין סנהדרין מז: ד"ה ורק כ' דשבו חייב רק בנזקין דחייב גם שוגג ומוגם כמ"ש מפרי' כ"ק כו. לכל לפנין מיהה פשור לת שרות סיום, (ופי' ז"ך חיים חיים סק"ד גבי ליבה ולינבו הרות שממרן דברי רמביס דנזקין שהמי משום דיפת דגרמי וכ"כ בש"ג שם ממש כדבריו). ולי"ל דהת דעבד בשוה מיהי כלומן שהתם הלכה מעלמה בלי פיוש הרות וכ"כ מהרשי"ל סנהדרין מז. תודיה פוף דשבו משום חגיג לת שם הי' בשוש הרות לחי' רוח מלוי פשור מחיהה, וכ"כ חס"י כ"ק ט. לחלק בין מיהה לנקין, ורוגח פשור כחם לת שי' בכיוש דבר לחר לבל תוס' כ"ק ט. ד"ה לחיכחת כ' למיל לבו משום חגיג חייב מיהה בשוש הרות וע"ש:

וקשה על זה מבשת קכ: מר שחורי הלת פוהם וגופל כדרכו וכו' ליום שלה רב ומפיק דהוי פסיר וכ' רש"י משום הרות מכשבו כרי לפי' ביוש דבר לחר הוי ע"ר לת דמיקר פלחכה ככוי חינם שרי רוח. לת בקרבן נחכחל שם חוח שי משרש כוונת רש"י ברוח שמשבש שרי פחיחת וגעילה הלת וש הוח משבש

מפשם של עלמו וכ"כ בנחיב חיים רפ"ו ומלק
על מג"א סק"ח דס"ל לפי' בנחת לחסור משום
סיום הרוח מכחון ופי' פמ"ג לית סק"ח דס"ו
לימו מפרש כמג"א רק בנחת שרי לרפ"י:

אבל קשה מחר מנמ' בלוחו פרק שוחת לרם
דלם נגד מדורה בשבת ליים עלה לחני
לי בשוח שלוקה מלוי מיש דמלן דשרי ומפיק
דנשרי מלוי לפו שלוקה מלוי ומוכח דהוי לי'
דלוי דלם לל כן הל הוי נאלה לגאלה (ופי'
חוס' שם כנ: ד"ה נאלה). וגם משורש ברפ"י
ד"ם מיש דהוי פ"ל לף דההבער הוה רק
על ידי סיום רוח שלוקה מלוי:

ודקי לחשב להרן על פי מה שכתב בספר
כלי חמדה ויקבל לוה ב' דפל דנרמא
שרי בחלוקה שבת האל כמ"ש שבת קכ: דכתיב
לל תעשה כל מלאכה ופרי הוה דלחסור הל
נרמא שרי לכל בהבערה דכי לל חבערו ולל
כתיב לל תעשה יל דגם נרמא חייב מדלו'
למ"ד הבערה לללו יליף ויליף בבנל כל מלאכות,
ובכלל כי יהודה הוה המ"ד שוחה לרם דלם
והוה ס"ל בביצה כב. דעל גבי מרם מוכר וכי'
חוס' שם ד"ה לין דס"ל לללו יליף:

אבל דבריו מוקשים מאוד דגם לל תבערו
הפי' שלל תעשו בידים וכמ"ש מפרי
חלין לל. נפלה סכין ושחשה פסולה שלחמר ושחשם
וכי לרמ"ם שם סי' ח' ושחשם הוי לכל הפחות
כמו ופשים וכ"כ ט"ז יו"ד ס' סק"ח, ובעלמו
הביה שם מחים חפ"ם סי' כ' ובעל פלני
נאר דפשיטל להם להפוך, ולין חלוק:

ועיו"ש שכתב לחני נאר הקשה למה לריך
לקרל להפיר נרמל בשבת הל מסברל
ידפי' דנרמל לינה מעשה ולי' מ"ם מ"ש ס"ק
ס. דשבת מלוכת מחשבת חסרה תורה חכל
הכל בעזקין נרמל פטור ומ"ה בעי קרל
לפטור נרמל מה שלין כן בהבערה למ"ד לללו
לין לריך מלוכת מחשבת ולל"ל קרל להפיר
נרמל דבכל התורה נרמל פטור, ול"ע דלם
כן למה בשבת קכ: בשם כתוב על כשרו
הוללכה נמ' ללמוד מקרל דכתיב ותבדשם וכו'
לל העשון ק מפי' הוה דחסור נרמל שרי:

ב) **אבל** כלמת זה משום וכ"ד לין זה
נרמל רק כח רלשון שעל ידי
שעושה לת הכרזל בהבערה כלים מיקף מים
נוענים לתוך פלטר והוה כמ"ש בחלין שם. כלי

מלן דכפתי' לחברי' ותשקיל פלי בדקת דמיא
ומיא מייב והני מילי בכח רלשון וק שם השוחט
בשוכני בכח רלשון כשרה, וכן מפני' שבת ק.
ארק למוך מצבע חמוס ונמצלל חון לר' חמוס
פסור מפני שלה נהכוון לאיפקא חיוב חבל חלו
נהכוון לר' חייב משום כמו כנופו, וכ"כ רלש"
שם פ"ש סוף סימן פ"ו מבלגל חביה ודוחשו
בדחיפה לחם והי' מתגלגל עד חון לר' חמוס
חייב וכן שם לה. מחבון חייב משום בונה
ובחמ"ש ארק ד' מבשב פ"ו שנמן קיבה בחלב
כדי לחבשו לף שהחיכון נעשה ממילל לחר כך,
משום דבח מכחו. וכן בנזקין כמו כנופו וחייב
נזק שלם וכמ"ש ב"ק נ: כיצד וניפו כמו הוי
ורש"י דקיינו לחרם ניפו, ושם י: כמו כנופו,
ובמחני ב"ק נם: בח לחר ולינה המלבה חייב
והוה כמו, וכירושלמי שבת פ"ב הלכה ב' פדה
לומרה נפח בכלים ובכרם משלם נזק שלם ושני
יודע למה למידק מדין הבעיר וכיבה בנפיחה
לחם לה מפני היל המלבה חייב:

ומבל משום מלינו בין נסך דכתו לחסור רק
מדלכנן ולחסור רק בשחי ולל בהלחה
כמ"ש בעבודה זרה טב: ויומל דשם פ' קב"ד
סמיף י"ד וס"ח וקב"ה פ"ח ופי' הנה' חשרי
שם פ"ד פי' מ', וכח כתו הוי ככתו כמ"ש
קב"ה סמיף ב'):

וכן בבהמה כתו כנופו כמ"ש בב"ק י: והה
לעדותה דהוי כתו כמ"ש רשי' שם ד"ה
לעדותה, משלם רק חלי נזק הלכתל נמיר,
ולסומכוס משלם נזק שלם. ונרלה שירושלמי ב"ק
פרק שני סוף הלכה ב' תרשל נפח בכלים
ובבין משלם נזק שלם רקי לסומכוס פ"ש:

ועיי"ש חוס' בבח קמל י: ד"ה ארק דלם ארק
לחן על הכלי וקדם לחר ושבריו חייב
דלי לחלינן הכל בחר מטיקרל לל משכחת
בעדותה חלי נזק, ולין הדברים מובנים דהל
כל עדותה כתו כנופו ומכל מקום הלכתל נמיר
דלינו חייב רק חלי נזק. גם מ"ש דסברל
פשומה לחלק בין זורק לחבן לזורק כלי עלמו,
קשה להבין החלוק:

ובח כתו לחו כנופו ולמנין מיתה פסור ולענין
שמיטה פסולה כמ"ש בחולין פ"ל ומוס'
שבת נמ: ד"ה חו דבמלוכת שבת פסור, ובמכות
ת. דחיט נולה, וכן לענין נזקין כ' חוס' ב"ק
כב. ד"ה ור' יוחנן דלמו בכחו וכן כתב בית
יוסף חיום סל"ב. והל שב' חו' ב"ק ד: ד"ה
ולימל

ותימא דהייב, אין כוונתם כן רק לסיד דמקצה ותימא מבעה זה המים. אבל רמ"ם כיק פ"ב סי"ב ויש של שלמה סי' ד' וכ"מ שליב כי דכת כמו מייב בנקיון. ולענין מרוכות שמי דשוח צמוים סי' ס"ל סעיף ס':

והנה בחשובות סים מהחם יעקב סי' י"ב נשאל אם מוכר לנשום מוכה מבגדי תשמו מדה ודן בשאלה לאסור דכתו בגופו והוי כנגיעה ומביא רמי מעחני כיק הגיל דמלבה מייב וכן שם יו: מרבנול שעבר כלים גרוש שבכיסיו מייב למזמכום גוק שלם ושם יח: הושים רשמו לשויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו מייב. ואין לומר דאדם מבהמה לא ילוף דהא בי"ו ויד קי"ג וכמ"ש קי"ב סי"ם בשם מהרי"ל כאב אם נפח ישרשל בשם הוי כאחוי בבשולי נויס ומביא רמי' מלרוזח ומהא דמרבנול דכתו בגופו, וכן רמי' מיומח מה. קמי מחרמח ומביד בחשובח סרי דכתו בגופו, וכן בשבח דנופח מייב משום מבגיד, ואחר כך השלה להחיר דס"ם אין כתו בנגיעה וכמ"ש בי"ק י: נבי זא ושוב רמי' משסחים לב: מנשח בית הפרס ולא אמרי' דהי בנגיעה וכן רמי' מלרוח מקשו סי"ם הרחוק השופר מפיו ונפח בו ותקע לא ילא, אלא שבשל שם יחמיר עכ"ד:

ויש לעמיר עליו, שם שבשב דבפיחה בפיו סי מעשה בשבח ומשם חייב משום מבגיד סוא בכריחום כ. וירוי שבח פ"ב הגיל וכן רמי' משבח שה: החשפח בכלי זכוכיח חייב משום מבה בפטיש וגם בשבח בשפיש בשו' משבח כמ"ש רשי' שד: שריה מגור. וכן בילה לב. המליח שלבנה שמור דאחרי' אחדוי ופי' הערוך בשרך אד שרשעון דנשח בפיו ודחק השלבנה מרשות היחיד לרשות שמור משום דשלבנה אין בה ממש אבל בדבר של ממש חייב בנפיחה ורש"י שבי' שבשח בידו גם ק"ל דחייב בנפיחה (ובלאו"ז נורם ומשח בידו). ושי' בחשו"ח שבחבה על השריך כיון דאורחי' בנפיחה פיו ולא בידו לשם שמור. ויפלא מאד שם שקי' הי משורש שם דחש"י שמור משום דשלבנה אין בה ממש:

וראיתי בשרשם שבם חרש"ו סימן כ"ח שבשב נשם שבשם שין זה נפיחה פיו מחלוקת רש"י בילם ושרשך אבל ליחא ק. ושם שבשיח לא שביד ובבוחן פ"ו משבח קבב: משמשר לא שביד לא שבשם בגופו דדיוקי לא הוי משבח וכ"ש בנפיחה שבל פיו לאו משבח. לא דק ובשחשר שלא נתכוין לשבח אלא לנפוח בפיו ולא ידע שיעשה שבח:

תפי' ידחוק אח שבשמה בידו פטור משני שם"ם הוא לאו שמשם מלאכה כלל, ורש"י שם ד"ה חדש שבי שהנחינה בקול ל"ש מכלי דרמי בר חמש מיירי בדבור אמש מייבי בדחי"ש כיד:

ומ"ש שמנחי' דאין לומר לחדש מבשמה לא יליף קשה לוך ס"ד לומר בן דשטוח לחדש מעיר מבשמה דכתו בחדש מבלש נזק שלם ובבשמה ערוכות רק מלי נזק:

ומ"ש רמי' מיומח דכתו בגופו, לחחמה דכלפי לייח דר' יהודה לומר דאר מוהר לשמוד לשמה ומפיח הלם על המזבח ואין פסול שרי דכתו לאו בגופו. אך לליבא דאחת לוך דכתו בגופו לא קשה מבש, מדא י"ל שאין ניך בשל בעבי כתו ולוך שאמרי' דהלחת אלי' היא ברלם המזבח מ"מ נופו של אר עומד למעה. ועיקר נרלה דר' יהודה לשר לי מהחם הוי דאין דאין מעשה לחדש ואחי' ממילא הוכשרו הלליחת כמי כשר וכמ"ש והלם על המזבח חוקד וכמ"ש חוי חמורה ד: ד"ה רבמ דאם מלליו כשר לא אמרי' מניד לא מהני ודוקא אם שריך למעשה לחדש אמרי' כתו בגופו, וגם י"ל במ"ש מבחי' אח"כ מבי"ק יו: דאין כתו בנגיעה כ"ע יש לומר לוך דכתו בגופו, מ"מ ס"ם לא אמר אר על בבי המזבח. ובזה ניחא מ"ש ומחוש ז. חבא לי לדפבא דשמא ומביד לי' ובשל חמילא וק' הא כתו בגופו וי"ל דשם בבי בגיעה שם:

ועי' רמי' תרי"ח ס"ח שסי"ג מיחר לשלמל מוקלם על ידי נשוח דהוי שלמול כלאחר יד והיינו דבשוח הוי בגופו אלא דמיקלה לחשוב רק בשלמול יד אבל בגופו חיחר כמ"ש מחבי' שבא קמח. הקם מבשבו בגופו:

ומ"ש רלי' משופר, סי' חבלים בבמימים מ"ב סי' ל' לוח אחים ושללה:

ולא קשה מש"י יוד י"ח שקש"ב שלם משים ידיו חוך המקוה ושל ידי נשוח חמילא הולכים המים חון למקומם לא הוי שחשבה מ"י דבר המקבל טומאה וכ"ב בסוף שפר דרום ומדום לבב' רעקיבא חשובה ל' לם מבעבע שלשלה ושל ידי זה המים חמ"ב מבניסים שלמש לשמלה לא שוי הווי מ"י חדש רק גרשת. דאף דבבל דוכחי כתו בגופו והוי פסיק ר"ישע מ"מ בבא לא בארו אלא לם מושם מעולם במים שלשם ולא מ"י כתו:

הדרן לי"ד דכיון דכתו כנופו בפתיחה הברזת הוה מניח המים הנוגעים ומבטלם בתוך הצנור. והה שכי רש"י שבת עד: ד"ה מנור דלאו חייב משום מכה בפטיש כיון דמתני' דנמרא המלוכה לף דהכל הי' מכתו, תולי י"ל מכה בפטיש שהני כיון דתינה מלאכה מלד עלמה לגיך שיעשה החדש תוכה בעלמו, או כיון דלא נעמרה מיכף רק לחי"כ וכמ"ש הפרי' בילה כב: מודי"ה המסחפק דכל ס"ד הוא דוקא שם נעשה תיכף אבל שם המלאכה נעשית לחי"כ ממור, וכ"כ בשד נשדי סוף שדי חמד חמן ומלה נשם ניה לפרים יו"ד סי' ס"ל נבי הי' שם כתוב על נשרו דמשה נשבת קכ: בפי' שם כ' על נשרו קורא לפנילה נרמת למחיקה לפי"ם כיון דנשעת הפנילה לין כאן מחיקה לפי"ם שנורם שימתק לחי"כ הוי נרמת, אבל הכא הא תיכף נהפלאת החמים נמים בטוגנים:

ג) והנה כל מרבי הצורים לחמרו כי לף שם לא יבאו מים חדשים בתוך הכוילער ולף שם יהי' ריקן עד חליו לא יחפקע שם המטוח אשר עליו תהי שתוחה ומסתמת היא פתוחה, ולי"כ הוי פי"ר דלא ניחא לי' ודעת הערוך להקל כמ"ש לוח"י סי' שיך סי"א ולף להחולקים הוי רק לי' דרבנן כמ"ש שום, שבת קג. ד"ה לא ומג"א שם סקכ"ו:

ועי' פתני' שבת קכ. מוסיף ממילה בכל הכלים בין מלוים בין ריקנים והקשה בניה יונתן יו"ד ח"ל קי"ם שום כ' למה מוסר נמלוים מים הא הוא מבטל ומי' כיון דהיו מכוין לביטול ואינו נהנה מוסר ועיין לומר כוונתו דאפי' להחולקים על הערוך מכל מקום כיון דהוי רק דרבנן לא נזרו בדליקה כמו דל"ג על גרם כנוי במקום פסידא כמ"ש לוח"י שיד סעיף כ"ב. ומי' תכני נזר תרומ סי' ל"ל שום ד':

ונם לחמרו כל התוחנים פה לחד כי שם הכוילער רוחה כולו לו שם יריקו מים רוחנים נכחוב עד הקוילער לין כאן שום ביטול מפני שלף שם יעלו הרוחנים למעלה לתוך הקוילער לין נכך כלום, כי הם נלחי"ה רוחנים ולא יוסיפו מלומה פי' נוהם על הקוילער אלא שם יריק יותר מים, דאיתי שם עד הקוילער ים מצרה נתלחן מים ויריק יותר, נהפרש על ידי פתיחת הצנור, יעלו המים הטוגנים החדשים על הקוילער ויתבטלו:

אבל שם תחתים הכוילער נוף, לחסור לפתוח הברזא כי כמה פיעלו יכנסו על הקוילער ויתבטלו וסחם כוילער ממוך שלנים נתלחן מים, ופחמת ים עד הקוילער פצרה נתלחן (כהגור פלר;מס):

ואין לחסור משום שלף שם לא יעלו המוגנים על הקוילער, ס"ם המים הלוגנים החדשים יתחממו כאוך הכוילער מלמו מן המים הרוחנים שכו מלמטלה, ז"ל דהכוילער הוי כלי שני שהמים הרוחנים נכנסים נתוכו מן הקוילער פי' הלגודות וכ"ם לין כלן משום בשול כלל לפי' נלוק לפוך שם כמ"ם לוח"י סי"ב, ולפי' נלתכמי דשם מחד ולפי' ככלי שני לסור כמ"ם סי"ח סי"ל, פי"ט דוקא לוק לתוך שם אבל לא שם לתוך לוק והכא המים הלוגנים שם מלמטה, ולפי' כשרו דמבטל מספק כדי קליפה כמ"ש שיך יו"ד ק"ה ס"ק ס' וסמ"ג שיך שם ולי"ש שיך סקי"ת, (ועי' כי' סי' שיט כשם הגש"ד פידוי לענין הנעלה ככ"ם) מ"מ כ' תום' פסחים מ: ד"ה התלפס שרוי מים שם לתוך לוק לין מבטל לף כדי קליפה מפני שמפסידים ולף שאום' שבת מב. ד"ה נומן כ' דמלוי במדוכים ושם התמים מלוכים לסור לף שכשם שם לתוך לוק מ"ם מ' פמ"ג יו"ד סי"ם ס"ח דין השליטי דכמים לין שרוי מבטל ומי' ח"ד ל"ל סקי"ם וסוף סק"ח מים שם לפוך לוק לין מבטל כלל:

ועי' הפלרם ישרחל כלכלה שבת כג: ד"ם ולסור דכוום כלי שני לסור ליתן לוק לתוך שם לו להפך, ולי"ש מניין לו ושוה נגד סדין שבמ"ע ס"ח סי"ב:

אף שים לעיין למה השמיטו הפוסקים ירושלמי ורחבים פ"ב מטעמר הט"ו דנם כלי שני מבטל ולולי מ"ם דשם הרמבים פכ"ב משנה ס"ם להחמיר כחחבמי דהוי כ"ם כמ"ש ס"ם (ודלא ככ"מ שכתב לחבמי כלי ריחנון):

(ואם הי' כלן זיפה מכ"ש לולי י"ל דהוי הכוילער כלי ריחנון ופ"ם מ"ם חבד לחנרהם חי"ב יו"ד כ"ו ורב"ם ח"ל סי' ל"ב ולחכני נזר יו"ד קי"ל לכל בחמת לין שום זיפה כלן):

ואפי' הי' כוילער חומרת דחבמי, מ"מ כיון דלחבמי לינו חלה לי' דרבנן הוי פ"ר כדרבנן ולי לא ניחא לי' שרי. וידוע דשם קלוחה

מרומת הדשן דמחיר פ"ר כדרבנן, ואף שמג"א סי"ד סק"ס חולק עליו לגבי מחירי שבת כמ: ומ"ש: מביא כל קו' מג"א ומ"ש, ועי' שבת ק: קא. כתו בכרמליה לא נזרו (ובמג"א הג"ל ממרדכי פ' הזורק) ופרובין פח. כור קמור שופכין לחוכו מים ורש"י ורי"ט שם דהוי פ"ר ורש"י בילה לג. ד"ה והלכתא. ומ"ש שפר המלך שבת פכ"ה הכ"ד על הפ"ד מרש"י סוכה לג. דתקון מנח דרבנן, הביב כמ' כתב סופר ח"מ סי' פ"ד דרח"ם פ' הבונה ס"ל דהוי לחי דלחו'. ועי' בתר ילתק תוי"ט ליה להיתר לחני ניחא לי ובהשמטות חזר בו ומחיר רק אם לא ניחא לי' ועי' תרומת מיים סי"ד שהביא מהרש"ם פוסקים רבים להחיר פ"ר כדרבנן:

ויש לדון דלחני' היינו לגלות נרס לסור דשבת קכ: נרס כבוי מותר ורמ"א סלי"ד סכ"ה מחיר רק במקום פסידא וכ"כ מג"א תקי"ד סק"ה, ועי' רח"ם בילה כב. וקרבן נתנאל לחוש מ"ט דלחני' שלא במקום פסידא שרי, וי"ל דאם לריכים למים חמים לרחילה הוי במקום פסידא דאם לא כן מה מק' בשבת קכ: דרבנן לדרבנן ברחילה הא י"ל רחילה אין פסידא ופ"כ כיון דלריך לרחון לצער הוא וה"ג במים חמים. ועי' שבות יעקב ח"ב סי' מ"ה כ' לסור לגרום ולא הביא רחי', לבל בנדונו הוא מעמיד גם המות לזבובים ומחכוין לכך וניחא לי' לבל הכא אין כוונתו שיחממו המים הלוננים ולא ניחא לי':

ואודות לי' ים בשול במים דנהכל כמו שהוא חי, עי' בחבלים בנעימים ח"ג סי' י"ח לוח ג', ומפורש דים בשול במים במתני' שבת לח: בסילון של לוען ושם מ: מביא קהון של מים וכו' ושם מא. המימם שפנהו לא יתן לחוכו לוען וכו'. (וכן בבילה יש בשול במתני' לח: ויש כח מקום בשולי גוים כמ"ש יו"ד קי"ג סי"ד לף דרחו' לעומקא חי' כמ"ש חוס' שבת קמג: ד"ה הלכה ועי' חבלים בנעימים ח"ג סי' כ"ז לוח ב', מ"מ רח"ם שבת סי"ד סי' כ' כשם דשבים כי דחין דרך לעומקא וחוס' יבמות חז. ד"ה ר' יוחנן דלף דרחו' לנחיפה, מ"מ אין זו תכילה תשובה). לך ק' לי מה בין מים לשאר בשיטול בשבת, הא לבשולי גוים הם שוים דשאר אין בו מקום בשול גוים כמ"ש סי"ז לח: דמשחח בלבל חי וק מים שם ושבת נת. תרי"ע לדרי עבדי', (והא דרש"י ע"ז מביא בשם שאר שלא נשחנו, ודאי דמקום לשון גמ' ע"ז לו: חם מים שלא נשחנו, והטעם שאר שוח) ות"ל מ"מ בשבת מ: בשים כ"ע ס"ל לחי' בשבת ועל שאר ים דעה דאין בו מקום בישול:

ועוד דרב"ז חי"ח ס' ר"ג דגם בשבת חלוי אם הינו מלבל כמו שהוא חי לבל שמ"ע סי"ח מ"ז סקי"ו ותבל סקל"ז דשחו דאין חלוי בזה וגם בשיטת הנחלבים מיים חייב חטוח מבשל וכן בשרבי יוסף שם סקי"ג חולק על רבב"ז:

(**אודות** שפק פ"ר, ר"ן שבת מא. בבי ליהוף מחיר וכ"כ ע"ז שם"ז סקי"ג וקונטרס תמרון לש"ע סלי שבת רע"ז סקי"ח):

סימן ג

לכבוד ידידי הרב הגאון המובהק

מ' מנחם כשר יחי' מירושלים

מחבר ס' תורה שלמה.

א) **ראיתי** בספרו סיקר סדרת ברחשית סי' ח"ל ובהשמטות שם שכ"ם מאד. שחדש סהולך בשבת בספינה או במנדל הפורח ממערב למזרח שהיום הולך וחסר, אם יבא למקום שהוא לילה שלו לשבות מוד חספר שעות עד כלות כ"ד שעות. כי חדש חייב לשבות משם למה שלם ושינוי שלו במקום. וסביח רחי' מירושלמי כחובות פ"ב פ"א בהלוויתו של רבי בערב שבת נחלך היום ארבה ומ"ח שריין מליקין דלמח דחללין שבחו וכו', גם בעיר כ"ם מפרקי דר"ח ני"ב דשחם בנעמן דום בי' בערב שבת ורלה יהושע בלרחן של ישרחל שלא יחללו חת השבת, חשמע דחלוי בשקיעה החמה ולא בחשכון מע"ל. ותח"כ הביח ס' ר"י מינץ סי' מ"ה שמוסר ליל בשבת מבבריח לעפורי, ויש שם ספק זה כיון שם שני בישים בשקיעה החמה כמ"ש שבת קיח: יהח חלקי ממכשיפי שבת בשבריח ומוליחי שבת בעפורי, ולא מהח שמיטת שבת כל משח למח:

אינני יודע כל יסוד ורחי' למוסרח ז. ומל פי משום כל לחד חייב לשמור שבת כפי מקומו וכמ"ש חורם (לחור) שבת שית לה' בכל מושבוחיכם וכמ"ש רבב"ז חי"ח סימן ע"י. ומ"ש מר שהם חפשר לומר שהם נחקלר להעוסק פיום ביום כפור של י"כ שעות שקיים מלוח חעני בלא נוחי חוגם נברח להשמעות חש"ם

וכוח

והוא הדין בשביתת שבת. ואחמה כי רגייתו עריכה רחי', וכי אסור ליתן ביום כפור אף כי אין תינוק מרגיש כל עניו:

ומ"ש מר מירו' בחובות שאף שלא שקעה חמה בערב שבת חשו לחלל שבת והוערכו לבם קול, אף"כ דעריך שביתה מעת לעת. אין שום רחי' דשם המעם כיון שלא הי' כן נדרך המעבע, וכאותו שעת במקום קרוב וסמוך כגר הי' לילה ולא ע"ם חשעה נסים לא שקעה חמה שם, ולכן נלעברו ושי' לבם נוקפם משני שהגם שיגו יכול לעשות זמן המעבע ולאשוה משבת מל וכמ"ש בפגדרין גם: דאף שאדם הרחשן לא הוסר לו בשר מ"ח אבל בשר היורד משמים דאיטו בשר ממש. (ויש לדמות דיש לומר החם המעם משום דאיגו מיח המרן). וכן דד"ק מלכים ב. ל. ג. מביח חוספחא שמען של פי גם הינו עריך לעשר וכמ"ש בחולין מב. אין מזכירים מעשי נסים. ומעשם זה הרג את עלמו הכוכם מפני שאבל שבת לעריכו ולא הי' בהלווית דבי ולא יגיה עליו בח קול וכמ"ש אסי"ם שם ותו' מהריש"ם סוף ח"ח שם. אבל היכא שעקעה החמה בחוחו מקום על פי טבעו של עולם, מה יחברן בשמרת שבת כיון שעבר יומו והוא יום מול:

וכן רחי' מפרקי דר"ח דשבת היא על פי הטקופה. ומה שדחה כ"ח שבחמת קטה מ"ם פרקי דר"ח סירא יהושע מחלול שבת. הא מלחמה מוערת בשבת כמ"ש בשבת יב. עד דדחה לפני בשבת אלא מפני שיעת חסידים מחמירים שלא כדין כפו שהיו בימי חלמי וחשמונאים וכיון שנעשה גם לא חשבו עוד, אבל היכא שאסור לחלל שבת מן הדין לא מהני עמידה השמש. זה הינו כי יריחו נכבשה בשבת כמ"ש ירושלמי שבת פ"ח סוף ה"ח ובמדבר רבה פ"ד וכבר ידעו הסלבה להיתר לפני מלחמת נבעון. גם אין יפלא על הדעת שיעשה ה' מופת בשביל חבשים מחמירים שלא כדין. והא דשבת קבת. נעשה גם ליוסף בן סימאי אף שהי' מותר לו להניח לבבות, החם שאני דשלו אדם רשאי להחמיר ואולי אדם חשוב כמוהו ראוי להחמיר וכ"ש בשביתת ע"ח מ"ח ואם מהחשב אלוה הנוגעת לכל ישראל שבדה גדולה היא. ועוד יש כ"ש מהרש"ל שיוסף החמיר מפני החשד שלא יאחרו אחרו לוה לבבות. והא דשבת קנ: בחסיד שנפרץ לו פרץ בחוך שדהו וכו' ונעשה לו נס, הי' ע"י תו"מ סי' ש"ז סק"ד:

אלא הפי' בפרקי דר"ח כיון שדחוי שבת בשקוע נפש כ"ש דפנ"ם ע"ב מבשב ר"ח ומהדרי' אם אפשר שלא לחלל וכ"ש ביומא ו: דאי טומאה דחוי' מהדרי' אפשרה וכ"ש בפני יהושע שבת כח: דאם טומאה דחוי' הי' עדיף לנם חנוכה, הכא נמי הי' נכון ורחוי ליהושע להחשלל על הנס שלא יהללו שבת. ואין קושיא מפני מה לא השחדל יהושע בידיעו למנוע המלחמה כשבת שאי הי' עדיף להרחות כלבה שמותר לחלל שבת במלחמה:

ובנחל אשכול חלק ח' 168 מביא חמא דבי חלי רבה פ"ב שעובדא דשמש בגבעון הי' במלחמת עמלק כין מסח למען תורה, ובזה מייעב קו' מוצ"ח סי' מל"ד למה אומרים ביום רחשון של שבועות זמן מתן תורחנו הא החורה ניתנה בשבת שני יום ל"ח לספירה. ומ"כ כיון שלא עמדה חמה שמונה ותרבעים שעות כמ"ש בע"ז כה. ולספירה בפי' ימים חמימים דסיינו יום ולילה, אבל ימי המועד חלויים בלבנה והלבנה עשתה הקפתה כדרכה תמיד, ולכן ז' סיון לא הי' לו ל"ח לספירה אלא יום כ', סיי"ם. הרי ג"כ דהיום נחשב ע"פ שקיעת החמה ולכן הי' יום כ' לספירה:

ועל פי זה חלמינה שפתי שקר ופעמים המיגים המוכח בהשמעות לפ' חום יחיר כי יש שעמד השמש בגבעון כיום חמים ים להחליף השבת על יום ה' וכ"כ בספר הנלחם לה' ליפתן ממילהויחן, והוא דחה את נחום פעם כי משורש ביהושע שעמד השמש בחלי השמים ולולא שעמד הי' השמש שוקע כעוד שם שעות כדרכו ואחר לבא ולהעריב כיום שלם וזו י"ב שעות, נמלא שלא נוספו רק שם שעות. אך דבריו הם נגד גמ' ע"ז כה. שעמדה מ"ח שעות. אבל כרור כשמש שביום חלוי בשמש ולא כמספר שעות, ויום לרוך הרבה הוא יום אחד:

ומ"ש כ"ח דיש ספק זה למי שהולך בשבת מעבריח לעפורי, אחשבה הא כמעלות הגיאוגרפיות מלא שחיתן ביום כי הקרובות הגה ואין שגוי בזמן ביניהן. ומ"ש ר' יוסי יהי חלקי מחכיסי שבת בעבריח וכי הוא רק למשמרח ותומרת מדרבנן וכמ"ש רש"י ד"ה מחכיסי שסבורים שחשכה ולכן בעבריח מקדימים לפני זמן על חורה ובלעזי מחארים, אבל בחמת אין חלוק ביניהם כלל:

ומם

ב) **ומה** שהעיר כ"ת בכל הלכות המלוות בניית המקדש בחצות לילה, מנין יודעו בדיוק מתי חצות, ואין לומר שהי' להם כלי מודד הזמן שאין נזכר במשניות מס' תמיד והכל נכתב מיד ב' בשכיל וכמ"ש בזבחים לב:

ג) **חקירת** נכונה. ותמנס יש לומר שידעו על ידי כוכב שמנגן בכוח לפניהם וכמ"ש בברכות נ: או ע"י כלי תלפסרה, שמזכרת בבי"ת ממ"ם ואולגוין בידו' ר"ה פ"ת ה"ב. ולא קשה מהכל בכמה וכו' דהלא ביומא פ"ג מ"י הילני עשתה בכרכא של פתח היכל לידע זמן קריאת שמע וכן מליט במדות פ"ת מ"ם טבלה של שיש ושוה, ופ"ב דלה ממכי' הכל בכמה וכו' רק בשלהכת הקודש:

ועיקר נראה שאם לי לשמר לידע בדיוק זמן חצות שיעמדו על פי חומד הכוכבים או מנסיון לחר ולא שיהי' פחות או יותר ממש לא תכשה לן דהחורה קבעה זמן חצות לילה לפי הטבעיות, וכמ"ש בכורות יז: רחמנא אמר מביד בכל היכא דבעי למשבד. ועי' לקן מאלת פ' כה (יח. ד) אין יכולם לידע רגע אחי היום ולא כי אחי הלילה שהוא יותר קשה. ועי' מד' מיכס פ"ת ל"ב מן הוי ידע ר' יוחנן בן וכלא, מפשוטי' (מהלמודו):

ג) **ומיש** כ"ת בהשמטות לחמוה על ת' ר"י מיניס הגיל שכ' טבריה ולפורי בשוך מחוס לחד, ממד' תיכה פ"ב פ' שים ר"ת מיל ביניהם:

כן הוא גם בירושלמי תפניה פ"ד ה"ה. ובירו' סנהדרין פ"ג ה"ת זה לומר בטבריה וזה לומר בלפורי מן הכא להכא ז' מילין מן הכא להכא פ' מילין והיינו שים ביניהם פ"ז מילין לבל כתי' רק שם נזכר בשניהן פ' מילין והם י"ח כמ"ש בידו' מפניה. ובהגהות הלבן לר' יוסף שווחרן (לבוב לג). קשרין (לפורי) בשרך פ' שעות וחלי מטבריה, ובס' לקן ישראל לר"י סאלווין 290 כ' שים ביניהם כ"ד וחלי ק"מ. ואולי תרבו וחזרו ונבנו במקום לחר:

אך קשה מחד על ר"י מיניס, דבירו' מרובין פ"ה ה"ת לחמר ר' שמעון בי' יכול חני לעשות שיהו מהלכים מטבריה ללפורי עי' מעכזה ופ"י נורנגין והיינו דיכיל לחקן ולא חיקן ורבנ"י הי' כזמן לחר עם ר' יוסי ומ"ב בימי ר' יוסי לא היו יכולים ללכת בשבת מטבריה ללפורי ושיי"ם בפ"ח בני חמחת ובני מבריה עיר לחת היא לבל לא מבריה ולפורי:

ובשבת קה. מחמי' הכותב ב' לוחיות בשתי המלמות לחת שחרית ולי' בין המרכים ר' נחליאל מחייב וחכמים פיטרים וכ' רמ"י לם יש שהות משחרית עד בין המרכים הוי כיוצא ושם' ד"ה ורבנן מקשו מכותב חות לי' בטבריה ולי' בלפורי רחייב שם קד: לף שים שהות. והרי"ף מיניס שכ' והלה דכ' בטבריה ולפורי מיירי בתוך התחום דלחוק לומר שכתב בשתי שבחות בהעלם לחר, מבותר שלח פ"ל ברמ"י שחכמים סומרים לם שהה מבוקר לערב והוה מחייב לחרי בשתי שבחות. ונם לח כתוס' דהם כ' דלחוק מטבריה ללפורי מן בוקר לערב ולהרי"ף מיניס הם בתוך התחום. ולחן לומר דכיונה הרי"ף מיניס שהלכו על ידי מעברות ובורגנין כמ"ש למעלה, דהלה רבנ"י לח חיקן. ובראה לתרן קו' תוס' על רמ"י ורמ"י פ"ל כרי"י מיניס דשתיקן בתוך התחום ולחן שוהה בדרך מבוקר לערב ולבן חייב:

ועי' בתוליה ה: דמקשה והלה רבי בטבריה הוי, ותמוה שלח נתלה שקבימה מקום רבי הי' בטבריה ועי' תוס'. וכתב לתרן בס' דורות הרחשונים ח"ב פי"ח על פי ת' ר"י מיניס שטבריה ולפורי היו בתוך תחום, ובתוליה ג: כרך וכל הסתוך לו נדון לענין תוליה ככרך וכיון שרבי דר בלפורי והיה סמוכה לטבריה שמקפא תומה, הי' חייב לקרות המגילה בלפורי כמ"ו בטבריה, וסתך עליו במולדות תלחים ותמורחים 604 וכתב שטבריו לחתים כמיניהם מסיני:

אבל לף שהם דברי שכל לך לין החמת כן. דלמה להגמ' להזכיר יחוס טבריה, הלא לר' יוחנן שם ו. רקה היה לפורי שהיתה עיר מגלר כמ"ש ניסופט יט. לה. ומ"ל להגמ' להקשות הלא רבי בלפורי הוי וקרא בס"ו, גם בטרכין פ"ם מ"ו חציב קלרה היסנה של לפורי מוקפה חומה, ונם כתרת חרפ"ח פ"ב כ' רק כפרים הסמוכים גדוים ככרך חבל לא עיר גדולה בלפורי שהיו בה ק"ם ללף שוקים כמ"ש ב"ב מה:, תבטל לטבריה הקטנה ממנה:

ואעיר עוד על רמב"ם ת' ר"י מיניס שכ' בסנהדרין לו: היכמה הולכת לחר היכם לפני מטבריה ללפורי לף כי קרוב הוא לין היכם חייב ללכת לחרי', והוא פי' מחודד לבל

לכל חמוה דמה טעם נדבר ולמקום רחוק עלי לבא לחריו ולמקום קרוב עליו ללכת לחרי, הא שלחולי דנברת קשה כמ"ש בכחובות כח. ונם ק' למה לי קרא דוקרלו לו זקני עירו הא תמיד החובע הולך לחר הנחבע כמ"ש בחו"מ סי' יד ס"ח בהג"ה, והשתא היא החובעת מטוס עגון שלה ואם היא מחלת בחליה אין עליו חיוב וכמ"ש חכם לבי סי' ח' וכן מבואר בר"ש סנהדרין יט: ד"ה ולא דהיכא שחיה יכולה להנשא אין חליה כלל וכ"כ חחם סופר להי"ע חיב סי' פ"ה, ועי' ת' רשב"ש י"ח ותעד מקל"ח ומקל"ט והפלחה כחובות כד: ופני יהושע מ:

סימן ד

לכבוד ידידי הרב הגאון חפפורסם
מ' **אלי' ליפשיץ** יחי' אבד"ק
גרוצא.

אשר הקשני כ"מ על כמף משנה פ"ד מהלכם סה"ת בשם ר' אברהם בן הרמב"ם שפי' בשבת ו: כתן בזמן שישראל שרוים במדבר אז לא היו רשות הרבים רק כרמלית כיון שחחומיהם וכליהם היו סדורות עם ולא היו נוח להליך. והק' וכ"מ מכ"ז משנת פ"ג כ' בשם חשו' הרמב"ם שתן חי' חחומין מן החורה בכרמלית אם כן חיך לומדים בערובין יז: חחומים דאו' מאל יצא חיש ממקומו וכן שיטת הרמב"ם, הא במדבר שהי' כרמלית לא היו נוטג כלל חי' חחומין. וכתן מר בקושיתו לדעת החומים בפ' נכנסין יונתן דרוש שני פ"ב:

דבר בפשוט לק"מ על רחב"ם כי תין דעתו כלנו הג"א, דהא כ' מפורש בחוחה השו' שלא יצא מל הדעת שהי' בהליכה במים חיסור חחומין ממחנה ישראל שהי רשות הרבים. והר' חברהם לא ס"ל כחניו דיסוד שיטתו דתין חחומין בכרמלית חשוב כמדבר רשות הרבים וכוח ס"ל דכרמלית היא. (ועי' רחב"ם היא בפי כל מקור):

ויש להקשות לפי מה שכתב הרוקח סי' טרוכין קפ"ח שהק' דהא בשבת נחנה חורה כמ"ש בשבת פו: ואיך חצו לחחוריהם י"ב מיל כמ"ש שם: ונאנרו על חי' חחומין ותי' דשיו מוקפים מגני כבוד וכשם מחלים ואם ק' כיו חוחרים להולית ותן לישוב חחומין כלל:

אך דנרי רוקח חמוהים, ונרש"י פח: ד"ה ר"ג כשב דהקרובים לדיכור חוכיו עד קלה המחנה ואם כן לא יצחו חוץ למחנה כלל. ולפי דנריו שילחו חוץ למחנה אין לחזרתו מקום דשם לא היו ענני כבוד. ועי' חבלים בנעימים ח"ג סי' י"ד ד"ה לך יפלא:

והנה כדשם ר"ח מפורש בשבת לו: משה היה יחיב במחנה לוי ומחנה לוי' רשות הרבים, למה לא לחר כחחת שמדבר סי' ר"ה ופ"ב דרק מחנה לוי' הי' ר"ה חבל מחנה ישראל לא היי ר"ה. וכן כ' רש"י ב"ב ס. ד"ה וירח מחנה ישראל כחלר השוחפין דמי דלא סי' ר"ה חלא במחנה לוי וכ"כ ני' שם דמחנה ישראל הוא ר"ה, ובודחי כוונחו שהיה כרמלית. וכ"כ מהילי ריש שבת משם הי' עומד במחנה לוי' והיה היחה ר"ה שכל בני ישראל היו בחים שם לדון ולשחול דתין מי שיחחה בידו, ומחנה ישראל כל חחד ותי סי' יודע בו רשותו ותין לחברו רשות עמו:

וניחא מ"ש שם מקושם מעביר חרנם חמות בר"ה הוי, שהי' במחנה לוי' לו שמלחו לוחו מעביר חוץ למחנה שהי' רשות הרבים:

אך מ"י להלוט שיטה זו, דחם כן היתה ההולחה מהליהם למחנה לוי' דרך מחנה ישראל שהיה כרמלית, והלא זה מחלוקת רבן ובן עזחי בשבת ה: המולית מחנות לפלטיה דרך שניו ותיך בן עזחי פוטר הא כל הולחה במשכן הי' כן. ונם מה חמר שם חלא רבן היכא חשכחת כה"ג דחייב, הא במשכן הי' כן. וגם למה חשני שם ו. שהי' דרך לידי ר"ה ותסופי וכ' חוס' ד"ה מידי ורשב"ח ד"ה ותסיקנא שכן הי' במשכן, למה לריך לעידי ר"ה הלא גם בלעדיהם הי' שמיד הולחה מה"ט לר"ה דרך כרמלית:

ופשוט הפי' לא יצא חיש ממקומו, הך ממקומו שיטן הוא כשטור המחנה שלא יצא י"ב מיל לכלחה מן המחנה שבכל המחנה עלמה היו מוחרים לנחת כמ"ש בערובין נה: כיון דכחיב על פי ה' יחנו וכו' הוי קביעות. (חו כיון שם שמשה עשה להם נ' לריסין) וכ"כ בירו' שם וכן בשבת לח: כיון דכ'

דכ' ע"ם כ' יאכו כסופר על מנת לבטל במקומו הוא וכן כיון' שבת פ"ז סוף הלכה כ'. ולעיני יומא לפה בשבת פד: דמק' לתני קסר על מנת להפיר הוא למה לה מצני רבא כן דכיון שהי' ע"ם כ' הוי קסר על קיומה. ועי' תוס סופר תרומת סי' ע"ד:

סימן ה

במשנה פסחים קמו. רבן גמליאל הי' אומר וכו' מלה על שם שנגאלו שנאמר ויאפו את הבצק וכו', ודמביא פרק מ' מחצן כ"ד ובהגדה הגירסא על שם שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמין עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם שנ' ויאפו וכו' וכתיב נמי רחה שבאת ימים תאכל עליו מצות למחר מוני כי כאפון יגאלם וכו':

ויפלא מאד ג) ויאפו וכו' עוגות מלות. לח כיסה מלח מלוה כלל כי אפו כיום מ"ו בדרך. ב) וכי מלם א שהיו אוכלים הוא בשביל שלא הספיק בצקן, הלא א מלוה שנצטוו ישראל בשעה לעשה נמי המעם לפני החפוזן. וקו' א הקשה גם התברבנאל ע' כח ומיישב שהגיון דברי רש"י פסחים שם וכ' שמשם הרין שבמצרים לא נהג אלי חמץ רק בלילה הראשון. ותמוה שהוא נגד נמ' פסחים לו: דפסח מלרים תשלו כל היום וכן מפורש ברש"י וכוונת הרש"י דאפו לצורך מהר ולא נלטוו על כל ידאם, וכיכ כפי' רבותינו בעלי התוס' פ' כח למיל שפסח מלרים לא נהג אלא יום אחד ניחא לפי שנורשו ממלרים לא נתחמלו (ומ"ש רש"י דלמחר היו מוחרים במלאכה, תמוה לי קלי על יום ע"ז ניתן מה קמ"ל ופסיחת, ולי כוונתו על יום ע"ז קשה הא כי' יום טוב, ומי' מויים ע"י מ"ה דמפרש דמחו אלא נלמדו לו על שביעה ימים ומי' חוכם חסד סי' כ"ם ושפתי חכמים חלק ו סי' מ"ל אות כ'):

ועי' אלית שמחדש שפם בקרבן פסח הילה כלך אחר היום של מכר וביום רחצן היו מוהרים בחמץ. ומפורש כעדו בפי' המשנה לרמביים ע"ם שהי' אסור בחמץ בלילה ויום רחצן:

ונראה כי אמיי שלכילת מלה מפני המשה, לך ר"ל טעם פשם המלוה שמפני זה נלטוו על המלה, על המחיד שהי' נלוי וידוע לפני כ' שילאו בחפזון ולא יוכלו להחמיה מלום בלק עד ממלמו. ומלאתי לר"ל שהוא דוחק שמעת דקדק במהני' פוטה יד. כל המנחות חטים ומנחת סיפה שעורים כפם שמפני' מפני בהמה כך קרבנה מאכל בהמה ופם עו. לאמר לפם ר"ל לחכמים, סופרים הניחו לי ואלרבנה כמין חומר וכו' והם הם דברי הרין פסחים שם שאכר לחוחה הגאולה נלטוו בחכילת מלה וכ"כ בחניה רבתי בשם כ' יפפי' דכיון שהקביה רולה המהיד ולופה ומביא מה שמחיד להיום, ע"כ לום מבוכב על נם על מחר:

והנה בפרנים המיוחם ליוכחן (ופי' מרוך מרך מר הנני קורא לו מרנים ירושלמי) כח ויאפו חת הבלק וכו' כחב ומהיפי להון מחומחת דשמשת חריתן פמירן וכ"כ רשכים שם עוגה כי אין לחם אלא החפוי בחנור. וכיוצפו כמ"ש פסחים לו: שלינו אפוי בחנור אין קרוי לחם. וכיון דלא כ' לחם רק עוגות לא היו אפוים בחנור. ואי אפשר ליחר שדעתם שמלה יכולה להאפות בחמה, דמפורש להיפך בברייחא שם לו, הסופגנים וכו' בחמה פשורים מן המלה, ושם יולאים כמלה בשבי' בלילפא, ור' יוחנן ור"ל דאליבי בלילפא, שניהם מודים בחמה דאין יולאים דלא הוי לחם, ומפורש בברכות לו: דלחם הינו מבדך במולית דלא הוי לחם, הינו יוצא ידי מלה:

והנה לכאורה יש לדחות, דבפסחים רק על סופגנין ודוכסין קאי אם נעשו בחמה פשורים וכמ"ש רש"י ור"ל דמ"ל הלא מעשי אלפא לא קאי על חלה המפרת לבדה רק על כולם ועריך שני חנאים שיהיו נעשים כפשוט ונם נאפו בחמה אם פשורים. אבל אם נמוה, י"ל לא שנאפא בחמה חייב בחלה ויולא בו ידי מלה:

אבל הלא הרמביים פ"ו מהלכות חמ"ל פוסק דאפי' אם נמוה אם נאפה בחמה הינו לחם וכי משנה פיפה ליבשה בחמה פשורה מן החלה שאין מפבה חמה לחם אין שלשה כמים אין שלשה בשאר משקין. ופ"ל דלמד דין זה מברכות לו: לחם השעוי לכותח מעשן כשכין חייבים בלמודים פשורים, והוא פאפוי בחמה כמ"ש רש"י שם ורחיים פ' חלה פי' ב', הרי אפי' הינו פשוט, מכל מקום פשור מעשר מעם לבד:

ולכאורה

ולאורה ק' שהרמב"ם מכיח דין זה שמי פעמים וכשנוי. כפי"ב כ' הלכה פסוקה שאין מעשה חמה לחם, וכהי"ד מכיח דין לחם העשוי לכותח ומחלק בין כשכיס ללמודים וכן כש"ע יו"ד שכ"ם ס"ו וס"ז שונה כ' דינים אלו כמשנת הרמב"ם. ולחימי כפי' רבינו על שרמב"ם שנחלקה בזה, ותי' דרמב"ם היינו מפרש כרש"י דלחם העשוי לכותח פיירו בחמם הלח שהיה מעשה תנור רק שהיו עשוי לאכול תוכו בעיני'. ולכן יש חלוק בין כשכיס ללמודים עכ"ד. ותמנם כשיטה מקובלת ברבות שם גם כן היינו מפרש שעשה בחמה הלח לחם העשוי ליתן במוריים כיון שנעשה על דעת שלא לאכול ממנו פעור. אבל דברי הש"ע ה"ה לפרש כן, דבתוי"ם קס"ח סט"ו כ' דלחם העשוי לכותח אין תופים תוכו בתנור הלח בחמה. וכל הלכות פי' שכ"ם ל"ש, כי בס"ה פיסק שהם דסופגנין ודוכשנים שעושים משמע לפי' שהם בתנור, וכן בש"ע סיסה וכו' לעשותה סופגנין או ליבשה בחמה שעורה הרי ל"ב כן, ובחמה שעורם לפי' שם גמור, אבל בש"ע סיסה שכלילתה רכה נלפה בתנור מיבת מוכח דדוקא שכיסם ביחד סופגנין וחמה שעורים. ובוב בס"ו לישה מעשה לישבה בחמה שעורה ומחליט שם מ"ם בס"ה וס"ב. ותי"ב בס"ו מחלק בין כשכיס ללמודים:

ובסתירת הרמב"ם, וי"ל דרמב"ם ס"ל כר"ם פ"ה מהלה מ"ה ע"ם הירושלמי דבשעכין חייבים רק מדרבנן שם לפה תרוה קשנה נלפ וכ"כ ב"י שכ"ם ד"ה כ' הרמב"ם בכוונה לשון רמב"ם "בלבד", וכהי"ב כוונתו שמדאו' אינה לחם וכהי"ד מביא נאם דרבנן. והש"ע שכ"ם ס"ז בריור דרק מדרבנן מחייב בהלה לחומרת ולכן בתוי"ם קס"ח סט"ו סותם דבחמה מנרך בורח מיני מזונות לפי' בכשכיס וכמ"ש מניח סקל"ב והגר"ח סקמ"ח ומשורש כן בב"י יו"ד שכ"ם ד"ה ומ"ש רבי' שה טעם מנהג מהרי"ם מרוטנבורג דלענין ברכה חינו מברך המוציא:

ומשורש כש"ב משמע ליז חוש כ' דאין יוצא בהלה הנלפה בחמה וכ"כ מק יעקב חס"ח סק"ח ובש"ע ברב סעיף ו', אלא הלי ויאפו לח הבלק מזונות מלוה לא היו מלוה מלוה רק מזון תל ושפיר היו נלפים בחמה

ותמוה מ"ם בח' מברי' לחלק לרי"ח קל' שבשטוק זה שונים מלוה הפי' מזונות עלולות כמ"ם ריש מופד קטן אין עושים עוניות (עגול סביב) לנפנים וחמניה כב. עב עוגה וכ' רש"י שורה עלולה כמו עוגה שהיא עגולה, ולכן כ' תורה עוגות כדי שבדע בכל הדורות שהמלות צריכות להיות דוקא בחוק זה עלולות. אבל זה כלי יסוד שחוקן המזונות הלה היו על רבום ולה יצאו בהן ידי חובתם מלה. ותון מזה כל לחם הי' לפנים עגול כמ"ש מרוך ערך מריחת עשתן כשכין חייבים היינו עגולות כחלות מפני שהם כשהר שם לבל כלמודין ולה קפיד לי הוי עגול או לריך פעורים:

ואף שהיו המזונות מזין חול מ"ם קשה על המרגוס שחלו לוחן בחמה, הלה כשכילתה בח פ"ד לומר לין עוגות הלה מרגש. וכן מהרגם המרגוס בעלמו עוגות מלוה מריכין עפירן. וכעירוך ערך מר השני כ' שעושים חור בתרן ומחמין לוחו בתם ולופים בו לחם ומקרחם מרלים על שם החור שחפוי בו וכ"כ רש"י בילה כח: ד"ה ומרכין שחופין על הגחלים:

וגם קשה יותר הלה הכח כ' ויחפו ושחם לפי' שבחורה היח רק בתנור, ובחמה מותר בשנה לחפות ולבשל כמ"ש מחכי שבת קמו: ולח הלוק בחמה בשביל שיחמו ושם לם. בחמה כ"ש לח פליני דשבי ופי' רש"י דלין דרך ניסול בכך, וגם הח נתן כ' לשר חלפו לפו ומיגם ילוף כ' לליעזר בבילה מו: שרובי מבשילין ולף דבוי מסוכחת לכל שכיס כרי ס"ל דהך קרח לוסר לפי' בשנה, ומשורש יותר בירו' שם ר"ח לחיח כמ"ד במרם נחנם בשנה נרם כמ"ד בלוגם נמנם עומדים כלוגם ומזהירים בלוגם ושייים בקרבן שמדם שבלן בהפילה מורה על לפי' וביטול בשנה ופ"ב דסחם לפיה בחם היח ולח בחמה. ודומה לומר דס"ל למרגוס דלחפים כוללם בין חם בין חמה וכמן שכחוב שנלפה בחם והכח במזונות סי' בחמה:

והא דבשנה עד: דמקשה למה נקט בחתני' חופה ולמה לח לחמר דילוף מקרח דלחמר לחפו, היינו משום דמשם לח נדע חיוב מיחה דקרח זה חינו חלה לחו הכח מכלל עשה. וגם דחין רחי' לחסיר לגיבת דכ"ע, דר' יהושע בחכילתה בבלה פ' ויסע פ"ד מוכח בדחים בילה ס"ב ס' י"ח ושיטה מקובלת שם חומר דקרח לחבר חלפו הוח רק בבחמה ומעשי נסים שמי שרולה לפוי סי' מחלפה לו והרולה מבושל סי' מבשל לו (ור' יהושע דפליג על ר"ח בירו' בילה פ"ב ה"ח מוכח כחום' שם י"ו: ד"ה לחמר חול לשימשו בחכילתה):

ובעין

ובענין זה קשה בחלם פ"ת מ"ד הסופגנין פטורים מן החלה ועי' רח"ם ס' חלה סי' כ' סעיו כספוג ורקיקים דקים. היינו כ' חנויות חלו יחד וכן בסוף יו"ד סכ"ט ברכיב סניהם יחד כמ"ש הפריסה וכ"כ רמ"י ב"ב יט: רקיק סופגניס מברה דקה ורכה. אבל ר"ם כ' שם לאחד פירוש דסופגניס הם רקיקים דקים כי רקיקי מלוח מרגם תונקלום לכפונין וכ"כ נפי' רמב"ם שם ואם כן אין יוצאים מוכח מלה במלות שלנו שהן רקיקים דקים הן פטורים מן החלה מפני שאינם לחם ומלה נפי' שהוא לחם כנ"ל ולפי' ר"ם ורמב"ם רקיקים לף על פי שאינם מעשה ספוג מינם לחם. אך י"ל כמ"ש בברכות לח. בכוכא דתרעא דאף דרבין אמר מסום ר' יוחנן דפטורים מן החלה מ"מ יוצאים בהם ידי מלה לחם עוני קרי בי', וס"ב ברקיקים דכוותם. אבל קשה מאד אין יחכן שם בחלה מצה ו' רקיקי נזיר משלן למכור בשוק חייב בחלה הא במ"ד חיחא דסופגנין היינו רקיקים פטורים. (ופי' רש"י מנחות מת. ד"ה רקיק וכמנחת חנוך קמ"ז ריש דף ג.):

ושוב ראיתי בס' לרחות חיים לוי"ח חגי"ז והסכימת ס' חור לפתרו שהמחבר"ם הקשה כן על המלות שלנו ומ' כיון דלופים חוכן לפיקר לחם בפסח הוי פת גמורה. וברחם כוונתו משום דקבע עליהן. וכשכתבו כ' מנחת חינוך מ"ע י' חוס ל' דמלות חכילת המלם עושה קביעות וכיולא בזה כ' בשער המלך פ"ו מסוכה ה"ז ובפמם המלך שם וגליה ברכוס מם: תוד"ה לי דאפי' חכילת עראי חסיר לאכול ביו"ם חון לסוכה משום דחכילה שבה ויו"ם הוי קבע. וי"ל יסוד לסברת זו חגמ' שבה לא: כיון דכתיב על פי ה' יחנו וכו' כסוכר פ"ת לענות במקומו, ומבוחן גה: במתן דקביע דמי:

ופלא שלח הק' המחבר"ם מרקיקי נזיר דמסרם בפשוה ונם לי נימא דמלה הוי קבע עלי קשה בברכוה לת. חאר שחמר דאר חוברת קבע סעודתו על כוכא דתרעא וברך המוליא למה הוצרך מר בר ר' חסי לחדש דיוצא ידי מלה בהם משום לחם עוני ולא סני לי' בפשט הקביעות. ואולי יש לומר כיון דלא חשיב אחר קביעות לית אחד רק נפי קביעות הכוב ואם לא, אמרי' דבמלה דעמו כמ"ש בחוס קס"ח סי' ולכן בכוכא דתרעא אם יחיד חוכל לשם מלה לא מפי קביעתו חלח ברקיקים שבכל חוכלים דוקא למלה הוי קביעות חלח מסוסף חני בזה דבגמ' שם מר זוטרא קבע עלי' וברך משמע שהוא לבדו קבע ולא שהרוב קבעו. וי"ל דוקא בפחות מביעור חכילה בפלה דעתו אבל בדבר שאין חלוי בביעור מהני קביעות שלו ולכן ברמב"ם פ"ג מברכות ה"ם כ' בכוכא דתרעא ואם קבע מזונו עליו מברך המוליא משמע שאלוי בו וכן בחוי"ח קס"ח סעי'. (ופי' רש"ם ברכות פ"ו סי' ל' מביא מחלוקת רמב"ם ורחב"ד אי חלוי בדוב, ופלא שבספר היד פ"ג מברכות לא מזכיר מחלוקת זו):

וגם יש לדון על חי' המחבר"ם, דממ"ש קס"ח סק"מ כ' ברקיקים דקים לא מהני קביעות. ואולי דוקא החם שבפשים בדפוסי ברזל והם דקים מאד אינם פת לקביעות אבל ברקיקי מלות הנאפות בפעור מופיל קביעות:

ועיקר מלה דכל טעם רקיקים שמוכים מן החלה משום דאין דרך העולם לאכול רקיקים לשם פת וכעין מ"ש רש"י בשבת דבשול בחמה לא הוי בשול בשבת דאין דרך בשולו בך, אבל בעיר כיון דהעורה מוכה לעשות רקיקים והכשרו בך שפיר דרכו ך והוי לחם גמור. והוא הדין במלה כיון דשפיי שחידה מחמת מופים רקיקים דקים שכשרו בך והוי לחם:

סימן ו

נשאלתי על כלי מחכות שמלופים בשעים בעיסה לבנה ומסופקים שמא העיסה היא חרס ואין להשמילם. וכן כלי זכוכית שהמליחו זה מקרוב, שמבלים ולופים בהם מם דיעם לענין פסח:

הנה חיתת בכלים פ"ג מ"ם המופל כלי חרס וכו' וחכמים חומרים המופל אם הכרית מהור ואם הרסוף ממא דכיון שהוא רסוף ונריך הכלי להעיסה חשיבה העיסה ככלי עלמו, הכא נמי שורלי העיסה לריכה לחזוק לו לנקיון המחכות הוי כנוף הכלי, וכן במבינה כו: וכו. חמרי' שבלפוי מיקר ומ"ם בדף כו. דמיבעל נמיל לפויין, הוא משום דהחודם קרוב לשלמן עין כמ"ש שם. והא דבכלים פ"ת מ"ד בריל שמא שנלנו שם מהור אם הרוב מן שהיור מהור. ואם כן שבא רוב הכלי הוא מחכות והעיסה הוא

היה משום, לא דמי דכסם דוקא משום שבלגם ומרפס זה בזה ונעשו נוח לחד מס שלין ק ככח דהמיחה מועדם כפני עלמה לין הולכים אחר הרוב ולינס כעלם לגבי המחכוח:

ואף דביכמות קג: חפרי' דלין למדים ליסור מעומלה וכ"כ פוחיח סוף סימן חפ"ו. לך כ"ם חפ"ע סי' ו' סקל"ד כ' דכמלחח דחלינ כסברח למדים, והכח כסברח נוחכח ק דחס המיחה של חרם לא מהני הנעלה דלינו יולח מידי דופיו. גם הח דלין למדים לר' מעומלה, לינו כלל נמור וככמה מקומוח למדו מה מה כמ"ם כמריומין כד. ברן לחמה וכר' לא היינו דחקן כל כלי כמ"ב וכו' וחום' מלין סד: ד"ה שחם וחיי"ד סי' קפ"ב ועי"ו חרי"ח חפ"ו סקי"ד ויו"ד שלי"ו סקי"ב ועי"ב חלק ח' יו"ד סי' כ"ו ועוד:

ובפסחים ל: ופ"ו לב: מהני דקונית לחומיס ולא מהני הנעלה ופרפ"י חרם מיח כחכר וכן כחב רמכ"ם פ"ב מחלן הכ"ה וסוף פ"ו מהמ"ח ופ"ז ה"ב וחום' ע"ז מב: ד"ה והלכחח ורשב"ח כחורח הביח ביח ס' שמר ו' ומוחיח סים חניח. ורי"ח מפרש דמלוקה בזכוכיח לגבל כחכר מוסר בהנעלה כמ"ש חום' כהוכוח קו: ד"ה כני חלו הי' כולו מעופרח לח הי' כחסר ומכשיו שלין בו חלח מעט יחסר וכ"כ כמ"ז לב: ד"ה קונית מי נרע חפוי חכר מחם הי' כולו ממנו וכ"כ כ"י חו"ח חניח בשם מרדכי פסחים פ"ב חקפ"ד וסמ"ג. וכפ"ע שם סכ"ג כ' כרי"ח דחרם מלוקה זכוכיח לחסור וכי מניח סקמ"ח בי"ל דעתו דמלוקה כחכר מוסר. וחמוה דהמחבר יפסוק להחיר נגד רמכ"ם ורמ"י ועור. ויוחר נרחה דזכוכיח כ' לרבוחא דלק דסיל בסכ"ו דלינו כולע מ"מ לינו מליל לח החרם ומכ"ם חכר דכולע ודלי ל"ח מהני הנעלה:

והנה לדמח רמ"י והרח"בונים דחרם מחוקה במחכוח לחסור, נוכ"ם בכלים חלו המלוקים כחרם כפנים דחסוריס דיוחר נרע חס החרם כפנים. חך לריח דכי חלו הי' כולו משופרם מוסר כ"ב חס מקלחו מופרח, הנה דעתו דרק כולו חרם לגד חסור חבל חס יש חבור מחכוח עם החרם מועיל בנעלה וכלים חלו מוחרים. חבל יש לרחוח דעסם ר"ח בחמיר בחכר דוקא חס החכר בפנים מקום דלין החרם מחכחלן כולע כלל דסי כפני קדרוח דלח חסרו חהדדי כחים מדרבי מולין סי'

מלילח ומ"ח יו"ד ל"ב סעי"ח, משל"כ כלים חלו דהחרם כפנים וכולע לינו יולח מידי דופיו:

אך יל כמ"ם מנ"ח חכ"ח סקמ"ם דמה שקלין נלידרם לח מהני הנעלה דלין ט ממקום חלח נשם בעלמח, וכ"כ רמב"ם פ"ם מחלן הכ"ה כלים המקומים ושומים בחכר כמין זכוכיח חסוריס, ל"ב על ידי מיחה מוחמח זו לין כסם דין כלי חרם ון כ' דכרי יסכר סי' פ"ב, וכמ"ם בב"י קח: בשם חכוסה דרבנ חחחח לחו מלחח היח וכלים הוי לינס כני יומן ולין רק לר' דרבנ. ועי' ט"ז חיב חרי"ח סי' נ' בחלון וכ"ב. לכל קסם לסמוך על זה דמלן מפיס ויל דמיחה לינס חחוסח בעלמח וכיח דבר של ממש:

ואי מס שבניח מנ"ח רלי' מרמב"ם, דהח דעתו כרש"י דקונית היח כחכר ולפי' כ' מיחה של ממש לחסור:

והנה לדינח, כחב סוסר יו"ד סי' ע"ח ומהרי"ן בכהן ח"ב יו"ד סי' כ"ב מחיריס כלים חלו בהנעלה משום דסוי דרכו להשחמש בשפע ויש חמיד ס' נגד קליפח הלפוי ועוד פעמים. לכל בחמח לין לריך לכל זה דמחבר סחם שלין הלפוי הזה חרם רק מן שחקח לבנים כמו שכחב בדברי יסכר שם ולכן מחיריס בהנעלה בכל חפולות ישרחל ע"ם נדולים וכ"כ בחנני נר יו"ד קי"ב שנדע מניח החרוסח שלינו חרם ורלוי להקל וכ"כ שדי חמד הנעלה סי' כ"ח ובחר משם להני מקשלן שמר ס' סי' ל"ז שבוחרשע מנעילים לוחס וכ"כ ל' זהב כלל ל"ח סקי"ב בשם רבני ווילנה:

ב) **ובכלי** זכוכיח יש שלם שיטות: ח) שלינו בולע כלום כמ"ם בחכוח דר' נהן ממ"ח לינו בולע ולינו פולע וכ"כ בחבסול מ"ב 141 ומרדכי פסחים פ"ב חקמ"ד בשם רחביה וחום' ע"ז לב: ד"ה קונית וכחוכוח קו: ד"ה הי וח' רשב"ח רלי"ב ומורח הביח ביח ס' שמר ו' (קנד:) ומשמרח הביח שם שהעין חעיד שלינס בולעים לחפי' כחמיס וכ"כ ר"ן פסחים ל: (וכ' דבליעתן מועטח מכל מקום). והביח לח החו"ב. וכן פסק המחבר לו"ח חלי"ח סכ"ו ומ"ח יו"ד קל"ב סקי"ח. ב) חור ארוע פסחים סי' רכ"ו כ' דשם כמחכוח וגריסים בעלה וכ"כ ריטב"ח פסחים ל: בשם ברח"ה וכ"כ ברח"ה בנדה"ב ביח ס' שמר ו' דשם

חבשילו, ופ"ב דספקא הוי כדרך הנאה דתליב לא עדיפא הרומה ממאה מערלה, ואם כן הכי נמי נפא תמן דאסור בהנאה הוי ספקא כדרך הנאה ואסור להסיק תן התירה כל זמן שהתמן במין וכ"כ תוס' פסחים כח: ד"ה ר"ם ולר"ת דמ"ל לפני זמנו חיטו עובר עליו מוהר להסיקו תחת חבשילו כרי דלדיון אסור מדתו. ולא קשה מתוס' ע"ז מג: ד"ה אמרו רמה שמחק ושרה לרום ונעשה זבל הוי שלכדה"ב. היינו כיון שחיטו עומד לכך ויכול להשליכו ליס, ותש"ב כספקא:

ואמנם בתוס' ב"ק קל. ד"ה ולא כתם ר"ת דהדלקה בערלה אסור אפי' שלא כדרך הנאה כגון בשמן שחיטו עומד להדלקה, מוכח דלא אתרי' סברת ז' כיון דעומד להספקה הוי כדרך הנאה. ופ"ם שמחלק בין הנאת הדלקה להך דספחים כה: בגוהרקי דערלה דמותר משום דהחס לא הוי דרך הנאה כלל. ואין מובן כוונתו. ודיחק לומר דהתירה אסרה בערלה שלכדה"ב בכלל עם כדרך הנאה, ודוקא אם יכולים ליהנות כדרך הנאה, אבל בגוהרקי שבוער הוא ואינו רואי לדרך הנאה אז מותר שלא כדרך הנאתו:

ומה שכ' בשעה"מ דנדר לא נדיל מיני, לכאורה קשה עליו מפי' הר"ם נדרים מח: מוכח בכי' יוסי רכ"ת ובד' סקלי"ג דמ"ם בנודר לוכל עם חברו על שלחן אחד ולא פי' שיאכל עמו דמסתמא הם שונים זה עם זה ופ"ב נדיל מיני. אך נראה דשאני התם דיושב ביחד עם הפים בנדור ממנו ומסתמא שונא לומו לא פי' שיאכל ממנו, אבל הכא בנילה סתמא אני דמודר הנאה ממכרו מותר בשלהנתו אפי' שלא בפני חברו ואז שפיר לא נדיל ממנו. ונם נראה לף דבנילה אני המודר הנאה מחברו, מ"מ יתלי דהוה הדין אפי' נדר הנאה מכבר של עלמו ג"ב דדין דשלהנה מותר לף דלא נדיל:

ואמנם על מה שכתב הר"ם דלא נזרו במודר הנאה משום דנדיל מחברו, קשה מנדרים לט. על מתני' דנכנס לנקרו מומד אבל לא יושב משום נזרה שמא ישהה ביניהם וכן שם מב: שמא ישהה בשמידה, הרי דנזרו נזרות במודר מחברו. ויש לומר שאני התם כיון דיושב הוא לו מומד שהה מישקין שישהה יותר, משא"ב בשלחן לא מישי' שיאמיל לעשות מעשה ויאכל עמו. ותי' שוב קשה בשלהנה אם היה ביחד עם הנאלת למה מותר בשלהנה נגזר כיון שהתחיל ליהנות מעלהנה שמא יבוא גם בנאלת. לף ליק דר"ת בנילה פ"ה פ' י' הקשה על הא דשלהנה ע"ז מותרת מחברו נרכות נא: דלא מבריס על גר של ע"ז משום דאסור בהנאה וכמ"ם בחוס' ר"ם שם ובר"ש וכן נראה מרמב"ם פכ"ע מעבה הכ"ם וכ"כ הר"ש וקשה הא שלהנה מותרת, ותי' דבברכות מיירי דשלהנה מחוברת לנאלת ולו אסור להדליק בשלהנה ע"ז ותי' הא דנילס מיירי שלהנה לבדה ובפיר לא נזרו כמודר אמה שמא יהנה בנאלת אחרת שאינה עתה לפניו:

אבל בשעה מקובלת בילה מקשה ג"ב קו' ר"ת ותי' בשם טורו משום דעתים לפני ברכה וכמ"ם בשטה לא: בשם של ע"ז לא יפול ואם נפל כשר והשתם דלכתחילה לא משום דמתים. ותי' בנילה בע"ז אפי' שלהנה קשורה בנאלת מותר בשלהנה. וכן כתב בקונטרס אחרון לשיטת הרב אחיו רלי"ח לפרש ברא"ם דכוונתו ג"ב כן דרק לענין ברכה לא יכרך משום דמתים דומיא דכי רשכי"ת מובא ביו"ד סי' קי"ח ס"ו פלפלין בקנקנים של ייי"ב דאסור להנדלה (ועי"ש שכ' שזה הוא מ"ש ר"ת ותשי"ב דשריא, ואין מובן כוונתו. ויש לומר דמניח ר"ת מסוף דברי ברא"ם שכתב ותשי"ב שאין הנרכה חלה על השלהנה, שמדוקדק רק לו ניחא דשלהנה מותר בשלהנה אפי' עם הנאלת ורק לענין ברכה אסור, אבל לו נאמר דר"ת אוסר אמיד בשלהנה, הדברים כתלה נרעים כמיובנים):

ובן נראה שפי' דברי ברא"ם דמיירי אפילו קשורה בנאלת. ביש"ם בילה עם פי' י"ד שכי' כזה ניחא אפלו לא אני שמה דברים וליתשב הא דירושלמי אין מברכים על נאלת ומברכים על שלהנה, אלא כדי שלא נשתה דמברכים על שלהנה ע"ז אפי' רבולה פ"ג נאלת וזה לוחו מכ"ל. הרי שכל הדינים מיירי אפי' בשלהנה קשורה בנאלת ואלו הי' מוסיף דין הברכה היינו פוטים דמותר לנרך, אבל בשלהנה מותר:

ועד' שיורי קרבן ירו' בילה שתמה על קו' ר"ת מברכה. הא עיקר הטעם דשלהנה ע"ז מותרת ולא נזרו משום דמתים כמ"ש בנזו' ותי' אין יברך עליו. ולפמ"ש לקמן דשם זה כוונת מירוק הר"ת:

אבל הפ"ז יו"ד קמ"ב סק"ג כ' דהא דמותר להנות בשלהבת ע"ז היינו בשאין שם רק שלהבת לבדה, אבל אם קשורה בנחלת אסור לחתם בשלהבת ט"ז מנחלת גרידא ורלי"ו מסכימים כז. בחבוקה כנגדו, וכ' שהפ"ל הביל שהכר הקדימו סרחים כיצה וכ"כ בתי' רעקי"א קמ"ב ומהם סופר תוים מ"ג שהם דברי הרחים. ולפ"ז הם מפרשים ברחים דלא כיפים וסרב מלתי' חלא שחמיד אסור בהנאה ולא דוקא לענין נרכה:

אבל לא זכיתי להבין דברייהם דנראה דדין הפ"ז אינו חלוי כלל בדברי הרחים כי אפי' ניחא דרחים מחיר בהנאה אפי' שלהבת קשורה בנחלת כיונו דוקא להוליך בה את הנר וכפ"ם רפ"י ביצה ד"ה ושלהבת וכמו שמיירי בברכות לענין ברכת הנח שאינו מריך ולינו נהנה כלל מן הנחלת רק מן חור השלהבת ולכן שלהבת מותר. אבל הפ"ז הא כ' דמחחמם הוא חלל השלהבת ולפ"ז הוא נהנה גם מן הנחלת ופריך לי' יוחר ושפיר חוסר דכיון דאסור להחחמם מן הנחלת ולפי דאסור גם השלהבת מסיפה פוד של הנחלת וכמו שמניח מלכוקם כנגדו. ומזה רלי' דהפ"ז מפרש גם בן ברחים כיצ"ם דמותר להוליך בשלהבת שהיא עם הנחלת. ומכל מקום אם מפחחם חלל השלהבת אסור:

ועי' מחם סופר סם ובחי' שבח בשם בני יונה יו"ד רפ"ד שהקשה בשבח כב. בטעם דאין מדליקין מנר לנר מפני הכחושי ליה ומק' ממפרש שהי' מדליק מנר מפרכי, דילמא הדליק משלהבת ולינו שוחה משמנו ולפרי' בניצה ולא נהנין מדרכן ואין שנוח במקדש אבל נר מצוה אפשר. והנה בחבלים בנפימים חיא סי' ל' חום ו' בחבחי דלקימ לפי מה שכ' מפרשים שבח מב. דרק כלי' שבח לפרי' אין שבח במקדש. וכפשם ניל לחרן מפני סרין רפ"ב משבח דנר מצוה חקנו חדל דוגמח מנורה וכיון דכמנורם הדליקו מנר לנר אין סכרח לומר דנר מצוה יפי' חמור יוחר מחצרים:

ולכאורה ק' דבידוע פוכה פ"ה ה"ג לחמר דקול ומרחה ורים מוחר ואפשר מוברח לנור חפים לחי' המפרכה למה לא נזרו לפו נחלת כמ"ם בניצה וניל דלא נזרו רק כמדליק משלהבת אבל לא בחפים שאינה עשה מפשה רק רלי' לנר. ונם דלא שיך למגזר דאין אפשר כחם למקום המערכה. אך קשה לענ"ד דאין מפחים כו. דאף דאין מפש בקול ומרחה מ"מ אסור מדרבנן, למה בשלהבת לחמרי' בניצה דנזרו לפו נחלת, הא לפי' בלי נזרה אסור שלהבת מדרבנן אף דאין כה מפש:

ועי' מפני' נזרים י': כלישים ובירוי' שם בשלהבות אם וכ"כ ריין. וק' הא שלהבת אין כה מפש ואין מועלים כה מן החורה. אך הוא כמ"ש ביומא כא: ה' דברים נאמרו על מערכה ויש כה מפש בשלהבת שלה כמ"ש רש"י. וכמ"ש חוס' שם דאם על מזבח מועלין בו כרלימא ביומא:

ולא קשה להמפרשים כדמה הרחים דשלהבת שקדם לחורה לפי' לבדה ונזרו לפו נחלת למה לפר הקדש מוסר כמ"ש בפסחים כז: דרק היכא שלא היה מצילה לחסור וכ"כ רמב"ם פ"ח מפסולי המוקדשין פי"ג ולפם לא נזרו בלפר לפו נחלת דהא שלהבת אין כה מפש ומיהרת כמ"ז ולפר יש בו מפש ולפסור כצ"ז מדכ' ולא ידבק כיוק מלומה כמ"ש רש"י בחולין פ"ט. ד"ה וכא ומו' מפורש לנ: ד"ה הבשרים ולפם בשלהבת נזרו מכ"ש דים לעזור בלפר, ד"ל דוקא שלהבת ונחלת פם שנין לחד ושיך לנזור זה לפו זה, משל"ל לפר ונחלת הם דברים שונים. נם י"ל דנזרו שלהבת לפו שלהבת שקשורה עם נחלת:

ובעיכך קר מן יעקב. יש לומר דכיון כלל קלי על ולא יפיק בו חטור וכיליס דבא לבער לח בחמן ולח שפיר כדיל ממנו וכמ"ש בפסחים יח. הוא שלפו מחיל עליו לבערו, מיכל קלבול מיני ומיי בפסדם זה דבדיל מיני ולא נזרו בשלהבת:

סימן ח

לכבוד ידידי הרה"ג המפורסם
מ' יהושע הירשהארן יחי' רב בסונדריאל.

אשר הקשה כ"מ על מ"ם בסימן פ"ל דכיון דלפסור מן החורה לחבד מרומה ולי לפו קרא להפיר הפקה לא פוי ידעי דמותר לחבדה כדי להנות שלא כדרך הנחה וכא הכחוב להפיר שלא כדרך הנחה:

זה ולפי פשום דמרומה מהרים מותרת רק לחכול כדרך השלם ולפסור לחבדם ולפורה נם

גם להדלקה כמ"ש ירושלמי שביעית פ"ח ה"ב וכוכרים פ"ב ה"ו משום דמומחה לאכילה וכמ"ש רמב"ם פ"ב מתרומות הי"ד ופי"ח ה"ח. וחמוה מה שכתבו תוס' פסחים יג. ד"ה ובורסים לפי' שם נתמר שחסור לערוף טהורות, דהא אין זה נגוד כפק כלל. אבל כל זה אינו ענין לתרומה טמאה ולריך לערוף מן התורה כמ"ש רמב"ם פ"ב מיוה"פ ה"ח ותוס' שבת כה. ד"ה כך משום דתקרי קודם וכיון שבללל בכלל שרפת קדשים אין לריך להטות בשעת התיבור, כמו בקדשים דחסור להטות כמ"ש תוס' שבת כד: ד"ה לפי וחם כן קרית דמשמלת תרומתי אלך תהא כח רק להחיר הנאה וע"כ רק כדרך הנאה ועל שלא כדרך הנאה אין לריך קרית ובכל דוכתי שרי מן התורה וכמ"ש תוס' שבועות כב: ד"ה להחירה ור"ן וריטב"א קדושין נו: ויש פוסקים דאפי' מדרבנן שרי. ואפשר משנה למלך פ"ה מיסודי התורה חוכך בדבר דיל שים לי' מדוע בשלא כדה"י אבל בכר הסיב עליו בשער המלך שם:

והנה בפני יהושע שבת כח. ד"ה לא כתב כי שחסור להשתיד תרומה טמאה ולריך להטות כה בשעת שרפה ולכן אין מדליקין שמן שרפה במקדש שמביאו לידי עשול שחסור להשתמש לאורו וכן בשר חוכה משום דמוכר השמן לריך לעשות לו מדורים ולשורפו הרי מפסידו וכ"כ שם כב: תוד"ה נזרה יום וכן כ' בפ' חפלרת ירושלים חמורה פ"ו הוח ע"ז שלריך שיהנה בשעת שרפה דכשם שחורה חסור לאבד מורך אכילה כן חסור לאבד טמאה מדרך הנאתה ועיקר לחייתו מדכ' משמלת עם על טמאה טי"ט. ומדברי חפלרת ירושלים לחי' למה שכתבתי דהטקה הוי כדרך הנאה, דלדעתו לריך שיהנה כדרך הנאה, אבל שלא כדרך לא מקרי הנאה כלל:

אבל דבריהם מוקשים דהנה הא לך משמלת קאי גם לקדשים וכמשרע בקרא משמלת תרומתי לכל קדשי בני ישרחל. וכן הוא בספרי ופתי קרא ואני וכו' משמלת תרומתי ז תרומה אין אין ותורה. וכמ"ש בפסחים לד. טי"ט רבי' ד"ה בהיסח הדעת ומחלוקת ר' יוחנן וריל שם דהיסח הדעת פוסל בקדשים הוא משום משמלת. וכ"כ רשי' חולין כ: ד"ה וגמוקדשים ומבלין שם על קו' היום ד"ה דליפי' דהא הוי ספק טומחה ברה"ר, ותי' כיון דבחיב משמלת אפי' ספק טומחה ברה"ר שמא דפוק חוק לא בי משומר. ובשיטת דחסור לאבד כל קדשים וכמ"ש מנחת חנוך קחי"ב. ומ"מ בקדשים שבשעתו שורפם ואסור ליהנות בשעת כיפורם. ואם כן מה יחרון לתרומה טמחה. ובולחי דגם בתרומה טמחה דחיב לאבדה אין ליהנות. ומפורש בחו' שבת כד: ד"ה לפי בסוף הדבור ודבריהם תרומה שלא לצורך לא שכיח דשם חוס לא יעשה: חגם כאן שיכול ליהנות בשריפה, הרי דרק יכול ליהנות אבל אין חיסור לשרוף חגם כלי הנאה. ולפשוטה ירושלים וכ' משום משמרת קשה דהי' לגמ' שבת כה. לומר דים נפקא מינה בין ילפוחא דר"י ממשמרת תרומתי לבין למוד ר' יוחנן ולא כשרפי ממנו וכו' ומ"ש ר' נחמן בר יצחק חתן לו ולא לחורו, דלר' נחמן חייב ליהנות כיון דדמי לטהורה ועי"ז וכ"כ הוי רק רשות ומדלא חמר הכי מכלל דאין שום פלוגתא ביניהם ולכולם רק רשות היא ולא חובה:

ואנחנו יש לדחות דאיתי בסימן ז' משבת כה. מהרומה, על פי דברי לי"ח בדבות לת. ומגחת חנוך רס"ת ד"ל בתרומה חייב אפי' שלא כדרך הנאתו. אבל הלא מפורש לביפוך בתו' שבועות כו. ד"ה שאני דמצילה יעפ"י חמת חמת תרומה ובתרומה כ' תכילה ושתו חייב רק כדרך הנאה. ומ"ש חניגת לחם התום' שבת קסיו דומה דמת תביו ולפ"ז הכי"מ חת התום' שבת קסיו:

אך קשה כיון דהנאה כלוי בתרומה חינה חסורה רק לזרים ולא לכהן ואם כן מם מק' בשבת כה. הא נחול שפיר דמי ולמה שרי ליהנות, מה ס"ד לאסור הך הנאה לכהן ולמה לריך קרא על זה. ונראה שפי' ס"ד דבשמלה אין יחרון לכהן על זר ואי"ל ליחנה לכהן כלל ומילתא נם הוא אסור בהנאתה. ומשני דים קרא דמותר לכהן משום דחייבים ליחנה לכהן. וכל זה ניחא אי ניתא דמותר לכהן ליהנות כדבכה אבל אם כדרך הנאתה אסור אית לומר דחייב ליתנה לו כיון דאין לכהן בה יותר מזר, ונם כיון דכי נחתי לך ס"ב כפי' כדרך הנאתה דהא אינור הנאה אינה אלא ולא מקרי לך והא בתרומה כפי' נפיגם וכמ"ש טיב חלק ב' יוד סי' רי"ח ומלים פ"ו ממנחות מניים הי':

ובזה ניחא לח"ד הנאת כלוי מותר לזר מהי"ת, עי' ר"ם סוף תרומות ומלים פרק ב' מתרומות הי"ד אם כן כל קו' נמי שבת הי"ל הא כמו שפיר דמי דיסי' אסור חדרבן וח"כ קשה מה תשני מקרא, הא יש לומר מדרבן אסור. אך כיון דחייבים ליתנה לכהן ס"ב דמותר להאוחם נם כחי"ם:

סימן ט

פסחים פ"ו מ"ג סבו בשמן תרומה אם מצורת כהנים יאכלו אם של ישראל אם מי ירימנו ואם גלי יקלוף. ועל זה אמר בירושלמי לית אמר הלין סבו הוא אם טבלו אסור. ופי' פני משה וקרבן העדה דאם טבלו כולו בשמן כן מי כן גלי לית סבי בהדחה או בקליפה הלין כולו אסור לזרים משום דנלע הרבה. וחמה הרב ר' קויפמן ז"ל מפלמוסק בספרו מקום מפרש למה בשמים ברמב"ם דין ם:

ותירץ הגאון ר' יוסף ימי מדווינסק בשל לפנינו פשוט בהשמטה למי הגיל דאין הפי' בירו' כפ"ם וקה"ע. אלא בטבלו אסור גם להכנים, על פי מ"ש בפ"י לח: דשמן בשבר הוי נותן טעם לפגם ולכן אסור לעבול עסה בשמן משום גזר הפסד קדשים כיון דהוי נפלע"ג. הה מבואר ברמב"ם פ"ח מק"פ ה"ח שכ' למוכר לסוך לוחו בין ושמן ודבש ושאר משקים ומי פירות חוץ מן המים. ומוכר לטבל בשבר אחר שגללה במשקים ומי פירות. הרי דגבי סיכה נקט שמן משום דסיכה מעלמא בשלמא היא כמ"ש בפסחים שו. ולא הוי נפלע"ג. אבל לעבול בשמן אסור ולכן נכי לעבול נקט רק משקין והוא על פי הירושלמי הנ"ל:

ובזה ניחא לם מאמר ירו' אם אר בר בם בשיל מרנגולא בשמן שריפה שחיל לרי כיפגת אמר לי' אחיל שלקה. פיינו דהחיל סמרנגולא מחמת שהיא נפלע"ג ומ"מ לוה לשלקה, דמ"מ השמן אסור ועל ידי שישלקנה במים הרבה יפלוט השמן וכמ"ש הפ"מ שם. ובהשמט לית אכפת לן כיון דהוי נותן טעם לפגם:

ודברין חמוהים מאד. ו) מה שכתב דאסור משום הפסד קדשים, זה ניחא על לכתחלה שאסור להשהיל בדבר הפוגם. אבל למה אמר הירושלמי אם טבלו אסור לאכול הקדרן עסה, מה טעם בדבר, הא התכילה תינה הפסד קדשים. ואפי' למה שהמלים פ"ה מישודי התורה פ"מ מפוסק לי יוצא במיה אלא כדרך הנאה, אבל אם נותן טעם לפגם, שתינו קל לאכלו, ותינו בהכלה שתינה רואי' לגר כמ"ש בפ"ת שם. רק פוגם קצת אין שום הפק שיוצא ידי מעה:

אך יש לקיים דבריו, דהנה בתשובות כהונה בפי' למשנה לעבולה בפ"ב בחולין קלב: ובפ"ח כה. ואפי' לישבר מפכב כתב"ם פוס' יומא כה. ד"ה אין הבשרים אסור ליפב בסזרה כיון דאפשר בלא סיום ובאכילה קדשים מיהר ליבב משום למשנה ופ"ב דמפכב. וכן רואי' מיומא יב. דפשיט אסורני מי לא מיפריר, וכ' רש"י משום למשנה. והיי ס"ד הגמ' דבהן גדול לא יפשוד עבודה משום נזרה שמא לא יאכל הקדשים בפשנה. ופ"ב דאפי' ליפבר לא מהני משום דאכילה לאך עבודה כמ"ש שם סה:. ופשיטא דבמקום דבפי' למשנה אם נפלע"ג אינו יוצא, דאינו כדרך שהמלכים אוכלים. וכ"ב פפעם ראיה מ' ו' כלי חרס נותר בפי' שבירה, אף דנפלע"ג, משום דבפי' למשנה ואף נפלע"ג אסור. וגם בהכילה פסח בפי' למשנה כמ"ש רש"י פסחים שו. ד"ה אין ורשב"ם שם. ד"ה בגין דהא דאין מפטירים אחר הפסח אפיקומן הוא משום למשנה. ולכן אם הוא נפלע"ג אסור לאכול אח הפסח

אבל ניחא אי אפשר לפרש ן בכוונת הירו' ורמב"ם. כי בירושלמי פסחים פ"ו ה"ד מוכח בפשוט ש. ד"ה לאו ופס קכ. ד"ה מפטירין כ' דהא דאין מפטירין הוא משום גזירה שבירה פלס ולא משום למשנה. וחוס' לעיפהם בזבחים עה: ד"ה בכור דאין למשנה רק במחנות כהונה, וכ"ב מל"ם פ"י ממע"ק ה"י דכן דעת רמב"ם. ואם ן לירו' ורמב"ם אין בק"ם משום למשנה. (ועי' ח' כאב סופר חו"מ סי' ני ד"ה שבתי דפשיטא לי' דלא שייך בק"ם למשנה. ונפלא ממנו דברי רש"י ורמב"ם הנ"ל):

ב) **ונם** הא במשנה מ: מפורש סבין ומפכילין לכתחלה אח הפסח במשקין, ופחם משקין הם גם יין ושמן ודבש. גם במשנה שם: משמע שהי' הדרך ן לסוך הקרנן פסח בשמן. ומי' מ"ש יו"ד סי' ל"ד פקי"ג שכ' בסיכת הק"ם שהי' ק"ל נגד השמן. והקשו עליו דהא שם בק"ם הוא מין בשחיטו מינו שם שמן התרומה ומין בשחי"ם הוא בפשים. ותי' בפנ"י מכמת שלמה לבני רש"ק של פי מ"ם חום' בילה לח. נבי מים ומלח דבין שדרכו בכך חוי מין במינו סבא נמי בין שדרך לסוך בשר בשמן הוי מין במינו:

ג) **ועוד** אי הוי נותן טעם לפגם למה במחגי' סבו בשמן תרומה נבי קליפה, הא הטעם נפלע"ג ודי להדיח אח הבשין. וגם לשון ירו' מבלו אסור תינו מוכח דאסור גם לכהנים רק לזרים. גם לדעתו למה במחגי'

מוחר לכהנים ומשמש דכהנים לאוכלים את הקליפה ומשמע מני דמנערים את הקליפה לכזיע ולא לאכזי דאין יולאים בה. ונם לטעמו הי' לירו' להניח דין זה דטבלו אסור כשב"ב על מחני' דסכין ומטילין במקוה ולא הכא דמיירי רק בחרומה. ונם הי' לירו' לפרש מפני מה טבלו אסור, כי מי יודע טעם זה שטחן טעם לפנם, אלא נמלא בשום מקום בירושלמי. ונם בפסחים את. מבית קל וחומר ממים לאיסור מקוה משום דמפיגים טעמם ולא אמר דים מקוה שהוא טחן טעם לפנם:

ד) **וגם** ס"ם בשלש סקו' לשם השמיט ברמב"ם דין דטבלו אסור. ומ"ש ברב בדקדוק לשון רמב"ם שכשב דמוחר להטביל במקוה ולא כ' בשמן מכלל דאסור. אי אפשר להעמיד יסוד על דקדוק זה, דאלו הי' דעת רמב"ם שאסור להטביל בשמן הי' ט לפרש. ומדכ' דמוחר לטבול במקוה משמע אפי' יין ושמן ודבש שהם מקוה וכיון דבשבה מ: סכין ומטילין בכל המקוה, מיין ט לרמב"ם להחמיר נגד המשנה. ובלחם קשה למה חושב הרמב"ם בפרוטרוט יין ושמן ודבש ולא כלל לוחש בחיבם מקוה כמחני'. ועי' רמב"ן בשלחמות מ: דיין ושמן ודבש כולל כל מקוה. ועי' פי' המשנה לרמב"ם פסחים פ"ז על שמן דהוי ממקוה. ותמנם בשבה את. ורמב"ם פי"ח מהלכה ה"ב שאר מיני מקוה ליכם יין ושמן ודבש:

ומ"ש הפי' כמלעולה בשמן ברפה דמוחר על ידי שליקה. הנה פני משה כ' דשליקה מבני להפליט הבלוע. ותמוה דאין הנשלה נאוכלין וכמ"ש רשב"ם בחולין קה: ד"ה תוליעת. ועי' פמ"ב פי' פ"ם מ"ו כ"ש דשם לבון לא מבני. וביד יהודה שם שקליב חולק עליו. ועי' שואל ומשיב תניינא ח"ד קכ"ד תקשה על הפמ"ב מהום' ע"ז נב. ד"ה האי ברי"ם הפיר המלח אף שמשימים עליו דם בשעת רחיצה לשבטו. (שיהי' מרחצו לבן). ואיני יודע מה עלה על דעתו, הא החם שאני שבשרף הדם תיקף. ופשוט יש לומר כמ"ש הי' ברומות פי"א סוף הלכה ד' ופסחים פ"ג הי"ח בחרומה הקילו הייבו בחרומה חון לארץ דרבן. ורמב"ם פע"ו מהרומות הי"ט ובפאר הדור לרמב"ם פי' לא דכלי שבישל בו חרומה די בשמיפה לבד. ועי' בחו"ד פי' קי"ה סקי"ב, ולפ החרננולה מוחרם:

והיסוך שפשוט לברב, דבשר בשם ע"י השמן ומרלא מקום לע"ז לם: אי משום

תערובי חיכרת סברי, והיינו על פי פי' רמב"ם פי"ז מהמ"ח שכ"ב דמייתי בשילוב בשר, לבד עדעת רש"י דקאי על יין וכ"ב ריין דבשר בשמן משניח ובך יוד קי"ב שקי"ד כ' לרוב השופקים משניח. אך אפי' לדעת הרמב"ם בשר העליחי בשפרי פי"ג פי' חום ט' ודק בשמן מוסרח ושנוש על ידי הבשר אבל הבשר אינו מתקלקל ונפגם. וכן בדבש מיירי. אך אשר כתבתי שם דפי"ם ביין שתין בשר נפגם על ידו, הדרבת בי, כי מפורש להפך בירו' פי"ב דמעשר שני פי"ח אמר ר' יונה שפר בכלל אכילה דכשבל ונתם בכסף וכי ביין ובשבר ואכלה שם. ואי אפשר לשבר בטחן טעם יין בבשר ואוכל את הבשר ושלח טעם לפנם הוא. הרי ביין פוגם את הבשר. אבל יפלח מאד שהוא עבד המוש. נם הירו' סותר את שלמו מע"ז פי"ם פ"ג אי חטבדינה ביין לאבשיל דפרי בכל אסור מפוש דנוחן טעם לפנם. וכן כ' בפי' האפניות לרמב"ם שם מ"ח דפרות יין בשבשיל בשר משניח מחחלה ועד סוף:

ובעיקר הקו' על השמטת רמב"ם את דין ירו' טבלו אסור כולו. לא קשה מידי, כי הירושלמי אינו ממדם כלום, והוא ממש מ"ם בבבלי שו. דמקשה ממחני' דשכו בשמן על הרומה לשעולל דחחתי נבר, למה סני בקליפה ניחסר לגמרי ומשני שאני שיכה דמשהו בשלמה היא וכל זה אי שכו אבל שבלו שליט משהו כולו אסור בכל לוע לחוך חם ודין לוע לחוך חם הניא רמב"ם פ"ט מהמ"א הי"ו. וחלוק שיכה דמשהו הוא לא הניא וכן בשר חינם. ומ"ש בפ"ם ע"ז יוד ס"ם ל"ד ונקוחה הכסף בשם דשניא בחורה הניא דמיירי שהי' פ. ומ"ש לא הי' לרמב"ם שם ענין להניא דין דטבלו דשטום הוא ונלוי וידוע לכל:

סימן י

ברמב"ם פי"ח מהלכות מעה הי"ב כתב נשף מרוסבו וכו' יטול את מקומו שכל המרק והליחה שחפרוש ממנו כשילה אסורה, שהרי אינה בשר לגי וכן כתב בפי' התמיות בס. כי אסור לאכול ממני אלא מה שנשאר בעלמותו קשה אבל מה שיוב ממנו הרי סות כמרק. והדבר ממוש מאד, מה טעם באיסור הרוסב ומנלי לחדש דין זה שמוקם בפסחים שו. לפשוט, שהאיסור הוא רק משום לגי מעמא

דבר אחר, ולרמב"ם אפי' לא נטף על התמרים רק כשנפרד הרוטב מן הכבד אסור. ועי' לעיל שמה ומחרן את התירוס. ואחרי כל לתריכום כדכתיב כאלה כמקומו עומד:

והנה לכאורה ליתא כמה: דרוטב הוא בכלל הזבח עי' שם, נוסל את הרוטב ונותן על שטר רגלו ומגלח מחת הדוד. דכי אחר אחת וכח הבלמים מזכחו יהא מחחיו. אבל גרסת דהחם שאני דנעי' אינו כאלה וכמ"ש שם במחני' הי' מכבל את הבלמים או שולקם ונתן הרוטב בכבר, משמ"ל בקרבן שמח דהוה בלי אין הרוטב בכלל הקרבן. ועוד תדרכה, מכחם ראי' דאין הרוטב כזבח ממש, דלמה נותן את הרוטב ולא את הכבד עלמו אחת הדוד, ומ"ל כמ"ש אפי' בשם הרמ"ם דמן הזבח עלמו אי אפשר לברוך כל זמן שהוא רחוי לאכילה. ברי דאין הרוטב ככבד:

ומפורש הרוטב הינו כבכד, במחני' וכמיש לה. השוחט את הזבח לאכול כזית מן השור ומן הרוטב חון לזמנו וחון למקומו כבד ואין חייבים עליהן משום פגול נותר וטמא. וכתב רמב"ם פ"ד מפסולי המוקדשים ה"ז דכל אלו אינם משובים והרי הם כדבר שהינו רחוי לאכילה. וכ"כ פ"ח הל' ב' שהינו חייב כרת על רוטב של פגול ונותר וטמא רק מכות מרדות. ונראה מכאן שאין מלות אכילת קדשים ברוטב:

אך קשה למה אין חיוב על הרוטב הא בקדשים לכ"ע משם בעיקר דאי' במ"ק כאולין לח:, ובשחט ר"ח בחוס' פ"ו סו: ד"ה אין יוחנן דלוקין משום דלהדרי' לאיסורי'. והיא קי' חוס' ריש בפ"ו שם ולא מי' כלום. וכן ברחשון לעין מהגרי"ש ברלין בזבחים. ומניח שבביל יוסף מלומים מי' דאף דמשם בעיקר, מ"מ כיון דבקדשים בעי' למשה לגדולה ורוטב ופור וכו' אינם דברים חשובים לכן אין בהם חיוב פגול ונותר. וכן כ' בדברי יעקב סי' כ"ו, והוסיף דזה כוונת גמ' זבחים לו: אם פסולה שיח מיפסל ואם כשרה מאכל כחמור שבח, היינו היכא דאיכא אם פסולה שמקריב בי' מלות אכילה או אמרי' אם פסולה חפסל, אבל היכא שאינו מקריב מלות אכילה ל"ש אם פסולה חפסל. (ועי' תפארת ישראל שם אות כ' שהעיר על משם כעיקר ולא חיכן כלים):

והנה לפי זה יפלא על גמ' זבחים לו: דאקשה על בליעת טחר או קדשים פסולים ליתי משה ולידחי לא מעשה וכן מ"ם חו' שם ד"ה ניתי דאין דומה לי"ת דנותר דיש בו כרת. ותמוה דהא אין כרת ואיסור דאו' ברוטב ומשם נותר כלל. ועל הא דהלריכה תורה מריקה ושטיפה בכלי קדשים לא ק' כמ"ש מ"ד ל"ג סק"ב דלא משום ני"ם רק נאמר בכמוב אפי' אם לא יבשל בהכלים כלים. ועי' מרנים המיוחס ליונתן פ' לו (ו. כח). וכלי חרש יבשר מכיל דלא יבשלון כי' חולי והוא דלא כחי'. ולדעתו דני"ט אסור, אם כן קדשים נמי, כש שמשה עליו ממ"ג תו"ח חני"ת מ"ו סקליל ד"ם ותבב:

אך זה אין ישוב לדעת הרמב"ם בקרבן עצת. חדא דמשנה למלך פ"י ממעשה הקרבנות כ"י כ' דרמב"ם ס"ל דאין למשה רק במחנית כהונה. ובלחמת על הא דאין מפסידין אחר עפעת, רמב"ם פ"ח מחמן ה"ט לא כ' משום למשה כרשי' דק כדי שיאלר עשם עפח כפי'. וגם אפי' אלו הי' שייך למשה בפסח ואין יולא ברוטב מלות אכילה הפסח, אבל אין זה עשם שברוטב או השומן יהי' אסור. והוי כמו נידים שסופן להקטות שחמרי' בפסחים סד. שאין נמנים עליהם אבל אוכלים אותם כמ"ש רמב"ם פ"י מקע"ש ס"י:

וראי' מבני מפיים שחמרי' בנדרים נד: ומפילה כ: דאוכלים לאו בר אינש וכ' חוס' עם שאין דרך בני אדם לאכלם וכן בביצה ז. קורקבן ובני מעים אינה אנשי דלא אכלי להו ומשום הכי כ' בשור יוד ק"י וש"ע ק"ל ס"ה דאין בהם דין אחיכה הרחוי להחכבד. (וכ"כ פמ"ג יוד ס"ם מ"ז סק"ו דלא שייך אבני מעים הפסד מרובה. ואחומה דמ"מ יש בהם דין ממון ורחוים למכירה). ואם כן ודאי דאין בהם למשה. ומ"מ אמרי' בחחני' פסחים עד. ונותן את כרעיו ובני מעיו לאוכו כי' אקיבא אומר כמין כיסול הוא זה. ואקשי מה בכך שיהנללו הא אינו יולא בהם ידי אכילה הפסח, אע"ג שאין נמנים עליהם מ"מ כיון שנאכלים בכלל הפסח לריכים להיות בלי ולא ביסול ואוח הדין ברוטב שנאכל:

ויש לדחות, דבני מעים אף דבכל דוכתי אוכלים לאו בר אינש כמ"ש רשי' בחעילם כיון שיכול לאכול בשר אחר במוב ממנו. אבל הכא בק"ם אם מניח לאכלו בני מעים יש לומר מפני חשיבות המלום הם בשר נאמר ונמנים עליהם בפסח, דאי לא חימא הכי אין אמרו בחולין קלב: דבזרוע ולחיים וקיבה

נמי למשחה וכ"כ תוס' נכורות כה. ד"ה ואחת, הת קינה היתה מכני מעים תע"כ כיון שלוחה חורם ליתן הקינה לכהן, המלוה קונטח תשיטחס:

אבל מה שכתבו נמשם שתין כרומב שגול ונוחר הוא משום למשחה, ליתא כמו שהקשה נרחשן לעיל מנמ' וכתים כת, נעור שחתה האלי' לינערין סדיח ס"ח למען טומחה דרכיך מלטרף, אבל הכא ליתא למשחה לגדולה ולא שבידי הלכים דאכלי הכי ליתא לא קמ"ל. הכי דאף נדבר שהיו למשחה ים נס כן משום שגול ונוחר:

ובחיד ל"ה סקי"נ כתב ס"ם תוס' וכתים לו. ד"ה ואם דנס בליטה אסור למטע נאכילה קדשים, ה"כ אסור למטע נאכילה רומב. ומבואר מחום' דלא ככ"מ סי' ממטמה הקרבנות ס"ח דאם מבטל מקלה האכילה לא סוי ממטע. וכן ראי' מנכורות ריש דף סת. ורש"י ד"ה אין דבאזה ושוק אסור נ"כ למטע נאכילה כמו שהק' בשה"מ שם. ומ"ש לעיל פסחים סוף יג: ד"ה והואיל ואים יוד קי"ל ד"ה יש מקשים:

ומיומא שם. טוענה שבריאה מוכחין לה כוס נרומב וכו' ואם לאו מאכילין לוחה שומן מלמו, אין רצוי' דרומב אינו כבשר, דהלא טעם הוא כמיקר ומה נמ"מ בין רומב לשומן וכמו שהק' מהר"ם חביב נם' שמות נארן. אלא כמ"ש המפרשים דכל שיכולים למטע בהנאת איסור ממטעים, וכמ"ש בשבועות יח. שחייב מפני שהי' לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה. וכן לא קשה ממאי' נדרים נת. הנודר מן הבשר מותר נרומב. דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם ורומב איננו נקרא בשר:

ולענין בשר בחלב, עי' לויה סי' כיד ס' וסי' ליח ס"ו דהרומב הוי כבשר ממש ולריך לבשר נגד כל הרומב. וכן נראה מתום' חולין קח: ד"ה נדי שכי דאם נפל בשר לתוך חלב מותר סי' נתשב הכל כנדי. מלמען זה מוכח דהוי כבשר ממש. וכ"כ סרישה סי' ל"ה ד"ה וכפל התרומות. לכל תום' חולין מ. ד"ה שאני כ' למען מעשום דאין רומב כבשר. וכ"כ מרדכי פ' כל הבשר אלא דרומב מבשרים רק כפי המרחמת וכ"כ נדק הבית בש"י סי' ל"ה דמרק אחו

כבשר. ומ"ש חולין קח. רומב אב שוי מין בעינו אם בשר, ורך הוי מין בפלינו מינו, ורשב"ח שם נח: ד"ה לתר אם יש מים הרבה כרומב הוי מבטל לכל רומב הבשר מלמו הוי מין בעינו ושומן ודאי הוי מבטל ואכתי נמף מרומבו הוי שומן וכמ"ש רש"י פה: ד"ה ואחר וד"ה יעול דשומן הוא. ופוף דבר דברי הרמבים ממוסים להבין:

סימן יא

לכבוד ידידי הרב הגדול המפורסם

מ' יהושע הלוי הירשהארן יחי'

רב במאנטריאל.

עוד דבר השלה אם רקודים ומחולות מותרים בימי הספירה נשמודם בר מלוה:

הנה במ"ק יח: שפודת תרוסין אסורה בשמד מפני שעשתה היא, ורקודים מוכר כמ"ם בשו"ת חקמ"ו סי' נשם ריבים שהרקוד אינו שמחה. ה"כ מבי"ם בימי הספירה שתין שמחה אסורה מדינא רק ממנהג ודאי דלא תמור מחומר, ורקוד מותר. ומ"ש מקמ"ו סק"ח דלרב דשעם איסור משום ושמחת בחגך ולא בחשתך ולקי רק על שמחת הסעודה ולא על שמחה לחרת ולכן נשואים בלי סעודה מותר ומשום זה רקוד מותר בשפר. אבל בספירה רקוד אסור דשמחה היא. אבל לשמואל דשעם משום שין מערבים שמחה בשמחה כל שמחה אסורה. ומ"ת רקוד מותר. ולי"ל דרקוד אינו שמחה כלל ואם כן גם בימי הספירה מותר. אך מ"ש מגי"ח שם ומהרלי"ו סק"ח דקי"ל כשמואל, חמוה דרמבים פ"ז מיו"ט ספי"ו כי שעמו של רב כדי שלא תשתכח וכמ"ש ה"ה. ואף בשפי מחיצות הי"ל כי שעם דשין מערבים, עי' בניח מאיר סי' ס"ב ס"ב דשמיקר כמ"ש בפ"ז מיו"ט. וכ"כ תוס' מ"ק ח: ד"ה משני שמול דשין אסור לערב שמחה בשמחה וכ"כ ריטב"א שם:

ואף שהמג"א חלי' סק"ח לוסר רקודים בימי הספירה, הוא רק של רשות, אבל בשעודה בר מלוה יש למותר:

אך המג"א חלי' סק"ח ותק יעקב סק"ד כתבו בשעודה תגלים רקוד אסור. ויש לומר

טומר שס"ל דמנחים ליכא סעודת מלוה, דמ"מ מ"מ סק"ד דסעודת קנין הוי סעודת מלוה וכ"כ מ"י סק"י, י"ל דוקא מפני שעולחים סבלונות וכ"כ כס"ם הרב שם סע"ו ושרי מגדים מ"ז סק"ח בלעמ המ"י וכ"כ בחר היטב סק"ז לדעתם. אבל סעודת מנחים בלי סבלונות הוי רשות ולכן לוסרים מ"מ וה"י רקודים. אבל בסעודת מלוה בבר מלוה רקוד מיסר. אך פשטות לשון חק יעקב תמ"ד שכ' סעודה של סבלונות לו סעודה של קנין שעושים בשעת האירוסים גם כן מקרי סעודת מלוה, משורש לסעודת מנחים גם בלי סבלונות הוי מלוה. וכ"כ בשנה ברורה סקכ"ד ובשער הציון ש"ם. ומ"מ לוסר מ"י רקודים בשלחים וג"ל דרק במלוה דמ' כתרוסין מוסר אבל לא במלוה קטנה כשלחים וה"ה סעודת בר מלוה לא עדיפא משלחים:

ועי' שם בשע"ת סק"ל דמוסר לשחק משום שמא יקדחנו לחר ומחוה, דגם בגמ' מ"ק יח: ק' ל"ל טעם זה הא מוסר משום לאין שמחה בתרוסין כמ"ש שם ויבמות סג: והיל קר' ריטב"ה, ומיהו דלולא כן מי' לחוד דמחי בחקה וממכר (עי' מ"ז סקג"ל שבק' גם כן כן, ומתי' ליני מכין) ואם כן הכל בשמיים אין לריך לטעם זה כלל:

והבא בכ"ד אין לחוש בשניהם הרקודים לחרעומות היש"ם בב"ק פ"ז פי' ל"ז שס"ל שבר מלוה ליל סעודת מלוה. כמ"ש יש"ם בתוכות פ"ל סי' כ' אלי הגבר רלה עני עמי ואין לנרך שהשמחה בחעונו אם לוכשים ונפשים ביחד והעתן מקטרג וכו':

וגם כיון דלוסרים לעשות אם הסעודה לחר האחן ליינה סעודת מלוה כמ"ש מג"א רכ"ם סק"ד בשם יש"ם רק אם הגבר דורש:

וביון שדעת אבי הבן לדחוק את הסעודה מיום הקבוע, כיון דלחרי ידחה לשבוע בשני יום מ' ר"ח סיון. ואו בשיחר גמור אחי עם רקוד. ואלו מה חועלת, כי סעודת בר מלוה כמדינתו ליינה קבע רחשית רק סיום, כי אז הגבר נותר מלוה שפילין ומסירם מעל רחשו, והוא מכרך בריך שעשרני, ועל ידי הדחי ישמור את המוקח החלת מימים, עוד לימים ימים. ואחרון לחרון חביב:

סימן יב

לכבוד ידידי הרב הגאון מ' גרשון לפידות יחי' איש ירושלים.

אשר כ' כ"ם לחמוה למה בשמים הרמב"ם דמלוה שוטר הוא ביום ולא בלילה כמבואר מגילה כ: ורחב בשאם לר. ולא שביח זה לא בה' ר"ם ולא ביובל, ומי' כ"ם דבח"כ בבר פ"ב פ"ז ביובל דוקא מכיוון שמי דרמוה, ביום ולא בלילה, כיוון שמי' בשבח ובשם לוך יליף מכיוון לא שמיהם. אלא בחמה על שבח ל"ל למוד דחקיעת שוטר היה מלחמה ובחמכחת בעלמא היא ושפיר למדים ביום ולא בלילה ובר"ם לר. אמר חעבירו ביד ולוך חעבירו ביד לא מלינו לוחרים דנמר שפרש שפרש ממשה מה לחלן בקול לוך כאן בקול ובשבח לו. יליף הולאם בשבח מוילו משם ויעבירו קול ופ"ב שמי אלא להעביר ביד ומ"ם חעבירו שוטר פוא שפעבירו ביד דמחה להעביר השוטר ביד בכל חרלכם ולחקוע והיא מלחכה דחי' וכדרשת דביום לפי' בשבח לחוד נמור ואין לנו למוד על ביום ולא בלילה. והנה רמב"ם ס"ל דלוקין על חחומין מקרא דאל יצא וקי' נמ' מכוחין י: אלא שביחב לאוהרה. מיהם פוא ופ"ב דיליף סולאה מוילו משה ויעבירו ושפרש חעבירו ביד ואחי קרא ביום על שבח, ואין ל למוד על ביום ולא בלילה, והקיעה שוטר לפי' בלילה. אבל שיטת הבבלי דחחומין דלגבי ואיסור סולאה מאל יצא ואין שפי' חעבירו ביד רק בקול ואין לריך קרא על הקיעה שוטר בשבח ולבדים רק מכיוון דלא בלילה:

אני הגם מאד על כ"ת שסחב דבריו בלאג, לאך יעלה על הדעת שהרמב"ם פוסק דחקיעה שוטר לפי' בלילה נגד שהם משנה מגילה ושחמת דגמ' ר"ם ושבח קלא: וגמ' מקשה שם וד' לילטר ביום ולא בלילה מאי לי' ולא דמי דר"ה לא ס"ל ק. הרי דדין זה הי' מוסכם לכל. וגם הא הרמב"ם כפי' בפשטה מגילה כשב דחקיעה שוטר ביום:

ובזה שכתב כפי' ויעבירו קול בשחבת, שהליצו השוטר ביד. ברוחת ובדוחק. ולא מפורש ברמב"ם פ"ב משבח ס"ח דגלמד מדב' לא יעבור עוד מלאכה וכמ"ש שם' שבח ט: בשם ר"ח:

ולפעריו

ולדברין דמתן דס"ל חמומין דאור חין לו לימוד כיום ולח בלילה, חין ילרלם חם כספרת הגיל דמכיח למוד זה, ומחם מפרש ר' יהודם כמ"ם ערוכין לו: ורי"ו ס"ל חמומין דאור כמים דח"ם ערוכין פ"ד סי' מ', ושם כתיב ס"ל חמומין דאור כמ"ם הרז"ה סמיק שם והגי"ה מרדכי שם חוח כ', והי"ה דסכין משנה ומ"ם מכיח תחני' מגילה דחקיפת שושר ביום:

ומה שהקשה כית על סתיב למם מכיח ביום על שכח סח מקיפת שושר חינה מלחכה. יש לומר דקחי על מכשירין וכמ"ם בשכח קלח: ולמחי לילימא לחקיפה וכו' חלח למכשירין, ומחם סמרש ר' יהודם ורי"ו ס"ל כמגילה ז: מכשירין דאור:

ואשר הקשה חמן ללמוד שני דברים מכיום. לח קשה כמ"ם הגחון מלכיים בהחורה והמטה, דלח בלילה נלמד מכיום, והי' לי לומר ביום עשור לחודש, ומה שכ' ביום הכשרים לח ללמד חפי' בשכח:

ובעיקר הקר' על סרמכים שכתב קדמו בס' חשובה מהבה. יש ליישב בדוחק, דרמכים סמך על מ"ם פ"ג משושר כ"ה חפי' שהה כל היום כולו. לך יומר גרסה דדוקח בחקום שחין משרש כשורה שהוח ביום ולריך ליחוד בגמ' על זה כגון בהלל ווידוי משתר ושור, מ"מ כביח הרמכים לח הדין. לכל בשושר ריחם השנה דמשרש יום חרוסה וכיוכל כי ביום הכפורים חין לריך למרש לח הדין דחל קדי כי רש הוח. והח דבלולב כ' בס"ו מלולב כ"י דחינו ניטל בלילה לח דכתיב ביום הרחשון, הוח משום שחמרו בסוכה מג. דהי' הי לימיה ללמוד טולב מסוכה דהפי' לילוח. ויש להעיר ני"ב דהשור וס"ם השמיטו לח הדין דהלל ביום, לח שמשרש כמחני' מגילה:

סימן יג

לכבוד ש"ב יקירי הרב הגאון
המפורסם מ' אברהם נתן
עלבערג יחי' אבד"ק סאניק
מחבר ספר בית נאמן ועוד
ספרים.

אשר כ"ח שחל חוש דשחי לחדים מי שהי חולה ונשחשה והרופחים מחלימים שחם יחשנה ביוים יחשר לשחותו. הם מותר לו לחכול, כי יש לומר לח זה חולי של סכנה, שכמה חותים לח שדשחם מחורשת ס"ם הם בריחים בחוסם:

הנה בכ"ב קט: קוים קלן משכיב מרע בשבת שמל מטרוף דשתו שלו וכ"כ חוס' ד"ה קוים ורח"ם שם דחפי' כדבר הלריך קלן מותר. וכ"כ חוס' ערוכין שם. ד"ה ומקני ומרש לכ"ב ס"ח לים לומרים ורלן ניטן דפ"ח נבי מיחוד וחפחח ומזה למד בהגה' חשרי ב"כ שם שמותר להשכיל רק בשבת לשלות חתר לחוסבו של חולה כדי שלח חטרוף דשתו. וכ"כ ריקשמי סי' קל"ג וכחוי"ח סי' ש"ו ס"ם ומנ"ח ס"ק י"ח. ומשם דחי' להתיר חיסור דרבנן בקלן בשבת חכל לח חי' דחי' כחכילם יום ככפורים:

אבל נרחה דחין משם דחי' כלל להתיר כדי שלח חטרוף דעתו דשחי החם שהוח חולה חייש שחם חטרוף דעתו יתגבר חוליו ויבח לידי סכנה חכל בנריח שחוששים שמטרוף דעתו וישהמה חין מחירים חפי' חיסור דרבנן. וכן הוח בשבת קכח: שמותר ליולדח סומח להדליק לה חר בשבת דחימורי מיחכח דשחה וכ' הוס' ד"ה קמ"ל שהכוונה מפני שיכולה להסחכן על ידי פחד שחפחד שמח חין עושים יפה לריכה. כדי חף דבגמ' חיתח יחוכי דעת, הטעם הוח משום פקוח נפש, וכ"ש הכח בכ"ב דר שלח חטרוף דעתו היינו פקוח. וכ"כ סמ"ג לוי"ח ש"ו חכל סרע"ח ומשום פקוח הוחר וחפי' חיסור דחו' נמי. וכ"כ מי' לבושי שרד שם וכסי נכמה שחל סי' מ'. ומי' סרי בשמים מ"כ סי' קפ"ם שחמה על פמ"ג מס שכין פקוח נפש לחשש שמח חטרוף דעתו הח לח חחירו שם רק חבוח דרבנן, ולדעתו חפילו בבריח יש להתיר חיסור דרבנן מפני טרוף דעת. חבל בחחת לח חשמע ק כמ"ם לעיל:

ומה שהקשה הרי כשמיט לא יש שם חפץ סכנה למש לא היחר לו' דאו', היא תמיהם עלומה, דהא ברא"ש ניטין פ"ח סי' נ' וכ"כ פ"ג סי' ל"ט ורש"ל ניטין רפ"ח כשם בשל המיטור כ' דאזול שבח דאו' לחסור שם בשב"מ. ולריך לומר דחפץ זה שלא לא יגרשו לחשה כרלונו חסרף דעתו לינו דבר של וודאי ופחם חולים לינם בלים לסכנה על ידי זה, ולכן בפחם לא סמכו להחיר לישור דאורייתא. אבל לא רואים שים סכנה מחירים גם אזול שבח דאו' כמ"ש פמ"ג:

והנה לין להחיר בב"ד לאכול ביו"ב מטוס בכוד הבריות שבוין לאדם שחמרף דעתו ויהי' שומה. ולף שאמרו בב"ק פו: שטומה לין לו בושת ולא שייך בסופת חלוחת, היינו בשעת שמחו. שומה לינו מרגיש, אבל בשעת שבשבה שהוא שפוי בדעת ויודע שישחטה אחר זמן ודאי שבושתו גדולה וכמ"ש שם שומה לין לך בושת גדולה מזו, דהא לא הוחר לי' דאו' משני כבוד הבריות רק בשב ואל תעשה כמ"ש בנדרים ב. ותמהט בירושלמי נדרים פ"ג ה"ח לי"ב ורלה דמוחר לכתן גם למשוח מעשה ללכת בדרך קרובה ושמחה בשומחה דאו' אם רלים הולכים שם משני כבוד הבריות. ולפלח של רש"י ב' כלאים פ' י"ח שהניח ירו' כלאים פ"ח מלן דאמר מוחר כדר' זירא גדול בבוד הבריות ומשרש דר' זירא קאי רק בכלאים דרבן. וב"ב בפני משה שם ובירו' נדרים פורש דהא אמרה לפי' בשומחה שהיא דבר מורה. אבל לדינא, בשבלי נדרים וכל הראשונים לא החירו משום בבוד הבריות לישור דאו' בקום עשה (גם בפי' חרדים בירו' משרש דר"ז החיר רק בספק דאו' ולא בודאי). ומי' פוס' סנהדרין לם. ד"ה שבח ותומים כ"ח סק"ב:

אבל נראה להחיר הכא, משני שטומה הוא חולי של סכנה. והנה יש שומים שונים (א טלטנים בעלי מרה שחורה. ב) משוגעים משגשים זוקיק חנגים ומשברים כלים. ובמשנה שבח כט: המכנה לא הנר משני רוח רעה היינו מיני החולים הנקרא בערבי מלקוליא (מעלנכוליא) ויבדל מן הטבע המזיקו והוא משחטבע ובוחר בהחבודות ודבר זה נחלה הרבה בבעלי המרות. ומסיק בגמ' ב. דהוי חולה שיש בו סכנה ועי"ש דמקשה לי בחולה שאין סכנה חייב חטאת מבטיח לי' וכחב רשב"ם בשם רבינו וכתי' הרי"ן דספק הגמ' הי' רק בחולה שיש לבר לבל גויס ולסטים ורוח רעה שפיעת דהם סכנה. אך רש"י פי' דהספק על כולם:

וקשה על רש"י הא לילח בחשנים בב' דמשני רוח רעה מחריפין בשבח דהוי סכנה, ואיך כ' רש"י דהגמ' מסופק על רוח רעה לי הוי סכנה. אך רש"י פי' שם דמחריפין ברוח רעה שמא ימבע בוהר לו יפול ויומח ואין הבית לבבות אבר בשבילו דיבולים לשמרו בביח ולא יבא לידי סכנה. ואם בן הבא לענין ירא אם יש חפץ שישחטה, ודאי דמוחר לאכול, דלבל הראשונים רוח רעה עלמן היא חולי של סכנה מלד עלמו. ולרש"י בל שנשין מוחר בדי שלא ישחטן על ידי טבילה או נפילה וה"ה שחלוי שישחק גם לחריפ בשמיטי. וב"ב בהגיה מוי' שפי"ד מה' מלכלות חסורות נהבפה דהוי חולה שיש בו סכנה דשמים שמשחק ונופל בחור לו בחים. והא דבתי' רחים מוכח בפוך ה"ש קנ"ד ס"ה חפה שפעה שבעלה מפורף ויראה שיהרגנה בבשפו. ומ"מ לא בפה לומו לנפשה, כ' שהרחים לא הלמין שם לשמנחה:

ונראה לי להחיר גם משני שפש לחר, דשומה לינו בר מלוח במ"ש רש"י מגיגה ב. ד"ה חון וב"ב ב: ד"ה לוחבו וב"ב רמב"ם פ"ב מהגיגה ה"ד דשניר מכל המלוח שבחומה וב"ב פ"ע מעדוח פ"ח וכחב שור גיטין מה: (ויש להעיר מחב"ם סי' ל' שקמ"ח בשם מהרי"ל ופמ"ג שם שפ"ד שקט"ו ופחיחה בוללת לו לוח"ם ח"ב לוח ל' סי"ב):

והנה ביומח פה: יליף ר' שמעון בן מנסיא דשק"ב דומה שבח מושמרו, חלל עליו שבח לחח בדי שישמור שבחות שרבה וב לחר דשב"ג בשבח קנח: ואם בן בין דשומה פטור ממלוח, שפיר לחרי' חלל עליו שבח מ' שלח ישחטה בדי שישמור שבחות הרבה, ואם מוחר לחלל שבח עליו מב"ם שמוחר לו לאכול ביו"ב דקל מחלול שבח בדי שלא ישחטה וישמור שבח, שאם ישחטה, יהי' פטור משמירת שבח ואף אם ישמור שבח אין זו שמירה וכמ"ש בר"ם בח. כפחו שד ואכל מלה לא ילח:

ואף דביומח לחר רבח דעיקר נלמד סק"ב מוחי בהם, מ"מ לא נדחה סברח ר' שמעון בן מנסיא דחלל עליו וכו' בדי שישמור.

ובשלחנות נרחצים רחם סי' מ' מכיח למוד זה. וכן כתב רש"ן יומח סב. ד"ה וכתב כה"ג בשם רמב"ן דמשום חלל עליו שבח ס' כדי שישמור שבחים הרבה מחללים תפי' על הלילה עובר משום ממ' יום. וכיכ מגיח שיו סקכ"ע דמשיה מטה לחלל שבח כדי להציל כתו מהמרה, משום חלל וכו' כדי שחשמור שבחים הרבה. ולפ שמים כן בשם כיי ליחח שם רק משום דהוי חיכוך זועח להלילה מחי' רבה ושם לפ דעבדיו היח חנוסה יש לומר שיפי טופה כרלן, משיכ הכח שמופה עשוי מן המלווח לח רחי להחיר. לך בשיע הרב מלחדי סי' שיו סעיף כיש מחזיק בכל סקיע למוד זה כדי שישמור שבחים הרבה. ועייש בקונטרס חחרון וכן כתב בחי חרם כלל סיח חוח יכ:

ועל פי זה יש לחרץ דברי חור בחיים חבח פסוק ושמרו. שמי שלח יניח לשמור שבח לח לחלל עליו שבח. ומשה פליו במ:חם חנוך מיסך השבח חוח ליט שהוח נגד מסקנם הנמ' דילפי' מיחי כהם. לך בחמח לח נדחו דברי ר"ם בן מבשיל. וייל דלור החיים קלי כשומר שהיו שומר שבח וחכ"מ):

ואף שבחשם טופר חוים פ"ג בשנין כיולח כזה בנשר טופה, חסר למסרו לביח חנוך טופים של גויס לרפחוחו משי שיחכל שם טריפוח. היינו כמ"ש שם ד"ה ומיהו משי שהוח טופה עבשיו לשם נחכיל לוחו ליסורין כדי שיבח לידי חיוב, הח רחמנח פשרי טייש. משיכ שכח דהוח בן דעח ובר חיובח ודלי רחמני חלל וכו':

וכן כרחו לי בחכמח שלמה לשנחון ר' שלמה קטנר חוים שכיח סמיו שמחיר למי שבוח בשכנח טורין להחרפח בביח החולים של גויס ולחכול ליסוריס, משום דשח ר' יוסף דשומע פשוי מן המלים ותמרי חלל כדי שישמור וכו' ולפ שהכיס חוק למשה, הוח משום דחין כלכה כר' יוסף. לכל בשופה דפשוי מן המלוח לכ"ש, פהיחר משום:

סימן יד

ראיתי בירחון הפרוש חרלית סי' ס' שהקשה לפמ"ש בחמיר פ"ה מיח מ"ב מ"ג דלכן פשוכר בשחוח לפני וליחחו למה חין מפורש בטושע וכרמכ"ם כפי יחיב בכחל הפשוחים וכן נדול כיוס הכפורים הי' משחחוח. ופירן דכל זמן שכ"ג ליבש בגדי לבן לריך שיפי בהכשר טבודה, וכל עבודה בפמידה ולכן חפור לו להשחחוות כיון שהשחחוחה היח בפשוע ידים ורגלים, והיח פפול פבודה:

והנה זו הורה חדשה שלי חפשר לחמר ולפשוט. דהנה ודחי חף דכמגילה כב: חיחח השחחוחה זו פשוע ידים ורגלים, וכיכ רמב"ם פ"ה מהלכה כ"ג, מ"מ בשבודה חפי' חינו מובל חרלה על פניו רק כורע ושוחה גם כן פפול דחין זו עמידה. וזה שלמדו בגמלה כח. לח עומד ולח יושב חלח שוחה, היינו לח עומד לגבי. ולח יושב לגבי שליכ לח כי' שוחה, דשוחה חינו לח עומד ולח יושב. חבל פם כי' לריך מלב כזה שיפי לח עבודה ולח יפיבה ופיינו שוחה. וכן בשטושם ל: דיחיב כמלן דשרי מפלכי' שרי' שוחה וחינו כעומד ממש. ולף שחינו כיושב כפר בדיעבד וכמ"ש בחרים כ"ח פ"י. ועפה ק בשביל כבוד חפח חבר (ועי' מגיח קמ"ח פקיב ופרי חכ"ב פקי"ח). וק מפורש בחום' וכחים טו. פרש"י הגיה ומיהו לשלרך קרח לעובד בפשחוחה. ופפירח דחי חפשר לעבוד בפשוע ידים ורגלים, ועכ"ל כוונפם פעובד כפוכם ושוחה וקרי לה פשחוחה כמו וישחחו ישרחל על רחש המלה. וכיכ בפשר המלך פ"ז מביח הבחירה היו דמנפים יט: לימה דמביח ידיו על רגליו ומקדש לף דהוי השחחוחה, מ"מ מכיו משום דגלי קרח, ופפ לח הי' פשוע ידים ורגלים רק שוחה. הרי דשוחה פיינו משחחוה. ותמשם שבמחי חף מגילה כח. לומד משם דשוחה כעומד ומביח רחי' מהח דזכחים יט:. לכל חין דבריו מוכרחים. וכן בעבודה אלה מיכ על השחחוחה חפי' בלח פשוע ידים כמ"ש בסחיוח ד. ורמב"ם פרק ו מפיז ה"ח:

ואם ק מה שכחב שכן גדול חפר להשחחוה משום שלריך לעמוד לשרת, הוח דבר פפל. דהח רמב"ם פ"ב מבילה מקדש ה"ד כי דכן נכנס להשחחוה וכחב כ"מ דהשחחוחה הוי עבודה וקשה הח טובר שלח בפמידה ולף חפשר עבודה כזו. חע"כ דפשוע פשם פפול יושב משום שחינו כבוד שמים וכיכ מלמ פ"ז מביח הבחירה היו דרש"י יומח כה. כי חן יפיבה בשלה מלכחיך לעמוד וכפושה מ: כי משום כבוד שמים היינ דאי שמעח דקרח. וכל זה בעבודה שפפשר בפמידה חבל בשחוחה דפקרש היח לכבוד שמים

ומעולם

ומשלם היא מכוחה לעמים. כמו שאמר תכריהם ושמחה וגסוכה. וכן והשתחויתם מרחוק. ובכוכרים והשמחות. וכן אל תלקנה ותזנה. ובעבודה זרה חייב על השתחוה אפי' חינה כדרך עבידה כמ"ש סנהדרין ס:. לא יעלה על הדעת שהיא עבודה מכולה. ומה שמוס' זבחים סז. הניל פוסלים אם שבר עבודה בהשתחוה. דוקא בעבודה שיכולה להיות בשמידה. ונם כזה מסופק המל"מ פ"ה מביאה מקדש ה"ו:

ומ"ש להקשות ממתני' תמיד פפ"ו דלאו דכל אדם לא יהי' כאוהל מועד הוא רק בשעת הקטרה אבל לפני הקטרה מותרים להיות עם כמ"ש פרבו השם והקטיר (וכן פפ"ח דכלים ופורסין בשעת הקטרה). הא נזכחים פג. תרי"ת נאמר וכל אדם וכו' מה להלן בשלא כאר, הכי דיוקא משעת ביאת כהן אחור. ובאמת לחלק דדוקא ביו"ב דעלם ביאת כ"ג היא לכפר והוי עבודה ולכן כל אדם לא יהי' עם משעת ביאת כ"ג למקדש. אבל בשאר יומא הענה מותר לכל אדם להיות עד הקטרה. ונזכחים פג. מייתי ביום כפור:

הקושיא מחיקה ובהנהות הש"ס הסירו על זה. וחלוקו ליתא דכרמב"ם פ"ד מעבודת יום הכפורים ה"ב כ' נם ביו"ב לאסור רק בשעת הקטרת הקטורת ולא משעת ביאה. והנחה שלו, דכל זמן שכהן נדול שוהה בקודש הקדשים קודם שיהי' בתנלי הכאר עבודה, היא בלי כל יסוד ורמי':

ובעיקר קושיתו למה לא נזכר שהכהן נדול השתחוה ביו"ב. כמו כן יכול להקשות על כל המועדים נמס כן לא מזכר בהם השתחוה. ומסופק אני אם השתחוה מובה או רשות ורק שהנו כ:. ויש לומר שלא היו מנהג רק במקומות המפורסים בתמיד פ"ה ופ"ו ופ"ז מ"ג. אבל נכוכרים המפורסם בקורא והשתחוית ונכנסים פ"ג מ"ו. ואם נאמר שהשתחוה חובה תמיד יל שבכלל במ"ב רפ"ו דתמיד בזמן שכ"ג נכנס להשתחוות. ואין לריך לפרש ביו"ב וכבל מקום. ואף דשם ביתא אחד חומ בתכנים מיוחד ובקדשי קדשים לא שי כ"ג לבוא חוץ ואפוד. לא קשה שאין זה תנאי ואין ההשתחוה מלוי' בזה שבלי חוץ ואפוד לא ישתחוה. אלא אם יש שם בכ"ג תכנים מיוחד, אחד חומ בם לכתחו:

ועוד רש"י תמיד פ"ג מ"ט ופ"ו מ"ח שבהשתחוה סיפא אחר נמר מעבודה וכ"ש סמ"נ מוכח בכ"מ פ"ב מביאת מקדש ה"ד וכן כתב הגר"ח תמיד רפ"ו. אבל הרמב"ם סובר אם עלמו מרפ"ו שבתב דמותר לבנות להשתחוות לבד וכמ"ש חוס' חגיגה כו: ד"ה שלא וכן כ' רש"י שמיד פ"ו מ"ח דהשתחוה מבודה היא:

ובתפארת ישראל תמיד פ"ה לוה מ' מקשה על המתירים לבנות להשתחוות, מיומא נג. דתנן ואח עייל ביתא ריקנים, למה לא תי' שבנסם להשתחוות והבניס קטורת תסרה. ובבר קדמו בשפתי החכמה להנחן רחב"ל פ' אחרי. ותי' דבקדשי הקדשים אסור לבנות להשתחוות. וב"ב רמב"ם פ"ב מבלי המקדש ה"ח. ואמנם שבב"מ שם מביאת בשם חוס' מנחות סו: ד"ה להיכל דמותר. אבל רש"י מניה דבהיכל מיירי ולא בקדשי קדשים:

ועי' חוס' יבמות יומא יט: ד"ה כמין בשם ירו' שם פ"ח ה"ה דאם הכהן לא עשה העבודה בחקונה. ליכא לאו דכל אדם לא יהי' וכו'. ובפני משה פירש פ' אחר דהלאו הוא רק בשעה שבא לכפר. ותמוה שב' נגד נמ' יומא מד. אין לי אלא בכניסתו וכו' מלמוד לומר עד לאחר. ורחימי בירחין קול קורה מפתיחתין שנה כ' סי' ד' שהקשה על ירו' מניטין נד: דבהן נדול שאמר שנול נאמן ומנא ידעי' והכתיב וכל אדם לא יהי', הא אם יפגל הרי מותר לכל אדם להיות שם כיון דהוי עבודה פסולה. ותירן דיש לומר דעל ידי הלאו דכל אדם לא יהי' נשמל הקרבן ואם כן לא משכחת כלל לאו זה. דבקטורת פסולה ליכא הלאו. ומש"ה השמיטו מוני המלות את הלאו הזה. ואיני יודע כוונתו, דאם כן איך יפרש מה שאמרה תורה. וע"כ דלכן אסור לאדם להיות שם משום שיפסול הקרבן והוי כמפגל. והקו' מניטין, יש לומר דאינו נאמן שיפגל אחר כך דאין אדם מפיר וע"כ לריכים לנאת קודם התחלת העבודה:

סימן סו

על דבר האחרונים הנדלים בירושה אם מותרים. הנה ביפה מראה על ירושלמי סנהדרין פי"ו ה"ח בשם כיון דאמר יהושע ויהיה הפיל תרס, הוא לישאל פולס. וישראל לא דנו כה רק בעיר אחרת שנלקחה על שם ישראל, ומפרש

כן בירושלמי. ופי' בחמדת ישראל דף כב. שמפלפל בדבריו.

אבל יש לחלק יפה מרחה מוכנים. דכיון שיהושפט הכניע על שניהם אלא יכנה תחתם אפי' יקראנה בשם אחר ולא יכנה עיר לאדם בשם יחידו, אי"ב ליסור שניהם שווה. ואם מותר ליעב בשיר אחרת שנקראת יחידו משני שהכניע רק על הכנין, אי"ב ביחידו שעשה מותר לחזר. גם משמעות לשון ירו' משמר שהיה נכנית מופר ליעב כה. מורה דקאי גם על יחידו שעשה. ולאי ממ"ש וכן הוא שאמר לו פושעון לשוב בדרך הזה עוד. כמו במלרים מותר שרקמתית לשיב אפי' רק יושבת קבישות כמו כן הכא אין ליסור רק על הכנין כמ"ש בפני עשה ומוכח דאפי' ביחידו שעשה כן:

ולבאורה קשה אין יתפר לומר ליחידו שעשה לחמורה, הא אל קרי בי רב ביהושפט יח. כח. שנתן לשבע בשיבן את יחידו, הרי שמשמר לדור בה וכן בפופסים ח. מח. בני קיני עלו מעיל התמרים שהיה יחידו כמ"ש בתורה (דברים לד. ג.) והם היו גרים ונתנו להם רשנה של יחידו עד שאבנה הבית וכמ"ש בספרי רפה מ' ומכילתא יתרו פ"ב ותבות דר' נתן פל"ה ורש"י כאן ובהעלותך י. לב. וכן במלכים כי ב. יח. יח. שאלושע ובני הנביאים ישבו ביחידו. ויפסד קרובה לבית אל ואם כן היה יחידו התמידים ולא אחרת שנקראת על שם. (ובתוספתא סאהדרין פי"ד שב עיר אחרת על שם יחידו. ותמוה). וכן בדברי הימים ב. כח. סו. ויחידום יחידו עיר התמרים אצל חמיסם:

אך אי"ב תמוה מ"ש בירושלמי הכל שאמר שבנית פי' חיכל בית האלי מותר ליעב בה, הלא גם לפניו דרו בה בהיתר. וגם קשה מה שכתוב במקרא שחיכל בנה ואמה, הא היתה מקום מובב מקדם ומה הוסיף ומה חסר. ונראה לומר דבתחלה נדרו שם כתוספים ולא בנו בתים כבשיר וכמו שעשו בני הרכבים (ירמי' לה.) ויהושפ לא הכניע על תושלים רק על בנין עיר וחיכל עבר ובנה עיר בהיסוד ומ"ש שאר היכל דהשתפ מוסרת. ופ"ב אין קו מהשמושים בכיל על יפה מרחה כי פיחם רק דיקם שרשי:

ולולא בירושלמי פי' יתפר לשרש דיהושפ לא חסר לבמות בפים ביחידו, רק לבנות את החומה שנפלה חה שאמר יאיב דלחי', כדי לזכור את הנס ובמ"ש בברכות נד. שחרושה חוסם לריך להודות, ותיכל בנס את החומה והליב דלחי':

ומפורש עוד שרשו בס ותכלו ביחידו. במחני' פסחים נה: שפפ דברים עשו חנשי יחידו וכו' מרכינין דקלים וכו' וקוללין ונודעין לפני הפומר וכו' ופפ נ. קורות על שקמה היו ביחידו והיו בעלי אירועות טופלים חותם וכו' ושקמה הוא תן פרי במ"ש בחפלים מח. מז. ושקומים בחגמל וכן בדברי הימים א' כז. כח. ועל הזיתים והשקמים. ודרך ותכן עדית עמוס ז' יד. ומו. וחפלים הכיל בהנו שכות תין מחנה. וביחושלמי בכורים פ"ח סוף ה"ג דשבינ חומר תין מביחים תמרים חלח מיחידו (שהיו עיר התמרים). ובחוספתא ברכות פ"ד כ"ג וחקנים היו מסובים ביחידו, הביחו לפניהם כוחבות וחכלוס ופי' רשי' ברכות מב. ד"ה שם:

ועוד מנחת חנוך חסי"ב בפיר בנדחה אם בנס דחסור ליעב בה במ"ש לח תאכל כל חועבה כל שחבנחי לך חסור בהנחה. וכיון שהבנין חסור, היעיבה חסירה. ואם כן גם שכח ק' למה חמר ביחו' דיעיבה מותרת. ויש לומר דלא חמרי כל שחעבתי לך רק בחי' חורש. וגם לח קיימל כן בפ"ב כוים פ"ו שסקיח ופי' בספרי מ"א סי' כ"ב חום ח':

סימן מז

לכבוד אחי יקירי הרב הגדול מ'
מנחם מענדיל יחי' רב בבראנסק
נ"י.

אשר בפיר כ"ח על מנית חלים סקיח דיוצח מפלוח מנות בחשקה, פם סחקר, דאף דבחי' בכלל חכילה, מ"מ סיכ מלינו דמשקין קרוים מנות, ובמקרח ולחמה יחן מנה אחת, לח מי יין במ"ש ויין ושכר לח שחיתי. והח דכמנילה ו: שוב לי חפמח ונרחה דחמרת נורם ר"ח קיימם כגו רבינו מפנות לחביונים. ועני רבי קיימם מפלוח מנות, לחי' דיוצח בחשקה, ומחפלח מר על מחרשיח שפחתה על רפתי מה קטנתם ן דודתי חפמח ונרחה שפי מנות הן, הח ביוצח מחרש, דיוצח בחשקה. וגם למה

למה חלם מהרש"ל קושיא על רש"י ולא על הגמ':

הנה משום דמיבעי ליה מנה קאי לכל מאכל שהוא נותן למכרו. ואם ישכח ליתן לו מנה, כיון שלא חס יתן לו כלי או כל דבר ומקיים הא שנתמה. וכמגילה דכהיב ויכהל את מנותי לא קאי על מיני מאכל וכפרש"י יותן שהאכילה ארוכים. אלא מ"ש כאן תרגיל פ"ד דמשלוח מנות יהיו מיני מאכל, משום דהכל לפי המנין. דהחקנה היתה כדי להרבות שמחה ואהבה והמנהג למלות ביום דבר המוכן לאכול או לשתות וכמ"ש בתמי' (ת. י.) ומה נפקא"מ בין מאכל למשקה. תדרכת משקה מכלים יותר את השמחה כשורים שהם ימי משתה ויוב כשומי. וכ"כ רש"י מגילה מאכל ומשקה ודימ תרגיל ז' בשם מהריי"ל ותפ"ד סי' קי"ח ומלינו במקרא מנה על משקה. כתהלים יח. ו. מנת כוסם ושם מח. ס' מנת חלקי וכוסי, לפי' המלודות:

ובמ"ז תרגיל פקיד הקשה על תפיד למה כתב מסכרת דשתי בכלל תכילה הא היא נמ' מפורשת דרש נשיאה שלא גרעה דחסרת, ולא קשה דתפ"ד קאי על רמב"ם שכ' שני מיני תוכלים על זה תמר ורמב"ם מודה דמקיים נס במשקה. ומה שהשמיט משקה דשתי בכלל תכילה:

ומה שמתה כ"ם על מהרש"ל למה לא הק' על הגמ', לא ק' דהגמ' קמ"ל דילפ בחמת וגרעה ידי שניהם ביחד. משלוח מנות ומתנות לאביונים, כמ"ש קיימת כגי דינו משלוח מנות ומתנות לאביונים. ולא תמרי אין מושיב מנות תבילות, וכמ"ש בפסחים קג: הבדלה וקידוש תדע מילתא היא. וכחמת בירושלמי תיפא שצלח לו שתי פעמים, פעם ג' למשלוח מנות ושנית מתנות לאביונים וכ"כ בשלחנות ויקבל. וכ"כ כמהרי"ק שלח שלח יוליש בשמיהם ביחד לכל רש"י דנותם רק משלוח מנות לבד, שפיי מק' מהרש"ל מה קמ"ל. ומה שתי מר שמלמד שיולחים בין. נכון הוא וכ"כ מתים בשקל הקי"ח:

וצ"ע במחני' בילה יד: כ"ם תומרים אין משלחים לא מנות ולקחר לחיב ייונות שמים וסלתות. ומלשון מחני' נרחה דזה קאי רק לכ"ה ומוכח דין לינו בכלל מנות. אבל הא ליתא לומר דלכ"ם חסור לשלוח יין כיוצ"ב:

וקשה במגילה שם דשלח וגנגיל ופלפלים והם לינם מיני מאכל כמ"ש בברכות לו: כם וגנגיל ופלפלים כיוצ"ב שכיר. ולאלי י"ל כמ"ש מחני' בילה לת. הא שאלה שאלה תבלין ותוס' לם. ד"ה משום בין שצריך להם להפיסה הוי מן במינו. ומש"ה הוי מאכל ועי' הלכות קטנות תיב סי' קסינ מוכח בשלח כיוצ"ב פקי"ז ביולחים במנות וככל דבר. והמקור מנדרים לג. בשלה המביאה לידי מאכל ורש"י ועי' מגילה ת. ד"ה אלא לנפרוטה קונים מאכל ורש"י שבתים כח: ד"ה לא. (ותוום. שמשלוח מנות אין נזכר במשנה):

ובענין זה מצינו שרלוחי כת' מהרי"ו שמחר לוי"ת רי"ו שהביא דברי רש"י מגילה ז: ד"ה נשואות שמש"ה אין קורים בשבת מפני שלריך לקיים מתנות לאביונים בשבת. וכאב משום דאינו יולא דין מתנות במאכל רק במעות. וכאמת זיל רק כוונת רש"י משום איסור הולאה. ומה שהקי' למה שבק רש"י דיקא דקרא משלוח מנות ונקט רק מתנות לאביונים. זה יקשה נם על הגמ' שאמרה מפני שניהם של עניים וכו'. אך הדבר פשוט כי מנות יכלת לאוכלו כמולין שבת משל"ח כמתנות, האביונים מתפרנסים למקרא מגילה ואחי"כ בילה לא יחזרו אחריהם. ומה שמיקן דאסור ליתן נזקה למני בשבת, הוא נגד מנהג רשעונה של שבת. ועי' מג"א סי' שי"ד דללורך מלוה מותר ליתן מתנה בשבת:

יורה דעה

סימן יז

בכלי כתי מעכתים כתדיכא ז מולים לח כבמה כבלבלה כתויר וגו לוחז כרלחם שלח תחנעגע ושוחטים לוחה כהעברת סכין מחת הלוחר. והגם רלימי כם' מדם ידי מקם סי' כ' שקורת חגר על שחיטה ז מעני מעמים. ל) מעני מ"ם שך יו"ד סי' ו' סקי"ח דהם טוחר למעלה מחקם דרסה. ושנית, כי כשהדרין עז: מלמלם מייב מיתה והוי כהורג בידים וחם כן חם הנוי לוחז הרחם ומלמלם, הוי נוי וישרחל שחחטו ביחד, שהשיטה פסולה לדעת הש"ע יו"ד ס"ם כ':

והנה דכריו הכל הכלים. כי מה שכ' בטעם רחשון. ליחל, כי הפרי"ח סקי"ח וכן הש"ך בנה"כ וכס' ניקח לוקים מלבי הממ"ג פ' וירל הקשו על הש"ך מן סוגית הגמ' והמיבו לכחחלה. והחכוחם שור לל שייכ דכרי הש"ך, לכל חם הרחם קשור למעלה שלי לחסר להכניד על הסכין. (והי"ה חם לדם לוחז בכח ומלמלם) מחיר לכחחלה:

ומה שלוסר משום מלמלם. לפי' לפי מעוחו, לח מליבו מלמלם רק במיתה דנלי קרל לו בנזקין דילפי' ק"ו ממיתה לכל לח בכל לחסורי החורה. וכן כ' הגי' חליעזר ומסחלו בסוף שרי חמד ס' חמן וכחלקח יוחב מ"ח חו"מ סי' ו':

אך הפיקר הוח טעות. דלפי' במיתה מלמלם מייב רק במיתה טבעית שכבש עליו לחוך המים לו לחוך החור. ולפי' בכפחו לפני לחרי עמור, כמ"ם בחי' ר"ן סנהדרין שם משום דלין זה כמלמלם לחוך המים לו לחוך החור, דהחם עכ"פ יצרך לו יטבע במים לבל הכל לין כהיוק מחויב לבח ולחרי לדעחח דנפשי' לכיל וכ"ם בלדם בן בחירה. ופשוט דחם רלוכן מלמלם ומחיק לדם שלח יוכל לברוח ושמעון הורגו דרלוכן פטור. וכן הכל הגוי שמחיק לח רחם בבהמה ומלמלם שלח מחנגע, חינו עושה שום דבר בשמיטה כלל:

סימן יח

אשר שלל מר לוודות עוף שרוף בלי נוחות. לך על הכנפים יש לו נוחות. לם מומר לעומתו:

המכור בירושלמי בילה פ"ל ה"ל נוחלים שלח הפלו עליהם כנפים לסורין משום שקק וכהגיה לחברי שם פ"ל סי' ו' בשם ר' יוחל, ומיושו משום מילום כמ"ם בש"ך יו"ד סי' מ"ו וש"ך. ובהגיה מפורש דכנפים כיושו נולה גדולה שעל גופו וכ"ב מה"ד קפ"ל בשם חור זרוע נולה שעל כל הגוף וכ"ב מכ"ם סי' מ"ו. ומ"ב הפי' כן דמם יחרון לכנפים לבדם לם הגוף ערוס, פ"ם מלום הוח. וגם מפורש במחני' מולין ו: נמרטו כנפי', ופרש"י נולה גדולה שעל כל גופה, ומוכרח כן דלי לחסר שנמרטו רק נולות בכנפים דמה קמ"ל הח שם במחני' מכשיר בשחבירו נפי' ופ"ה נעקרו לגמרי לחזקי' ושמואל שם ס. ולפ רב דמפרש הוח רק משום הריחה. וכ"ב דעח קדושים דבפי' נולות של רוב פנוף:

וקשה לר' יוחל דוה מלום, למה במחני' נמרטו כנפי' כשר וכן קי"ל בסי' ס"ע. ונ"ל שרק לם לח כי' לו נולות משולם הוי מלום לבל לח בנמרטו. ומ"מ י"ם פל"ע סי' ק"ע לוסר לפי' בנמרטו לם קן בו:

ובבי ס"ם ס"ע בשם כלבו כי נמרטו כנפי' ניטל נולות הכנפים וחמוה מלד דהל בלמת לין מלוי בכנפים לבד. ועי' מנחת יוסף סי' ט"ו בלוריס לי' שכחב בלי דקדוק. ועי' שדי חמד ס' דברי חכמים סי' קכ"ו:

ובדעיך פי' סקי"ח מסופק כיון שהחיסור משום מילום לי מומר להלכיל עוף מכושל למי שליבו יודע שהי' בלי נולות. ומפורש דמומר בחולין סו: חבלם לי ולח לילכול ורש"י שם. לך ק' דרמב"ם פי"ו ממלכלות לסורות ה"ל כחב לוכל דבר מלום מכין לוחו מכות מרדות. וכודלי שהלוכל לומר שליבו קן ודוחק לחלק לומר דמי שליבו יודע מוסר ומי

ח 5

ביורע ומיד תסור, ונם הא שם כתולין ידע רבינו ומדעתו הי' ואכל ולפ"ז שתן כל שניני מיתום שוים כמ"ש סרי"ח יו"ד ס"ג וקטי"ז סקי"ת, דכמתני' תולין עו. שלית נפש היפה תחלנה ומתני' פ"ו כט: כיצד שרפתו יפה שורפה מי' וחולין סה: ביצים המוזרות נפש יפה תחלנה וקי"ל כן יו"ד סי' סט סעיף ז' וכי' שך סקט"ו לתמנים תסור וכ"מ הכ"ל כי תפי' בגמרתו כנפים תם דעתו קלה עליו תסור. ופי' שדי חמד כללים ב' לות פ"ם ותמהי יוסר מ"ש קט"ה וברכי משובה ק"ד סקל"ה וקמ"ז ס"ק קי"ב. (ופי' מחזה לברהם סרי"ח סי"ם קנ"ב):

סימן יט

נשאלתי שותם שמכיתים לו עושות נעוצים שם מוחר לשותם ולנרך עליהם ברכת השחיטה. כנה על השחיטה ודאי דהוי נולן מסייע ידי עוברי עברה. וגם י"ל דהוי נולן פ"ם מ"ם נהנם ליד סקי"ה, דמי שמצוה את הנולה כרי הוא נולן, שם כן השותם מצוה את העוף הנעוץ על ידי השחיטה. אך כמ' רמ"ם מ"ג קמ"ו כתב דצעוי שם לינו מחכוין לקנות לינו קושה וכמ"ש חוס' ב"ק לה: ד"ה כשבת וכ"ם מג: ד"ה מצלם ולקן: ד"ה כשלשה וצ"ע ג. ד"ה כי מחיל וצ"ע ט"ו סקי"ו ומקור חיים תכ"ד סקכ"ה, ופי' תכלים בנעימים ח"ג סי' ל"ם:

ולענין ברכה. בב"ק לה. דמי הגמ' דלפי' לי כ' לוליאנר בן יעקב ס"ל שעוי קושה, מ"מ לינו מנרך על חלה בנול. וכ"כ רמ"ם וכ"כ חוס' סוכה ל. ד"ה הא דלק לחר הקנן לינו מנרך בנול דהוברח שם שמים תמוכ. וכ"כ חוס' ב"ק סו. ד"ה לחר ועיין נה. ד"ה מ"ם ולות הרמ"ם פ"ו ורמ"ח פ"ם תרל"ח ותכ"ד פ"ד ותק יעקב סקי"ו ופ"ז כ"ה סקי"ד ומנ"ח תקפ"ו סקי"ד ומרל"ז סקי"ב. ופי' מנ"ח ריש סימן קל"ו דברכות המזון דלפי' מצוה ספק יברך אם קנאו:

ועוד ירושלמי מלה פ"ח כ"ה מלה נולה אין לנרך עלי', משום אף שיולא מ"מ לינו מנרך, דאם לינו יולא פטיעה דלא שיך ברכה. ופי' כ"ה פ"ו מחמץ ה"ז שמכיתין דלפי' מירושלמי זה לענין ברכה. אבל קפה דהא בילו בשבת מפורש דמלה נולה לינו יולא בה ולפ"ז פטיעה דלינו מנרך. גם ק' על ה"ם שמכיתין דלפי' משם לרמב"ם דלין מנרכים גם ברכת הנהנין על לימיר הא לחורכה מינו' דלפי' להשוך כיון דלחר רק דעל מלה נולה לין מנרכין משום דמלוה היא מוכח דצל פת חמן נולל מנרכים והוא דלא כרמב"ם נפ"ח מנרכים וכן קשה על מרלה הפנים מלה ובשבת שכ' גם כן דמכלן דלפי' לרמב"ם ואחלוק בין ברכת מלוה לנרכת הנהנין כתב בקרבן נתנאל פ"ב פסחים לות קי"ח דלפי' לשבר ליחר ונוכו דהא ה' סרמיקו ושונה נול בשולה, לבל ברכת הנהנין מנרך על הנאת הנוף:

ובתשוי מהרי"ו הכהן ח"ב לוית ליח כ' דשותם מנרך על פוף הנעוב והוא נגד הרי"ף בכל דוכחי. ומה שכתב דלפי' הנגב והנולן מנרכים דכי מפני שעשו ליסור יעשו עוד ליסור שלא לנרך וכי מי שלכל שם יחזור ויאכל שם. לחמהה, דהכחה זו שייכ: גם על מלה ושולב ושובר ומנילה ושא קי"ל דלין מנרכים:

ואי נימא כמ"ם רמ"ם דהשותם ליכו הנולן כמ"ם לחלה, יש לחלק דבכל המקומות שהדין שליכו מנרך קלי על הנולן עלמו לבל לחר י"ל דשא הוי מלוה הבלה כעברה וכמ"ם מנ"ל מרמ"ם ס"ג ושער המלך פ"ח מלוה ולפ"ב י"ל דשותם מנרך על הנזול, לך כמנ"ל שם כשם מלחמות כ' דגם לחתרים הוי מה"ב. ופי' דרכי חשובה יו"ד י"ם סקי"ח כשם ממ"נ לוי"ח מרמ"ם לשל סקי"ג דלחר מנרך לבל לח מלחמי זה שם. גם רלוחי כדברי חלכיחל ח"ג סי' ל"ח חולק על דין זה דמ"ם ודעמו דשם נקנה לנולן מנרך ודלפי' מסוכה לח. דר"ג וכולהו דבקן הוי יחבי בסוכה נולה ולפ"ב נחתן פטיעה היח דח וכו' וק' הא לין זה בכור ליטב בסוכה שלין מנרכים ועי"ב שברכו עלי'. ולין הכרח דפ"ל שלח ברכו:

ואם לין השותם יודע בודלי שפעוף נעוב פטיעה דמנרך דשמא הוא על נעב כפיסר. ועי' חק יעקב תכ"ד סקי"ו בלוונברי לח הי' נול נמור רק משם רחוק. ופי' ט"ז לוי"ח קל"ו דלפי' לאכל ליסור בשוב מנרך לחריו:

ב) **וביוצא** בזה. נוי שמכר ספר תורה נולה לי מיחר לנבור להרוח

נם ונברך. ולכאורה פשוט דאין לברך כמ"ש כמ"ש תוי"ט בכל המקומות הנ"ל. ובנימ שלפי תוי"ט נ"ן ומנחת ש' סי' ו' מקשים ממחני' ניטין מה. דמ"מ שמחלתא ביד טי כשרה הא סתם נוי תנם הוא כמ"ש בסוכה ל. נבי תוונכרי. ונראה דשפר תפרים ס"נ מק' בתוונכרי ניחא דניחא לי' ליראל הנגול דלחשבר מלוה בממטו דהא לא יהיי לו הפסד דהא הקרקע היא בלוי"ה אלא מנוי. וי"ל דכטלב ביום רחטן דנוה"כ דשפי' לכם לא מהני שכרה ניחא לי' לישים וכי תכל כמ"ש שפיר י"ל דניחא להנגול שיקרלו בו כמ"ש רמ"א תוי"ט מרמ"ם ס"ה בשם מהי"ד דבשאר ימים יכול ליסול לולב של חברו בלי דעת חברו דניחא לישים וכו' ומפורש בן במהי"ד סי' ק' דכיום רחטן לא מהני הך דניחא לישים. (ויעוש דט"ז סי' י"ד סקי"ה מקשה על זה). ותמי"ל דחי"ד מביא מכ"מ כם: דבספרים לא תמרי' ניחא לי' וכו' משום דמחקלקלים. ונראה זה הי' רק בימי קדם שלמדו בספרי חורות משחי"ם עתה שין למדים רק קולחים חיוב הקריאה ומדקדקים שלא חנע בו יד לינו מחקלקל ולדרכה הוי טובא בספ"ח לגלול תומו וכמ"ש במחני' ס"ם כם: ושייך ניחא לישים וכו'. ומ"ש בתוי"ט י"ד ס"ד בהגי"ה דחסול ללמוד מספרים של חברו בלא דעתו קאי על למוד ספרים ולא על ס"ח שהיא רק לקריאה. ועי' כית שלמה שחיבן על קו' מגיטין כיון דמלוה להניל ס"ת עיד גוי לא הוי מס"ב:

ובת' כשמים רחם חדם ס"ם אי מביא דאי' מכ"ב מג. בני העיר שננגב ס"ת שלהם אין בני העיר מעידים ומק' ולסלקי תרי מיניי' שהי ס"ת לשמיטה קאי וכי דשכיח שהרי נהנה בו ויוצא בשמיטתו הרי דכס"ת נטוב יוצא דאם לא יצא מה בצע לו בעדות שקר. ויש לומר דלאו כ"ע דיני נמירי והם חושבים שיוצאים ונם כאמת שייך לומר מלוה לאו להנות נתנו כמ"ש כי' חוי"מ ל"ז וי"ל דאף אם לא יצא, מ"מ השמיטה הוי הנאה. (ועי' מרכת מרדכי תוי"ט ת):

וכן לפי הרשב"ם ס"ת מברכות היים שכ' דאוכל חיסול חינו מברך השמים נזל כמ"ש ר' אלימר בן יעקב ב"ק נד. ואולי סמך על שכיחת מי' ממנה הי' דין מלה נאלם שאינו יולם:

סימן כ

בחבלים בנעימים חי"ת שוי"ת סי' י"ת כהנחי דנקבו הדקן שריפה אפי' אין הרבי נופל לנוף. ולאו' מפ' רשב"ם שפ"ב שנקב שנמלא בדקן ונולך בשעות ונראה מעיינו שנברת בן שריפה והנודע ביהודם חי"ב יו"ד סי' כ"ח עשיתי לי' דהוה הנקב שבוריד שבב"י סי' מ"ז בשם הכלבו מפשה בבדרש והנקב הזה לית לי' מפקנא ואין מבטו להוליא רבי וכמ"ש בנוב שם ובכדבי"ו ח"ב חפ"ם ושרי אדם מ"ז סקי"ו:

ועתה נראה שחי"ת לשרש בן בדעת רשב"ם, כי בחי' רשב"ם חולין ב. ד"ה אמר ושיבי כ' בחלחולת כרשי שם ד"ה ברובו, דשלא במקום הדבק אפי' בכ"ם שרשה דשרשו נוקב ושוחה דרך תוחו נקב לחלל הנוף. הרי דלרשב"ם נקבו הדקן רק אם הרבי ניחל לנוף. ומ' רשב"ם ש"ב לא קאי על נקב שבוריד כמ"ש נוב אלא הוא נקב אחר בחולדה בבני מעים. ולפ"ז אפי' מ"ם שם של כ"י ויש"ם אפי' סי' קי"ו ושרי"ת שפיסים להחיר בכלבו בוריד ומ"מ מביחים ת' רשב"ם לאיסור, משום שהם בני נקבים שונים:

ודברי נוב ני"ם, דבטובדה דכלבו החירו רק יחר מבי אבל לא נזכר שם היחר אם ניקב, נם כיון שנוב מבשיר בנקב למה מסיים דאין צריך לבדוק אחר נקב:

ולא ק' אם שם נקבו דקן שרשה משום הרבי אם כן למה חשיב לה כמחני ריש אלו מרשות נקבו הדקן הא כי חו' שם מב: ד"ה ואחר ומב שרי"ה הכי דלא חשיב כמחני' רק טרשות שהוא מלד עלמו והכא בדקן הטרשות היא מלד קלקול הנוף ומ' דשם קדושים סי' מ"ח סק"נ שהק' על כ"מ שאם טרשות בשר חופה רוב הכרם משום סוף כרם הפנימי לינקוב, מ"מ מו' בכל שאם אין הטרשות מלד עלמו אינו נחשב ממינה. והנה על מי' רשב"ם דמטריף משום הרבי לא קשה דהוה לה ס"ל כלל זה כמ"ש מבואות שור סי' מ"ח בק"ח וסק"י ומי' ריש חולין מב. ד"ה ודרוסת. אך הא הוס' שם נ: ד"ה מחם כתבו בניח הבוסות דאומו דבקות מנין שלא יצא הרבי דנם שם ס"ל דמלוי הרבי. אבל כ' התחרונים דאם הטרשות הוא משום קלקול אבר אח כא כמנין במחני' ולכן נקבו הדקן משום קלקול הנוף שפיר נחשב:

ומ"ש בספרי כי על מ"ם ס"ך סי' מ"ו
ספק"נ כמלחולם משום רבי יש מירון
אחר נחרי רמק"ח שם. מי' כדע"ק מ"ו סק"י
שפקפק על מי' ס"ך וכתב לולי מעמו לימו
דסמכת:

ותמוה למה לח כי רבי ורבינ"ו טעם זה
משום רבי שיפיל לנוף מיכף כמחני'
בדין נקבו פדקין דק לגל חלאולם ונם מכן
להם טעמם. ונם למה לריך טעם על פרשות
שהוח הלכם למעה מפיני כמ"ם שם מכ:

סימן כא

לכבוד הרב יחי'.

אודות נשר שנמלח והודח כדינו ואחר מעת
למח נמלח שנים בסעות ניתר טם
מרנינולם שנמלחה להוליח דמה והיו מונחים שעור
מליחה, וכ"ם הוכך לאסור הבשר מפני שדמה
סותמת נקבי הפליטה ולח מהני מליחה שנית
כמ"ש ט"ז סי' ס' סקט"ז וס"ך סקכ"ו וסקל"ו:

לא ק הות, לקח שכתב' פרי השדה מ"ח סי'
מ"ח התמיל ק, לגל כל התחרונים
מחיכים דלח לחמרי הדמה סותמת ומהני מליחה
שנית כמ"ם למח לדק סי' מ' מוכח בפח"ם
ס' סק"ח וכן כתב פמ"ג מ"ז סק"ם. ולפי'
טחה נמלח שנית טם בשר לחר מעלי"ע נ"כ
יכול למלות. דהחוסרים ולחומרים דלחר מעלי"ע
לינו סולם טוב ליר ולית לייהי דיפלוט לירו
יפלוט הדם ממקום לחר, מיירי לם כל מעלי"ע
מונח בפליטה לו לין לו טוב ליר לגל הכל
שהות לחר המליחה לל פליט מידי ויש בו
הליר. וכ"כ בספרי חלק שני המחפק לוח כ"ם
בשם מהורי דניחל וכן כתב בח' לחרי יוסף
מ"ב סי' ק"י:

ובזה שפלה על דעתו דלם הבשר נחסר גם
מרנינולם לסורה דלם דפל ידי שערורה
לפלוט לינה כולמה דם וגם מפרינ שריק לגל
הל הליר והטעם והשומן של הבשר לל נסחמו
והם מכליטים טעמם נרנינולם כיון שבשר
נשחה נכלה:

הנה הדבר מפורש להיתר בתום' חולין קיב:
ד"ס דגים שהקצו בדגים שנמלחו עם

בעופות למה העופות מוסרים ותי' כיון שלין
להיסור עלמו יכול ליכך לל לחרי' מהיכה
נעשה נכלה וכמ"ם מכרים לוכלין וכ"כ תום'
שם לו: ד"ה לחרי וכ"כ רל"ם שם. ולפי'
למ"ם רל"ם פ"ת סי' ל"ו בשם רשב"ם
שלוסר העופות, י"ל דלינו תולק על בברל זו
דלין בגלסר יכול ללסור רק במקום שהליסור
עלמו יכול ליכך, רק משום דפל ידי רבוי
ליר של הדגים יכול למשוך עמו גם דם וכמ"ם
כ"ת ריש סי' ע' ללסור משעם זה, לגל בכח
מורם דהבשר שנמלח עמו מותר:

ואמנם יש סי' רלשונים דלח ס"ל הלי
סברת שלין הנלסר וכו' וי"ל שגם
רשב"ם לל ס"ל כן וכן דעם ר"ן חולין קיב:
וכ"כ ר"ן שפ"ת בשונית דמיפת חלב. לגל הח
ס"ם קו"ל בסי' ע' ס"ח דהעופות מוסרים
וס"כ משום ס' זו דלין הנלסר וכו' וכן
בכרמ"ח ס"ם ע' בשפל ליר דמותר ולח לחרי'
דס"ם בולע משעם הליר דשעם נכלה וס"כ
משום זה ופי' פמ"ג ש' מ"ז סק"ל שמקשה
קושית ז למה לח לחרי' מנ"ב ותי' כן וכתב
דלפי' רשב"ם וכ"ת החוסרים מודים לס' זו
לולח משעם משום שעי' רבוי הליר פולך ונכלע
גם משעם הדם. וכ"כ בספרו רלש יוסף חולין
קיב: ולו:

וראיתי בגנים מליר יו"ד ר"ם ע' שהקשה
ג"כ למה לח לחרי' מנ"ב ותי'
בחחלה מי' לחר ולבסוף כ' מי' זס דלין
הנלסר וכו' ופלח למה לח הביח שכן מפורש
בחו' קיב: שכתבו ס' זו ומ"ם בעופות
מוסרים. ופשיטל שהחרנינולם מוסרת, וגם בבשר
מותר ע"י מליחה שנית:

ב) ועל המונח שנתבשל עוף בלי מליחה
ועירו לת שומן העוף רוחת על
שומן לחר לוקן, גם הוריקו סרומב רוחת על
לביבות לוגיס שסיו מונחים בכלי שנלפפים
סורלליין, וסרומב עמד בכירה בחחלקה שחושין
שם, רק לח על החם. וכי' רוחת:

הנה השומן לחו בבר נחקרר ושומן סהיתר
החחזין נשחר קרוש כמו שהי', לריך
להסיר שומן החחתון לליסור בשפוי לפי תומרת
ולקלוף תחתיו. לגל לם שפכו השומן רוחת
מסחתת נמות שומן של שמה וכולו לסור כמ"ם
ד"ת יו"ד ק"ד סק"נ וק"ם סשק"ם וח"ת כלל
כ"נ דין ה' וכלל כ"ב דין ס' ופ"ז ק"ם
סק"ו

סקי"ו ומפרשים ק נמי הא"ח ופי' נר"ם ק"ד שחכירת רחי' חשו' שבת מב. ד"ם נוטן. ולפי' יודע הכוונה דחר' כחבו רק דבמים לף אם לחוך זמן חלוי ברוב. ובפשם הטוחן דלף אם לחוך זמן לאסור חשבחי דמחלוקת רב ושמואל בפסחים טו. הוא רק אם החחמן לו בפשם אבל בשוחן שבודלף גמם גם לשמואל לאסור. לך פמ"ג ק"ס מ"ו סקי"ו כי הטעם החמיחי דהוי שני דברים נוגעים לעלים דאסורים וכמו שנחבאר רוסב ברוסב כיון דבטל נפלא:

ואם יש בשום בשום היחר נגד שום האסור שבירו עליו, לף דרמ"א ק"ד ס"ב כי בשום שהוריקו רוחח על הבכור דלא מהני ס' והולית כן חחי רח"ם והוא דבר חדש חלר. וכ"כ פמ"ג שם ש"ד סקי"ו וק"ס מ"ו סקי"ו דבכל שם לחוך זמן אם לא נפסק הקלוח אסור לף שיש בששים ובפסחים טו. ליחא כאל לחון שנפסק הקלוח ולכן די בקליפה לבל פרי"ח שם סקי"ו וכ"ם סק"ג מחירים בפי' כיון דבלא בלא לא לחרי' חחיכה נמצם נבלה בשאר ליסורים, ובחים יו"ד ס' מחלק דרמ"א מיירי רק בשפיכה שמם שמם אבל אם בירו בשם לחחם לא בחמיר ופי' יפוחות מיים ק"ד סק"ה בשם כמה פוסקים דלף בבירו שלא נפסק הקלוח לחי יש ס' נגד הקליפה ברי וכ"כ ש"ד ל"ח חרוחים סקי"ו. (ופי' שלחי סק"נ דכי שיש כאן לפשר לבוחשו אבל פמ"ג ש"ד סקי"ו כ' דלא שייך לפשר לבוחשו כיון דנבלל יפה):

ונם לפי' נרמ"א בפשר. הייט משום דהפשר לפשם לא מהני שפיט דשייך לומר כל טיפה נעשה בליסור אבל הכא דבשום מלפשם הוא היפר חודם דמהני שפיט ופי' בדרכי משובח ק"ם סקל"ח בשם יד יהודם אם בירו שום ליסור אם לחוך שום היפר קר, דלף יש ס' בוסר. ובלף רש פעמו:

ובלי שי בשלמר לחוריס דהא שפכו עליהם מכיר וכיר לף שבשירו מלא מבשל כדקיימל בלחיח שייח ס"ם וכן מסקנח פמ"ג יו"ד ס"ח ס"ח בקלור דיוים דין כ' וכ"כ מ"ז ס"ק כ"ו ול"ם ש"ד ס"ק י"ח. ונם ברוד דכלי רלשון שעומד בשקום שדבר מ מבשל ונלפף שם כשי בכ"ד חשוב מקום לף פשם ושן להפיח שם השום:

אך שם שירו הרוסב על הלביבות ולא על שלם השבלשר, הוי נפסק הקלוח ויש להחיר הכלים לחר מעי"ל. ונם יש לנדד דבל ידי ערוי נלחברו הכלים רק כדי קליפה ותמיד יש ששים נגדם כשיש בספרי מ"ב סי' ל"ח חות ל' וח"נ סי' כ' חות ד' חות קטן כ"ד מ"ש:

סימן כב

לכבוד הרב החריף ובקי וכר' מ'
ישראל ישעי' אבערמאן יחי'
בוואר שא.

על דבר שחלם כ"ח על מנוח שיש בשבות נייר לרחות הנושם ולרחוח מכית השלפה משפח השבר, שם מוחר לחכן בשפח הבח משפח חולי יש בזה חולמים מילבחן. ודשח כ"ח להחיר מסיס שמע לו החליטו כלל ושמע לו סירבו ולפי סי' בדוחן שכיבה בשיש לו סירם הוי סירם:

הנה לף בזה ליסור דלחר כי מדלחי החולמים בשלים ורק מדלבחן בריח לישה בשלם. ותמוה מה שבחב פ"ו יו"ד ס"ב שסק"ל יש דבמילבחן יש להחמיר בלפי של חורס והוא נגד מ"ם רש חולין נח: נבי ממרי דבדח יש בשלי נשם החמירו לבשלם דחיישי שמח על ידי שביטול יפרשו וכרי לא בשלם. וכמ"ש לישה שלשם יו"ד קכ"ד כ' דמיי לשיטחו בסי' ק"ד סק"ל נבי עבבר דמשיש שם שלישה דכיון שבליסור ניכר חלא שמחשם קפטחו לו לשבר לבררו מדלחי לו בשל וכשיש כ"י קפ"ו בשם ברשבים בקום שבחשלה, שכח נפי המילבחן ניכרים ולף לשבר לשפירם:

אבל הא רשי' פ"ו שם. ד"ם לשרשומי שכי משום שרן טומלחו בשעדשה וכל שרשוטים שם וכ"י ורמ"א ק"ד ס"ל ושיך שקל"נ לא ס"ל הא הוי ניכר הליסור. ומ"ש פ"ו ק"ד רלי חשי משיפה רשבים בקום. שלפי הלשה דרוחים לפיים לף סקום. מה שלין כן בשבבר שלפים שיודעים שיצטו שם שבל לף רואים לוחו ומכיש הכא בשילבחן שלין יריפה שמשום לף לשבר לומר דשי ניכר הליסור:

ונם הא לפי' נחשים מלומחים שבודלף ניכרים שלא עשורת להשירם ובשב בפי' רשכ"ל שפ"ם

חפים דלוכם כמלים. (וליל דמ"ם כתורת הכיח ניח ב' שמר ו' בחתלה דמוסר משום דהקוס כמל ומוקן על רמכ"ם. ויש משום דלי לחשר כלל (לברכו) מ"מ קיימל דמוחרים למלוח על ידי נמול וכ"ם במילמן שלוכם ניכרים. וגם לח לחרי שמ"ו ק"ד החוסר נעכבר משום ניסר, כוח רק שמח יהכל חמוכח החיסור נשני מלחמ. ולח ק במילמן דלי לחשר שיהכל המילב לבדם רק בחסרוכח שחלה גם להמ"ו לח כוי ניכר חיסור וכמל מן סחורה:

ואם ק כיון דסוי רק לי' דרבנן לכחורה יש להחיר משפק שמח לח פירש. וכנה נמוד וכמ"ש יש בשנין זה מבוכה. דבשור פי' פ"ד כחב בשפקה דספחת חין לחוש שמח פרשו כל זמן שחין בוכחה בדבר וכן כ' בשילוח חפי' חורו נקוב לחין לח חייש' שמח פירש ושחר וכן כוח כמ"ש פ"ח ופ"ד. חבל בשי רים פ"ד כ' בשם הרחים דכל היכח דפירש חשור חייש' שמח פרים וכ"ש בשם פ' רחים כלל כ' חולמים במלח ובקשח חשוריש מלן ייסר שלח פרשו וכן כוח כמ"ש פ"ח. וכמ"ש פקיש ופקיח מורר על זה וכ' בפקיש לחלק דדוקח בשעשה לרש חייש' לפיר. ולי"ע דהח בפ"ה נשי קשח חייש' לפירש לח כלח משעה. ודך פקיש כ' דחורו נקוב גרש שמוכיח שפי' וחרי. וחשוה שלי"ש המחבר שחחיר בחורו נקוב למש חוסר בפ"ה בקשח. ופמ"ש פ"ד יש כ' דבקשח הוי פרישה קרובה לכן החמיר. ולהלכה קיימל דספק פירש לחסר כמ"ש מחבר בפ"ה ופמ"ח בפ"ד. ולי"ע מ"ש פ"ק פקיש דודחי פרשו סחולמים מן כרוויני בשעח הבריכה ובפ"ק יש כ' דסוי רק ספק ברוויני וחחירש לספחשם גם לכל דבר לחפי' לערכם בעיסה:

ולכאורה קשה מ"ש לח לחמרי כח יש להמילל מוקם היסר וכ"ש רבי"ש בחכ"ש מוכח כ"י ודך פקכ"ש דסוי כבח חלב וגמל בני מעיים. ובחחם סופר יוד"ד סי' ש"ז כ' דבחלים בחוכר דלח סי' לו חזקה היסר מ"ש מדך רמב"ם בדיקה לחבל לח בחלום משום שים לו מ' סיסר. וחמוה דמשרש להיסך ברבי"ש דכ' חם ביסל חוך יבי"ם פירוש שהלישו בחוכר מוחרים משום מ' סיסר. לך פי' שמ"ש פ"ד פ"ק בים שלין מ' סיסר מספיק ול"ש. ופי' שב שחפחה ש"ג פ"ו דלח דך מ' סיסר כיון שלין היסר נופו נשש לחסור ולח בשחה משם שהי' חלח שחסור לחבלו משני חשרוחת לחסור:

ומ"ש מר דחם פירש על דוסני שפיש בשיש מוחרים. זה פיחח בנמ' ובש"ש פ"ד פ"ח בשרן המים. ובשרן הלרן לח הוכח דבר זה בש"ש לך בש"י היח מחלוקם שהריבים כחיר והגיה שמרי דורח חלק עליו. ופשקו להיסור פ"ז פ"ו ופ"ך פקש"ו וכ"ש פ"ד ופמ"ג פ"ד פשי"ק לי"ח וחכמח חדם פי' לים חוח י"ח:

והשרי חדם פקי"ו פוסק להיסר וכן דעח ח' בי"ח החדשות סי' כ"ג במילמן. והכ"ש פ"ד דוחה דבני פרי"ח דבחני שרן המים דים היסר מפורש מכל חשר בחים ודבוחי' כוח לפרוש בחוך הכלי חבל בשרן הלרן דחין קרח להחיר פירש ולכן לך דהכי רבוחי' מ"ש מקרי שרן. וכיוונו כיון דדרך בולמי המים לפרוש לדוסני הכלי ולחזור חם כן כשהחירם פורש במים כוי כמפורש דפירש בכלי מוסר חבל בשרן הלרן דחין ההיסר מפורש חם לח פירש רק ילפי' מדכי' על הלרן וחלוש לח הוי על הלרן וכיון דפירש לחויר כוי על הלרן וכמ"ש בחולין סו: לחויר המולם ורש"י ד"ה בחבי' ודי"ה חיבי. מה יחרון דרבוחי' כוח, פ"ם פירש לחויר כוי על הלרן וחסור:

אבל יש להמיר דהכי חיינו חויר לרן רק לחויר כלי. גם בר"ש ד"ם לגג כ' מי לחמרי כייט רבוחי'. מוכח דגם בשרן הלרן מהני רבוחי':

ולשיטת פרי"ח בכח בחלוח מוסר חם פירש לדוסני החיבה בשנים. לחמ"ש שבחב שמוחר רק בקשה שהוח דבר הבלל חבל לח בפירות ודבר נוח ויבש, דכל בשעה דחסור בפירות, משום דפירש מחוך הסרי שהיח מקום רביחי לדוסן, חבל בחלוח חם לין רוחים חוך שעשו המילמן בשיטת דהם כקשה וכ"ש פמ"ג פז' ח"ח ופ"ד ליח דבחולין סו: מחמרה לחמרה לסיטו מחוך המחרה לחמרה חסור:

ומפורש להיסר כרי"ם ופרי"ח, בחי רבי"ש חולין סו: ד"ה חבל שהקשה לחה בפירש מגרעין לגבה חסור. מ"ש מפי' לדוסני הכלי דמיסר. ותי' דבפרי רק בחוך החוך הוי רבוחא חבל חם ילח מחוכו לגב הגרעין הוי כשוכן חוך לגוכו. הרי שחיבו מחלק בין שרן הלרן לשרן המים וכחב כפרי"ח דחלוי בחוך. ויעלה על ס"ז ודך שהחמילו גבל דפח רבי"ש:

אך הא יש לחלק שפק ספיקא כמים כיון שמא לא היו כלל ושמא לא פירשו והיתר פיס ליתא בחומש הבית וכיב עיז סקי"ב וסקי"ז והסכים ממו בפתחי יעקב כלל מז סקי"ח, ותמנם נכיב חולק על הט"ז כיון שדרכו להחליש, הך פשק שלא פי' היו שפק הרגיל, וכתב דמה שהביא הט"ז מרשב"ץ אין רלוי דמיירי בפירות כשמחליפים אין דרכם להחליש רק כשמוכר לחבל אין זה ודלי שדרכם להחליש, לך ממנה דמפורש להפוך בהדיא כיש ג' שכר ג' שכאב חמרי החלפה מלוי בהם ואסורים שכל שהדבר מלוי בו משפיע ט. וכיב מרמכים כל מיני פירות שדרך להחליש וכי שכר וכישל מוכרים דפוי פיס לשמא לא פוי ושמא גמוח וכפל. ארי דרשביל מיירי בדרכו להחליש. וכן פי' פסיד פי' קפיא דכי ושפש שמא אין בהם פולעים הוי שפק הרגיל. היינו משום דשם שמוו החמים נגד השמם וחשבו משם הרבה, משמיב כאן שלא רלו המילבפן כלל. ופי' פי' יוד קכיב סקיא ומגיא מסי סקיח דדוקא שפק הרגיל שפי לא הוי שפק. וכפני יהושע בחוברת ס. דיה וחבפיח סיל דהוי כיס לך שפק לחד הוא נגד הרוב וכיב בשרי מהרא קפיג סקיב וקפיז סקפיו וקפיח סקיח וקין סקיב:

גם יש לסקל על פי דברי בית פיס פיד וכחשובות החדשות סי' כיג שבמילבפן בקפרים אין דרכם לרחוץ כלל ולפרוש. וגם בלמה נדק לומלוין פי' פיד סקיב נומה כך, וכיולא כי בדברי חשובה פיד סקיב בשם כנפי יונה. ופשיטא לך שיש פיס שם שאסר לבדוק בכל עניך בדיקה וכמיש רלים בטורים פיח סי' י'. ופי' פיס בחלים בעשימים חיח סונית יב חות ז':

והנה לך אם אם החולב בשאר בהיתורו מן החומש וכמיש בחולין סז: ברפה ומפה מלו. ומבואר דהוי חי' דלי ולא חמרי ספיקא דדבק לקולא. וכיב בי דכל הני דסלקי בחיקו חלי לחומרא דלי דלי ניהו. וכך לחאר ריב חודש חיו מחקיים כמיש בחולין נח. וברשב שאלמא בשלמא וכמיש רלים שם בשם הרשיד וכיב רין ושמבול ושבך קפיג:

והנה בשוף סי' פיד שרוף רק לרשות מוסר הא לבריא לחסור. ובקצה בשבח יפקב סי' מז סקיפ פיפ מלאר יביח דמוסר לכל ולכולם יש דוסר החלוש לחדש לך שם

מוסר משום שרון מ"מ יש בו משום בל תשקלו מדרבנן וכמיש שיך סי' פיד סקיג ודוקא בעיני הכל על ידי הטרוסת לא שיך בל תשקלו ומציש בחולין סו: בשימין ומברוש שוחם ולילו נמנע משום שהחולמים מעורבין והבית השיך בן בשם החנוך וכיב ברים שם ולחי מחולין סז: תבלע לי ולבת לילול וכיב ברים קיג סקיח בדעת הרמבים ונבלה שבחושם וכבלה מלוכל מ"מ לסורה מדרבנן משום מלוח (ולולן של מ"מ פיפ ממלכלות לסורות סוף ריפ שכי דמלכל לישור שבנהג לך דמוכר מלחר מ"מ לסור מדרבנן משום לישורי). ולפן שרן הסרוף שהוא בפיט לסור לבריח משום בל תשקלו משליב הולב המשורב כמלכל לחר שגיש עשר חודש מוכר:

אבל מ"מ שיך לחלוק זש מהחוך, קשה דמכואר שם להיפך שכי מביש שוחם ולילו נמנע ולין בם משום בל תשקלו משום דהחירם מסורם בקלא מכל לחר בפים ברי דלולא שים היכר מביכם ולי לחשר לחכמים לסור לך שהם מסורים בפים לסורים מדרבנן וכיב ברי בשם לוש בפים ומוחם עליו לך שהם עם הפים ושוחם הפים בחשרובשם יש בל תשקלו מדרבנן. לך הפי עשים בפים פיס רבים להפרים שי ר ולולו שי הערן שרוף לעמי מוכר גם לבריח חלח מייבי שעורין לח נעשה לשר ושם ערן שורם עליו:

סימן כג

ש"ו שבת צ"ב.

לידידי הגאון המפורסם מ' שמואל אהרן בעל השרדם יחי'.

נדרשתי מכים לחזות דשמי על מ"ם כשרוש שנם א מוכרם ו' לחדש בחבק הנקרא רשנשב לא קלוטלחב־סולוומר שמנגנים בו בניגון גם פושים ממנו ושחנקשב שהוא חלב קפוי ונעשה מעור קיבם יבש כמן ומלח וחומן כלחי ומים, ושיי חמלמים כישיים פוח חומר מקשה וגמען לחבק ומבהו שמנו כמו גדול עבק מפש ליפרשום חלב:

א) **דהנה** מפורש לסיפר ביורד סי' פ"ם בהגיה שול בקיבה שחיבשים פוחו כמן

כאן מוסר לשמיד כו. וכתכמי נספרי מ"ג סי' י' חות ג' מקור מניד הנשם דאן הוא וחידוש הוא לכל עליסתו מוסרם כמ"ש יו"ד סי' ס"ה ס"ם וסי' ק', וכן עלמות יבשות של ליסור מוכרות כמ"ש ל"ם ס"ת. ולהמתמידים הוא רק משום דנלפי בכישול כמ"ש מ"ו סקי"ת. וכן נרמנים ס"ב מטו"ת ס"ח מלכל סיכם כתם עטור, וכ"כ שנום יפקב ס"ב יו"ד סי' ע' שמוסר לתכול דם מים שמיכם כאן. ומ"ש נו"ב קמ"ת יו"ד כ"ו דרך כשר כקיבה שכיסר הוא לא תל לו' בכ"ת תבל בשבר ליסור לן יבשום מחיכו. קשה עליו משך קי"ד ס"ק כ"ת בכרכום שכ' נם בשלפ יבם דמוסר ונם כמ' רס"ם מ"ג שמ"ו כ' דמסרם בשבלי הלקט שכוח מקור דן ברמ"א שמיד כשור קיבם נכלם יבם:

ב) **אלא** שהשיך סקל"ג כתב דלכתחלם ליסור ופירש הנוב"ב כסי' כ"ל כשפטו משום דלן עור קיבה יבש נלמד מרמכ"ם הל' יבם כתרם עטור וחם השיך לכתחלה על השיטה דליסור מטומלם לא יל"ו, ולכן כל זה רק כלו' טורה תבל חם ליסור כשן ליש לחוש לתכילם ובשעה רק מפני שמן מכשלים ליסור לסוי מדרבנן, הכל מודים לרמ"ם ליסור מטומלם. ול"ש כנ"ד שלו לשבר לתכול ברעקטע לשנום ונשבר ולן לו' לחו', מוסר נם לכתחלה:

ג) **ובאמת** לן כשיך כל רמז לעשטו של הנוב"ב שלן למדים לו' מטומלם ונם בשבלי הלקט ליטו מזכיר זה. ונם ידוע שים מקומות רבים נשים שלמדים לו' מטומלם וכמ"ם בקבלה יפקב ומו' בים שמוחל סי' ו' ס"ק ל"ה. תלת עשם השיך מפני שחושבים שמת ליטו יבם ממם וכ"ש כשטו דמקל"ת סו' ר"ח ד"ה לחנם ומו"ש דלם יש שנים מוסר לכתחלה ל"ש הכת שים מלה פממים ס' נם לשיך מוסר לכתחלה. ונם כתבתי שם לדוקת כדן ברמ"א שיכול להממיד. בחלב נעור קיבם לך תלת שבדי להסקיש לת ליסור מיבם לת כעור שפיר חושבים שמת לו יזכר ולא יפו יבם ממם ול"ש הכת דשחומים הנוים מיבשים לת העור ומנהו סיבשום לריך לעשם המלחכם ולם לו יפו יבם כדלוי בכל מחקוקל ויעשך לן מקום למשם שמת לו יפו יבם:

ד) **ועוד** שלה דנ"ד קיל יוסר מדין ברמ"א, דשם עור שקיבם הוא מעוכת, וכל שכיסר הוא רק משום שלחיבם, משמ"ל בכת שהתנק הוא פנום מפי החומן ושממני בכימית. ולא מליטו דין מממיד רק לם ליסור משוכח לכל לא לם למממיד פנום דשם נכך שהמממיד הוא ככבין הא נם בבין עלמו מוסר וכמ"ם נסי' פ"ו ס"ב בב"ח בחלב קרום וכשיך שקל"ת דמידעת נשלמת הוא ולן כו ליסור מממיד וכן כמשלרם ישראל מ"ו ס"ב לוט מ"ם. ושים בכת דפנום ולא משוכח לאכל:

ה) **ומה** שלמד ממ"ג שקי"ג שמ"ד יו"ד ד"ם והנם מפ' רמ"א ני"ד דמממיד לף שלים לפנם לא בטל, סיטו לם המאכל הוא פנום לכל המממיד הוא משוכח כמו בנדון ברמ"א דשומן בחזיר המממיד ליטו פנום אלא שפונם לת הבשר, וכן יל"ל סי' דבכי ברי חדם קים שסק"ת דבמממיד לן חלוק בין לבשר לת לפנם, קלי ני"ב של המאכל, ופ"ב בביח המ"ג קי"ב שפ"ד מ"ו ל"ל לו' מפי קי"ג ס"ת בהיים דברים המשוכים לף שפונמים שבבשר לוים בשלים ובשם מיירי שפובבים המשוכים שם משוכחים:

ו) **ועל** לן זה שהוליח שמ"ג מפי רמ"א, מקשה כשמרם שלום מי דיוים קי"ג חום כ"ת מפ"ו ס"ת. דמק' של שאור בעיסה הל הוי נקלפ"ג ומי משום דלחוי לחשב נם עיסות לחרות ובבא הוא כשרשי, כי דלי לאו משם זה מיאר כמחמן נשלפ"ג ולשם בממיד חשוב. ופ"ב נרלה שלן הכוונם כן בפ' רמ"א וחידוש דין כזה לת פי' ברמ"א לומר בקילור ובלי שום לל', חלת הרמ"א מחיר שם השמן מפני שים פ' נגד שומן סחוור ונם משום דסוי ל"ם לפנם ומקשה רמ"א של ההיתר שהי' עשים הא הוי דבר המממיד ולא בטל. ולכל לת קלי כלל של נעלפ"ג. ושם לייבב עוד קו' מבמרם שלום פ"ם מ"ם בפי' המציוים לרמב"ם פ"ז פ"ב בחתי' דנביטת דממיד נדול מחחמן ומחכל. ולכן לף דממיד לשור נשלפ"ג, מ"מ מחחמן מוסר:

ז) **וצריך** לבאר, דמ"ם רס"י שם בפ"ז דים ולל', דלף דפנם הוא לפנין שבילם שבת הוא לפנין חפוש פיסום לחרות, לן הפי' דמשים הוי לשבת וכפין מ"ם יו"ד ק"ג ס"ב בשם סרין שלם נשנה בנודל מדתו יוסר ממה שמלפשר של פנמו לשור, דשלני בשם שמשנית בענין כשבילם פעמם לכן לתרי'

שלין

שלין זה פנים, אבל לא יעלה על הדעת לומר שבלוע שהיה רתוי לגר שם היה שום דמים הרבה לחזה לורך אחר, הכי הסורה בהכילה לא שכיח פנומה, הלא הפי', דהנה שאור חסור בפסח מדאר בהכילה כמ"ש בילה ז: לענין הכילה זה וזה בכזית לא דאיכו רתוי להכילה כמ"ש שם ופ"ב דאה נאכם הכתוב וכמו שקלים המחוסים כמ"ש פ"ו סה: מימלם מלים ובדילי לוכבי מיני ולמ"ה הסרי רחמנא ורמבים פ"ב מהמ"ל הכ"ל לגי סרתה הבדי, ודים בפת שעיפה בפסחים מה: מפני שרתוי לבולקה ולחמם בה כמה פיסות, ופת פ"י פיפוס נפשה שאור וכמו שפי רש"י שם:

ח) (ועי' תבני מר חוים ממ"ם חות ר שמחמם על רש וכ' שדומק לומר דדוקא חמן כשהפשה רתוי לחמם בו. ובחמם כן הוא דפת שעפשה נפשה שאור, ופו"ש חות י"ם ותות כ' שמקשה על שאור למה הסור וכ' שדברי ממ"ג בפתיחה לפ' פסח מ"ב פ"ב דתוקים, וכן כפי' שם"ב חות כ' מכיח מכילמע דחמן היו מחמין לתרים, ומקשה מפת שעיפשה דיכול לחמם ודעתו דס"ם כל חמן, ומחלק בין מיומד להחמין או לא, אבל בפשוט הוא דחמן כל זמן שרתוי להכילה היו יכול לחמם, ואם הפיסה מונחת זמן מרובה ותינה רתוי שוד להכילה נפשה שאור ומחמלת לתרים. וכן פת שעיפשה. וכ"ו לדעת רמב"ם והרשבוים. ולפ"ז ריש פ' חמן פיפה לתרת):

ט) **וכן** שאור של תרומה דחסור בהכילה כמ"ש בטרלה פ"ב לא דהוי שלא כדרך הכילה, לריך לומר דלמד מפאור דפסח על כל לישורים דשאור הוי התיכה דחסורה וכשקלים, וכע"ז פת. דמקשה על שאור של חולין וכו' לא הקשה על עלם השאור למה חסור הלא על הפיסה הא היא נמלפ"ג, ותי הואיל ורתוי לחמם בה ופ"י כן נפשה הפיסה שאור ממש וכמו בפת שעיפשה וה כוונם רש"י:

י) **ובזה** מיושב קו' פ"ת ק"ג סק"ה על רמב"ם שכ' בפי' המשנה דפונם ולבסוף בפנית נקרת שנם מעיקרו, מה מעני שהי פיסה דרתוי לחמם ופרש"י דבכת הוא. ומה בכך ל"ב שי פונם ולבסוף בפנית ודברי הכל מוחר לעולת, ומי דחמוע ופנם הפיסה שניפשה כאיה כשאר. ולפי מה שכתבתי לק פפי' משני שכת כלל לק ומ"ש רבני בשאור בפיסה חאה הפיסה לביום פלם שלור:

יא) **והעיסה** שהחמלה פ"י שלור של חיסור לא בטל מדבכם משום מחמן כמ"ש ערלה פ"ב מ"ו ולמה לחמרו כל המחמן וכו' ומולין ו. שהי שאור ומבלין דלמשמע עניד ובמבים פפ"ו מהמ"ל הי"ל מחמן חוסר בכל שהוא. ובחולין לם: דמק' למה שאור לא בטל ומשני שהי שאור דחמוטו קשה ל"ל דהפי' הוא משום דמחמן, וכן בשמים כמ"ם חוס' פ"ו לג. ד"ה דוכרייא ווילד קכ"ג פפ"ו:

יב) **והנה** בתוד' ק"ג פפק"ה כתב שם שפיפשה דחסורה לא שבפלה מאוכל לדם כמ"ש ר"ן משום דרתוי לחמן פיסות לתרות ומשום שעומד לכך חסור מהיות ומהאי טעמא שמים שא שהיכם רתוים להכילה מ"מ אם חמלו פיסה לחסורה כיון שעומד לכך, ולפי דבריו י"ל בכל דהנניטת חסורות לא שהכך דמנעמם פנוס, משום שעומד לכך:

יג) **אך** נרחה דמרעתם מוסר, חדא דפת תוד' מביא מ"ן פסחים ומפורש שם מ"ם: דמיירי שהכלב יכול לאוכלה וכ"ב ר"ף שם הא אם נפפל מלאכול הכלב נפיק לי מתורת אוכל ובוי עסרה בעלמא. וכן בחלם פ"ת מ"ם אם אין הכלב אוכל אין שעמא עומחת אוכלים וכן מקשה ר"ן שם דבוי נבלה שהיכה רתוי לגר ונו"ם לענם ופ"ת מ"י כיון דרתוי לחמם אבל אם היו רתוי לכלב אף שרתוי לחמם מותר, וכן דעת רמב"ם בריש פ' חמן דאפי' שאור אם נפפל לכלב מותר וכ"כ ה"ה ולכ"מ דלא כרתב"ד וכ"כ רתים פ"ב מהל' מ"ח ג' דאף דרתוי לחמם מיידי ברתוי לכלב וכ"כ נו"כ מ"ב יו"ד כ"ו, ופו"ש שמדיוק כן מפשמות לשן ר"ף ורתים, ולפלח שהלח מפורש כן ברת"ם דאם היו רתוי לכלב היו חייב לבמר. ונם כמבן הלח תמ"ב סקי"ב כתב לפי' לרתב"ד דחייב על שאור אף שנפפל לכלב הוא דוקא לענין ביעור אבל לא לענין הכילה, וכן תוד' כ' שנפפל מאוכל לדם ותב"ם רתוי עוד לכלב. ולפ"ז כרעתם שנפפל מהכילה כלב גם לתוד' מותר:

יד) **שנית**, אף שבתוד' חומר אם הוא פנוס כיון שעומד לכך, אבל לא אם יבש כמן, דתלב"ב קפה עלי מפור פסיפה יבש שמומר. ותי ניפא דעור הסיבה

לינו מיומד ועומד להעמיד בו נגיעות, יש גם בכה אין העור בעצמו עומד לכך רק ע"י צירוף הדברים האמרים, והם הן דברים כאלים כמה. (ועי' רמב"ם פ"ח מהלכים ה"ג דאם הוא יבש לינו רצוי עוד לכלב, ואי' המקור. וצ"ע מעו"ת היה מספיק להסוך דיכול להיות יבש ורצוי לכלב):

מו) **שלישית**, כתוב כי דמעמם זה שאלים אמורים והיה שי' ר"ת בתוס' ע"ז הכל וכם בנמ' דוכדייתא שרי וכי ר"ת משום דנתמעו כאים נתבטל ממעם, והכא נמי נשרו מחיכות העור כמה ימים כאים, ויש לדחות דעי' כמלא עומד המעם בשיעור:

מז) **אבל** העיקר הוא שאין כוונה כחיד למדם אין שאם עומד לכך אסור, כי שני דברים שבנית, מאן ושמרים שם הלכות מפורשות. ממן. נמ' וכן פסחים. והמעם משני שרחוי לאמם, ושאלים, בתוס' ע"ז משום שניד לממעת, ולא כי' לריך להוסיף מדעתו מעם חדש משום שעומד לכך. ועי"ש ודאי מה שכ' עומד לכך, היינו כאים שם רחוי לאמם ושניד לממעת:

מז) **ואמנם** מלינו שכלה זו דעומד לכך בת' רשב"ם מובא כי' יו"ד ס"ם קל"ד בשפקים הנעשים ביד נוי מחומן ולא כמל משני שעיקרו כך כאיבעה מיני מדינה ומכיח דעה רלב"ד שבעלינים של נוים שפי' לינו נוים אסור וכ"כ בת' רשב"ם חיא סי' ל', אבל זה בדבר שבות מלינה ולא בדבר פנוס:

מח) **וגם** דברי רשב"ם לריכים למוד. דלא ריעת סיפא שהחיל משני שעיקרו כך לא כמל ופייס בשיעת רלב"ד דבדבר של נכרים לא הלכו בו מכמים אחר נוחן טעם כדי שלא יפרוצו וכ"כ בחוות הביח דף ע"ו דטעם רלב"ד מיקר. וגם אם דוקא כמל נכרים הוא אין כ' שיקרו כך כדי מינו מדינה כרפ"ג דפסחים וגם לא שייך טעם שפרחקה עמל נכרים דהא כל השנה מיהרים, ובמלינ חמ"ב סקל"ח מקשה עליו למה כ' כדי מינו מדינה דאסורים אפי' יש ס', הא בנמ' מוקי דחייבי שיש כזה בכדי אכילת פרס, ול"ע דשם מר. אמר הגה לכוחה הבגלי דלים כי כזה בכלים וכ"כ מור ודוקא שאין כאפדוכות טעם חמן כטן כל אלו וכר':

מט) **ועיב** לריך לומר דהבאנ"ת מלקא פני הטעמים יחד מיקרו לכך ודכרים של נכרים שלא יפרוצו, ודוקא אם שניהם יחד לא כמל אבל מקרו לכך כמל ישראל כמל, והא דמייתי ד' מיני מדינה הוא רק לדוגמא כמ"ם מחלוקת השקל חמ"ב סקל"ח אבל אם נאמם כמל כטעם:

נ) **אך** הדבר הקשה ע"ם בחשו"ת סי' ל' דבמכשיל המלכל כלבעה מיני מדינה אין ביטול וכ"כ רש"ם ע"ז ס"ה סי' ל' טעם דלב"ד דכיון שבחתן מכשיל אח המלכל שם מציני ככולם חמן, ואי"כ שניהם לב"ד ובבאנ"ת בחלוקו אח שיטתם ואפי' כשל ישראל לא כמל ועי' בספרי מלק שני סי' מ"ג שהחהתי ק:

נ) **ועוד** הקשיתי על טעם ז' מטוס' ניבה לם. ד"ה מטום שכ' דמים ומלח כיון שאין לטיפה כלמדם בוי מכ"מ ודציל"מ, כרי דלולא דשלים אף שמיקרו כך כמל, ואף דבבא שמי דמבלין שבידי לטממת אל שכרת ז דמיקרו כך כמ"ם מוס' ד"ה רבא ואי"כ רבא ור' אשי פליגי בשבת ז', אך הא קשיל כר' אשי ביו"ד קי"ב סי"א בהגי"ה ומגי"ה שלי"ם, ויומר ק' דרבאנ"ת שלמו בחשו' סי' ס"ק כשב כר' אשי וכמ"ש מוס':

נא) **ועי'** בנרי"ב מיב יו"ד סי' כ"ו דמוסק שלא כרשב"ת וכן הוא ביו"ד קי"ב ס"ו בהגי"ה אם הדרך ליקח שמרים של יין במשקים אם יש שעים מוחר. ועי"ב אין להשלום על שלמה שמיד פוסק דמועד לכך אסור בדבר פנוס:

נב) **ויל** עוד דהכא שני זה וזה נורם דעור הקיבה לא שי' יכול להשחיד כל כך נגיעות רק ע"י לירוף שמים והמלח והחומן ופעולת הכימית, וכ"כ דרכי משובה סי"ן ס"ק קל"ו בשם זכרון לבי מנחם ממש בגדון זה וכ"כ נחה נדק לנחלוין ס"ם ס"ו ד"ם שם:

נב) **גם** יש דומי למוסק שנחלקו בו הרחשונים כמ"ם טוח"ם רש"ו ומגי"ה סק"ג ומ"ם ורלב"ד פ"ח מכלי המקדש ס"ב וכ"מ, והמוסקים מחירים מי' רבי"ו מיב מחקים ומקרי ד"ם יו"ד ז' לוח יב ומן נטוים רס"ו סק"כ. ומי' חכלים בנעימים מ"ח סיניא כ"ד לוח ג' ושים שי' יב וחיב שי' כ' לוח ס'. ופכח הרמנם נמי בשחנה לגמרי מקדמוחו ופנים מרשום בח:

סימן כד

על שלחו חורות כפלי מציות דפליקעטסין שנכנסים בשכם והחנות פתוחה ומוכרים בשבת כפרהסיה בשר מנוסל ליהודים, אי נכון לב"ד לתקן ולהעמיד משגיחים שילכו עם הבשר ויהיו שרפה והכל בהכשר, או כיון שהם מחללי שבת בפרהסיה אין לנו עסק כם לתקן תוקס:

הנה ליתא בב"ק לב: קרית חברך ולא עבך רמי גוזל רבה שדי בי וכתב רש"י בשם ר' פלטי נתן הפי' מי שמסרב לבא לב"ד מיחר להכיחהו לפני דייני גוים וקיי"ל כן בחו"מ כיו סי"ב וע' בב"י וחומים סק"ב. ומ"ש רמי גוזל וכו' הוא כמ"ש שם כז: מלה פנדי בפנדא למחי. לכל רש"י פי' דקאי על מכרין שהוכיחו תוקו כמה פעמים ולא שמע דוחים תוקו ומניחים תוקו בדשעו ואין מחריחו עוד עליהו. ומלה דלא קשה מקדושין כ: הוחיל והלך זה ונעשה כומר למ"ד חימא לידמי תבן תחר הנוסל, ה"ל מחרי נמכר נאולה תהי' לו ואין מחרי כאן רמי גוזל רבה שדי בי, דשאני התם דמיירי שחוזר בתשובה ומבקש לגאול תוקו:

ומדברי רש"י דאין חיוב להסגיר מוזקים מן התיסיר, מקור למה שכ' ש"ך יו"ד קצ"ח סקי"ו דמומר אין צריכים להפריעו ודנול מרכבה מיסיף דהוא הדין בכל עובר במזיד. וכ"כ בספרי מהרח"י סי' רנ"ו מובא בתשו' סי' ל' סעיף י' מי שהמירה לשמו, בשטרייך לישרים לו ליעשו תחרת עד שיגרשנה משום חרב"ן ומוכה לה גם בכל בריונום נופל כלי גרושי הרשעה, ואין לומרים שיכה לה גם, כדי שלא תכעל בתי' משם תים, דאין עלינו לתקן את העוברים במזיד. (ועי' נו"ב קמא תה"ע ל"ב דבזמנה י"ל דאין הגם זכות לה עיי"ש לכל בהיפך סי' כלי ובסי' קי"ח סקי"ו כ' בשם הח"י דגם בזמנה הבעל מוכה גם לחשחו):

אך יש לומר דכל זה בתוחה שברח מעמה שנכעל בה אין חיוב עלינו להפריעו אבל אין רחי' שעבריין בישור שבת ה"ל לחקן שיהו במכשול של מרפות. ומחנם זה מחלוקה בש"ה דמשר שני מ"ש וכ"ק שם. כרס רבעי מליגים תוקו בקוזות תומה וכו' אמר ר' שמעון בן גמליאל בד"ת בשבועות וכו' והלכוחים מניחים את המעות וכו'. מ"ק ס"ל דאף שהוח

מלן מ"מ מחקנים תוקו בישור רבעי ושרלה ורשב"ג תומר שאין מחקנים לעבריינים אע"פ שעבדה זו לא עבר. ובשיטה הלכוחים כ' מי ד"ה וכלכוחים דאלו חמיד אף בשאר שבי שכוח כחי"ק. ורמכים פ"ם ממש"ם ה"ו כ' דקאי רק בשבועות ורשב"ג ופיסק שם כרשב"ג וק' לרמכים, דהא שם סב: אמרו לנוחים בנגב עבדו רבנן תקנתא ואי"כ לא מיירי בשבועות:

וכן בדמאי פ"ג מ"ה הנוחן לפונדקית משער וכו' אמר ר' יוסי אין לנו אחריהן לרמחים וכו' ובירושלמי ר' יוסי ורשב"ג אמרו דבר אחד כמה דר' יוסי אמר אין לנו אחריהן לרמחים כן רשב"ג אמר וכו' ואמר כך דומה סירוי זה דה"ל ר' יוסי מודה לרשב"ג ורשב"ג הינו מודה לר' יוסי שאין דרך חבר להוליה מביחו דבר שאינו מחוקן. והסוגה בזה שאין דרך חבר וכו' כ' מרחה הטעם דרשב"ג דסיל אין לנו אחריהן לרמחים הוא דוקא אם המכשול נוגע להנוחן לבדו אבל בכה שפונדקית היא וכיס מנוים שם ויהיו נכשלים ולכן צריך לעשר מה שנוחן לה. וכן כחב רמכים פ"ח ממעשר הי"ב הנוחן לפונדקית וכו' מעשר מה שהוא נוחן לה כדי שלא יחשו הקלה לאחריו. ולפי זה מ"ש רמכים שם דנוחן לחמוחו הינו מעשר מפני שהינה חשובה. הטעם הזה הוא רק על מה שנוחל ממנה אבל על מה שנוחן לה אפי' סימה חשובה להחליף לה הי' צריך לעשר כיון שאין כאה מכשול רבים אין לנו אחריהן לרמחים:

וראיתי בניני יחוק יו"ד חלק ה' סי' מ"ד שהסכיל בערוכין לב: מחלוקה רבי ורשב"ג בחומר לחברו לא ולקח לך החנים, רבי ס"ל דאסור ה"ל לעשר דניחא לאחר דליעבד הוא לי' קלילא ולא ליעבד ע"י אישורא רבה ורשב"ג סבר דצריך לעשר דניחא לאחר דיעבד ע"י לי' רבה ואיסו אפי' לי' קלילא לא ליעבד. והקשה למה יפרוש האחר שלא מן המוקף הא יוכל להגיד להעם האין שאינו מעושר ואי' מעוש דע"י לא ישמע לו ויאכל שאינו מעושר. ורשב"ג לשיטחו בפ"ק דמ"ש דאין לנו אחריהן לרמחים ודבי ס"ל כחי"ק בכרס רבעי דאחקנים גם אח פוברי עבדה:

ולדברין קשה למה רמכים דס"ל בכרס רבעי כרשב"ג ובפ"ו ממעשר סי' פוסק כרבי ואף דפונדקית ס"ל דמעשר אח שנוחן לה, אחס גם רשב"ג מודה מעוש הקלה אחריה

מחריס, אבל בחלמים הם הוי רק מכשול יחיד וכמ"ש רמב"ם כדי לסלק המכשול מלפני ע"ה תורמין:

ויש לומר, אם נחזיק כמ"ש בית יצחק דמ"ה בחלמים כמדובן הוא מבריין, דרמב"ם לית ליה מפרש בירו דמתי שתין דרך מכר וכו' כמו' מרחה הפירות משום מכשול הבאים אחריהם, שבחמת אין לחלוק זה כל מצמאות בלשון סירושלמי, רק כפי' הגר"א דלף דתין חוב לתקן את הגזלן, היינו דוקא בשב ואל תעשה אם לאינו טמן לו דבר. אבל אם נותן לסוכנקית בידים מ"ש הוא יהי' המכשיל לריך לתקן. וזה שאמר בירו' שתין דרך מכר להיות מוליח מביאו דבר שאינו מתוקן. ומ"ש הרמב"ם כדי שלא יהי' חקלה לאחריה. כוונתו חקלה הסוכנקית עלמה. ופי' תלין ו: דנותם הנותן לסוכנקית שט ויל ברך הוא לבדו מתחכמן שם ותין כאן חקלה רבים. ולכן גם בחלמים כי' רמב"ם לסלק מכשול מלפני ע"ה לבדו לריך לתקן משום דנותן בידים. ורשב"ג לף דבדמתי תינו מודה לר' יוסי משום דנותן בידים מ"מ בחלמים תינו מתקן כדי דלא למיעבד תיסורא קלילא ולמכ"ם פוסק כרבי נגדו כמ"ש רמ"ק מ"ק סי' ט"ם דקיי"ל הלכה כרבי מחבלו לפי' נגד תביו ומביא מרש"י סנהדרין כג: ד"ה לפי' ורשב"ם כ"ב קס: ד"ה לימר וכ"כ הגר"ם מרדכי כתובות סי' רפ"ו ולפי' מיבמות סד:

ובאמנה שמעת רשב"ג בכרם רבעי וכן פוסק הרמב"ם, וכן מ"ם רשב"ג הלמיטהו לרבים וימות, יפלא מאד הבנת ופי' המאמר הלמיטהו וכו' למה ימות מה עשה שם הוא סומך על הרוב, שרוב כרמים אינם רבעי ופלאה. ופי' ספרי תלק כי סי' ס"ב ד"ה והנה. ונם קשה בשלמת שם המוכר ישאר בחשאי ולא ימאב את הסברה שרגיל בה אין עליו להסיר ממנו מכשול עברה נוספת ואין תועלת בדבר. אבל בכרם רבעי ופלאה, הת פ"י הגיון והתקון ימנע לעתרי מחשת ונם על פי' גזל לא יעבוד למה אין מחקרים למנוע את האדם מן העברה. ונם קשה מאד מ"ש בירו' דדמתי דר' יוסי מודה לרשב"ג הת י"ל דוקא בדמתי כיון דהסוכנקית ס"ם תגאל ולא תפרוש ס"ל לר' יוסי דאין עליו לתקן תוסס מתי' שכל. משא"כ בכרבי ופלאה דיתוקן המכשול לעתרי לא ס"ל לר' יוסי כרשב"ג:

ועי"ב בב"ד לריך לתקן תניות שבריינים אלו מתיסיר מרשות. ו) ע"פ שיטת תום' כ"ק דהלטופין הי' מתקנים גם בכל בעניים לף לשבריינים. כ) כמ"ש תום' ניסין מא: ד"ה כופין בחלי' שפחה וכו' כפו לף רבה לף שהי' פושעים כיון שהיתה מחזרת אחריהם ומשלחם חשיבי כלטופים, הבא עמי י"ל דהמורחים והקונים לוקם יודעים בבירור שמכשלים שם בשבת והוי כשוגגים ואנוסים. ונם כמ"ש תום' שם דסוי מצוה דרבים וכחלחה הפנים פרי"ל משום תקלת אחרים, ונם בת פשיטא שחוב לתקן את הקונים ותוכלים שם בכל יומת השבוע ופ"ב יפמידו הב"ד מבניחים שמה. לף לא יכחבו מודעה שהחנות היא בחזקת כשרות ומשם השנחת ב"ד מפני תלול השבח:

סימן כה

עי' תוספ שב' נוהג לעשות על ידי עוי מטרתו המיומד לזה. עוסות שמומות מרוסות מבית המטבחיים שט למקולין. והדך הוא שמח קטן ומטבר לרבים ושטוח ישרחל וכל השבנים ורוב סעוברים מביחים לתוכו שבות פועל שט והוא מתירת שבכל רגע יוכל מי לרחות לתוכו. וכבודו שואל אם מותר לעשות כן:

א) **הנה** אם אין הפועל הזה נהנה אם יתלוף פוף כאר בגבלה לא מרפה. מותר לעשות על ידו כמ"ש ביו"ד קי"ח סעיף י' אם אינו נהנה בחליפין מותר ולא חיישי' שמא בחליף להכשילו כיון שאין לו בגלה בדבר, והוא מסוס' ע"ז יב. ד"ה ובדי ורלב"ם ורי"ן שם. ורלב"ם מדף לד: בתרבת המוריפת דל"ת לחברובות יש מקום למדת מוריים כזה ומדת יש כד' זה וכ"כ רי"ן שם במוריפת. ובקצה מה לפי' הת בחם שהני שהיין ביוקר מן המוריים ולכן לא יכשיל אבל אם אינו מפסיד ממון יש לומר שמכשיל לף שאינו נהנה. וכן סמה בת' למח לדק לוכחוין תוי"ת ני"ם. לף פי' רשי"י שם ד"ם בלומת דהכא כשבו הי' המוריים ביוקר מין ולכן חייבי' לאחלופי. ובקצה מניין לרשי"י זה דכן פי' השמר כשבו דלמת פי' דמי יין ומוריים שוים ופ"ב דשבום נם לרשי"י דבפי' שיכנה בחליפין ומ"ם בגמ' שבמדינה שבוכת משם פי' יין ביוקר שובדת שכי הוי אבל בחמת לפי' הי' יין והמוריים בחקח אחד ני"ב לא תשו. וכן נקו' בגמ' שם דלמת חייבי

חייבי לאוין אחו דשוי חמרא פרשי שהיין כי גזול ונראה שהוא גזול מן המוכיים אבל אנו יש שניהם שיש לו יכשל. (ויש לדחות דהפי גזול, כיינו במקח הפוה כמו שפי' בב"מ נב. בשוין ואינו זול ממוכיים):

ועוד יש כמ"ם רחים פ"ח סי' ט' בהגהת המוכיים לח חייבי' אמת עירב בו מעט יין להכשילו, היינו דאלו כיינו משום שמכוון להכשיל, אף שהי' היין ביוקר כי' מערב דבר מועט ולא כי' קפיד ליוקר. אלא משום שהינו חשוד להכשיל אם אין לו הנאה:

ולא ק' מרשי"י לע: ד"ה כי נבי עם דסני בתוספ ר' שכ' דלא מרע ומזיק כמידי דלית לי' רווחא הכי דאפי' לא נהנה מ"מ בעי' חוסר ממון. ודהסם אף דכי הדדי ניהנו מבי וחבי מ"מ יש לחוש חלוק ביניהם יש לו הנאה מועטת וכוונת רשי' שאין לו רווחא גדולה כחבי"ח דאם לא כן רשי' סותר לש מדי"ה חלוקים דיש לו הנאה ופורחא הוא דמהני ולא נעי' מוסף ר'. ומכואר דאלו לא כי' נהנה אין לריך חוסר כלל:

ואמנם דעם מ' רשכ"ח חשמ"ח דרק אם הוא יקר יותר לו מיבי' אבל אם הוא זול אינו נהנה מיבי' אינשל אף שאינו נהנה וכ"כ בחוה סניה דף קיח. (ועי"ש בחי"ב הקלר בשוכר סחירה מריצה לסיפא וכן בחו' לב. ד"ה ומאוכר). וכ"כ ב"ח קיח בשם רשכ"ח. וכן כתב מהרי"ם חיל ריב וחי"ב יו"ד ג' שאפי' לא נהנה מ"מ אם היינו לריך למכור מכשיל. ועי' בן בסוס דף יב. דנבי קדש לריך לכוון בהחיטה שהוא מחליף ובחברים שיהיו דומים זה לזה ולכן אם אין לו הנאה לא מרע ומזיק ולכ"ל לכאורה לריך ש"מ רש מחמיר ק:

אבל בשי"ם הי"ל סוסק לסיפר להחלה אם אין לו שלחה וכ"כ חשכ"ן חי"ח סי' מ"ם וכ"כ ישי"ם ביצה פ"ח סי' ו בשם מהרי"ו ומוכח בחניג סי"ק רי"ג וכ"כ מג"א חקריו סקי"ג. וכ"כ ש"ך יו"ד קי"ח סקכ"ם ועי' ר"ח סקמ"ז ועי' רע"ח סקי"ו וכ"כ ערי"ח קי"ח סקל"ו ומ"ז חכ"ע יז סקי"ב וכ"ם אם סקל"ח וכ"כ חכם לבי סי' ל"ם ומנחם יפקב כלל ל"ב חות מ' ובנות יפקב חל סי' ע"ב:

ואיב הכח אם שוקלים אח משקל כמוסות במקולין אין חובלה להגי בחליפין. ואפי' למהרי"ם מוכח, שכ' שהיכח שלריך לכוין בחברים שיהיו דומים זה לזה אח מכח ומזיק:

ב) ועוד נראה דהכח אפי' יוכל להיות לגוי אינה הנאה בחליפין י"ל דלא יפסה כן להחליף עוף כשר בטרפה כיון שהוא פוסל ושכיל של הפוחט להביא המוסים לקונים היהודים ואם יהודע שהחליף יסיר אותו ממשמרתו ויחבר פרנסתו לא מרע נפשי' וכמ"ש בחחות מב. הלוקח שלית מלוילה מן החנר גוי כשרה וקי"ל כן בחוס סי' כ' ס"ח. וכ"כ רי"ן ע"ז לב. וקי"ל ביוד קי"ד ס"ם יין רמונים שמוכרים לרשוחה מוסר ללוקחו ממגר חמ"ם שדמיו יקרים מיין דכיון דאינו בי קפידא לא מרע נפשי' וכרי"ן לומד דין זה ממנחות הניל:

ואמנם בחניג סי' כ' סקי"ח כחב דיל דלים מרע נפשי' דק בזיוף שהוא גם לגוי אבל בהכלה דאינו רחוח דק לישרחל יל דאינו חשש לרחוח והוסיף דאחו אנו מוכיים לקנות בשר בשר מגוי הגר משום סכנה ו דלא מרע נפשי'. וכ' דבהכלה הטעם דמוסר משום דאין דרך גוי לעשות גילים בנגד:

אבל הא רשי' מנחות ורין ע"ז הניל כ' בהכלה דק משום לא מרע נפשי'. וגם רי"ן חולין ו. כ' דמוסר ליתן חומי קנבוס לחיים חומן גוי ואין חוששין לחלופי פשחן ומביא רשי' ממנחות בהכלה. הרי דאין הטעם שם משום דאין גוי עושה לילית בנגד. ומ"ש מג"א לחלק בין רחוח לכל ובין רחוח ליהודים, שי' מס נפ"מ אם הוא נושה וגומן שם יהודים ודאי אינו חשן להשביד מ"מ שלו וגחמנותו. והא דאין קונים בשר מגוי י"ל כיון שעיקר הוא מוכר לנכרים אין לו קפידא כל כך אם יהודי לא יחמין לו על בשר בשר. וים חלוקים בקפידות ואין כל הקפידות שוות וכמ"ש חכם לבי סי' ל"ט ומחרץ קי' סרי"ם על רי"ן למה בעי' בין רמונים סימך למעשה על חומן, וכרים חולין גבי מיים בקנבוס חוכך בדבר. וכ' דאפשר לדון כך להלכה. משום דחיים יכול לחשוב לגוים וליהודים כשמומדים על גניו ולא הוי קפידא גדולה כל כך. ומ"י מ"ב חוי"ח סי' ע"ב שכ' לחלק בין מעשה לנכור, דרק לעשות מעשה חמריך הגר לא

לא מרמי נפשי ולכן בחכלת פסקי שלא עשה הגוי כלום שקנאם מישראל וכן ביין רמוסים לא עשה מעשה לפרש היין. אבל אסור לקנות כשר מחגר דחיישי' שמא שתמר שקנה כשר מישראל הוא שקר דאין כאן מעשה רק דכור בעלמא. ועל כן בכה דלריך בשופל הגוי לעשות מעשה להחליף כשר בטרפה לא חיישי' דלא מרע נפשי' להפסיד פרנסתו:

ובת' תשתרע לבי לויא ויש שק מיוד סי' סיו סיא דאין סותכים על ליוד שתמר על בלים שכם של סוף פסול וכן פסי' ליא סיא דגם קפילה לויו נאתן רק בפי' שיהי' עבידה לנלוי או מסית לפי תומו. ולפ"ק דבלים אמרו בחולין סג: דאיה לי להתחושי ולים מרע נפשי'. וכקפילה בשמת שפיך שם סק"כ מהיר בקפילה לגר וכ"כ חכמת אדם כלל ניא לות ה'. ומה שאין סומכים לקפילה, כי הגריא שהוא מלד חומרא ומי' דעק"א כתב שאינו יודע טעמו של דבר:

ומיש ברמ"א יוד סיב סי"ב ושך שק"ד בחומי קנסום דלא מהני לחום רק בלרוף עבידה לנלוי, יל כמ"ש מכ"ל סי' ליא בגיל דבחיים לא שייך כיב לא מרע נפשי' משום דחופר גם לגויים. אבל אם יש קפילה גדולה חומר בחום לף שאינו פלינ וכמ"ש סמ"ג לוית מ"ו דגיג סקיית וכ"כ שבות יעקב סי"ב סי' סיב דסומכים על חגר וכ"כ מ' בית שלמה יוד סיא קפ"ת דסומכים על חגר גם כאן דאי' לף שאינו פלינ:

והא שכ' סיא קי"ת בשם תגודה דאסור לשלות מאכל מי' שפחתו הארלית וכן כ' סרית שקכ"ו. ודאי דהשפחה עשתה מלאכות שונות אלו ואפי' מעשה רמאות בשליחות ז' ניענע ילחה שיפטרו אותה מתשמרת, משא"כ בגדון דיון שהפועל מיותר רק לשליחות השופות מותר דלא מרע נפשי':

ג) **ואי** שמשם סי' סימן, הוא מחלוקת ברחשונים. תורם הביח דף ח' ודף קי"ב ורין חולין לד. בשם הפיסור כ' דסי' סימן וכ"כ ריה חולין שם וכ"כ מרדכי שם פ"ח סי' תקל"ד בשם רבותיו על רש"י. אבל רש"י חולק על רבותיו וכ"כ רשב"ח בחי"ב שם מוכח בשל קי"ח וכי' סי' ו' וכ"כ רין חולין לד. וכן קי"ל כיוד קי"ח סי"ו. ומ"ש רשב"ח שם דשמיפה במקום שרוב ישראל מבני, הוא רק בשבר שנחפלס מן הסין ולא בנמלא כיד גוי. וכן מ"ש כוי"פ סי' ס"ג שק"כ דשמיפה הוי סימן לשלמי ויש לעיין עם עוד דבר לחר, ני"ב שפי' רק בנחפלס מן הסין:

והנה כ' בשב דהכא הוי מקום שפבר לרגיס ושכונת ישראל. ובחמת לפי' בשכונת גוים מוסר לם הוא שפבר לרגיס כמ"ש כיוד קכ"ט ס"ד ושז סי' קי"ת שקי"ו ושריית שקכ"ה. ולף דבש"ע קי"ת סיז כ' להחלה לא ישלח לפי' כמקום שפבר לרגיס, יל דהכא כיון דצייך לא מרע נפשי' פוחגיס על שפבר לרגיס לפי' להחלה. וגם כ' שכיון שהוא שרשא גדולה להביא עוף ממקום לחר ולהחליף, לא חיישי', כמ"ש רשב"ח סי' שפ"ת בני חופי קנגוס. וכוודאי לם לשבר להדיק על הפושות שפקח חיפס כשר לילו לעשות ק:

סימן כו

לחרבני חוחיק השושלת מ' אלי' זאב ברנהרלין יחי' שרב בפה.

אשר שחלני מר על לחדות הלוחת שפשק דולרי מדינה זו בשבה שהי' השבר שלשם כשטבע לחריקה, והלוה הדר כחמריקה, ונה בכסף בעילו ע"פ משבע לחריקה, ושחה שילדו דולרי קנדה ממחירם הקודם, לם שוטר לנוף לשלם בדולרי לחריקה:

מצד דדין לם השטבע חוזל, לן בלוה חייב לשלם רק משבע שלוף ולא משבע לחר וכמ"ש בב"מ פה. לומר לוכס לשברו בלוני כור חטים לם לא קנן חוזל נומל חטיו ופ"ם בשעות כמ"ש רש"י ב"ק פ: ד"ה נותן בלוסו שעות לת שלוסו משלם לו וכ"כ סו' שם ד"ה כחלוף לבל הפירושים לם בלוהו שעות שפם שעות שהלוה לו יפרע לו לף שנפסל וכ"כ כחו"ם סיד סי"ז בהגיה וכהגה"ט בחורים שקי"ה ושומים מ"כ שקפ"ז ושוח דשם קפ"ה פקי"ת וכ"כ מחכה לפרים ה' רבים סי' כ"ד וחחם סופר חו"ם סי' פ"ב ופי' פ"ד:

ובאמ"ן ב"ק בשב בשם חכמי הלרפתים העשם, כי לף שהלוה מרוית מי לקח

לקח המצות כשעת סיוקר מ"ב תומר להמלוה אלא היו המטבעות כידך היו אלים ואין לך היזק וכ"כ בשל התרומות שאר מ"ו חלק ח' תום' ה' והוי זה נהגה חם לה חסר דפעור כמ"ש ב"ק כא. ותו"מ שפ"נ ס"ו:

אך אם הלוה מרוצה לשלם דולרי אמריקה. כיון דכשעת הלוואה היו דולרי קנדה שוים כשרכם כמוהם ואינו חפץ שהמלוה יפסיד, לכאורה י"ל שאין כאן ריבית כיון שאין המלוה מרויח כלום. ונראה רהי' מדקדוק לשון גמ' כ"מ הכ"ל החלו נושל חבין הוקבו נותן דמיהם, למה נהוללו מדבר עם המלוה שנושל החבים ונהוקבו תומר ללוה שנותן דמיהם ודי' להגמ' לומר נם בהחלו נותן החבים. אלא הכוונם בהחלו אם הלוה ממלין לתת דמים אין המלוה יכול להוציא ממנו ונושל החבים מה שנותן לו. אבל אם רוצה הלוה ליתן דמים הרבות בידו ואין כאן איסור ריבית משו"כ בהוקבו אף אם הלוה רוצה לתת החבים ולכן תומר נותן דמיהם בהחלם אבל לא החבים. ואף דאבק ריבית אין הלוה מיבר עליו מ"מ אסור משום לפני עור כמ"ש רמ"א יו"ד ק"ס ס"א:

ולכאורה י"ל נם כן רהי' דהחלו תומר לשלם בשער הרחבן מחו' ב"מ מד: ד"ם למקח שכי אם מכר מעל בכ"ד איסרים ואח"כ בא כ"ד בדינר ואח"כ זל ושם ל"כ בדינר נותן לו דינר או ל"כ איסרים ואינו יכול לומר לו כי בדינר נתיקר ואיסרים ממדו במקומם. וא"כ בנדון זה שודאי שלא שלם בדולר האמריקאי אלא בקנדאי ירד, ישלם בשוי ברחבן:

אך כח בורכת, דא"כ מצדים בחר לה רק שתומר אלא שאם הול המטבע מחוייב על פי דין לשלם כפי ערך המטבע הרחבן, ולא תשבר כן כי שיטת תו' ב"ק וכל הפוסקים פ"ל להפיך דרק אם שהלוהו משלם. ועי' בתוי"ד קס"ה סק"ל שמחקשה בכוונת תוס'. אבל מצות הדבר כמ"ש בשחה איסרים ריבית סי' כ"ה, דשחם שהיו כ"ד איסרים בדינר אף שהוכירו אם האיסרים כי בכוונה על דינר שהאיסרים הם נשרכים ס"ם בדינר וכאלו תומר הני מוכר לך בדינר ולכן לריך לשלם דינר או ל"כ איסרים שהם שכשיו דינר. ואין זה מנין לכאן שאין דולרי קנדה חלוים במטבע אמריקה כלל והם שני מטבעות שונים:

ומפורש לאיסור בב"מ ס: אי דאוקי מאה בשאה מעיקרא קיימי מאה בדוקא ולכסוף ק' בשומשא אי בשר סוף אלא שרי נשך והרי חרבית ומסקנא דאסור וכמ"ש בהגי"מ אשרי וכי' יו"ד ק"ם וכמ"ש סכ"ת. ואף דהחם בשרוטות נחושם מייבי דהם פירי אבל הכא בדינר כסף שרי דהוי מטבעא כמ"ש ב"מ מה. ויו"ד קמ"ב ס"ת. אך כל זה לשלם אותו המטבע עלמו תומר אבל מטבע אחר אסור ולא אי' ספק בגמ' אם לשלם חומשא אחת דוקא הוי ריבית וכמ"ש בב"ק מ: המלוה על המטבע והוסיפו עליו אי מחמת טבעא דלי פירי מבניין לי' ואסור לקבל אומפ וכמ"ש ביו"ד קסי"ה ס"ת וכ"כ כ"י קס"ב בשם ת' רשב"א בלוה מטבע ברצונו של מנה לשלם מטבע רחוק אסור:

ולמורות הדקדוק הנ"ל בלשון נמ' ב"מ. מסיבם להסוך בחש"ו בשם ריטב"א דאם כולו החבים אינו רשאי ליטול דמים בשעת ההלואה. וכ"כ מהריב"ם ת"ח סי' י' דבשעת שאינו יכול לתת לו סאחים חש"מ שאין שבת למלוה כלום שסאחים של מבשיו שוים כסאה של קודם. ונראה דהיי שאי' לתת לו מטות. והמחבה לאסרים רבית סי' כ"ו אף שמחחלם הי' תוכך להחיר אם החלו לתת דמים בשער ההלואה, מ"מ מסיק לאיסור. וכ"כ הר המור סי' ל"ו ופמחי חשובה קס"ב סק"ג בשם רבים לאסרים:

ונראה לפי' הי' הדין דהחלו חבים מותר לתת דמיהם, היינו משום דחבים מוחדים לאבידה ויש להם שער לכן יש לומר שאין למלוה כל ריוח מפני שרי מוכרם לו בשער הנכון, אבל הכא, שהם דולרים הינם מוחדים להחליפם בדולרי אמריקה ולא שי' ידוע לו שירדו מערכם והוי ריבית. ופשוט שכיון שהדין הוא שאינו צריך לשלם במטבע אמריקה, אם נתן לו מלוונו, הוי ריבית, וכ"כ סברת ז' במחנה לאסרים רבים סי' כ"ם:

סימן כז

לכבוד הרב הגאון המפורסם פ'

שמואל אהרן יחי' עורך הפרדס.

אשר כתב לי כ"ת על חודות מכונה מסמלים לחגלחת, שבחחלה היה פושה מעבה

משום מספרים משם רשב"ם ושני', וכשם שליכים לו רציעת גומרת בהשחה גמורה כאחר ממש. ודמה כ"ת לדון ולגדר להחיל להחגלה זה על פי יסודו של הגי"ל וחלף בוסקוויץ שכנודע ביסודה תניגא יו"ד סי' פ' שמחיר לגלח האין חלה במספרים וכיון שבשלהו רק שערות קטנים מכדי גמילה הזוג חינם חשוכים שערות ומותר לגלחם לאחר כך באחר. והגי"ב חולק עליו. וכאחר כ"ת שטעם האחרון של הגי"ב אין יגלחו בתחלה גלוח כל שהוא ויטלירו שערות כדי גמילה הזוג, לא שייך כאן, כי המכוונה אינם יכולה לצמוח מלאכתם ואחיד משלידה פחות מגמילה הזוג:

הגה מדוש דין זה של הגאון ר' וחלף סקרימו בפ' בשמים רחץ סי' י"ח וכי לף על פי כן תלמדנו שיקה חלה במספרים עד שלא יניח כדי לכוף רחצם לשיקרם ואז כשמניח מליו האחר אינו עוד איסור שאין זה קרוי פתח ולא שאר כדמשמעין הסיגיות דאיר שאין זה גלוח כלל. וכאן לאיסור גמי גלוח בפ'. ואם סיינו בשומים שהדבריס כנים וכרמ"ם תמרס, מי יכין ומאן ספין לפקפק, והגי"ב סי' מקבל תת הדין בהכנעה. אך דא מקא כי מולעם שהמקור מסופק:

והכתיב דהרסנת מקצם מליו שאין מגדיר מ. כל רחי'. ומכיח רחי' להסוך משכח קיי"ל. דנוסף לאחר כורת חייב. ולא קשה דשאני התם דיש קרח מיומד פ"ו לחיוב:

ובעיקר רחי' הגרוי"ז ממחני' נדה נב. שחי שערות וכו' והאמורות בכל מקום כדי לכוף רחצן לסיקרן. ומשרש דבכל מקום מיירי גם בגלוח הזקן. תכל פי' רש"י הוא כשנדו דכי דקאי על סיומי נשרות. וודאי מקור לדין המשנה הוא מכלל שמוכין דהלכה למשה מסיני וכמ"ש בפ' כרמ"ם רחץ כלל פ"ו מל שיעור של י"ג שנה שהוא בכלל שעורין וכ"כ בפ' מהרי"ל סי' ניח. וי"ל דמחני' מיירי רק בגדולי משרים מל פי משנה דשמוש משעור זה לא הוי שערות תכל לא תמרו מל משנה תנם כגלוח ואפי' נשאר רק כל שהוא הוי גלוח:

ובספר קוכן מל כרמכים פ"ב מעי"ז ה"ם כי דלא כהגרוי"ז דאין שום לד סיכר בחגלה אפי' שחי שערות קטנות מאד דשכ"מ משמשם מקרי. אך רחיומיו ממוקום נמ"ש מגלוח זקן דאמרי' משה דומם ליה ואי נימא דאם לא נשאלו כדי נמילה הזוג מיאר לגלח אין לריך לגמוח ל"ה דגלוח. ואיני מכין דלשיטה זו א"כ לא מקרי גלוח ולא יקיים מ"ע דגלוח. ומה שהביא מחום' מיר מ: ד"ה ודיוק שרחה בניס קטנים מגולחים ואם יש חוכן לעשות בסיכר זה אם כן מה שמה שרחה לוחם מגולחים דלמח משה בכה"ג וקשה ולגידי מה ניחח לה סכל מודים שפל ידי סם מיאר ושמח סיו מגולחים בסם ופך נשח. ת"ב שלח כן סם על מחכוונה לשעריום ולח שכימי רק על סשם גלוח כרגיל:

וראיתי בירחן שערי חורם שכם ל' סי' מ"ו שהגי"ר יואב יהושע הביח רחי' לחיסור ממיר שב. דמהני כמיר אם גלח שערים שערה ח' אחר ח', הכח נמי אם מושה בחחלה גלוח בחספרים ואחר כך בשחחה כאחר חייב. ואין הדמיון יפה כי י"ל בשעם בשחי שערות משום חלי שעור. ומיי"ם שכאב בשם חוספחח מכוח פ"ג דשמור גלוח זקן שחי שערות ואם גלחן ח' אחר ח' חייב וכ"כ בשם חכ"ל סי' פ"ו ולח מלחחי בשום' וכחכ"ל דבר זה:

ובצפנת פענח פ"ם מיהות סי"ח מפרש דמ"ש מחני' נדה כל"ל והאמורות בכל מקום קאי על גלוח מיר וק כאב בשעם אחרונה נדה שם. ולדבריהם ללחמיר דין הגרוי"ז וקאי נם על גלוח זקן:

ובודאי קשה להחיר נגד הגודע ביסודם וכמה אחרונים. ונרחה כי נם הגרוי"ז מחיר רק בשני כלים מחחלה במספרים ואחר כך בכלי אחר כאחר משל"ח בחכוונה ח' שהיח עושה מחחלה מעשה זוג ונומרת באחר. והוח כמ"ש בחולין כט: יפנה לשחיפה מחחלה ועד סוף וכן הלכה. ופשוט דאם האחר הינו חר והמגלח מעבירו פעמים אחדות דחייב והכח נמי בחכוונה ח' י"ל דהוי כולו גלוח אחד:

סימן כח

לכבוד ידידי הרה"ג מ' יהושע
הלוי הירשהארן יחי' רב
בפאנעוועריאל.

אשר הסה כ"מ על כרמים פי' מחסורי ביתה פי' נתפך הולך וכו' אין שילה על סדר התבריס כגון שילחה הרגל ואחרי השוק ואחרי סירוך אין שילה שלא על הסדר אינם ממהם לידה עד שילה רוצו. מכין הוליה תלוק מדם אם ילה דרך רגליו, אין ילה על סדר התבריס או שלה על הסדר. וכתב כ"מ דמצי נדה כם. מעמם דאין תלוק וילה לאחם פי' אחר:

דגה כזה לה מידם רמבים כלום כי ודאי שבמחוך אין חלוק אם ילחו התבריס כסדרן מלחמה למעלה או בלי כל סדר פ"ם הולכים אחר רוב. ויפה דקדק כ"ם למה שלריך להחריך ולכחוב דבר פשום כזה. ומי' לשכול מ"ש פי' לית שכתב נם כן בסדור התבריס כרמבים:

אך מיקר בפלה כי רמבים ווידוי קלי"ל פי' השמיטו מילין נמ' נדה כם. דשלם ומסורם ולה הביאו הדין דבפי נם כן רוב. ובפי' המשניות כתב ני"כ כמו בשערו פיד. ויותר קשה שפם החמיל וכתב או שלם ומסורם כמ"ש בנמ' ופיקף מבאר שלה פי' שלם שלה מחוסר. ונם בשלטה נדה לרמבין פיז היה לה הביה דין שלם מסורם ונם השמיט דעם ר' יוחנן שם כם. דמסורם הרחם פומר. ובראם דמ"ל כי' מלשבר דאין יהרין לרחם. וכמו כן פי' בשריך ערך סרם ר' משרש מחוסך כדרך בריותו כרחם בעלמו ואחר כך הכהפים וכו' והוה כי' מלשבר ודלה כהלכתה. ומלחמי קשיה זו על רמבים בסדרי מברה קלי"ל סקכ"ב דיה ויש לדקדק:

ואף אשבר ליישב רק בדוחק גדול דרמבים ידע שפי' אשבר לולד לגחת שלם מסורם ואינו נורם בנמ' פיבא שלם. ולדעתו כוונה הנמ' הוא כפי תלוקו, פיינו מחוסך (כסדר) או מסורם (שלה כסדר) ואם ווה מיירי מחוסך:

בנעימים כה 49

סימן כט

בירחון הסרדם חלק ד' סי' כ"ג כ"ם ומ"ש ילה כביר משם מרדכי מסלוכודקא למרשב על מקומות על ידי קרח שכשבה ע"י מכונה ואינו מכפי. ומתלים דבריו משום קושיא בשל הגשם אם שלג וקרח כשרים למקוה למה לינם נפסלים בשאובים כמים. ובאמת אשבר להרן ונומר דרק מים שבועים כמי דומיא דמעין ושאובין שבולים אבל לא בשלג וקרח וכ"ש שאחבול חלק ת' סי' כ"ם ובי ר"ת בשם בשל הגשם. ומם שהקשה בסי' כ"ם מהוסחת מהרום מוכיח בר"ם פ"נ מ"ב דשלג שאשב מלינו למקוה ונמחת ממת משום משקה, הרי דנקרח מים ואם כן נשפל בשאובים. ול דאין למדים מקוה מקומות. ולאי' דבהוסחת שם בשומלה אם הגלידו מסורים ואם אחר כך נמוסו חזרו למומלתם. ומקוה שהגליד אף שנמוסו כשר להקוות דמים מדשוח הן. ומה שהביה רש' גם כן מרש"י נדה ו'. שכתב בשלג יש השקה ומ"ב דהוה מים. אבי נבוך, דיש לומר דאף שהיו מים ממש מ"מ מפני משקה אם רק היו יין. ורש' מרש"ם פ' מקוחות פי' (נד:) דסברת היא דבשקה נשמו ארומים ליפשר מטומלתם והיה להמניל נפש ומ"ב כתב בשומו סימן דבמי פירות נתן מלם ונשל סלה יוסר מרובו ששל שחכמים בחמידו כיון דלה חזו למכילם כלל אבל בן המרם היו כשרים ומ"ב מטעם השקה אף דאינם מים משרים. ומ"ש כפי כשר להקוות שבהוסחת מיירי עם המרובות מים אחרים. בהום' ריש שקלים נרוא דלהקוות היינו כמו שהם במ"ם ש"ך מקשי'. ונם אין שהוה אף אם יש לחוש קושיא מי יכול לחלק על דין שלג פרוך פי' ר"ת שמיך לית דמים שאובין שבגלידו בשל ליפשר שאובין ואם נשחו מובלים בהם:

ועוד בשלי הגשם שפר המים שחידן קושיא בשל למה שלג וקרח וכי' אינם פוסלים בשאובין, משום דאינם במים ואין מושים מהם מקוה רק מטעם מלטרפים ואחי' לבשיחפשרו ויהיו מים האוציל ובשעה נפילה לא בי' ריאו למכילה לכן אין פוסלים משום שחיבה. ופשוט כוונחו במה שכתב ואחי' לבשיחפשרו דאף שהם כשרים אחר ההפשר מ"מ לא אחרי' דאם כן הם מים ויפסלו בשאובים, דמ"מ כיון דבחחלה היו שלג וקרח מבניחים רק על שעת נפילה ולכן אין שחיבה פוסלת בם, אבל אין הפי' דבבולו שלג דפשול אף לבשיחפשר. אף בש'

חנני נמי ויד רש"י כתב הפי' דפסול לחם תחת הכפסר וכ"כ בתשבול סי' כ"ה ותפי' הם יתפשר תחת כך ויעמה מים לן בידינו להחיר. ומתם דברי התשבול מושים רושם כפסם תחת פם כמלי פעפם. וכבי"י מכית הוספה מפ' כמלי הנפם בתוחו הדבור וכבב"י פלפינו תפר זה:

ועי' פתחי תשובה סקי"ד בשם תולדות יצחק דלמרדכי שבם בשם ר' שמרי דמוכלים בשלג כמו שהוח הם הביח שלג בכלי ושפך בו בכלי מים רופחים שיכי נמוח כשר. ותין נרחם כי לר' שמרי קשה קו' רחביד בשמל הנפם סביל ותירוצו של בשה"ג לח שייך לדידי' כי הח סיל דמוכלים בשלג ותיב סיל כדידה דבשלג פוסל שחונים:

ובפרדס סי' כ"ח ס"ם הפיב מליו יפם בה"ג ר' שרנת רוחברג בחריפות ובקיחות. ומנין זה לח דבר חדש הוח ובבר בשהל מליו בדברי מלביהל חיב סימן פ"ו וסי"ח ובשיב להיחר:

סימן ל

אודות בשחלה ישרחל שבשת נכרים על פי תוקי המדינה בלח נירות ונולד לו בן ואסן למולו הם המוהל מוהר למולו:

בירושלמי יבמות פ"ב ה"ו יעקב חיש בשר נבורה הודה בלוד למול בן זה נם בשבת משום דבמיב ויחילדו על משמחתם לביח חבותם ותניו ישרחל הוח. ור' חני הרחה לו שעמה דנוך הבח מן הנכרים חיבו בוך חלח בנה כמו שלמד רשבי"ו ביבמות בב. מקרח כי יסיר חת בוך וכמשורש במשנה קדושין סו: שהולך כמותה. וגם מחרח (י. ג.) שהוליחו חת הטלדים מבשים נכריות ויהודה לו יפקב, והח דרשבי"ו לח הביח הבמשורש בחרח למעשם ותנו נחשבו לבני ישרחל הי' חסור למסרם לנפ"ו, יל בדוחק כמ"ם ביפה מרחה בירור דים לדחות דהוכיחת שפם היתה למנדר מילחה:

ועי' במחדם קהלת סי' חות מיד שיסקב סמן גם שהות יליד בית שמהל בשבת אי חני לח חם להשיבו ס"ו חשום שליד בית הוח רק בן השפחה כמ"ם יפם מרחה וכיב פריבה יולד רשו סקי"ל. חבל ק' ממ"ם חי' כרין סנהדרין גם: דיה חלח שחברשם הי' מלוה למול בני קטורה גם מלר יליד בים חף שקטורים היתה לשמו ולח שפחה:

ודנה מירושלמי וכן ביולד רפ"ו סי"ב מוכח דרק בשבת חסור חבל בחול מותר למולו. ומ"ם הפריבה סקי"ל דגם בחול לית בחול יל בתין חיוב חבל חין חיסור פם סחב רוצה:

אבל נבי ס"ם רפ"ו בשם ר' יהושע מבגחונים ובברמ"ח ס"ם רפ"ב כ' שחסר למול גוי שלח לשם נירות חפי' בחול ויל דבסי' רפ"ו סי"ב מיירי לשם נירות ומ"מ בשבת חסור חבל שלח לנירות תמיד חסור, חך זה לית דבמ"ו כו: לחפוקי לשם מורשם דלח משום דגוי לח מפלין וחסור משום רשחם ובשבר שרי כמ"ם חוס' וכמ"ם סי"ך פקי"ח וכן יולד רפ"ח ס"ם וכמ"ח שם במקום שמותר לרפחות הגוי מותר למול (וכמ"ח מליין על כי יבמות סי"ח ושפשמי ולח מלחתי. חך הח מפורש בשו"ע הני"ל כן). ויפלח מחד על כמ"ח ס"ם רפ"ב שכ' בשחם לחיסור ופיסר ח"ש מרפ"ח סי"ח שמפיר חם חין כוונה לרפיחה וגם בפ"ם רפ"ב חין מקומו ומיסר דהרין מפורש בשחבר רפ"ח ס"ב. וגם שם בביח כי' מהגחונים, חם מיירי לרשחם סיח נמי מפורשת ושפם מילה בחמת מותר ומשם מ"ו רפ"ב סקי"ב כוח דבר חדש (ושי' מקרי הדים ה' נרים סי' כ"ם חות י"ח בשם ממיל נדקה מן הזוהר שיוסף משם שלח כהונן שמל חת המלרים שחסור למול גוי שלח לשם נירות):

וראיתי גם' חנני זכרון להנחון כ' חלמר שחל פעמפר יחי' חיב כ"ח שכחב משם חדש שחסור למול גוי ס"ם מ"ם סנהדרין גם: מילה לחבריהם קל מאחר ושחה חת בריתי תעשור לחה ואתה חת בריתי חשמור חחה וזרעך חחריך, חחה וזרעך מן מינם חחריהם לא, והיל לחו בכח מכלל משם, והביח מרחיה חרים קביה ס"ל ומנ"ל סקי"ל דלמיד בשריפין לו: מן נשים סומכות ס"ם דחסיר לחר ליפח כפיו וכמ"ם רפ"י כחובות כד: דיה דחיסור דב' כה מברכו חחם ולח ידים ולחו סכח מכלל משם משם:

ודנה מפורש להפוך נפ"ו כו: דחלח סרפוחה לשם מורשת, מותר למול גוי.

ופ"ב דקדה אחם וארמך אחריך קאי לסניף מיב שארך מיבים בסילה ונוים פטורים וכמ"ש רמב"ם פ"י מלכים ה"י המילם גלמוה גם מגרסם וחרשו בלבד שאחר אחם וארמך אחריך יצא ארמו של ישחמאל ויצא אחו וכ"כ פ"ם סנהדרים הכ"ב גדל מן המולים וכו' ואין כוונחו על זה למי שחיחו מלוש עלי מכיל אבל אין כאן איסור וכפיי זה כי בסנחת חגוך כי אחם על סוך שמוכם לא בילדה אין זה לא הבח מכלל עשה וכל היכא דלא פטורם בשים איסור עשה אין לנו לדרוש כן. ולדעת בעל הספר שמילה נוי איסור הוא קשה למה לא נחשבה כמלוח בני נח דהא שוחיח היא וכמ"ש פוסי סנהדרין נט: ד"ה והא בני פ"ר. וכן ק' לך מברו השבחים על נפ"ש שלוו לאבחי שכם לשול וכן יוסף שבשה אח המלרים לשול כמ"ש בביל לי אות ד':

והא דאין נשים סומכות אין שמשם משום לאו הבא מכלל עשה וצ"ע עובי אבן חגינה פו: ד"ה בני בב' אבל נחבאר שמשה שלי, ועפ"י שרוצין לו: ד"ה נשים וד"ה לב. ד"ה הא כ' משום כל חוסיף וחוס' לו. סד"ה מיכל כ' דהוי איסור דרבנן דמחי כשבודש בקדשים. וא"ב לעיל"ם כשים פי' מהרי"ם חיח קמ"ם שב' כיון שבברכה היחה בשם המפורש וכיון שאין א' מיב הוא הונה השם בלחחיחה וחאכרם עשה היא אח ה' חלקיך חירא וכ"כ פב' יהושע בחוכחם כד: ומ"ל שמה"מ פ"ם מסכחא שכיב שחמה על המילה ואין רחי' מסמיכה לאי' בעילחא כשים:

וכ"ש עוד שם משם לאי' מילה כמ"ש רמ"א רסי' סי"ד שמשרשמים אח המחזר בשעח מילה כדי שיזכרו מהחחון בו וה"ל אם ימולו חוחו ימדקו חוחו בישראל ויצא ישראלים, ובמחכ"ת אין נוה משם כי מי שהי שיחמו בברית, אין שום נפ"מ אם יבי' כמול או לא כי מי יודע ומי בודק בדברים שבסחר. ומי יודע מי אמי, אין המילה סימן ורחי' להחזיקו לישראל בלי מבילה כמ"ש יבמות מו: ואינו נאחן שנחגייר כמ"ש שם ורמב"ם פי"ג מאלי"ב ה"י:

והנה אם הלא רולה למול אח הבן לשם ניורות ואחי"כ יטבילנו ונם הלא מסכחת נכך. פשום דטוב וכשר הוא והיא מיבת דל"ה כחובות יא. גר קטן מטבילים אוחו על דעת ב"ד אחי' אין כאן רצון הגר וכ"ש אם הלא

פושם ן וכמ"ש דניחא לסו כאחי דשכיר מכושן. ופא שכנמ' אינה רק מטבילים הקטן אמ"ו ופני יהושע למה לא כשב נם מילה. ומיי"ם מה שהרגו אבל פשום לשם דמ"ם דמלים. ובריהה לארן קיושים, דמילה אינ להשמיעו דשיעת דמוחר ואינ לס' זכין ט שלא בפניו דהא עי"י המילה אינו נשאר עוד ישראל, ואיסור חבלה אין כאן. ולאח דניאראל יש חבלה נם בקטן כמ"ש מחני' כ"ק פ:. חש"ו שניחנן רשה המבל בהם חייב וכנמ' בבח קשנה אי בעי מחבול נם לא מצי חביל וכ"ש רמב"ם פ"ה מאבל כ"ה כל המכה אדם כשר מישראל אין קטן וכו' מיבר בלי"ת, אבל בנוי אף שים אי' חבלה כמ"ש רמב"ן ויבלח, כיינו כמ"ש אי' ר"ן סנהדרין נח: דמשפט נזל כוח דמה לי חבל בנופי' מה לי חבל בממונו ואי' נזל שייך רק בנדול משא"כ קטן דאין לו קנין ולי"ש נזל בני אין איסור חבלה. וכן מדייק רש"י כ"ק פ: ריש בדף דאין רשאי לאבול בבחו דהא ישראלים הוא, הא בנוי קטן מוחר. ולכן אמר ר"ה רק מטבילים משום דאבום הוא:

וראיתי בהוספות לאחדות ישראל חיא דף יט: שר"ה נקט רק מטבילים אבל אין לגיד כח למול הקטן ולי"ה זכות משום נשר ואבלה פ"י"ם ויש רחי' לדבריו מהא דאמר שם לימא מסיים מאחני' הניזוח וכו' למה לא דמי דבאחני' הא מיירי רק בטבילה ור"ה קאי דאמר נם למול אבל לטבילה אין מלים. אבל הא ההבי' בשם רשב"א ופני' כאבו דמלים. וכן בחוס' סנהדרין סח: ד"ה קטן שב' דאם היחה חוכחו לא הי' לגיד להכנים נוסו בדבר שים ט חוכה וכו' שהמילה והטבילה בנוסו:

וראי' דאין חילוק בין מילה לטבילה מיבמות מח. דאחמי' דרבנן דסיל אין כופים יפח חוחר להחנייר סיינו מדב' כל שבר אים וכשם שאין לאחה מל בן אים. ומדמי טבילה יפ"ח למילה אף שים לאבק דאין מל בן אים בשי"ב משום חבלה אבל ביפ"ח כופים להטביל אמ"ש שאין חילוק וביון שלי"ה הטבילה הוי זכות ה"ה מילה, ולכן אמר שם רק בן אים שהוא נדול אין כופים אוחו למול אבל קטן מוחר דאכום הוא ט:

ואמנם יש לומר דאין רחי' משם, דהא דאחמי' בן אים נדול ומשמע דקטן מלים, קאי על אביו כמ"ש רש"י ד"ה שבר בלשון שני ופאב יש לו זכות וכח על בנו קטן

בקטן וכמ"ש רמב"ם פ"ג מהשוכח ה"ח שבני של אדם הקטנים כקניטו הם (וט' רמב"ם פ"ם מהבדים ה"ב מוכר בהו ובטומו ומכ"ח שמ"ו) לכל אדם לאחר וכ"ד לון יכולים למחל נוי קטן:

אבל סרמכ"ן שם מג: מביא ירושלמי פ"ח ה"ח כ' יוחנן כמי שה בן קטן מוחלו על כרחו לפי בנו של לוכיוס זכות היא לו וכמ"ש מלא בחוכה חיוק מושלך המניטו לפם בן חורין את מוחלו לפם בן חורין. ורשב"ן מפרש לפי בנו של לוכיוס הוא בהחלם בן (ולא כפי שי' משה דשה בלשון לחמכה) ור' דרמב"ן פ"ל דלפי לים לאחר יכול למחל נוי קטן:

והנה כ"ד רמ"ח פ"ו לון מניחים קטן דק שם לבניו או לחמו רוצים לו הוא כשלמו בה להחנייר ולון כה לב"ד לנייבו. וכ"כ או' כסובות מד. דיה הניחם שלון מחניחים גר קטן פ"ד ב"ד לפ"כ הוא חובם להחנייר לו פ"ד לבניו ולחמו וכ"כ כ"י רמ"ח בשם מרדכי יבמות סי' מ' דכה דרים מיירי אלו נייבוי:

אבל רמכ"ם פ"ג מהל"ב ה"ו כ' גר קטן מחניחים לאמו פ"ד ב"ד זכות היא לו ומלכתב שהם מוכח דים כה ב"ד ב"ד לבדם לנייבו, וכ"כ בפ"ח מחבדים ה"כ ישראל שהקף נוי קטן והחניטו לשם גר ה"ו גר וכ' כ"ח שהוא דין ר"ח כחוכות י"ח. (ומלשה שהמקור הוא בירו' יבמות פ"ח ה"ח כאיל) וכן פ"ח ממלכים ה"ח שכ' ב"ד מחניחים לאמו על דעתם, מלשה שאיל דעת ההוכים ומפרש פ"ד ב"ד לא כרבי שעריך נ' אלא שבנידות חלו' בדעתם ממש. וכ"כ לפ"ז כחוכות י"ח. בשם רשב"ם על פ"ם רבי שאמו הביאתו ולאו למימרא דכלשה לא מחניחים לי אלא לומר שאין ב"ד מחזירים לאמו ולמכול את הבנים הקטנים מעלמם וכ"כ סרן שם שאם משו כ' בב"ד מעלמן מהני. ולדעתם לף לם לין לאמו בשם אמו. ואלו זה פ"ם סרן לא אלו שהוא יכולים לנייבו:

ונראה נרור שאם השב מבקש למול לאמו לף שם לא לאמר לכוחם נידוי פ"ח שלשה לו לנידוי ואיל לאיך בשעה מחניח כשפה דם נרים כיון דמל לשם מיחה מילה וכח"ם בינחוח שם: מי לא שלשה לכוחה מי לא מכל לקידוי וכי רש"י דאומה שחיניח שלשה משום דדת יכודית היא וכיה לך מילה שמורה שנכנם בברית ישראל. ומי' בממדם ישראל שם שבן דשם הגיון בלשה פשנה פ"ח ממילה ומדייק ק מלי דמכ"ם פ"ג מילה ה"ו שכי שם נחכון בנוי למילה, וכיינו לשחם מילה מיח סוי נידוי. ואיכא לאי' דלון דמכ"ם ממרש דבר מדשתו והשי' שם נחכון הנוי למילה סיינו לנידוי וכמ"ש בנמ' ישראל מל לא הנוי לשם גר (ומי' שאר סדר סי' ס' שהקשו לרמב"ם מה קמ"ל ומיידו לון מוכן לי) ומשלחה יל. ד"ה מחניחים נרחה שמשוחק בזה:

ואין לומר דכל הטעם שמלים משום דזכות הוא לו וכיו שיך רק שם יפי זכיר במילה. אבל בב"ד שחניו בשי נכרים לף שם יחנייר שם שפק נדול שם יעשור הדם ולון זו זכות כלל וכמ"ש חוס' יבמות מח: ד"ה חלה דלון טוב למייבו במלום שם היו חפן לקיימם, דיש לדחות שחני שהוא נדול ומוחה בשר, ולפי לנו שלא יקיים המלות, אבל הכא שקטן הוא יל שינהוג בדרכי יהדות וגם חביו ישוב בתשובה ושפק הוא. ומוד יל דלף שם לא יקיים המלות הוי זכות שבכתם בברית ישראל. ומברכים למול אף בנרים שפ"ם ב"ד רפ"ח פ"ה:

סימן לא

לכבוד ידידי הרב הנאון הנדול מ'
מנחם כשר יחי' **מירושלים**
מחבר ספר הנשגב תורה שלמה.

אשר הקשה כ"ג לפפי על סור ומ"ש ב"ד רפ"ו פ"ח לאחר במילה נדלה בפרק לאחר למחבה כיון דלון לריך למול רק מדרבנן לון דרבנן דוחה ליסור דלור. למה לא ניחא לה שיך כלן ומטוה כמ"ש בשבת קלב: בגילין שלון מעבכין. והדור מלה דוחה שבת כמ"ש בתחות פד. שלומרים לו בכה שמנה לבחחלף ושחום. ובגיד לי מבפיד ק בספרו:

עיינתי בספרו היקר מ' לך סי' יז לום קיח ושם כחב שמקור דין זה הוא מבעל הלכות נחלות וכ"כ בשמו החשבול חלק ב' סי' מ'. לך לאדיך כחב שבשי' זכרון נרים לרחשונים לרי הטור פירש דברי הרא"ש בלופן לאחר

אחר ולא נלמד כלל דין זה. ויש לומר דכהיג ס"ל דכהיג דמי. לא מכעיא לשמה כמו שמאחר שבעור שם דאוזר כשבת גם על גילין שאינם מעכבין אף שפירש תפ"ג דאפשר לעשות למחר כ"ש בנהרת. אלא אפי' לדידן דפירש ליט אוזר, המעם משום דאפשר למחר אבל בנהרת דאי אפשר מוכר משום ואטוהו. ומביא ממנחות הגי"ל ופסחים פח:. וכ"ש בכהיג דגדל כשר פעולה עד שיהו נראה מהול עציר יש לומר דדמי. עכ"ד:

ובמהכית לא ק הוא. והדין ברור כמ"ש מור וס"ת וגם העטור יודה לזה.

ג) רק בגילין ס"ל להעטור דאוזר כשבת כיון דמילם פוחרה בשבת אין מלוק בין פירש לו לא, ובברייתא דפירש ליט אוזר לחיות כימיהלי כמ"ש כי בשמעמו. מה שאין כן בנהרת שאם החורם קיים המלום והיא טלדם אתה אחר המילם לאכור לעבור על אי דאו'. ב) יש לומר משם העיטור דכוונת סוגיא דשבת קלב: במ"ש הכא דבעיק ואטוהו, דכיון דמדרבק צריך לאוזר עליהם משום ואטוהו ובודאי דאתו לקיים דין דרבק ולאוזר עליהם כוי כלא פירש מצחיב הכא. ג) רק בגילין שייך ואטוהו דאחלם לא נעשה המילה בבדור אבל היכא שבשעת מעשה נעשה מעם המילה בבדור אלא שאחר כך טלדם נהרם אין צריך עוד ואטוהו וכמו בשאר וכעל כשר אלא אמרו בגמ' שצריך תקון משום ואטוהו וכל שק בנהרת שפיר מולי מן הטבע ולא מסרון במעשה המילה. ד) י"ל בגילין מוכר כיון דמדאו' אין צריך פרי מקלקל בחבורה. ולענין דרבק דפרי תקון מוסר מפני שפיר מלוה דרבק:

והקל ומומר שכתב כ"ג אם בגילין דאפשר למחר מהיר העטור וכ"ש בנהרת. זה ליט דאף כל מילה בשבת יכולים לאחר ומ"מ לוקם מוכים למול בזמנו. ומ"ש כ"ג דלדידן בגילין אסור משום דאפשר לתקן למחר אף ליתא דאלא לשיטת הרמב"ם גם כמול ס"ל לתקן. וגם נראה כמו שאמרתי למר ס"ל דבמלוה המכוסה ואינם נראים כמילה לא שייך כלל ואטוהו וכמו שכתבו תוס' מנחות לב: ד"ס אף הרמב"ם פ"ל מהפילין הי"ב (ויש להעיר מרמ"ח פרים לי"ב ס"ד). והא שאמרו בשבת קלב: דהכא במילה בעינן זה אלי ואטוהו. היינו דוקא רק בשעה שמלים אחו המילם נראים צריך לעשות המלוה מהודרת אבל אם נעשית מחחלם כהוגן אין קפידא שפרי בהדור גם אחר כך.

ומ"ם מר ר' ממנחם סר. בכתשם. יש לומר דוקא בקרבנות שהם של גבוה כמו ממכר כמ"ש בחמת לד: ותו' מנחות פג: ד"ס מן תו כמ"ש ר"י שם משום הקריבהו נא לפחתך וכ"כ רשב"ם פ"ד: אבל בכל המלות אין ואטוהו דומה לי' דאו' ורבי' מלין שאינם מעכבים שאם פירש ליט אוזר. ומ"ש מר מפסחים שם: ליני יודע מה ר' דהתם שאני דמביכם מליה כשעתה אבל כל זה כמה צריך מן החורם אבל לא כמשך ובעל כשר ובהרת שהם מדרבק. וזה ודאי דכמילה בלאמם דאי' אף דאפשר למחר מ"מ דחי כמ"ם בשבת קלב. דליכא אחר, אף דלמחר יכי' אחר:

ומה שהניח מר בספרו פי' ר"י הגאון בשם שאם אחר מילם ופריעם טלדם בסרם אחת עור הפריעה אין צריך להסירם. זה פשוט לכל ואי' מם קפיל:

סימן לב

להרב הגאון חש"ל.

הנני מביא כאן על יקרם מכתבו פיוס לחמול, מה שכתב כי לגילין שאינם מעכבים קילי ממשך. זה ברור דביכמות פב. פי' דמת ר' הונא דמשך אינו חוכל בחרומה ובגילין שאינם מעכבים חוכל כמכואר במתני' שבת קלב. וגם הא דמה רשב"ם דמל גילין שאינם מעכבין גם כמול ליט אחר ומשך לכ"ע צריך מילה אינה מדרבק. ולכאורה ר"י לרמב"ם מיבמות מז: דקאמר בגר שמילו בו גילין המעכבים חוזרים ומלים אותו והמם הוא כמול ומ"מ על שאינם מעכבים ליט אחר. לך נראה דים לדמות דספי' דגילין המעכבים מעכבים לה הגרות וכל זמן שלא יסידם עוד ליט גר. משא"כ גילין שאינם מעכבים לף דאחר עליהם מ"מ חפי' לם לא הסידם כבר נעשה ישראל:

מה שהניח כ"ג לא הכסף משנה פ"ב ממילה ס"ם דאם ליט בטל כשר ליט חוכל בחרומה מן החורה, דבריו מוקשים ואינם מובנים. ומ"ש כ"ג מירושלמי שאה פ"ח היא דמוכך מלחו בכרת. ליחא שם רק דאין לו חלק לעולם הבא:

מה שכתב מר על פי מ"ם סרי חיים אחר אלוש סי' יא דמלות מילה פלגד מעשה המילה

סימן לג

לחודש הנשמן וחגיגל.

הנני כוחב בקלדס על סדר מכוחבו מיום לחמוד. מ"ם מר שהביא בספרו בהשמטות לחלק ג' סדר יו"ט לוח ל' בשם מרי"ג מלוח לרי מצדוי נחון בשנין מוכחי כרח דמוכך שלשה סוף בכרכה. מיינחי כמרי"ג לרשי"ג וכראי לי שלח מיירי בשנוך רק קלי בשי שלח על כלל ומבשח שרל בלשון מוכך שלשה רחם לח ק מיקר חסר מן בספר ולוך השמיט מבשל שלוש פילם דבכרכם:

ומיש מר לשנין מסוך שהחוך כחב שליכו לוכל בחריוסם. לחמם היח וק כחב רשנים בספר השלוח מליח קלים. לבל בחכוכו הגדול חזר בו ופוסק שלוכל בחריומם דלח כרי כוכח. וקשם לי על ר' הוכח ממשני שבח קלן. דרק בריבח בלילן המבכבים היכו לוכל לבל בפיפח בבשל בשר וסיכו מסוך מבשל לשוכל:

ומה שהמיר כ"ם על שם שבחבחי דשילם בשבח לוסרם ולרשם רק דשוי וכ"ח מכיוסק כאה. לשמם כן היח דשבח כיחרם כשי"ם בשי כרין שבח קל. ד"ה ר' חלימר וק כחב בשכ"ן חלק ג' סי' ליז דשילם כשכודה שכוסרם בי"ם בימשל שו: וכ"כ הגר"ח יויד סי' רסי"ו סלכ"ם וחלימרו שוקום. וכ"כ מבחח חגוך רס"ג ס'. ומרשה דשוי היח ורלי שבבח קל. דשקשם ליעבד לחר ושם קר כח יול בשר לחי ללשד דשוסרם ושפי' לילח לחר מוחר ושי"כ דרק דשוי היח וק כחב בחשם סוסר חלק ו' סי' לם ד"ם לשם וכ"כ בשגיני שלשם שבח קל: שוש ד"ם שלח:

אבל ברשב"ם פ"ח שמילה פ"ם כחב בשניים לשון דשוי וכ"כ שוש שבח קל: ד"ם שלח. וכשוש קל. ד"ם ר' חלימר פ"ל דשבח כוסרם. ושלי ים לומר דכשבו ק רק לר' חלימר דסוכר גם מכשירים דומים ופ"כ פ"ל שכוסרם. ועל פי זה לח דבריסם סוסרים שלח:

כתב שהשם מר שבשכחבי (סי' לם) בשששי דבני רשים שבח פ"ב סי' ל' שהביח דשם השריך דפסיק ריפח דלח ניחח לי' שרי בבהרם. השלוה א לשי יודע שם פשם וכי

פ"ד

ס"ד שלא סיו פיוסי נרחים. אבל מפיס לה הגאתי זה כיון דנפיד סי' מ' מלק נרחים על הסריך נשתר תיסורים וכן עסק המניס כמו שכתבתי:

ואני יודע מים כים דהסוד סי' עיך הביא לתם הערוך. כן הדבר אבל הא סיים דסריי תולק וכן נפיס סיים כי שחלקו על הסריך. ועוד הא שם מיירי בשכח ולהו עומקים בשתר תיסורים:

ומיש כים דנפיס לריח סים ליח דהביא מלורם, לה מצום דנוסף נשתן הזה ולתן שפי משום עומלה רק שהוא מאכם ולית נקי. כשחכיס לה ק סוף, דהכי כתב מקורו מפיק סי. וסשם מיירי מדין עומלה וגם יניד עליו רשו שפכילו יתר שם מנודה שלתן נוסב:

סימן לד

להרב חגאון חנ"ל.

קבלתי קונפרסו היקר אכרן ילתן ורליתי מה שכתב נלות י"ב על החמיסה הסולמת לתם בשלם עומלה ועסרת נפיס בזמן כזה הא על פי דין נוסב ופי' כים על פי מים ריליד נפירושו לחורם כפיס סוף פ' נפיס שמניח ירושלמי תניגה פ"ב כיח תמר רב לתן חרם רשאי לומר בנגע הפרעת חלת לתם ק רתה לו שם. וקיוב הדבר שבלות מפקה הורלת הנפיס למפשה לריה זמן ולה סי שוב שמוש בים רב. ובלי שמוש לסוב לפרוה:

אינני רוחם כל ישוב דתם נתמר שבהנו בנפיס כתן לתרן למה נפפקה ומתי סי' זה ומה נשתנה ומה ניגה לבין הורלות לחרות שלא מפקו. וגם ערתה דלפי לריליד דבפי שמוש. הוא דוקא תם לחפר לבל תם לו לחפר לתן לבעל על ידי זה תם המלוה תם החכם יודע לת הדין מרנו לו על פי ספרים. וגם לף כי מלן שפן ומלן ריקים להחוכח ולדון שם רבנו הריליד לבל לומר בלומה כי על פי פשם המשוב לה מיירי סירושלמי כלל בפיני נפיפס רק בחפשה מרבנם כפי' הקרבן פרה ופי חפה כלשוכת מפיני שלפיו ושל לחרים. ובלחת פי' לחה הוסרך כיס לפי' ריליד

ומי סני לומר הטעם כמ"ם בשבועות ו. שמיך להיות נקי בהם ובשמועסם וכמ"ם החוך וכן כחב בספר הלכות לרץ ישרחל להשוד דף י"ג שלין עבעיו כלן נקי כזה. ויש לומר זו כוונת מ"ם בזים רשף להמ"ל פ' מלורם דהך שיורש רבו שבמ"ב סיינו שימל רשות כפו בנכורות כמ"ם בסנהדרין ס. והוא מפני שלריך נקיות כפו שבחב רלש"ם בכורות פ"ה סי' י"ח ומויי"ד סי' ש"ם בשם ר' יונה:

והרמבים שכחב בפיו מחרומות פ"ם דבפי כלן מיוחס וכמ"ם בפ"ב מלסורי ביחה ה"ח. ועי"ב דמה שכחב דבוהב בחוכל סיינו לם יקרם כלן מיוחס. ולפי למה לה כחב חנלי זה בחקוטו בפ"ח מטומחת מרעת פ"ם רק בחקום לחר:

ומה שכ"ם הביח סי' רמ"ם סוף בנפיס דמשמש דר' מרפון שמיכר מלורם כי' כחן לתרן וכן כחב בהחורה ובמלוס להבלין מלבים מלורם פ"ח סי"ב. קשה שלף שר"ם כי' גם לחר החורן לבל לה נחלה כלל בחוכל:

ואשר הביח מר מפי' בסור בהשלחך שחירן לחרן למשה נמלחה מפסיד לחחוחנו שלינו יכול להסגירה לפי שלין כלן רוחה בנפי קרובין והקשו תורבם כיון שאינו יכול להסגירה ממילה בשלר טהורה וכחב בסור דלף שלח מהני שמחה מ"ם הנרעה היח מחלה ובני חדם מהרחקים מפנה וכבר מובח זה בספרי חלק כ' סי' קכ"ם. ועל פי סברה בסור חי' כ"ם דבדי רבן נדרים ז: שכ' על כי שמו כל כלבים דלמרי' שילדו מבלסיהם דליכח למימר שפיו מלורפים דהח כי בקרב כל ישרחל ופ"ב שלח בלמרו ומקשים עליו מרפ"ו דבנפים שבבע מקודש מהן חורה לינו מטמח לך לף שלח היו טמחים מ"מ לח היו יכולים לבח להלבין לפני סרפה על מבה מפני שהכל הרחיקו מלורפים ובבדלו משם:

הבה כמ"ם בפי' הסור ק כחב רמבן חגיים יב. ד. דריסו והבלו של המלורע מזיקים וכן כחב בבי' לחם פ"ם סי' ל"ם ומביב על דבריים שכחב לים הסוטן על חבמו שהיח מלורעת לינה עבעה דלחן טומחת מרעת נוהגת בזמן הזה ומשה כ"י עליו דמ"ם הוא חולי המחבבך והביח ממחני' כחובות מז. מוכה שחין וכי רמבים בפי' המשניות שהוא מלורע. וביבוב

קרין כנדרים כוון סד לחי' נחל תשכול מ"ב 156 דלי נימא כי ממו כל התנאים שרומו מלורעים ודלי לין הכוונה ללרעת התורה בכנרים דלרעת ז לינם מלוסה כמיני מרעה ויכולים לכסותה חלה לרעם מבעים שמרחיקים לף חומות בעולם ובלרעת ז לין עמדו בקרב ישרחל דהלה נם התורה מרחיקים ממקום כו ולין זה ענין למ"ש בכרת קודם מתן תורה לינה מעמחה דזה קלי על נפרט כנרים ולה חולה והכיה רלי' מנחי ובניו שנשחלתו מזומרין לף חלה כי' מוקף חומה ומלורע לינו תשחלת חלה מעריס המוקפות חומה מימים יהושע ומ"ב דלה ממוס עומחה נשחלו רק מפני שביפה לרעת מכחים שהיו מחלה מסרנקה:

סימן לה

לכבוד הרב הגאון הג"ל יחי'.

אשר כרחה לי כיב נפשכו כרחתם פ"ו לום קיים שמיה תשובת כ' נמרונלי נתן נשמרי לרק סי' ס' דשכר ישרחל שכרה ולכל מלכלות לסורות ותחר כך חזר דתין להלקוחו של מה שעבר ישרחל וגר, משום דשכר ככחמה ורק כל זמן שהות תחת יד רבו חייב להשגיחו בכל תלות ושביחות שנוהגות בשכרים כשם שחייב ישרחל בשלום בהחתו וכיון שכרה לינו חייב בשלות, ועל פי זה כ' כ"ת דמה שכתיב טור יו"ד ריש סימן רמ"ז (ובש"ע סעיף ח') חשוכח לנתן שכר שחר לביותו ומכרו לגוי ותור וקנחו הוח ישרחל מומר שחינו לריך שבילה חלה מלקות. זה שכתב דחייב מלקות קלי רק על מומר ולה על השכר חלה משום השכר למומר רק לענין שחינו לריך שבילה והמחבר שכ' על השכר שחייב שבילה חלה מלקות כתב נגד כונת השור ויפורו מתשובת כ' נמרונלי דשוי ככחמה:

זה דבר שלי חפשר לשמוע וזרות לחמור שהמחבר לח דקדק בדברי השור. ופירוש כ"ת בשור הוח מחנגד לפשטות הלשון דמלקים חת השכר, דחם כן מה לו לשור להודיע כחן דין המומר למלקות שחין לו עסק עמו הכח וקלי רק בהלכות שבתים. ובחמת יפלח שכל הדין היח משנה שחינה לריכה כי הח ממורש כן ביבמות מ: וכמו רש"י בבר דחפי' חד בו דינו כישרחל ומה כין עבד לבר:

ובנוף משובת כ' נמרונלי שכשמרי לרק שנני כותב בזה חת חשר חמרתי למר כי לינני מלמין בחמיחסה ולי חפשר שכן היח דעתו ומה לו לע"ב לחמר זה, משני בשמעתין חלה ח) חת דין עבד בנזרה שור לה לם מלשם (ניפין לם:) וזהו שור לחשה וכמו שחשה חשיבה תמיד כמלוה ולי חפשר לם להפשר מכן כ"ם עבד חין לו חושן לביום עמור ממלות. כ) דעתם הנחין דשכר הוח כשחשה ניחח על שמידת שבת דשכר חייב כם כשם שטושל על החנין שביחת בשמתו חבל מם זה ענין ושייטת למלות מחרות ביטי' על שמין חחריות שלה יחבל שעבד מריפות וכבריו ממנו מוחר לו לעבור על כל השורה. לחתפס:

ג) **במשנה** ניפין מג: השוכר עבדו עני יצח בן תורין וקונסים לותו עד עשרים כדמיו משום דמפקע לי' ממלות. חם ניחח לם השבד חייב כמלות תמיד ולפי' נשכר לענו נם כן לית פקפ מיוהו שפיר קונסים לם השוכר משום דמפקיעו ממלות. ולף דתין השוכר עובר על לעני שור דלו' כמפורש שם מד. דהוי רק לישור דרבנן, השתם משום דתינו מוזים לו להישור בידים ולית לצח נורם. וים לומר שוד כיון דשנוי כופה לת השבד לעשות מלחכה כשבת ולעבור על לישוריס חמרים והשבד לנום הוח ופשור משי"ה לין על השוכר לישור נורם לשברים ולפי' לירושלמי חוד ש"ם כ"ת דשבד שכיר בשירות וכיו כופהו לשחות יין לוקה השבד לף לשנם הוח, שם שלני משום דהשבד נרם לוה החונם שלה פי' ט לנדור שלה מדעם רבו והשוכר כחונם הוח שלמו נרם למשנה החונם משי"ה הוי רשן חבל הכח כיון שהשבד פשור דהוח לשום על ידי הנוי לין על השוכר טונם של נזרם. ומ"ש כיון דשי"ם על ידי השוכר עושה השבד תמיד בכל יום שכירות לחרי' בכבורות לד: דשוכר שבדו חמור מלורס לתן שכור לישור דלו' הוח. דלף שלשום הוח מ"ש הוח מכשול תמידי וכמ"ש שמואל בכ"ק ח: דשור ההלמדין פשול למזבח חש"ו דחנום הוח פ"ש נשבד בו שבדים וכן בשבועות פ. בסיונק שבשבת לבין שנויס לריך כשרה לף דלר' יוחנן וריש לקיש בשבת שם: שנום הוח כמ"ש רש"י ד"ה שמור:

אבל ע' נמרונלי למה קונסים שוכר שבדו בה לית נרס לו שום מכשול דכיון שלית השבד מרשיעו הוח בן מרין מן השטת ותן מליו כל שול וסוי בכשתה ובכשתה שקפה

נעים סו. ונעביד נס מלתא בשבת כיון דהכנס קניא ומצי נזיה משום נסיוני ולא שייך זה בשבת:

ד) **ונם** בניסין סה. תמר שלחי מצד דנכל יומא ויומא מפקא לי ממלוה ופייטו לריך דמצד נס בשבת שרוי לגל בגוי מייב במלוה שפיר רבו מפקיע לוקו בכל יום ויום משם. לגל להגלין לפני שם נאמר שלף שם שמצד יפי שמר מים אין נכון להביאו לידי פשור ממלוה וכמ"ש בקידושין לג. יכול ימלים מיניו מקמי דלימני זמן מיוכא וכי תלמוד לומר מקוה ויליף וכי רבי ים לך ליבא מן כיוצא שלחם מבקש מחבלים להפסד ממלוה וכן כתבו תוס' פסחים קיג: ד"ה ואין דלריך להביא עלמו לידי חיוב ובנרכות לה: דוקא הרחבונים היו מכניסים פירוסיהם דרך מרקסמן כדי לחייבם במצר ופי' מבלים בנעימים חיי פרים פי' ל' ד"ה ומה וחלק ג' פי' מ' מדים וכל לגל לא יחק מים בשבת המכירם פרק ממנו שם פול המלוה ולחר כך הוה פשור:

ואין להביא ראי' לבעלן מרמב"ם פ"ב משבת ה"ל שכתב דשבר בהמתם וכשם שחדם מלוה פל שביחתם בהמתו בשבת כך מלוה פל שבדו ושמתו דספי' הוא כמ"ם ה"ם שהחדן חייב פל שביחתו כמו שחייב פל שביחת בהמתו. לגל נס השבר בשלמו מוחר פל השביחה כמ"ש לא תעשה כל מלאכה לחה ובנך ובמך ועבדך ושמחך וכן כ' ה"ב שם בשם הרלב"ד שהוא בר פוגשים:

ה) **וכן** מפורש בנמרא פרק מי שיש נשים ועבדים יש לשם מירות שבר מבנגד פניו (שם ברית לחר שבר) ר' מחיר חומר לו ישחם וכי הרי לקח שברת שיש חייב בשלום והוא נזיר בשפלה. וכ"ם לין ני"ב פל זה:

ו) **וכן** בשטות ם: דנולב ושקה פל ידי שבר משום דבר שלוה הוא כמ"ם בכ"ק פח. ורמב"ם ה"ם משכל ה"נ ושקה לנתן לו בשבשם ונוי לין שלקוח:

ז) **ביבמות** שם: שלוקח שבר מן הגוי וקדם ושכל לשם בן חורין קנה שלשו בן חורין לחר ר' חויא לו שבו שלח

נלוקח מן הגוי לגל נוי טפי קני פריך ר' לחא וכי וכל סרחבונים שפקו כר' לחא וכן כיוצ"ב רפ"ו ס"ם. ושפוט שכן דשם סרחבים לף שלח הביח דין נוי כיון שכשב דין זה רק בשבר שיכול לשכול לשם מירות ולחנם לחם משבר ה"ם משבדים הביח כחב דרחבים לו שבר ר' חויא. לן חשוב לומר ן דלין דרך רחבים לשלוף של פריף ונס שם משמו של דבר:

וקשה כיון דלר' חויא יש שחדן קנין בגוף שבר כמו בבהמם למה כחב רחבים ה"ב משבם ה"ל דלם השבר לו מל ושכל לין לחדן מלוה פל שביחתו בשבת וכן כוח בלוים פי' ה"ל שפוף ר' שם שנח שבר מבהמם שחייב. ועריך לומר דנרם מבהמם מלוה שים לו דשם ולרשם פלמו כוח פוכה כמו שכתב רחבים שם וכוח כשלמו חייב בשביחה ולן לחרי דשחדן מלוה פליו רק לם השבר חייב בשביחה. שכל לר' נחמיה דמשחמע ביסף נם ן ר' לחא פריף וכל סרחבונים קשה לשם עריך מילם ושבילה ביבי שחדן מלוה פליו, לם השבר מלד פלמו לינו מחויב בשבם וכוח ממם בבהמם וכיון שהחדן יש לו בו קנין הגוף, שחדן מלוה פליו וכיון שבשור חויא פי' ה"ל כחב דבפי' פל וכשל ל' לשבר לומר דביו"ל פי' רפ"ו שביבת לי' ר' נחמיה:

ועיי' חלקה יוחב חי"ב פי' פ' ה"ם וה"ש שמקשה לר' לחא דישרחל לינו קונה לגוי קנין הגוף למה החדן מלוה פל שביחת שבדו לא הוי רק שכיר בשלמא. ולינו מבן דשם נלחמה לינו מלוה לשפי' לחא רק לם פל ושכל:

סימן לז

לעבוד יודיד הרב הגאון המפורסם מ' שמואל אהרן יחי' בעל השרדם.

אשר הילה לי כ"ת סיום דבכי בית יוסף חו"מ סי' ל"ג פל מה שכתב הפור דשני לחים חלומים שלחנייהו מצידים אם לזה דבר שנחנייר כקטן שנולד הוא כחב הכ"י ולשבר דלשי' לידם לחד בקדושה לם הוכשו שלא בקדושה כשר לשדות לשמיו ולישנא דנחנייר שייך לשי'

אחר נתגיירים אמו מעוברת. והקשה עליו בד"מ מפני ר"ם סוף שכיחים דלמן נתגיירו לא משמע אלא אם גם לידתו אלא בקדושה. והקשה כ"מ על הרי"ף לרבות ניכומות את. ונכרים ממוברם בגם תיטו לריך מבילה יש לומר דמתני' מיירי ככהיג שנתגיירה כשהיתה מעוברת ולפי נתגיירו לף שנולדו בקדושה כמ"ש בי' וכמו כן הקשה על מ"ש בי' כמתני' יבמות פ': פגיומת שנתגיירו בני אמה מיירי שנולדו אלא בקדושה וכן דייק למן שנתגיירו אמה. הא יש לומר שפיר שנולדו בקדושה וכרבא:

נראה משום דהרי"ף דמקשה היכי משכחת שנתגיירו בקדושה הא נתגיירו בניו אמו קאמר לא מלמן נתגיירו דיכול להיות כדרבא רק פיקר פדיון משנים אמו דאם נתגיירו על ידי מבילה אלא אין שייך מ"ש אמו דאת אין למבילה א כל יחם אם גיורם שאב ושי יכול לומר נתגיירו בניו אבל לא אמו. וכן כתב ריטב"א קדושין י': דעל לידה בקדושה לא שייך אמו. אבל לחומ' אם יש. ד"ם כלן בשם ר"י דמתני' מיירי בלידתו בקדושה ומ"מ נקט אמו וכן כ' רבינו אם דאיכא למימר כל אלא פיהם בורחו בקדושה קרי שנתגיירו אמו. ומלשני בתי' מהרי"ם אם שמעת לן בר"ם שמקשה על לשון אמו דמשמע שהיו אמו בשעה שנתגייר, ומהרי"ם פי' לשון אמו לומר בהתגיירותו אלא הולרכו בניהם להתגייר כי בשעה יצא מרחם הוקשי. ושמעת כ"ם על ר"י נכונה כי אף הרי"ם ורבינו מקשו על לשון אמו אבל אם דאיתא שנתגיירו אמה ודאי שיש לפרש כשהיתה מעוברת כרבא:

ואם כן קשיא ד"ם על הרי"ף מן הרי"ם לא קשה כלל. ולי"ם על הרי"ף ומק' קו' א רק על פי' רש"י וכתב אחר כך פי' ר"י וכאמת אם קשה לכל הפירושים ור"ם לא מירן כלום, אך דברי ר"י תמוהים מאד כמ"ש אך אם מקיו דמשום ניכומות פ': דמהיכא כרם משום תשא את בן הפח וכודאי דשפוחים לעדות וכחומים שקיו מירן דבניו דקדושי אם דרבה וגזרו אמו קדושי הפר וכגר דליכא קדושי אב לא גזרו. וסיומו לפי אם שכתב תומים שקיד דקדושי אם דרבה אבל אין אך סיע יכול לאחרן כן כי סיומו כדאמר ר"י דאמר לפי שהיו קדושי אם דרבה ודרין הכי דאמרינן פ"ג ופ"ם ויוד ע"ה פ"ג ופ"ב. ואם כן הכא דשפק לי' ר' ולר מרוקם לא לא שמור. ומשולם כמשכה בכורות מז: וכרמב"ם פ"ח מהלכות איסו דדוקא כהשלמה יום לרמב"ם הכא אחריו בכור ואינו אחר שנתגיירו אמו שכיון לידתם בקדושה מיכים משום אשה אח ומ"ב משום מבילת מעוברת. ותפ"ם שאין להקשות מברייתא כמו שאשה בשבת יום: וכאמת מקומות ברייתא לא שמיע לי ובערוכין יש: הא דיוקי שם דהכי וכי ר"מ דברייתא לא שכיחא לי' וכ"כ רש"י בחולין יג: ד"ם ולא דאמו לכ"ם שמיע שמניחא. אבל ניכומות שם בני יורן מתא דמתאור שרת לשו ר' אחא וכו' אמר לי' רבא והא ר' שמעון אמר וכו' ומקשה שם שמע מברייתא א שרי דרבה ידע אומה. וכיוצא קשה דאת היא משנה בכמוהם מד. ניתא הורחה שלא בקדושה ולידתם בקדושה שרי א בסקילה ככל יפרחלים ומם שמקשה שם ניש ע"ב מנא לה מילי ומשני משום דכתיב ומתם. הוא כ"ם משום משום דכתיב ניפרחל יפיכה קל כמי וכ"כ מפרי"ם בחידושי קדושין פ"ל דאמרי שמשיק ככל מקום דמקרי שם יפרחל ולא ניורם וכן היא משנה בכורות מו. נתגיירה משוברת וכו' בכור לבעל ופ"ב דיפרחל הוא. ואף שמוסי יבמות את. ד"ם אלא שקשו מה שייך מרבה הא פ"ל עובר ירך אמו. אבל כיון שדין זה משורש בשעה ובברייתא פ"ב דלאו משום עובר ירך אמו דאמה שנאים פ"ל לאו ירך אמו. וכמו כן קשה על שאשכל מלק שבי 126 שכיכית ברייתא א דמייכים משום אשה אח ואחר כך בניה הך דרבה דמשוברת ואינו יודע למה לישכל לכתוב דין רבה ופשר נשתא כן שם בברייתא:

סימן לז

נשאלתי אשה שהילם נפל אחד מתאומים יום ולא רצו את הטמיל לך שאלו אם מרופא שמילד הגוי ואמר שפי' לו לורם שני מדם ושמא ילדם בן. אם הוא נכון לכתן:

הגה כל שפן נכתר פסול כדאיתא בפ"ד דמהרות מ"ב שפן בכורות אחד נכתר פרס ואחד נכתר נשמע שמילת מאכרו עליו כרתי וכחולין קלד. שמוטם שפיקות נאמרו בגר תרנמה לפסול רגיעת הגו וכמתנות ופרוע לפסול. וכתכים פ"ח מהלכות פ"ג ופ"ם ויוד ע"ה פ"ג ופ"ב. ואם כן הכא דשפק לי' ר' ולר מרוקם לא לא פסול. ומשולם כמשכה בכורות מז: וכרמב"ם פ"ח מהלכות פ"ד דדוקא כהשלמה יום לרמב"ם הכא אחריו בכור

ומייב לפרוס. ליכ הכא שפי' אחר לרבנים פמוד מפסק:

אלא שמהריי"ק קמ"ב מוכח כנגד הבית יוסף ש"ם וברמ"א סעיף כ"ג מחייב לפרוס מפסק לי' כי' בפפל מרוקם משום חוקה ולפשט שלא נפשר ריפוס וחוקה דמפיקרא של פפל נפרקמו עוד לחבריו. ולף שמוד יוסף קל"ד מחמיר בשביל לפומלם לידה משום שחין לאו נקיטים היינו משום חומר לישוב כרם לכל לפנין הפדיון לפרי' שלא כי' ולד מפני שני פחוקות הכ"ל:

אבל קשה על מהריי"ק דלעיל מפחברת דלם ים חוקה לפה לין סומכים עליכם לפנין לישוב פומלם יולדה ולפה דנים על פיהם כפדיון להוליא ממון הא לין הולכים כממון לחר הרוב והיה כאר חוקה וכן הקשה מהריי"ם חלוגי בכורות פ"ח חוה ס'. ולפחכם לפי כי' ק"ד מקשה עליו ממהרי' נדה כב. לין יודע לם ולד כי' מפב לנקבה. הרי דלין כלן חוקה ולין לומר כפ"ם מהריי"ק משום חומר כרם לין נקיטים דהא כימי המשנה וגמ' סיו נקיטים כמו שכתב כי' ק"ד וכן כשבת יפקב מ"ח ע"ב לפם עליו מנדה כה. ר' יהושע מפפקא לי' ולזיל לחומרת פפק מולמה לחומרת ופפק ממונה לקולת הרי בפפק מרוקם לין לריך עדיין. ולפלו שביפה דשמוד דלת כפהריי"ק. ולפהכ"ל ייפב דבריו שכשובדת שלו היו כשים שלמרו שפשיר כי' מלת ממיי ולפם כן ודלי לישו ולד כפ"ם לפהרי' כשולות מ: שלת שחשב שמת לישן בקיטום ועי"ש הוסיף לפניף כיון שים חוקות סומכים על דברי הפשים לכל לין החוקות עיקר ולפם לת נגדק הפשיר גם מהריי"ק מודם דפמוד:

ויש לומר דים לפמוך בהכרת שפיר על חשב כפ"ם בקידושין שד. שלשה נלמנים על הכיכור חיה וכי' וכתב רי"ן משום דלי לפשבר בפנין לחר וכן כתב תרומת הדשן פרי שכ"ג ובמוי"ם סוף סימן לי"ם:

ובדברי חכם צבי מפפרם ק נם מה שכתב רמ"א וכל זמן שלין לחבריו פרוקמין לין שוטר הכא לחבריו דוקא לם רלו ק שלישו מרוקם ועל זה שפיר סיים ולפי' בזמן הזה ים לפמוך על זה. היינו שבקיטים לאו להבחין ומשיה חייב. ולפי' שחי הטוכה פקלים דמהריי"ק מחייב לפי' לת בבחינו כלל לם השפיר

ולת דקדק יפה וחם לישו וכן בבים מלוי לפף דמפכים למהריי"ק ש"מ לם לת נגדק כלב דשוור וכן בהנהות חמרי בריך ויד שלול פוברים וכן כ' בלחם פופר יוד סי' רל"ם. ויפופות מלכו יוד סי' ס':

ובעודע ביהודה חניכה יוד קל"ח פופק ק פפחבר דהכא לחר כל פפק נפל פייב בפדיון כמהריי"ק ומפוכח עם פחכם צבי ולולק עליו. וכל דבריו ממופים. ומה שהיכן קיטים חכ"ל מנדה כב. דלמר ר' יהושע ק עי פברים כפבר והפילם מביחה קדבן ונלכל דדוב נפים ולד מפליח ילדן הרי דלי"כ רוב נגד החזקה של מהריי"ק ופשיב ק הטייב דפחבי פפם דמיירי דהוחזקה שוברה כפ"ם בנמ' שם. לכל כלחת מקשה חכ"ל לת מנמ' דייב"ל רק ממהני כפ"ם למפלה דלמרי לת כוחזקה חשב לנקבה. ומה שפי' דהוחזקה מיירי לחר שלשה חדשים. לין זה ברור ויש לומר כפ"ם הכ"ל דנם לחר ד' שבועות הוחזקה והיינו שפרגשה על ידי סימנים שיש לה. נם מה שפשיב ט דלם הוחזקה לי לפשר להפיל רוח ומקשה על רפ"י נדה כב. ד"ה והפילם שכ' דפפק לם הפילה רוח לף דלי"ם ק לני מיירי בהוחזקה. לינו יודע מניין ברור ט זה ונם יש לומר דהת לין הפפק דוקא על רוח דיש פפק ג"כ שהפילה שפיר מלת מים לו דם לו גנונים וכל זה כולל רפ"י בלשון רוח דהת לין חלוק כינם לנין רוח:

ומה שהשה בפפחים ט: בפחחא של חלין דקחמר דכוי ס"ם שמת רוח הפילה וק' מנדה כב. דלי"ל לחר דכוי ולד נמוד משום כרוב וכפ יח. לחרי בפלשה מקומות הלכו לחר הרוב ומייפי נם הת דלי"ל ולי' דבפשחה מלין מיירי דלת הוחזק עוברה. לינו לפת. לך יפלת כי כקושייתו כי' כ"ם ש"ם מפומלת מה היית דלפרי' לי' לם הפילה דבר כפחמת לת הוי ס"ם דדוב מפילום ולד נמוד ולפנוש דמפ יפנה להגמ' דלשיב ס"ם:

ומה שכירן קו' שנוה יפקב על מהריי"ק מנדה כה. הניל דפפק בכור לקולת ולת מהני חזקה. דשלני החם דהוה פפיקא דדינה לי שפיל שלישו מרוקם לי' ולד ולכן לת שייך חזקה (כמ"ש ט"ך יוד כ"ג פקריפ בפם מהרח"י ומשנה למלך ש"ב מפומלת פרפת כ"ח ועי' חוס' כ"ב לב: ד"ה והלכתא ומוד) לבל נפפק המפבה כנדון מהריי"ק לי' השפיר כי'

סי' תרוכם לו לח פיבי חזקת סלשה וחזקת הנפל ומייב ובשב כי הסברי דתה דכרי מהרי"ק בקב:

ושמעתתא דפר מרסטן לימרי, לם מפיה לתמרי דספק נכור לקולה דכספיקת דרינה לח מבני הזקה, לם כן לח תועיל ניכ חזקת ממן לפסור ונימת ס' דלמי לחזרת ומיך פדיון. וחו קשה דכלמת לין לם ספק נדון רק ספק המשה לי נמות לו לח ומם מפרש נכ"מ ו: ספק בכורות נכור לדם המולית מחכרו עליו כרמי ופרישי שמת רוב הפילה והוח ספק מעשה ולח מבני חזקה סלשה וכן מחמי נכורות יש: סלוקה בכמה וליי לם נכרע יהכל כמומן לבעלים ופסור תכלן לף דהוי ספק מעשה:

וברמבים פ"ח מכלורים ס"ד כל נפל שלמו ממלה לידה הכח לחריו פסור. משום לף שממלה מספק ומביחה קרבן ומינו נהכל כמ"ם מבני כריחות ו: המפלח ולינה יודעת מה הפילה וכמחבי נדה כמ: לפי לם ולך סי משב לנקבה. ומ"ם בט"ב דכותם רחכ"ם ממלה לידה הייבו ודלית לכל ספק חיב כשרין לי לפשר לפרש כן דהלה כפשיפה לפר וכל נפל שלין לפו ממלה לידה כחפלם דנים ווים לרבנים, דהם ודלי לישם ולך, לו חייב. מכולר דספק פסור, וגם לין לפשר דממלה ספק דחייבת קרבן לידה כמ"ם נכריפות, וכבה לפריו יפי' חייב נפדיון. ומ"ם ט"ב רלי מרפכים פ"ם מחסורי כפרה לי שכתב וכל מקום שלמרבו שהית ממלה לידה סרי ו מביחה קרבן ולהכל לם כן הכח שכתב נפל שלמו ממלה לידה הכח לחריו פסור מיבי דוקה בולמי. כיל שכוונת רמכ"ם בט"ם וכל מקום שלמרבו, סייט נפ"י מס' לימורי ניחה שם מכלר כל סלכות לידה הגוגפים לחיסור לכל לם קלי על מ"ם נסלכות נכורים נענין חיוב פדיון:

ואם ק מכח כריך פסור מפדיון. ומה שכח נשלכה שהניד הרופה גוי מסית לפי חומו לין בו ממש לף שהי מסליח. ולף כי מסליח נפי שיחמר מעלמו שלח פי שלכה וכ"ם ניכחום קכח: מסליח כי הלי דקלמר מלן לימה כי חיולי והכח הסיב על מה שעלו לחזו. לך הפום יליר סי' לית כי דדוקה נעדות לחה נפי מסליח גלי שלכה לבל נכל מקום לף שמסיב לפולגי לם ידוע שלין נבוי נפ"ם ולימו נוגע נדבר פוי מסליח ולמי מפעימה טי שבויד רים סי' לית שהי על ידי שלכה ולחביב מסליח ונם כי חמם סוסר לחסים קלית וקליב דכל זה כוה לם כוה יודע שהדבר טוגע לנו לדין חו לח כוי מסליח לבל לם לימו יודע שהדין חלוי בזה לף שמשיב על ידי שלכה כוי מסליח ומביח רלי מניחן יש: ר' פפח כשבי לו ספק בשטר כרלה לבני נויס מסליח וסתך עליהם לף שפלל לחמס כיון שלח ידעו סיבר הנפ"ם נדבר. לך לף זה כוי מסליח מ"מ הכל נוגע לפדיון נכור מדש' ובדלי לין נוי מסליח נלחן לפי' לח לחמחק לינורח כמ"ם נכ"ק קיד: ומ"ך יויד לית סקיב. (ובפנין זה פי' לי' לין נדה ע: דיה וקדם ומ"ך יויד קלין סקיים ומדכי רים בילה סי' פ"ח ופ"ח לרוח לחוח סקיב פ"ו ויויד סי' פ"ם פ"י ופ"ז סקכ"ד ומ"ך פ"ק מ"ב. ופ"ז לית סקיב ויויד פם סקיח ומרומה הדשן סי' לית וכ"י יויד פ"ם קלין בשם חבו' הרין ופרי מגד סי' פ"ט סקיח ופסכמת הגיר יוסף שלול לריטב"ח נדה.) לבל כלן לין נפ"ם נדבר דגם בלי לחזרת כרופת לין מ"ך פדיון כמ"ם:

סימן לח

לכבוד אחי יקירי הרב הגדול מ' **מנחם מענדיל** יחי' **בבראנסק** נידזורק.

על דבר שלמו. תשה שמשה לפני שמונה שנים וכעלה מה עשה זה שני חדשים והמה קבורים בניח הקברות של המכרם. וכניסם קבו עשה מקום לחוזם קבר למשפחתם ובכבר נקרא על שם המשפחה וחפלים לפנות לח עלמות כוליהם למקום ההוא. לח מוכר לעשות כן. וכ"ת שקיל ופרי כוס ודעתו לפסיד:

בי"ך שסי"ג שסיף לי' לחסר לפנות מה שפי' ממקום בזה למכובד רק לקברי לכומיו מוכר. והמקור הוא ירושלמי מוכד קטן פ"ב דיה ומס' שמחות סוף פ"ג. ובכחור הגריש מכיח רלי' חמכות יש: מה קורם שמת כהן גדול מוליכים עלמותיו של קברי לכומיו דכתיב ישוב לל לרן לחוחו וכשי שם וכן כתב רמכים פ"ז סרוצח היב דלחר שנקבר משנים עלמותיו:

ויש לומר שאין מצוה רשאי להסיר כשלמת
פנוי מלמות דשאני התם דנזרת הכתוב
היא יכוב על קבר לחזקתו ויש לומר שחייבים
לצנותו. ואפי' לפי הוי רשות כמו שכתב מנחת
חנוך הני מיל כיון דרובא תלוי כמות הכהן
הוי כתלוי נקבר מתחלה על מנת לפנותו דמותר
כמ"ש בסי' שמ"ג סי"ח. ויש לומר שאין לריך
שם קברי לחנות דוקא וכל מקום שרוצים
לקברו שרי כמו בחייו ביטל לגוב ממקומו,
גם בתוכו מותר לפנותו:

והנה בירושלמי מסיק רק לפנות לקברי לחנות
וכן כתב ש"ך סק"כ לגל בשם
שמחות ליט מוכיח לחנות רק בתוך שלו וכ"כ
רמכים שם פרים הי"ט ופרי מחבל העיו
וכ"כ עיי סק"כ דגם למקום בני משפחה מותר
וכ"כ כתר כהלה וכנסת יחזקאל סי' מ"ג:

ומים בנהרן זה יש לומר דאין השדה שקנו
הבנים קבר משפחה כיון דעדיין לא
נקבר שם איש ואולם בחייו ומי יודע שחידות
והמקרים לחבר יקברו מי יהות ומי יהוא ולא
ידע איש אם קבורתו ואף שכן נראה בסי'
שמ"ו סי"ב לגי' הומר מקבר לגלי וכהלה
לומר לגלי, מקבר לגל כהלה או לגל בני
ברי דשם לחבי וכהלה חיים ומ"מ דנים על
שם המוף שיהו מקוברים שם. לגל אין משם
ראי שהוא נקרא קבר משפחה על שם הסתיר
לשתיר שנו:

ואמנם זה משם ראיתי בס' נגני ניסן שויח
סי' ס' שדעתו שאף שלמת מחה
עדיין היתה שור קבר משפחה מ"מ מותר לפנות
אם לאחר שיגיע משם יפי' קבר לחנות מלד
חומרא דניחוח ט ומביא ט לאדם שיקבר שם
וכלל מה דניחוח ט אין משם ניחוי. ואפי' לי
ניחוח כן יש לומר דהכא אין יכרין ומצלה
לקבר משפחה בחדש כיון שכבים הקברות היכן
מונחים כוליסם כעל ואפשר שוי גם כן קבר
משפחה:

אך הכא שלשם משמים לגיסור שנו ח) רשיש
מיל מיל שים יש דנגלי גדול למת
לפנותו מקבר לקבר וכ"כ בי שסיל דיש
והרמכים דשנוי הוי גיסור דרכם משום כבוד
המת ואף דגדול מת לחבור דאי. מי נשארי
חלק ב' סי' מ"ג דאין כל הכזיונות שוים.
ט) בי ועיי ובש"ך שסיל נשם כלבו משום
מרדם הדין. י) אם כשה קטר בניח קברות

ואפילו לשאר משם רשאי להסיר כשלמת
פנוי מלמות דשאני התם דנזרת הכתוב
היא יכוב על קבר לחזקתו ויש לומר שחייבים
לצנותו. ואפי' לפי הוי רשות כמו שכתב מנחת
חנוך הני מיל כיון דרובא תלוי כמות הכהן
הוי כתלוי נקבר מתחלה על מנת לפנותו דמותר
כמ"ש בסי' שמ"ג סי"ח. ויש לומר שאין לריך
שם קברי לחנות דוקא וכל מקום שרוצים
לקברו שרי כמו בחייו ביטל לגוב ממקומו,
גם בתוכו מותר לפנותו:

והנה בירושלמי מסיק רק לפנות לקברי לחנות
וכן כתב ש"ך סק"כ לגל בשם
שמחות ליט מוכיח לחנות רק בתוך שלו וכ"כ
רמכים שם פרים הי"ט ופרי מחבל העיו
וכ"כ עיי סק"כ דגם למקום בני משפחה מותר
וכ"כ כתר כהלה וכנסת יחזקאל סי' מ"ג:

ומים בנהרן זה יש לומר דאין השדה שקנו
הבנים קבר משפחה כיון דעדיין לא
נקבר שם איש ואולם בחייו ומי יודע שחידות
והמקרים לחבר יקברו מי יהות ומי יהוא ולא
ידע איש אם קבורתו ואף שכן נראה בסי'
שמ"ו סי"ב לגי' הומר מקבר לגלי וכהלה
לומר לגלי, מקבר לגל כהלה או לגל בני
ברי דשם לחבי וכהלה חיים ומ"מ דנים על
שם המוף שיהו מקוברים שם. לגל אין משם
ראי שהוא נקרא קבר משפחה על שם הסתיר
לשתיר שנו:

ואמנם זה משם ראיתי בס' נגני ניסן שויח
סי' ס' שדעתו שאף שלמת מחה
עדיין היתה שור קבר משפחה מ"מ מותר לפנות
אם לאחר שיגיע משם יפי' קבר לחנות מלד
חומרא דניחוח ט ומביא ט לאדם שיקבר שם
וכלל מה דניחוח ט אין משם ניחוי. ואפי' לי
ניחוח כן יש לומר דהכא אין יכרין וכהלה
לקבר משפחה בחדש כיון שכבים הקברות היכן
מונחים כוליסם כעל ואפשר שוי גם כן קבר
משפחה:

אך הכא שלשם משמים לגיסור שנו ח) רשיש
מיל מיל שים יש דנגלי גדול למת
לפנותו מקבר לקבר וכ"כ בי שסיל דיש
והרמכים דשנוי הוי גיסור דרכם משום כבוד
המת ואף דגדול מת לחבור דאי. מי נשארי
חלק ב' סי' מ"ג דאין כל הכזיונות שוים.
ט) בי ועיי ובש"ך שסיל נשם כלבו משום
מרדם הדין. י) אם כשה קטר בניח קברות

כמיך שאר משים אם משים לחזה סי בניח
לשמשים כחמיים וכמ"ש שמ"ג סי"ב אין מוליכים
שם משיר שיש בית הקברות לפיר לחרת וכ'
שיך שקיד משום כבוד המשים שמוליכים שם
ונרחה דכ"ש אם כבר קבור בחוכם ומוליכים
לחזה דהוי בזיון יותר נדול להם:

והנה לפי משם שליטי, יל דכהן אין ליסור
דאין בזיון לשאר המשים רק אם
מוליכים כמת לפיר לחרת או לבית קברות
לחר אבל הכא דקבר המיוחד למשפחתם הוא
נם כן על חזה השדה של בית הקברות אין
זה בזיון לשאר המשים וכן כ' נח' לשים חלק
ג' סי' שמ"ב. ונם מ"ש שיך שקיד בזיון
להמתים לינו מוסכם ובחי רשקיל ופחחי חשובה
שקיד מביחים ח' וכרון יוסף שחולק על שיך
וכחב דאין זה בזיון משים כלל. ומשם ליסור
שאין מוליכים מפיר לפיר הוא משום בזיון
שלשול חזה שם שלמו. וכדבריהם מפורש בחור
אזוב הלכות אבלות סי' ריים שהוא מקור
דין בשמיף כ' בשם הנהות אשרי שחשור מפני
שבזיון הוא למת ולפר לו:

ולטעם הכלבו משום שרשם הדין. לחר
שחשכל הכשר אין טוב שרשה
וכמ"ש ירו' פרק לי הי"ה ומור שמ"ב
ברחשונה היו קוברים חוחם כמהמורות נחשכל
הכשר שלקטים חת השלמות וכו' שיטחו שלמות
לחיו חן הדין וכן כחשנה סנהדרין מו. נחשכל
הכשר שלקטים חת השלמות וקוברים חוחם
כחקומם ובנמ' מז: נשיק שיכול כשר וכשי
מו. דיה נחשכל שכשר נחכשר. ויש לדחות
דשחני החם דמיירי כשרונים ולח ככל חדם.
וכ"כ בנודע ביהודה קמח יויד סי"ח דכשלמות
לבד אין שרשה הדין:

וכן לחר שיב חודש יש לומר דלח שיך שרשה
דכל רשי כלבו הוא שקיל דשמואל למה
הרגוחני והחם חך שיש עשר חודש הוי כמו
שלישה כשנה קנב: ומשפט ניכם שיב חודש
כמ"ש בעדיות פ"ב מ"י וכן כחב בחשובות
משלרת לבי יויד סי' ניט ושפלרת ישרחל
סי"ק סי"ח חות לית ואיני יודע שם שכול
ויב חודש חד שמורת הוא. וכן משמע בשבח
קנב: לחר יב חודש הנוף כבל ורים ח.
לחר יב חודש נוסף כלה. חו חשבר לשמים
נחשכל הכשר קודם יב חודש. ובזה ניחח
כשהדרין הניל נחשכל קוברים בשקומם ושקה
למה שריכים לנדוק על שכול נשמין יב חודש

וצריך לומר דמיירי לאחר קודם ייב תודם ומ"מ
אם נתפכל שרי:

וראיתי בהפלאים בשי סי' ריט ושי סי'
מקצה על נריב דנפלמות אין תרדה
מסנהדרין מז: דמקצה לרי חנני דמתכפרים
בלערת דקברת למה לי מכול. הא ילל דלפני
מכול אמור לפנות מקום תרדה ולכן בפיק
מכול אמיל דנם לאחר מכול יש תרדה ומירן
דייל מקום כבוד המת שלא יהי' קבור בין
רשעים לא קפרי על תרדה. ותלוק זה אין
לו רחי. אך נחמה לקיים דהא שם שי הפנוי
לקבר תכותיו ואז לא מיקים לתרדם כמים בשי
שמיב:

ועי' בדברי מלכיאל חלק ד' סי' ליה שכתב
דנסנהדרין שם לאחר שכול מותר לפנות
לכל מקום ומביא רחי ממחני' נתפכל וכו'
וקוברים אותם כמקומם. ופירש דהייט בכל מקום
שהוא ולא בעיק קברי תכום דוקא. ואף שהדין
עמו, אך הפשט נראה במקומם היינו כדבריו
דשם אחת ולא היו קוברים אותו בקברות
אבותיו וכו' נתפכל הכשר וכו' וקוברים אותם
במקומם וקאי למקום שהניח שהיית למעלה וק
כתב רשי' דיה נתפכל וקוברים בקברות אבותיו:

ומעם רחטן בזיון המת אי אינך לאחר שכול
לכאורה רחי להיפך מיבר מיק הכיל
ברחשונה היו קוברים בתמורות נתפכל הכשר
מלקטים בשלמות וקוברים אותם בתרדים, שרי
כיון שנתפכל לא תשבו עוד לבזיון, אך יש לומר
שכיון שם שי מז המניח אין כאן בזיון, אלא
ברחים מיק שהוא כפל משם היישור מקום בזיון
כתב ננאי נדול לאחי לפנותו מקבר לקבר קודם
שנתפכל הכשר, משורש דנתפכל מותר ואין בזיון
וק נכויב הכיל שמותר לפנות לאחר שכול ומיב
דאין משם נם לבזיון:

ובתשובת חפלית לבי שי סי' ריט כי בזיון
שם תמור יותר מתרדת הדין
וזה פשוט, אך מניח רחי מנהדרין מז: דפריך
לרי חנני למה לי מכול ומאי דלא תשבר
ופי' רשי' דנקבה כרסי ומסריח, שרי דאף
דעל תרדה לא קפיד מיש לבזיון קפיד. ותמוה
דשם מקום בזיון המת מותר לפנות לקבר
אבות כמים בשי שמיב אבל הכי' לא תשבר
הוא מקום נדול החייב שלא תשבר להם לפנות
רית הסרחון וזה הוא לפון לי תשבר. וכזה
ליתא לקוי מפלית יצחק שם פיא אות ריט

על פי הנמי' לא תשבר למה אין מטלים
אותו מקום תקנם שט לקברו אלל אבותיו. אבל
כשבא היינו מקום מול השת רק מקום כבוד
סמיים:

אך קשה על רחים ונודע ביהודה דאחר
שכול אין בזיון, מברכות יח. שמולך
עלמות לא יתנם בדסקית וכו' וירכב עליהם
מפני שכובג בהם מנבג בזיון, שרי שנם בעלמות
לבדם יש בזיון. ונם מפורש כן בחי הכיל
דאסור לנוול עלמות ונם בספרי אלק כי פי'
פיג שבאתי רחיות לאיסור:

אך כיון שכיית כותב שבכח העלמות מונחים
בארונות שלפים אין כאן חשש טול כמים
בחכם לבי שי סי' כי וכיב רשים מיג שמיג,
ואם ק יכולים לפנות שהה אם עלמות אחם,
ולאחר ייב תודם אם עלאות אביהם שלא יהי'
מי סוד תרדת הדין, לא לאחר ייב תודם יפנו
עלמותיהם יחד, ועוד משניהם כי יהני אחמת
שפר יקילו לחיי עולם:

סימן לט

לכבוד אחי הרב חפ"ל.

אשר שאל כים על שים שנקבר בבית
קברות האחרים. ומחה אחרי הרבנה
מרשים חפלה לשחו לפנותו מקברו למקום אחר
שקנחה פחה לחיות קבר בעדם ובעד בעלה
ואומרת שחיקף בשחת קבורת סיפה דשחה
לפנותו, ואנשי האחרה מפלים לפנותו בחמרם
כי חרפה היא להם. ואו כשנקבר לא בעידה
להם דבר. ובים בא בחרוכה ומליא דשת
פלחרונים ואן פליסם:

הנה אם אין יודעים אחיים לשחם ודאי יש
להקצה זכות ודשה על מקום קבורת
בעלה, ובשרא בין שעל פי הדין היא נקברת
אלל בעלה כמים שי שמיו סיג ופיד וכמו
שנקברו שחות עם הפחומים כל זמ וזמ יחד
כמים מרובין נב. קרים הפרנש ושנות. ונם
ריטבים בפיק כב. מסופק דשחה מקרי נדול
בניח לפנין הפכלות. ולפ אם הפחה שחרה
בשחה קבורה אי לפני שדשחה לפנותו מותר
ואין לריך חנאי מפורש ומני בנלוי דשת וכמו
שנראה בשי שמיה סיג אם מחלה שי דשחה
לפנותו משם:

ושניהם

ומשימא דמת מפני כיון דהוא למחיה
לחברים מקבורים שם אין התבה
נחשבת שהרי דמתה למטתו ואפי' אם אין
אנשי החברא יודעים להכחישה מ"מ אין כאן
שלם מוב ואם אי אפשי נותנ רק לגבלה
משמע הכלבו משום תרדמ כדין אי משום גזל
המת וכמ"ש בכ"מ קנד. אי לאחם רשאים לגוולו
חולי יל כיון דיש לה זכות למטתו נחמנא
דמיא נחמן נחישארין:

והנה נפי' שמ"ש סיב אין מוליכים מת מעיר
לעיר כתב ש"ך סקי"ד משום כיון
להחמים מקבורים שם אם אין מניחים אח זה
הגלם וכן כ' מהר"י חשובה סקי"ל בשם חפלרת
לבי שהוא כיון למהר נפי"ח יש אם מקבריס
לאיש במקום אחד. וברור דלאם כבר נקבר
בקבורתם ואחר כך מביאים לאחו משם ואביאם
להם בפניהם בכיון גדול יוסר ואינה נחמנת
לעבוד להם כיון:

ולא קשה על הש"ך למה בסעיף א' לא נזכר
משם זה לאיסור הפנוי משום כיון מפי
בית הקברות כמו שהעיר כ"ם, דמשום דמיירי
אפי' אם אין אחרים מקוברים רק יש לו קבר
לבדו וכמו שכ' שם מקבר לקבר מ"מ אסור
מפני הדרך הדין:

ואמנם נפחתי חשובה סקי"ד בשם זכרון יוסף
חולק על הש"ך דאם ק' אף אם
להוליכו למקום אחר למם שיחעכן ל לבזות
שלא אחרים, וכאן הוא המשם משום שמשלשל
הוא כיון כמם עלמו, וכבר כחבתי לכ"ת (סי'
ליח) שבחרי שפוא מקור הדין מפורש במשם של
זכרון יוסף. אבל מ"מ משם הש"ך נכון ומי
יכחש שאין זה כיון למחים אחרים. ועל קר
זכי, נראה דבוחם ליט חיב עד שיהא מחכוון
כדחיחת במפרי כ"ת ש: ואם יש לו לורך
וכבית קודם וכמ"ש בב"י נ. שלך קודם לכל
אדם וגם אין זה בושם כלל כיון שידוע שאין
כוונתו לבייש ופושפ ק רק מפני מרכו וק
כאב בעין ילחק יוד סי' ל"ו אם הכלי
מסרבת אחת כדי להגשת לבעל אחותה מרחמנות
היחומים אין זה בושת. אבל אם אין לו לורך
גדול אסור לבייש ואפי' אחים שיהו מחכוון
כיון שיודע שעל ידי מעשו יבביים אחרו
כמ"ש בב"י כ. ואם נחכפך חיב על בבושת.
ובכל נפי בלי לורך אסור להוליכו מעיר לעיר
אפני בושת החיים, אך אם בוא להוליכו, ודאי

ופשיטא דאם הפני כיון הוא למחים
לחברים מקבורים שם אין התבה
נחשבת שהרי דמתה למטתו ואפי' אם אין
אנשי החברא יודעים להכחישה מ"מ אין כאן
שלם מוב ואם אי אפשי נותנ רק לגבלה
משמע הכלבו משום תרדמ כדין אי משום גזל
המת וכמ"ש בב"י קנד. אי לאחם רשאים לגוולו
חולי יל כיון דיש לה זכות למטתו נחמנא
דמיא נחמן נחישארין:

והנה נפי' שמ"ש סיב אין מוליכים מת מעיר
לעיר כתב ש"ך סקי"ד משום כיון
להחמים מקבורים שם אם אין מניחים אח זה
הגלם וכן כ' מהר"י חשובה סקי"ל בשם חפלרת
לבי שהוא כיון למהר נפי"ח יש אם מקבריס
לאיש במקום אחד. וברור דלאם כבר נקבר
בקבורתם ואחר כך מביאים לאחו משם ואביאם
להם בפניהם בכיון גדול יוסר ואינה נחמנת
לעבוד להם כיון:

ולא קשה על הש"ך למה בסעיף א' לא נזכר
משם זה לאיסור הפנוי משום כיון מפי
בית הקברות כמו שהעיר כ"ם, דמשום דמיירי
אפי' אם אין אחרים מקוברים רק יש לו קבר
לבדו וכמו שכ' שם מקבר לקבר מ"מ אסור
מפני הדרך הדין:

ואמנם נפחתי חשובה סקי"ד בשם זכרון יוסף
חולק על הש"ך דאם ק' אף אם
להוליכו למקום אחר למם שיחעכן ל לבזות
שלא אחרים, וכאן הוא המשם משום שמשלשל
הוא כיון כמם עלמו, וכבר כחבתי לכ"ת (סי'
ליח) שבחרי שפוא מקור הדין מפורש במשם של
זכרון יוסף. אבל מ"מ משם הש"ך נכון ומי
יכחש שאין זה כיון למחים אחרים. ועל קר
זכי, נראה דבוחם ליט חיב עד שיהא מחכוון
כדחיחת במפרי כ"ת ש: ואם יש לו לורך
וכבית אין ל לחשוש על בושת חברו ולורך
עלמו קודם וכמ"ש בב"י נ. שלך קודם לכל
אדם וגם אין זה בושת כלל כיון שידוע שאין
כוונתו לבייש ופושפ ק רק מפני מרכו וק
כאב בעין ילחק יוד סי' ל"ו אם הכלי
מסרבת אחת כדי להגשת לבעל אחותה מרחמנות
היחומים אין זה בושת. אבל אם אין לו לורך
גדול אסור לבייש ואפי' אחים שיהו מחכוון
כיון שיודע שעל ידי מעשו יבביים אחרו
כמ"ש בב"י כ. ואם נחכפך חיב על בבושת.
ובכל נפי בלי לורך אסור להוליכו מעיר לעיר
אפני בושת החיים, אך אם בוא להוליכו, ודאי
אין אדם מבוח כן בלי פנוי גדול, שוא קודם
ואדכו דומם בזוגם וכמ"ש פמ"ם סקי"ג בשם
מפלרם לבי שאין למנוע אח אלו כרוגים
לבקבר בקבר אדם אף שימצך על ידי זה
כיון להחמים בקבורים בבית הקברות סיען דמה
להם בזה וכו':

וכבר הביא כ"ם מם שכחב בשדי חמד בי
מבטח אום קלים בשם שחל ומביא
דאף דנחבוסו על דעם לפניהם מוכר דוקא
אם הדבר ברור לכל אם אבר קבורה מוכרת
לאמה כי בעת הקבורה מסרם ק אינם מחכוון.
והבי"ח מפקפק שאינו ידוע בפשם לאם אינה
נחכוון. ואין ספק שבו מוליח מידי ודאי בל
בשחל ומביא:

ועוד נראה דאלו סי' אומר בשלם שיקבריהו
בקברות החברים לא סי כח לאחחו
לפנוחו, וכיון שסי' אבר עמם בחיים וכמוחם
וידע שכל החברים, אם אחי קבורחם, חרפחת
דהכי נחים וכי כאלו לוח בחיהם. ונם קרוב
לודאי שבשעת כניסחו לבוחפות החברא אלו
סי' אומר שאחן שיקבריהו בקבורחם ואחר כך
יפנוהו משם, שלא כיו שומעים לו ולא כיו
מקבלים חורה לאחר מחוח שבושת סי' להם
ואומנם נדולם שסי' דעחו שפם יהא מונח עד
שיבא אלי' ואין הדבר יכולם לפעלחו שבושה
גדר ויבוא בשלום:

סימן מ

לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם מ'
שמואל אהרן הלוי פרדם יחי'
בשיקגו.

על פרופוס שכיח שחל חוחם דעחי של
סחרים שאפני ההכרח וחק בממלה
מלינים לחחם לפעמים יומים או שלשם ימים,
ומפני חוקף הבוס בחדינה או ניפי הקין פניף
מסריה ונכחם. ויש קברנים שאחר שמלינים
המחים לניח בחשמר עד הקבורה עושים להם
מן חגימה על ידי נחוח שבוחחים ניחי הפחר
או עורקי הלב ומריקים חח כל הדם מן
הגוף ואחר כן שופכים לחוכו מי בשמים
וסמים ועל ידי זה פגוף מחקיים בחומו. אם
כבר כדבר לפעות כן. ואם יעשו כן אם

תיכוף

מיכים לקבור לה מדם, כי אחת הם שוכבים
הם מדם אחולה:

א) **בתחלה** נדון על הדם. וירושלמי סיל
פרק ד' הלכה ה' ליתא
הקברה טוב ולא מקלקל, מקברה, מכלל שהם
צריך ממנו לא עשה כלום, ברי דהנוף כולו
כמי קבורה ואסור לצייר ממנו כלום כמו שבות
נסיפת. ומך ריחא ולא מקלקל, לא קלי על
דין זה שהיו יולא מטות קבורה כמקלקל דמם
כן הוי כעל דבריס. וגם הם לאו דוקא מקלקל
אלא לאפי בקבורת רוב בנוף ליט מקיים מטות
קבורה רק בכולו כ"ש מקברנו כולו, אלא
הם שני דיוקים. ריחא קלי אם אין כאן לפניו
נוף שלם רק מקלקל או אין כאן חיוב קבורה
כלל וכ"ש לפלן שהיו נעשה מת מטה
עד שיסי' רחצו וכרכו וכמו שכתב רש"י
בהלכות טומאה סי' ג' וכן כ' ביי יויל שסיי
וכפני מעה כאן. וכסיפא קאמר אם יש לפניו
רחצו וכרכו, אז אף כל החיסים בשר כשברדום
ומחוברים כמי קבורה:

והך ריחא מקברנו ולא מקלקל דהם אין
כאן רק מקלה בנוף אין חיוב קבורה
כלל מפורש בחקרא מלכים ב' פ. י'. ואם
תיכל יהכו הכלכים וכו' ואין קובר ושם פסוק
ליה וילכו לקברם ולא מלאו כה כי אם
כלגולת וכו' וכמה כרדים שם שלא קברו
ממנה דבר כיון שסי' רוב טעה נאכל כמו
שאמר הנביא ואין קובר ושי' פי' הגאון מלכים
שם. אלא לפי המדרש בפרקי דר' אליעזר פיי
מיוחא כרמיי וכדיק שם קברו האבריס שבמלחו
ומ"ש יש לומר שלא בי' חיוב לקברם אלא
מפני שמשתה נמילת מסד נאבריס אלו נמלו
מסד עמה:

אך קשה דידי סוסך עלמו דשכח אמר דהם
צייר ממנו לא עשה כלום ומשמר דאפי'
כל שהוא כמי קבורה ולא בעינן דוקא מבר
שלם. ואחר כך מני ר' יוסף הם כמי רחצו וכרכו
ומשני כמוך תשכר והיינו חלוק כ"ל דהם
הסם רחצו וכרכו בפניהו אז כמי קבורה גם
מבר אחד הנשרד, ברי דאפי' יש רחצו וכרכו
מ"מ אין חיוב קבורה לדבר שנקלן רק לאבר
שלם דוקא ולא לכל שבות:

ועיב צריך לומר דלא שאמר בשחלה הם
צייר ממנו לא עשה כלום אין הכוונה

מיכים לקבור לה מדם, כי אחת הם שוכבים
הם מדם אחולה:

א) **בתחלה** נדון על הדם. וירושלמי סיל
פרק ד' הלכה ה' ליתא
הקברה טוב ולא מקלקל, מקברה, מכלל שהם
צריך ממנו לא עשה כלום, ברי דהנוף כולו
כמי קבורה ואסור לצייר ממנו כלום כמו שבות
נסיפת. ומך ריחא ולא מקלקל, לא קלי על
דין זה שהיו יולא מטות קבורה כמקלקל דמם
כן הוי כעל דבריס. וגם הם לאו דוקא מקלקל
אלא לאפי בקבורת רוב בנוף ליט מקיים מטות
קבורה רק בכולו כ"ש מקברנו כולו, אלא
הם שני דיוקים. ריחא קלי אם אין כאן לפניו
נוף שלם רק מקלקל או אין כאן חיוב קבורה
כלל וכ"ש לפלן שהיו נעשה מת מטה
עד שיסי' רחצו וכרכו וכמו שכתב רש"י
בהלכות טומאה סי' ג' וכן כ' ביי יויל שסיי
וכפני מעה כאן. וכסיפא קאמר אם יש לפניו
רחצו וכרכו, אז אף כל החיסים בשר כשברדום
ומחוברים כמי קבורה:

והך ריחא מקברנו ולא מקלקל דהם אין
כאן רק מקלה בנוף אין חיוב קבורה
כלל מפורש בחקרא מלכים ב' פ. י'. ואם
תיכל יהכו הכלכים וכו' ואין קובר ושם פסוק
ליה וילכו לקברם ולא מלאו כה כי אם
כלגולת וכו' וכמה כרדים שם שלא קברו
ממנה דבר כיון שסי' רוב טעה נאכל כמו
שאמר הנביא ואין קובר ושי' פי' הגאון מלכים
שם. אלא לפי המדרש בפרקי דר' אליעזר פיי
מיוחא כרמיי וכדיק שם קברו האבריס שבמלחו
ומ"ש יש לומר שלא בי' חיוב לקברם אלא
מפני שמשתה נמילת מסד נאבריס אלו נמלו
מסד עמה:

אך קשה דידי סוסך עלמו דשכח אמר דהם
צייר ממנו לא עשה כלום ומשמר דאפי'
כל שהוא כמי קבורה ולא בעינן דוקא מבר
שלם. ואחר כך מני ר' יוסף הם כמי רחצו וכרכו
ומשני כמוך תשכר והיינו חלוק כ"ל דהם
הסם רחצו וכרכו בפניהו אז כמי קבורה גם
מבר אחד הנשרד, ברי דאפי' יש רחצו וכרכו
מ"מ אין חיוב קבורה לדבר שנקלן רק לאבר
שלם דוקא ולא לכל שבות:

ועיב צריך לומר דלא שאמר בשחלה הם
צייר ממנו לא עשה כלום אין הכוונה
אלא דוקא כל שהוא רק שיהי' לפחות דבר חשוב
כאבר שלם. וכמו שמלינו בשבת לת. מחייב
סי' ר' מאיר אף בעוליח חפה אחת ומקשה
פשיטא כל שהוא חק מהו דתימא ור' ולעולם
עד דאיכא כיום ברי אף דסק כל שהוא
מ"מ ברי הוה תחינא דבעי כיום. וכן כתבו
חוס' שם קג: ד"ה בשביל כל שהוא דלאו
דוקא כל שהוא אלא כשאר בשורש. וכן
במאכלי מכוש יב. ר' שמעון לומר כל שהוא
ומ"מ בעי שעור חפה שלימה ולא פחות
כ"ש בשאכלי ובנגעי יו. וכירושלמי חרוסת
פרק ד' סיף ביי אפי' כל שהוא פשיר אם
הכרי וכ"כ בשכיס פ"ג ביח ומ"מ בעי חפה
שלימה כ"ש בחולין קט: וכ"כ ריכיף ס'
מפיח שמליט בהרבה מקומות כל שהוא ביש
ל שעור וכ"כ מהריים אלגאי חלק פ"ב מ"ד
ד"ה ויש לפקול וכן בשב יד מלאכי חוא
שכ"ש ולין עוד בשה מקומות ושי' שדי שכר
כללים חוא כי כלל ליד ולא שביח מקרים
חלו:

ועל פי זה יש לייבב דבכי פשי' יליט שבא
פרק י' מ"ש שבשב ובשיש בשר יש
מיוב קבורה ושמה עליו בשבשה לשלך סוף פי'
שכל מירושלמי הניל שלין חיוב קבורה עד
שיסי' רחצו וכרכו. ולכאורה יפלא מה קושיא
לם יש לומר דסוי"ם מיירי שם בשם רחצו
וכרכו כלין לא חיוב גם על כיום כ"ש
ביכרי ממשר בשאר. אבל דשמא מלינו דבשאר
לא בעי כיום דהם צייר ממנו אפי' כל שהוא
לא יצא ושוי"ם מיירי שלין כלן רק כיום
לבד. אבל לפי שם שבשבתי דאפי' יש רחצו
וכרכו בשי שכר, שפיר יש לומר דסוי"ם קאי
שם יש רחצו וכרכו ומ"מ לריך בשר חשוב
כייט שבר כ"ש בירו, או כיום בשר:

ורבינו להסיים משבת לד: דאמר דאפשר שני
זיס שמת גדול, שמיר לף דשהוח
מיירי שפי' שם כל שמת ואלו פי' לריך
קבורה ודלא כי' מיב שפני שמיכתו. וכן
רש"י מרמנים שפיו שמומחת שם פ"ג שבשב
דשהוח מכיום בשר שמת שמשם שם שפשם
שלינו שמשת ולין דשתו לשטתו ושקשה
דבשחני' לחטות ורשכים שמתו אפי' ביכח
שבשבר בשלר שמת שלם ולשה לין דשתו
לשנותו שת חיב בקבורה שפ"ב דאפי' בשלר
רחצו וכרכו שפי כיום. ו"ש רשכים שם פ"ה
שבשר שם בשר שלשרף פיי"ם דשיירי שפי'
חוצת שבית אחד לחכל לא בשבי שקוחות. וכן

יש לומר רש"י לתוי"ם מסוף חולין קכט: ד"ה יכול שלא יתן דרך לשרוף את המת ולנתח פתות מכזית. והיינו שאסור לעשות כן משום שמנבל מצוה קבורה כפתות מכזית. ויש לדחות דלעיל אפשר להעלות על הדעת להחיר לגוול את המת ולשרפו ולנתחו, אלא חוס' ס"ל דמיירי במת גכרי כשימתם בכ"מ קיד: ד"ה מכו דנכרי מסתמא כתוהל כרשב"ג:

והנה בכ"מ שם"ד כתב דהיתה במהרי"ל ביולדת שמתה דקברוה במלבושי, הייט משום שמת בגלם בתוכם רגיעים דם שהנפש יצאה בו אבל דם אחר שילת מחיים לא נמי קבורה. ולכאורה קשה מ"ש דם מאבר הנשרש מן החי דמשמע בכתובות כ: דנמי קבורה כמ"ש מחוך שהנפש קובעת עם נפליטת ומוכי שחין אוטומיטס ולפי דמם מגן תכריחם תקכ"ו סק"כ דנפל חייב בקבורה וכיון שמדמי אוטומיטס לנפליטס מוכח דגם אבר מן החי נמי קבורה וכן כוי"ל רבה סוף בחוקותי שיפתח ניסולו תבריו ונקברו כתקוותו שוגים דכתיב ויקבר בפרי גלעד. אך התוק לפי מה שכתב תוי"ט הכ"ל דכזית נמי קבורה ומפרש דהא דכ' הרמ"ב שם דחייב משום הולאה בכזית משום דמסתמא אין הכוונה אפני המומאה רק משום חיוב קבורה אלא הקבורה חלוי' בטומאה דאלו לא כי' מסתמא לא הי' לריך קבורה ולכן אבר מן החי דמסתמא כמ"ש בהלות פ"ב מ"ח ורמב"ם פ"ב מטומאת מת ה"ג נמי קבורה מה שאין כן דם מן החי דאינו מסתמא כמ"ש גדה שם. והלות פ"ב מ"ב ורמב"ם פ"ב מטומאת מת הלכה י"ג אין לריך קבורה:

ועל פי ירושלמי הכ"ל גרלה דגם אבר מי אין לריך קבורה דהא אפי' אבר מן המת אין מעון קבורה רק אם כל הגוף מוכל לפנינו לקברו וכן כ' בשבות יעקב ח"ב סי' ק"ח דאל"ל קבורה וגם בנפל כמה אחרונים חלקו על מה שהכריחם ודחחם דאין לריך. ועי' בנין ציון חלק א' סי' ק"ג וק"כ:

אך קשה ממדרש תיכה פ"ד פסוק משחשכה תבני קודם חלו שמי רגיעיות דם של יתמי' שהי' יתמי' נופלין לקוברן וכ"כ רש"י תיכה כמה רגיעיות דם ועי' מ"ק כ"ח: שמשהוו ככברה ואם כן לא כי' רגיעים דם שהנפש יולאת בו. וגם ודאי שפי' דם מחיים שהלא ירמי' הי' כאן ואסור ליטמא לרגיעים

דם המת, ברי דגם מחיים נמי קבורה. ועיין לומר שלא שמה כן משורת הדין אלא מהגיונות וכבודו של אותו לדיק ומלך:

וכל זה נדם שילת מחיים אבל בגדון דיון כרגיעים דם של המת שהוא שאור טומאה ודאי דנמי קבורה כאבר וכדאיתא כאבר על פי תוי"ט דקבורה חלוי' בטומאה. ומי' כפשטי חשובה שם"ד סק"ו בשם שאר מגיך בית יהודה מי שנשמע בניהר, שמשכיכים אותו ומלביטים אותו מכריכים ואפי' ילא ממנו דם אחר מיתה. והלשון סחום. אבל ל"ל שמודה שדשם נמי קבורה אלא שכוונתו שיכולים לטהרו ולהלביטו ככל המחים:

ב) **ואם** מותר לקרוע ולנחח את עורקי המת ולהוריק דמו כדי להניחו מסרחון. הנה בביצה ו. מת ביום טוב שני יחפשקו בו יפראל והחירו חיסור מלאכה ביו"ט בשביל כבוד המת אבל אין משם רש"י לגדון זה, דשאני התירו משום מצוה קבורה אבל לא משום סרחון, דהא אפי' לא תשחטי ואפשר להשהותו לשבת ולא יסריח מ"מ מותר לקברו ביומו, דיום טוב שני הוי כחול לגבי מת:

אך יש רש"י מלוים ש"ח ס"ב שהותר חיסור דרבנן להוליא המת בשבת לכרמלית כדי שלא יסריח. ואחמה לרמב"ם והי' בשם רש"י שם"ו משבת הכ"ב ופכ"ו הכ"ג אין מותר רק בשביל כבוד החיים שהם שם ולא בשביל המת עלמו. אך מג"א סק"ז כ' דלדעת הסור מותר גם אפני כבוד המת עלמו. אבל לא הותר רק חיסור דרבנן משא"כ הכא חבלת מת יש לומר דהוי חיסור דאו' כמו חבלת חי, דהמת מרגיש בלשר וכ"ש בנרכות יח: קשה דמה למת כמחט בבשר החי. והא דחיתא בסנהדרין סה: מכה תניו לאחר מיתה פציר וכן בספרא סוף אמור, היינו דפטור מחיתה משום דבאחניו נמי שיעשה בו חבורה ועלמך ממכה בהמה ומכה אדם יומת:

ואמנם בחשובת רשב"א שם"ט כתב דאין לנר למת ואין בשר המת מרגיש כאומל. אבל חמוה שהוא נגד מסקנת גמ' שבת יג: דהא דאין בשר המת מרגיש קאי על בשר המת שבחי, וכן משמו עליו רדב"ז ח"א תפ"ד ושבות יעקב ח"ב ל"ז ופי' בשמח חייס מאחר כ' שכ"ד. ועי' רדב"ז מה שכתכן והוא דוחק. ופ"ם שכ' דרשב"א שכ' אין בשר

המת מרגיש, ריבתא דנמי נקט לגבל מיקר כוונתו משום שהמת מותל על כבודו. זס דבר רמוק:

ולכאורה יש להעיר ולומר דנחות זה לף
גיס גו לגבי למת מ"מ כיון שהוא להגילו מנחל ניחא לו למת כך וכ"מ בסנהדרין מס. מלוקת ר' יהודה וחכמים מי לגבי תמור לו בזיון תמור וקי"ל כחכמים דבזיון תמור לאדם מלבר. לף י"ל דוקא כמי שרוחה ומרגיש בזיוי, בזיון קשה לו מלמר. לגבל מת יש לומר שרק לגבי מרגיש, ובזיון תולי לא תבשת לי. ורלוי מכ"ב ס: דלמרי רמב קשה מהרב לף דהרב מגוול מ"מ רשב מלטמר והרב היטו מלטמר. כרי לף דבזיון מי קשה מלטר מ"מ בזיון מת קיל יותר וכיון דלמרי קשה רמה למת כמחם בכבר כמי ולמרי שוה ללמר המי לם ק לגבי קשה יותר מגוול:

אך יש לדחות רלוי ז. דיש לומר לף דבזיון קשה מלטר כחכמים. היינו לם ומן שניהם שוה ולין לחד מהם נמנך יותר מחברו. לגבל כיון דלטר טרפת לרוך וגוול המרב ומן קבר משום הכי רשב קשה מהרב, ולם ק סכת לטר בהנחת קבר והגוול זמן לרוך מותר לטשות הנחות. וק כתב בתשב לגבי ס"מ שלין חלוק בין מי למת וכמו שכתי גוול קשה מלטר הוא בדין גמת. וק כתב בתות יליף מוכח בטפלתם לגבי יו"ד כ"ם:

ובב"ב ס. ר' יהודה סותר בודקין לכהות
ולין בודקין למזוזת משום דלבר קשה מבזיון וק קי"ל ולכלורה קשה למה הלכה ק הא זה סותר לחכמים בסנהדרין הנ"ל דבזיון קב: יותר. דשלגי לשר מזוזות דהוי ספק ספקא נשב דממלי עד הבדיקה והחקירה יותר ברשב וכמובלא בסנהדרין כת. נגבי נחום לית גס זו שלמר לו המחין לי עד שתסרוק מן המותר:

ונראה. דיש לחקור מלן דיש לחסוד לחכול
מת דהא חבלת והכלחה חדש גלמד מקרא לרבנים יכנו לא יוסף. והשם מילי בחי דוקא כמ"ש סנהדרין י. ונקלה לחיך למינך כי מחים לגבת דחי מחים. לף הא לין להמלות על הדעת דמותר לחכול ולהכות מת דהא כל חבלה היא בושת גס ק כדלילא בסנהדרי כ"ק פג: החוכל חייב משום חשחה דכתי דגרים נמוך וכוי וכושם. וטוב החת כה לחסור מן התורה וכ"מ בחולין יח: וכי מימא דבדקיק לי' הא קמגוול. ופ"ב דלף דקרא לא יוסף מיילי בחי, היינו למנין מלקות לו משלומין דחוכל המת עבור וכ"מ ב"ק פו: כיים יש ומת עביר חכל לחסור מן התורה לחכול מת ופ"ם בב"ק בביים יש ומת דהי שפק לי משום בושת המת לו בושת המשפחה. ולף דבושת המשפחה חמור מלד וכ"מ בבכורות נב: וסנהדרין מס: ורש"ל תוי"ט קפ"ח סעיף כ"ג ופ' מכ"ל מ"ח ומוד בכחם דוכ'. מ"מ עבור מחשלומין:

ובגדון דיין הלא זה ממש מ"ם כחולין יח:
על בדיקה קל מגוול ופ"ם קרינא עוקיו והוקמא דמיס ולפ"ב לין שיך לומר דקרינא ניחא למת יותר מסרחון. כיון דגס עתה לינו גילל מגוול, דהנחות הוי בזיון ונוסף עליו טוד למר ומרחי ליחנייסו בו, ולפי דיותר סוב להניחו כמו שהוא ושב ואל תעשה עדיף:

אבל יש כ"ם כחולין יח: וכי מימא חשוש
לגבול נשמה דכתי גגוולי, פיינו חשוש דשל ידי שבדיקה יעשמו לת ברולת למות ולהבוד נשמה וינקמו לת נקמת סרולה ולכן ניחא לי' בגוול. כמו ק הכא לין כל בזיונות שוויס ויש בזיון גדול וקטן וכ"מ תוס' שבועות ל: ד"ה לבל. ויש לומר מחוח זה לינו טול גדול כל כך כסרחון וגות לו לסבול בזיון קטן ולגבי כדי להגילו מגוול הסרחון. וגם הנחות הוא גוול קבר והסרחון הוא גוול לדוך יותר:

אך דת שקא כי מלן מפיס ומי יודע שבר
דבר לי זס יכשר ומה גות לו למת יותר והא יש לומר שהסרחון הוא טבעו של עולם וטהנ בכל המתים ופקודתם. וסוף כל האדם ורבת רבים וכ"מ בפ"ו כ: ממנס מת ממנס מסרית, מה ללין ק נחות כשרו שהוא דבר תדש ומלבון מיוחד קשה יותר. וגם זה ימים רבים לחיתי נחוות יותר סי' קל"ח סיס לגבי שקשה מבזיון:

והנה לכלורה מה זו שאלה ומה זה שבק.
הא זאת התגיסה החמודה בתורס וחיל קבי כי רב שהגמו לת יעקב ויוסף. לף כמה תשובות בדבר. ו) תדע שלפ"ם שדשה מ' רשב"ם

רשב"ם שם"ם והכרכשל סוף ויחי ותוי"ט פסחים פרק ד' מ"ם דחגיגה היתה הולחת חברים הפנימים מ"מ אין זה מוכרח לכל ויש לומר שלא היו שם כל נחות כמ"ש רש"י ויחי (נ. ב.) שהיתה משיחה במרקחת בשמים וק כתב שם ר' כמו שהיו מרקחים לותו בשמים חניט והיו נקיטים בהכמת הטבע לא שינעו הרופאים בנופו וכ"כ רדיק שמואל ח' לא. יב. גבי שאול שהי' שרפת בשמים כמו ויחנטו הרופאים וכ"כ ר' יצחקי שם שעושים עליהם בשמים רבים שלא יסריחו וכ"כ בזוהר סוף ויחי (רנ:) חנטו לחון בשמא וכו' ושתיב לי' בנופך יומת כפר יומת וכו' מנו דשון היית משחת של שנורת והוא שלא כשנולת לנו ותשחתיב כמעיו וכו':

ב) **גם** יש לומר דאין רחי מחניפה שכתורה כמ"ש חוס' מ"ק כ. ד"ה מה כשם ירושלמי שם פ"ג ה"ה דאין למדים מקודש מחן תורה וכ"כ בברחתית רבה פרק ק' חות ז'. ואף שידוע שם למודים רבים בשים מקרחי דקודם מ"ת. ומשם ברכות ית. כיון שחוקל עליו לקוברו וכו' דכי ויקס תכריסם חבל פני מתו ופסחים ו: מ"ם דרשב"ג שהרי משם עומד ברוח חודש ומזהיר על הפסח שנאמר החודש הזה לכם. ותשנים יח. לחור לחדש וכו' שנאמר וליוסף יולד שני בנים. ויבמות סד. נשא משה וכו' ת"ש שאין רחי לדבר וכו' מקן שבר בנים, וכחובות ג. המבזבז על יבזבו וכו' מחי קרח וכל חשר מחן לי משר חשברנו לך ושם נו: חנח הבי מילי ויחמר לחוי ולחזה. וכש"י ניל שו: ד"ה חלח לבנן מקנו שבשה דשחכו חקרקע דכי ויעש לחביו לחכל שכשת ימים וכ"ת נם. נית לחדם שיסיל עלמו וכו' מנץ מחמר וכ"כ קטן: חנין לשרב דחשחעבד דכי חבבי חשרבנו וסנהדרין שב. והחורה לחמה שוקד דם החדש. ושבועות לח: מבניעים לותו וכו' דכתיב ותשביעך כה' חלקי הבשים. ומחני' וכחים קח. ויהיו חייב עד שיעלה שנאמר ויבן נח מזבח ותולין נא. חלמיד חכם לא ילא יחידי בלילה שנאמר ויחבק חיש עמו ושם שב: מכלה ויבשם חברהם יצך נח רחה וכו' ויאת לו השבע. וביומח כח: לחמר ר' יוסף חין מחברהם ניקים ובינמר חמר רבה חנא נמר מחברהם. ונם כיצד עלמו ת"ק פ"ת הרי לומר שחין מעבדים שמחה בשמחה ממלח שבוע זחת. ומ"ת יש לומר דבדבר שהוח קולח נגד הדין כמו הכח לנוול ולבזוח מת חין למדים מקודש מחן תורה:

ג) **גם** יש לומר שחז כימי קדם הי' המנהג ק לחנוט כל המתים וממילח ידעו כל החיים שיעשו כן והיו מדולים ומוחלים על זה מעשיב עשה שחין נוהגים כן הוי בזיון:

ד) **ועוד** נרחה דלח דבני נח נלטוו על הכלה ויחבלה כמו שב' רמכין ויעלה (לד. יג.) מ"מ לפי הטעם שכתב כתי' הרין סנהדרין נח: ד"ה נוי דחס כן נח הכה לח מברו חייב מיחה דהוי כמל וכש"ם שם ב: מה לי חבל בנופי מה לי חבל בממונו. ולפי זה חין הנרשת בסנהדרין שם כן נח שהכה חת ישרחל רק שהכה מברו. וי"ל דחבלם מם לח הי' חסור כיון דלח שייך מל גבי' דחין קנין לחת וחש"ה היה חניפה מוסרת לחכות חם הי' להם דין בני נח ופי' חלקח יוחב קבח דקשיחת ר"ח שמקשה על ת' הרין חם כן למה לי קרח דכן נח נהרג על מוברין תיפוק לי' דחייב מפני חבלת הח"ם דכיון שהשילה הרי חבל חוחה. ולק"מ דחשבר להרוג המוכר על ידי שפיכת דם לחיך נוף הח"ם ושין בה עוד חבלה:

ואף קשה הח כחולין יח: ליחח דניול המת הוח ליסיר דחו' ופ"ב דהמקיל הוח חקבורה שהיח משום כזיונ כש"ם בסנהדרין מו: וכיון שהקבורה היתה נוהגת כימי בחבות ואם כנחות החניפה יש ניוול חיך הי' מופר להם. לך יש ליחר דבחמת לח הי' ליסור ניול והקבורה לח היתה מן הדין וכש"ם בסנהדרין שם דחין רחי' מדחיקטר לדיקי שפי' מחנהנת בעלמח:

ה) **וגם** בבראשית רבה פ' ק' חות ד' ליחח לדעת רבי יוסף חת לפני יחיו שבשבם מפני שהכם חת חביו. ואף שבשבת המדלם עליו היה משום שבם אחר מ"מ ס"ם חין ללמוד היחר חניפה משם:

ו) **ועיכך** נרחה שכיון שיפקב לוס לקברו כמערת המכפלה והי' נלוי שלח יוכלו לנשחו יחיס רבים בדרך רחוקה ולח הפסד להחקיים הם לח על ידי חניפה הוי כחלו לוס חפורס לבניו שיחנטו חותו וכן יוסף שבשבים שיעלו הם עלמיהו לחרן ישרחל ולח יקבריהו כמלרים ודחי לי הפסד לשמרו כלי חניפה. ואף שבסנהדרין שו: חמרי' לי קבורה משום כזיונ הם חמר לל חקברוני חין שוחטים ע. היינו משום כדין קבורין כש"ם רש"י חבל

כני יפקב ממיטת מלוה עליהם לשמוע לאביהם ולקיים דבריו וכן ודאי שהי' לבני יעקב ויוסף לעשות ק וכמן מ"ש שם שרה נופת ניחת לה וכו'. וגם כמ"ש ביו"ד סס"ג ס"ח לענין שנוי מקברו דמותר כדי לקברו בקבורה מכובין וכן בארץ ישראל. והחם היו שניהם ביחד בקברי חבוה ותי' ולכן היתה החניסה מוהרת. וגם בב"י ס' ק' רבנן לחמי שיעקב לוה בשירוש שיחנטו חותו כמ"ש ויעשו בניו לו כחב: ליס:

והנה בחשובות רשב"ח חלק ו' סי' שסס"ט מובא בריח"ש סס"ג ס"ד בשם שריחו נודף ונרין להוליכו לעיר לחרת מקום קבורת חבוחיו מוחר לחת סיד על נופו ולעכל הבשר. הרי דמוחר לעשות. אך חדח י"ל דרשב"ח לשיטתו דאין החת מרגיש כלל בעשר. וגם שאני החם שלוה להוליכהו למקום אחר ותי אשכר להנוחים לאכול הרים והוי גם לורך החיים אבל הכח שהחת מונח בחדר החתים ואין זה לורך החיים אין רתי' מחם להחיר. וגם החם לוה להוליכהו לעיר לחרת וידע שיהי' הכרח לחת סיד על נופו ונחרלה בכך ומחל:

והבא יש לומר שאין הכרח ונחילות לעשות. כי יכולים להניח עליו וסביבותיו גזרי קרח וכשמים וסמים מרימים ולח יבח לידי נוול:

בתשובת הרשב"ץ ר' נימן יבלונסקי דל סמלח לי כיח בענין זה הניח קושים חחם כופר לויח קב"ח למה מוחר לקבל דמי קבורה וסבר שמירת החיח בח מח לחסיר בהנחה. ולפי הנחה זו חס ק גם בחנם לחסור לקברו דחמיד יהי' להקברן שכר וטובה כמ"ש בח: דיקבר יקבריני'. אך כבר כחבתי בספרי חיח סוגיח ליה לוח ו' דבשי"ח סב. לישח קנס קנסו בחחרין וביון נסך וק כחב בח' רשב"ח מובח בשי' לויח סי' חיח דשכרו לחסור רק מקנסח וכ"כ רין שם בשי"ח. ולח שייך הכח בקבורה קנס דמלוה עביד. ומליבו שהיו סומרי שכר בהקדש לחש"ס לחסור בהנחה. עי' יומח לח. בית גרמי ובית לחבחים לקחו שכר בשבשה לחם הפנים וקטורת ועוד בהגה:

לכבוד הרב הגדול מ' ישראל נעריטש יחי' ראב"ד בסטאשוב.

על דבר שחלחו. בשם יש בית הקברות יש שערך מלה שנה חין קוברים בו וסביבין גדר לבנים וכרבות בימים פרט הבנים הגוים לח בגדר וביומים שם גדיומיהם ומבערים לח המלבות ולוקחים חומן לערכיהם וביח הקברות בח לידי בזיון והפקר. ואין עלה רק שידור שם שומר קבוע. ומנהגי הקהל חפלים לבטח שם בית לפנים מן הגדר והגדר יהי' כותל לחד של הבית. והשחלה היח לח מוחר לדור שם ולח יוכלו כהנים לבח חל הבית:

א) **הנה** בית הקברות לסור בהנחה בש"ס בסנהדרין מז: ושרוצין לח, חך בסנהדרין ובי"ד שם"ד ס"ח מבואר דרק קבר בנין הסיר חבל קרקע עולם של הקבר מוחר בהנחה. חלח רמ"ח שם בשם ר' יצחי' לוסר גם לח העפר שבשעת חפירת הקבר לקחו מן הבור וחזרו ונחנו על המח דחלוש ולבסוף חברו הוי כחלוש. ולפיסה זו כחב בהגי"ה חשרי מ"ק סי' קכ"ו בשם החור זרוע ובשי"ך סק"ג דלסור לדרוך על הקברים:

ובריף בסנהדרין מסורם דלח כר' יעקב שבחב דקבורם דחפירה דליבח עלי בנין לח מיחסרח דקרקע עולם היח וכ"כ מור דרליש חולק עליו וכ"כ חום' פ"ז סב: ד"ה ליקלינהו שהקפו ישרוף החמים ויפזרם על בית הקברות דלסור בהנחה ומירלי דדוקח בקבר בנין לסור חבל שחם בית הקברות חינו נחסר חע"ג דודחי חזרו ונחנו בעפר לחוך הקבר:

ב) **ואמנם** שיטת המחירים נרין ביחור מה שנח מקבר בנין שמחה הוח מחובר ומ"מ לסור מפני שבי' מחחלה חלוש וחלוש ולבסוף חברו דינו כחלוש וכמ"ש רש"י סנהדרין מז: ד"ה בקבר וכן הוח ברוב החקומות ובי' חכלים בנעימים מ"ג סי' ל"ח ד"ה ובלבדי. והעפר הזה הי' גם כן חלוש כשחפרו חותו מחוך הקרקע ולמה מוחר. ובי' חוס' שם מו: ד"ה חליפה דעפר מיד הנדחת מחוסר חליפה ותשיב מחובר שפי מצן הגפרן כחרן וכן כחבו בנימין כה. ד"ה יוח, והיינו דמחני הכח דעפר הוי מחובר מפקרו משמ"כ בצן הוי סלוש ולבסוף חברו:

ונרחה

ג) **ונראה** מטעם דלקמן דבכל מקום חלוט ונפסוק מכרו הוי חלוט מ"מ שאני מפר זה שמכר לאחר הקרקע על מנת להחזירו תיכף ולמכרו לקרקע לא הוי חלוט וכדלקמיה בסוכה ד. מפר מחמת כעל לאחר מפר ומתיר למוחו ליתן כעל והכא נמי מפר שמתיר להחזירו לכ"מ הוי מוכר וכמו דהרבה פוסקים כר' שמעון דכל המומר לאכול כזיזוק דמי ובמלת הרומים סוגיא זו אות ר' כתב דאם נעשה כן לנפשו גם רבנו מודו ותמיה מהחלה כאלו נעשה. והכא נמי כשנחלט לא נעיל שם מוכר מן המפר כיון שפר עומד לחזור ולמכרו תיכף:

ד) **ובתשובת** הפלגת לגי יו"ד סי"ם כ"ם וסי' ס' כתב מ"ה הוי המפר מהכר משום דמפר כמפר כעל לגב קרקע והביא רמי' מוגרומות פ"ם מ"ז ופסחים לה. ממילי תרומה שנממלו ושחלן מהורים מלממת חשום כעול והכא נמי ק. ולפ"ז המלה דוקא כמפר לגד מוכר מכום דנחכעל עם מפר הארן אבל אם הסליק המפר על גבי טלל המפסיק גם להחולקים על ר' יעקי' אסור כהגאה. ואם למכם רחייתו מפחילי תרומה חלוטה דים לומר כאם נזרת הכתוב היא כמומאה שאחר שהשריש כעל מהורת חוכל. מ"מ יש סמך לדבריו מחולין מז: שאני כהן דלא מבעל לי' ולכן הוי חלוט ומ"ה הכא דבעל הוי מוכר. אך מן המור מוכח דאפי' גולל מפסיק מוכר דכתב דאין איסור רק בכותל בנין:

ה) **ובתשובת** רמ"ע סי' כ"ו הביא ראי' נגד ר' יעקי' ממני' פ"ז מת. מעשה בגיזן בחילן שהיו עובדים אותו ומלאו מחמיו גל וכו' שאני' לחיק לא נאסר רק החילן אבל לא הגל שמחמיו מפני שנאסב כמוכר והיה העפר כלן. ופלא שכל מחלוקת ר"ם ורבנן היא רק על האסרה אבל לא טהר אם כלל שהגל מוכר:

ו) **וראיתי** נמ' למרי יוכר להגרי"ם לרחק מ"ב סי' י' מקשה על ר' יעקי' מפ"ק דחלות מ"ג שדם שחנך קבר בהיכה מצמת כל זמ שהי דקרקע עולם מוכר בהגאה. ולא קשה ד"ל דר' יעקי' נוקם כגרסת הוספתא ור"ם ורפ"ב דמהני', היכה מצמת כל זמ. ובפי' הרחי"ם דנוקם דמוכר לזרוע לא ס"ל כר' יעקי' וים לומר שזה מקור מה שכ' שור שסי"ד בשם רחי"ם שחולק עליו:

ז) **ובאין** מ"ב סי' תכלות סי' תכ"ו הביא מוספחא כלאים פ"ב יעקיל שקיים כלאים בחוך שדמו אין אחיו הכהנים נכנסים לחוכה אלא רואים אותו כאין בית הקברות וכחב כי בחבר עסקי' אלא סי' מנים כלאים כשדה לולי שים שם קברים והכל אסור בהנאה ולכך מניחו אלא יכנסו הכהנים לחוכה. ומדאחמת קאמי משמע אפי' אלא בקבר בגין ואם כן דמת האיש כר' יעקי'. אבל קשה דהלא מוכח להיפך דדוקא אחיו הכהנים אסורים לכנוס משום טומאה אבל אינם נכנסים ואין כו משום איסור הנאה:

ח) **ובבלאים** פ"ב מ"י אכילת הנפש והקבר עולין במדת בית רובע וירושלמי שם ה"ח מקשה ואפי' הקבר אסור בהנאה ואפי' קבר אין אסיכו ניכר ופי' שם דרק המת אסור אבל הקבר מותר דקרקע עולם הוא אבל קשה דבאחני' מוכח דמקום הקבר אסור דאליב מה קמ"ל ופסיפא דטולים ואם כן קשה מאחני' על החולקים על ר' יעקי' ואחיהים בקרקע עולם ואף כי יש לאחן דאחני' מיירי בקבר בגין אך ק' בסנהדרין מז: דאק' מכאה בריחות ואפי' דמיירי בקבר בגין יומר הי' לו להקשות ממשנה ז. אך י"ל דאף דהיכי' מפרש משום איסור הנאה אבל גמי דיקן סי"ל דאחני' לא משני איסור הוא רק שאין דרך בני אדם לגרום בבית הקברות משום כבוד מתים ואף שאין וורעים שם מ"מ עולים:

ט) **ובחתם** סופר יו"ד סלי"ב מביא ראי' לר' יעקי' דבסנהדרין מקשה ממקומות שונים דקרקע עולם אסור בהנאה ולמה לו מייחי מהלי קרא נופי' ויעלך אח מעפרה על קבר בני העם דלמד דאסור בהנאה ולר' יעקי' ניחא דים לומר האם מייחי שהחזירו העפר אל הקבר. והנה אמ"א שהחום פ"ז סב: ד"ה ליקלינהו כ' דמהאם יעקי' אי' הנאה ל"מ דמ"מ משום אין רחי' משום דאסור בהנאה אלא הא דהעליך אח עפרה הוא כדי לבזות העבודה אבל העליכה למקום עומאה:

י) **וכיון** דרוב רחשונים חולקים על ר' יעקי' והמחבר בס"ע השמים דעתו וכן כתב הרמ"ע סי' ג"ו להיתר וכ"כ מנ"א ס"ט סק"א ופמ"ג. וכך רמ"א הביאו ומ"מ לא פסק כן. ובפי' פס"ח סי"א מהיר ליהנות מהעצים ופירוח תילנות שעל גבי הקברים אם הוא לגורך דאין כאן איסור הנאה אלא משום כבוד מתים

מתים. כדי דנמקום טמך פוסק כהמחירים. ל"ב פשיטא כמדן דיקן דאין לך לורך גדול מזה לכנוס אם כים שעל ידי כן יהיו המתים שמורים מגזיון, גם הרמ"ל מחיר:

יא) **והנה** ריסב"ח סי' כד: מוכח כחים יוד שליה מקנה על הא דקרקע מולם מוחר כהגלה דילף כסנהדרין מז: מיושלך את מפרש וכו' מקש קבר למ"ז דמחובר מוחר. הא כמ"ז אם היתה דאם חפר בה בורות אסורה משום דעשה מעשה אם כן למה מוחר הכא הא חפר את הקבר. ותי' דאף דכמ"ז הלכתא נמירי כן מ"מ מקשין קבר למ"ז דק למה שמורים בקרא ויעלך את מפרש ולא אם שהיה מהלכתא. ומסיקין היינו מוכן. והחים תי' דהא דכמ"ז מחר מחובר מ"ש מעשה גלמד מנחל היינו שעל ידי מעשה קבורת כעגלה לא המריפה עלמה נאסרה קרקע עולם אף זה דוקא כמ"ז עלמה כמו נחל היינו שהיה קדושה עלמה והיינו מעשה כעגלה מרופה לכל כקבר שהוא מעשה למת, היינו יכול ללמוד להיפוך ומל כן כקבר כני העם מוחר אף שחפרו ועשו בו מעשה:

ודברין נמלחים. חדע דכמ"ז כם: לא גלמד דעגלה מרופה מסורה כהגלה מנחל היינו דק משום דכפרס כמיב נם כקדשים. ומ"ם דנחל היינו מחור כהגלה. משום דמפורש כסופה מו: דרק מבודה כנופה על קרקע מחור לכל כל האוות שהיו כנוף הקרקע כאריקה וניקור חנויס מותרות. (ומי' רמב"ם פ"י מרועת כ"ם שכתב דזה כתירוש הבנד או תבירה. ואין מובן מה יחרון להמשל על הנמשל, הלא שניהם היכם בנוף הקרקע). ומה דפירוש נחל היינו מסורים כמ"ם כספר כריחות, המעם כמו שכתב פרי חדש יוד קי"ו סק"ג משום לא תאכל כל תועבה. ול"ב לוך לאשר ללמוד היסור כל האוות כעבודה זה מנחל היינו ממוחר בהגלה ואין מחור דק כעבודת נוסף על קרקע:

ומ"ש הים לחלק בין קדושה עלמה לנעשים ובין מת לקבר דקבר שהוא מעשים לפי' מעשה מעשה נמי מוחר. זה נימא לדעת רבדים יוד סי' ר' מובא בחשובות רעק"א סי' מ"ה ובלרעת דרכן ס' חום פ"נ דרק מת עלמו מסור מ"ם בהגלה אבל קבר הוי דרכן. אך הא פיסה זו מוקשה דבסנהדרין מז: המורג בגד למת וכו' אמר לך מעשים מעשים נמי. ואינם מסורים כהגלה כמעשה מסורים. וכן אם קבר במזיק את הרכיס אעהו מקומו מהור ומסור בהגלה ול"ב משום דמומחתו דרכן ומיסור הגלתו מדלי' וכמ"ש רש"י ד"ה אעהו דמיסורו דלי' ולא מקפה וכ"כ רש"י אם ד"ה למרו דמת וכל הנך הנקבר כו לי' הגלה ניכו דנמר אם אם מענלה מרופה וכ"כ רש"י מרוכן לא. ד"ה מסור דנמר מעשים מע"ם וכ"כ חוס' סנהדרין מת. ד"ה מעשים דחכריכים מסורים מן המורה לף דהם מעשים וכן נרחה מלשון רמכ"ם פ"ל מהלכ' הכ"ו המת מסור בהגלה כולו וכן מרוכו וכל חכריכיו, ומכואר דמעמו דשויס הם למת ומסורים מדלי'. ול"ב למה יגרע הקבר ממת עלמו, ויהי' מוחר אם עשה בו מעשה:

יב) **ויש** למרן רכמ"ז נד: גלמד דין מעשה להכמת חברו דעשה כם מעשה מסרה, מכלים כל חמ. וכלים מסורים רק מדרבן כמ"ש רש"י ד"ה ליחסרו דחזקי' וסייעתו נזרו עליהם. וכן פיסת הרכם פוסקים אם עשה מעשה בדבר שהיו שלו כמ"ש כ"פ סי' ד' סק"ג. ולפמ"ש רש"י מוכן מ. ד"ה פיחם דמשוי דין זה למחובר כמ"ז. יש לומר דגם עשה מעשה כמחובר מסור רק מדרבנן וכן כתב לכוש יוד קמ"ה. ואם כן יל דלא נזרו רק כעבודה זו ולא נמת:

ויותר נרחה דאת היסור הגלה קבר וכל מעשים ילפי' מעגלה מרופה כמ"ש לעיל ושמוחל דאמר יהוה עבדון המקום קבר לפי' ס"ל לא ליסור אחקים דהא זה כבר יהוס מעגלה מרופה ופ"ב שבא להמיר קבר מחובר. וקבר הוא חמיד כמעשה מפירם. אם כן הפסוק מחיר לפי' עשה בו מעשה:

יג) **אבל** יש לדון בנדון זה על היחר דקרקע עולם, ממה שכתב מעלמי הגבורים סנהדרין מפ"ו דמקשה קושיות רבות על רמב"ם פ"ל מהלכ' ס"נ ומשוך כך יצא לדון בדבר מחדש ולחלק בין קבר יחיד ובין כתי קברות רבים. דהא דקרקע עולם היינו נאסר הוא רק בקבר יחיד אבל בית קברות רבים כין דהקלו הקרקע לקברות מל עליו היסור בית הקברות ואפי' במקום הפנוי שלא נקברו שם ואפי' בכפי כנסיות של כרכים דאין נאותים בהם ואף שכב רמב"ם דבתי קברות מסורים בהגלה ולא חלק בין קבר בתי וכין קרקע

קרקע עולם וכל מקום וכל לועז לאסורים בהנאה:

אך דבריו תמוהים. חדא כי ידוע שהרמב"ם לית מיהדר מדעתו סוס דבר בלי מקור. ותו לי בית הקברות של רבים אסור בהנאה למה במגילה כט. לימא בית הקבורות לית בהנים בהם קלות ראש לית מרעים בהם בהמה ולית עוליכים בהם פחת המים ולית מלקטים בהם עצים ואם ליקט שורפם במקומם. למה כתריכה הברייתא נפרטים רבים ולא חפסה למין קלה לאסור בהנאה. וכך דשורפם במקומם לא כי' צורך להזכיר דפשיטא דהא בית הקברות אסור בהנאה. וגם סא מפורש שם בפשט פשוט ככוד מפיס. ומה קשה בפהדרין בקברו של רב דודאי כי בנים קברוה רבים ופי' בברכות מב: שמליכו לחזו מסורת מקום מוצא למקום אחר, ולמה החיר שמואל לקחת העפר לשחחת משום דקרקע עולם היא, וכמ' רמ"ם כי' כי מניח דין הס"ג וכאב כיון שפי' שם לרפואה אבי דאין זה קלות רגש אלא חשיבות היא וכבוד ערב. ואמוה כיון דאסור בהנאה משום שהוקלה ודאי גם לרפואה אסור. וגם לי כהס"ג לשם בפהדרין שהקשו מהחולב קבר לשם אסור, מדוע לא חי דמייירי במקום קברי רבים. והדמיון בית הקברות לבית הכנסת שוקצה, ושכח לא הוקלה אלא לצרכי המת ולא יותר. וגראה שכיון שדעת שה"ג לא הוכחה בש"ס כלל אין לשום ולהאריך בזה:

יד) ונראה עוד בנדון דין להחיר לשפי' לשיטת כ' יפמי'. כי יש לומר שהדיוקא של קרקע בקבר לאו הגהה כלל, ולא דהס"ג לשבי הניל לוסר אין זה מוסכם. וכן כתב בח' רמ"ע נ"ו דאין זה הגהה. וגראה רלי' מכ"ע קא, דמקשה לי לכתלי הא קמחזיק להו שירמסו אח הקברים, הכי דהקבידה רק על זה שמנוים אח המתים וכומסים לוחם ודוקא ברמיסה אבל בהלוך מועט שאין המתים נרמסים ואין כאן מוחר כמ"ש רשב"ם ד"ה הא מוכח בפ"ז שם"ד שקי"ל וכן בערוכין לי. שפם דבנן התוספות לשרב בנים הקברות משום דיחת לי' דמינכרת לבל של ההלוך לא קפדי כלל. ויש לומר לשי' מיבמות פו: דאמר ר' עקיבא ואכלתם לוחו בכל מקום ולא כתן שתינו יכול לאכלו בנים הקברות. ומקשה לר' יפמי' הא גם ליום התורים להלוך ולאכול שם תפ"ל דהלוך חינו הגאה ושרי וכ"ל פחחי משוכה שם"ד שקי"ל בפשט יד שלי' דאין בים הגאה לשום ולהחזיר בזה:

טו) ונראה עוד בנדון דין להחיר לשפי' לשיטת כ' יפמי'. כי יש לומר שהדיוקא של קרקע בקבר אינם הגאה כלל, ולא דהס"ג לשבי הניל לוסר אין זה מוסכם. וכן כתב בח' רמ"ע נ"ו דאין זה הגאה. וגראה רלי' מכ"ע קא, דמקשה לי לכתלי הא קמחזיק להו שירמסו אח הקברים, הכי דהקבידה רק על זה שמנוים אח המתים וכומסים לוחם ודוקא ברמיסה אבל בהלוך מועט שאין המתים נרמסים ואין כאן מוחר כמ"ש רשב"ם ד"ה הא מוכח בפ"ז שם"ד שקי"ל וכן בערוכין לי. שפם דבנן התוספות לשרב בנים הקברות משום דיחת לי' דמינכרת לבל של ההלוך לא קפדי כלל. ויש לומר לשי' מיבמות פו: דאמר ר' עקיבא ואכלתם לוחו בכל מקום ולא כתן שתינו יכול לאכלו בנים הקברות. ומקשה לר' יפמי' הא גם ליום התורים להלוך ולאכול שם תפ"ל דהלוך חינו הגאה ושרי וכ"ל פחחי משוכה שם"ד שקי"ל וכן בפשט יד שלי' דאין בים הגאה לשום ולהחזיר בזה:

טז) ואמנם יל משום דמלוח היא לרחוץ שני מלכים ומלוות לחו ליהנות ניחנו וכמ"ש בפרישה לח. למחן דחמר חין מפרכים חלח לדבר מלוח. וגם יל לפי' מלבים שפחחו על בני החרונות ולא פפחו ממש עליהם. ושוב רחיתי בח"ז פי' הכ"ל שפירש כן אלא רלו לדחוק על בניהם מכום חיסור. חבל קשה דבירושלמי ברכות פ"ג פ"ע חיתא כד פליק דוקלמיטום מלכא ממון לרחבי"ח מפפח על הקברים דלוא בנין ממחוי". הרי דהלכו ממש עליהם:

אבל כמיקר הוח דמלבים ממש ואין זה חמור דהדריכה ופפלוך חינה הגאה:

ומיש פרמ"ם פי"ד מחבל ה"ג בחי הקברות חסורים בהנאה כילך חין חוכלים בהם וכו'. ספי' רק משום כבוד פחים חסור וכמ"ש פכ"ם פ"ח מטומחות חת ה"ה שחין נוהגים בהם קלות ראש ולדברים חלו קורח רבינו חיסור הגאה וכן מ"ש כ"ן מגילה ואם ליקט שורפם במקומם משום דחסורים בהגאה כיינו משום כבוד מתים חסורים. ומדלכי שם סי' חפ"ל כי' דשורפם משום קנם לא משום חבר:

טז) ויש להק' לשיטת רשב"ם דחיסור קבר רק מדרבנן, למה הוצרך שמואל להחיר עפר קבר רב לחולה משום דמחובר הוח, הח חפי' חלוש מוחר דכל חיסורי דרבנן מוחר לחולה שחין בו סכנה כמ"ש יו"ד קנ"ה ס"ג בהג"ה. ואפי' חם היו מפרכים העפר במקקה ושומים מוחר דשוי שלח כדרך הגאה וכמ"ש שם ס"ג. ויש לומר על פי מ"ש רמב"ם בפי' המשנה יומח פג. דחסורים הומרו לחולה רק כרשוחה מבעיח ולח בדרך שבולה. ולפ שלח כדפ"ל חסיר חם לח מפני רפוחה לחולה כמ"ש שך שם סקי"ג בשם הרח"ש:

יז) **ועוד** יש לומר היתר, דלמא נקבר בגין דספק לאסור דהוי ספיקא דאי וכמ"ש בי' שס"ד נקבר הנמלה לדעת רש"י סנהדרין מז: דיודע בודאי שנקבר בגללה אבל ספק לאסור בהנאה ודעת מור שם דנמלה ואין ידוע אם נקבר מדעת בעל הבית מותר, קשה מה מעמו וכן כתב בי"ח שס"ת דהוי לי' דאו' ובעין לאסור אלא שכוסף לאחר כך דלמא העכבים הנדלים במקום שאין קברים לאוכלים מפני הרוחות מרחוק שיאחזו אלוקים העכבים מהקברים עלמם ואין מושבים לכבוד מתים. ומ"ש בשך שם"ד מעמו אלא יכי' לאין נמוש אלא במקום שאין ספק קבר קלי על לכתחלה אבל יעמו לוחם אם אבל ודאי הפירות מהאילנות הנטועים על מקום ספק קבר נקרקע מולם מותרים. וכנדון דין הוי ספק ספיקא שמא אין הלבה כר' יעמי ושמא אין הבית עומד על מקום קבר. גם שמא נרקבו העלמות:

ולרווחא דמלתא יוסיפו עפר על מקום ערוגים לבנות ויבטל עפר כיצד בעפר כחדש ואין לחוש משום דאין מבטלים איסור לכתחלה, כיון דספק הוא אם יש כאן איסור דשמא אין הבית עומד על מקום הקבר וכמ"ש שך יו"ד ל"ב סק"ח ושי' קי"ד סק"י ושי' קמ"ו סק"י דספק איסור מותר לבטל. ועי' מ' רפק"ח סי' מ"ה בענין הבטול:

יח) **ועתה** נבא לדון על טומאת הכהנים. הנה לפי דברי הזקנים לא היו מטולם מלבוש שמוך לגדר וספק הוא אם היו שם קברים וכיון דשלשה בני אדם ביחד הוי רשות הרבים כדאיתא בגיר נז., יכול כהן לכנוס אל הבית שם עוד שני אנשים עמו ויהיו ספק טומאה ברשות הרבים. ולכאורה יש לומר דאפי' נימא דאין טושים ספק ספיקא וס' דרבנן בידים לכתחלה כמו שהכתוב להלן, היינו דוקא היכא דמותר מטום ספק אבל הא ספק טומאה ברשות הרבים מטור ודאי כמ"ש תוס' נדה יז: ד"ה ואין וחוי"ט סרי סי"ב מ"ד ובב שמעתתא ש"ד פ"ד דס' טומאה ברה"ר הוא ודאי לכ"ע. ואם כן פשיטא דמותר לכהן לעשות רשות הרבים ולכנוס שם. וגם לא דמי לבא דאין מבטלים איסור לכתחלה דשאני התם דלוקה את האיסור ועושה ממנו היתר. וגם את ספק איסור מיתר לבטל וכמ"ש לעמלה:

יט) **והנה** ספק שמא ברשות היחיד לי הוי ודאי טמא. בתוס' נדה כ. ד"ה

ואפלו כי דספק טומאה ברה"י נזיר מביא קרבן, הרי דודאי הוא וכן כתבו תוס' שם י: ד"ה ואין וכ"כ תוס' שבועות יט. ד"ה הלך לי ברה"י מייבי לאפי' בחד נמי חייב דספק טומאה ברשות היחיד טמא וכ"כ תוס' נזיר נז. ד"ה בתומר וכ"כ ר"ן וליש"י סרי סי"ב מ"ד מחלין על יחיד ונכנס למקדש חייב דעל ס' טומאה ברה"י חייב קרבן. וכן כ' תוס' פסחים טו. ד"ה תניא שהקשו על רש"י דפי' דמייבי בספק נגע פא ברה"י ספיקו טמא. וכוונתם דלמה ס"ל לר' אליעזר דצריך שמור. ואם כן דאתם דס' טומאה ברה"י הוי ודאי ופירלו דמייבי בחופן אחר דלא דמי לסופה. וכן דעת ר"ח מרומות פ"א מ"ח שהקשה גם כן קו' תוס'. וכ"כ מרדכי יבמות פ"ב סי' כ"ח בשם ר' צריך דס' טומאה ברשות היחיד ודאי וכ"כ מל"מ פ"י מהלכות הטומאות ס"ח ד"ה שוב דברה"י ודאי ושורפין עליו תרומה וכ"כ שם שמשמע ש"ד פ"ד דחכמים ור' שמעון פליני בשא וחכמים ס"ל דס"ס ברה"י ודאי, ושי' תוס' רפק"ח מהרות פ"ו מ"ח שמשמע דבריו. אבל דעת רמב"ם פ"ח מטנגות ס"ו שני שבילים הלך ברחטן ונכנס למקדש שעור מפני שבות ספק טמא וכן כתב תוס' יו"ט פ"ב סרה מ"ד ושי' מצפה למלך שם:

ובאמת דבר זה הוא מחלוקת בירושלמי פסחים פ"ח פ"ה כמו שביאו מפרשים תלמוי בכורות פ"ה הוא מ"ב. נזיר שנטמא בספק טומאה ברשות היחיד ר' יוסטית אמר מגלח דהוי כודאי ור' יוחנן אמר אינו מגלח והלכה כר' יוסטית. ושי' ירושלמי תרומות פ"ג ה"ח אמן אמר ר' יוחנן בכר שנטמא בספק רשות היחיד שנראה דעתו להיפוך. אבל שי' הפני משה שם לינו ברור ושי' מפרשים אחרים:

והנה הפני יהושע פסחים טו. בתוס"ה תניא תמה על תוס' מה קשה להם דאמ"ג דספק טומאה ברה"י טמא מ"מ יש לומר דר' אליעזר בשי שמור שמא יבא אלי' ויטהרנו כמ"ש בנכורות לג:. ונראה לבאורה קשה על תוס' דלמא ר' אליעזר ור' יהושע פליגי לי ספק טומאה ברה"י הוי ספק לו ודאי. ר"י ס"ל דהוי ודאי ולכן אין לריך שמור ור"ת סובר דהוי ספק ומ"ש בשי שמור. לך זה לינו דהא בנכורות לד. אמרי' עשה ר' יהושע מדהכיא תרומתו ואין אלי' לריך שמור ולא קאמר מעיש דהוי ודאי, וגם לי אשבר לומר דאלפנו

דנחלקו תנאים בירו' במחלוקת התנאים. וגם הא ר"ת ור"י הלכה כר' יהושע ואין סיל לר' יוחנן דהוי ספק כר' אליעזר. ולכן סיל לתוס' דהכא לא מייירי כלל בספק ספק טומאה ברשות היחיד אלא בחוץ אחר ומל זה שפיר לחמרו בגבורות שמא יבא אליו ויטהרנו ור' יהושע לא מיים לכך ולא בעי שמור דמרומתי כחיב אלכל בספק ס"מ ברה"י הוי ודאי וגם ר' אליעזר מודה דאין לריך שמור וכיון שהוא ודאי אין לריך לומר שמא יבא אליו. וכל זה כתבו תוס' לדעת ר' הושעיה דבי הלכה אבל לר' יוחנן דבכל ספק טומאה הוי ספק יש לומר בחמא מתני' מייירי בספק ספק טומאה ור' אליעזר סיל דבעי שמור והא דר' יהושע לא בעי שמור הוא משום תרומתו:

והרמבם לא כתיב מחלוקת ר' הושעיה ור' יוחנן אי נזיר מגלח רק מלוגחת הפנים אי גרסה לפסח אבי הביא בפ"י מקרבן פסח ה"ו ואין רלוי' ברורה ממנה לדין הרמבן. ומפ"ת מפגנות גרסה דעתו כר' יוחנן כפ"ם לעמלה:

כ) **אך** יש לומר שיהי' אמור לכאן לכנוס גם בלילה כמו שכתבו תוס' סוטה כח: ד"ה ברה"ר דכל ספק טומאה ברשות הרבים הם הוא בלילה הוי רשות היחיד וספיקו טמא. אך שמה א תמוה דאם כן למה בטהרות פ"ו מ"ח בסולקי ומ"ם הסרון ומ"י המטוויות דהוי רשות הרבים לא מחלק בין יום ללילה. וכן בנזיר נח. דמקשה על מתני' שני נזירים שא הוי רה"ר, הי' יכולה הגמ' לתרן דמייירי בלילה וגם בכתובות כ: עילה מלאו ומהרו תרן יבגאל והיינו משני שהי' ספק טומאה ברשות הרבים וכפ"ם מחם סופר יו"ד סלי ד"ם ומיהו, שא גם הי' המצם מימים רבים ומבכרו הרבה לילות עליהם ומ"ם טהרו תמיד. וכן תוס' פסחים ט. ד"ה ואם שהקשו על מדותה הגוים למה טהורים הא הוי רשות היחיד, למה הולרכו לכך משום דהוי רה"י, אפי' הן רשות הרבים נמי טמאות בלילות. וכן קשה בתוס' כתובות כח: ד"ה בית הפרס דכ' שעם טומאת בית הפרס תמ"ג שהות רה"ר משני שהות ספק תמידי וכ"ם תלוות פ"ח מ"ג כ' משום שהות ספק לכל אדם, למה לא כתבו משני בלילות. תמ"ב דאין שום חלוק בין יום ללילה. ותוס' בעלמא מביאים תוספתא טהרות פ"ה גבי בחתר בלילה ולאותו מי בערב ובמאי מלאו תם שרי זה ספק ברשות הרבים ומבואר שרי דאין חלוק כלל. ומ"ם תוס' סוטה ד"ה מטהרות פ"ח מ"ג המחבר ביום וכתי זה שכלל כל שעבר עליו הלילה לא מקלטו ספיקו טמא. משום משני שקרוב לודאי שדרכו לגבים עליהם כמ"ם גפי' רמבים שם ומ"ם טמאת רק מדרש ולא מה משום דגוי שכיח מם לא שכיח כמ"ם ר"ם שם. ומ"ם ברמ"ב דטמאת מת. הביא עליו מוי"ט מן התוספתא, ומ"ם שוס' רלוי' מירושלמי שוסף פ"ח ה"ב למלמית בלילה דכוי רשות היחיד. שאני סוטה דמלוי בשמירה ושלמית בלילה שי מקום שמירה:

כא) **עוד** יש מקן כיון דספק טומאה נכתן טלך בשעה שכתי בית הקברות זה רשות היחיד שכי שוב ולא הלכו שם בני אדם תמ"ג שעתה על ידי דירת הגבים הוא רשות הרבים מ"ט ספק טמא דחלוי בשעת לידת הספק וכמ"ש בכ"ב קנג: לשר רבא בבקעה ל"ם הלא שנר עליו יומא הגשמים שכל שנר עליו יומא הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן ומוי"ם פי' ר"ח ברשב"ם ותוס' (ולאמנם לפמ"ש תוס' בשם ר"י אין כאן שום דין חדש). אך קשה דנהרי רבא שם נגד משנה ריש פרק ו' מטהרות מקום שהי' רבי' ונשנה רשות הרבים כשהות רה"ר ספיקו טהור. ואין לומר דמתני' מייירי בספק טומאה טלך עתה כשנשנה רה"ר דאם כן פשיטא ומה קמ"ל והיא קו' רלביד נאמ"ן ומלאתי ביאומות יבגאל ל"ם סקי"ג שבקשה נ"כ כן ומילוש תיובי מכאן. ואיכן בתוספות זקנים דנשתני תייירי כשנשתנה נוף הרשות כגון שנעלו ממלום וגרסו נו רבים שהעלוי מוכיח עליו אבל הכא בבקעה אלא בשתנתה אחי לקלקולי והוי מילי דרבנן כתוכא ואם כן הכא שנגעה בית חדש על בית הקברות אין לך שמי גדול ובינר מזה ושפיר כיון שעתה רשות הרבים ספיקו טמא:

ובקשה על רמבים שכתב מלטת טטומאות ר"י הביא דין המשנה דר"ו דטהרות ספיקו טהור ובפ"ו סוסק כרבא והם דברים סותרים זה את זה ואינו מסלק כלום. וגם פכ"ם הי' לו לסדרם יחד. ועי' שוחל ומשיב קמדורת נ' חלק נ' סי' מ"ב דמיקל בזה ולא הביא כלל הך דר"ב ולא למכים הי"א (ועי' ס' תרן נגי יו"ד סי' ל"ח):

כב) **אמנם** יש לומר דהכא בנגען זה לא ספק טומאה ברשות הרבים שמא כיון

כיון דלהחזק בית הקברות כמ"ש תוס' גיר נ. ד"ה כתומר דספק טומאה כרה"ר דמטור הוא מפני חזקת מיכרה וכן כתבו תוס' סוטה כח: ד"ה מכלן ועי"ש ט: ד"ה הא וכ"כ תוס' גיטין ב. ד"ה מעיל בגגם בחצר בלילה ממש לתך בדשות הרבים משום חזקה דכל הטומאות בספק מליחתן. ועי' מרי חדש בללי ס"ם ד"ה ואע"פ דכי דהא דרה"ר מטור הוא משום ס' מיכרם. ולתך שמחריים מ"ב יו"ד סי' ק' כתב לפי' לחברא חזקת מיכרה נמי מהור וכן בשב שחמשת ס"ת פ"ת ופ"ו חולק על מרי"ח דלא בפי' מ' מיכרם, לבל לכ"ע הם יש מ' טומאה ממש וכ"כ שך יו"ד ר"ח סי"ק קמ"ה. ומ"ש מ' רשב"ח חלק ק' סי' פ"ג דלא לחכרו רפ"י ורה"ר חלא כתחזק מיסור. לין כוונתו דברה"ר מהור לפי' לחחזק, חלא מייני בלקבע מיסורת וקורת לחחזק לחקבע לי' כמו שבניח חשמה למרדפים ושרץ לחמר ביניהם:

אך בחמת ברחה דלתך דמקום זה הוה בית הקברות וככל שמח המקום יש טומאה מ"מ כדיוק במקום מיוחד זה שבונים הבית יש לומר שלח פי' קבר ולין זה לחחזק לימורת וכ"כ שוחל ומציב סי' הנ"ל, והוי רק לקבע לימורת יש' טומאה ברה"ר מהור לתך דלקבע כמ"ש בחוספחת מכרות פ"ו בהלה ברפ"ה רפ"ה חשמה שרלים ולפרדע לחר ברה"ר שפיקו מהור לתך ארוב מחלים ורוב שמא לפי' ברשות הרבים כמ"ש שם ובנמלת הלך לחר הרוב וכ"כ רש"י בחובות טו. ד"ה חלא מע' שרלים וכ"כ תוס' חולין כ: ד"ה דלימי' (וכן רוב מהני לפי' ברה"י כמ"ש שם ובנדה יח. ובנמלת וכו' וכ"כ תוס' בכורות כג. ד"ה נכלה וע' רשב"ח מיא פ"ג ובחוס' נדה כח. ד"ה ובבן דלתך רובא דלימי' קמן מהני ברשות היחיד) מ"מ לקבע טומאה ספק טומאה מהור ברשות הרבים וכ"כ רמב"ם פ"ח מחכות המומחות ה"כ. וקשה שהרמב"ם השמיט דין נמלת שהולכים לחר ברוב:

וגם יש לומר דלתך ספק טומאה ברשות הרבים מ"מ מדרבנן שמא כמ"ש תוס' בחובות כח: דמשה גזרו טומאה בבית הפרס לפי' ברה"ר דוקא בשהטומאה מבוררת חלא גולל הספק חלא בלקרקעי מהור לבל לם הפרש לעולם בספק לתך ספק טומאה ברה"ר שמא מדרבנן וכ"כ ר"ם הלוים פ"ח מ"ג ספק שהות לבל לרם אשת. לך הא טומאה בית פשרם לח גזרו בתון לחרן כמ"ש ר"ם הלוים פ"ח מ"ח בשם תוספחת ורמב"ם פ"ע משומאת עם ס"ת:

כו) אבל ברחה דחין לבתן לעשות לבחמלה ספק רשות הרבים, דשם כמ"ש לי: כי לחתו לקמי' דר' יצחי לחמר לפו הא מיא בשקיפחת דבהרת זילו מכילו וכן ספק רמבים שמיו מחשיב ה"ח דלתך דשיב ברה"ר מהור, כביבת לשחול חומרים לו לם מבלה לין לך הפשר. לם מבל הבי זה מצוכת ושוכת דחין נכון לבנוס לבחחלם כמ"ש ברה"ר. וכן פרש פ"ב מ"ד המזה משלח על רבים פי' ר"ם ורחים שבם ס"ם ברה"ר לע"ם שמי מהורים מן המודם סיו מקבלים הזה לחתם מן הספק. וגם הא בירו סומה פ"ח ב"ב וחוספחת מכרות ורמב"ם רפ"ח מחשיב שמרים ס"ם ברה"ר מפסח שעושים לבור בטומאה. וגם ופ"ד מביחה מקדש הט"ו פוסק רמב"ם דחמרי טומאה בבור ולח סוחרה לם בן בל ס"ם ברה"ר רק דחמרי ולינו סיחר גמור לבתן לפבנים לח עלמו לבחחלה. והבים הא מחה הוא רשום היחיד ופפיקו ממא:

כז) אך ברחה לפחיר דסבא פרי ספק בפיקא. ספק שמא בפקום הגדר לא פי' קבר בלל וספק שמא ברבות בימים בבר נרקב ובללם בל הבשר. והוא כמ"ש בפסחים ס. לימור לא הוי ולם חמנא לומר הוה לימור לבלמי'. ובחולין נב. ספק על ספק לא על וויד ני"ן סי"ג ומ"ך ס"ק ל"ב וכללי ס"ם לפ"ך הוה ס"ו. ולתך דבספק טומאה ברה"י לא מהני ס"ם כמ"ש בטהרות פ"ז מ"ד בל שחתה יכול להכנות ספיקות וספק ספיקות ברה"י שמא. לך י"ל דטומאת בתן לימצא מבן של טומאה רק בבל ספק לימור דלתר ומהני ס"ם וכמ"ש ל"ח ברבות יט: וכ"ב חפלרת ישראל להלות פ"ח מ"ב בומו סקי"ה דרק למבן טומאה לא מהני ס"ם אבל לפבן לימור צייני לחסור לבתן לבנוס שמא ודאי מועיל ס"ם במו לבל לימורים. וביונת בזה כי הוה ס"ק י"ח. ד"ה דחין דלתך דבנדה הוי טומאה מ"מ לפבן להסרה על בטלה חין דנים בה דין ספק טומאה ואם יש ס"ם מוחר. וב"ב נודע ביהודה מ"ב יו"ד ק"ב. ואי קשה הא מבור ס' טומאה גלמד בנדר מ. וסוסה בח: מסוסה והא סוסה לבטלה הוי לימור. בבר הקשו בן גוב שם ומהרי"ם שיק ב"ק ומיהן גוב הוה דסוסה לא בחבה חודה בלפן לימור רק בלפן טומאה בדבי ובטומאה אבל נדה לבטלה

לא הוזכרו בלשון טומאה וכ"כ שב שמעתתא ס"ת פ"ב. והכא הא לא לחתוך לישורא כמ"ש לעיל לות כ"ב. ולפי"ז כלחתוך, רוב הפוסקים סוברים דמהני ס"ס כמ"ש הרמ"א ק"י ס"ס דלא כצ"ך עם ס"ק ס"ד:

כו) וכיון שיש ס"ס מותר לכתן לממך על זה ולכתם לבית לכחלה. ולפ"ז דלעשות ס"ס בידים ולפי לפסור כמ"ש בחולין גג: ויו"ד כ"ז סכ"ח בסעק דרוסה לפסור למכור לגוי שמא ימכרט לישראל לף דס"ס הוא וכן בסעחים מ: בלרכה דחיפי דשבשה בחיפחא וכ"כ מהרי"ם מ"ב יו"ד סי' כ' וכתב דהוי כמבטל לפסור לכחלה וכ"כ מג"א חפ"ז סוף סק"כ:

ואמנם חום' זבחים שב. ד"ה נתברבו כתבו דלוכש מלא הכים בקליפי פרלה לם נתברב בשאר בנדים יכול להטיר מכל לחד מלא כסים ומותר מעשה ס"ס וכ"כ ר"ם ורלי"ם פרלה פ"ג מ"כ. וקי הא עושה ס"ס בידים. וים ליישב דבחמורים לר. מקשה ליבטל ברוב ולפי דמייתי בלפורחא דהוי דבר תשוב לבל מדלף בטל ברוב. ובלישור דבבק מותר לעשות ספק ספיקא:

וכן לעשות ספיקא דבבק בידים לפסור כמ"ש מג"א סי' י' ס"ק י"ת. ופי' ש"ע פרב שם ספיק מ"ז וכ"כ מהרי"ם בלי"ל וכ"כ ברי"ב מ"ת יו"ד מ"ג ד"ה והכא, ותמכם ז מחלוקם ספיקא בין רלי"ם ורי"ן מוכח בכלי לוית הפ"ם גבי ספירם בין השמשות. ורלי"ם לשיטתו גבי זמן בבי"ב דמיקל לעשות ספק דבבק בידים וכמ"ש בלי לוית פ"ג ופמ"ג חצל סק"כ:

וראיתי בתי לור לי מבעל שרי חמד סי' י' רלי' דלין עושים ספק דבבק בידים מבבוחם בל. שמעל מהו שמשיב ליתן וקיי"ל לחומרא לפי"ג דמי דבבק הוא. ולין משם רלי' דהתם בל הספק הוא על לבהמלה לי מוטר לעשות ק וכיון דלחשונים שהו ולל משמו להחירה, שליטו להחמיר כמוסס. ופי' מידושי לגבי שם שם מס שפ':

אבל היכא דהספיק בבר נעשה מותר להשתמש בו לבחלה כמ"ש ת' רשכ"ל סי' מלין ופי' תי"ל ומהרי"ם הגי"ל ופרי"ח יו"ד סי"ם לות ד' ופמ"ג יו"ד בין מ"ז סק"ב. ולף שבמרדכי יבמות פ"ד סי' כ"ל בשם ר' ברוך כ' דבשים וכן בשי' דבבק לין להשתמש לבחלה. עי' מהרי"ם הגי"ל שב' דכוונתו רק לומר שים מקומות שהלכו בשים לחומרא משום לזוה שעשו וכ"כ פ"ז יו"ד קי"ד סקי"ג דבשי' דבבק מותר להשתמש לבחלה וכן ליתה בכמה מקומות להטיר להשתמש בשים לבחלה. לבד הבית מליר תרי"ח בסוף הס' בחשובתו לזודע לחרוני קורפו לוסר להשתמש בשים לבחלה לבל המסקים רובם בכולם מחירים:

כז) אבל לין זה בריר דטומלה בהן הוי מבין לישור. וכמ' רשכ"ל חלק לי' סי' פ"ג דשמו דטומלה בהן הוי בשב טומלה וחלני בבשויות. ורלי"ז בחבני זכר יו"ד הסי' לות י' כ' דבק דשם בשוחל בן. וחמוה דמפורש שם דשם רשכ"ל שלמו ק. וכן נרלה מחום' הגי"ל דלין בית השרם בחול לענין בהן ולי טומלה בהן הוי לישור לין בשב להקל הל בספיקא דלור לחומרא לפי"ב דהוי טומלה וכיון דבית הפרס הוא רשות הרבים וספיקו עהור ורק רבבן נזרו לחכי' דבחול לל נזרו. ובס מבחה חבוך רס"ג מס"ק בדבר. וי"ל דבס חום' ני"ק הגי"ל מודים בבהן דטומלה היל בין שמפורש בחורה רק לענין טומלה. ובחלקה יוסב חלק לי' יו"ד כ"ם חולק על חום' ודשמו דבס נדם לבשלה היל טומלה וחס בן לל מהני בבל סי"ם דהוי ספק טומלה ברשי':

כח) אך כ' דלפי' לשיטם דטומלה בהן היל דין טומלה מ"מ בבל שרי דלף דס"ם שמל בשעות היחיד מ"מ בספק ברגיל מהור כמו שבחבו חום' פסחים ס. ד"ה וחס ושם פ"ב ד"ם ספק וכן כ' רמב"ם פ"ם מטומלות מת בילל בטילם בפל לבוד ומולדה וברדלם מלויים ספק מהור. ופ"ב - משום דפוי ספק ברגיל. ולף קשם דפי' לו לרמב"ם לפרש בשעם. (ומה שב' חום' שם ד"ה ספק דגם בפי' רלשן השעם דגרירת מולדם הוי ספק ברגיל. לינו יודע מה בין פי' רלשן לפי' שני דודלי גרליהו. ובמה פלינו). והבא מה המובל בלדמה קדוש למלה שגם הוי ספק ברגיל וקדוש לודלי דגרקב ובחבבל ולל בשאר ממנו בלום. וכן בחב ר' יונבן בפי' בריף שרוצין ליש פרק ג' דהבשר בבר גרקב במה שנים וב"ב רש"י נדה מו. ד"ה מנפח דבשר ליבא. ולף שבגרחשית רבה פ"ח חום' ג' ר' יהושע ר' יוחנן לחמרו שלוח של שרלה שהיל החולין לו שמו נסבוי במ"ם ספ"ג פרי"ח פי' ג' מ"ז סק"ל בשם מ"ל והוא מסקים לפולם. לף

מם נכך, דהא מולים זו לינה ממחתה כתוכל כמ"ם סוף פ"ח דתלנות ופ"ב מ"ח ומ"ג ומדיות פ"ח מ"ז וכמכ"ם פ"ב ממרים ה"ט דמחות מרוכם הקב לינו ממחת כתוכל:

כמ) וברחם סופר יורד שלי"ו כי' דמתו כתחלה כן שמחמת כזמן רב נמותו העלמות לבל תחר כך תחר כו שיכולים העלמות להתקייס תחות שנים, ומביא רתי' מהעלמות היכמות שביחזקאל שנתקיימו יותר מלתף שנה שהיו תפרים שכמלרים מט לקן ומפו כמ"ם בסנהדרין לב: וכן מנדה כד: לבא שתול תומר פעם תחת נכנסתי בקולים של עוג מלך הבשן ופעם ת' ממדתי בנגעל פיעו של תבשלוס וכן מירושלמי מוכח בתוס' סנהדרין יב. ד"ה שפיכר שבימי חני נתלה נלנולת תרוגה היכוסי והוא קרוב לחתם תחות שנה וכן רתי' מנדה סת. שבימי ר' יהושע תלתו כור תלה עלמות ותתרו שם שהוא הבור שתלה ישמעתל בן נתני' חלליס ונשתרו עלמותיהם כרכה תחות שנה:

והנה על העלמות היכמות יש לומר כמ"ם ביכמות קכח: תתרו לו לר' מחיר תן תוכיחים מעשה נפיס וכתו כן כתולן תג. גבי נקבה הטרס. והא דתכא שתוב. תן למדים מדברי תנדה שתיננה כפשוטה וכמ"ם תרשב"ת שם. ונלנולת תרוגה יש לומר רתי' ממקרה תעיסת דעלעת ויולא תן הכלל. ומ"ש מכור ישמעתל. יש לרק הבור כי' קדמון מימות ישמעתל תבל לא היו לותם העלמות עלעם תיי קדם:

ולכאורה תמוה דהבור של תלני ישמעתל כי' כמלכה כמ"ם ביומי' תת. ס. והוא בחלק שבט בנימין כמ"ם ביהושע יח. כו. שכנה לותה לפחי כמ"ם במלכים א' טו. כב. ומובדת זו שבנדה סת. היתה בפלג בית תורון שהיא בחלק תפרים כמ"ם ביהושע טז. ג. ה. וכן תקנה בספר לרן ישרתל להרי"ז הורוויץ בשם תרב כי' יוסף שווירן. לך לקי"ת כי כי' טוד פיר בית תורון לחרית בפרי יהודה כמ"ם בדברי הימים ב' כה. יג. תשומרון ועד בית תורון והיא ודאי בחלק בנימין שבכלל בתוך יהודה וכמ"ם בבניתת פ"ח מ"ב שלש לרלים לביטור וכו' מבית תורון וכו' וכמ"ם בשופת תלי ויש לומר שהיא קרובה למלפה וכמ"ם הרי' שווירן בעלמו בס' תכוחת הלרן לבוב 70 עלמות לפונית מלפה בערך ג' רבינית שעה יש בפר בית לתבילת ובתוך בפר בור גדול ותולי שם שפר על הבור של תלני ישמעתל ופירום בית לתבילת, משם נבלה:

אבל בשתים קיג. מבואר דעלמות מתקיימים מלות ותלפים שנים דשם תמר ר"ל תן מנחה תון ממקום בבדוק לה ותתרי' שם דשל דירד מבול לתרן ישרתל ומיישין שנשתרו העלמות שם וד' יותן שתולך ותמר ובלה כל ל"י כדוקה היא. משום דסובר לה ירד מבול לל"י תבל מודה ג"כ דעלמות מתי המבול קיימים בזמן בניה. וכן שם משם תחת מלתו עלמות בלשכת דיר הפלים ובקשו לגזור מומתה על יהושלים ממד ר' יהושע על רגליו ותמר לה כושה וכלימה לנו שנגזר מומתם על עיר תגומיו לי' מתי מבול לי' מתי נבוכדנלר ופרס"י שנתלתים בשתר מקומות וכתן תיכם נתלתים ופ"ב שהושבו כולם. ותי ניתת שעלמות בלים ונרקבים תתר שנים רבות, מה רתי' ממתי מבול ונבוכדנלר לעלמות שבדיר המלים שהם מזמן קרוב ופ"ם נהי דתיפוי מירושלים מכולם לל"י לה תיפוי:

ובחתים בעיר על זה ותירן דהשם ר' החשם משום פלם קטן נסכוי הכ"ל ומשום סומתה היסם דעלם כשמורה שעתה בהיסם תבל בזמן הזה שקוברים בסומק כמ"ם סוס' מ"ק ה: וסוף פ"ב דכתובות ליכה למיתם להיסם, ועלם כשמורה לינו מעתה בתוכל ורק רוב מנין ובנין והני ניתת שנרקבו:

ואין לתרן דהחשם ר' שם לה מפני העלמות רק משום מלה תרווד רקב שמעתה בתוכל וכמשה כמ"ם ריש פ"ב בתלנות ומיר פ"ו מ"ב ותולין קכו: וביהושלמי נזיר שם למתה ומשבים שנה המת מוזר למלות תרווד תחד רקב ונשתר תמיד הרקב. ותף דשם נקבר בכסותו לין לו רקב כמ"ם בנזיר נת. תבל מתי מבול ל"ל שמתו כשהו פרומים. דזה לי תשבר לומר על מתי נבוכדנלר דתיתה בנדה כו: דלת תמרו רקב תלת למת לשתופי הרוג דלת. ודוחק לומר דהשם בהרוג משום חשר כמ"ם רש"י וכחשר בעי' חשרון תבר כמ"ם רמכ"ם בפ"נ מטומתת מת ה"ד והשרם בעיר נת: ד"ה מת וחשבו כמתי ני"ב שמת לת יצת מהם דם לו משם מחר:

ועוד כשודאי מכרום לחלות להנאתן רגיל מרדכי פ"ב לג. דיש למחה שהעיר מה דזכחים הגיל ומהא דאחת שתול בקולית עוג וכתב דהא דירושלמי דאחר ק"ב שנה הוא אחר למלוח מרוד רקב, היינו הבשר אבל העלמות מלי להיות קיימים ותמיה דמיקר רקב בעלמות הוא רקב עלמות קנאה וכמים בשבת קנב: כל מי שיש קנאה בלבו עלמותיו מרקיבים, הייט שהעלמות נורמים רקבון הבשר. וחה נגד הפי' הפשוט ולא רלה מיש האחם סופר הגיל:

ל) **והנא** אין חשש על מרוד רקב דהא כל המחים נקברים בכסותם ואין רקב בכסות. ולפ שרשי גדס ס: דיש מלא כי לחם יש יותר מהרוד משאת אפי' בכסותו ומפי פני משה וקרבן העדה שכן דעת ירושלמי מיר פ"ו ה"ב. אבל תוס' גדס וכל הראשונים דחו פי' רשי' ונס הרמב"ם פ"ג משאלה שם ה"ד שחשש דאחם נקבר בכסותו אין רקב משאת כאוהל וכן כתב אחם סופר יורד ריש סי' שלו ותמרי יושר חלק ב' סי' כ':

לא) **וגם** נראה דהא דשיש משאת בגשום היחיד לינו אלא מדרבנן כשיש לאחיד פיש משאיר ה"ב ורמב"ם פ"ג מהלכים פ"ב וסוף הי"ג ותוס' גדה לג: דיה ורמינהו ורמבן כ"ב גה: דיה שפק שהחמירו בשהרוה וכ"כ מרדכי יבמות פ"ג סי' כ"ת. ותימה בשאלות פ"ד הל"ת דכל טומאה שלא הניח מגלח אין הכהן מוחר עליו והוא רק לימור מדרבנן כשיש רמב"ם פ"ג משאלה שם ה"ו וכ"כ בשלטל ה"ב וכ"כ לאחיד פ"ב שם ה"ו וכ"כ בשאלות רשאים סוברים כלל זה ולפ שמניח חוכ בדעת רמב"ם וכתב דיל דהוי לימור חורם מיש מכל הפוסקים לא גראה ק:

לב) **וגם** יש שיטת לאחיד פיש משידות המיו לאין מדאר טומאה כשיש בזמן הזה ופי דגול מרבבה יורד שפ"ב וכבר כתבתי בשלים בשאלות ה"ב סי' פ"ה דשיש לאחיד דאין לימור דאר לחם כוונתו רק שהיו חייב מלקות למה נפיש כתב דאין לחייבם הא אין מלקות נוהג בזמן הזה. וכן כתב בשיורי קרבן יהודי מיר סי' ה"ת דיה תכריז דלעולם הוי רק לפי דרבנן. ובאחרוני שרין גדה מ. דיש ודלמא כי גם ק בשם רים דבשרי אין לימור רק מדרבנן וכ"כ במ"ב סי"ע

ועוד כשודאי מכרום לחלות להנאתן רגיל מרדכי פ"ב לג. דיש למחה שהעיר מה דזכחים הגיל ומהא דאחת שתול בקולית עוג וכתב דהא דירושלמי דאחר ק"ב שנה הוא אחר למלוח מרוד רקב, היינו הבשר אבל העלמות מלי להיות קיימים ותמיה דמיקר רקב בעלמות הוא רקב עלמות קנאה וכמים בשבת קנב: כל מי שיש קנאה בלבו עלמותיו מרקיבים, הייט שהעלמות נורמים רקבון הבשר. חה נגד הפי' הפשוט ולא רלה מיש האחם סופר הגיל:

ל) **והנא** אין חשש על מרוד רקב דהא כל המחים נקברים בכסותם ואין רקב בכסות. ולפ שרשי גדס ס: דיש מלא כי לחם יש יותר מהרוד משאת אפי' בכסותו ומפי פני משה וקרבן העדה שכן דעת ירושלמי מיר פ"ו ה"ב. אבל תוס' גדס וכל הראשונים דחו פי' רשי' ונס הרמב"ם פ"ג משאלה שם ה"ד שחשש דאחם נקבר בכסותו אין רקב משאת כאוהל וכן כתב אחם סופר יורד ריש סי' שלו ותמרי יושר חלק ב' סי' כ':

לא) **וגם** נראה דהא דשיש משאת בגשום היחיד לינו אלא מדרבנן כשיש לאחיד פיש משאיר ה"ב ורמב"ם פ"ג מהלכים פ"ב וסוף הי"ג ותוס' גדה לג: דיה ורמינהו ורמבן כ"ב גה: דיה שפק שהחמירו בשהרוה וכ"כ מרדכי יבמות פ"ג סי' כ"ת. ותימה בשאלות פ"ד הל"ת דכל טומאה שלא הניח מגלח אין הכהן מוחר עליו והוא רק לימור מדרבנן כשיש רמב"ם פ"ג משאלה שם ה"ו וכ"כ בשלטל ה"ב וכ"כ לאחיד פ"ב שם היו וכ"כ בשאלות רשאים סוברים כלל זה ולפ שמניח חוכ בדעת רמב"ם וכתב דיל דהוי לימור חורם מיש מכל הפוסקים לא גראה ק:

לב) **וגם** יש שיטת לאחיד פיש משידות המיו לאין מדאר טומאה כשיש בזמן הזה ופי דגול מרבבה יורד שפ"ב וכבר כתבתי בשלים בשאלות ה"ב סי' פ"ה דשיש לאחיד דאין לימור דאר לחם כוונתו רק שהיו חייב מלקות למה נפיש כתב דאין לחייבם הא אין מלקות נוהג בזמן הזה. וכן כתב בשיורי קרבן יהודי מיר סי' ה"ת דיה תכריז דלעולם הוי רק לפי דרבנן. ובאחרוני שרין גדה מ. דיש ודלמא כי גם ק בשם רים דבשרי אין לימור רק מדרבנן וכ"כ במ"ב סי"ע

רליה משמו וכן כתב מאחת חגוך רשיי שפק היה דעת ר"ת. ולפ שחוס' שבועות ח. דיה כזר כי דדוקא לם נטמא כו ביום אבל נטמא לאחר כך לוקס זה קלי בזמן שפי' טהג לפר פרה. ופי' מחם כופר יורד שלים מקשה על רלכיד משמחות פ"ד הט"ו נטמא בו ביום כי מרפין מחייב ור' עקיבא פוסר נטמא לאחר לוחו היום הכל מודים שהוא חייב והיא קושיא רמכין מכיה כח. ויש לומר דבזמן ההוא הי' לפר פרה ולא שייך שמוסף טומאה על טומאתו אבל לא בזמיו. ולחמם בחמים דעיש לרלכיד סוף סי' רליו כתב דגם בזמן הזה הוא מדאור אך בנחל תבכיל חלק ב' 189 כי שפשוטו על הרמב"ם פיקר ושם נאחברו בלאחרונה:

ובאחם סופר לוית סי' כ"ג הביא דלאחיד בפרושו על חמיד כתב בשם ספר המקלטות דבניה שיש לשב גדה לא יכנס כהן לא יבואל ושיש שהמחמיד מאכרך ושמעו דגדה לוקקם לעבודה זרה ועיין למה שכתבן מוכיח ומזה הוכיח המים דדעת לאחיד שלפי' כאיו יש טומאה כהן למת מדאור. ויש לומר דכתב זה לשיטתו בחמים דעיש לאחיד אחר כך בשבחיו חזר בו ושפק לשקל:

לג) **וגם** בברכות יט: רוב לרובות יש בהם חלל שפה והוי רק לימור דרבנן. ולמעם שיטת תוס' שם דיה רוב וכ"ב ק: דיה ורומן ומיר יורד שפ"ב דאם כולו שחוט שמא מדאור. אבל דעת רשי' דאפי' שחוט מכל לד מיש אם יש חלל טפח חיכף טומאה רלוה ומוכן מדאור כמיש בשני יהושע ברכות שם דיה ח"ם וכן כתב מפורש רשי' שלין קכה. דיה ולי דכיש טפח חיכ שמא שמא חש"ג דקולית המת שחומה וכן דעת לאחיד פ"ב מפורש הייו ולדעתם אין כאן לימור דאור כלל. ולשיטתם מיש בשרוכין מז. בית הקברות טומאה דאור היא ורשי' כ' דשבר בלאו וכ"כ רמב"ם פ"ג מהלכ' הייג דכאן שנכנס לבית הקברות לקה. ועיין לעיר דמייתי אם אין כאן חלל טפח:

לד) **ואף** דאין לומר דכל טומאה דרבנן ספק מהור בגדם ד: הכא בטומאה דרבנן דייקא נמי דקאמי מדף וכ"כ בסף מצאם שכיר מפורש פ"ד ואחשר דלאחיד סובר דטומאה זו בטומאה הוי מדרבנן ובן אף בם' טומאה בבשר שיטר

מיהו. דהי לאפוקי לומר ק, דסח כאפרוח פ"ד מיים לימא לא המומחה מדברי סופרים ספק ממא וכ"כ רמ"כ מקוואות פ"ו מ"ז ד"ה וכן. ונ"ל דדוקא במקף מקולים דמיירי רק כמעלות בנדי פרושים וכמ"ש סוס' ד"ה ותכעית דכנגדי סם סתרן לפרושים ממש. וכ"ם ודלא כוונתו רק כמומחה א לבד יש להקל מאכל לח על הכלל ילת. ומ"מ הכא דהוי ס"ם יש לומר דלא החמירו כפים בריסי כמומחה דרבנן. ותסרי לקו נימא דספקיהו יל דוקא בחד דרבנן לאכל לח כחרי דרבנן וכמו שמחלק בכבורות כנ: בין חד לחרי דרבנן מומחה מ"ם דרבנן מומחה מסקים דרבנן ברוכה גזרו רבנן כפלגא ופלגא לא גזרו רבנן וכ"כ תוס' ברכות מו. ומגילה יט: ד"ה וכ' יהודה דחרי דרבנן קיל מחד וכ"כ כ"י ירוד סי' שיל כסם מ"כ. והכא יש תלמה דרבנן. מומחה שאין מכיר מלת. ועיקר דאכיד כהגיות כזה"ו. ורוב תרוטת יש כהם תלל עסת. כודאי יש להקל לקף ברעות סיסוד נפים הגיל:

לה) **ויש** להוסיף דאפי' לקו נימא שים כאן חוקק מומחה מ"ם בין שים כאן כמה ספקי פלוגתא, מהני גם נגד החוקק במ"ם ש"ך יוד כ"ג סקי"ח כסם מהרחי"ו וחק יעקב ספ"ז סקי"ו ונקוט יעקב מיב קפ"ם ומשנה למלך פ"ג מסיומתא לרעתם פ"ח ופמ"ג יוד יח ש"ך סקי"ח וס"ק ליד וסי' סיע ש"ך סקי"ו דכשביל החוקה לא יסמנם הדין. (ופי' ממ"ג סוף סקיומה לה' מסת בדיס המרה כספק תוים שכי להסוך דמקרי תקנם ותחזק תיסורת. ומוח נגד כל הפוסקים) ומי' סוס' כ"ב לב: ד"ה והלכתא. וכ"ם הכא כספק מומחה על פי מ"ם כתכני נמ יוד חסי"ו מוח כ"ח דנלמד מסוטה והוח ספק המעשה על ק לח יעפי' מיני ספק סדין:

לו) **ועל** פומחה גולל ודופק שלפי רבי נכתובות ד: סוח כסוי סתרוג וקרנים שכלנו וק כ' רמ"כ פ"כ מהרים המ"ו וכשירנו תהלות פ"כ מ"ד ור"ם סם (ור"ם כמוכות מערב פי' חתר ומוך יוד ססי"ם מניח רק פירוסו). כתב רמ"כ פ"כ מהרים סם דסוי רק מדרבנן וכמ"ם כ"מ דמה שכ' כחולין עב. וכל חתר יבא לרבות גולל ודופק לחמכחת כפלמח היח. ומי' מנחם חוך רס"ג דדעם רמ"כ דהוי דחי' חלת מפני שהיו מסורם נקבת קני לה דנרי סופרים לכל לא

חשבר לומר ק, דסח כאפרוח מ"ד מיים לימא לא המומחה מדברי סופרים ספק ממא וכ"כ רמ"כ מקוואות פ"ו מ"ז ד"ה וכן. ונ"ל דדוקא במקף מקולים דמיירי רק כמעלות בנדי פרושים וכמ"ם סוס' ד"ה ותכעית דכנגדי סם סתרן לפרושים ממש. וכ"ם ודלא כוונתו רק כמומחה א לבד יש להקל מאכל לח על הכלל ילת. ומ"מ הכא דהוי ס"ם יש לומר דלא החמירו כפים בריסי כמומחה דרבנן. ותסרי לקו נימא דספקיהו יל דוקא בחד דרבנן לאכל לח כחרי דרבנן וכמו שמחלק בכבורות כנ: בין חד לחרי דרבנן מומחה מ"ם דרבנן מומחה מסקים דרבנן ברוכה גזרו רבנן כפלגא ופלגא לא גזרו רבנן וכ"כ תוס' ברכות מו. ומגילה יט: ד"ה וכ' יהודה דחרי דרבנן קיל מחד וכ"כ כ"י ירוד סי' שיל כסם מ"כ. והכא יש תלמה דרבנן. מומחה שאין מכיר מלת. ועיקר דאכיד כהגיות כזה"ו. ורוב תרוטת יש כהם תלל עסת. כודאי יש להקל לקף ברעות סיסוד נפים הגיל:

ושישת ר' חד כשוי כתובות ד: ד"ה מד וסטורין מו: ד"ם מסיומתא דלם הגולל ודופק ממון נקבר כפל חנב קרקע ואינו מממא כאוהל חלח כספירם מן הקבר וכל הרחמנים לח פירשו ק. לק אי שכתב שממא חתר שפירם, ק דסם רבי מרוצין מו. ד"ם וממא וק כתב הסמטל חלק כ' 179 וכ"כ כמ' רשכ"ת סי' ממ"ו מוכח כנדק כהים יוד סוף סי' ממ"ם. חכל כספרי זוסח מוכח כר"ם הכלות פ"כ מ"ד סמ"ב ר' יוסף לר' חלימר דגולל חינו ממא חתר סריסה ומשמע דגם ר"ח פ"ל כן וכ"כ סוס' סוכה כב. ד"ה ולח וכ"כ רמכ"ם פ"ו ממרים ה"ד וק ערוך מפ"כ סמ"ו דדינו כקבר ומשמ רק כל זמן שהשם כתוכו. וקשה למה כ"י בגדק סניח הכ"ת דשם רשכ"ת לאסור חתר סריסה נגד ספרי ורמכ"ם ומוס':

ובטומאת גולל ודופק כתבו תוס' ברכות יט: וכתובות ד: כיון שאין כוד מגלח כשים כממני כוד נד. ורמכ"ם פ"ו מטומרות ה"ו לין כן מוכח. וגם יל שבריקבו בגולל והדופק ואינם עוד:

וריאיתי כתוב סמחיר להגהות ר' מחיר שמירת מלוכלין סי' מ"ב שסקשה על שימת רשי' ורשכ"ת דמשמע גם לחתר שפירם מוכחים מי. דמשני שמח יוכים וכי רשי' דאין בשל חיים מקבל טומחה, כח לם נשמה גולל לשם מקבל טומחה ומשמ לף חתר סריסה וכוי גם כן קרב כמקדיש. ונקיים דהח כל סטומחה מדרבנן כשים לעיל וחשם קלי מן סמורם:

ועיישש שאירן דשם כאשים קלי לרי יסמפל והוח לשיטתו מטיר חתר שפירם דנמולין סב. יליף גולל ודופק מהלכה למשה מסיני וכן דשם רמכ"ם. חלח לרי מקינח דלומד מקרח על פי הפום לסור חתר סריסה על פי מ"ם כמ' רשכ"ת תפ"ו כמו שחרב סוח תמיד כחלל דשם כמוכים יחד כחד קרח:

ואי אפשר לומר ק. ח) והכסף משנה כ דרמב"ם לומד כר"ש ומ"ל קרח אסתכח בעלמא. ב) לך נאמר דרמב"ם ס"ל כר' ישמעאל הא הלכה כר"ש מחברו. ג) בפי' המשנה ערובין פ"ח מ"ז מבית רמב"ם קרח דעל פני השדה כר"ש. ד) ובתוספות פ"ב מ"ד בפי' המשנה משוה רמב"ם גולל ודופק לקבר וקבר כמת והוא כר"ש. ה) במנחת חינוך רס"ג כתב גם ק דרמב"ם כר"ג. ו) בספרי אמת הכ"ל סיים ר' עקיבא לר' יהושע דס"ל דאחר שפי' מומר ואם ק גם דעת ר' עקיבא ק:

עה מי כל הדברים האלה יכולים לבנות בית שמירה סמוך לגדר ואין חיסור על מהנים לבנות ט:

חבלים בנעימים

חלק אבן העזר

סימן מב

לכבוד הרה"ג המפורסם מ' יונתן
איבשיץ יחי' דומ"צ בווארשא.

עי נכר שהלה כיה מי שהשחו מורדם עליו
לו נשחטים ונעשו לחתיכות בלה רבות טרם
שהי' לו היכר ממהה רבניס, הם יכול לחתר
הנשחטים להסוף החתיכות לו עליו לגרש לת
השני' ורק לחתר כך יתירו לו:

הגה כמורדם לין על מה לדון כי לדעת
גדולי החחרונים לין לריך מהה רבניס
וכן פוסק מר לחי בדברי יעקב סוף סי'
קכ"ז לוה כ' וכחכחי כזה בחבלים בנעימים
חלק כ' סי' ע"ח ומ"ש סי' ס"ו:

אך גם בנשחטים, מ"מ ולפי הם נשחו לין
לריך לגרש הם מהה רבניס יתירו לו
דנודע מ"ם בחשובה כ"י סי' י"ד דחרם ר'
גרשון הי' רק על חחלה הנשואים והם נשחו
לין כופים לגרש והסכים עמו המבי"ט. וחף
לדמ"ל לחי"ם סי' ל' סעיף י' דכופים לגרש
לחת מ"מ משמע דהי כשיגרש לחר כן לת
הרחשונה ויכול לדור עם השני' חף שנשחה
בחיסור. ולפי' לחשובת רשב"ל סי' י"ד ומלקח
מחוקק וביח שמואל שכחבו דלריך לגרש הם
השני' מ"מ הם רחשונה מקבלת גם כרחשה
מוחר לעש"ם שהי' חחלת הנשואין בחיסור. וכבר
נמי הם מהה רבניס מהירים הוי כחחרשה
רחשונה. ועוד עדיף מכחרשה, דהת חנלוי
מלחץ לחפרע שמהה רבניס מלחו שלת בהיות
כלל חיסור חשולם. וחף שולחי עשה שלת בהיות
שהי' לו להמתין ולישח ברשות מ"ח חין לקונטו
דחזלי בחר מעשיו וכמ"ש בשנחות סד. ורמכ"ם
פ"ב מהכח ופ"ב מהנחות:

ועוד נרחה דהת דכחב רמ"ח דטעין לגרש
לחת. הוה דוקח הם יש לו שתי
נשים רחויות והם יגרש לחת לת יהי' בלת
חשה וכן הת דחל"ם סי' י"ג סעיף י' הם
נשח כהוך ימי ההבחנה ממיד לריך לגרשה
משום שיכול ליעשת לחרת בפיתר. חבל הכח
בנשחטים שהינה חשה כלל והם יגרש השני',
יעשוד בלת חשה חסור לקנטו לגרש ולהניחו
ליד הרחוי שבדש ולת מלינו קנס להכשילו
בחיסור. והת שכ"ד שליד סי' נוחים על
המנודה שלת לסול לת כנו. שחני החם שהות
רק נסול מלוה בשב ולל חשבה וכיון שחנום
הוח על פי חכמים חין עליו עונש וכמו
שכחבו חום' שבת ד. ד"ה קודם נכי דדיים
ספת. ושוד דגם החם כ' בשרכי יוסף דהקנס
הוח רק שהים חחר לת יסול לת כנו וחחריס
יפרעו ויבדלו ממנו. חבל הם הוח בעלמו יכול
לסול חין יכולים לכעל חוחו ממשבה המלוה
כמו שחין ניזקים עליו שלת יעים חפילין וכלת
נמי דכוותם:

ונם נרחה דבשלמת חוחו יכולים לכוף על
הגרושין כזה שלת נחיר לו עד שיגרש.
חבל מה כח ביד יפה על כחשה חפי' חלו
נחמר לו דמוחר לגרשה בעל כרחה כיון
שנשחלה לו בחיסור מ"מ הם חשחמט ממנו
ולת יוכל לחת לה נם חין זה דבר שבלוי
בידו כלל. וכל זה לת נחמר חלת להעדפה
כי הדין עשוה שחין לריך לגרש פחלה ומפה
רבניס יחירו לו פחה:

סימן מג

להרה"ג הנ"ל.

עי חודות לים החסן ליעת חשה של חשחו
כחמרו שליונה מחונגת בכניח יסרחל
הכשרות. ופעם חחת בשובו לביתו היתם שלום
סנורה ולת פחתה לו ונם חומר שהית דעם
בניח נוי. וחין לו עדיס על דבריו:

פשוט שחין חופן להחירו על פי דבריו
לבד והם יהי' הבעל נחמן יחבעל
כל מרם ר"ל כי כל לים חשר יחסון להחפשר
מחשחו יחמר כהנה וכהנה:

ומ"ש כיה מרמ"ח קע"ח ס"ב שים דעה
דגם בזמן הזה נחמן הבעל לחמר
שחתה

שנפסח. יש לומר דמיירי שהיה הודיע לו שיש מד' ולו יכול הבעל לומר שמחמין בדבר לבל הבעל לבדו היינו נאמן. ולפי מ"ש בשחתי חשובה שקיים הבעל נאמן. דוקא שם אומר שרוצה דבר על מנת שלפי דבריו לפי הלה הלה חלה הומדנות חלושות. ובפרט מה שאומר שהיא נוהגת בבירות שמתם ולא פירש ומי יודע מה שם הדברים ומי' נודע ביהודה ח"א חאיש ק"ד ד"ה ואני אומר שכי מי יסמוך על הנאת הבעל וכו'. ונם הא שיש הרמ"א שאם יש לו קצת עתה היינו נאמן ובכלל כי מר שימים רבים קשה כיון לבינם:

ומה שכתבת כיש מדברי יהושע הלוי הירשהארן יחי' חשובה סי' ס"ו סק"ב. לין מפש כל סיום דשם כי' רגליס לדבר שהיא מוכרת על דת ובכלל לין שום רגל', כי מיש מר שלדריסתה היא על שם גוי י"ל שהוא כיש מלין גוי לו כי יש לה מפש וקיומ שממנת לפרסם מקום דיתה ומקבלת המכתבים על ידי אחר. ונם כישומות יפקב לא האיר לנפלא ליפת אחרת רק למניש ממנה שלר וכשום:

ומה שכתבת כיש רלוי מספר חסידים סי' תשי"ז דאם הבעל יודע שאשתו מוכרת על דת לין עליו חרם ר"ג. לין כל רלוי מפש כי העובדת היא לין אחד כי' לו חפש שהיתה חשובה בעיניו על זנות ועל ליסור נדה ואמר לחכם שהוא נוסק לקהל ולינם מלמינים לו. אמר לו החכם שילך למרחקים ויעלם לה נם ויקח שם אשה ויאמר לחכמי העיר כל הדבר שלא יפסרו עליו ליפת אשה אחרת כרי שילמד בן יפקב ביבמות לו: לא יפת אשה במדינה זו וילך ויפת אשה במדינה אחרת. ונם אם לא תקבל הנם לינו חושת. והנה מוכח מפש להיפך שלין בית דין מקלים לו כמ"ש שהקהל לא התמינו לו. ונם אם הבעל נאמן למה לזה לו החכם להרחיק נדוד שלא נם ממקום קרוב יכול לעשות נם. אפ"ל מפש דחכם ר' נרשון נחקן לעוכת פאשה לא יאמינו לו הכ"ד שהיא עוברת על דת ועל כן יתן לו החכם שילך למדינה אפש לין עוכ חר"ג וממילא לא חפי' לו החנדולם מלד הכ"ד שלא ניפעט עתו מדין של ר"ת בן יפקב ובודאי אם היא מוכרת על דת לא אפר ר"ת בן יפקב ועל ליסור זה שנוגע רק לו ולא לם נאמן בכלל ליסורים. ואפי' אם תשכנוי הבא לספרד חרם ר"ג רובן

שלקלקפתא דנברת. מ"מ כיון שהוא יודע האמת לין עליו במקום ההוא חרם ר"ג. ורלוי' שדברי ספר חסידים אלו מוכחים כיהושע מלכו לין העזר סי' כ' ופ"ש שמפרש שבמדינה רחוקה נאמן מפני שפש לין יודעים שיש לו אשה אחרת והפה שאסר הפה שהתיר כמו פפש לין כיוצי ונרושה לגי. ופירושו טוב מאד:

סימן מד

לכבוד ידידי הרה"ג סיני ושר"ת

מ' יהושע הלוי הירשהארן יחי'

רב במונטריאל.

על דבר שלחתו. נכון בעל פום שהוא קיפפ רגל ויוצא נקב שלו נפה נכרית אלל הכומר על פי חוק המדינה ואמר שילדה בת נתנייהו נכ"ד האשה ונאה. והוא חפץ להיות עמה בלימות ומבקשים לסדר להם קדושין ומנומים כי אם לא נהיר אותם לו בלחש ידוע יתר וילחו מן הדם:

הנה נכיר הדבר כאותך שאסורה ולין שום לך להקל לך יען כי הרב הנ' השואל שלח לי קונטרס נדול ופלפל בהכמה במקורי הדינים השייכים לענין זה. לכן אמשיך תשובתי על דבריו:

א) **במשנה** יבמות פת. כהן אסור ליפת ניורת וכוי זונה מן התורה כמ"ש לין זונה כאלמנה לגלה ניורש וכו' ואפי' פחופה מפלם שנים הוי ליסור דאפי' בס ס: ר' שמעון בן יוחאי שהתיר מניח רלוי מקרא היאו לכם ורבנן דחי דהתם לנפחות ואם האיסור מדרבנן לין רלוי ממה שכתוב בתורה. ואף שיש לומר על פי מ"ש מ"ו בכמה מקומות דדבר המפורש בתורה לין כח ביד חכמים לאסור ובניה ר"ש בן יוחאי רלוי מהאיו לכם דמשמע להיתר ולכן לין ליסור נם מדרבנן. אבל דבניה שם אי: ר"ש אומל מניח רלוי דאיסור ניורת מדאורי' מ"מ בן יוחאי ורבנן דפליני נקרלי:

ב) **ומעמי** האיסור. ה) מחפש אום שנפעלה כמ"ש רש"י שם ושוד. כ) לפי שנאמר בן הנויים הפמופים בימה כמ"ש פום'

סת. דיש אין ורוצים שכניהם ילני זוגים.
ג) ות דהוי נזרם הכתוב כמ"ש תוס' סנהדרין
סב. דיש ותוך וכשכיא יבמות ס: דיש תמר
שכתב כמ"ש בקונטרס שם. מקרוי דיחזקאל
ומדתר הוא ותחת יחזקאל ופירש וכמ"ש תוס'
הכיל דיחזקאל מסמכי תקרוי וכיכ רבכיא שו.
גמר נמוכי לם מסיני עד דתחת יחזקאל
ופירשב וכמ"ש מפנים י: וכן כתב ריטבא
ס: דנזרת הכתוב היא דנקרתא זונה תסי'
פתוחה מכח שכם ובקרא דיחזקאל תסמכתא היא
ונמוכי לה דפטולת דתר. ונרתה להסביר הדבר
כמו שכתב הרוייק שופטים יח. ת. בשם מרנוס
ולכיכ נתה משכב תחר נקרתא זונה ובכתי
שהיא אינ משם נכרי הוי זונה ותין נכון
לכתן לקתתם:

ג) **ומשורש** דתיסור זה מן התורה ברמכים
פיים מתיסורי ביתם כיתי מפי
השמועה למדנו שהזונה התמורה כתורה כל
שתינה בת ישראל וכוותנו ניורת כמ"ש היש
ומשוי תותה לזונה נמורם יהודים. וכן כ' בהלכה
ג' תפי' פתוחם משכם הותל ותינה בת ישראל
היא זונה וכיכ פיים כיו כהן הבא על הניורת
סיו חללה וכיון שכתתים כ' שתולה חללה
דתכא תם כן בכא כוותנו חללה תן התורה.
וכן כתים שפך זונה כגון שפך ניורת או
שפך גרושה סוי שפיקע דתר ולא הניח שפך
תולם דתכא וכן בתי שפך תלל הוי ס'
דתר. ומה שכתב בהיית שניורת היא כזונה
כמו שכתרנו. שפי' כמו שכיתר פיים היא
שהיא כזונה ישראלית, וכיכ היכ פיים היא
בדתם שרתלית דתפי' פתוחה משכב תינה דכרי
קבלם חללה שהינו תמורם בקרא וכן כתב
היא שמואל פי' ס' שקיל וכדתי זה שכ'
רמכים תפי השמועה למדנו. וכיכ שריטבא
יבמות ס: דיש והא דתתם רמכים ניורת
פתוחה משכב פסולה תן התורה משום זונה
וכיכ בשם ספר התרומות. תבל כדף טו. כ'
שריטבא לפיתך דתתם רמכים דהוי מדרבנן.
וכן מלינ פיים היש דיש וכתב שהרתם
תדברי הרמכים דלא תשכח חללה דוקא חללה
(ולא בפתוחה משכב) וכיכ שיוני קרבן
יהושלמי פיח סיב דרמכים סיל דתר. ותמנם
שהרתם הפנים שם כ' דשיתם רמכים דהוי רק
תיסור דרבנן תבל זה מוקשה וגנד התורה:

ד) **וכן** כתב ריתכיד פתי כיב דניורת לכהן
תתורה מדתר. וכן כוותנו פיח סיג
תשמועה למדנו שהזונה התמורה כתורה כל
שתינה בת ישראל וכוותנו ניורת כמ"ש היש
ומשוי תותה לזונה נמורם יהודים. וכן כ' בהלכה
ג' תפי' פתוחם משכם הותל ותינה בת ישראל
היא זונה וכיכ פיים כיו כהן הבא על הניורת
סיו חללה וכיון שכתתים כ' שתולה חללה
דתכא תם כן בכא כוותנו חללה תן התורה.
וכן כתים שפך זונה כגון שפך ניורת או
שפך גרושה סוי שפיקע דתר ולא הניח שפך
תולם דתכא וכן בתי שפך תלל הוי ס'
דתר. ומה שכתב בהיית שניורת היא כזונה
כמו שכתרנו. שפי' כמו שכיתר פיים היא
שהיא כזונה ישראלית, וכיכ היכ פיים היא
בדתם שרתלית דתפי' פתוחה משכב תינה דכרי
קבלם חללה שהינו תמורם בקרא וכן כתב
היא שמואל פי' ס' שקיל וכדתי זה שכ'
רמכים תפי השמועה למדנו. וכיכ שריטבא
יבמות ס: דיש והא דתתם רמכים ניורת
פתוחה משכב פסולה תן התורה משום זונה
וכיכ בשם ספר התרומות. תבל כדף טו. כ'
שריטבא לפיתך דתתם רמכים דהוי מדרבנן.
וכן מלינ פיים היש דיש וכתב שהרתם
תדברי הרמכים דלא תשכח חללה דוקא חללה
(ולא בפתוחה משכב) וכיכ שיוני קרבן
יהושלמי פיח סיב דרמכים סיל דתר. ותמנם
שהרתם הפנים שם כ' דשיתם רמכים דהוי רק
תיסור דרבנן תבל זה מוקשה וגנד התורה:

ה) **ואין** כתב ריתכיד פתי כיב דניורת לכהן
תתורה מדתר. וכן כוותנו פיח סיג
תשמועה למדנו שהזונה התמורה כתורה כל
שתינה בת ישראל וכוותנו ניורת כמ"ש היש
ומשוי תותה לזונה נמורם יהודים. וכן כ' בהלכה
ג' תפי' פתוחם משכם הותל ותינה בת ישראל
היא זונה וכיכ פיים כיו כהן הבא על הניורת
סיו חללה וכיון שכתתים כ' שתולה חללה
דתכא תם כן בכא כוותנו חללה תן התורה.
וכן כתים שפך זונה כגון שפך ניורת או
שפך גרושה סוי שפיקע דתר ולא הניח שפך
תולם דתכא וכן בתי שפך תלל הוי ס'
דתר. ומה שכתב בהיית שניורת היא כזונה
כמו שכתרנו. שפי' כמו שכיתר פיים היא
שהיא כזונה ישראלית, וכיכ היכ פיים היא
בדתם שרתלית דתפי' פתוחה משכב תינה דכרי
קבלם חללה שהינו תמורם בקרא וכן כתב
היא שמואל פי' ס' שקיל וכדתי זה שכ'
רמכים תפי השמועה למדנו. וכיכ שריטבא
יבמות ס: דיש והא דתתם רמכים ניורת
פתוחה משכב פסולה תן התורה משום זונה
וכיכ בשם ספר התרומות. תבל כדף טו. כ'
שריטבא לפיתך דתתם רמכים דהוי מדרבנן.
וכן מלינ פיים היש דיש וכתב שהרתם
תדברי הרמכים דלא תשכח חללה דוקא חללה
(ולא בפתוחה משכב) וכיכ שיוני קרבן
יהושלמי פיח סיב דרמכים סיל דתר. ותמנם
שהרתם הפנים שם כ' דשיתם רמכים דהוי רק
תיסור דרבנן תבל זה מוקשה וגנד התורה:

ו) **וביאור** קו' סיים מפונמיית ומירון
התוס' סות. הייט סקטן
דכמתני' דסכת ניורת הוי זונה מדתר וכגמ'
פיו רק מדרכנן נתרו כשניו תפי' לכתן ולמד
מיד תף רכנ לו נתרו משום זונה דנשוי לו
מפקרי, ותין כוונתו להקשות דתם לו מפקרי
נשוי לו יתכן מיש כמתני' דניורת הוי זונה,
דתם כן לו יוכן מיש הייט דלתניי ניתן
דתל נויה לו תייב משום שתין הזתת מתיתם
תחריו וכניורת יש תלל דסיש הקושיא במקומה
דתת לו זנתה כלל תלל תם זה לו הקטה
כי תם נמשום דתין תיסור תורה תו תמרו
רנכ דנשוי לו מפקרי תבל למתני' דניורת
תטרה תורה משום זונה ודתי שיומם תורה
דמפקרי, תלל קושיתו דכמתני' משורש דסוי
זונה מדתר ונפיו תיתם רק תי דרנכ. וכמ"ש
דהקושיא רק לרבנן. ולכתורה מקטה תל רבנן
רק מפיו ולא מתני' דהכא דהיו דתם רבנן
כמתני' ותם כן תין לקושיא זו שייכות כיכתות.
ופי' לכייט להקשות תל רבנן נמתכתם פיו:

אך סיים מקטה תל רבנן נם מתני' דסכת
דתתרה דקרא תנה זונה וכו' לו יקטו
קלי תל ניורת וקטה כיון דלכתן כמתורה כם:
ילף זונה ככרים מישראלים ותם כן לף
שנשגיידם לו שקט ממנם שם זונה ולמה לריך
קרא

קרא על גיורת. ועל זה כתב הסמ"ק שם וכוונתו לפיים דנמצאי מייבי שלא ינשא ועל זה צריך קרא ובכל מייבי מהני:

ז) **ומה** שנתן מר על מיתון חוס' ביתכן שנניחה מוחרת מדתו ובנילוסה לשארם. הפלתה זו ליני יודע מה היא דכיולא ליתא בש"ס ט: לישנא דרך מחטא דתו וזנוח דרכך. ויוסר מזה בשמועה כה: לתני זונח נכריה לין כהן לוקה לף שניורת לוקה משום זונה כש"ס בשמני וכש"ס חוס' משום דעל ידי נשואין הוי קיחה וחילול:

ח) **ומה** שהקשה על רש"י יבמות מו. ד"ה כהן שכי שנשבלה מקודש. הא נשואם משלש לא שייך זה. זו כוונת גליון רמקיל שליין לחוס' הנ"ל והייט שחוס' הקשו ק וכתבו משום שנשופים בזימה. ומ"ש מר רלי' מרין יבמות שפירש נדף סא. ודף מו. שנשבלה דוקא לין זה כלי לק נמוקי יוסף אלכו להשמיק שמיד פרש"י בשמני:

ט) **ואשר** כתב כ"מ שהחמיר סופר להיש חלק לי' סי' יד כי ניורת לכתן הוי רק רבני קבלה. ואם ק היה דתו. שפיר בכוונתו. דדעת רוב שאינם חסורה משום זונה לרי' חליפא ק יפקא בקדושין מג. ואפי' בכור שלא נשבלה חסורה מדברי קבלה דיחזקאל והייט שהוא מדתו הלא שהיו משורש בקרא דהא כתב ק לדעת ר"ה ור"ה חומר ק שמיו ר"ה דהוי מן החורה לף היכו משורש. וגם מה נמ"מ בגדון זה לף לפי הוא מדברי קבלה, הא דברי קבלה כדברי חורה דמו כש"ס נדרים יט. ותמניים י: נמרא נמיל לה ותחא יחזקאל ותסמכי לקרא וברין שם בשם ברזים ימי השורים דברי קבלה ואינם לריכים חזוק וברין חולק דלא מקרי דברי קבלה אלא מה שנאמר על פי נביא. וק משמע בניסין ז. כלילא מנק דאסור אמר לי' מדבנק לי' ר' חסדא קרא כתיב בסר המלנסת. כרי דניק אינם כדבנק. וכיל רמבין בשורש הסני לספר המלות מה שכתוב בנביאים בדרך כלוותה דבר חורה היא ומביא ברכה מניני בנמי שלמדו מקראי דיחזקאל ודנים גם מדברי חורם ממש. וכיל בהגיה מרדכי סוף מ"ק סי' תחקליד מונח בניי אינו הקיבד בשם ר"ת דדברי קבלה כדברי חורה הוי וכיל רמ"ם ס"ק סי"ם כי דהא דיחזקאל הלנק דום הוי דתו וכיל אין אינו ברפיי סקיב וכיל סוכי אלא מגילה ה: ד"ה חזקי דספק דברי קבלה להחמיר בשל חורה ופי' פתיחה כוללת לפמ"ג אינו חלק לי' לוח ר"ת שמסופק כזה:

י) **ואפי'** כהן נשל מום קדושתו עליו ואוכל בקדשים כמו שלמדה חורה (לעיל כה. כב.) לאם שלקו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל. ועשלה על חוס' חענים י: ד"ה דבר שמביאים דאוכל מקדושין גב. והא מקרא מלא הוא. וכן לפנין חומאם וכשם פסולות כמו שכ' בחורים כהנים לעיל נמי אהרן לרבות נשלי מומים והיו קודש. קדוש יהיו לך לרבות נשלי מומים. וק בשבועות יח: כ' ישמעאל ורי עקיבא דרשו ק ומפורש שהוא מן החורה. ובייף רים שלבות מומאה ורמב"ם פ"ג מהלל ר"ה הולילו מלישור מומאה רק חללים. ואם ק נשלי מומים בכלל כהנים וכיל כ"י שם נשל מום מוחר וכן מור ושם יורד שמ"ג ס"ב. ועי' כ"י תה"ד סי' ו' בשם ר' נסרונאי כהן שנשא גרושה קולנים רחני חלנסומיו שלא יוכל לישא כשיו אבל נאישור גרושה הוא גם בשומו. וכן כתב מנחם חגור כש"ו לוח מ' דנשל מום חשור בשבועות מדתו:

יא) **וכן** נשל מום חייב בשחיטה כפים כמו שכתב בשערי שופטים כח. ס. שברכת כהנים כאיה בשלי מומים וכן בחענית כו. ומוס' ד"ה אי ומנחות קט. ד"ה לא. ועי' עיין חוים קכ"ח ס"ק כ"ו שכתב ק מלד שברכת וכבר הקשו עליו:

יב) **והא** דחמרי ניבמות מו. דכהן פסח בשעת ניורת שהיו בקדושתו וק פשק רמב"ם שפיר מ"ב היא ושכן המאר סי' ס' סעיף ל' לף שכוח לוכל בקדשים כשפורש בחורה מלוח חשך. וכל נשל מום קדוש. משעם כיון שחשור לבא בקהל לין בו קדושה החוג לגבל אין משיין ליחום כוח חשור בכל ליחורי כפונף כמ"ם בים מלוי לפ"ם שם:

יג) **ובחלקת** ממוקף סקי"ח כתב דנשל מום פוי כאי ומוחר ליטמח לשמים (ומה שכ' שם דמוחר ליטח גרושה וחללה. כוונחו לניורת שנשבשה מישראל וכן ניורת חללה) ועל פי דבריו מסופקים הש"ג חוים קכ"ח לשל סקי"ד ודנול מרננה לי נוטח כשיו. לכל דברי חלקת מחוקק חמוהים שסיוכר דכל

דכל כעל מום לאן כו ליסור לישנא והוא נגד הספרא וגמ' סנהדרין והגירסן הלמיתי כפלוס דכא הוא כמ"ש בכים מחיר:

יד) **ומעם** הדבר דכעל מום מוכר כתב ני' ריש פ' טומאה משום שאוכל בקדשים. ורש"י מצאתן בספרא ריש אמור כי מעם זה ועוד שבניו כהרוגה. ומהריך רפ"ם כי מפני שהוא זרע לחללן. ועי' מג"א רס"ב שכיו בקטן לאן מ"ם וקדשתו משום דליכו כך מכודש וכ"ל דאף דכעל מום נם כן ליכו טובר מ"ם יש כו רבוי וכיו קודש מצ"ב בקטן וכמהא מוכח רפ"ם כתב דתכוך פ"ל דנם בקטן יש וקדשתו משום שאוכל בקדשים. ויש לדחות דכיוכת התוך ככעל מום הוא משום וכיו קודש:

טו) **והא** דכהוליות יב: דכמי רבא מצית שלמתא מה בהלמנא ומסיק דאסור ולילף מדכי והוא וקשה מה שבא כאן גדול מכאן הדיוט ולמה לא לאמר מהיו קודם לפני כעלי מומים. אך נראה דכיוכו משום שיש לומר הדיוט שהני דקדום קדושת הגוף מרחם ואינה כעלה אף שהוא כעל מום אבל כאן גדול דקדושתו מפני שנתמנה היא רק כל זמן שעובד וכשאיכו יכול לעבוד כעלה קדושת כהוכה גדולה וכמ"ש מוסי יומא יב: ד"ה כ"ג כפס הירושלמי דכאן גדול מתמנה כפה ומסתלק כפה. ואף דאיתא כמכני' מגילה ט: דכאן בעבר אסור לעולם כבל דיני כהוכה גדולה וכ"כ רמכ"ם פ"ז מאיסורי ביאה הי"ח ופ"ח מעבודת יוה"כ ס"ג, שמי כאן שעבר שרחוי עוד להיות כאן גדול אבל כעל מום קבוע גרע דאיכו לו למילף לעבוד:

טז) **אך** קשה למה לא מכיא ראי' מנזירות כמ"ק יב. והנראה לרבות כאן גדול כקריבה ושריבה ומיהו משום עשה דומה לא תעשה כמ"ם כרמכ"ם פ"י מטומאת צרעת הי"ו. וצ"ב שים בו כל דין כאן גדול ולא מיתר כהלמנא אף שזה דבר שבא על רשות אין לריך קרא שעושה ושורש שהיא מלוה:

יז) **ויותר** קשה מה בעי רבא, הא מפורש בהוליות ריש פ"ג כאן מצית שעבר ממעיתו ואחר כך חמא מכיא שר כאן גדול ומיירי שעבר מחמת מום או זקנה כמ"ש רמכ"ם שמיו מטגנות הי"ז וכפי המפרשים. ואם הוא למיכ קרבן כאן גדול כודאי שיאסר בהלמנא. והלחם מצאתי מקשה מהיכ פוליג כרמכ"ם הדיכ. ופשיט שהמקור ממצאתי זו וכמ"ש מפלרם ישרמל. ולאן לומר שרבא מפרש למתני' קאי ביוס הכפורים שהרחמן חילק בו פסול חם נחמנה מחתיו ונקרא כהן שעבר, מדת דדיכו מפורש לאחר כך בהמצאתי יא: לאן כיכ כהן משמש לכהן שעבר וכו' ופ"ה למתני' דהכא ריש פ"ג לא מייירי כו. וגם דבמתני' שני כהן משית. והכהן המתמנה כיופ"ה לא נמצא כמ"ש בירושלמי הוריות פ"ג סוף ס"ה וכפר הכהן אין לי תלה משום וכו' מרובה בנדיס מניין וכו' מניין לרבות אחר המתמנה ת"ל וכפר הכהן כמה הוא מתמנה לכן דקסרין וכו' כפה. וכן כמ"ה אחרי פ"ו ל"ה וביומא יב. כמה מהנכיס לומר, שבודתו מהנכתו וכ' תוס' ישנים דנכנית שני לא בי' שמן המשחה. והרש"ם מצדיק כפי' על הח"ה כתב שלי לשבר למאחו קודם שלין מיחים שני כהנים נדולים כאחר משום חיבה:

יח) **והנה** מפורש בהוליות דכהן נדול שנלמנא לף שהוא ממית מוהלע וכעל מום אסור בהלמנא. וכן כהן כעל מום בזמן הזה שהוא ממת מה נושא כפיו כמ"ש בתוית קכ"ח סעיף ל'. ופשוט דלף שלחכ"ד כפ"ה מנזירות ריין שבי דכהנים בזהיז לוכס לסורים מן החורה לממתות למת. ריינו משום שממחים בלל"ה ומחוללים ומומדים הם כמ"ש בנזיר מב: לבל לסוריס מס"מ בנשים סטולות וכמ"ש רמכ"ם פ"ב מאיסורי ביאה ס"ג מי שבא בזמן הזה ואחר כהן לאי לם בעל בגרושה לוקה ועל כן מה שכתב מר דיש בכהן זה להקל מפני שהוא בעל מום, הוא דבר בעל דבא כל הכהנים בזמן הזה פסולים לעבודה דהם ממחים ומ"מ מוהרים על כל לישורי כהונה ומס גדיעות וקללת נוספת עליו על ידי סמוך אחר בו:

יט) **וגם** יש לומר שלם נמצא בעל מום אחר שבניה שמרות אין ליסור מום מל על ליסור ממת מה שהוא עליו מצוה. וביבמות לב. אמריכ דמומחה מלה על מום דהוי ליסור מוסיף לענין לכילה לבל מום על ממת אין ליסור על על ליסור לם לא מלו בנה אחת. ואולי יש לומר דבעל מום מוסיף על מומחה לם ריב מקבל ממחים דמומחה דחוי בעבור:

כ) **ומה** שהעיר כ"ת למה השמיטו סריף וכרמכ"ם וסמור מ"ם ביבמות שם: וקדשתו

וקדשתו דפנו. הגה כש"ע ה"ש סי' ו' סעיף ו' הביאו וכן כת"י שם כשם רמב"ם בשתיהה כהן שנשא גרושה החרים לותם וכל מי שיבא בתרגא לתות עמהם. ומה שהם השמיטו לק"מ כי זה מלתא דפשיטא בכל המלות וכמ"ש בכתובות פ' עשה שיבה ולינו עושה וכו' מכים לותו עד שהלך נפשו. וריה ו. לזהירה לכ"ד שיעשוך ורמב"ם פי"ד ממעשה הקרבנות הט"ו כיצים לותו עד שיקריב וכן בכ"ק כת. מניין לערלא שבלו לו ימיו ורבו מסריבה בו ללתת וחבל בו שעשוי ורמב"ם פ"ג מעבדים ה"ה. וכן פ"י מכלתים הכ"ע הרוצה כלתים של חורה על חברו וכו' קונן לו וקוברו עליו מיד, ומשנה ערכין כ"ו. בניעי נשים כופים ורמב"ם פ"ג מגירושין ה"כ וכן כי חנוך סוף מלוה ו' וכלל גדול בכל התורה לכל האומר שיבטל מלות עשה שבופין לותו כ"ד לא שים כח בידם עד שיקיימנו. ועי' רמב"ן בשורש הרביעי מספר המלות שכ' בשם הרמב"ם לפי' בדרכן מכים לותו וכו' וכתב מגלת לסתר דהיינו לא ממלן לקיים. ונם ליק כיון דהא דנפנו מוקי ביבמות רק לר' מנחם בר' יוסי ורמב"ם שלינו פוסק כמותו משום הכי השמיטו כמ"ש מנחת מנוך רס"ם:

כא) **ואשר** בן מר בקונטרסו לנדד להקל בכהנים שבזמן הזה על פי תשובת רשד"ם ה"ש הביא המובא בבאר היטב ה"ש ס"ק ו' וסקיב ושבות יעקב חלק ו' סי' ל"ג דכהנים שבעיו הם רק בספק כהנים. אין לדבר מזה כלל כלל כי הם הקילו רק בלישור דרבנן ובדיעבד כעובדא דרשד"ם שבי' בשבוי שים לה עד מפי עד שהיה עהורה דשבוי דרבנן ונם הי' שם ספק ספיקא. ון בשבות יעקב בחלוקה לכהן דרבנן שלין לכופו לגרש לותם לבל בלישור דלורי' הכא כי מפורש שם לליסור וכמו שכתב הרמב"ם המובא למעלה. ונם לפי' בדרבנן רוב הפוסקים חלקו עליהם. ומה שהביא כ"ת ממשנה למלך פ"ג מעבדים ה"ח דמחלק בין הוחזק לו לא שכתב דהא דכהן שנשא לשה הלסורה לו דנגדי' לי' לף שליבו כהן מיוחס היינו לם החזיק עלמו בכהן ומשיה נגדיון לי' מפני חזקתו והכא גמי לא הי' נודע כלל שהוא כהן. לינני רואה כל קולא דהא זה יוסר מחודש ימים שהניד והודיע מכהונתו וכי הרמב"ם פ"ל מה' לישורי ביאה הביא לם הוחזק על פי עלמו שלשים יום הודנים. והבלתי למעלה דרמב"ם פוסק דכהן נזמן הזה לוקה של מדוסה:

כב) **ומה** שהן מר מפני שמחיימים להמיר דת לם לא יסדרו להם קדושין וים לנדד להקל ולומר חנא בליסור קל כדי להציל מליסור חמור:

הנה בקדושין כה: נבי יפת תואר לתמרי מיסב שילכלו בשר חמותם שחוטה ולא יהכלו נבלות. לבל לין ללמוד משם כיון שלמדו יפת תואר חידוש הוא. ובערובין לב: רבי סיבר ניחא לתבר דליעבד ליסורא קלילא ולא ליעבד עם הלרן ליסורא רבה ורשב"ג חולק ורמב"ם פוסק כרבי, שם עושה החבר ליסור קל ושל ידי זה יגלל הב"ה מכל מכשול. ונניעין לת. החירו לשחרר לת בשפחה כדי להציל מליסור זנות. לשמ"ם רמב"ן ודין שם דלם לינו עושה למובת העבד לין ליסור לשחרר לין מכלן שום רלוי. ולרשב"ל שחולק על סברת א כתב משום מלוה דרבים שלני וכי לשחרוני רבים מליסורא וכמ"ם חיים מ: סוף דיה כופין ונם דלא פשטו דהוו כלישים כמ"ש שם חוס':

כג) **ומדרי"** מינן סי' ה' מוכח ברמ"ה ה"ש ס"ג סעיף י"ל החיר מינקת מופקרת להנשק להסיר מכשול וישמרנה בעלה ולמד מהא דניעין. וחמה עליו בת' רעק"ל סי' ל"ה ד"ה והנה דשלני שפחה דהוי רק ליסור שמזר המירו לדחות לו זה כשביל להגלל ממכשול זנות לבל במינקת דהנזדו כשביל שנוגע להתינוק לין כח להפקיע זכותו לפי' כדי להסרוני מליסורא. ויפלא מלד דלחדיכה בשחרור הוי הפקעה ממון הלדן לבל מינקת לולא נזדו חכמים החמם דילמא ליעברה ומיעכר חלבה הוי ספק נרמא וחמם דמוק ולין זה רק מלד ליסור דרבן ולא הפקעה זכות ודבר שבין לדם לחבירו:

כד) **ומעובדא** דמהרי"ו מינן לין לפי' לנדון דיון דשם סי' לשחרוני מליסורא ולמנוע מכשול רבים. ונם שלני שהם דכל ליסור מינקת הוא כשביל תינוק הילד ויכול לומר מי לפשי בחינוק חכמים כיון שזו היא תוכחו שלמו לו חמיר דחם וכ"כ לחם סופר יו"ד שכ"ב. ונם שם ליקף מהרי"ו מינן החירים וסניפים לחרים, ונם לין הכל מודים לו כמ"ש ביו"ד סי' י"ג בד"ה לפי' לם נמלה כשם הריב"ש שלין לחזק לתקוע הנחורה. ובתשובות בית יוסף סי' מ' חולק על מהרי"ו מינן:

וכן מ"ם ד"ח ורמ"ה לה"ע קט"ז ס"ח בשם מהרי"ק אם נמצא על הפטי' דמוכר לכנסה אם יש לחוש שהלך לחרבות רעה. התם משום שמוכיח על דעת כ"ח וכ"י בעלי הדעה השני' שנמחבר כמ"ש הגר"ח שם:

והא דכתי' לא"ח ס"ס ס"ו מחלוקת רשב"ם וכ"י אם מוכר לחלל שבת אם יש לומר כמרה ושם סי"ד פוסק להקל. כ"ש משום דלא פשט כמ"ש כ"י ומנ"ח סקכ"ח מצל"ב שכח:

כה) **וברמ"א** יו"ד של"ד ס"ח מביא בשקי מהרי"ל קל"ח דמגדן לפני אם יש חשש שעל ידי כן יגיע לחרבות רעה. ושם כ' דעת מכש מחד לשחוק ולא לגדוה והביא רש"י מכתובות סג: אמרה מתים עלי וכתב רש"ם בשם רמב"ם דכופין תופו להוציא וכ' ב"י סי' ע"ז בשם תשו' רש"ם העתיק כדי שלא תגיע לחרבות רעה וחלק עליו מהרי"ל דהתם שייך טעם רמב"ם בגט מעושה דהוי רצון משום מלוה לשמוע דברי חכמים. ובחמת כתי' רש"ם פוסק גם משום תקקינהו רבנן לקדושין. ומהרי"ל כתב רש"י דמגדן ואין משניחים על יציאה לחרבות רעה מקדושין שם. שאמר רבי בשעת פטירתו שר' לחי שמחיגהו לבירחא דסניא על ירח דניס בשבת ופטיר ושתמוד כדי להורות הלכה שלא יתנגו משום כבלכה לף שיש חשש שיתחתדו. וכן כתב רבינו חלק ת' קפ"ז וביש"ם שכותב כלשון מהרי"ל ממש ונראה שהעתיק דבריו לף שלא הזכירו. וכמ"ש יו"ד של"ד סקי"ח חולק על מהרי"ל וכן בדרישה סקי"ח כ' דמהרי"ל מיין שמונח גם בש"ך סקכ"ג חולק עליו. ועי' בט"ז שדוחה ברש"י ממאמר רבי בקדושין. ובחמת שיש לומר הכוונה שם להפוך שרבי החתונן על זה שר' לחי גרש לשמד ולא נכון לעשות כן וכן מלחתי בשם רחום יתיר קמ"ל שכ' פי' זה. ועי' פ"ז שהביא רש' להיפוך מקדושין כ: לחרי נמכר נחולה מהי לו דלף שעשה כומר לפ"ז חייבים לפדותו מכ"ם שלריכים ליזהר שלא לגדותו כדי שלא יחיר (לפלא על החתך שלא הביא לך דנחולה הה' לו וגם לחיני יוסף למה לא מנלה הרמב"ם כחנין המלות. ועי' בח"ב בהר פ"ח בא ולחר הריני נמכר לף אחה נזקק לו ואם כן יש לפקפק על הקל ותומר של הט"ז ולחמס יפלא למה לף מקקים לו ועי' בדרכי יוסף יו"ד סי' רכ"ה לום ר' שפלפל נזה). ולחני לפ"ז סייט דוקא שלא לעשות מעשה ולגדוה כדי שלא לגרום תרבות רעה לאל חלילה לעשות מעשה ולפדר קדושין דמוכר על לפני עור וכמ"ש סוס' כ"ם י: ד"ה דאמר דיכולל המקדש גרושה לכהן מוכר על לפני עור:

כו) **ועי"ש** כיד שהול יורד שליד שכתב שלף לחי' מרבי שלמר בעת שטירתו כמ"ש כ"ם ס"ב מפומלם לרעת כ"ע דלמיכם שמוך למיתה הוא בכלל לא בשמים היא ויפה לאמר. ומה שהעיר שם רחי' לרמ"ה מציטין ו. שטוחטוחו של ר' זכרי' שלא חם לגרש היאך ומכטול. ושמוה דלחדרבה משם מוכח להיפוך דהא ר' יוחנן החליטן עליו למה לא חשב החולחום ושעטיד. ומכואר שלריכים לרחום לח הנולד. לף לין גם רחי' נמורש דשלחי לחם שהי' נוגע להללח כל יכולל. ומה שהביא עוד מברכות סג: לחרי יבנה מזכח וכו' ויכפרו כולם. לין רחי' דחלילה שחשבו על כך ונלמר רק בשיהן ריחמת בלשון מלילה ושפלנם:

כז) **וכן** כתב חשכין חיג קפ"ח שלין מחיצים ליסור משום ליוס המרם מייש שכ' ולא משני שחד שמד שהרחי' שלא כדין שהיה מוכרם היתה לפי העדיום וכו' וכ"כ חתם סופר להי"ע חלק ת' סי' ל"ם וסי' ל"ו וכ"כ דברי מלכיחל מיג קמ"ד. ואפי' מי שלדד להחיר ליסור בשביל מקנח בניו הקטנים שלא יממנו ויחנדו בנוים, הוא רק ביסור דרבנן ורק ביסור שהוא לשעה משם ת' חכל לא עלם על לב חדם להחיר ליסור בחמידות כגדון זה שכבל שעה יעבור הכהן בחי' זונה וכמ"ש סוס' נישין יז: ד"ה זנום לחלק בין ליסור שהוא לשעה ובין חי' פולם וכ"כ רין יומח סב. דנבלה לף שהוא ליסור לחו חמור מחי' שכם שכסקילה, מפני שעובר הרבה פעמים על כל יום ויום. וגם כליום להמיר דם, דבר רמוק מחד שיעשה כן ויל שמנוח בשקר וכמ"ש בשבועות מ. שביד ליום דגזה ולא עניד. ושהקט הדבר ולא יחמר:

חבלים

סימן מה

ערב יום הכפורים תרצ"ג.

לכבוד ידידי הרה"ג הנ"ל.

על קו' כ"ח על חי' חוס' יבמות סח, ד"ה חין ועי"ז לו: ד"ה מקום יעוד, דנכריות חינה חסורה לכהן מה"ת מקום זונה רק חמר מנחניירה, ל"ל למה בקידושין כח: חמר רב נחי יפת חוחר לכהן הוחיל ותשחריות ניחה רחשונה חשחרי ניחה שני הח חי' זונה לח חשחרי כלל מחחלה ומחחיל רק מחה נניחה שני:

א) יפה הקשה וכון מר לפ' מקנה סח כב. ד"ה נרש"י שלח ילחלנה שחמה כן ון הק' נפ"י כח: חוד"ה נניחה, וכחמח הם דנכרי חוס' זה נסוף הרכוב שכ' דחיסור ניורח לכהן לח חלינו שהחיר והיינו כשיטחם דחין חי' לכהן לפני הנירות. וזה חעם חיכח דחמרי דחמ"ה לח שייך הוחיל ותשחריות:

ב) ואין למרן דליטנח קמח ס"ל כשי' רש"י דניחה רחשונה חסורה נניוחה, רק חחר הנירות הוחרם וטפיר חמר הוחיל ותשחריות, ולח ק' כיון דחנניירה מה לריך היחר ליטרחל, חי ריטב"ח חשום שלונה מחניירה כרלן וכוי כנרי חריות. זיל חדח דהח המ"ד הוח רב והוח ס"ל ניהו מכום פ"נ היו (חוכח נחום' כב. ד"ה שלח) דניחה רחשונה חוחרה נחלחמה חיקף. ועי"ש נחו' שהקשו על רש"י חחים נסנהדרין כח. חמר נח יפ"ח היחה וק' דהח סם רב הוח נבל המיחרת ורש"י ס"ל כר' יוחנן נירושלמי סם דפלינ ואוסר, וכן ק' מ"ש כ"ח פ"ח ממלכים ה"נ דחמ"ח פוסק רחנ"ש להחיר ניחס נחלחמה שלח כר' יוחנן חשום דנמ' סנר הכי נסנהדרין נני חמר, ואין רלוי דהח רב לשיטחו חמר ק:

וגם חין זה כדור דכן היח שי' רש"י כחי"ח כ"ח ט"ו סקי"ח דגם רש"י ס"ל דניחה רחשונה חוחרה נניוחה רק כוונחו כחי"ח רחנ"ש שלח יעשה כן נפיחני רק יכניסנה לניח וכ"כ סגי' ד"ה חוס' שלח ילחלנה:

ג) אך פשוט לקי"ח דליטנח קמח רב ס"ל כרבח נחחורה כח: דגם נניוחה כהן לוקה חשום זונה, ולישנ דחמרי יש"ל כחנ"י סם ולכן לח חמרי הוחיל ותשחרי דחי' זונה לח חשחרי עדיין:

ד) ויש עוד, דאין הפי' הוחיל ותשחריות חשחרי כמו נכל מקום, רק לר' יוחנ דגם כהניס יעלו למלחמה כמו שמוכח מחנחי' סוטה מג. חלמנה לכ"ע נרופה וחלוקה לכהן הדיוט חינם חוזרים חשוכני המלחמה וכ"כ רש"י שמוחל ב. כג (כ) וכן כ' מחנוך חקכ"ה שלח לירוח מהחויניס נמלחמה שכ' ונוהנח מלוה זו נוכרים, וכן סם חקס"ו וחקס"ז ויל חהי' לך מחוץ למחנה ויחד חהי' לך כ' ג"כ שנוהג נזכרים ולח כ' שמלוות חלו נוהגות רק ניסרחלים ולח נכהנים ולוים. וח"כ פ' יפ"ח קחי גם על כהנים ופשיטח לנמ' דניחה רחשונה חוחרח לכהן נגד יהו"ה, ולכן כיון דההחלה חוחרח לו. גם סיפח והנחחם לל חוך ניחך קחי עליו ומוחרח לו וכמו דס"ל למעלה נני שפחה דחינו מחלק שחני כהנים הוחיל וריבה נהם מלוות יחרות, ואיכח דחמרי ס"ל כרוב הרחשונים דכהנים חינם יוללים למלחמה כמ"ש נחכלים נעזימים ח"נ סי' קל"ב וס' יפ"ח לח נחמרה על כהנים ומ"מ חם פ"ח מקרח הי' כחן גם, ניחס ל' מוחרח מטום יהו"ל ועי' מרדכי נימין ספ"ז סי' חל"ב:

ה) ובעיבך הקר. לי' מס הפשיטות דלי"ח הוחיל ותשחרי נכני חסורים דהח ניבמות ו: חמרי הוחיל ותשחרי נכ' חסורים נחשח חח וחחות חשה וכן נמלורע ונפל קרי ותמנס החם נחו נחחד. חכל חין מפורש דחם הם וחי"ז דלח חמרי הוחיל ותשחרי וכמנן חכרחם סי' פ"ח סק"נ כ' דחפי' נכני חסורים זה חחר זה שייך כן, (והחי"ם חוי"ח סי' ס"ם מפקפק כזה) ל"ל הכח דהוחר נניוחה לכהן חי' ניחח נכרים נפרהסיח כמ"ש רמנ"ח וריטנ"ח יל דחשחרי חח"כ נם חי' זונה:

ו) ויש להעיר למס חמרי הוחיל ותשחריות הח דמי למחני' הוריות י, חשחו עד שלח נחמנו וכו' וכחוכוח מה, דחמרי' חשחני נוסף והכח נמי הח נר כקטן שגולד דמי ותשחני, ונרחה דחשחני חמרי רק חם דנים על חוחו הנוף שנשחנה חכל הכח דחין דנים על הניורח רק על הכהן לח מהני ס' חשחני לו יל כמ"ש רלנ"ן סי' נ"ח דכנקנה ניורח לח חמרי דכוי כקטן שגולד:

סימן מו

לכבוד אחי הגאון הגדול מ' ישכר בעריש אבר"ק בעגדין, מחבר ס' דברי ישכר.

על תודות המנוה תלמוד ר' יצחק הורמייל מווארשא. שנחווכתו בהלכה הגיון הק' מסוכמתוב עם מר אחי. ודבריכם כתובים על ספריכם, תכני נר תכ"ב סי' ע"ז ודברי ישכר סי' קליו וקלין:

א) **הנה** כ"ג כתב דכתאת שעל הנעשה סיו בשולי מסדרים שתי לותיות .U .I רלשני סיכום שמו, הוי סימן מוכחק כמ"ש בניסין כו: נקב יש בו כדי לוח פלוני ולוח לי עדיף מנקב, דנקב לכד לינו גם סימן לחלפי שם לומר שנעשה כמקדש ומ"מ נקב כדי לוח פלוני הוי סי' מוכחק. ולוח לי הוי סימן לחלפי כמ"ש בפ"ד ממשכר שני מ"ח המוליח כלי וכחוב עליו ק' קרבן מ' מעשר. מכ"ש דאם לוח לי היה לגל לוח לחתת כמו הכח .I עומד לגל .U דהוי סימן מוכחק. ואמה כ"ג על נודע ביהודה חלק לי תה"ע מ"ג שכחב דכחונת שסיפס מסומנת בר"ת שמו ושם לנשמו דהוי רק סימן לחלפי:

והאבני נר חולק עליו דנקב כדי לוח פלוני שפיר הוי סימן מוכחק, דהנקב הוי סי' לחלפי כמ"ש בנמ' לכל נקב בעלמא לא מספקא לי' סימנים דלוי לו דרכן בני דלי סימנים דלוי הי' נקב לבדו מועיל. לכל הפירש ר"ת שמו על כחונתו לינו סימן כלל וכל לדם רושם כן ודומה לחוורי וסומקי ולרוך ונוך, וט"ש שכחב דהוי סי' לחלפי, הוא רק מפני שסי' רושם שמו ושם לנשמו. ושם לנשמו נוסף על שמו הוא דבר יתר שלא כדרך הרוב. לכל הכא לא הוי סימן כלל. אלמי לנו הי' רושם מצורם שמו ושם מנשמתו כמ"ש בקונטרס ענונות שנעשים יח סי' ע"ל:

ב) **והנה** מה שכחב לכני נר רלי' בנמ' דשחם נקב הוי כימן לחלפי. חפורם כנגדו בכני סי' י"ז (ווארשא לה:) בשם המיטור בחלמר עשירי דמ"ח בנמ' לכל נקב בעלמא מייני שליטו כלד לוח פלוני רק מכ"ש כלד חיכה פלוני לכל לא קלי על שחם נקב, דליטו סימן כלל וכן כ' במ' כ"ת סי' פ"ח דנקבים נקלף שביחי עוכא ולוחם סי' כלל וכ"ש

נמ' חפעמי ילחק להגי"ר ילחק כורחין מהחכורנ סוף סי' ז':

ומיש דלח רלי' מנוסף ביסודם דהחם כי' ר"ח על שם לשחו גם כן. לין לחלוק זה כל מוכן דמה נפ"מ לחם הר"ח מדמיים על שם טוי שלו לו על שם לשחו. ומ"ם הגלון דכל לחם רושם כן לח שמו כר"ח. לחמ לכל לא כל לחם רושם ר"ח ללו. ומ"ם מקוכרם מנוכח. לין מפש כל ענין לנדון זה ושם מיירי כמד שכוכיח שם מפשמח המם:

ג) **והביא** כ"ג דכרי חלקח מחוקק י"ח סקמ"ב דכמו דחייסיק לשחלם מפשים גם למכירה ולחנדה. והקשה נודע ביהודה קמח לה"ב ליב לם כן מה מעליותא לכים ולרנקי דלח מועלי סוף סוף שמח מכר לו לכד וחירן שהחמ"ח כחב זה לשיפח חשובח כי' דלי סימנים דרכן לחף בכים ולרנקי חיי"ש דכמיק סימן מוכחק ניותר ולכן חיי"ש גם למכירה ולחנדה. והקשה כ"ג דבקונטרם ענונות סוף סי' י"ז לום קמ"ח הביח בשם כי' דכדבר סמופקד לח חיי"ש לשחלם כיון שחסור למסור הפקדון לחחר ולדברי סנויב מה בכך ניחום לחנדה. והביא עליו הגלון מסוכפשוב כי החלקח מחוקק כחב זה מדעח עלמו לכל הכי כחמח לים לי' חשם דלחנדה כלל. ולין זה השנה כי מחבר קונטרם ענונות הוא החלקח מחוקק ושפיר חמה כ"ג לשימחו חה מועיל דין דלין השוחל רשלי להשחיל הא חופשים לחנדה. ועי' למח לדק סי' קי"ו שכחב גם כן בכי' מפני דלין השוחל רשלי להשחיל לכל הוא סובר דלא חיי"ש לחנדה והביא רלי' מכים ולרנקי כמו שמקשה ט"ש על חלקח מחוקק, ומ' ל"ל מוכח ל"ב בקונטרם בל"ל לוח חכ"ח וממנה לין קו' על חמ"ח פי כגרחם שהלמה לדק נדשם לחכי שפירש בחמ"ח וטשפט חמ"ב על הקונטרם:

ד) **ומה** שכחב כ"ג להסיר מקום לירוף שלשה סימני כלים של הנעשה והביא עליו רב לחד, דבכלים לא מהני לירוף סימנים. נודלי רבים כמה במחירים גם בכלים לירוף סימנים כמו שכחב מר לחי. ומ"י בהגהות חכם לבי שכחו שקיל דהחלקח מחוקק ס"ק ל"ם שכחב כחשר דלא מהני לירוף סימנים מ"ח בסי"ק מ"ג חר כו ושם מסיר גם בכלים לירוף סימנים:

ה) **אך** יש לדון על רבינו .i.u דהא מיירי לבני יוסף בן שמעון כמ"ש בב"מ כ: מיירי לבני שוירי וביבמות קמו: מחלוקת תכיי וחכמ נבי יצחק רים גלותא דודאי יש בעולם עוד מקומות בריחוק מזה הנמצא כלא תינכו ממקום זה רק ממקום אחר ובריכים לדון על כל העולם והוי הומקו וכמ"ש בים שמואל יש מקומו בשם פרישם דלריך לידע שלין נשולם שוד אחר ואפי' לבי"ם המולק, היינו משום דשם לריכים לדון רק על יושבי המקום ההוא והעד העיד שהוא ממקום ההוא משל"ל בכה דודאי הוא מעלמא:

ו) **אך** נראה דלריך נבי יצחק רים גלותא פוסק כרבא וכי רא"ם ניתין פ"ג סימן ג' דמשום עגונה סני חדא למיבותא ואפי' הומק אם אין שיירות מצויות מומר. (ובקצה לחלוק הרא"ם בין גם דיכולים לכתוב גם אחר ובין אם מתעגן המיד, מה הביא לבני ביבמות קמו: רא"י מגם ורבא דדמי משום כבודו דאבוה דשמואל סוי למה לא אמר דנבי יצחק שהי משום עגונה). וכן כ' ב"י פ"ק בי"ו וכ"כ בחשובות הגיל סגדר מרגליות הא"ע סי' מ' וסוף סי' י"ג דאם אין שיירות מצויות אפי' הומק מומר. והכא שה עבר דרך הנהר שהוא נהול מדינות פולין ופרוייסין והשומרים שומרים שלא יעברו שם הוי אין שיירות מצויות וכ"כ בי"ו סי' י"ז (דף לג:) בשם חשובת רא"ם דאין שיירות מצויות אלא בשוקים היכא דמהנו כיחנא או בי דינא דר' הוא שהכל נאים שם לדון וכן כ' בת' רא"ם סי"ם י"ג בשם מהרי"ם אלשיך:

וגם אם יש הכא סימן מוכחת אפי' בחרמי לגיטותא הומקו ושיירות מצויות מומר כמ"ש בניתין כו: ר' אבי נקב יש בו בגד אוא פלונים וכמ"ש רמב"ם פ"ג מגירושין הי"ח ורא"ם שם פ"ג סי' ג' וכן כ' ב"ן שם שחי שפחים:

ז) **וגם** אפי' יש כאן רק סימן אחלמי מומר ומשורש ממש נדון זה בחכם לבי סוף סי' קלייד דעל ידי סימן אחלמי מקרי לא הומק וחיל דאפי' אי מיירי לבני יוסף בן שמעון מצוי דאין סי' מוכחת. היכא דבני בן שמעון במקום פלוני יוסף בן שמעון והיה אחרת דלא שכיחי שייכחא ולא הומק כאחר דשייכא אחפא ובנדון דידן כך הם הדברים שיהא כיוצא והוא מקום דלא שכיחי שייכחא

מחמת מורא של הנרפחים שעשה מירוס סי' וסחם יהודה ונליל כעשה מירוס דמי וכך אחרת שהוא על הספר הוי כיהודה ונליל ואין שיירות מלויות וסמכינן על רוב המלא לפ שאינו סימן מובהק ולא חיישי' לאחר וכו'. ואעפ"כ בחשובות הרי"ם מרגליות סי' נ' וסי' י"ג חולק עליו וכן נשב שעתחתא ז"ן סי' כ'. הגל בחשובת ר' משולם שם דף כ"ו כ"ו סי"ל כחי"ל וכן סמך עי"ז בח' נשם מי' מהי"ע סי' מ':

ח) **ותימה** על ר' הומא דמשום לבני שיירי למה לא מהני שלשה סימנים שבהו שם שמו ושמה ושם העיר. וכן ר' אבי אחמר אי סימנים דאי מהני סחם נקב. למה לריך הנקב ולמה לא מומר אפי' בלא נקב הא שמו ושמה הוי סימן אחלמי ובחשובה שכסוף ס"ט הרב סי' כ"ח (דף סג.) מקשה כן ומחרן והדבר לריך ביאור:

ט) **עוד** כתב כ"ג להחיל בנדון זה כמו שכתב מהי"ם חיי קלייב שהם נתנב חיים ח' נדרך שהלך שם ואחר כך נמלא שם חיים מת מלינן שזה הוא כשהנב ואחרי כלן נמלא כלן ח' והכא נמי מיום שנתנב ר' יעקב אורבייל לא נשמע שנשבע חיים אחר ועי"ב אחרי' שזה הוא בשבע וכזה הסכים גם בחבני נזר סי' ע' וסי' ע"ג ומ"ש כ"ג הטעם משום כלן נמלא כלן סי', הוא כמ"ש רמכן יבמות נבי יצחק רים גלותא לך נשב שעתחתא ז"ן פ"ב כתב עשה כמ"ש מהריי"ו דאין ספק מולית מידי ודאי והי"ב כיון שזה ח' בודאי על הדרך שנמלא הרוג אין ספק מולית מודאי וכן כתב בחשו' ב"ח סי' ע"ב דבשובדא דשלחי הלולת ביבמות קמו. כיון דהנעל ח' ודאי בתוך חופתו והאחר הוא ספק אין ס' מולית מידי ודאי וכ"ב ע"ז סי' י"ז פ"ק כ"ב דודאי הוא הוא שידענו שהלך לשם כי יומר אלין כמי שהלך בודאי לשם ממה שאחלה בספק על בתני:

י) **ובשב** יעקב אחי"ם סי' י"ח הביא ראי' ממחלוקת רבי ורשב"ג בפסחים י'. בשדה שאבד בה קבר ונמלא בה קבר דרבי אמר הוא הוא ורשב"ג אמר אינדק כל השדה וקיי"ל כרבי. ובנודע ביהודה חיי אחי"ם סי' מ"ו חולק עליו וכ' דהלכה כרשב"ג. ונראה דאפי' לרשב"ג הכא מומר. ח) לפי מה דאיתא בנכורות כה: בשלמא שדה דרכה למיקבר בה כי

כי היכי דקבר כם הלי קבר חיגם לחבירתה ועל ק הכא שתין דרך בני אדם שיכבסו בנהר גם רשב"ג מודה דאסרי הוא הוא. ב) גם יש לומר פה רשב"ג אמר רק מיבדק והייטו כיון דאיכא לברורי אז מכריזין אבל אם אי אפשר לברר אינו חושש לאסור אם האשה לעולם. ג) וגם כתבו תוס' פסחים י: ד"ה מפני ודייק מי דאיכא שום רגלים לדבר רשב"ג מודה ליכי ואם כן הכא אם יש לפני שום אומנין שהי רגלים לדבר שזה הוא יפקח לורמיי"ל. וגם מצוה שהוא הלך בנהר זה שגם לא חזר לביתו הוי רגלים ולאו נדולה כמו שכתב נריב חיית סי' ל"ז ואין רשב"ג חולק. וגם בשב שמעתתא ס"ז פ"ט מביא כשברא ס"ל אין שיעור מליוות. וכן כ' בשעו' ר' חיים כהן לחפוקים אסיי סי' כ"ז ועי' לי להסיר כמכיים:

סימן מז

וקדשתי אבותם

שי"ח מרחשון תרפ"ח.

כוך פטה מולה כחוניני. אפקא כנות ישראל למתות אחר בעליהן נלקחו לנכח כמלחמת המולם ולא שבו וחם תרכם עפרה שנה שאחר זכרם ואין ספק שהרגו כמלחמה והלכן כשחה על דמם אבל אין כל עדות ודאי על זה. וקול דמי האומללים לופקים מד אחי חענוה ולא נוכל להחפלם והמלוה להביא עלה כדם מה לעשות להחיותם ביום שידובר כהן:

א) **הנה** ודאי כיון שזה יית שגם שברו ולא נשמע מהחנשים הרבים ההם כל ידיעה ולא כחבו לנשותיהם. חומדת נדולה וברור שהרגו שאלו היו חיים היו מודיעים על ידי מכחבים ליפה הם שבכל המדינות יש פוסטה ומילינרף. ומה שלא ברשמו שמותיהם עיי כמפלה בספרי מתים וכרונים כעמוסיהם. אין זה ראי', כי מודעם היא ואת שבמלחמת עולם היתה רבה העזובה. ללמוד ולא סדרים וכשדם בלבה רושית:

ואומדנא נדולה פדיפת מרוב. ואלי מכיי ע. דשתול דסיל דאין הולכים כממון אחר ברוב אמר אינא דאמרי אפי' לר' אחא דסיל נמל השוחר בין הנמלים וכי כידוע שזה הרגו ושודם לו שמוליאים ממון על ידי חומדנא וכמ"ש רשכ"ם דיב דהוא דכיון דהוא עומד בלדו מולין כהר חומדנא וכן כחבו תוס' כחובות ס. ד"ה זבין ורא"ם סי' מ' וכחשר כלל ס"ח סי' כ"ג. ומביא רלוי מכ"ב נת. מבואו לקברה דחביכן וכו' אמר להו כולהו נכסי להאי ניגהו וכו' ודבר זה יש לו סיוע מדברי קבלם מאב החכמים אשר לוה לחת לה כילד החי וכ"כ כלל ע"ח סי' נ' וכלל ע"ו ס"ם ל' וכלל קי"ח סי' ו' וקי"ל ק כחו"מ סי' ע"ו סעיף ד' ושי"ם בנחיבות המשפט סק"ב וכ"כ כסי' ס"ם סעיף י"ו. ואף שכ' בסי' ס"ו ס"ם כומן הזה אין לדון כחומדנא. לך נחחתי חנונם סק"ם כחב בשם שבות יעקב ממשו' מסרים לנשיך סי' מ' ומבואר בנרשוני סי' ל"ח דכחומדנא נדולה דנים גם מחם. וכחרים רלי"ב סכ"נ כמוכר שור ונמלא נעצן שתין הולכים אחר הרוב אך אם הקונה רניל לקנות רק לחריפה מוליאים ממון הכא נמי כל האנשים הללו היו רניליס לכחוב מכחבים לבני ביתם ומשפחתם ואה לרבע מעדיה מרובא שגם כחבו הוי חומדנא שעדיפא מרובא:

ב) **ואין** לומר דכאיסור אשה אים לא סמכינן על חומדנא וכמ"ש רמ"א אהע"ז סי"ח מ"ב בשם מהרי"ם מרוטנבורג שתין הולכים כענין קדושין אחר חומדנא והוכחות המוכיחות שלא כוונה לשם קדושין, זה אינו דשם המעשה כמפורש כחשובת מיי' אישות סי' ו' דמה שאמרה שלא נחכוונה לשם קדושין אלא לשחוק לא הוי חומדנא דמוכח דים לומר לאחת בכל דהו ניחא לה. ודברי מהרי"ם מפורשים בכי"ק ק: דמקשה יכמה שנפלה לפני מוכה שחין חיפוק כלא מליא דאחזחא דשכי לא קדשה פלמה ומי אמן שהדי דניחא לה בכל דהו דאמר ריש לקיש מב לה למיחב מן דו. אבל חומדנא מוכח מהני גם כאיסור אשה אים. ורא"ם דמהרי"ם פלמו סי' תכ"ו מוכח כב"י אה"ע סי"ם קי"ם כאב אשה שהמיר כעלה מוחר לכל אדם לקבל ניסה אלא מדעתה דאמן שהדי דוכוח היא לה לדברי הנאונים שפסקו יכמה שנפלה לפני מומר כלא חליצה משום דאחזחא דהכי לא נחקדשה. ואי ניחא דכאי"ת מחפידים כחומדנא, אין רלוי מאיסור יכמה לשוק דשם מהני חומדנא מפורש כאי"ת. אמנם שתין שי"ח אין אי"ח ליכמה וגם כאשה אים מועיל חומדנא. וכן כאשם לבי סי' קליב כשתין קדושין כ' דשם שאחזה אחלה אחחלה שאחזוהו לשחוק

אינה

לינה תומדנה מוכה. תכל לית עלה על הדעת לומר דכתי' ליה לית מכני תומדנה:

ג) **ומפורש** במחני' ניסין סה: היולת בקולר ותמר כתבו גם לתשמי יכתבו ויתבו וזו תומדנה היא כמ"ש בכ"מ קמו: מלן מכא דתויל בתר תומדנה ר' שמא אמר ר' שמעון שוכי שרשתו כי ליהן הגע תלת שמעון מרדש ודתגה שכח ולית אמר תנו ולדעת ר' שמא לף שלינה תומדנה דמוכח מכני. ותפי' לר' נחמן דלית מוקי כר' שמעון שוכי משום דשתי התם דאמר כתבו. אין לומר משום דתומדנה לית מכני גמי רק מדאמר כתבו אמרי' דהוי כתלו אמר הכי גם כן דנלינה בכלל כתיבה וכמ"ש בניסין שם. ילית עליו קול לית עלוני כאן כתב גם לתשתו תלת מכני. ז"ל דהיינו דוקא במקום דקרי לנלינה כתיבה. ומה שהרמב"ם פ"י מפל' איסורי ביאה הי"ט כתב סתם תלת ולית פירש דדוקא במקום שקורים לכתיבה נלינה, תמה עליו הרי"ן, ותי תשאר לפרש בכוונתו משום דנלינה בכלל כתיבה כמ"ש בית לחכי"ם סי' ו', דאין יפרנם משנה ניסין סו. הנריא שאמר כתבו גם לתשתו רלה לשחק בה ותינו גם וא"כ דגם לר' נחמן היא משום תומדנה תלת דאין רתי' מכלן על סתם תומדנה. והכא דאמר כתבו הוי תומדנה דמוכח טוכא וכמ"ש רשב"ם דגלי דעתי' שרולה לתת גם דתי לית לגרשה כתיבה גם מה לזרך. וכן כתב רמי' בתוכות נה. ד"ה כמסוכן משום דומרן דשתא וניסין יג: ד"ה הרי וסה: ד"ה יכתבו ורשב"ם כ"ב קמו: ד"ה היולת ורמי' חולין לט: ד"ה רלה:

ד) **וכן** רתי' מקדושין נג: כשגנת משכר אין תשה מקדשה תיהי לית ניחת לה משום טרחת דתורתא והיא תומדנה וכמ"ש מלים פ"ז מהיסורי ביא הי"ב ומהני תומדנה זו לנבל הקדושין:

ה) **ואמנם** כמהרי"ט תלשיך סי' פ"ח כתב דלית מהני תומדנה דמוכח תלת כמתן ולית כנס תכל אין לומר המשם מהני תומר היסור תשת היא דהא רתי' מניח ר' שמעון סי' מ. ד"ה אי דתפי' תמר כשעת הנס שמוליכה משום שם רע ונדר אין הנס כפל ותינו תלת לפי כשלמת כיון שלת תמר על מנת, והחם הא התומדנה היא להחמיר ולכפל אף הנס. תלת שעמי משום דגלוי דעתא ניחת לית מהני כמ"ש בניסין לה. אך קשה דהא שם ס"ב תמר רכת דרכך תדרכך לית קשיא מלן חכמים ר' מאיר דכתי תנאי כפול והכא כתתי עסקינן דלית כשני לתנאי'. ורכת הא ס"ל גלוי דעתא בניסין מהני. תלת כוונת תוס' כמו שכתבתי בתלים בנעימים ס"ב סי' ל"ג דהכא לית היו תומדנה דמוכח מלד עלם הענין כיון שים תנשים שמרשים לנשותיהם אפי' בלא תשב שם רע ומדר. וכן כתב מתנה לפרים פ"ם מניותין הל"ם ודוחה דברי מכר"ם תלשיך. ומי' שער המלך פ"ו מהיסורי ס"ב מריכות רכה בזה:

ו) **אבל** מה תושים התומדנה, שה ניכמות קכלו. נפל למיס שתין להס סוף תשתו תסורה לכהתלה לף שים גם כן תומדנה זו תלו הי' מי הי' שב לביתו או הי' מודים תיסה הוא ומוכח דבתיסור ליה לית מהני תומדנה. וגם לף שם רוב נשבעים ומתיס ל"ב לית מהני הרוב כמ"ש בח' מיי' תיסורי סי' י"ח שהקשה ניכמות שם תין נשבע ר' נחמן דתכלו כוורי לחסל הא תשתו תסורה מספק שהוא מי ומירן דבתמת רוב תיגם גלוים ושביר נשבע תלת כסריות החמירו ולית סמכו על הרוב וכ"כ תוס' יכמות ט: ד"ה הא דמשום שרוה החמירו וכ"כ תוס' כתובות כ: ד"ה תלב דלף דכמים שתין להס סוף לית תמרי' סמוך מיעוטא לחזקה משום דרוב נשבעים שכיח טוכא והמיעוט לית שכיח מ"מ החמירו לכהתלה משום תומרת דשתא תיש וכ"כ תוס' ב"מ כ: ד"ה תסורה על הא דתיסורה ממונא לית יליף שהקשו הא ממון ממוד מתיסור דתין הולכים כממון תמר הרוב ומי' דבתי"ת החמירו כמיס שתין להס סוף לף שרובן מתיס. ו"כ הפי' דכמיס שתין להס סוף הוי משומא דמשומא וברוב מלוי כוא מוליתים ממון ומ"מ כמיס שתין להס סוף תסור. הרי דתיסור חמור מממון. וכ"כ רתי"ם יכמות שפ"ז סי' ת' דהוי משום דלית שכיח כלל וכ"כ מרדכי שם סי' ס"ב דהמיעוט לית שכיח רק משום תומרת דשתא תיש תשרו:

ז) **ואפי'** כמרי רובי החמירו לכהתלה כמ"ש ניכמות שם תפי' טורבא מרבנן לכהתלה לית לף דרוב נשבעים ממיס ועורבא מרבנן מי סליק קלא תיש לי'. ופי' כתוס' ד"ה ולית שהקשו ותמ"ל דרוב עורבא מרבנן קלא תיש לי' מ"מ לית תייטינן לאותו רוב כמו נוסמים שתין מפירים תמ"ל דרוב למיהה ודבריהם מוקשים להבין דמ"ל קושיתם היתה לפה

לפי לא מהני מרי רובי רחלו על רוב אחר
היו יכולים להקשות על כל מיס שאין להם
סוף למה תסורה ואם כן מה רחי' מנוסם
על מרי רובי הא בנוסם הוא רק רוב אחר.
ובמשובת הריטב"א סי' י"ח כ' דבעורבא
מרבץ תסורה משום לא עדיף דמסתמא קלא
כן לשון הגמ' ולא היה לו שבת חיבם דשלמא
ליל עורבא מרבץ. ויש לומר דחי נימא
דהמיטים במיס שאין להם סוף לא שכיח כלל
ומ"מ תסורה אין מצלה ויהיה גם בעורבא
מרבץ דסוף סוף חיבו ודאי נמור רק מיעוט
דלא שכיח וכיון דחפי' חי לא שכיח סחמיו
היה גם בעורבא מרבץ דס"ס בשאר מקום דלא
שכיח:

ה) **ובתשו'** דרשם חלק ג' סי' רנ"ב הקשה
על ר' חבי שפ"ל דעורבא
מרבץ מוסרת לכחילה. הא מקורם שם כנגדו.
אמר ר' נחליאל שפם אחת היימי מהלך
בספינה ובשברה והיתי מלטער על ר' עקיבא
וכשעליתי ליבשה וכו' אמרתי כמה גדולים דברי
חכמים שאמרו מיס שאין להם סוף תסורה
וכן הוי עובדא בר' עקיבא, והרי הפם היו
תלמידי חכמים ולר' חבי בהלמיד חכם מוסרת
במיס שאין להם סוף ומה זה שביבא ואמר
כמה גדולים דברי חכמים. ולק"מ דס"ם רחי'
שגדולים דברי חכמים שהרי רחינו שיש הלכה
במיס שאין להם סוף אף שבשברה הספינה
ואף שחומם שכאו לפניהם היו תלמידי חכמים.
אלא ודאי שפם אמרים בחומני הלכה
כמוסם על ידי שנלחמו בדם וכרומה אף שלא
נשמע פפם מהם כלום:

ו) **ואפשר** במוס' יבמות ליו: דיה הא
כתבו דבמיס שאין להם סוף
יש דהמשום מעי וכ"כ רמ"ם סי' ה' ומרדכי
שם סי' ש"ב מסופק שיל שהמשום שכיח.
ונקשה על סי' שלחשונים הנ"ל דמשום לא שכיח
מיבעיא קאי, שהרי לפי דבמיס שאין להם
סוף נמי נישעם למחילה של דגים ומצי דלא
שכיחא. סרי דבמיס שאין להם סוף בפשוט
שכיח:

ז) **והנה** הדבר בחמת תמוה למה בחמירו
חכמים במיס שאין להם סוף והא
בכמה מקומות הקילו בשעונה לספוך על סד
אחד ואפה ובר מפי עד. ואפשר היה קשיית
הגמ' בכורות מו: דמצי שאני עדות אפה
דהחמירו רבנן ומקשה ומי החמירו והא פק

קומקו להיות מציחים עד מפי עד ומצי כי
חקילו רבנן בספיפה בחחלתה לא חקילו רבנן
וכמו שהביאו מרדכי יבמות סי' ליח ושי' חכם
לבי סי' כ"ח שהביאו קושיא זו בשם חכם
אחד וכחב דחשחחמיפתי' חלמוד ערוך זה. אבל
יפלא מה פעם חלוק זה שבגמ' מה בין
נחמנית ע"ח לפרליף פניס דהני בכל דוכתי
בלא החוסם והכא בשעונה בפי' עם החוסם.
ולפשם רמב"ם סוף הלכות גירושין שכ' דהקילו
בשעונה להאמין ע"ח משום דהוי עבידה לגלויי
ל"ל פעם החלוק דבחחלת עדות בפרליף פניס
לא הקילו משום דלא הוי עבידה לגלויי
ומ"ש החמירו גמי במיס שאין להם סוף.
משמ"ב בסוף עדות בשר מפי עד דעבידה
לגלויי הקילו:

אבל לרשי בשבת קמה: ד"ה לעדות שבחב
מפרש החמינו לחפה ופ"ח משום
חפקפינהו רבנן לקדושין וכן לחום' יבמות פת.
ד"ה מחוך שפעם הקולח משום חפה דייקה
ומנסבת, אין מובן מה בין החלה עדות לסוף
וגם קשה דחירוץ הגמ' דבחחלה עדות לא
הקילו מפניק רק על זה מפני מה אין
מקילים משום שעונה נגד הדחו' כמו בשר מפי
עד אבל מה פעם להחמיר במיס שאין להם
סוף ובנוסם ולא סמכו על הרוב דמהני בדחו'
בכל מקום:

יא) **והנה** שיפת ר' חליעזר מיורדין במרדכי
סוף יבמות סי' ל"ח דהא דחמרינן
במיס שאין להם סוף חפחו חסורה
לעולם חלח כל זמן שיש חפק שמא על ידי
חיה סכה ניגל ומי אבל אם יש חומנת
דמוכח שבשבע כגון שעברו ימים רבים ולא
בא מומנת להחחלה להנשא והחומנת חלוי בחכמי
הדור וירחו שיש שיפכווהו ויפכילו על פנין
המומנת. וכן כ' בשם ר' אברהם בר' משה
דסמכינן על חומנן דשחח. ומביא חיח סי' קל"ב
מחוק בדפוס זו שחלו ה' מי ה' נודע מקומו
ולא נשבח זכרו וכן כחב בשפקי מהריח"י סי'
קל"ב כי זה כמה פנים שבשחקב שמו ואבד
זכרו ואלו ה' מי ה' נודע ונשמע לנו וכה"נ
מקרי רובא דשכיח טובא ומחיר בריפנה. וכ"כ
בחשובת ב"מ סי' ע"ב הגי' קחציל מלבוב
כיון שהיום כמר דור מעמום נשלם מן העין
הם בן בודאי נשרף כי למה ילך מביחו
לארץ לחרחם ויניח חת חשבו בחלמוחו חיום
וייחס חת בניו. והביח חולק עליו דמי יודע
מה בלבו שמא שונח לחשבו או שמא נשבה

על

על ידי לסמים. לך נמשכתם ר' חיים כהן תלמיד סבי כיז מסכים לרי קלפיל, ומביא רתי מפסקי מהרח"י סכיל להחיר:

יב) **והנה** כל זה לא קאי רק על מים שאין להם סוף שיש רוב נמצעים או במקום סכנה לחתרת כמו בשריפה או מלרסים סכנת זו דאלו הי קיים הי בת. לכל אין רתי משם דלומדנית זו לבדה מספיקת להחיר כמו שכ' בחשו' מהרי"י מברונה סי' רמ"ו ומ"ם מהרי"י מלשונך דהכא ליכא רוב להחיר כיון דלא נת זה כמה שנים חולי בחר לומדנית דדמחת. קשיא טובא דשאני החם שנפל למים שאין להם סוף ודיוכם לא סלקי לכן חולי בחר לומדנית לגבל טובדא דנת דליכא שום ודאי בעולם לא חולי בחר שום לומדנית כלל:

יג) **והבא** יש רק הלומדנית לבדה כי במלחמה אין רוב נכרנים. ולמכם ממחני' יבמות קיד: דבמלחמה ליכא נאמנת לומר מת בפלי אין רתי' דיל לף ברוב מתים ואפי' הי' במערכה סומד אל פני המלחמה החוקה כמ"ש זמנין דמחו לי' בגירת לא ברומחת מ"מ לא מהני דלא עדיף ממים שאין להם סוף. לך בהחזיקה מלחמה בעולם דיש לם מנו הקטו תוס' קמ"ו דיש לו מכ"ב דלא תמרי' מנו במקום חזקה. ואי במלחמה יש רוב לא ק' קשיא תוס' דלף דמנו לא מהני במקום חזקה משא לית כמ"ש בכללי מנו לחומים לות ה' וכן בניח בספק לחות דעת סוף ס"ק כ"ז. לכל הא רוב מסייע למנו ורוב עדיף מחזקה דלא ודאי דאין רוב, וכן מבואר מהי' תוס' דהחם בני"ב ודאי אין אדם פורע חוך ומנו לכל הכא יכול להיות לחת שמת במלחמה ולא כתבו שיש רוב ופ"ב דבני הנדדים בקולים:

יד) **וגם** קשה דלשבעית שם לי עד לחד לינו נאמן במלחמה משום דלא שיך מ' דייקא ומיושבת. ואי במלחמה רוב מתים ואין חזקת אי אין נ"ביכים כלל לחזקת דייקא ומנסכת ולא דמי לכל לשת לית דשאני החם שיש מ' מ' לכל הכא שאין מ' מ' למה לינו נאמן. וכן לפי מה שכתב הרמב"ן שם דמ"ם קבב. מעשה בשנים בני אדם שהיו מהלכים לבריכות ביחד מהו במלחמת ביחד. ולפ"ב מה מייתי רתי' דגוי נאמן במסים לפי חומו שמע דשל"ם שרוב מתים מסיים לו:

טו) **ועוד** רתי' לדעת רלשונים ומהרי"ק שורש ע"ב שער לחד נאמן בדבר שבשדוה אם לא לאחוק לישורת, למה לינצרת דעל"ל במלחמה לינו נאמן, הא אין עוד חזקת אי ועפ"ב דאין רוב מתים, וכן נתבאר עפ"י הסטטיסטיקה ומספר הנרוגים במלחמת העולם. וכן כי פחמי חשובה קמ"ל סק"ע דבמלחמה כל א' בחזקת אי:

ויפלא על החשב"ן חלק א' סי' פ' שפשוט לו דבמלחמה רוב מתים ומדמי מלחמה למים שאין להם סוף ומכל מה שהבחתי מוכח להישך:

טז) **אבל** בחכ"ם חלק א' קמ"ח הביא ת' מהרי"ט בי רב נפם ח' ר' אליעזר ממין שהחיר לשם ר' שלמה שנפגע בסביבה לף שלא בת משום לחם עדות עליו לך החיר מחמת סברות ולומדנות שבחב שהדבר חלוי בלומד לפי רלום ת"ח ויש שבכל דור. עוד הביא השובת נלוים שהביא ר' משולם בר' קלונימוס על רלוכן שהי' רגיל ללכת בסחירה מהלך יום ומחעכב שם ושמע הלך ולא שב ונשמע שנהרג ולא בת לפי' נו מסיח לפי לומו, שיכולה לשמו להנשא לף על פי שהנויס שנשמע מפיהם לא רלוהו ולא היו עם הוכיו כיון שלא נשמע עליו שהוא קיים סומכים על דברי הנוים ומביאים לשמו מבני חקנת טנוות ולא מלינו שהחמירו בהחרת לשה רק במים שאין להם סוף משום טובדי דר' עקיבא ור' מחיר. ונדולה מזו כ' רלח"ם בלוחה השובה הכתובה בלבי העזרי שהביא השובת ר' נרשון מלור הגולה שנשמע מלחמה של מלך פרלנקיה וכו', שלף שם רשיא ביד ר' אליעזר הלוי הרי כי ר' יוחל לבינו זלל בהשובה דיש ליך בזה לחר המיקל וכחב המב"ם הרי שהביא ת' ריא ממין שהחיר לף שלא הי' שם מדות רק מחמת סברות ולומדנות החירה. וכח' הלבות קטנות חיא סי' רכ"ח כחב חזקת כל מי שנשחקע שמו שנות מת ולשמו מוחרת מן החורה. ועי' שבות יעקב חיב סוף סי' קי' שכ' ובפרט שנלמד וכרו זה כ' שנים וכבר נודעו היחרת דלא כמה פעמים כיון שנשבת כמה מלב:

והנה המב"ם מביא מלבי העזרי ת' דנמים להקל בשעת מלחמה ולא לשער לדון מזה כיון שלין שערו לפני:

וכעין

יז) **ובעין** רש"י לדעת ר"ת מוכרחין ים להכיח מדש"י יבמות קיד: ד"ה ושלוש שתין שעת מירוס דמיעת בדמי מחומר לכה אם פירש הימנה תוכף לו תרשיש ודאי הואיל ולא חזר הרגוהו ליסטים. משמע דרק בזמן תופעת במלחמה תמרה בדמי אבל בשגיס רבים ולא בא ליש בדמי ויש לומר שחיל לדיבורה כלל כיון שלא בא. ויש לדחות. אבל מרש"י בחוכחת כך: דיה בחומרא שכי אין לבי נוקפי שהלו ר' קיים ר' בא מקיר לתומדנא זו. ואף שהרין חולק על רש"י, כתב בחתם סופר להש"ע חיא סי' ני"ח דדוקא בהם מפני שים ב' מדיס שחומרים שלא מה אבל בזה"ז שתין מדיס כנגד אם לא שב הוי רוב דאלו ר' קיים ר' בא וכן בחוכחת סב: תיר יהאי כפי מעמו שחלמלי יהודה קיים לא בעל עוכמו. ואפשר שם לא נאמר להחיר לישור:

יח) **וראיתי** בא' אור המחיר להגיה מחיר שבירת מלובלין סי' ד' שבירת רחי לפי ר"ת מוכרחין מירושלמי יבמות פ"י כ"ב על מתני' דהחירוה בי"ד להנשת דמקשה והא מוקר כל הנוף הוא ומתני כשהורו עד חמש שגים לסורה מכתן ואילך מותרת. ברי דים סברת לדין בתומדנא על משך הזמן שכ"ד והשם לשמש שהכי"ד עליה על דעתם והורו ק לאבל לין שום רחי', דמבואר שזו טורלה בעצמה:

יט) **ועיי** שיבא ליון סי' פ' שמקשה על ר"ת מוכרחין דהא בגמ' מחמיר רחי בלורבא מרבע במים שתין להם סוף ולא סמכיק על מוקה ותומדנא בלורבא מרבע לא ר' מעון לשעמו ומבטל שחר כסות ועונה ברי דבל תומדנא לא מהני. ולקמ"ש דר"ת מפרש דגמ' מיירי רק בזמן מועט אבל לזמן מרובה מוכר וכזמן מועט בחמת רחי' בלורבא מרבע לין בל תומדנא דיל לחיב שבה גרמה שלא יכול לבא:

כ) **ואמנם** במרדכי שם רגיש מולקים עליו ולא סמכו על תומדנא זו. וכן היא דעת רמבים פ"ג מגירושין ה"ב שבחב במים שתין להם סוף רחי' אבד זברו ונשחקע שמו לא מבשא. וכ"ב בפ"ז מנחלות ה"ב וכמ' פ"י סי' מ' וכב"י בהלים סי' י"ז בפליג מאד שלא לסמוך על ר"ת מוכרחין ויאלך בחוקף על מב"ם המחזיק במעוז וכן רמב"ן מ"ת סי' רנ"ם והקב"י חלק עליו וים שלא שלמה יבמות שמ"ז סי' י"ב. אבל מהרש"ם חלק ח' סי' ו' הביא מפס מ' ר"ל בן הרמ"ם סי' ל"ב שממך עליו וכן בתשובה סוף יבשות הביא בשם רחב"ה שהעתיק מ' הר"ת מברופס להקל במים שתין להם סוף על ידי תומדנא וכ' מהרש"ם ח"ב סי' קס"ח פיניט הרואות שהר"ת לא סי' יחיד בדבר זה כמו שעלה בדעת רבינו הב"י ז"ל ורבים שסכימו עמו בזה:

כא) **וגם** הא יסוד המולקים על ר"ת מוכרחין במרדכי הוא על פי גמ' בכורות הנ"ל שלא הקילו בתחלת עדות והיא ליתנת קמח אבל תמר בך תמרי ותיבשים חימה יכיל לחוד והכרם פנים לחוד ולתירון בתרת חפי' בתחלת עדות הקילו. וכן דעת רמ"ם ניתין פ"ג סוף סי' ג' ובהשובה כלל ני"ח סי' כ' דרי"ף מחמיר בתבדא גם לחום לתרי יוסף תפוס דתפשר לבתוב גם תחר אבל נבי יצחק ר"ג שבריבה להחמנן בל ימי' לא תייסינן לתרי יצחק במו שהקילו לממוך על עד מפי עד ותשה ונוי תפיח לפי חומי וגם ביבמות קבב. ודילמא לרה ומתני בשעת הסבנה בוחנים וכו', ופרש"י הלי נמי בשעת הסבנה בי לריבה להחמנן בל ימי'. הרי שהרמ"ם מביא רחי' תעד חפי עד על דין יצחק ריש גלוסת לף שהוא תחלת עדות וב"ב בתשובות פרב מלחדי סי' ב"ח דקי"ל בליענת בתרת דבבורות דחפי' בתחלת עדות מקילים ומביא רחי' תבי"ם בו: דמקשה על תבדא הנא תלין מעידים שלא על פרנוף פנים לף שים סימנים בנופו. והא ים לדחות דשתני סימני הנוף דהוי תחלת עדות והתמירו. תפ"ב שתין נפ"ם:

כב) **אך** בנדון זה גם לליענת בתרת לין סיתר. דהא קשה תם לין חלוק בין תחלת עדות לסוף עדות ותחיד הקילו תם ק למה בתים שתין להם סוף תסורה ופ"ב שהחירו רק משום חוקה תשה דייקת ומנסבת ובתים שתין להם סוף לא דייקת בתי"ם ביבמות קמו: דמים בתלחמה דחיא ובתלחמה תמרי בדדמי בתי"ם שם קיל: ותם בן הבא שנות בתלחמה לא הקילו:

כג) **ומבל** מקום נרחה שהרחשונים שלא הסבימו לר"ת מוכרחין הוא רק בדורות הקודמים שלא היו תבור דרבים בין מדינה למדינה ולא פוסעת, היו מקום לומר שהנלים

שהנלים מלטלו את פתים למקום רמוק ואי אפשר לו לשוב למירו מרכוי ההולאות וסכנת דרכים ואי אפשר לו גם להודיע לביתו. אבל כומנו שים בכל מקום פוסמת ועילינרף וקל מאד להודיע על ידי מכתבים כודאי שהלו הי' קיים הי' מודיע למשפחתו תיפה הוא נמלט. וסברת זו כתב בחתם סופר חלק ו' סי' מ"ח וז"ל ואי' נראה לי דעכ"פ כומנו שנשמנו בעתים ממש שהי' ביתיהם דקביעת בי דואר בכל אתר ואתר ואלו הי' קיים והמים הוכילוהו מרחוק לנור נהי דלא הי' כח משום פשם מ"מ הי' מודיע לבני ביתו על ידי מכתב וכ"כ בסי' כ"ג ובסי' ל"ח וסי' ס"ה. אך החים היו סומך על זה להתיר לכתחלה. וכתי מהרש"ם ח"ח סי' ו' כתב על הרדב"ז שלא קודה לו"ח מוורדון ומביא שכומן מדינתו דיבר משה"כ במדינות שלו שהיו הדרכים משובשים בגייסות ואין פרן ואין ליתה והבי דואר ומועי ברזל טילינרף מלויים בכל מקום וי"ל גם הדב"ז מודה להתיר. ועויים שכ' לענין חשש שמא מחמת כסופת ערק חפני שנפל בו מום מכותר בספר תורה נחלל סי' כ"ב שזה חשש רחוק ודבר שהיו מלוי וכ"כ בח"ם סי' ל"ח גם בזה נשחנו העתים דבדי לנו לפני נשברו כל לאבריו הי' כח או הי' מודיע לבני ביתו ולא הי' בזה שום כסופת וכ"כ שם סי' ס"ו. ובנדון זה בלבים אלו ודאי אלו הי' מי מהם נפלע במלחמה אין זה כסופת כלל ואדרבה לכבוד יחשב לו והי' מקבל שכר מהמשלה:

כד) **וברור** שדוקא אם דנים על שים יחידי שנאבד ים לומר שמא הוא חי במקום רחוק ומחמת חיזה שעם וניחוק כי שים וכי שיב לו והוא שרוי בכשם ובדוגז עם בני משפחתו אינו כותב להם מחומה אבל בכח שדנים על כמה מחות לנשים שנאבדו וזה ברבע עשרה שנה שאין קיל וקצב מהם, היאך לומר שלבולם ים לחחלחות וניחוקים וסבות שימלו להודיע חיפה הם והמקרם לא יחמיד וכי הכל עשו קנוניא ביניהם לחשות ולהחעלם. ושביתי עוברים ושבים מדינה למדינה ומברך חברי אים לי' ובודאי שנהרגו במלחמה. וי"ל דזה הוי אחן סהדי וכי כ"י בשם רא"ם דפ"י יבמות דאחן סהדי הוי כעדות גמורה וכ"כ חלקת מחוקק מ"ה סקי"ם וכ"ם סקי"ב:

כה) **ועוד** נראה דאומדנא הא מדאר מהני כמו שבחבתי למעלה ואף אם נאמר דים כזה חוננת דמים שאין להם סוף שלא סמכו על הרוב מ"מ יש לומר שלא החמירו רק אם ניגע לעצמה אחת אבל הכא שמחות נשים מחשנות. ועוין רבתי ואסתן כללי כזה לא הי' מיום הוסדה ארץ ים להקל וכמו שמלינו בכמה דוכתי שלרבים הקילו ביותר. ומהם בשבת מב. מבבין נחלת בראשות הרבים ומחירים איסור ורבבן במקום היק רבים ורבבית ורי"ן שם בשם ר' הלי נחן ורי"ת ובעל הלבים גדולות שבת שביד מחירים אפי' איסור דאו' משום דזוק רבים הוי בפקוח נפש. וכן מחבי' ערובין מז: שהקילו בשיירא לענין מחילות ומחבי' י. מרבבה דברים שעשו במחשה וברכות מז: מלוה דרבים שחבי וסוכה לח: ונדה ט: לין שעם הזחק רלי' ועוד בכמה מקומות:

כו) **ועוד** דרבי חשובה סי' ליח פקי"ח בשם ספר חום' ירושלים שהביא ירושלמי ע"ו פ"ב ה"ם לין דבר של רבים נלחר ופי' פני משה דבר המרובה לין לחוש מספק ושל רבים קיל טפי מיחיד. ובלחם לין להעמיד יסוד על רלי' ז דבמ"ק בירו שם זבינא לימקלקלין לין ידוע הפירום הלחיחי. ופי' גליון חפרים בירושלמי שביעית סוף פ"ת. ופי"ם בדרכי חשובה שהביא מבמה פוסקים דלף שלכל לחד בפני עלמו לינו הספר מרובה מ"מ שם לרבים כיחד הוא הפ"ם חושבים לוחו להספר מרובה ומקילים:

כז) **ועוד** ים לומר דבלחמי יושר מ"ב סי' ס"ח מביא מחשב"ן חלק ו' סי' פ' וזה לשונו והשחח ים לנו לומדן דעתח זה מח שבתי הפלוג בספינה וידענו שלא כח למחוז חפלו וידענו שלא נפלוהו שבלים וכו' ואם כן לו עבע כים לו הרגוהי ליסבים וכו' ולא נשאר לד של חיים והוא רחוק מאד וכו'. ומלאתי בירושלמי לשאר שהוא רלי' לזה. ביבמות שעיו פ"ח חד בר נש לחח אמרין לי' הוה סלן לאר מח. הוה סלן. לאר מח. אמרין לי' וכולהון מייחק, לאר לן ואלו כתיב לא הוו מייתי מעשה בא לפני רבי ואמר מלן דניסת ניסת. והייבו שהי' בשעת מלחמה והשיב על כל לחד שמח. ואמרו לו על הנשלרים וכי כולם מתים והוא לא השיב בשביעות שמחו אלא אלו היו חיים היו בחים ואמר רבי שרשבר לא חלא לפ"ם שנראה שבדמי לומר. והבא נמי זה שילא וחשלינ במקום שבנם דהייבו בחים שאין להם סוף וגם במלחמה ולא בא

ואלו

ותלוי סי' בחיים הי' כת. ודן החסכין תומדנת מחמת שנכנס למקום סכנה ולא כת ונשתקע וכרו הוי כמים שהין להם סוף דאם ניסח לא חלת. וכתמרי יוסר מפקפק עליו כי דשכיח ניכמות קטיו מפרש ניהו דמיכי שחחר על כל אחד כפירוש שמח רק שהוסיף סניף לדכריו אלו סי' בחיים סיו כחים.

ואם כן לפעח חשכין כענונה של חלחם אם ניסח לא חלת וכן כחב חלקח מחוקק יש סקליג דכחותנת נדולה לא חלת אם החירה מכס ונריך להחייסב. ונשח סדחק נדול כזה ודאי דהוי כדישנד כמ"ש ריש סוף ע"ק דכחוכות אם נשחם לכהן אפי' רוב פטולים לא חלת והולד כשר לכחחלה שאם היו מחמירים בו לא הי' ט חקנה וכ"כ חום' פסחים ל. ד"ה לשהינהו ומום ע"ז סו: ד"ה רבא ומום' כחוכות כא: סוף ד"ה האחר וכ"כ ד"ת חה"ע ק"ל יא"ח וכ"כ ע"ז יו"ד ל"ח סקכ"ב ותוי"ט ס"ד סקכ"ב ובים שמואל כי' ס"ב סקי"ד. ועיין יו"ד ל"ג סקי"ח:

כח) **ועי'** שכות יעקב חלק ג' סי' קי"ד שגדד נ"כ להחיר עגונה רכה כשנים שהין להם סוף אם היא עגונה רבה כשנים ורדופה להנשא ונשח הדחק דהוי כדישנד וכפרט שזה כבר נשחכח ואבד זכרו זה שנחיים וכבר נדדנו החירא דא כמה פעמים כיון שנשכח כמה חלב. ואף שננדון שלו הי' פוד סכיך להחיר, אבל דעחו שבשעח הדחק נמור יש להחיר חפני חומדנת זו לבדה:

מכל מדבר החמור יש להחיר העגונות השכוחה אם יסכימו לזה שני נדולי ישראל, ולמען דלא מיפוק מריבה ושלא לפרוץ בדבר שלא כדת. נקרא בשם שלשה רבנים שאר תליהם יפני הנשים ומהם חשפטן יגא ותאחי דריסה ותקיעה על כל פרט ופרט אז יחירו כרבנים חומן:

סימן מח

תשובה קצרה מהגאון הנצ"א מ' יוסף ראזין מדינובורג יחי' שהשיב לאיסור.

אבל נכרית קחינה יחבל זבחין חכין מה הי' לו, כי דבריו חינם חפולנים ואין להם פיכוח לעמן זה:

הנשים הן בנדר ודאי אשה אשם ורק בנדר הקיפה כרכום ופי' ביכו' וכחום' (כחוכות כו. ד"ה כלן) דהוה כרכום של מלכות אחרת פיי"ם והכחיבה בזה לעזאר ומס שייך לבימת הרי"ח חוורדון דשם כחים שחלים. ובחמח דברי הרחי"ם ז"ל בניסין כח: דפסק להקל נבי יולא ליהנא בבי"ד של עכו"ם והוא חמוה מאד וביחור הנמ' אין כן כלל כזה ורק דבים לנבי מרומה ומה דנקיט שם לפי"ד בבי"ד של ישראל ישיחו, ר"ל בחופן אחר כחו כך דניסין שם: לר' הונא דפי"ל ניסו כמחנחו דיכול לחזור ולי"ב לפיו נבי יולא בקולר ונחן לה נם ואחי"ב חזר חן הקולר יכול לחזור בו ולי"ב צריך לידע דבר ברור אם מח וכפי"ג נבי של כי"ד של ישראל לא חיים והוא נם אבל להחיר בלא זה לא עלה על סי"ד אבל כאן שם ספק חיא מהיח לפולם וקדושים לודאי חיא ויפחקא כדבר ולא יאמר:

סימן מט

תשובת הגאון ר' **אליי קלאצקין** מלובלין ואח"כ **בירושלים**,

הנה ככר כחרתי בספרי דבר חלי סי' ס"ח שהנה שהחשכין כחב לחלק דדוקא לסחוך על מה דאיכו קים לי' כגוויי סחידנת ליח לן למיעבד הכי חשי"ב כח דהוי חומדן דשחח לכ"ע שלו הי' כחיים הי' נשמע ממנו. אבל חפשר שצריך עיכוי חומדן דשחם של כחנשים המרים לדבר ה' ומרגישים כחחריות והשכנה הכרוכה כחכשול עון, ואינו חפשיק לחחדן דשח של קלי הדעח שמלד קלות דשח בשנין כמיניהם יסמכו עלחם על השערה כעלמח. וכן בלשון ר"ח חמין שחלוי ועומד לפי רחות מ"ח ויש שככל דור. ופי' מ"ם חום' בבי"ב לה. ד"ה שודח דדייני חכח דקחמר בכחובות לד: חשיל ר' נחמן לר' שמח מר לאו דיינא הוא ומשום דחלקים נגד כשדח לל וחלוי לפי שקול הדעח של הדיין ויפחח כדורו כו' (שבשיטחח דשמיח נחמנה פרנם של הלכה ופי' חפנים ד. ופי' ר"ח כה:):

ובענין מה שכניח חמי"ם כס' חום' ירושלים שהוכח כדרכי חשובה חמי"ם בירושלמי. הנה בספרי חלוחי חנן סי' ד' הכחתי זה נשם הנחפ"ג דשאינה ג"ל שחדברי הירושלמי

ע"י פ"ם יש ללמוד לד קולא כשהדבר נוגע להרבה עגונות. ועי' מ"ש בשירים הי"ת מפולמת על ידו' פ"י תרומות שהבר על רגיס התירו על ידי עילה ומייתי מתילן הגרסת לת ניים לוקם כתיב בהן שהניעו בניס הבתים ממדינת היס ותחומים עליהם ניים ולוקם והן שמות נויים ופ"ם כשרים ובהנהות גליון הש"ם ניין וירושלים שם רמז לזה. ועמ"ש בספרי דבר הלכה סי' י' ושמ"ם בדבר הלכה בהקדמה על מ"ם התים ס"ם ס"ת דשפט יפיעת כ"ד של שלשה שכ' הרמ"ה שים לזרך בהיתר עגונה לת ידענת. שלעני"ד תולי כדי להגלל מחשם מכשול קמי שמיא ושפתים ים לזרך לסברת הפקפת קדושין ים לזרך ניפיעת כ"ד של שלשה:

והנה מה שכתבתי שם מהמשנה שניפת של פי כ"ד ואחר כך בת הבעל דהת ין הקכ"ה מביא הקלה לגדיקים בענין מכשול שים בדבר פרשום ונגלי לתחיריס. הנה לי מהת לת תריח דבלשון הרמכ"ם סי"ד משגנות וי"ל וכן שם התירו ניס דין חשת חיס להשפת לפי שהעידו בפניהם שמת בשלש ואחר כך בת בשלה ין זו סורחת חלת טעות והחקלה הת לת כתה של ידי כ"ד רק ע"י העדיס שגם חס שגנו בעדותם תמרו בדמי והשפו הת עלמס. ונם להמשנה דמייתי כשהות דרך הורחה תכתי יש לומר דכיון שהות ע"י גרס ופעות העדיס לת תשיב זה הקלה לגדיקים:

והנה מתת דקאמר שם פת. דמתייהו עלי' כשערכת תתי נגרת וקלי ותת תמרת לת חלת לכאורה משמע עפי כשב"י דמלד הפקפת קדושין ומ"ם פשיטת להש"ם דתי תפשר לומר שמלד זה לת חלת. וכן הת דקאמר דהית נופס כשפס חלוי קיימת י"ל דכיון דמלד הפקפת קדושין הקפידה רק על מה שלבה נוקפה ופי' נדרים כב. ומה שם לומר היוס הת תשתי ולמחר ין הת תשתי, תולי י"ל דדוקת כשיפקפו הקדושין מחליו כלת לזרך משפה:

ויש לפעיר ממה שהבתתי בספרי תבן הרשפ סי' ג' ממ"ם הבעל המחור דהת דתמרי' מתוך מומר שהתמרת בסופה כו' הוי דוקת בשירתה ממה שתפשר על בעלה הרשפן וצ"ע שם בשם הגרי"ב שגם מפני התומר שבגגד בעלה הבני דייקת ומשבתת וכתבתי שם שפוב יותר שיכתוב בפירוש שתם יתבדר שבעלה הרשפן הי' מי בשפת נפותים ין לה עליו כלום. תך בגדון דידן מלד רבוי תורך הזמן, בבר הורע תוקת ת"ח שלה גם בדליבא פשיר בפושה:

ועי' מ"ם בספרי מלוחים סי' קי"ב, מבשים בתמורה כו: דלפנין תומדנת בפר דפום תזלי דיי"ל כמו בן לענין הבדים בפבי"ם הוי נ"ב בפין תומדנת ובתר דיעות תזלין. ועש"ת תולי יש לייעב קו' תום' בבתובות בב. ד"ה תרי ותרי תין יתברר הדבר לפולם כיון דתלו בנים תומרים שהות עבד תין בל הפולם יכולים להבתיפם דתרי בתלה ופשמ"ם תולי תפבתת בהי"ג שיתברר הדבר על ידי הברה ותומדנת. ותולי הייט מ"ם תום' יבמות ד"ם תתת נברת וקלי וי"ל ות"ת כיון דתיבת תרי דתמרי תת תפרי תיבת תלה וכו' וי"ל דנבי דבר הגרשה וידום לבל וכו' ולפי מסקנת הגמ' דתתי בי תרי ותמרי בו' ותתן הוא דלת ידשתו לי' וכו' בהי"ג יש לתקור תי תשיב זה בתו עדום פי תומדנת:

ובספרי דבר הלבה סי' מ' שבתתי מ"ם תוחבי הגתון הב' בספרו בריש יעקב סי' ע"ו וי"ל הת דמתמירין בתיס שלים בלורבת מרבק דתיפבא דבין דבפעת מעבה תפורה ע"ב תפי' תתר בך בפעברו ימים ושנים דנתחדש עוד רובת תם תיבת דפליק קלת תית לי' לת מפני ודתי להת דתיתת כיוי"ד ק"י ס"ם דהיבת דספק דתשן בת מקודש תפ"ג דלת נודעו הספיקות רק בבת תתת לת מהני ס"ם, ובתבתי דלפנ"ד שתי התם שבבר הי' על התתיבה שם תיפור דהת תפור לפרב לבתתלה ופב"ם תסר מעבה התפרובות מפת"ב הבת דתלבתי מלתת למפרש שבפעת הפביפה בבר עמד הדבר להתברר מתליו ע"י המבתה הזמן ובית נתפרה להפשת רק בל זמן שלת יתברר מיתה בשלש ושפמד להשתנות בתוקת תי:

(ועמ"ש בספרי תמ"ם סי' פ"ב בדברי תום' שבועות לה. ד"ה דמהני תומדנת לפנין הבנסה לבימה נם בדלת מהני לענין מיתה בי"ד בידים ופי' פרש"י ניפין בת: ד"ה תיב פלוני מת ובתום' ר"י ד שמת מתליו בביפה שפש הבניפותו. הנה דלבסוף מתבילים תומו שפורים בם"ם בסנהדרין פת:):

ובספרי מלוחי תבן סי' לי בתרתי הת דתיתת בתשנה שמעתי שתין מציתים בתרן

נתרן ישראל ע"פ עד אחד חלה ר' יהודה בן בבא ונומיתי ט' ק' הדברים. ולכאורה קודם שהכניסו חכמי ישראל לדעתו לא היה להשיח על פי עד אחד ועי' מ"ש חוס' פסחים כא: ד"ה אני רחימי. ועי' יבמות יג: ונם בעצן חלה ר"י בן בבא משמע שהשיח הוא ע"פ עד"ז כי נהכניס חכמי ישראל ומקום שהוא ע"פ הכ"ד הנדול שבדורו וכמ"ש ע"ז ח: מה מקה ר' יהודה בן בבא בלך ויצב וכו' וסמך שם תמקה זקניס ר"ת וכי וכו' וסי' לו כח כ"ד הנדול להקים הקדוסין וסיינו דקאמר ונומיתי ט' ק' הדברים שנם ר"ת הסכים שם שתן רשות לכל כ"ד ורק ע"י בן בבא סי' לו רשות ואחר כך כשאמר וכרליתי את הדברים לפני ר"ת שמח לדברי ואמר מלאנו לו אבר ע"י כ"ד כייט למה שהורה במורח פורחם לכל כ"ד וכ"ד ומקיים נם בזמן הזה שתן לנו כ"ד סמוכים עכ"פ יש עדיפות בהיתר כ"ד על שלמה:

והנה הרבנים שיבניסו עלמם בזה יפשו כל הקשר להשתמש בכחם זה להקשים לעשות פיונים ונדרים שישמרו דרכי ה' ותוקי תפ"ק בכל מח וזו נם לחי בעזים תלמוד למלאות דברי חכמים וזכה לרחות בבנין תורבות ירושלים והקמת מוסדי תוק"ת:

יום ד' ער"ח פסח שני תרפ"ט פעה"ק ירושלים ת"ו.

אליהו קלאצקין.

סימן נ

בענין הכיל מכתב הרבינ ר' שמחה זעליג ימי מבריסק להנתן הכיל תודות בנוגע מיודי המלחמה:

והנני לבקש את כ"נ לחמול על הלי עלובתא ולהזדקק לענינה. הלשה נשתה לחים שמתן ושברתן בעיר ווילנא בסוף תרלף ברעיו ונלקה בעצם למלחמה וסרי לה מבחנים ממנו. לחר כך נקרא לשרותם (מערכות המלחמה) וקבלה טוב לחים מבחנים ממנו. לחרי הולידה בן וכתבה לו זה ומש לה קבלה שום מכתב וכחשר חקרה הגיל מרכיות המשלה הניעה תשובה מתודע יולי שנת 17 למספרם כי תן להם שום ידיעה ממנו מהדיסטריסטוויסטשלני תרמיט.

(מחלב מערכות המלחמה). ומוד המשיב כי שמתן ושברתן במלחמת 19 סעטעמבער שנת 16 למספרם נלכד בלה ידיעה. וזה יותר משנה שנים שתינו. והיה רבה בשנים. ולם הסע לחון להתן והבהיר ענין השנת ושנשת לחים והיה חושבת כי נשלח בחיסור. הלה לז יהבמל ממילה תלה כל שמיטת הדם כי כן כך וכן כך היה עבריינים ולמה תשמור נדה ושנת ומחלוקת לשורות והיה חינה יודעת כי לם ניסה לה הלה והרי היה בהיתר עם בעלם. ובחמת הה רוב ההולכים בהבחוי (מערכות המלחמה) לם תן להערכתות ידיעה ממני ונחבר. הוח מחמת שנהרג. וכן רוב ההולכים למלחמה ותינם כותבים מכתבים לנשותיהם וקרוביהם וכשרם לוחת הקשה לחר מי שמה בשלום וכתב לם מכתבים. ולה השיב על כשורת סילר הטוב תן שמע כי רוצה למיפה יותר ממים שתן להם סוף ולם ניסה לם מלה:

וחשבתי כי הלה כריח מוכרח ושוב נדול שם כמדבי החיבו היכה דים רוב שמח וכמו כמים שתן להם סוף לם מבר זמן רב. לממך על החומד ולהסירה להבשה הוחיל ומדחוי שריח וגם מדרבנן הוח רק מבן של לכחחלה דלם ניסה לה חלה. ומביח רחוי מסה דסמיל ר' חבי בטורבה מדרבנן מחמת חומדנה והנמי לה פלינ עלי רק משום דלה סיל להחי חומדנה לם חיחה דסליק קלה חיה לי חבל לם סי חומר חזק לה הוי פלינ נמי על זה. וגם המניים החיר כריח ווידון. ולה חוכל להשיב ספרו:

ובספר לעודם חזוב מדבדי מביח ומדיק מדבדי השחלחות מוכח במלחמות והוח נפי הבות דחלו נברה דחיל למדינת סיס תסיר לרביסקו למיסוי לנברה עד לעולם עד דחלי חד סברה דמים וכן נברה דסבם במים שתן להם סוף חשחו חסורס לחיוסבה עד דחחה סברה וחמר דחסקוסו מן מיה כדשביב. חלמה דבדחיל למדינת סיס כי דחסורס לעולם וכשבם במים שתן להם סוף דקדק וכחב חשחו חסורס חלמה דסיל כריח ווידון. והנם דחלי דחימי דים לומר דסוי מסוס דבמים שתלים לם ניסה לה חלה. חבל עשם בשעום בדיוק דסיל כריח ווידון דסוי מלי לבשוב דחסורס לבחחלה ובחיל למדינת סיס כי דחסורס לעולם כייטו חפי חמן סרוכה לה כחב דחפי כדישבר וחתן פי הבחלחות חללי:

והנה בשעת הדחק הוי טובל לשמוך של דברי היחיד. כמ"ש ממשנה דמדיוח ובשרש דמסיים דיוק השלחות ולענ"ד דברי שכום יעקב מ"ג קי' דברכה בשנים ורדופה להשיא שעת הדחק כדיעבד דמי ויש להשיאה לכתחלה ונם החולקים שלא לשמוך על היחיד יודו שם חיכה רדופה להשיא נם לזמן מרובה כרוב הפוסקים וברדופה להשיא נשמוך של ר"ת וורדון בלרוף בשכום יעקב ולהחירה להשיא. ונם בימי החרומת הדשן החיר נדול אחד וכ' החי"ד שלא לסחור הורלתו כיון שיש תומדנות והוכח בש"ת סעי' ובלחה דחיכו נדול ס"ל כר"ת וורדון. וכ"כ בס' מלבושי יו"ט מ"ב סי"ד בהי"ם בסוף הס' בשם החרוצים דבזמננו שקבוע כי דוחר בכל מקום וזמן קלר טובל להשיג ידיעות עדיף מהתומדנת של לוקח מרבן וחן ביתי שערי החרוצים. ותודים לכ"ג כי הנחכ"ד דפה חיננו מחשרב בשינוי הורלה לפי' של ביחחת בכוחחת ותבקש מכ"ג שם יסכים לזה ונושיב כ"ד של שלשה ובחירום ומטה נדולה להזדקק לזה:

שמואל זעליג מו"צ פה בריסק.

סימן נא

מכתב שני מהרב הג' הנ"ל להנאון מלובלין.

הנני בחודש לכ"ג של מכחבו הנלוי כי לחר הע יסדר חסוכחו להיחר ושמחני מאד והעליון ישמחהו בלוח נפשו. והנני להוסיף כי לכחורה מהשנה במחלוקת בין התרכובה למעלם ובין למטה. ומתרכובה ולמעלה נ"ב מחירין רק לחתר י"ב חודש ויכי' מזה סחירה להעזרח נשים דס"ל דזמן מרובה הוי י"ב חודש ובי' לנו להחיר לדעת הר"ת וורדון נם מן התרכובה ולמטה. ורחיה לייעב דמן התרכובה ולמעלה הוי שעור קלוב י"ב חודש חבל מן התרכובה ולמטה הוי רק בחורה חומה, דבזמן מרובה כזה חם כי' חי כי' נודע ותם נמשך ניחום חירום בין המדינות בחופן שלית לחודש בשל התומד:

והנה הנחן מקחונת הלריך שיכחו תרי הרוצי בבח לחת והוכיח זה מהח דחשת נברת רבה הוי. ויש לומר שחין זה רחי' דרחיים ר' חצי ממה דלח חפקי' בחיך הזמן שיוכל להניע מעבר השני ליש והרי הניח יעקב שהי' בזמן רביע השיך לח הלריך זה ונם בדברי הריבים הרי מחחלה נעשם והוי רובח למיחה ותחר כך הטלו רגלו וכו' וכמ' רחיים מוכח בש"ת דרחוי להקל בשנינה משום סרוגים הדור וכיש בדוחינו והרי סיש מחשבים להן חנשים שלוש חושבים לזה. והריבים הניח רחי' דלרשב"ח מן התרכובה ולמעלה לח הוי לפי' רובח למיחה מדסריך מהח דמן התרכובה ולמטה חנשח ותי הוי רובח למיחה ויעבוך בהדי רובח דמים שלים דהוי הרי רובי לכן חנשח חלמח דשניטח לריבים דכתרי רובי חנשח לכחחלה דחל"ב מה מייחי רחי' ולמח פשיטח לנמ' דחין חלוק בין חד רוב לחרי. וכמ' ר"ח כהן רחשיטים סי' כ"ח מחיר כחרי רובי. ומיקר היחר של בניח יעקב הוח מחמח חרי רובי. והבי"ח מוליון בחוב המעולם סי' ו' מחיר בנשל ממקום נבוח לשחלים מקום חרי רובי:

נמצא שמיקר ההיחר בכר הוכו רבנן קשיטח ומבערף נם דעת הר"ת מוורדון. ומי שחומר שבעיכו חיכח שבח הנשל הוח בכלל חן מזכירים משפי נפשים וכלל רוב יש מקום וחן במקום מנרש חת הרוב והרי חמו של החכם נבי בח בשלה לחחר העלחת עדים וכי עמדו מלהחיר חו חת השנוחת. והרי מבוחר בש"ע וכחמ"ח וכלחח לדק ובשבועה הנרשוני שהחירו הנחוניס חת השנוחת ולח השניחו של זה. ושכרח השכוח יעקב דבשעת הדחק ברדופה להשיא כדיעבד דמי יש לשמוך עליו. ורוב דמלחמה עדיף מן הרוב דמן התרכובה ולמעלה חליבי דרשב"ח דהח מבוחר בחשבין דמלחמה הוי רוב נמור. ולחח נם דעת הנחן מקחונת י"ל דשמיטחו בשעת המלחמה בהשרכום הוי רובח למיחה לק שיש חשם קלח חולי החזיקו מהשרכום. חך הנשל חשר הוח בשלום עם חשתו ותיננו כוחב מ"ש מלידת סילה. הוח רוב מממח מיקתו ומחחר שלח בח בחה יליפה ממנו נודע כי נחקיים בן שהי' בהשרכום ותו בחו תרי הרוצי בבח לחת:

סימן נב

תשובת הגאון ר' אלי' קלאצקין מלובלין להרה"ג הנ"ל על שני המכתבים.

(זה מס שהבאתי כ"ת מרחמין תרפ"ם להרב הגאון הלזיק הנ"ל שליט"א שידוע ומפורסם שכבר הגאון מהורן של ישראל ר' חיים הלוי פאלאוויציג זצ"ל סמך עליו בכל ענייני פסקות שבשלחן ומלך לחמו):

הנה כבר הבאתי בספרי לחם"ם סי' נ"ו ממ"ש הריב"ש דצריך להגבות לכתחלה בדחיכת מרי רובי והבאתי מ"ש חומרי הגאון"ג זצ"ל בבריית יעקב דהא דמסיק דכשבצע כמיס שתין להס סוף גס לורבא מרכון דיעבד תין לכתחלה לא דלא מלטרף הסברת דלומ' מי סליק קלא תיה לי' משום שלא בתו תחרי רובי ביחד. ולעניד כתבתי דיל דגבי לורבא מרכון ליכא רובא דהנעבדים תינס גלולים. משום דמ"ת יותר עלול להגלל בזכותו ולדקתו וכמבואר בלשון הירושלמי ומדיל קהלח וממילא לפחם"ם מתחיל סי' קל"ט דבזמן הזה לא כתדס בינוני תיס לי' קלא דכיון שלא נשמע עליו כי עלה וימלא ליכא תרי רובי דמיחה ומחוקי' לי' כמת דכתדס דעלמא ליכא טעם הומר שים נלורבא מרכון משום זכותו ולדקתו:

ועוד מ"ש החם והב"ש סק"ג בדין מ"ם תרמ"ח שתם מברה וניסת על פי חכם שהתירם לה תנה אם יש רחיות ותומדנות שמת ותפי' בלא הגדה כל היכא דליכא רתי' ותומדנות דומה לנבצע כמיס שתין להס סוף דלא תנה. ובשבות יעקב מ"ג קי"ו פסק למעשה להמיר כשבאלה נשבע בחשלים היכא שהיא מנוגה רבה בשיס ובשעת הדחק כדיעבד דמי תפי' כשהיא לנומה דליכא חשש שתנה לחרכות רעה. ונם בבר הבאתי בספרי דבר אלי' סי' ס"ח מ"ש החב"ן מלק אי מנין ס' להתיר מלד תומדנת דתלו פי' קיים לה כה והביא ממ"ם בירושלמי תלו סי' בחיים לה טוי מיפי שלכן מלך לניסת ונהם ליכא רק רובי דמלים לא דמלחמה משליכ בגדיד שבבר עברו יותר משלר שנים. ובבר הבאתי בספרי מלוחי לבן מ"ם סרמ"ח בחשו' (נדפסה בס' זכרון יהודה דניית) חיל תיק לנחון דנקול הברה בשלמא שעשע שנהרג ולא נשמע עליו שהוא קיים ותמ"ש שלא בא משום לף

סי"ם מסיק לפי תומו דמירו להגבות ונוכה כהוכחם מכ"ל:

והנם דקלחר בכ"מ לח: ממשמ שנחמר ותרה לפי והרנתי לחכם יודע לחי שנשוחיהם לחלמות ובניהם יחומים לנלה מה מ"ל והיו בניכם וכו' מלמד שנשוחיהם מבקשות להגבות ולח מניחים לוהן ליגבות עי"ם בפרט"י וח"ל שילכו בשבי ולא ידעו בניהם לס חיים לס מהים ויהיו בניהם לחלמות לעולם שתין ב"ד מניחים לוהן ליגבות ובניהם יחומים שלא ידעו בשיהם ושחי קלות הן לחת של חרב ולחת של שבי שכ"ל ומוכח מלשון פרט"י דדוקה כשילכו בשבי משכחת לה בקלה שתין ב"ד מניחים לח בשוחיהם ליגבות משל"כ של חרב בפרט בשבה במלחמה המפרכה בשתר בידי המנלחים בשיעבור זמן רב ולא יבואו לביהם יהא לומדנת דמוכח שנפלו במלחמה ודוקה בקלה של שבי שנם לחר במלחמה מוליכים לוהם למרחקים למכרם לעבדים ליכא לומדנת ממה שתינם מוליכים ובחים לביחם שכבר מהו. (ולולי נם זה מה שתין ב"ד מניחים לוהם ליגבות הוה בכלל המונח מן הסמים של חטלח מה כנגד מה ומדוקדק בלשון שתין מניחים לוהן ליגבות ולא לומרו בקלרה לחסרוה ליגבות ולשון משמע לשון לכתחלה):

ובספרי מיכח בקודם סי' ק' בחרתי שם שהרי"ם שהובח בס' זכרון יהודה בל"ל כתב שלא מלינו שהחמירו מ"ל בשבוה נשים לנלה במים שתין להס סוף. יל"ל מ"ש מה שכתבנו חום' יבמות קמ"ב: ד"ה בלוחה שבה משום דמזו דליכא מנוגת מפי וכו' והיינו משום דלולו דמנס שהלכו משבים לגשים לקלור המים והי' הדבר כשרבסית וכ"ש לא מחבר הדבר רק על ידי לשמו. ומ"ה במשלים שיחבדל הדבר דשבה הבשבים שלשים לחר כך למשלה. מי סוכה נג: ופי' משמים קיח: עלום לוחס ליגבה ורק שם שניחנו לקבורה סי' דלך נם משל"כ נוף הדבר שלשם שם סי' כמנהגו של עולם ומ"ה בהמירו במשלים. ונם לא ליחרע כ"כ חזקת חיוסו וברילוחו כשנשלם ממנו שחת המחילה של נגים. משל"כ סיכח דלא מביד לברורי. ופי' יבמות קיח. בחו"ה סיחיב דכיון שלא סי' הקנמת לחרשם לה רלו לחסרה לימור עולם. ופי' מניע מיח קפ"ו ובזכרון יהודה שם כ' בשם ת' ר' חלימר ממין שהמיר לחשם ר' שלשם מוילחנה שנשבע בספינה ולא סי' שם מדות

לך מחמת סברות ותומדנות המיוחס וכתב שהדבר תלוי בחומד תלמידי חכמים וירלאי ס' שככל דור ודור עכ"ל:

והנה בספרי דבר הלכה בהקדמה לפניני היחר עגונות בארתי דחפי' לפיסת כגמ"י ס"ם התשה שהלך, היינו רק לומר שאין עשם ההיחר בשביל הפקעת קדושין וכיון שאם מודע התשה שאם יתברר שבעלה מי יפקיע קדושי' הא ממילא לא תדקדק כל כך ומשיב אם יתברר שבעלה מי ידונו בה ככל מומר ניני תשה לית כדי שחייק יפה ודוקא משום דדייקא ומנסכת אין המכשולים מטייט וכל זאת לפשר טיקרא כאשה במקרא רמוז ובאומן כזה הנם טיהוי הכרת לדון בה דין ליח בכל אלה כדי להגלל ממכשול עברה קמי שמיא לפקפיגהו רבנן לקדושין כל שניסת על פי הוראת ב"ד. ובחשובות ניח החדשות סי' ס"ד וז"ל והנה מיו אם התשבו שהבנסתי רלאי בדברים אלו מאמינו לי ונקלומי עוד מזה להחיר וכו' עגונה עליונה תשר ע"ז אמר שלמה רליחי דמפח המשוקים ואין להם מנחם וכל מי שמחיר עגונה אחת כאלו בנה אחת מחרבות ירושלים עליונה כו' נאום מנחם מענדיל שניי המונה בק"ק פינסבוב:

ולענין מלינה קיל ספי כמו שהביאו מח"ס כתורת סי' רפ"ד בשם הרמב"ם שלא התמידו בדברים אלו אלא מפני ליסור ברית וכו' ונם יש לומרים דיבמה לשוק לא הוי בכלל דבר שבערוה, ופי' ערבי יבמות קיט. בענין הרחקה מדבכן:

ועבים כיון שספרו יוסר מ"ב שנים אחר נסחם חזן ממנו הרי זו תומדנת המחזקת את סרוב ויש מקום לומר דהוי תרי רובי:

עוד פלפל סרב בענין לאזם לה נם ובענין לפסקיעהו רבנן. ולא המחקתי דבריו והדברים עמיקים. ופי' חכם נבי קב"ד דיה ופ"ם, דבנסבא בעים שאין להם סוף לא חשו רבנן לפסקועי קדושין. ופי' דברי מלביהל חלק ס' סי' קכ"ח. וחכמים הזהרו בדבריכם):

אלי' קלאצקין.

סימן נג

עובדא הוי כי יצאו שני נפרים ונפרצה ודבקו יחד ובהמשך הדגרים אמר אחד מהם להשערה. אני מרחם לך אין מקדשים אשה ולקח מעשב ג' ונתן בידה ואמר לה הרי את מקודשת לי וכו' ולאחר כולם והשערה פעליכה את המעשב. ונשאלתי על זה:

ראיתי בירחון שערי ליון שאת מרפ"ח סי' מ"ח תשוי הגאון ר' יוסף מדינוביץ שנשאל בהילפרין מחזה על קדושין לשם שתוק ולקח אים אחד מעשה וקדש בשרה. והשיב שים לומר שגדרו הכתוב היא כמו שלא מבני בקדושין חזרה תוך כדי דיבור כן אם אמר לשון קדושין ונתן לה שוה פרוטה אפ"פ שכוון לשחוק מ"מ הקדושין קיימים ולא מהני דברים שבלב. אך בסוף מבטל את הקדושין מפני שלריך שהאשה תקנה את כסף הקדושין ואם יש לומדנא שהי' מסחק בה לא קנתה:

ודבריו נפלאים מאד. והיפלא על הדעת שאם העדים יודעים שמעשה הקדושין הי' לשם שתוק בעלמא, שוחא היא קדושין. ובעלמו מביא ירושלמי גיר פ"ח היא ופ"ב ה"ב שאם קרא בתורה והזכיר גיר שחיבו על ידי זה גיר. ובאמת שוה אין לריך לפנים וירוי מביא זה רק לחבל על דין רחה גוי פוכר וכו' פ"ב:

ומה שמביא רחי' מירושלמי בהדרין פ"ז ה"ח על המעשה באחד שעשאם בשידוע והוא אומר ומקשה בירוי ואתרין לי' נדף וכי מותר להשך לנדף את השם והי' שאין השך אומר בלשון זה אלא אומר השם שאמרתי לפניכם אומר קלל וכו קלל. הרי לך שהכל יודעים שכוונת השך אינה לנדף והוא מוכרח לשבר לפני הב"ד דברי האנדף מ"מ הוי נדוף. וגלמד מכאן שדברי פיו עיקר ולא אולי כמר אומדנא. והיה בקדושין לך שידוע שבאחזונו לשחוק מ"מ אם אמר לשון קדושין הוי קדושין:

אבל אם ק הוא, לין ניחא מה שכתב בגלי תוא השך על דברי האנדף ממש. וכן בחוס' מ"ק כו. ד"ה ואחד בשם המוסשחת שהעדים אומרים כלשון האנדף וכ"כ רמב"ם פ"ב מפ"ו הי"ת ופ"ב שאין כוונת ירוי שזה

מנהג דהא מיקר מנהג חלוי רק בכוונתו וכמ"ש בסנהדרין סה. בחולין ויבמו בלב. אלא שאף שהכל יודעים שאין הפר מחכוין לנדף מ"מ אין רוחו מיחזור הפר על דברי נדוף והוא מיקל בכבוד שמים ועי' תוי"ט שם:

ועיי"ש שהביא מחלוקת בין בעלי קדושין לא: דמחוכמן גריך לומר לחכא מרי ויכיל מגילם ס"ד כיי דמוכיר לשמו לבד כיון שאחר על דברי כחכם והכל יודעים שהם דברי כחכם. אבל אין זה מבין לגדון הקדושין כלל:

ומ"ש דכיון דנתרח שכחוב בקדושין דמוך כדי דיבור לאו כדיבור ה"ה דקדושין בלא כוונם מהני. לאמתם דהא בתרומות ס"ג מ"מ המחכוון לומר שלא ואמר שלמים לא אמר כלום עד שיהו פיו ולבו שוים. אף שדעתם למכיים ס"ד מחמלה כ"ד ופניו מפשפם בקרבנות ס"ל דאין חזרה בהקדש מכ"ד:

ופשוט דלומדנין דמוכח הוי כאלו פירש כמ"ש חום' וריטבו"ם קדושין מג: ובכמה דוכחי. ומ"ש בריך דהא דנדרים כת. גילרן למוכסים הוא גם כן משום לומדנין דיודע שהוא חיטו מפך לקבל חיסור על עלמו וכן בב"מ כח: לא דן על פי העדים, מלומדנין דמסחברא לא מייחי לימא חונחת לגפשי' וכן בחולין מא: שאם לפי חשחא כאיה כיון שאינו גיזר וגילג יהוא שכון לפחות כמ"ש ריך ושיך יוד ס' סקיד:

ובסנהדרין סא: מוכר ע"ז מחכוה ומילחא ק"ל כרבא דפשוט. אף דבפנודה זה מכ"ד לאו כדיבור. ונרחה דהא דאמרי סוכר שם דמייב אף שאין כוונחו לשם עבודה והוא ודאי בכל מקום ס"ל דלומדנין מהני נגד המעשה. רק הכא בעבודה זה מייב מפני שבע"י כדין שיהרג ואל יעבור אפ"ש שאין לך לומדנא גדולה מזו דלומדנין הוא. וראיה ס"ל שחע"ם שהדין שיהרג מ"מ אם אבר עבור וכמ"ש חוס' שם ורמב"ם פ"ה מיסודי החורה ה"ד. והא דבסנהדרין סד. שחייב בעבור ומרקולים אף שמחכוין לגזיי ונרחה מלשון רמב"ם פ"ג מפ"ז ה"ה שב' חייב שאפי' בעוד חייב (וכ"מ שם לא כחב כן). היינו משום דשאף שוף שבוראם בכך וכך חסרה מאיה:

ואי אפשר לומר כדברי הרב דנזרח בכחוב בקדושין שאפי' יש לומדנין שלא נחכוין לקדושין מ"מ בקדושין קיימים, דהא לחמרינ כל דמקדש אדעחא דרבנן מקדש אף שקידש שאם מ"מ משום לומדנין מקדש על דעת חכמים קדושיו בעלים אם לאו משום כרעין מכמים. ואף שכחבו חוס' בחוכות ג. ד"ה חדעחא שלומדים בפירוש כדת משה וישרחל, פשוט שהוא רק לרווחא דמלחא אבל ודאי לאפי' קדש שאם גם בקדושין בעלים משני לומדנין. וכן דאפי' מרשי"ל קדושין מב. ד"ה לית ושלהי"ש מ"ש בסוף נ' בגרש"א בשם ריכ"ם אם בכמן לה מדים אחרי בגדר וקדשה לו מהני משום שידוע שהמקדש בלא מדים אין מוחשים לקדושין ולהא לשחק בו. הרי לך שהיו קדושין במדים מ"מ משני לומדנין א לגבל הקדושין. והא שכחב לשיל שם שאף לי בשם חשו' מיי' דאם לאמרם בלבי כי' לשחוק לאפי' יש לומדנין לא מהני שיש לומר אחשא בכל דהו ניחא לה. בשם הפשם משום שיש לומדנין להשך שבקשה ממנו שיקדשנה ואמרה מחחלה קדשני מיי"ם וכבר בררתי בסי' פ"ז דמשני לומדנין לגבל קדושין:

ועל ב בגדין הבוה בשיחמרין שידוע לפדים שהכוונם לשחוק, פשוט בביאחא בכוהחא שאינם קדושין. לף בשובדא ז אם אין לומדנין שהי' לשחוק לף שהמקדש והמחקדשת חומרים ק לא מהני דדברים שבלב אינם דברים, וכמ"ש בשבועות כט. דבשר שומי חולין ואינו יכול לומר דלומדנין דידי לשחבא אלמי אם יכולים לפרש כן אם לשון כמ"ש שם כשהביאם משה אח ישרחל הולרך להשבימם על דעת המקום ועל דעתו משום דמסתי לומדנין עכוים ומכוים גמי לחרי חלוה והלעון יכול להפרש ק ומוד שם ביולא. וכן בנדרים כ. גדר בשרם דיכול לומר שכוונחו מרמו על יום וכן הרי עלמי קרבן ואמר לא נדרתי חלא בשבת שהנחתי לי וכי בעי שם שחומר שכוונחו סי' לשחוק ומ"מ חלמלא שבשחוק פלטן ק לא הי' יכול לומר כן. וכ"כ בשי' מיי' לישוב סי' מ' בשיל בקדושין לף שחמרם בלבי לא סי' חלא לשחוק ולשחלוק ולחוכח ולימלולא. דבריס שבלב גינהו. וכ"כ בחוחא שור סי' שקיי לם שבח בשם מולם כ"י בקדם ולף לם לומר שכוונחו לשחוק לא מהני, וכן כ' בחם סופר חיים קלים:

ובבית שלמה חיים ליש וקי חולק על מכ"ם דכיון דלחמור לבקדיש בזמן הזה משום חקלה כמ"ש ביומא סו.. יש לומדנין שלא נחכוין למשום

לעשות חיסור ונתן לומר שהרי לעשות, ומביא רש"י מהריש"ל הסי"ע מיי סי"ח כשם מהריש"ל שאם שלח שלוחים בשבת אין חוששין שכון לקדושין כיון שאסור לקדש בשבת עיי"ש. ונראה עוד דאף מהריש"ל מנחלות סי"ו הוסי כאר שיש לו בן משפחה יודעו דים לומדת שמחוך לוחם ולא עבר עברה וכן כשאינה למלך סי"ח ממכירה סי"ד נשם מהרי"ו לב דכמקים שדרך לכתוב לה בשטר שלוחו קונה בכסף רק שם סרים, שם נשבע הוי כעדים משום לומדת שלא יעשור על שבועתו. ומה שהמליץ כי שמהריבל חזר בו, עיי מהריש"ל חלק כי סי' סי"ח שלא חזר בו שלא עם מיירי שם לא נתן דמים:

ובן הוא נעמי כת. לשלוחי ישראל לא מלינה אבל לעמי ישראל מלינה. פירוש משני סיטלים לפרש ק משמעות דבריו. ובשם כנדרים כת. נודרין למוכסין משום חונם וכי חוסי דשם דרי עקיבא כמס' כלם שבשבת וכיבל כלנו הוא גם ק משום חונם שסי' טרך לברך על לחמו עז פנים מה הוא וק כי רין קדושין מע: ואם כן הכא שהיו רגיל בריכים לחומה רפיחה ודאי הוי חונם ואין צריך לומר משום משמעות פדיוכר לעמי ישראל מלינה:

והא דדברים שבלב אינם דברים אפי' מחמירים לו שכך סי' כוונתו מ"מ לא משני כמ"ש חוסי ניסין לב. ד"ה מהו וכן כתב חלקת מחוקק סי' מ"ב סק"ד ונודע ביהודה קמא אהע"ז נ"ם. ועי' מגיד סי' ל"ט סק"ח שכל הרחשונים חלקו על רמב"ם שם בברכת השבר וסיל דאין מחשבה שבלב כלום. ובשם לי לדעת רמב"ם ריש סי"ג ממעשה בקרבנות דמנול הוא במחשבה, למה יכול לפכל הא דברים שבלב הם. ומ"ש רשב"ם קדושין ב. דדברים שבלב אם אינם פוחרים דברי סיו משני, ל"ש רב. וכמ' רמ"ן תורת סי' כ' חוש ל"ב כ' כוונתו דוקא אם יש גם ריעור. ועי' תורת רמ"ע סק"ך סק"ח וקלח"ח וגח"מ סק"ח:

אך כל זה אינו סי' כאן קדושין נעדים אבל כיון שאין כאן רק עד אחד נבר אין חוששין לקדושין אם שניהם אומרים שכוונו לשחוק אפי' שאין חומדת כורוש וכמו שכ' ב"ח סי' מ"ב שכיון שאין חוששין לקדושין כפ"ע רק אם שניהם מודים אין כן אם אומרת להדי"ם אין אומרת שהי' לשחוק אפי' אם אינה מודים לדברי העד. וכ"כ נמ' סכ"ח סי' ל"ז בהריכות. ומ"ש נמ' מיי הל' דאינם נאמנים שמכוונה לשחוק, היינו אם קדשה לפני שני עדים אבל במקדש בפ"ע דלדברי המחמיר גמי אין חוששין לקדושין אלא אם שניהם מודים כל שהוא אומר לא היה אומרת שמכוונו להחלון אינם מודים בקדושין ואין חוששין להם:

ובחלקת ממוקק סק"ד חולק על סכ"ח ומ"ש שכ' דאפי' אנו יודעים שכוונתם להשחוק ולשחוק אפ"ם אין חוששין לדבריהם שבלב. ומשמ דודאי אם יש לחומדת שהוא שחוק אין בקדושין ממש. ונראה שאחת מ"ם אנו יודעים ל"ל אנו מחמירים שכוונתם להשחוק אבל אין אנו יודעים ק. וק בכ"מ סק"ו אינו מסכים עם הכ"ח. ומ"ש דכ"ח כתב דנאמן שהי' לשחוק כמנו שפי' יכול להכחיש את העד. פלא, כי הכ"ח לא הזכיר ממנו כלל רק החמ"ח סק"ד. גם מ"ש כשם הרשב"ץ דאפשר הוי הכחשה, מיירי שבשעת קדושין אמר בפירוש להשחוק. לא נחלה ק ברשב"ץ וכבר תמה עליו ק בתשב סופר אהע"ז סי' קי"ד:

והחכם לכי סי' קמ"ו והנהנותי למ"ז סק"ח מסכים לכ"ח וכתב דמשמע מנו דלהדי"ם הוי לומדת טובה. ולחיטי נמ' נשם מי' אהע"ז י"ם שחוק עליו דמנו אינם לומדת טובה וכבר קדמו בנים מליל ס"ב. ובדין עמם דשם מנו להוליא לא אמרי' וק יש פוסקים דל"ש מנו לאפוקי משמעם וכתב מ"ז מרים דלי"ש אלא מקום דאין כמנו ניכור:

ולדינא הסכימו כ"ח נמ' דבני מלכיאל מ"ג סי' ל"ג ואפי' יוצר אפ"ם סי' ע"ו ונמ' ריכין להרב ר' יעבר נשר מלובלין סי' ל' חוש כ' וכן נמ' אפ"ם שלמה שבסוף מ' כל המור סי' י"ם כ' שם חומרת שלא בניגה אם שאמר בפקדם אם סי' רק ע"ח נאמנת כמנו דלהדי"ם וכ"ם אם חומרם שבאמת לשחוק:

סימן

סימן נד

לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם
מ' שמואל אהרן הלוי פרדס
יחי' בשיקאגא.

עי' תוס' נזיר שנתגייר דסיגו שידוע שמל אבל אין יודעים אם מכל ופרים מעידים שלא מכל ואמר מהם פסול לעדות וכשא אשה בחופה וקדושין וידוע שלא נהג בדרכי ישראל כלל, וכעת עוב אם אשתו ולא נודע מקומו, ושואל כ"ם תוס דשמי אם האשה מותרת בלא נט:

הגה גר שמל ולא מכל הוי גיור כמ"ש ביבמות מו: וברכות מז: ורמב"ם פ"ג מה' איסורי ביאה ה"ו ויו"ד רס"ח ס"ב. ואם אחנם שאחר המילה לפ קודם הטבילה מצטנה דינו מכל גיור בכמה דברים:

א) **לדעת** רש"י ביבמות מח: גר מוכח שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז מלווס על השבת דשבת כעבודה זרה. וכתוס' מ"ז סר: ד"ה אין ורח"ם סי' כ' כתבו בשם ר"י וברי"ן כ' בשם רש"י דמל ולא טבל יומר קרוב לדם יהודית מגר תושב ואם כן אם גר תושב חייב בשבת, גר שמל ולא טבל גמי חייב בשבת, והוס' תולקים על רש"י. והאחרונים דנו ונחלקו בדין זה אי גר שמל ולא טבל מלווס על השבת אי מכ"ם יכול לשמור שבת. הבנין ציון ח"ח סי' ל"ח כתב דחייב והרב ר' לעמיל מירושלים וחלקת יואב חלק ב' סי' מ' ס"ל דדינו כבן נח ואסור לו לשמור שבת והגה זה מחלוקת רש"י ותוס' הנ"ל. (ואחם סופר תוה"ס סי' ס"ב מפרש בכוונת רש"י דרק הוא חייב במלאכה בשביל ישראל אבל לא בשר עלמו. וזה נגד פשטות דברי רש"י). ותוס' יבמים ביבמות מח: ד"ה וה כי בלוקח עבד ולא הספיק למולו כיון שרשמו להתגייר יכול לשבות ואע"ב כ"ם מל ולא טבל. וכן נרחה דעם דרש"י ח"ב מחקיים שב' דאף דלא מיפשב על המלווס עד אחר הטבילה אבל מהשחת מצוה קבלם עליו. אבל רמכ"ן יבמות מה: ד"ה מי שהקשה על פי' רמב"ם בשמ' מי לא שבל לקריו. למה לא תאמרו מי לא שמר שבת אחת דיומר קל לידע שמר שבת מן הטבילה שהרבה לא מבלו לקריים מפולם ואם מיירי בשל ואי נימא דשל

ולא מבל מוחר לשמור שבת אין רשי' מפמיכם שבת כלל ופ"ב דס"ל שאסור:

ועיי' בבנין ציון שמביא רשי' לשמיכת שבת מתוס' כריתות ס. ד"ה וכתיב שכ' רשב"ג שאותם שנמולו בימי אברהם לא מלו לוחם ביציאת מלרים מ"מ מעיקרא מלו ליכנס בברית המקום וליבדל משאר האומות עכ"ל הרי שעל ידי מילה לבד נכנסו לברית ועל ידי זה נבדלו מאומות ונס גר זה שמל ולא מבל נכנס לברית ויל שאוב עליו לשמור שבת. ויש להעיר על דבריו ה) מגלי' דשמרו שבת במלרים דלמת כל זמן שלא מבלו היו דינם ככני נח. ב) הלא תוס' שם פיימו ונס כי עתה מבלו. ג) יש לומר שהני האם שבל האומה מלו והיו בני אברהם אבל גיי יחיד חינו נכנס בברית בשילה לבדה. ובזה יש להעיר על מה שבניח רשי' מצטנ פו: דלעזוו על שבת במרה אף דמבילה לא הוי עד סיני, הרי דחייב בשבת על ידי מילה לבד וכן כתב רשי' זו כתבני נר יריד שנ"ת אות ד'. ויש לומר דבל האומה שהני. ועוד יל על שבת במרה, לפי מה שבתב רמב"ם בפ"י ממלבים ה"ט דאיסור לגוי לעסוק בתורה ולשבות הוא מפעם אחר שהוא מחדש דת ושופה מלוה מדעתו אלא אי יפי' גר לדק ויקבל בל המלוות אי יעסוק בתורתו. ומ"ש רמב"ם שם ה"י דאם עשה מלוה לקבל שבר אין מונעים אותו. הפי' הוא כאינו מלוה ושופה ואין כוונתו לחדש דת שרי. ועיי' פי' המשנה לרמב"ם תרומות פ"ג מ"ט. וטי' מ' ויש יעקב לשארי הרא"ש מלובלינץ יו"ד סי' ל"ג שנתקשה בזה ולק"מ. ולפי פשט זה דוקא לאחר שניתנה תורה אסור אבל בתרה אלא אי' עוד דת תורה ליבדל לא שייך חידוש דת בלל ואין איסור גיי שבת. ובאחת הרחי' ממרה חמוה, דהא הם לא שמרו שבת מעלמם רק על פי גיוי ה' אבל בעלמא מל ולא מבל אסור לשבות במו בל בן גם:

והגה ביבמות מו: אמרי' לר' יוסי אין מבילים גר בשבת דחקוני נברא בשבת אסור. וזה נימא לדעת התוספים שמל ולא מבל שבת אבל לדעת המחירים מה בבך אם יבטול הא עתה מוחר לו לחלל שבת ורק אחר הטבילה נעשה ישראל ומה דהוי הוי. ולריך לומר דמ"ם מקומי נברא לא מחקנין אין האיסור עליו רק על התלמידי חכמים העומדים על הטבילה ומודיעים לו המלוות והם

והקנים

מתקנים לומו ופושים לומו ליטרחל ומיקון זה
לסור להם. וזה ניחא לרמ"י בבילה כו. ד"ה
לין וכ"ה ס"ב מיו"ט סוף כ"ג ומניח חלית
סקי"ז דרחיים בכור לסור משום מתקן לכל
לחרומת הדשן סי' ני"ד דרק לם עושה משום
לסור, לכל בלה משום לין לימור ולה חשיב
מתקן. ע"כ הפ' הכה משום חלול שבת על
הגר עלמו:

ועיי' תוס' שם ד"ה מקומי שהקשו הה גרלה
כמיקר. ותמוה לי התקון קלי על
התלמידי תכמים לה הקשו כלום. ודוחק לומר
שה כוונת מי' תוס' כיון דבמי שני ת"ת
לעמוד עליו ולהודיעהו המלוות. ולפי' לדמת
התוספים עליו חלול שבת מ"מ לף שהוה גרלה
כמיקר ס"ם לדעת רש"י הל"ל לסור לכי"ד
לתקן. ושיטת סמ"ג וכ"ג מובא בב"י ושך
רס"ה סקי"ג דמותר לעשות בשבת וע"כ דגרלה
כמיקר מהני גם לגבי תקון של הכי"ד:

וקשה בבילה יח. רק רבה לתר בטבילת
כלים הטעם משום שגרלה כמיקר
וני' לתוספות נתנו טעמים לחרים ולה ס"ל
טעם היקון, הל הכה ר' יהודה ור' יוסי
סוברים דלסור לתקן בשבת. וי"ל כמ"ש תוס'
ישנים ד"ה לפיכך דהכה הוי תיקון יותר גדול
שבת של ידי ק לחורת יהדות. וכ"כ לחיפת
וקנים בילה שם בשם רלי"ה ורשב"ל דטבילת
גר חמור מפני שהוה מתקן גמור:

ב) **דעת** תוס' ורלי"ם בע"ז סד: דמל ולה
טבל ייבו מוהר לפי' בשתי
והוכה ברמ"ל יו"ד ס"ב ס"ג מקילים וכ"ך
סק"ד. ובתלקת יוהב הל"ל בד"ה והגרלה כ'
בשם גמ' ע"ז נ. דעושה יין נסך כמבטו וכ"כ
שם בד"ה ורלי"ף לפשיטות שהבו מי שעושה
יי"ב במבטו יפי' מלווה על השבת. וכ"ת
מחפלת עליו שלה רלה מ"ם רדב"ז ח"ג סי'
תתקי"ז שמחיר היין. ובמחב"ת. הוא נדון
בחמורה ולימי יודע מה כי' לו שכיחב נגד
תוס' ורלי"ף. ומה שמביה מדף מ. לין כל
רלי' כי שם מיירי בעבדים וכ' תוס' דעבדים
שלני שעושים מירלה ולינם מתניירים בלב שלם.
ולף לחנם שדעת רש"י כחובות יח. ד"ה טל
דעושה יין נסך (ויש לדחות דקתן גרע שלה
מל מדעתו) וכן דעת ר"ן בע"ז ומרדכי יבמות
סי' קי"ת. מ"מ לין מחפלם משיטת תוס'
ורלי"ם ורמ"ל ושך. וכן נרלה מספר תסידים
סי"ל:

נ) **בשך** יו"ד רס"ו סק"י בשם תבכין
כתב דלסור למול גר ביום ס'
כדי שלה יבה לחלל שבת ומיירי קודם שבילה
שביה לחר שנחרפה כמ"ש בבו' רס"ה ס"ב
ומ"מ מחללים עליו שבת והייבו משום שמלווים
להחייתו כמ"ש בת' רדב"ז ח"ג מחק"ז וכן
בסוף ספר רלשית חכמה חופת חלי' רבה שבר
ממיב. תמצה מעלים ולה מורידים הכותים וכו'
וגר שמל ולה טבל ושבבל ולה מל ויי'
בחלקת יוהב שם ד"ה ובלעי"ד דמ"ש מחללים
עליו שבת כמ"ש ביומא חלל עליו שבת לחת
כדי שישמור שבתות כרבם. ולין מובן שלה
מליבו ס' ז רק בחשב מיבה מש"ב הכה
שיכולים להמתין בחילה עד לחר השבת. ולין
לפשר שישרחל יפלל שבת כדי שהגר ישמור שבת
לחת:

ועיי' שך שם שכתב דנידות לין לך מלוה
גדולה מזו וכן שם רס"ת ס"ה דמבך
למול לת הגרים וספיק פ' לם נתכוין גיי
לחילה מלוה למולו. ולף דביבמות קב: לחמי'
רבה לחר רבה תבה למקבלי גרים וקבים
גרים לישרחל כספסת, מ"מ לם יודעים
שכוונתו לשם שמים ויפי' גר גמור מלוה היה
כמ"ש תוס' יבמות כד: ד"ה לח וקב: ד"ה
רבה:

ד) **רשב"א** יבמות שם. שכ"ם חביה במכתבו
כתב שמל ידי חחילה לבדה
בתחיל וככם בדת יהודית. לף שלין כוונה
רבי"ה שים נפ"ם לענין הדין, כי בעור וס"ם
יו"ד קכ"ב ס"ב מובא תורת הבים לרשב"ל
דפוסק דמל ולה טבל ייבו לסור בשבי':

ה) **בספר** חסידים חרי"ל כי גר שקבל
עליו כל המלוות ומבקש למולו
לסור להתכילו נבלות וטרפות ומהרי"ל בשבת
לח. כתב שגם קודם המילה כיון שבא להתגייר
מותר ללמדו תורה. ויש לו רלי' מחוס' ישנים
ביבמות הי"ל שכיון שדעתו להתגייר יכול לשמור
שבת. ובמ' רעקי"ל סי' מ"ת חולק עליו וכן
כ' בשים קכ"ת ד"ה ודרך גרוה:

ומ"ש לף שיולה מכלל כל גויים, ודלי
לין לו חזקת כשרות ולם טפק הוה
לם טבל הוה בחזקת גוי כמו שבי' מחמלה
וקדושיו בטלים. ולכלורה מפורש כן ביבמות
מו: מי שלמר גר לגי יכול נקבלו ח"ל
לתך במומתן לך ומיירי שטוה מטל שיטולים

לבדקו וכמ"ש רש"י דיש יכול ומ"מ לית נאמן על המילה. ויש לדחות דהתם יש לומר שגילה מהול או שמל לעם מורכת. ורתי שלריך דם ברית כמ"ש רש"י, משמ"כ בכת שיודעים שמל לעם יהודת תולי יש לו תוקת כשרות וכיון שנתרלה לסכול יפורי מילה תמורה, קרוב לודמי שקיים מצילה הקלה:

אבל מוכח ק שם מה: תרש"י ק לוי מי לית ליה לקיויו והוא כי מהול דתם לית ק מה מהני המצילה ותם כן למה כולהך לומר משום שגילת קרי ולמה לית ליה פני חזקת כשרות כיון שמל מסחמת שכל תמ"כ דתם לית שכל לקרי, מסתק הוא בחזקת נוי:

אבל כרתנים פ"ג מתיסורי ניתה פ"ם ויויך רש"ת פ"י כי גר שנוהג בדרכי ישראל שמוכל לקריו וכו' הוא בחזקת גר מפרש בגמ' שזה שמוכל לקרי הוא רק לסימנא נקט' וזה הוא שהוא יהודי גמור בכל דבריו וכמ"ש רמבין יבמות ופ"ה. (ובריטב"ם אין הכרע לפי' זה) ונראה דרמבים לשיטתו שם בהי דמצילה דוקא בפני שלשה ולכן אי אפשר לו לעשות דמצילה קרי שהיא בייחוד שלשה לו. ואף שפירושו שמוה כמ"ש רמבין שפי' להגמ' לומר מי לית שמל שכת, ונם הוא נגד ירושלמי קדושין פ"ג פ"ב שכתב על ולית מכל כשר שתין גר שלית מכל לקריו וקשיא שלת לו מומחה קלה מומחה חמורה תרש"י כיון שזו וזו לשם קדושת ישראל שלם לו והוא כפי' רש"י דמצילה קרי טולה לגירות, מ"מ הדין מוסכם שאף דכפי' אתך במומחן, אם נוהג בדרכי ישראל הוי אתך במומחן:

ובניך שכתב כיש שלית נהג בדרכי ישראל ותי"ב לית שייך מי לית מכל לקריו לית כפי' ירושלמי ורש"י ולית כפי' רמב"ם ומצילה להך ודתי דלית מהני דכתיב לשם קדושת ישראל וכתו במילה דכפי' לשמה כתיב ביכמות מו: אתר מלתי תין מצילים אתא וברש"י ד"ה מצילים ודיה ומה נכך:

וידוע קשיית שתילת יענן תיב פי קפ"ד על ר' יוסי דהכת פ"ל תין מצילים מפני שמל שלית לשמה. ובפ"ז כו. תי' יהודה כותי לית יתול ישראל מפני שמל לשם הר גריזים אתר ל ר' יוסי וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה ובחתם סופר יורה סי' יי וסי' ב' השיב דלק"מ דבפ"ז דנישראל מכל מיירי תין צריך מילה לשמה דהוי רק מצוה ככל המצוות תגל ביבמות בנוי אריבה להפנייר תינו יכול לכנום לרת יהדות רק לשמה לשם הכנסת רת:

וקשה על ר' יוסי דאתר בפ"ז דמילה פ"ל לשמה ופשוט הכוונה דמצוות פ"ל כוונה. וכת בפסחים קיד: ובריש כט. פ"ל לר' יוסי מצוות צריכות כוונה ופי' בנמל כתוב פסחים. ונם קשה לר' יונה ברכות יב. בשם רשבי"ם דאתי' למ"ד מצוות תין צריכות כוונה מ"מ תם נתכון להיפוך לא יצא והכת כת הכותי נתכון להיפוך דמל לשם הר גריזים. ונם תמוה שאתר וכי היכן מצינו מילה לשמה. אתי' תגו פ"ל לר' יוסי דמצוות תין צריכות כוונה וכי תינו יודע שיש שיטה דמצוות צריכות כוונה וכת תגלים סוברים כן בשילוטן לה: ופסחים הגיל ותולי יש לומר דתק דרש"י סובר מצוות צריכות כוונה מ"מ במילה שנתמרס על חיוק שהוא תינו יכול להתכוון תיוב צריכה נם כוונת המוהל ומצוה זו שתגי מכל המצוות. ויפי' מוכח מכאן שעיקר חיוב מילה הוא על התינוק וכמ"ש רש"י בב"ק את. ד"ה תין מייתם ומי' בדברי יסכר פי' קיא ובמסחתם:

ובודאי שריך לנהל סדבר על ידי מפורש סקדושין תולי שתל תומו לת על המצילה. ומ"ם כית שיש עדים שלת מכל תינני יודע תין לסמר להיות עדים על מצילה וכי הם מעידים שלת זה ידם מתוך ידו. נם שריך רתי' ברוכה שלת נהג מנהגי ישראל לשלשם ותין לסמוך על תמירת התסה ועדי' הכתים עמה. תם תיכם ידועים לב"ד לתכשים נתמנים. נם על ב"ד לתקור ולדרום בכל סתפזרות על מקום סכשל ולטהול על המצילה. ותם תמי כל סתקידום ישתר הדבר כמו שהוא פשה בספק לת מוחרם להנשת:

סימן נה

אודות מי שמשה ליותה על כל מאכלו ולת סכיר סדברים נפרעות. תם סתכשיטים מנתן לתשתו מייבים לה:

ברמ"א תסיפ ליט פ"ב כתב בשם ריב"ם שתכשיטים ומלבושים תוליים ליוכלי הכשל לגל המחבר לף שבבי בניה דשת ליבים

ריכ"ם לכל כש"ס סוסס דכל מקנוס שמן לס הכעל כן שלה ולס כן מולק על זה. גס נביס מלוי חמס הרבה על ריכ"ם והביא כשס רשב"ם ורשכ"ס לסיפן:

ועיי' כמוך סי' קי"ח סקנוס מלמולע וחבי' כרלי"ם שכתב לכל מס שיקנה הכעל מלכוסים וחכשיסים הכעל קודס לזכוס כס כשנסמרס ויקח כולו. סחס לשוס שהוא רלוי לזכוס כהס, מוכח שכמ"י הס שלה ויכולה לחחס לאחר ולמר מיחה לריך הכעל לזכוס כהס על פי דין שכעל יורש לת לחשו. לך לי לאסר לפרס כ דהא לישח שס גס מלכוסים וכמלבושים הת קיי"ל כרב בכחובות גד. דכמים מס שעלי ולס כ כמו כמלבושים שהס של הכעל מדין ולין לריכים לסקנס היה בהכשיסים:

והנה לס הכעל כתב לס חוספת כחובה. הי' מנהג בכל מקוס לכתוב חוץ מכשיסים הקייכים לגופה ולו הס שלה כמ"ש למח לדק סי' ג' וגודע כיהודס סגינת ס"ס סי' ק':

ואפי' לס לין לה תוס' כחובה. לס כיו כגשוחין כמדינה ז ודלי שנשלח לו על פי המנהג שחק המדינה שהחכשיסים הס שלה לגמיחוח וכמ"ש מכי"ם חלק ל' סי' ס"ע וכיולא כזכוח יעקב חיח קכי לס כתב על פי משפט משכוח חייב לף שלינו ס"ע דינגו מקום שנכנס כמיוב זה:

וכיון שעל דינו של ריכ"ם מולק בניח מלוי ופיים רק שבמדינות הלו שכבר פוקבע המנהג על פי פסק הרמ"ח, ודלי כל הגוסן על המנהג הוא מוסן ויש לומר כן, לכל כלן כיון שעל פי מנהג המדינה החכשיסים שייכים לס, שפ ודלי מלד הדין סס שלה:

סימן נו

לכבוד הרה"ג המפורסם מ' יונתן
אייבשיץ יחי' מרץ בוואדשא.

עיל שחלה כ"ם על גס שכחוב בכתב משיכח, כתב שלנו לס כשר הוא. וכן כלשון לחר, מס דיט:

משנה ניסן פז: גס שכהנו יונים ועליו עכדים כשר. ושס יט: הלי שפרח פרסחה מנניק כי' ממשנתי חגינת גס שכחבו יונים כשר לי מהיות הרוח הני מילי בגיטין וכו' וכן כתב רמב"ם פ"ד מגירושין הזפי' ופ"ש ה"ש קכ"ו ס"ח. ובמשנה שכח קג. כתב לשון חייב והפי' גס בכל כתב כמ"ש רמב"ם פ"ח מהלכות ופי' ורפ"י שם דיה בכל לשון ורין על הריף ובחידושי ובמלחמי ודפ"ב. והיינו שדעתם כי ביאור חיבת כל לשון כולל גס הכתב. וגס הסברת ק שייחר מוכן לשון עברי בכתב עברי מלשון עברי וכן משמע בגיטין יט: דמקשה על לחימר חגינת בחתני', ולמה לי מפני דמחני' מיירי בכתב יווני וכלשון עברי ולחימר חידש בשמר פרפי שגם בכתב יווני גס בלשון פרפי וקמ"ל דכשר, לפ"ז שלם שניהם בכתבם וכלשונם עדיף יותר וכ"ש שכשר:

ואדרבה יש להעיר על רמב"ם שכתב בהלכות שגם דחייב בכל כתב ובכל לשון. ומדמחלק לחוסס לשנים מוכח דבכל לשון סייגו לפי' בכתב עברי. ולי' יודע מניין לו כן דלמח חייב רק בכתב ולשון לחד שלו מוך לעומים לבל לם בכתב והלשון שונים וחלוקים שלין מוכן היטב להם שפת לינו חייב. וברפ"י שגם בגיל י"ל כוונתו שבכתב ולשון מחלימים. וגם לשמע רפ"י שם דיה לין שכי שחיכן בלשון ולפי' לין להם כל משמעות חייב שכיל ניחת שחי' בכתב והלשון חלוקים חייב לבל לרמב"ם שבכתב בפי' דוקא דד חם גב שהן חיבות. הוי מידוש שלם בכתב משונה מהלשון ולינו ניכר לשבי הלשון שהוי כתב להחייב עליו:

ודראי"ש כתי' מחמיר בגם בכל לשון ולחי במקוס סינון וכ"ש רמ"ח ריש סי' קכ"ו:

ולענין כתב משיכח. בגמ' לין שום מקור לחלק בין הכתבים. לך בכפי לוכח התמים בשם ר' יהושע הבית שרית שהיר לכתוב בשאל כמועד בתב משיכח שפית בביבה דקה שלא ניתנה בפיני רק בחיבה גסה לבפי' בחיבה חמה וכן כ' בהגי"ה מיי' פ"ו מספר חורה לוח מ' בשם ר' שמחה דבחיבה דקה לינה בתב דלפי' מפר זין לחום לינו בהב בשבת כמ"ש בשבת קה. וכן בחרומת הדשן סי' רל"ו שיסל משיכח בגם ופי' בפי' ריש סי' קכ"ו בשם הרשב"ם שמחיר והבי' ן בזה ש"ם

לומר משיטת גרע כיון שדומה לכתב תשורי לריך לכתוב כתב תשורי ממש משא"כ כתב העמים שהוא כתב מיוחד בפני עלמו והוא כעין מ"ש במפרשי יו"ט בברכות פ"ב סי' כ' לום ו' דלעזן תרמי גרע מכל לשונות מפני שהוא קרוב ללעז שקודם תלת שבשחבם. ומ"מ פוסק כ"י שלין נפ"מ ונם משיטת כפר מפני שכל הכתבים הם הסכמיים ונם המשיטת מוסכם והוא כמ"ש הרין ריש נדרים בלשון שבדו להם חכמים שכל הלשונות הסכמת לומה ולומה ולא נרעה הסכמת חכמים מהסכמתן. ועי' הממטות לח' מהרש"ם חלק כ' סי"ם קס"ח בשם כית תפריס ה"ט ק"י ודכרי מלכיאל ח"נ קמ"ב לום ד' מחיר במשיטת במקום עיונן נדול:

ובהגה"ה מיי' פ"ח מהפילין סוף לום ע' כתב דכתב נויס לינו כתב מן החורה לענין שבת וכ"כ רמ"ח לום ש"ו ס"ח בשם הת"ז והוא נגד משניות שבת וניטין הנ"ל ועי' מנ"ח ס"ם סקי"ו וכית שמואל קכ"ו סק"ח. וכן מוקשה מ"ש ר' יהושע הנ"ל על משיטת לתינו כתב דכתי' כתיבה חמה הא במשנה שבת מחייב בכל כתב ופ"ב דרך בספר תורה כמי כתיבה חמה אבל לא לענין שבת. וכן מ"ש בהגי"ה מיי' בשם ר' שמחה הנ"ל ומביא רתי' משבת קה. ליל הא דבעי זיוני. תלק עליו בת"ז ס"ם משמיו דגם בלא זיוני הוי כתב רק השם שתני משום דבתכוון לכתוב שני זיונים מוייגים וכיון שחסרים הזיון לא נשנה מחשבתו והפי' הוה מוכרח לדעת רמב"ם פ"ם מסת"ת דזיונים לינם משכבים. ועי"ש הא דשטור אם עלו כידו שתים הוא משום חסרון מחשבתו:

ב) **ועי"ד** נם שמו מפרישה ולס"ת תלמוד ישמע וכפי כל לאחר. הנה אין כותבים קילור השם כמ"ש כ"ם כללים י"ת ושל"ת ס' סבדי, אך אם יש לו שני שמות כותבים הקילור ודמחקרי תלמוד ישמע דמחקרי לאחר כמ"ש מים מיים סי' מ"ז ילתק יחזקאל דמחקרי חזקאל וכ"כ שו"מ מהד"ק ח"נ סי' פ"ם, ועי' הרי בשמים תניינא קנ"ת שכ' יוסף המכונה יחשע ולא דמחקרי תכל שמי תדע מקומי מרתי דכתי' קע"ד כ' ירחמיאל מרדכי דמחקרי רחמיאל וכ"כ נסי' קפ"ה יהושע לכי דמחקרי שיע. וזמן סי' קפ"ד מלותר מסי' קנ"ת, וכ"ם בת' דכרי מיים מ"ת סי' פ"ב:

ובכל ספק כותבים דמחקרי כמ"ש כ"ת מת' רמ"ת סי' פ"ד וכ"ם קכ"ם סק"ל וכללי שמות י"ב ועי"ז שם ס"ק כ"ה על נת על ת' הכ"ת סי' ל"ם ונו"ב מ"ב להי"ם ה"ט

ועי' נפק מי' להי"ב ליד ד"ה לחנם שפקפק על זה מבני מחלוקת מנלה עמוקות ועוד חכמים על הכ"ת לכל נס' עשרת לכי להנר"ל מרלי"ם דף ו. כתב דהסלונתא שלהם הי' מעשה לחר לכל הודו דכספק כ' דמחקרי ונם בח' דכ"ת סי' הכ"ל כ' דלחר שהנלה ת' רמ"ת נם המולקים מודים להכשיר:

ואם חומס רק לאחר יכולים לכתוב לאחר דמחקרי תלמוד יעקב דלאחר הוי תכיכת שהכל קוראים וכמ"ם כלקומי שמות להט"ג לום ה' ליכר דמחקרי תלישוד ואב ובאות ו' ליב דמת' מבה יהודה ובאות ם' ליב דמת' שמעון יהודה ובאות כ"ד כמרל דמחקרי שמואל דוב:

סימן נז

בראנסי כ"ח תמוז צ"א.

לכבוד הרב הנאון מ' יוסף אלי' העניקן יחי' בנוישרק.

על הודות לבבה שהכל קוראים לה מלוויעה רק חמותה לנדה קראה לומה חמיד או לפרקים כשם שכדאה מלכה „מלכה" וכמלה שאשב שמעריסה ה' שמה מלכה שלח לה נם ונכתב בו מלוויעה דמחקריא מלכה. ומשם הכמל במקום ריחוק וקשה להשיג נם לאחר והמכשלה רבה יום יום כי האשה דרם בליסור עם איש לאחר שנשתא לו כערכאות ומלוה להלילה מליסור:

הנה אם לא כתב בנם שמו ושמה מסיל מה"ת כמו דליתא בניטין יט: שהוא נברא שקל ס"ת יהיב לדניפו לאמר לה הא בעי שמו ושמה ולינא ומכותר דאם יקדשנה לאחר ליכא למיכה נם ממנו וכ"כ רשב"ם קידושין ס. וריא"ז ניטין פ"ת ושוד רלשונים ופ"ה אם שינה שמו ושמה דפסול מה"ת דהא כ' תוס' ניטין כ. ד"ה הא דשינה נרע מהשמים בשמות וכ"כ

וכ"כ תוי"ט נימין פ"ח מ"ט ומי' ב"ק קכ"ם סק"ה ומ"ק כ"מ שומד מחום' זה דשנוי הפם לרבנן היינו לענ"ד מפול דרבנן ותי' מניין לו, ומי' מצרי מ"ב סי' ל"ד:

א) ונראה לפמ"ש ב"י קכ"ם ד"ה ואם לא, בפם פסיה דשנוי הפם מפול דהוי שלא לשמה ויל דוקא אם במיד שינה לא הוי לשמה אבל אם הבעל עמה ומשב שה פם תשתו והוא מחכוין לגרש תשה זו כמו הכא אין לומר מפול דשלא לשמה ואינו מפול מהיה רק מדרבנן מפום למו שיתמרו שלא ניהם תוהה וכ"כ בח' נפם מי מהיה ליה דדוקא אם שינה הפם במיד הוי שלא לשמה ותמרינן שלא רצה לגרש תומה רק תחרם אבל אם סי בטעות לא הוי שלא לשמה דכוונתו שפיר הי' על זה לך הום עמה בשמה:

וקשה ע"ז מנימין סב בהיה דהוו קרו לה נפתחה תזול סהדי כשב מפתחה דהנע מפול ולמה מפול הא סי בטעות כמ"ש רש"י, ואין לומר דמפול מדרבנן מפום למו דהא תמרינן שם דהוי חספא בעלמא, ונ"ל לומר דאם הפם כתוב בנע כלוי הבעל לו כשר אם עמה, אבל אם שנו הפרים אם הפם מכשי שהניד להם הבעל גרע ומפול מדאו':

ועוד כ' דהא דשנוי הפם הוי שלא לשמה דוקא אם כתב הפ העיקר שלא שהוסיף שם חדש כדמתקרי הוי לשמה ולי"ם רק הפם למו. ותמנם בגדים נימין סי' ל"ז תוש כי כתב בפם ל"ל לוגלויי סי' ר"מ דגם בזה מפול מהיה (ועי"ם רתי' מנימין פב: נפתחה הגיל, ואין מובן דפם לא כ' פם העיקר כלל) אבל הניה שם מעיב נימין בתשה שפמה תבנלי אם כ' תגיעל דמתקריה תבנלי שמת אין מיקר שמה תגיעל ומחזי כשנוי הפם הרי אם כ' פם העיקר אף שהוסיף שם חדש אין זה שנוי הפם חפם:

ובניך לא שיך למו כ"ם שם תרי מהיה סי' מ"ו דאם כ' בנע דמתקרי על שם חדש אין למו כיון שתינם יודעים הימת ומושבים שים ט תו לה שם זה במקום תחר ודמי לפם ליזה שכ' רש"י שכיון שתין הכל יודעים מקום לידתו אין חפם למו וכ"כ בדברי מלכיאל מ"ד סי' קל"ג אם כ' שם פתיניות לא יפי' למו שיפברו שים מקום שקורים לה ק':

וגם כיון שבת הנע שם קיום ב"ד ממקום אחר לים למו כמ"ש דברי מלכיאל מ"ג קמ"ע ומלק ה' סי' קל"ב וכיולת כ' בשם תרי' תכ"ם פ"ז אם הנע בידה לים למו:

וגם יל דבזמיו שקילטים הנע ואין רוחבו בעל חפם למו וכמ"ש מהיד רל"ב ופ"ז קכ"ה סקי"ז נכי מחק ותים חיו שים מ"ת ותי' תבשי שם סי' קמ"ת דלולא דמשתפי סי' תומר ק וכ"כ פמ"ם קכ"ט סקל"ד בשם מהרי"ם מבריסק וכ"כ בעל זכר יהוסף בשד"ת נימין סי' מ"ג סוף תוש כ' ופ"ם סי' ל' תוש נ' וכ"כ בתר ילחק תכ"ם מ' מקף ר' ומין ילחק י"ם מקף ד' ונגד זה כ' בפ"ת ס"ק ז' תוש י"ם מה שהביא מפם ל"ם והביא עליו דתלילה לומר כן ומ' הרי"ם תכ"ם ל"ד שהעולל הרב מקולק דמתו כן והמחבר תולק:

ועי' בתר ילחק שם דתין בזה תשום דבר שבמנין לרך מנין להתירו מפמ"ם בריש תבראם תכ"ם סי' מ"ת דבדבר תלוי תוכר תם בעל הפעם, ותשה תלוי על שבח, וכ"ם בגיד דסוי להכיל מילי עבדים:

ואם לחנם דהכי"ל סי' ס"נ שפשיט על תחנו בעל עבוטיו שהחיר נע בשנוי שם תבי' וכ' דפ"י שליח נרע ותי' למסור פגע כיון שלוח למת לבח ילחק והיה בח נתן והוי שנוי בשליחות ותי"ב הכא נמי דפ"י שליח פפול דהיה תיננה מלכה. לך בעל בית מחיר בח' דפקי"ם סי' קי"ז השיב על דבריו דכיון שלחר תן נע לחשתי ויודע שתן לו כך תשה לחרת יכול השליח ליתן הנע ורפקי"ם הפכים פמו וכן בח' שם תרי' תכ"ם מ"ם דפמו כן. והכא יודע שנפכון לחשה זו חלה פפ"ם לחו פעם שה שפה:

ונראה דלחפי כלי המחמיר הוא כמ"ם שם בפפם ד' דמוכח ליכא למיחש דלא נחכיון לגרש לחשתו כלל ולכך שינה לח שם תבי' וכיולת זה בח' רש"י סי' ס"ו שכ' דים לחוש שמא כוין לקלקל הרי כמו שכתבתי דמיירי שהבעל נהכיון שלא לגרשה עכ"ל ומשל"י בגיד שהבעל הוליה פולחות ושילם כפד הנע

מגע עסוק ולמדים ודאי לית מכחון לקלקלם ונם ק"ל יודע:

והנה בדברי האת נימין סי' ס' כתב בשם כרכא פוסקים דאין לכתוב דמתקרי על שם נשתקע והוי מזיק מכוח כיון שלא מתקרי כן. ולפ"ז הכא שכתב דמתקרי מלכה פסול דשקר הוא, וכמ"ש בש"ס סי' קמ"ח אף שהביא רש"י כענדו מ"מ כ' שאין כידו להקל. אך לפי מבין הכא הך דמזיק מכוחו דענמ' פסול משום נזרא כמ"ש רש"י נימין י: ד"ה מזיק וחו' ד. ד"ה מזיק, אבל הכא אין כאן שום חשש שיבא למכשול אלא שיאמרו שלא ניכם א. ונם בשו"ת נימין סי' ס' חות ד' וסי' מ"ח חות ו' כתב בשם כמה פוסקים דכוסבים דמתקרי על שם נשתקע:

ועיקר נראה דהכא לא שוי שכוי השם כיון דחמומה קורחה לם מלכה ואף שבשבלי לקט נשים מ"ג להגר"ז מרגליות סמ"ו פוסל בנדון זה משם דכ' דמתקרי על שם שנשתקע שרק בני ביתה קרחום כן ודאמו דכ"ב לא שוי פורחת אך מ' בים שלמם חשים סי' קכ"ח וקכ"ו כ' חמי' ים לאחד שקורת כן לא שוי נשתקע ומביא רש' ממרדכי וכ"כ שו"ת נימין סי' מ"ח חות ד' בשם כמה פוסקים חמי רק חמם קורחה לם שוי נשתקע וכ"כ רשים מ"ב סים קמ"ח בשם יד יהודם ונראה חמי הכא דאין מלכה שם השריפם מ"מ יכולה ממוחם להחזיק ולכנוח לה שם זה וכן בשלם החזיק השם מלכה וכיולא בזה כ' ביעומת מלכו חשים כ"ב להכשיר בנם של גר שקרן (קשם „גרים—ליטראלי") שכ' שהרשם בן חבריהם כיון שבשעה הכחיבה לא נודע בשם חאב כשר כדיעבד ויכול להחזיק שמו ושם חביו בשם שקר. ועיש השממים הלה ולהלן מעברם יום יום, בשני מפכים למשור לה הנא:

סימן נח

לכבוד הרב חנאון הנ"ל.

על חודעם חשה שמעריסים שמה יכנה ונשתקע, וכשאשבה למדינה זו לפני עשר שנים קראה אים בחשודתי שפלשנה וכן קורחים חומה למרקים. אבל רוב קורחים לה ענה וכחב בנם רק השלשה ואינ מחשבת זה זמן רב. והבעל ממחן לכחוב נם אחר:

א) **הנה** אם כחב שם שפל נכר, רמ"א קכ"ם ס"ח מכשיר ונם המחבר מודה והא דבש"ך פוסל היא משום שהוסיף וכל שום ושפם אח העיקר למפל כמ"ש בכ"י, ואחמם מ"ו שם ס"ח וכ"ם ס"ק פוסלים וכ"כ פחים שפ"ק מ"ב בשם נם מקושר שאם נירש בשם שממעים קורים נם ס"מ"ח פוסל ואין ספרו בידי ואינו מבין דבריו דהא ס"מ"ח מכשיר בש"ב. ואחרונים רבים עמודי ההוראה מחירים בשמה בדחק כמ"ש דבכי חיים מ"ב חה"ם קנ"ם וכ"כ מנחח ש' סי' מ"ח בשם ביסומות יעקב ופמ"ם כתב בשם נ"ם וכ"כ דבכי מלכיחל מ"ב סי' ק"ב וכ"כ רבים מ"ב סי' ס"נ והביח ק בשם ר"ם בשפר היבר ס' ר"ח ומקלים, ודאי שאלו רלו מ"ו וכ"ם אם ס' היבר שלח היו מחמירים:

ב) **אבל** פשום שם שנח אינו שם מיוחד אלא קלוד בשם מהשלשה שכן מנהג המדינה לקלר פשמות והקוחות שוות ומובלע בשם העיקר וקלוד השם אין לכחוב כמ"ש כ"י קכ"ם בשם מרדכי נבי יאחן חקין וכפ"ם סמ"ו ור"ם נדוני שמות בסוף ספר המור אות כ' ושוד וכ"ם בכללו אות ד'. ורמ"א כ' סמ"ו דאם כחב הקלוד אין מזיק אבל מ"ב שלח"ה ו' ויש כ' בשם ראכ"ח דאין נכון לכחוב הקלוד:

ואף שכ' בים ס"ח ו' דכוחבים וומלקל אם רוב קורחים לו כן נשניו ואינו מקפיד אך שם מרי' סי' סיח כ' דהכוונה רק דאף אם שני שאבי אבל קלוד השם אף שכרוב קורחים לו בשניו אין לכחוב, ואף דים לדון על דבריו אך במקום מנהן כניל ודאי דים לסמוך עליו:

ואעים שכ' רמ"א סים סיו דקלוד שהוא שם בשני עלמו כוחבים, מ"ש בשמי משובח שקליח דדיעבד כשר, וכ"כ בניח שמואל חחלין סי' יב:

ונראה דכל פסול זה דים לו אם לה שני שמות וכחב אחד הוי רק פסול דרבנן משום לבו שיאמרו בכריות שלא נרשה בעלה כמ"ש רש"י וחוס' נימין ליד: ודין כי משום מלשון שבפל הים להטיל מרים נימין דהם

רחם יש עליו מודרין יחקיים כחותמיו וזה נכנס הת מרגיס ע"ם כ"ד וכהר"ז י"ל דל"ש לעז כמ"ש לכ"ת נסי' הקדוש:

ומ"ש כ"ת לכתוב גם תחר נסח נגד דעת הבעל מעי"י מ"ש בכתר כהונה סי"ם סי"ת נסח ת' מנ"י כיון שהבעל לוה לסופר לכתוב גם כתר הס יש חסם על גם זה לת מסח שליחותו. הס תחר הבעל לסופר שיכתוב רק גם זה ת"ת לסופר לכתוב תחר כתת רשות המגרש ודנתי על זה בספרי חלק ג' סי"ם פ"ת. תבל ת"ל למלה א כי יכולים לסופר לת הגט. כתכתי בקצור נמרץ ולתכם כמשפ יספיק:

סימן נט

לכבוד ידידי הרה"ג המשודסם מ'
יהושע הלוי הירשהארן יחי' רב
במאנטריאל.

על דבר שלמה כ"ת לוודות חסה שתגרסם בגט ונכתב שם תכי' בסעות: ברוך מסה דמחקרי מסה וכן הי' כתוב בכתובתה וגם תחי' שכי' בסעה בגט כגיד כן שסה תכיו לסי"ת ברוך מסה, תבל מסה נודע שמו לסי"ת דוב מסה ובכי כל נקרת מסה כמ"ש בגט דמחקרי מסה וקשה להעיר מהבעל גם תחר והוא שמה הרמת:

א) **דגה** שף כי בסעה ניסן לר: ברחסונה הי' מסנה שמו ושמה וכמתני' ס. שינה שמו ושמה לת מזכרו כלל שמות התכות מ"מ ולתי דהיו נוהגים להזכיר שם תכיו כמו שיתת שם כו: דתמרי עדים מעולם לת תחמנו תלה על גם תחד על יוסף בן שמעון וכן שם סה: תחקק רבת בניכי ליך פלניה בר פלניה סעיר ותריך וכרי וביכמוה קמ. תגה סק בר חייא סטיתים וחרכים וכרי. ומ"מ שם השמיטו שם התכות כשר כמ"ש סור תכי"ם סי"ם ככ"ם בשם ת' רש"י ובש"ם ס"ם:

ואף שבכי הבית גם ת' רשב"ם להחיר, נרחה דלת פשיקא לי' ובכי' שלף קע"ו כתב רק תפשר שתין לריך לכתוב שם תכי' ורחי' דבכי' תקלית מוכח כי"י סי"ם ככ"ם בגט שכי יגתק בן תגריהם ותכריהם על המתן ותינו מקוים פשוט דהוי כתלו כתב שמו על המתק ותה מתק לת גרע מתלו לת נכתב כלל ומ"מ פוסל, ותולי מתק גרע מפשמים ודוחק:

ובפשק מהרח"י סי' קלית פוסל בהשמיט שמות התכות וכי' דמתני' שינה שמו ושמה כולל גם התכות והכי' שינה שמו ושמה היינו כמו שלריך לכתוב כדינם עם שם התכות:

ום"ם הדין בש"ם דחס השמיט כשר. תך חס שינה שם התב פשוט כמ"ש טור וש"ע סעיף י' בשם י' רח"ם. ותף שכי' תוס' ניסין ס. ד"ה ושם דכל דכר שתין לריך לכתבו ותס השמיטו כשר תן השנוי פוסל, מ"מ תין זה כלל מוכלג ונרור כי כתוס' שם כ. ד"ה הת כתבו להסוך ותלוי תס תין חשש קלקול נדכר תז תין השנוי פוסל תבל תס מ"י השנוי יש לתוש לקלקולת פסול, וכתת בשינה שם שלב כי ני' כמ"ש רח"ם ניטין פ"ת סי' פ' בשנוי מקום דירה דפסול משום דכל תחר נקרת על שם מקום דירתו וכשרותים שנוי מקום יתמרו לת נירש זה תלת תחר, ס"ל שיך חשש זה בשנוי שם תכיו, בשם תכיו ידוע לכל:

והב"י מוסיף וכתב ומ"ש ר"ת ורח"ם שכיון שתי"ל לכתוב מקום לירה תין השנוי פוסל לת כי טעם זה תלת דלת מפשלי עדים דתתימי תשקרת דמתחר שתי"ל לכתבו לת קיימי עדים עלי' תבל לת כתבו ק לומר דכל המשנה נדכר שתי"ל לכתבו כשר דלת מכשריך תלת היכת דתין לתוש לקלקולת תבל תס יש חשש קלקול כמו בשינה מקום דירה תו שם תכיו תו שם תכי התשם פסול:

והכוונה כי תון טעם הכי"ל מפני הרוחה, הטיר הרח"ם טוד טעם שהעדים תחמו בשקר וכי מכוס זה תין לתוש כיון דתי"ל לכתבו לת קיימי עלי' כמ"ש בכתובות כר: דתם כי בשטר בן תיש עליכי כהן תין מעלים ליוחסין דעדים תמנה שבשטר מסרני ולת תעלוני כאן כיון שזה תין לריך, והכי' מפרש דהרח"ם לת תמר זתם על שנוי לירה לנדו תלת קתי נם על שנוי דירה דפסול רק מפני הרוחים, תבל תין כזה סוד פסול מפני העדים שתחמו שקר כי העדים תינם מעידים כלל על הדירה והכת נמי בנדון זה בשנוי שם הת: תין הפסול מפני העדים שתחמו שקר כיון דתם השמיט

בשמים שם התבות כשר ואין החסרון מפסיד לא העידו על שם התב, ואף דק' לית מכיון דרוי מתים פלוני כהן, היא שהני שהם דלפני לכתחלה ליל לכתוב כהן שפיר לא מפסדי מ"מ מש"ה בדיעבד לכתחלה צריך לכתוב, וליל דכיון דס"ס דיעבד הוי מפסיד לא קיימי עדים פ"ו:

ומפורש כן בב"י קמח סי' פ"ט שמביא קו' רש"ל על סוס' ניסן ס. למה שינה דיבה פסול בא הוי מפסיד ואינן שקר גדול מזה כתבו מפידים עדים שלא נירם פלוני זה וכ' ג"כ על תשובה בדבריו שרצונו שעדי הגט מפידים ק, שבאמת עדי הגט לא תכונה מלחת מפסדי רק כוונתו לפעמים כרש"ם שפני הרואה:

ובזה ממורן קו' נפש חי' תה"ע סי' ל"ח על כרש"ם למה הוצרך לומר שאין העדים פסולים משום שהינם מפידים פ"ז הלא בלאש"ם כיון דשנוי לידה הוי פוסל בגט אף אם העידו בשקר לא נפסלו כיון דאין שקר זה נוגע לעדות בשריכה ואין נפ"מ כלל, והביאו דברי רמב"ן ס' ותחתן על לא תענה שדעתו אם עד מעיד בשקר על מה שהינו מופיל כלל כעדותו מ"מ הוי עד אוף:

ותקירה זו מתיקה ורמב"ן בעלמו בתלחמות סנהדרין פו. כ' להפוך שאם הנדון הינו לוקה גם העדים הינם לוקים ואין כזה לא תענה, ובמנחת מנוך ל"ז תמה על רמב"ן ותחתן שלי תפסר לומר כן ובודאי אם העד משקר בדבר שהינו נוגע לעשות תדם הינו פיכר על לא תענה ופי' תומים כללי מנו סוף אות כ"ב:

אך לפי פי' הב"י והגו"א כרש"ם דרי"ם קאי גם על מקום דיבה דאם שינה פסול ומ"מ לא נפסלו העדים משום דאם בשעת כשר הינם מפידים פ"ז, אבל אלו היו קיימי מהדי עלה היו נפסלים דהא מדוהם על הדיבה נינצת בנוף קיומו של הגט דהא שנוי פסול, וכל ההיתר רק דאמרינן שאין מפידים על מקום הדיבה כיון דאין צריך לכתבו:

והגר"א אות ל"ח כ' דכשנוי שם בתב דפסול אף דהשמים כשר ליל לפעמים כי' מפני הרואה רק הפעם דוקא בלידה כ' ר"ת דשינה כשר משום דליל לכתוב מקום לידה אפי' לכתחלה, משי"כ בשם תב דצריך לכתחלה כמ"ש ב"ב קס"ו: שני יוסף בן שמעון אין מנרשים ומוכח דהיו כותבים שם התב ולכן אף דאם השמים כשר מ"מ אם שינה פסול וכ"כ בשני יהושע ניסן ס. תוד"ה שינה וכמ' בב"ח מרנליות סי' י' מה שדחק כ"י בלשון ר"ת אין לשונו משמע כן רק כוונתו דמה שליל לכתוב אפי' לכתחלה אין מדקדקים בשינה ול"ח ללשון משי"כ מה שצריך לכתחלה אז אם שינה תוששים לשנוי וכ"כ כמ' כתר כהונה סי' ס"ח:

ואמנם בב"ח פוסל בשינה שם התב משום מזיף מתוכו וכ' דפסול מה"ת ואף דרש"י ניסן י: ר"ה תודה כ' דמזיף מתוכו הוי רק פסול דרבנן, היינו כיון שהגט הי' כשון אלא שהעדים פסולים אז לר' אלעזר דמדי מסירם כרתי הוי פסול דאורייתא, אבל בשינה ומזיף בגוף הדמות פסול מה"ת וכמ"ש בב"י אפי' סי' ז' דשינה שם עיר הוי מזיף מתוכו וכ"כ דברי אמת ס' ניסן סי' מ' בשם כמה שפקיים בב"ח דפסול משום מזיף מתוכו וכ"כ בא' לחמי תודה לר' יעבי' בתשלן סי' מ':

אבל פוסקים רבים תולקים על הב"ח ופ"ל בב"י דהטעם משום לאו בעלמא וכמ"ש בשו שהרואה יאמר אחר מנרשה וכ"כ גם פשוט שקמ"ל ומ"ש, וכ"כ בריח יעקב תה"ע סי' כ"ו ובשם אחרי סי' פ"ז ורש"ם מ"ב סי' ל"ח וסי' ש"ם:

וכיון דלדעת רוב הפוסקים אין כאן פסול דמזיף מתוכו וגם לא הפ"ם פסול עדים, קרוב לחשש גדולי היהר בנדון זה שהוא בעת הדחק:

ו) **הנה** בשל השטר מחיר נס בשינה שם התב וכ"כ מבושת הנרשוני סי' ל"ה ובברכת יוסף תה"ע סי' פ"ג כתב דגם רש"י מחיר וכ"כ רש"ם חיב סי' ל"ח וסי' ש"ם בשם מהרי"ח שון להחיר בשעת הדחק וכ"כ שולל ומביא תניעת מ"ד סי' פ"ם וקכ"ט ותליתאי חיל סי' ל"ח ושי"ח ומ"ב קמ"ט ומ"ב קכ"ח בשם בשל יבושת יעקב וכן דעת מר אחי בשי' דברי יעבר סי' קכ"ח:

ז) **בב"י** פ"ם קכ"ט בשם ת"ח מביא תשו' רש"י להחיר אם המזיק הבשל אם תכיון כן בשעת הגט אף שבאמת לא הי' שמו

שמו כן, ואף שאין נרור לי שאלת היא חבר רש"י, אלא מי נעל דברים יהי' מי שיהי' הלא הוא מרגומינו הקדמונים. וכ"כ רבינו חיים סי' שע"ו דהא דפוסל נח' רחים ניוסף בן שמואל היינו מפני שהי' ידוע במקום הנט שאם תביו אינו כן אלא אם כן ידוע כאן שם האב והמנהג מחזיק את תביו בשם זה כשר אף שאין זה שמו וכ"כ בפתים סקכ"ד בשם ניח דוד וכ"כ בשם המבוא י"ש דאם במקום הנרושין לא ידעו משם האמיתי של תביו ושמו את השם אין לנו רק זה השם שהחזיק בו וכ"כ נכתו שם סי' י"ז בשמו וכ"כ נח' נשם מי' תהי"ם ליח בשם מוחט הרב מקוטנא. וכן הוא בישועות מלכו תהי"ם סי' נ"כ:

נ) **בשנוי** בשם תבי האשה מיקל נת' רחניח סי' י"ח מוכח בנ"פ סי"ק מ"ג ומ"ש משום דשם תבי האשה אין מפורסם כי האשה אינה עולה לתורה וליכא לעז ומסכים כן בנ"פ ומוכח בחים תהי"ם מ"ב סי' מ"ז ובשם תבי' תהי"ם סי' מ"ה וכ"כ נח' י"ח כאן סי' ע"ה וים רחו' לזה בשם לענין להזכיר לכתחלה מליטו בנמ' רק שם תביו ולא שם תבי' כלל כמ"ש ניטין פה: אחקין רבא בניטי אין פלניח בר פלניח אמר ואריך יח פלוניתא לגמרי' וכן בירושלמי פ"ק. אבל מכן בר מייח פסקיט ואריכיט פלוניתי לגמרי ולא הזכירו שם תבי' כלל:

ד) **ועוד** דלא שיך לומ' רק שם כתב בשעות שמו שנקרא בפי כל או יאמרו לא נירט זה לבל שם השם המפורסם נכתב כרחוי אלא שים בשעת בשם שעולה בו לתורה אין לומ' דזה השם ליתו ידוע כלל וכל הדולה יסבור שזה האיש יש לו שם אחר וכ"כ פתי"ם סקי"ה בשם ממרא שלמה וכ"כ נחלת לבוא לבעל אמר המשפט סי' כ"ז וכ"כ חי' בשמי שם להנרמ"ק סי' כ"ח דאם נזכר שם שבכל קוריט לו ואין השנוי רק בשם שעולה לתורה אין חשם בפני העולם וכ"כ בפרי קע"ד ובן הסכים בעל ישועות יעקב וכ"כ מהרי"ט שיק סי' ק"ם וכ"כ דברי מלכיאל חי"ב סי' קל"ט בנם שכ' על תבי האשה מרדכי מני דמחקרי מני ובחמת לא נקרא מעולם בשם מרדכי כיון דשיקר שמו נכתב בנט רק בשם הקודם נכתב שלא כרחוי אין משם דהא דכותבים כל שם שיש לו משום לעז הוא ובניי יש שנקרא בן בחיי מקום כי מי יודע לדעת אם אין לו שם בחיי מקום וכן כ' רבינו מ"ג שליט"א וחי"ד סי' ליט:

ה) **גם** יש לעיין מ"ש ט"ז קכ"ה סקי"ז שמהיר לכתוב על המחק בפנקס כיון שים עדי מסירה שהרי מנהגנו לקרוע הגט. וכ"כ עוד פוסקים כמו שכתבתי בסי' כ"ז. וכ"כ קונץ לרמב"ם פ"ד מגרושין בשם הגהות מרדכי בגיטין, ובנדי מלכיאל חלק ה' סי' קל"ט. ומכל הטעמים הללו יש להחזיק בשטח בדחק בגט זה:

סימן ס

שושן פורים תרצ"ב.

לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם

ר' שמואל אהרן הלוי בעל

הפרדס.

אשר דרש ממני למחות דעתי על טובדת בשפרדס מלך ה' סי' ס"ח. ע'. ע"ח. ע"ת. פ"ת. ל'. שאלה כאה מתרתק והנידה שהיא פנוי' ונשאת לפני עשרים שנה, ותמ"כ נודע שים לה בעל סם. ויש עד אחד שזה שנים רבות נמסר לה גט מבעלה הראשון בפני עדים, והעדים מתו. גם יש שים תומר שטמע מהרב המגוח מעירה שיסדר לה גט מבעלה הראשון ונם מהשני אבל ליתו יודע אם נשאה כן, ואח"כ ניסת לשלישי בשרכאות וריפורם רבי, ומאז ויש לה בת ממנו והשאלה אם היא מותרת להנשא ועל נאה אם היא כשרה לבא בקהל:

הנה משום שאין ע"ח נאמן שנתגרשה אף שאומר שפי' בפני עדים שאין דבר שבערוה פחות משנים, והמנה דעם תרומת הדשן סי' רי"ב דאם ע"ח אומר שנתקדשה בפני שנים לריכה גט. אך הכי' אה"ם מ"ב מולק עליו וכ"כ מהרי"ט חי"ח סי' פ"ו ומ"ב אה"ם מ"ג וכ"ם מ"ב סקי"ו ומ"ז סקי"ב. ומפורש בגד אה"ד בר"ן בתובות כג. ד"ה מרוייהו דאפי' ע"ח אומר נתקדשה בפני ובפני אחר לאו כלום הוא, ואפי' למה"ד מהני רק בקדושין לחוש לחומרת אבל לא בגרושין להמירה להנשא:

אך אם הגט מוחזק לגרושה ויש גם ע"י גרושה דמוחזק להכשיר כי מוקמ גרושה מרעי לחזקת ע"י, ובדבר שמרוח לגד, בלי לחחזק ליסורין מחלוקת הרשבים לי ע"י נתמן, רמב"ן יבמות פח. בתי' הכא לחחזק לי ולין דשכ"ע פחות מפנים, משרש ועוד הוי דשכ"ע ואפי' לא לחחזק לי לין ע"י נתמן וכ"כ בחי' גיטין כ: ולשימחו הקשה ר"ן גיטין סד. עליו למה כ' דהקרובות נתמנו לומר שלא נתקדשו דע"י נתמן ביסורין הא הוי"ל דשכ"ע ואפי' לא לחחזק ליכו נתמן, וכ"כ חוס' גיטין סד. ד"ה אמור דהקרובות ליכן נתמנו וכיכו מפוס דשכ"ע לגד וק"ל כ' מחי' גיטין כ: ד"ה הני ד"ד דגדם הוי דשכ"ע ולין ע"י נתמן וכגדם כ' חוס' ד"ה ע"י דלא לחחזק הרי דשכ"ע לגד ג"כ לין ע"י נתמן וק"ל דעת שב שמעתא ג"י ע"ב:

אבל דעת מהרי"ם בח' מיי' לישות ד' ומרדכי קדושין חקכ"ב דאם לדברי הפר לא סי' מוקמ ליסור נתמן לא דשכ"ע ויופר מזה כ' ר"ן קדושין סג: הם לין הפר מעיד נגד החזקה רק מנכר החזקה נתמן וכ"כ מהריק שורש ע"ב דע"י נתמן נדשכ"ע ולא לחחזק וכ"כ מהרי"ט ח"ח ס"ב וכ"כ בחי' הריף לקדושין סג: וכ"כ ב"י סי' ל"ו סק"ל וכ"כ נרא"ש ח"ה כ"ד ד"ה ואחנס שכן מוכח מחוס' גיטין כ: הגי"ל להפוך ממ"ש למעלה, וכ"כ בכוונת חוס' בח' דעק"ח סי' קכ"ד ד"ה גם. וכ"כ המקנה ח"ה ס"ס ל"ה סעיף ו"ל ד"ה כ"ו דמחמת דנמ' ע"י נתמן נדשכ"ע הם לא לחחזק לי' וכ"ד סרב מלימת בח' דעק"ח סי' קכ"ד:

ועוד בני חכוסם ע"י מלימת ס"ו והגרי"ם ריי"ם יבמות פח. שכולם ממכו על סרי"ן ע"י נתמן לנכר החזקה ל"כ לין יולף בכחובות כב. הפה שאסר וכו' מלא בחי נמחי וכו' הא לפי בני הפה שאסר וכו' נתמן דהאב מנכר החזקה בח"ם הוא ומייב הם שחילנו:

ובחדושי לגמי שם להג' רשיק הכוסם רלשונה כי דאפי' הם ילא קול שנאנרשה ויש ע"י מוחרת דגם ע"י קול לחנרע מ' ל"ל ובח"ם בכחובות ט"ז: הואיל ולין לה קול לחנרע לם רובא ל"ם להפוך הם יש קול לחנרע חזקה ומ"ע נתמן נדשכ"ע לגד ומנית רלפי מכ"ב קלד: דמק' על סהירח ר' יוחנן בנעל שאסר גרשתי לת לחחי לי נתמן ולפי' כלן למנרע כלן להכת, וקשה הא הכוס שלין בעל נתמן דלגו גרשם פי' קול וכיון שלין קול לחמרי דחכלך כמ"ם רשכ"ם וכוס' ד"ה חול וכ"ש, ומשימע דהם יהי' קול נתמן בעל ולפ"ב למה לי מחרן דהה דאמר ר' יוחנן נתמן מיירי הם יש קול שאחנרשה, ומ"ב דנקול נם עד לחר נתמן ולגו דוקל בעל ולמה לאמר ר"י דרק בעל נתמן מכוס בידו:

על רלפי' ז יש להביב דלפי' ניחם דלין ע"י נתמן שם קול מ"מ פי' לגמ' לחרן דהה דאמר ר' יוחנן דבעל נתמן מיירי הם בלו בעלו ונשמו ממקום לחר ולין ידוע הם יש שם קול ולו לף שעד לחר היו נתמן מ"מ בעל נתמן כיון שלין רמוחה דקול ולף שכ' חשים קכ"ב סקי"ח בשם רדב"ז דלף שאמר נרשתי במקום פלוני היו נתמן דכשבאו לכאן הי' לריך להיות קול מ"מ ודלי לאין זו מלחת פסיקחת ויש חופכים פלת פי' לשאר להיות קול ולין זו רמוחה שם שלין קול יולא ונתמן מכוס בידו:

ועיקר סדין שכ' דקול מבעל מ' ל"ש מכוס דלפי דברי ע"י נתמן שם קול נרלה דגם סיה פלגם נתמנ שמשרשה כיון דליכא מ' לי ע"י נתמן כיסורין ושפ כמהני גיטין שח: יש שפם משרשה ס"ו משרשה לכאן כמ"ם רשי"ם ד"ם משרשה חכל לא ליבשה לשוק ולי"ל דקול מרעי למי ל"ש וכ"כ רמב"ם פי' מגרושין כ"כ דאפי' קול כל שעיר ליכו מוליאה מפי ל"ש לף דסיה חומרם שחשרשה והמקור לדבריו מגיטין שם: קלח דבאר עשוחן ל"ש לי ושח דבכחובות כו. במוחזק חביו לכאן ויש פלו קול בן גרושה בולידוסו מן הכהונה לין רלפי' דקול משיש מחזקם דשחם משום דחיכה לברודי כמ"ם רמי מד שיבדקו וכן כחב חפי' כ"כ קלב. ופפי' מלחמוה כחובות שם ד"ם חלו דכרי ר"ח דמי קול לין מוליחין ממי כשרות. וחמחם בנ"ב מ"ל ל"ש ד"ם לגיהות סג. ד"ה פרענקל משקפק פלו, ובחמם הע"ב פלמו נכרי כ"כ פוף ד"ם ועוד כ' לחין .זה למשם:

וראיתי בלגני מה מ"ש קכ"ו כחב לי ע"י נתמן נדשכ"ע ולא לחחזק לא מליכו מי שיעיד בפירוש רק מכ"ק ולין לנרף דמה ז הפי' לסיף כי מוכח להפוך

כיבמות לד. דמשום מע"ה שאמר מה בעלך ואחיך מה בך דנתמן דמ"ה כיבמה נתמן משום עלינ ולא משום דייקת. ולי נימא כשיעם זו מ"ל כמה בעלך ואחיך בך לשום שפם דעלינ לו דייקת דהא היא נחוקת טיהר ולו כלי לחחזק נתמן כ"ם הכא שמוחזקת בטיהר לעי"כ דהשב"ש לף בלא חזקה אין מ"ה נתמן. וכ"כ בסמ"ם קי"ט:

הגה הפלינ הנתן לומר שמהריי"ק יחיד, ובחמת רבים סי"ל כן בסמ"ם למעלה, ועיקר הקיצור קדמו הגי"ר בסעיל בחשר הסי"ז תהיים קכ"ו סק"ח למם הם מ"ה חומר מת הבעל ואחי"ב הכן. לינו נתמן דחיכת מ' סיפר דסח קיי"ל לפי' ליכח סכנת דייקת מ"ה נתמן בכל מקום. ולפי מה קר' דכח כי חום' לד. ד"ה כי וכחים סי' ד' דכתן יש משם שהצד שוכה ומכוון לקלקלה ולכן לף דבעלמח מ"ה נתמן בלפי הכח י"ל שחינו נתמן ונריכים לנח לידי דייקת (לף שיפלח לחיה יחוד ולפי יש לחשב זה שכוונת בעד להוכיח):

ועיי"ל דביבמות ל: רבא סי"ל בגירושין סי קרוב לו סי קרוב לה לח חני דלשה זו בח סיחר טומחת בשיחות בעלה ולפי פלינ דחינה בח סיחר ומחזיקים מלי לפי' וכחים שיך יוי"ד כי סק"ג ופי' מסריים חיל מ"ב ולדבריהם הכח בשפם לו בעלם מח מחלם לו בנה היל בח ליפור. וכבל רבח ור' שמח בחד שיפם קיימי דמ"ה נתמן ביבמה מ"ב פלף לד. ולנרח לשיטתו ל"ק כי שפיר לחחזק לפי' ודשב"ם כחים מרדכי יבמות מ"ב פ"ם כ"ח דיבמה לשוק הוי דשב"ם וכ"כ ת' רפקי"ח קכ"ד: ע"ל סי' ק"ז ס"ק ג'

ואפי' מניין לנמי אם לחם יש שיפם יחד לחחזק ודבר שבערוה אין מ"ה נתמן וגם למה לריך ללמוד דבר שבערוה ממתן מם חולמח לממן יוחר מדשב"ם ולמה בספרי פופקים יש. מו. לח ילוף דשב"ם מחבר יחמח:

ואפי' לפוסקים דסי"ל דמ"ה חיל כדשב"ם לבד. מ"מ אם הוחזקה מגורשת מוכיח להגשת כחים כחולות כד: גדולה חזקה וכחים חכולות שור יש סקכ"ט, וכן קדושין ס. סוקלין ושורפין על החזקות וכחים רחבים מ"ה מפ"ב ה"ב כ"ח כ"ב. וכ"כ ד"ח מהי"ם סי' ד' חות ו' וב"ש סי"ק. כ"ו בשם מ"ו דחשב שהיקה

בחזקה מגורשת וילדם ואחירו לח הולך, ואמנם בלי חזקה בסוף יבמות נתמן סי' מ"ו מוסיף שהיו רלויות לחזרות מ"ם מ"ה ושוב, לף ד"ם וכ"ם מחילים מ"י חזקה לבד וכ"כ סמ"ם קל"ב סקי"ד בשם רדב"ז דמהני חזקה. והחזקה לריכה להיות מ"ם לנשים לחרים לבל לח מפי' כמ"ם לקוטי חי"ם סי' ס"ט וביה שלמה חי"ם סי' קל"ב ומבית רפי' ברורם מכחובות כב. לחרה לית היפי ונרחה לפי שנחזקה ונחי"ב בלו עדים הלח לף שנחזקה לגרושה ומבדח מעשה ויסח וכמו לבשה בגדי גדום הלח ודלי ולח נהני נחזקה מ"ם שלמם וכן כ' רדב"ז שלמו מ"ה פי"ח בדין זם דחלח:

אך בגדון שלפניט שודם מעידים שסיח לית לח הוחזקה מגורשת מעולם, כי פלכה ברחוקה ושקר, ולחי"ב לח ניסח כדם משה ויסרחל רק פי' מרכחות וי"ל כי כרב מלן לסדר קדושין מפני שלח נחגרשה. ומ"ם בפרדם סי' ס"ח דפי' זה שניסח לחיש לחחר ודלה עמו כמה שניס לחחרם מ' לית. הוח הפחחת סגי"ל לנעל דבר בעל ובכל כיה. ומפורש בכחובות כב: חרווי בלית מפהדי ותו' שם ד"ה הכח מק' דבחמלח קלי מעום מ' לית לף שניסח וכ"כ חו' יבמות שם: ד"ה והכח ודפי' שם ד"ה ושמו וכ"כ חוס' ב"ב לב. ד"ה ומק. ובחכ"ל סי' ב' חשר הגר"ח ברודח דמעם ר' מנחם בן יוסי דנשלח ואי"ב כלו עדים לו הלח מעום שניסח בהיחר מ"ם עדים יעלה ממ' לית וכ"כ פפי' ומבית מרפי' יבמות הכ"ל ד"ה ושמו, ודוקח מעום שניסח ברשות, ובפרדם סי' מ"ח מקשה מ"ם החוק של ר' מנחם בן נשלח מחלה לו כלו עדים חחלה. ושם מפורש בב"ב לח: מעום זלוחח דבי דינח וחכ"ל ופפי' מעום דניסח בהיחר חחרמי מ' לית:

ומ"ש שם סי' ס"ח דמ"ה נתמן שהגרשה, הוח נגד הדין כחים למעלה. ומפורש בחום' יבמים כב: ד"ה חרווי דחם יש מ"ה שהגרשה הלח. וכן הקשו כל הרחשונים ותי דמייתי שחין עדים שהיח לית הלח מ"ם לפי וכ"כ רחבים פי"ב מגרושין ה"ט החשה שלח היהזקה לית וכח מ"ה וכו' לבל הוחזקה לפי' כלח הכחשה לין מ"ה נתמן:

ומ"ש שם להחיר מ"י מ"ה מפני שהוח כשר ונתמן כבי חרי ומ"ם דשם

ר"ת מפיק שכנ"ס לשרי רים תונן ומרדכי שם מקשים דמוחזק בכשרות נתמן לפי' נגד החזקה, זה היטו דנקדישין סו. מלינו נתמן כשרי רק לתומרת ומשום שוי' חדי"ת וכי"ק שם כי רק לני"ם ובהי"ם קט"ו סי"ו דתין כופין לגרשה ופי' חלקת מחוקק וב"ש סקכ"ג (ופי' שמעתים קיג: לענין להי"ר). ורלפי' מרי"ם כב: דמק' ומר לת מהימן והחניח מעשה בר' נהוראי וכו' ולת משני דר"ג נתמן משום דמוחזק בכשרות לעי"ב דתין חלוק. וכן כפין זה בשו' תונן מד: ד"ה וכן ותין לטעד דדיין לת השוד וכו' שרי בענין נתמנות תין חלוק בין תכם לתחר. והת דבפהדרין לב: תודי"ם שמירבן כי דבתכם בשל הוריה תין לסמוך כדי שיודיעו, תין משום דים חלוק בין תים לתים תלת שכוונה כמי"ם בדברי יעבר שם ני"ב מיי"ם. ובניעים כו: תר' ד"ה ודוקת דלורבה מרבן נתמן בשני"ם ופי' ריטב"ת שם. לך בזה"ו תין לומר כמי"ם ס"ה פ"ג מגרושין ה"ט וב"ם קלי"ב סקי"ז וכי דרמב"ם השמיט דין לו"ם דנתמן בשני"ם ומחמיר בתי' מרוה:

וכל הפוסקים לת הסכימו לפי' ר"ת מפיק ופי' שרי רים תונן שתמה עליו ולפה לשרש בדשמו דבתי' שיטו דבר מרוה תף תחזק רק מדרבק תין פ"ת נתמן ותו תם מוחזק בכשרות נתמן תבל בדשני"ם גם מוחזק היטו נתמן:

ובניב מ"ב תכ"ם סי' ע"ה כ' דמהני פיתני' כבי שרי לענין קדושין להחמיר תבל בישטות ישרתל סי' נ' סק"ד כ' דבתי' ת"ת לת מהני קבלה והימני':

וגם תפי' תלו כי סדין כן, ת"י מתן מפיס שהעד מזה נתמן כתרי ותתי' בדיני ממונות דדנים פי' תומדנת כ' בתרים פ"ו ב"ם דבזה"ו מסרבו כתי דינים שתינם הגונים וכו' תין דנים, ותודבה ים לספק על מדומו שתה מפירה הגם כשעשר רנים בבהכ"נ, ולשם תין תים שלחו זוכר זה ודמי לשי"ם כתוכות פו: א הוחיל ותין לם קול תחרש רוכה ס"ת תחרש מדומו וכשי"ם כ"ב קלד: דתין כשל נתמן לומר גרשתי לף דכיון דשם תיתת דגרשה קלת תים לה, והשני שתומר שעשה מהרש שמוד לה כ' ניטין לת תמר כלום וכשי"ם בניטין שם. פלונים מהקדשה היום ודלמת לת לקדשה תימת פלונים מהקדשה היום:

נכון להמודע מי שרי שלית שני ותם מת תולי יודעים יוכיו תם מסר הגט, גם יתקרו תצל שרש ממקומה שרתמן תולי זוכר תו ים תלגו מכתב מהרש ממינעתפלגים שהגט נמסר לה, תו תולי תנשים תחרים יודעים גם יתפשו כמוכן הרש המנה תולי ים הגט הקדוש תו רשימה וזכרון שי'. ותם יבוקש הדבר ולת נמלת. היה תסורה להנשה וכתמה בתה ים תשם עלי':

סימן סא

עד תודות תשר שתלני תמול. תשם שילדה בן תחר מות בשלה ומי תיה שמות ומת בו ביום והיה תומרים שכלו לו מרגיו, והשבה למות שילד תומרת בשם שרופת המילד כי מיתמם קטני שלידם לת יצת היולד כדרכו רק הפוך ובעמל רב סוליתו ברופת ומי"ב נמיגע פילד ונחלש. והתשה נשתת זה תיזה שנים בלת תלידם. ובתם לשתול מם דינם:

א) **ביבמות** ט: מה בתוך לי ופמדה ונתקדשה תם תשת ישרתל
היה מולמת ותם תשת כתן היה תינם מולמת ומשום דבישרתל ת"ל לגרשה לפני החלילה וכמ"ם רפ"י ד"ה ותם שתם מתלון מיתשר על שכתן תינם מולמת חה רק תי' דרבק ותי נימת דלריכה נם ת"ב בלת החלילם נתשרה כשר שליו מדתו' פ"י הגט. וכן רתי' ברורה מרת"ם שם סי' כ' שהקשה למה תשת כתן תינם מולמת הת נשתרה תשת כשלם כספק יבמם לשוק מדתו' ויותר עוב שתלון ומהי' רק כספק תלילה לכתן שהיה ס' דרבק, ותם היה לריכה נם, ת"ב לת יוכל הכתן לשוב לקחתה וב"ב דתינה לריכה נם. וכן רתי' מסום' שכם קט: ד"ה ותם שהקשה כ' תשה למה תשת כתן לת מתלון ומה נכך הת לת נמלו שם בספק חלילה כמ"ם בינמות כג: שרי שתין כתן נם כלל:

ב) **ואמנם** שכלבום מוכח פתי"ם קל"ם סק"ג בזקוקה ליבם שנתקדשה כשוגג והיבם רולה לחלוץ לה כ' לילת דמסתפינת לומינת שמוב יותר שיגרש תוסה התקדש לפני החלילה דתלי"ב תין יתלון לה יבמה הת כ' תם לת יתפון לקתשה וחלילה וכו' דמשמע תלו

חסן לקחתה כו' מיכף ואם סיח מקודשת לך כו' מיכף לכן נ"ל להחמיר שיגרשנה המקדש ולחייב יחלוץ יבמה ויחזור ויקדשנה. וכה"ג הלכות לולא דחסחסינא ומלד חומרא ולכתורה הוא נמי משורשת יבמות מ"ו: מה לחלוץ כמוך נ' ה"ל לה מחלוץ, ומה בכך, קרא סליו מקרא זה אם לא יחפוץ סה אם חפץ יבם כל שעולה ליבום עולה לחליצה וכו'. לך מפני שים לחלק דשם דמה שה"ו ליבם הוא מלד לחיוב יבום ואו חמרי כל שהיו עולה ליבום לחיו עולה לחליצה אבל הכא מלד יבום לא חסרון רק מפני לחיוב לחשת לים שהוא כולל הכל וה"ל שלין לו' לה עכוב לחליצה וכמ"ש רשב"ה ריש יבמות ד"ה מחם ע"ו מחדש הלכות דנם אם לו' דבר אחר גרם לחמרי כיון דס"ם לו' ליבם לחיו עולה לחליצה. וק דשם מ"ם ה"ג ח"כ סי' ע"ו לגרש לפני החליצה וכנין ליין ח"ל סי' קמ"ח קמ"ט. אבל ביש מליל קנ"ש ס"ל כ' שני לחידושים על קו לבום מליו עולה ליבום וכו' ודשתו ד"ל נם מחלה וק דשם חלקה יוחב ה"ג סי' ל"ג ומביה רלו' מרש"י יבמות מז: ד"ה דרבי דלם לם לה כן וניסח לם לחמר שלם מם לחייב לריבה חליצה היה מחנגה על כשלה, סרי דחליצה מכני כלה נם דלם יגרשה ל"ם מחנגם. ויש לדחות דכלי משם לין חשם שמע לה יחזירנה דנם מחה לינגה בסיחה בכשלה שיכול לגרשה בע"כ רק משום כיון החליצה חנו שלה יבוב לקחתה. לך מביה דכן משורש בריבים ס"ד מיבום הכ"ו מכרה ונשלת בחליצה פסולה מדלו' חוקן לה חליצה כשרה ויהיה חמת כשלה, וכ"כ היש שם, וכ"כ שם"ם קנ"ו שקכ"כ כשם שב יעקב דבדין זה כמת כחוך ל' ונשלת שהוא סי' דרבק כמ"ם קס"ד ס"ו גם הלבום לה כחב דלריבם נם לשני החליצה:

ג) **ואם** לין מיבם כלך ולה נודע מקומו כ' רמ"ה קס"ד ס"ו כשם מהרי"ן מיכן דלם נשלת לה חלה כמו בלחשת כהן. ופשש שלשי סוה כלך חלה שממלן לחלן נמי לה מלה:

ד) **אך** יש לדון ממ"ם בשי רשק"ה סי' ע"ם ושי ל"ח ושוד פוסקים דבשוחק ומת מיבמי לחביו שבשם קט. דמדלו' לה הוי בר קיימא וכ' כשם ל"ח ד"ה דחלה סיינו שביו בריח ונחלם לחיב לבל לם מיד שעולה לה סי' בריח סוי בבלל פיסק ופ"ב בכה בניד שמי רק לחב שעות י"ל דסוי פיסק ושמי נשלת חלה:

אבל י"ל דוקה נולד חלם ומת בלי כל סבה הוי פיסק משלי"ב לם יש לחלות בלחה סבה שגרמה לכך הוי כנפל מן הגג וכמ"ש בית שלמה לה"ע סי' י"ו שלם מת מחמת שוק חלב לרסי לה מקרי חלה וכ"כ בשם בית לשרים לה"ע קל"ד וכבה לם הרופה לומר שבשת מוסו סי' מפני שילה שלך ונמיגע סוי כנפל מן הגג ולין זה פיסק:

ואף שים לדמות זה דלה מליבו דשנה מצרת רק לם סי' סילד בריח והשבה נולדה לחי"ב משלי"ב בבה שנולד חולם י"ל לף שיודעים שבשם מ"ם הוי פיסק לך פי' ת' לחמרי יוצר לבר"ם לגילק ח"ב סי' ס"ח שכ' ממם בגדו"ז דלה סוי פיסק כיון שים לחלום השבה שמת מחמת שהלך הוץ בלנתו ולבינה לחחלי בזה שבשם מוסו, ושם סי' מובדה שנולד מת ושמך על ר' מרן שבשוב סי' קכ"ו סי"ם:

וגם בה הרמב"ם ושו"ע השמיטו לגמרי בה לחביי פיסק ולה חלקו בדבר וכללו בכל בחלה דמדלו' הוי בר קיימא ודשתם דלה קי"ל כחביי כמ"ם רין שבשם דרבה יבמות לו: דמתיל סתם לחשת כסן בלה חליצה חולק על לחביי והלכה כרבה וכ"כ הגר"א לרי"ם סל"ח סק"ח דרמב"ם ושו"ע פוסקים דכל סתם בן י' לינה חולשת בלחשת כהן דרבה דלה מחלק בפיסק חולק על לחביי:

ה) **ואודות** פימני שמרו ושמרינו. דשם רמב"ן יבמות ג: ורשב"ץ ט: דסתם ולד לף שדלי לה נמרו שמרו ושמרינו דימבד מרי בלחשת כהן וכ"כ קרבן נתנאל שם ס"ה חות י"ם ולף שבית מליל קנ"ו ס"ד כי דרשב"ץ סומר לי"ם ובדף ג: כי להשוך יש להחמיר, סיינו שם ודלי לה נמרו לבל כשתק ולה כדיף לחרייהם מליל דמשחמת סי' ושלי כמר ריבה וכ"כ בתי מהרי"ט מיכן סי' י"ד ושל גדול לשרינו ושמרו משחמת דרשתם ושקרתם ולפי לה דרשתם ודלי לחמרי שבשר נשנדלו ושמכין לרוכת, דלה נשנדלו משומת דלה שבית לגמרי ול"ב כניד שם יש שתק מוחזק לו לית לחלן:

והנה לא"ל לפנים, דמ"ם לה"פ קניו ס"ם דהכתם עלמא לאינם נהמנם לומר שכלו לו מדעיו לא שייך כאיד כי הכא קמי על סיהר נפוקין לכחולם, אבל הכא כדיעבד שכבר נפלת אין תמירתה מעלה כלל ואפי' אינם מומרם שכלו לו מדעיו מוחרת אם נפלת אם לאו בתליגא:

ו) **אך** כל זה אם ידוע ודאי שילדם ולד ומת, ואם יש ס"ס לו לבא לחכמיא ניבמות נג: והרשבוניס מחירים והרא"ם חומר וכש"ם קניו ס"ם וקניו ס"ם המחבר ממיר ורמ"ה מכיא דבא הרא"ם. וכ"מ וכ"ם קניו סק"ב מחירים במקום מנין לסמוך על ס"ס לו בבא:

אבל אם אין יודעים כלל שילדם רק מפי הבבא עלמא לאינם נהמנם כש"ם מהני יבמות קיא: אין הבבא נהמנת לומר מה יבמי שהנשא וכ"ם כש"ם קניו ס"ס וקניו ס"ם שאינם נהמנת על כלי חדשים. ומעתה הדבר שהבבא עלמא לאינה נהמנת כי רמב"ם פ"ג מיבום פ"ח שלא נהמנת לומר מת בעלי סייט מפום דסוח לי' מיהה לבל יבמה לשוק דהוה רק מיסור לגו חיישיק שמא יסי קל בעיני:

ז) **והנה** לכאורה קשה על מעם רמב"ם, דבגמ' פסברא פשומה להפוך, ניבמות נד. לומר רבא לגיסיר כרם האבת לגו לכ"ם ומם קיס. לומר רבא מה לי לי' כרם ומה לי לי' לגו וכי רמי נספק דלגו אין מלוק לבל רבא מביד פרחקה בגו כרם יומר מבגו לגו וכן מם קיד. מעמ דלישוב מקלה מאו רבא יורם דלגו ל"ג רבא וכן קידושין יב: מידיה אם דהקלגו בשבוי דהוי לי' לגו דומה לבל לא ניקל בגיא דלי' מיפה וכפסחים כט: רב נמ' מעון בומט עלא בעיבו לפו מיבו מפום שבברת ובלא בומט לא נמ' מפום דהוי רק בלגו, ורמב"ם כשלפו כפ"ו מהלוות פ"ג כ' עלא החמירו בעיס שעון לכם סיף רק מפני לי' כרם ולפ' מניב מניעא לה"ס לי' סיו ד"ה ומה שבבית כ' דכוונם רמב"ם רק לענין ממון דסומכים עמם בעיס שלא"ם ומיריעים בגיו לגהלם לבל לענין לי' לגו הדבר לריך תלמוד אם מקילים, לבל הא חום' יבמות לו: ד"ה הא כ' ניב בעיס שלא"ם שאת בגיא מפום שרוב החמירו ולא ניבמה (ומוכח דיבמה לפום לאינה דמניב בעיס כמ"ם ט"ב מיא לאיסיר פי' ניד והסוסקים חלקו עליו). וכן בנהר יהלק לא"ם כ' עכם כ' עפיסה לי' דדשם רמב"ם לחלק בין לי' כרם לגו וביבמה לא החמירו בעיס שלא"ם וכ"ב בבית שלו לסרב מבריסק סי' י"א חום ב' שכן כוונת הרמב"ם דאם כדבריו בניב היל לרמב"ם לומר שלא בעמידו בדברים הללו רק בגיסורי ליסום, וכן יש להעיר על הרמב"ם ממ"ם ס"ם ס"ג מליסות כ"ד דבאי דרבען לי"ם חוקה כשרות עפום דלא כ"ם זהירי בו הרי דוקא לי' דרבען לא זהירי לבל לי' לגו דאו' חיו קל לאחם:

אבל בעמת סברא רמב"ם מפורשת בפוסקים ז וסיא מחלוקת ר' יהודה ורבן ר"י לומר בפשם נהמן שלי מקיו ומה גדם שבברת בשלה נהמן סומה שבשלו לב"ם ורבן לאמרו היא הנוחנת נדם דבברת מסירה לי' ומהימן סומה דלגו לא חסירה לי' ולא מסיקן, הרי דם' רמב"ם היא ברבן וכיולא בבילה ב: שבת דחסירה ולא אחי לגלולי בה פשם כ"ם דמיקל יו"ע דקיל וכי פשם כשיי דממיד ושי' חום' סומה שם ד"ם אמר דיש פנים לכאן ולבאן וכ"ב סמיד ד"ב ושי' מלים פ"ת מיו"ם פ"ו שבבית פוד מקורים בפנין אם:

ח) **אך** סדבר פקשה לפה פולך רמב"ם לפבית ממיקת לאמו ולומר דפשפש מפום דלי' לגו קל שליט מבר בלל שבת בגמ' ולפה שני לי' המעם המפורש בבא יבמות לד. לישי מ"ע לא מסימנא מפום דסניא לי' ליבם:

ואף לפשפש זה דשניא לי' גם פ"ת היט נתמן מפום דל"ם דיקא ומנפבא כמ"ם בגמ' שם, וכמ"ש דפוסק פ"ג מיבום ס"ם כבבא דפ"ת נתמן ומפ"ה ליש לי' פעם דסניא, לך יש לחלק ביעם לענין פ"ת דלא דהיא בלעמה תפוסס מפום דסניא מפני שבית בפלת הדבר לבל פ"ת לאר שפיר נתמן, ופלא ק' לימא שם לג: בלישנא בפרא דיל היא תפוסס יומר דקאמר בא לא מיבפי לך דלפני לישי מסימנא וכ"ב רמ"ם סי' ד' לענ' הרשבוניס דפ"ת נתמן ודלא עדיף ממנה דסיא בפלת דבר:

ט) **ואיב** גלו ימת דפשם מפני שלא שפשם פלפם נתמנת מפום דסניא לי' וכמ"ש

וכמ"ש רמ"ם פי' סי' ד' דלכן ס"ת אין נתמנה, י"ל דכהה"ו שאין מינמים גס היא נתמנה לומר שפי' לס בן דל"ם טעה טעס רסני' לי וכ"כ מהר"י מינץ סי' י"ד דיו"ל שגס היא עגמה נתמנה לומר מה יבמי כאה"ו מעשה זה מפו"כ לעשה רמב"ם דאי' לאו קל גם מעשה מינה נתמנה, ותי"כ נתמנית הפשה בנ"ד שפי' לס בן ומס שיש ממלוקה רמ"ם ורמב"ם.

ואף שנשאלה לסורה כלי חלינה. כשגס דיש לומר דגס מהר"י מינץ מחיר כאה"ו רק כשומרה שמה סינס שהוא מלחה דשל"ג אכל לא שאומרת שפי' לס בן דאינו עלי"ג כמ"ש רמב"ד פ"ג מיכוס ה"ס. ואין זה ברור כי רמכ"ן כ"כ קל"ד: כי דהוי עלי"ג וכ"כ דרישה קג"ו שום ד' דניאן ט בן הוי עלי"ג וכ"כ סגר"ה פ"ק כ"ג.

חבלים בנעימים

חלק חושן משפט וענינים שונים

סימן סב

לכבוד אחי יקירי הרב הגדול
מ' מנחם מענדיל יחי' רב
בבראנסק נ. י.

עי' תוס' נסים נסוף שהסחבה למלא ונתפס לו שלם מחוט חלף מרקין לגדוניות, וכמה הוא ממלן לקחתה, וכ"מ שוחל כמה מליו למלא לה, אם בדולרים כפי ערך שווי המרקין הז, או יוכל להעיד לם מרקין ממה שמסה נפסלו ותינם שווים כלום:

מכוך הדין. מהרי ב"ק סי: גזל מטבע ונפסל מרומה וגממתה וכו' תומר ט כרי שלך לפניך וכנמ' מ. המלוס על המטבע ונפסלה רב אחר נותן לו מטבע כיולה בחותה שמה ושמוחל אחר יכול לומר ט לך הוליאו במיון וכתב"ם סי' ס"ד ס"ו דמה דמכ"ש והמחבר דנותן מטבע כיולה בחותה שמה ודמה כרמ"א כרמ"י ותוס' ורלח"ם ושור דאם לא המנם כלום מלמה המטבע שנפסלה:

ודבה ולפי דבגזל דאומר הרי שלך לפניך, הוא דוקא אם מסיב ט בעין אח דבר הגזול אבל מעמיה דאם גזל מרומה מהודה וגממתה אבל הגזלן אינו יכול להחזיר מרומה מחמה אחרת אם המרומה שגזל אינה בעין כמו דמוכה במטבע וכ"כ רמ"י ניחין גג: ד"ה הרי ובלבד שיהלם ט אותו מלמו וכ"כ תוס' כאן ד"ה המלוה ומחני' משמע משום דיהנו בעין אבל ליהניהו בעין מהלם בהנאה הגזלה וכ"כ רמב"ם פ"ג מגזלה ה"ם ותרוייהו שמ"ג ס"ב וכ"כ ש"ך שם סק"ד, ולפי מה מידם כי מהורם כמ"ם ק:

ובהלואה אפי' אם המטבע שנפסלה בעין הוי כהינה בעין דמלוה להולאה ניחנה כמ"ם תוס' הנ"ל ולפי לומר הרי שלך לפניך ולריך לנלם תמיד מטבע כיולה מכניו, ומכ"ם אם הינה בעין, ומ"מ אחר שמוחל דיכול לנלם מטבע שנפסלה אפי' הינה בעין, לא משום דלומר הש"ל אלא כי חשיב משום חיסור רבית דמטבע שנפסלה סי כהול וכהול מהלם כשפר של מכניו כמ"ם בב"מ שם. יהלו נותן תימן:

אבל עיין סי' ס"ד ס"ק כ"ד בשב ובהלואה תמיד בין המטבע בעין בין הינה בעין אם נפסלה מהלם מטבע כיולה בחותה שמה וכ"כ סי' רל"ב סק"ב בשם תוס' דאם נפסל המטבע אפי' הינה בעין מהלם מטבע כיולה ומקבל עליו בש"מ רל"ב אח תוס' כאנו להשיך דנפסל סי כהול ומי' דתוס' מיירי רק אם יכול לאולויי בעין ולא נפסל לגמרי אבל אם נפסל לגמרי אין עליו אם מטבע כלל ולא תמריך דסי כפול ואי לפלן במטבע שנפסל:

ואמנם ק מטמא מתוס' שכתבו בשלה דשמוחל שבר בין כיולה בעין אם מטבע עליו ופ"ן קאי אחיב מ"ם דמטבע שנפסל סי כהול אבל תוס' בשם סדנור כ' דמשיקע דאין שם יכול לשלם מרומה ממילה אחת מסודם ואמן אשר בשעלמי סיבר מ"ם מטבע שנפסל דמי להול והשני לא דמי להול וכיון דמחלקים בין מרומה ואמן למטבע ובאמן אח נפסד לגמרי מוכח דמטבע אפי' נפסל לגמרי סי כהול וכ"כ רל"ם שם ס"ם י"ח דאם לא היגם לשלם לו מטבע מהלם מטבע שהטוס ואפי' יהינו כיולה בשם מקום ובניח ע"ו בשלולה תריפתא מ"ם תוס' דמטבע שנפסל סי כהול אף אחין מוכן כלל שפר הדבר ונראה כשוקה וכן כ' שאר המפרשים סי ס"ד סק"ד דאם לא פשיע מהלם מטבע שנפסל:

ומיש תוס' בשף הדיבור ומ"ם בשטוס בעין יכול לומר סרי שלך לפניך לא קאי על הלוחה רק על גזל ומי' מפרש"י מ"ם ונראה דלא סוי הלוחה וגזלן מברית הטוכה נראה דל"ל ונראה דהוי מברית המוכה. ומ"ם בהלוחה כהול וגמדק מהלם כדפשיטא, אחה וגמדק ל"ל ונפסל דרק נפסל סי כהול אבל נפסל ולפי מהלם מטבע מוכח:

ולהלכה

ולהלכה הש"ך ונה"מ ס"ל בנפסל לגמרי דמשלם מטבע היוצא כמ"ש לסיל וכן דעת מהגם תפריס ס' מלוה סי' כ"ו כפי הריב"ף והרמבים ופי' בפחות חייב לשלם מטבע היוצא ורצית רפי' לדמתם, וכ"כ חחם סופר חו"מ סי' ס"ד דהם נפסל לגמרי משלם מטבע טוב וכ"כ בפי' ס"ד דמלונמת דדב ומשולל רק בלה נפסל לגמרי וכ"כ הר המור להגי"ה מרדכי בשם סי' ל"ו תום ד' הם היו יוצא כלל ים לפסוק כדוב המפקים דמשלם מטבע סיוצא ומ"ש בפי' ל"ה דהן חילוק בין נפסל כולו למקלקל כ' בכוונה במטבע של כסף משום שווי הנסכת. ובחמנה שיפלה למה אין מפורש בפי' ס"ד דין זה דנפסל לגמרי לכ"ע משלם מטבע היוצא, ומ"כ המלם צריך להשיב לה מהיר המרקין כפי ערך שווי שלהם חו. והם יש בזה חקנה המשלם כמה משלמים בשר מרקין, דיוצא דמלכותא דינא כמ"ש מ"ם חו"מ סי' ס"ב וסי' ס"ד:

ב) **ואעיר** בפרק כיוצא בזה. מי' שמ"ש חו"מ שמ"ג סק"ח בשם שמ"ע מסופק הם גזל אחרון קודם סוכות הם יכול אחר סוכות לומר לכי שלך לפניך, ומניח אחי"כ בשם כנ"ל משה זלמן מקרלסק דאי' לומר הש"ל והסכים עמו אחיו בה' חפלחת נכי חרית סי' כ"ח משום דדמי לגזל מטבע ונפסל בכל המדינות דאי' לומר משל"ל ופ"ו משום דכריעותא והפחת ניכר וברחה לכל וס"ל באחרון הוי היזק ניכר דכ"ע ידעי דאינו שוה פחם כמו שבי שוה כחב. והקשה בפ"ת דזה ניחא לרמב"ם ומחבר שם ס"ל שפסקו כרי יהודה דפשלחו מלכות הייגו נפדק אבל לרמ"ה ושך סק"ה משל"ל מוכח דליחא להלי סברת:

תומר הש"ל מוכח דליחא להלי סברת:

ולקים דהכא אפי' לרי"ם אי' לומר משל"ל דאחרון יש לו כ' מעלות ג) אין כאן דבר שבח במקרה רק ממיד כן הוא שבכל הפחם מחירו פרוטה וכחג מחירו גדול וידוע בפחם גזלה שאחר החג לא יקי' שום כלום ולא דמי למטבע שנפסל לגמ"ה שבפחם גזלה לא ידוע שיפסל. ד) אחר החג הכל רוחים שכל האחרונים חוים שוים כלום ול"ד לחתן שפחר עליו הפחם ברק אם זה אשור ואין ניכר ניזו לפחם אחר שים לו מחיר אבל הכא כל פחן אין לו שווי ופרך:

וראיתי כמ' בפחים רחם חדם פי' י"ם שהביא מפ' יהושע דפוסק ג"כ

דבאחרון אי' לומר סרי שלך לפניך והוא חולק עליו פ"ם פי' גיטין נג: ד"ה נחן שכ' דכיון דביאן שהיו ניכר שמי היזק חשיב כאלו הוא ניכר ואין שכוי גדול מזה וקנלו הגחן בשנוי וכ"ז שייך בחרומה ונטמאה וחמן שפכר עליו הפחם ובמטבע שפשלחו מלכות דהשנוי הוא בעוף הדבר אבל באחרון לא נעשה בו שנוי רק הזמן נפחם אין כאן שנוי לקיל ויכול לומר הש"ל, ואין חלוקו מובן כלל. ונם לא כ' חוס' ק"ו רק למ"ד היזק שהיו ניכר שמי היזק, אבל לא קי"ל חו"מ שפ"ם פ"ח דלא שמי' היזק ואין פניך פ' חוס':

סימן סג

עי' מ"ם כ"ח שיכולים לפפכ שם מכירה נקניקים מעיר לחבם אף שפם מוחקים בכחבות, כמ"ש בכ"ב כת: כר מפח לפכר ממח לחבריחי מני מפכב. זה חיגו כי דוקא הם מוכר ליחידים יד על יד מפכב אבל לא הם מוכר לחים לחד בבם אחם כמ"ש רחי"ם ותו"מ סי' קכ"ו ס"ו. והכח בשל בנקניקים שולם חוסם לסומר מיומד לי' שם והוא מוכרם לחנוים שוים:

ובבי כחב הפשם מפני שדרך העולם להוליך פחורות ממקום למקום ואם נימח דיכולים לפפכ נמלח מפח ומחן של עולם בפל, ולפי זה אין לריך לפשם זה הא הקונם הפמורה מפר מפח לחבריחי הוא כר מפח זו ואין לו פשק שם המוכר הניחנן, וכר מפח ודאי דים לו רשות לקנות ממי שירלם:

ונם מוד ורמ"ח שם ס"ו כי בשם רי מינחם הם מוכר פחורם יוחר טובם חו בשל יוחר אין מפכיים ואף רמכ"ן ג"כ שחולק עליו דוקא בפחורם זולם אבל בפחורם יוחר טובה רמכ"ן מודה לו. ואפי' בפחורם זולם מפורש ברמכ"ן דמ"ם מפכיים בני מפח משום דיכולים ג"כ להחנות על השערים ופי' בפשרי מלך כ' קי"ב ד"ם ולא, ולפ"ז בזה"ז דאין כח לקבוע שער גם לרמכ"ן אינו יכול לפכב. ולפלח על השטם המחבר שפם רי מינחם ואפי' בפחורה יוחר מובם שאין חולק על זה:

גם ר' דנימי מהלמוד ס"ר יכולים מכח סמלכות למכר משח"כ מחם כמניעים חלם דינא דמלכותא דינא:

ואפי' חלו ס"ר ספק בדבר, ה"י למכר דכל ס' בחקנה מעמידים על דחו' וכמ"ש ירו' ניסן פ"ה ס"ו מוכח כמהריים מ"ח ס"ר ג"ם וכ"כ הרח"ם מכות פ"ח ס"ר ג' כיון דמניעים בזמ"ז דרבנן חייב לעלם וכמ"ש מהריים מ"ב יוד ס"ר מ' וכ"כ ס"ה פ"ד מנולם ס"ו ומ"ש בפ"ב ממלוה ס"ג ובהח"ם קיים ס"ו ומ' בפח"ם תרס קכ"ו סרי"ב בשם נהלם שבשה שכ' הכה כ. אבל בחמם אין ספק נדון א:

סימן סו

א) **בביק** סח: ה"ר יוחנן מל ולח נחיחבו הבעלים שניהם ה"י להקדים וכו' וה לפי שהיו בדשותו. ושם סם: חמר רבח ס"ה שה"י לחפיק דבר שהיו בדשותו, ולח דשם ס. לחיכח דחמרי חמרי נהדמי דכחבי הרשה לחטלטלי ולח כפרי ותו ס"ה לחטלטלין כ' דחפי' מל מטלטלי דכפרי, היינו כמ"ש תו לחם ס"ה להקנות דבר שהיו בדשותו כוחבים הרשה דהיו קנין ממש רק שלית שוית ותקנה היח וכ"כ רח"ם שם סי ד':

ורשבים ב"ב מג. ס"ה ליסחלקו כ' יכחבו שהין להם דין ודברים מל הס"ח ויקנו מידם וסק' רמ"ח בנלין הח היו בדשותם ות"ה להקנות ובן סק' בקלה"ח ל"ו סק"י בשם סחו וכחי ר"ח בנמ' השייכת לחו"ם שם ופי' ר"ל סלק דשותו מהני ומוד מילולים:

אבל דשח דשכיח ב"ק ושכועות לב. דרק היו יכול להקדים מנוה"כ דניחו, חבל כל קנין מהני חפי' היו בדשותו ומביח רחי מקדושין מז. דחי מלוה לחו להולחה ניחנה יכול לקדש חשה ולמכור חף דהיה בדשות מלוה, והמוס מחד שהוח נגד נמ' ב"ק הל"ל וכמו שחק' קלה"ח קכ"ב סק"ח ותמה מל רחייחו מקדושין, ותולי סומך מל היכח דחמרי דנהדדי הל"ל ומפרש דשם ס"ל כן. ות"מ להלכה חזר בו בחשובותיו חלף כ"ב וכ' דחי להקנות, ובהרשה השם דשלית שוית כחר ורח"ם:

ובתום' ב"ק סו. ד"ה כיון כ' דנהפקר חפי' חחת לידי בחיסורית קונה. ומ"ל חם כהפקר הנעל חם דבר הגזול מהני בהפקר ומק' ממ"ח פ' זכי ס' ז' דהוח נגד ב"ק שם: דחי להפקר מס שהיו בדשותו. ודשת ב"ח בח' ס' קכ"ד ג"כ דהפקר כיון שהוח מעשה נדר כרחנים פ"ב מנדרים ס"ד כשם שנדר מל חפי' נדשלב"ל ותיו בדשותו ס"ה בהפקר ושמה חלו בקלה"ח ר"ח שקי"ד ומ"ש בנח"מ שק"ח דב"ח מיירי רק בחמן, בב"ח משום דס"ה בכל הפקר, ובפמ"נ חרח רמ"ד ח"ח שק"ח ים ושמ"ז שק"ח ופ"ב מ"ו שק"ו דשמו בב"ח:

ומקור לפי' רחבים כחב בי' חרח ס"ם מלי"ד ושביעם חרח לפ"נ מנדרים ג. יש יד להפקר ומ"ב דהפקר כמו נדר. ומ' לפשח פשנח פ"ב מנדרים מביח רחי מחמורה כה. בפי' חילפח חמר מל הלקח יהח הפקר וכיון דנמ' מדמי הפקר לעולם, סרי דבהפקר יש נדר קדושה. חבל בחמם ז"ח ולח מלה מל הדשח דהפקר קדוש ומ"ב שם קדושתו בידי שמים קחי מל לקח ולח מל שפקר ולח מלמי נדרים שם כ' סי מיניהו חיל מלי קדושה מ"ב בכוונם רק זכות בשלמח. ובחמנם שבח דחילפח חיני מבין דחיך ס"ד שיכול בשל הבדם להפקיר הח חין הלקח שלו ולח דמי לחמר מולם מל בכור שיש לומר שחל קדושת מולה משום דבליל ושוד בביח שם מב"ב קשה: דבמי הקדים כל נכסיו ושמד, בפקיר כל נכסיו ושמד ומשוי זה לזה. ולחן כל דמיון ושם רחי דקחי רק למנין חי נמר ומקנה לנשחי ושו לח:

ב) **דעת** רמ"י יהום והפקר חחד הוח שכ"ב נימין לח. ד"ה בחוקם וקחח בחוקם יהום כשפקירו לבו כשמיחם ממנו וכ"ב שם בד"ה יהום דשוי הפקר וכ"ב לפ: ד"ה נחיחשי לשון הפקר הוח וכ"ב ב"ח כח. ד"ה מלח וד"ה מעות מיחם והוי הפקר. וי"ל משום דרמ"י ב"ק סו. ד"ה מולח לומד יהום מחבדה שעשעם נהר ושם הוח מעלמו הפקר דחבודם מכל חדם וחי"ל לייחם וכמ"ש ב"ח כח: וכמ"ש כד: נעשה כלות על ביחו שעפל. וחם למוד ירו' ב"מ פ"ב ה"ח וכמ"ש חוס' כו. סד"ה מה. ומש"ה בירו' סנהדרין פ"ו ה"ב בשל הפקל שהוחמו עדיו ר"ל חמר דהוי הפקר מעות ומיקם נפי ענד יולח ליסקל חמר דהוי יהום מעות דשניהם מין ח'. (ובקלה"ח רנ"ח סק"ח כ' דשל

דשור הנסקל ככריתות הוי הפקר ולא יתפ. ודבריו צע"ג הירושלמי):

אבל סי' תוס' ב"ק כ: ד"ה תפקוני וסו. ד"ה כיון וסמ. ד"ה כל שלקחו ויתום חינו כהפקר. ותו' לומדים יתום ממלה שים לפ סימן כמ"ם ב"מ כ. ד"ה מה. וכ"כ מח"ת פ' וכי' סי' ד' ויתום חינו כהפקר ומהני כתוב לפ דהפקר לח מהני ומביח מניחן ב' נחיתתו שבעלים לח מפריעים וכן בקלח"ה קמ"ג סק"ח מביח רלפי' זה לחזק סי' מהריי"ק ורמ"ח ס"ג דמוכיל יתום בתוב דלח כמ' חב"ל סי' קמ"ד ובהגהות המ"ז. וכ"כ נ"מ רס"ב סק"ג חלוקים בין יתום להפקר וכ"כ קלח"ה סי' מ"ז ססק"ח:

ורמב"ן ניסין לח. מק' לפי' ויתום משום הפקר לוין מפני יתום בגזלה הח הפקר ל"מ דחינה ברשות גזל וי"ל כיון דניתום לריך לשלם הדמים ולעניו החמן מהני לפ שינוי ברשות ומ' סי' ריס חו"מ סי' ל' סקכ"ד:

סימן סה

על דבר המנחם מנוך מלות שבח חוח כ"ם שכ' דלח סרג בשבח בהמה טרפה פסול דלוין בטרפה נמילה נשמה, ותמה כ"ת עליו משום חולין יח. ד"ה לכל שהקשו לפי' לח יליף דלחולי' כתר ריבח מכל קרבנות דדמי שבח ול"ת שמח ימלח קרבן טרפה ונמלח שחלל שבח, סרי דלפ בטרפה מיב על השחיטה:

יפה הקשה, ולמנם י"ל דלוין כוונח חום' על השחיטה רק על מלחכם בהפשטה כמו שהוסיף מהר"ם לובלין שם יפר העבודה שעושים קודם הבדיקה, לפ קשה עליו ממשנה מפורשת דחייב על השחיטה בפסחים פב. שחטו ונמלח טרפה בגלוי חייב:

ונראה לחרן דלפ לפי שייך בטרפה נמילה נשמה מ"מ יש בשחיטה חיוב ליבש לריך שבח עה. ולבן כמחני' חייב חב משם חום', והמניח לח מיירי בשחטה רק שהרג וי"ל שפי' חניקה דלוין גם משום ליבש וכמ"ש רס"י שם ד"ה שחטו ופ"ב ד"ה משום. ולפ דלח קי"ל כרב ורמב"ם ריב פי"ח שבח מביח רק נמילה נשמה בשמוחל, סיינו דשור הנסקל ככריתות הוי הפקר ולא יתפ. ודבריו צע"ג הירושלמי):

אבל סי' תוס' ב"ק כ: ד"ה תפקוני וסו. ד"ה כיון וסמ. ד"ה כל שלקחו ויתום חינו כהפקר. ותו' לומדים יתום ממלה שים לפ סימן כמ"ם ב"מ כ. ד"ה מה. וכ"כ מח"ת פ' וכי' סי' ד' ויתום חינו כהפקר ומהני כתוב לפ דהפקר לח מהני ומביח מניחן ב' נחיתתו שבעלים לח מפריעים וכן בקלח"ה קמ"ג סק"ח מביח רלפי' זה לחזק סי' מהריי"ק ורמ"ח ס"ג דמוכיל יתום בתוב דלח כמ' חב"ל סי' קמ"ד ובהגהות המ"ז. וכ"כ נ"מ רס"ב סק"ג חלוקים בין יתום להפקר וכ"כ קלח"ה סי' מ"ז ססק"ח:

ורמב"ן ניסין לח. מק' לפי' ויתום משום הפקר לוין מפני יתום בגזלה הח הפקר ל"מ דחינה ברשות גזל וי"ל כיון דניתום לריך לשלם הדמים ולעניו החמן מהני לפ שינוי ברשות ומ' סי' ריס חו"מ סי' ל' סקכ"ד:

סימן סה

על דבר המנחם מנוך מלות שבח חוח כ"ם שכ' דלח סרג בשבח בהמה טרפה פסול דלוין בטרפה נמילה נשמה, ותמה כ"ת עליו משום חולין יח. ד"ה לכל שהקשו לפי' לח יליף דלחולי' כתר ריבח מכל קרבנות דדמי שבח ול"ת שמח ימלח קרבן טרפה ונמלח שחלל שבח, סרי דלפ בטרפה מיב על השחיטה:

יפה הקשה, ולמנם י"ל דלוין כוונח חום' על השחיטה רק על מלחכם בהפשטה כמו שהוסיף מהר"ם לובלין שם יפר העבודה שעושים קודם הבדיקה, לפ קשה עליו ממשנה מפורשת דחייב על השחיטה בפסחים פב. שחטו ונמלח טרפה בגלוי חייב:

ונראה לחרן דלפ לפי שייך בטרפה נמילה נשמה מ"מ יש בשחיטה חיוב ליבש לריך שבח עה. ולבן כמחני' חייב חב משם חום', והמניח לח מיירי בשחטה רק שהרג וי"ל שפי' חניקה דלוין גם משום ליבש וכמ"ש רס"י שם ד"ה שחטו ופ"ב ד"ה משום. ולפ דלח קי"ל כרב ורמב"ם ריב פי"ח שבח מביח רק נמילה נשמה בשמוחל, סיינו כמ"ש חכם צבי סי' ל"ב משום דלוין בניפה בחולין וסיינו דוקח חם הכשר מוחר לחכל חם לחסור יש בניפה וכבר קדמו בזה ז' כתי' רבכ"ח מנחות כת. שהק' ל"ל קרח להמיל מליחת קרבן בשבח הח לוין מבוד בחולין ומ' כיון דקרבן חמיד היינו נחכל יש בו משום עבוד ולי"ה חולין ומוכח במלים פ"ח משבח פ"ם ובשחיטה פ"ב מיום ד"ה, ולי"ב חם בבהמה טרפה לפ דל"ם נמילה בשבח הדר יש בו משום לובש, ולפ דכל שוחט בשבח לחסרם בחכילה ליומח כמ"ש חולין יד. ולשם לח קיי"ל כרב וי"ל דב שבוח המיד בחולין שם פ"ל לפי' לי לחסירה משום מוקלה לו קשם נמי לח חוי חולין דכל לפ פ"ל דוקח טרפה לח הוי חולין דכוי לי' חפלח ויש בם בניפה. משי"ב בקשם לו מוקלה דבבן ליש לי' חפלח וכמ"ש מ' דבקיח פי' ס' דיל חולה שלין בו סכנה מוחר במוקלה לו משום דיומח קבריס וכמ"ש כ"ת פי' מהרומח דיש דמיר ביון לחו שפי' כוח ומ"מ כ' רמב"ם שם בפ"ו דחרומה בויב משום קבן וחומם משום דיומח נריס הוי שפי' והי"ב כוי חולין:

ועי' חבני נר לריח קמ"ג שפי כוונם החי"ל לחסור בכח משום דם והביח פל שוחל ומביב מפדוחת כ' מי"ב פי' ד' שפי' משום מוקלה בכי"ל וחיכי מכין דחי"ב למה כ' חכי"ל דלדידן לין בניפה, וכן פי' בכוונם החכי"ל כשוים בדעת חורה ס' שחיטה סי' יח ומחדש יפראל חי"ב סי' מ':

אך חם משום דכל טעם ליכם דניחח לי' דלחי לישנ' וליחי ולחבני חם לי"ם בקדשים:

וי"ל דחוכל חי"ב משום מפרק כמ"ם שבח קו. רק דוקח כשלריך לדם וכמ"ש רמב"ם פי"ח מפנח ה"ו ולפ בכל שחיטה לין מפרק כיון דחי"ל לדם הוי מבחלי"ם, חבל בקדשים דלדעתו דלריך לדם ליכה לפ שמלח חחי"ב פרפה י"ל בשעת שחיטה ים מפרק וכמ"ש חו' שבח קו: ד"ה בחוכל וסנהדרין סד: ד"ה מלן לפי' כלה שפבור שיכול ליהנות וליתן לכלבו ותו' ביצה יב: ד"ה חבל וכ"כ פני' ביצה יב. ד"ה חבל ולפ בשחטים עב. וסו' חולין דחיירי בקדשים לפ דל"ם נמילה בשעת חייב משום מפרק:

סימן סו

לכבוד הרב הגדול חוקר וסופר
חו"ב מ' דניאל ד"ר סינק בברלין
בן ידידי הה"נ מ' ראובן ז"ל אב"ד
פרשענבורג ואח"כ בהמבורג מחבר
ס' תנובת יהודה.

קבלתי ספרו הנכבד לשון לחודים על לשון תרמית. ולמלותם רלוו הגני כותב תחת העילוני בריתם בספר:

בס" מ' כלל מ' הביא דברי רש"י ברכות ס"ב ע"ב ד"ה ואי ב' דמ"ם בשבת יב: שאין מלאכי השרת מקפים ללשון תרמי, היינו דוקא ללשון תרמי שהוא חנוף כמיניהם להדקק לו, וגומן מר טעם לזה מפני שתברהם תבינו הוצית תלי תרמית כל הדרם תל להי"ק ושבתיר רק השפולת. וכותב ג"כ כי רב בסנהדרין לח: שתומר כי תדם הרשעין סיפר בלי תרמי תולק על ר' יוחנן בירושלמי מגילה פ"ת ה"ט שדיבר בלה"ק, ובשמוד 8 כותב כי כבר בזמן בית רשעין שכח ההמון להי"ק ודברו תרמית ומביא רשי' מירמי' (ז. כח) תכדה התחוקה וככרמה מפיהם ומפרש שהכוונה על שכחת השפה:

במחיב לח תמר כלום, כי תיך תומר שלח ידעו בימי ירמי' שפת מבדית והרי מפורש שם (ה. טו) הגני מביא עליכם וכו' גוי לח תדע לשונו ולח תשמע מה ידבר, וחם מוסב על תלך בכל שדיבר תרמית ופוד שם (י. יח) שהולרך לשלוח לל הגולים בבבל הנוסח בתרמית כדבה תמרון להון וכו' (וההתחלה הזאת שהיא ג"כ בתרמית מוקשה דבר לח ית. (כו–כח) שתמרו השרים לרבשקה דבר לח לל עבדיך תרמית כי שומעים תבתנו ולל תדבר עמנו יהודית בחזי העם וכו' כדי שרק השרים ידעו תרמית תבל ההמון לח שבין רק יהודית לפ"ק:

אך תחרי גלות עשרת השבטים והכותים הישבנו בחיי למדו תהם שפת תרמית. ויותר בגלות בבל כמ"ש בדניאל ת. ד. ללמדם ספר ולשון כשדים שהיה תרמית כחי"ם שם ב. ד. ונחמי' התרעם על שכחת הלשון (יג. כד) ובניהם וכו' ואינם מכירים לדבר יהודים. ועל כן יפך סורת לתרגם לת התורה תרמית כמ"ש (נחמי' ת. ת.) ויקראו בספר וכו' מפורש, וזה תרגום כמ"ש מגילה ג. ושכחום וחזרו ויפרוש פ"י לונקלוס, וחורה ניתנה בימי סורת בתרמית כמ"ש סנהדרין כא: ותמרו בכ"ש ת. שפוך זה (הוסף ת. י.) גם כי ימנו וכו' בלשון תרמי נתמר וכן ספרי נרכה כשגגלה הקב"ה ליתן תורה לישראל נגלה בד' לשונות ותתת מרגנות קודם לשון תרמי:

ואמנם מ"ם בירוי מגילה פ"ת ה"ט וכ"כ שליו י"ב כ' יונן תמר מכאן למרגנום לח קתי על תרגום התרמי תלח הפי' שלריך בכלל לתרגם בחורה בלשון המובן ומוסב על מ"ם למפלה יפת תלקים ליפת שיהיו תדברים ד"ת בלשונו של יפת והיו קורחים בחורה ומתרגמים כמ"ש תתני' מגילה כג: ולח יקרח לתחרונתן וכו' וכל זמן בית שני היו מדברים תרמית כמ"ש שקלים פ"ה מ"ג ותרמית כתוב עליהם ומי רמ"ב ומויי"ם. וכתובות פ"ד מ"ו כתב וכו' כל נכסים דתים לי תתרתן לכתובתך ומ"ה תם תסכתי תפרקיך וכו' ומי ומי"ת ומויי"ב נגין דכרין ליהוו ליכי מיגתי וכו' בן נוקבין וכו', תם תפה יתנה וכו' ובדיוק פ"ה מ"ד יוסי בן יומר שפר מחכמי המשנה הרחשונים בתחלת זמן בית שני הפיד הלכות בתרמית על לול קמלה דבן וכו' ותכות פ"ת מ"ב הלל לומר בגיד שמע וכו' ושם פ"ב מ"ו על דתפתח לתטוך וכו' וסומה תם. ר' תלישמ הגדול לומר שרו מכימית למהוי כספריה וכו' ושם לב. ויכו' פ"ה ס"ב יומן כ"ב שמע בת קול מכית קה"ק בלתו תליה דתזלו לתנחת קרבת לתלמיוכת וכו', וסנהדרין יח: כבן נתליתל לומר לסופר מול תינרת תדת וכתוב לתחנת כבי בגילתה מילתה וכו' שלומבן יפני וכו':

ובירושלמי מגילה פ"ת ה"ט ד' לשונות נתום: סורסי (תרמית כמ"ם רשי' כספסים סת. ומוסי ב"ק סב.) לתילית, ויכו' סומה פ"ו ס"ב וכ"כ פפ"ד י"ב תל יהי לשון סורסי קל כמינך שכתובה בניתים וכתובים הוא תמור וכספסים פו: שקרוב לשומם לשון תורם:

ורשי" קדושין מב. ד"ה סרי כי דתרגום ניתן בסיני תלח שכשכח ותל תונקלוס ויסדה כמ"ם בתגילה ג. וכ"כ שתשכול מ"ב פ"ם יש שהוח בלעזים וכ"כ כי תית רפ"ה ד"ה ותם כשם שלשה נתונים ומהרש"ת נדרים ט: וכתשובות רמ"ת מסי' קכ"ו עד קל"ל

מחוכמים מכריי מינן עם רמ"ח ורמ"ח עומד על דעתו כי לשון תרמית עלמה היא מסיני ודעם מכריי מינן דרך הפי' ניתן נסיני לכל לא הלשון, והמקור שהרגוס מסיני נראה מנדרים לו: פסוק טעמים דתו' ומקרא סופרים הללמים ומניח שם פסוק דגמתי' ושם יש גם תרגום:

אבל ק' דבסנהדרין כח: רק ניתי עזרת נתנה תורה כלי תרמי והייט מ"ם כמגילה מפורש זה תרגום ושי' מכרים"ת סנהדרין שקלי על מנת ומנת וכו' מכואר שלא היו מסיני ועוד רשי' דמגילה מקשה מ"ם דלא תחדשוה על תרגום תוקלום ותלו היו הללמים ניתת דלא תחדשוה, וגם על מנלפ"ך הק' שם מלכה המלות שתין נביא רשאי למדם ועל תרגום לא הק' מפני שהיו חידוש כלל רק פירוש כפי' רש"י ושאר מפרשים. ומ"ם רש"י קדושין דשכחום וכו' ק' דמגילה תמרי ק עד עזרת תכל לא מסיני:

ומים ק' על רש"י שכ' שלשון תרמי מתום וכיב כאשר לך עם. דמלתבי משרת יודעים תרמית חלת שמתום כעיניהם ובדים תוים קיל שקיב ניין עליו וכיב מניל שקי, מה נשתנה לרוש לשון תרמים מכל הלשונות ויליגא בתרעת, כי תורגם היא משומעת ולה יתר שתת ושית עלתה על כל הלשונות וכמ"ם רש"י עלמו מגילה פיג סי' ו תרגום נשקן נרפיק וכתי רמ"ח קכ"ז מניא מכואר שלש לשונות מחדשות התרמית והשברית והערבית וכיב רמ"ח תפ"ם קכ"ז פ"ח לשון משומע הוא:

ואין לתרץ שכוונתם על לשון עלגים שבתרמית וכמ"ם כיק פב. רש"י לשון סורסי למה ונכנל לשון תרמי למה וכמ"ם תוס' שם ולק ניל מקשים וכמ"ם רמב"ם פ"ב מקל"ם פ"י הקורא ככל לשון ערוך להזהר מדברי שכוח שכוותה הלשון. (וחדוש שהרמב"ם השמים מתני' סוטה לב. דתפלה ככל לשון) לך דית דהא כשבת יב: תפלת רחמנא ידכרך לשלם ופוטה לג בת קול נלמו עליה וכו' היו בלשון לחה ומ"מ מקשה הא ניח מהיכ שבת השבם שתין מפ"ם נזקקים מחוך שתין הלשון שנורה נפי הכריות ניי לכוון, דהא תורגם הכל דברו תרמית וכמ"ם למעלה וכיב תו כרכות ג. פ"ם ושונים שתקנו קדים נני תרמי שהי הכל מבינים וזה פי' לשונם וכיב תי ניל סנהדרין כח: ד"ה תזרה שלפי שהי' לי תרמי לשם יותר מכואר נתן להם עזרת התורם בתרמית:

ואין להקשות להתוספות שתין המלתכים יודעים תרמים הא בדניאל כתב המלאך מנת מנת חקל וסרסין ופ"ו נקרא בשורת ד. ז. כתב הנשתון כמ"ם סנהדרין כב. ורש"י ליק כי נשומם לב. ותו' שבת יב: תמרי שבדניאל יודע ורפ"ג פי' בדניאל ה. ה. תלכתן די יד תגם זה בדניאל שנקרא תים שלמד והתים בדניאל:

ודעת הריב"ק בכרכות רפ"ב ורי יונה דלתו דוקא תרמית והיס לכל לשון תין נזקקים רק לללים, ויל תרמית כמו כולל לכל לשון ליטו. וכמ"ם מכמות מב. רוסת תרמתי שהכוונה כל נוי ופסחים קיב: רבי שפי' רשי' ולא נכנל ליה לם כניו לל תשב על מטת תרמית וכן תולין מ. תיר יוחנן, והוא פי' רשי'. ליטמתי קטילת תרמלה. ולעניין תפלה בלשון לטז פי' תים תרים קל"ב קל"ג ותפלרת ישראל סופה פ"ז מ"ה:

ומיש כים דכב ורי יוחנן נחלקו על לשון של תדם הרחשון, לחמהה מי יאמר שתדהיר לל דיבר בלמ"ק ויל קרי בי רב לוחת יקרת לשה כי מתים לוקחם זאת, תום כי היל היתה לם כל מי, קן קניתי לים וכיב פ"ח ו שמעת מימך תומר ניני ניניל וכו' מכאן שנברת השולם בלמ"ק לך רב תומר שיוד וסיפר נם בתרמית. נם המחלוקת ביצרי מגילה לל קלי על תדהיר רק על דור השלשי:

סימן סז

לבני יקירי מנחם יחי' הרב בסורש וורמיזא.

א) **על** קושיתך כמולין מח: מחט שמלחה בריחה רש"י מכשיר דסמשוכת נקט ולחלי ויל מטריף נקיבי נקיב ולחלי והייט רק משום ספק וביב דשמו דם' דלו' מהים לחומרת. והא ספ"ק יוד בכללי סים ד"ה לחנם כי דיל סיל סרי"ח מן התורה לקולת דניומת מר. משוה כוי שהות ספק לחים ולחר על שניהם מדבק וקרע חסחכתת היא:

ג' ליצב דיום מים מריד ויוד קדי נגים
ספסק דמקור פי' רמכים דסדיה מדתר
לקולה הוה מסוסה כס. תיל נידל והכסר
תסר יגע בכל טמא ודתי טמא לה יאכל וכי
כל טהור ודתי טהור הוא דיאכל ופיינו דכל
לשון התורה משמעותה רק על ודתי ולה
כספק ולכן ספק לאוין לקולא לאכל אם תורם
תמיה הקיסר הכוונה להיתר ודתי וספק לסור
וכתמא ס' ז מסורסת כרשביל יכמות ס.
דיה לי דתמן משמע ממן ברור ואלטע תפי'
תיינו מלה תיינו תמן ברור לאכי נקם מלטע
תמר רממנת כלטער מלם ברורם:

והנה ממים סורה מרפס לפ מאכלו תיכ
ספק מומר מכיתם לאכל כיון פיש
קרא אלת כתי לסר כאכלו תי' לאכול וכתכה
ההיסר דוקא ודתי תי' לאכול ותיכ ספק תי'
לסור לדקיך להיות ודתי וכיכ תי' כריים
חולין מב. ותיכ ניחא דשם מכ. תרשכיל
רמז לכרפה מן התורה מדכי אלת כתי' וספיר
פיל הכא דספק מרפס לסור מן התורה:

ב) ואשר כרתים לי כי פיכ כרכ מגולין
יתי' שתל שלם שתלות ניכרתן
כסד סין ניית. וכתורם ממח ומור הסיבו
מגשים שוגים וכתבו מפרושים שתיים נכוים.
ובקשם לרמם תת לתמחה סכוונה;

ג) בהקדמת רב נסים נתן כריש ברכות
ותכילת הטעון ותתלי לה
נפלם תפי' מנשים ומכרים:

הדברים מוסבים נגד שימת סקרתים,
שהחמירו שלה כדין ותסרו דכרים
רבים כשקר וכוכ נגד התורה. וכל התומה
תפי' סנשים ומעבדים ידעו שהרבנים מוחרים
מעני שק ילו מלכותיהם וק היתה המסורה
ביישראל מזמן קבלת התילת, ומשם לדוגמת
ממן ותלי. ממן, המתכלים המעונים מפיי
לעורך שכת. וכמיים כמשנה שכת מז: תין
מומנים, ושקרתים תסרו תוסם לתכול בשבת,
וחם מים כהמתר רפיג דשבת בסוף המתמר
מי שתיטו תוכל חמין לריך בדיקה תחריו תם
סות מין (קרתי) ושובת ברמיית תריית סים
רבית. וחלב התלי' מותר כמים חולין קת.
דכי כל חלב שור וכשב ומז ותלי תיכה בשור
ומז, והקרתים תולקים פיז הדדם ותוסרים
תומה, וכמיים תתן מזרע פי' לו ג, כ:

ד) פסקי תוס' מנחות דליד ד' יהודה
פי' רניל לתם סימנים ומניתי
בכורים קדים בפדר סכתוב כתורם:

בהגדה: ויוליתנו פ' ממלרים וכו' כל
מרבה בכורים. ניד תוקס א
סדבר, ובמופתים זה הדם, דבר תתר ניד
תוקס בתים וכו' תלו עשר מכות וכו' ריי
פי' טתן בסם סימנים, ובתהלים פיים וקיס
משונה ספור מנחורם. ונרתה שמיד רתתן ניד
תוקס א סדבר ובמופתים זה הדם, פיל
שהמניח בכורים לת סזכיר כפדר שכתורם
ותומר ניד תוקס דבר לפני דם ותין מוקדם
ומתומר נתורם ופי' תוס' פסחים ו: דיה
תכל. ומיל שני דבר תתר ניד תוקס בתים
תלו עשר מכות ריי טתן סימנים פיל
דמוכיח כפדר בתורם, וכי יהודם לפיסתו
ניירו סוסה פיח פיג דיש מוקדם ומתוכר
בתורם וכיכ כפדוד כני יתכיין בהגדם ופיים
פירש בפדר זה היו קורתים
מכיתי בכורים ולת כפדר שכי בתהלים. ולפלת
כי יתכיין ספיר פיז לת יתמתי כוונתו. ופי'
פי' רמכים מפיים פיים מיינ:

ג) בפסקן תוס' שבת קיל מיל שים בם
תשיים פמולס מן המוחס פם
סמקור:

ביומא יח. שפרי מיידום תיינים במוחה
ופיז תומר תם יש בפיל תזיריס.
לת השפר שפור וכמיים שם רפא נקר שפורה
מקום לכלוך ונפים זוהמת וכיולת בו נדם מת:
פיל שים נם תזיריס לין תוששים לכתמיים ופי'
הגיה מיי פיז ממוחה פיינ יית כי יש
בירושלמי דרן הם ותמר ריבית כי בפסקה
הדבר ולת נתמר וכו' ותפי' תם יאנו בשום
מדרש סייט דוקת בפסחה סביים וכו' ופשוט
שפפי' בשפר סעיל:

סימן סח

לכבוד הרב החריף ובקי מ'
יחיאל קאמינסקי יחי' בקאליש.

אשר חמה כיים על מיים בשפרי מיינ סי'
מ"ד על קר המתרים ישרתל חולין
פ"ג מיים תכלה שם השוחט מוסרים מקום
מרפס

מרפא ואסורה מפני סכנת נפשות, מה נפקותא, ותירצתי דנפיש בחולה מסיכן שידוע שאין לו רפואה שיהי' מותר להתכילו כשר זה לפי סכנתו אחת היא לו. ומקשה דלפ"ז דברי הרופאים אין לו תקנה מ"מ אדם הוא לי' מזלא ואפשר שיתרפא ואין נתכילו דבר שיש בו סכנה שיקרב מיתתו ותירצי למי שעה:

דנה פשוט דאפי' לרע נדרים מ. ד"ה אין דפעמים לריך לנקב רחמים על החולה שימות אם מלפשר החולה בחליו הרבה ואי"ל שימי' מ"מ רק להתפלל עליו מוכר דאם אין הדין נותן שימות לא תועיל תפלתו ולא תפלה ולא תוריד. לכל לאסור לחת לו כידים דבר שמקרב מיתתו וכמ"ש בויד שליט ס"ח אפי' בנוסף לאסור לשמוע הבר מחתיו. ולא דא"א דכ"ת חופשי שאין כלל מסוכן ודאי ותמיד ספק שיתרפא וי"ל דמפורש בש"ע כ: ודאי מה מתרפאים מנוי אף דנוי ודאי ממית כמ"ש רש"י ד"ה ספק ופ"ב דיש ודאי מת שאין לו כל תקנה וכן בחולין מב. בשיב ר' יוסי דניקנם המרה ודאי מרפא ואין קרי מיפסוק לאדן מדרשי דאין מזכירים מעשה נסים. ואף דחשעים לאיי שפה. ול"ל בתכלה פס לא יוסק למאי שנה כי התם יוסק לו רק אחד מיוס ומן ויהי' חיי שעה. וכבש"ע ול"ל דאין לאסור אם התכילו לחזו בשר זה:

ב) **שוב** העיר כ"ת על הקו' שם סי' קי"ח בניעים סב: היכן מלינו זה לוסר וזה מתיר ודברי יבמה וכו' יבם הוא לסר לם דאי מבעל הא שריא. ול"ב ק' בקדושין יג: ודלמא אין לם בנים לסורם לעלמא ודבריה ליבם ויש לם בנים לב"ש לסורה. אי מיהא לינם מסברם למה מוסרת פ"י חלילה הא בבעל לסר לה ולא מלינו זה לוסר וזה מתיר ואי ב"ש דוקא חליצה דלמא דמיחת בבעל מסרם מוסרת בחליצה לבל לס"ד הגמ' ול"ל דנם לאחר החליצה לסורם רק נזה"כ לם ממלן לייבם מוכרח לחלוק:

זה לינו, דהא חליצה מסרם בלמד בקדושין יד. ונקרא שמו ביערמל בית חלין הבעל בין שחלן לה בעל הוסרם לכל יערמל וכן במחני' יבחות קו: מבילים לו עלה ההונגת וגלמד מקרא שנלמר וקרלו לו ודברו חלין הרי דב"י חליצה חביי מוסרת לכל:

ועוד בית מחיר לתב"ע קפ"ו סי"ח שחמת לפם נשמע בשר וב"ע בך ביבחות מד. וקרלו לו שם ולא שלחם ופי' שריי דברי חכמים פי' קכ"ד בלאיסות בעין זה ופלא שבשהות פרלים פרכין ב. שכח סנית ש:

סימן סט

לבני יקירי הרב מ' בניפין יחי'
בפוקיפסי נ. י.

א) **אשר** שמירות בחולין סב. לית יסודה שלך זה השולם דנים מן היס ופרש"י שמוח עורב המים וכ' בס' לב תריס שאין כוונתו שהשלך שוק בתוך המים דלית לה כי' ממח דהא כל שביבשה טמא בים מהור וביון שעורב יבשה טמא עורב היס מהור חלא שנקרא בך בלשון בני אדם עורב המים על שם שעושה דגים מן היס אבל ליטו מין עורב בלל:

וכתבת שמים לב תרי' בל שביבשה טמא בים מהור בוונתו לבלים פיין מ"ש בל שבים מהור, והמשם עליו בשמים. אבל דהא בלים ליתא תון מבלב המים משני שבורח ליבשה, ברי דבריה שתמיד היא בים אם היא לשעמים ביבשה ממלא לי"ב בים שלך אף שלשרקים יושב במים מ"מ בין שש"ב רוב הוא ביבשה הוא טמא. ועיקר מוקשה מאד דשלך בלי לשון לסור אבילה ולא לשון טומאה בלל ופ"ז אין שחיטה מבלים דאף דבל שבים מהור ואינו טמא אבל הא בל דגים שאין להם סנפיר ובשקשם אסורים באבילה, (והוסשם אר' יהודה שלמר שלך וב' בלי בשבע העופות במ"ש חולין סב. עוף המשרש, מסיל וסב: בני בופשני, בני בבוי, נרדע וסב. שקיענה, בלאת, החסידה, וכן לאבי מי חולין סב. עט: בי"ק בב. סוכה יח. ע"ז לט.):

הלב לרי' לא הרחם מקור לדבריו. והוא נחבון לגמ' ע"ז לט. לאר לאבי הא אמרת דימא שרי חורת דימא לאסור וסיומך טמא מהור טמא ושם ג"ב מייתי בשיני לאסור וע"י רש"י שבל שים בים יש ביבשה חון מן החולדה וכחולין הגרסת להפך בל שים ביבשה יש בים וכן נגד מ"ש רש"י, בחום' בלאים פ"ה הרבה יש בים שלין ביבשה:

אבל ק' מל לב תרי שתום פ"ז ד"ה ומימך כ' שתין זה סימן כולל על הכל רק על שני מינים אלו לבד ואף שכיולת כזה כ' תוס' מכות טו: ד"ה ביניתת דנן שים ט קשקשים אם נמלא כתריסה הוי רמם התדמה ולוקים עליו וכ"כ כריטב"ם בשם ריומיי, אין זה יסוד וכלל נדול בכל מקום. ושימת הרתב"ם בפ"ב מת"ה הכ"נ והכ"ד שים כרי' מטרן העוף והמים והתרן ושוף ממת ולוקה עלי' שם מלקיות ורתב"ד המולק עליו הוא מפני שדעתו שתין כרי' כזתת בעולם (מי' נסטרים שים כריות תמציתן שחיות ניבשה וכיס) תכל לת ס"ל דעמת ניבשה מיהר כמים ועיי"ש שבניית מטלך וכחב ותם בשכיל שעולים דגים ותוכלים טעום הוא בידו, פייטו כמ"ש לב תרי שתינו שוכן כים כלל:

ומטיש כחולן קטו: וכמ"ב מתוך שנתמר מכבר שומע תני תפי מכבר שנים שמעו מכבר ורין הוא מימת כחולדה ומימת כמכבר מה תולדה מן הנדל על התרן תף מכבר מן הנדל על התרן תין מקום לכלל זה דשתני הסם דדרים סמוכים דכתיב כחולד והמכבר כמי שרץ כתרן דוקא:

ב) **ומה** שכ' בדברי התנוך מלוה ע"ת שכ' דתמרי רבים להמית הוא רק כשידועת חכמת התורה שום בשתי הבחות תז הולכים תחר הרוב תבל תם יש הנדל נדול כחכמה בין הרוב למיעוט תין הרוב מכריע וכם חכמים מועטת מכריעה כת כורים מיהרה ותפי' מהי רבה כיולתי מלינים וזה שתני תומר כי בחירת הרוב לשולם היא כשתי שכחות המולקות שוות בחכמה, כן הוא בכל מקום תון מסנהדרין שבהם לת נדקדק בהיותם תלקים תחם כת יודעת יותר תלת נעשה כהרוב לפי שהם היו בחשבון מחויב מן התורה, ומזה כתלו לומה תורה בפי' תחר רוב של תלו תעשו כל עניניכם ומוד שתלו כולם היו חכמים נדולים:

וכתבת להסביר תת התי' הרתשון של התנוך ע"פ תוס' ב"ק כז: ד"ה קמ"ל שהקשו למה בסנהדרין תמיינים ברוב הא תין הולכים בחמן תחר רוב ותי' דמיעוט מדיינים לת תשוב מיעוט כלל ומזי כמו שתינו וכי התפרשים הכוונה כיון דבסנהדרין כ' תולים לת תסור תכל תשר ינידו לך והשוכר על דברי הרוב ושומר על דעתו הוא אף מתרת וכיון שמוכרת בתעום לנמל דעתו ולהסכים תל הרוב תין כתן מעום כלל וזה הוא נורם בכתוב, והנך שואל תם כן הדבר כת"ם כתנוך דתלוי בחכמה ולת ברוב מנין:

הנה ז מחלוקת ביבמות יד. רב תומר קודם בת קול לת עבו ב"ם כדבריהם דהת ב"ם רוכת ושמואל תומר עבו ב"ם כדבריהם משום דב"ם מחדדי טבי והיינו כדברי החנוך. ולפי ק' הת יתה ב"ק דהלכה כב"ם ומוכת דתפי' מוטב מחדדי רוב טריף וכ"כ תו"ם שם ד"ה כ' יהושע כתי' שני דב"ק יתת להרחות דין זה דרוב מהני תפי' המוטב מחדדי וכ"כ מהרש"ת תגדות. וי"ל דבעירובין יג: תתרי תפני תם זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותם תפני שנומים ועלוביס כי' וכו' ותמוה כין שב"ה היו סרוב לתם נריכים למעלם של נומים ועלוביס תלת דתף שהיו רוב ב"ם עדיפי תטוס מחדדי רק תעלה ז הכריעה ושל יהי זכו לקבוע הלכה כחותם תף נגד מחדדי וזם י"ל כוונת מי' תוס' תבל בכל תקום מחדדי עדיף:

ועי' דברי מלכיהל מ"ת סי' ל"ם תום מ' שכ' בתמת סברת התנוך כיוכח מתר דתמו חכם נדול יבטל דעתו נגד שני תכמים יודעים טעם בחוקי התורה. תך מ"ש התנוך בתי' בסנהדרין היו כולם תכמים, ל"ת דהת מסורם שהיו מדקנות מדקנות ופ"ב כ' לתרן דבסנהדרין קבלו ישראל של עלמם ותדעתת דהכי קבלו תוחם שיהיו בדין תתרי רבים להטות ולכן תף חכם נדול בעלם דעתו תעלה"ב בכל תקום כשתולקים תכתים מעלמם בהיות דין תו סברת תין הולכים תחר הרוב כשתחד נדול מכם:

והנה מ"ם תפני דקבלו עליהם. זם ניחת כדיני תמונות שיכול כל תחד להפקיר תתונו תבל תין מיוסב כדיני נפשות שתין נפשו שייך לו ותינו רשתי להפקיר לוחה. וסקר שהיו מדקנות בסנהדרין ל"ק דמ"מ לת סי' התלוק וההנדל בדעים בולם כל כך שלת ניחל כתר רוכת:

והנה דבר זה הוא מחלוקת בפוסקים כי בהנ"ה תנרי ע"ז ד. סי' ג' כתב תם זה נדול בחכמה והשני בתנין דהיינו הרוב התלמידים תומרים כמותו כלך תחר שמנין וכ"כ ג"ך יוד רמ"ב טורחת לו"ה ד"ם ועוד

תימה על דבריו ומניין מקור לדבריו מיבמות יב. כ"ל וכ"כ שם בקיצור כללי הוראה סניף ב' לפסק הלכה למעין עליה. וכ"כ ב"י לוי"ת הרי"ח בשם רמב"ן בס' תורת האדם ולחכת מ"ד וכו' ואין נראה דלא שמעט בסנהדרין שהולכים אחר רוב חכמה אלא אחר רוב מנין (ובחגיגה מי' קו' ז מסנהדרין) ומ"מ מסיים שם הרמב"ן דאם הרופא מופלג בחכמה מושגים לדבריו להחמיר אפי' במקום שנים דאשכחן למנין מחלוקת ב"ש וב"ה דהכא מחדדי טפי (ג' הפי' אפ"פ דאין הלכה כב"ש אף דמחדדי מ"מ בעין פק"נ תשמיש לכך):

אבל הרין יומא סג. כי רופא מומחה שנחלק עם שנים שאינם מומחים אין הולכים אחר השנים כמ"ש בע"ז ג. אם אי' אחד מהם גדול בחכמה ובמנין הלך אחריו אלמא בעי' תרתי חכמה ומנין וביבמות יב. תניא' הכא ב"ש מחדדי טפי (והפי' אף דהלכה כב"ה פשיטו מקום הכח קול לנגל בשלמא מחדדי ערוך) ולפיכך אם בקיאתו מכריע רוב המנין הולכים אחריו אין להקל בין להחמיר. ודמתו כדעת האוך וכ"כ מגמת תוך שם וכ"כ בלמח לנק סי' כ' בהגי"ה שכשים שבגל בין שתי כחות אפשר שאים אחר יעלה לאלף וכ"כ דברי מלכיאל הגי"ל:

סימן ע

לכבוד ידידי הרה"ג המפורסם מ'
יהושע הלוי הירשהארן יחי'
רב במונטריאל.

אשר חמה מר בספרי מ"ג סי' ס' ד"ה ונורלות שהבאתי מרמב"ם פ"ת מכלים פ"ג דלמר הגדל בים אינו מקבל טומאה. הא י"ל כוונתו לגמר בעלי חיים שבים. דסחם למר הוא על אילים וכמ"ש ירד כלאים פ"ט פ"ת. ונם דכ"כ רמב"ם בפירושו כלים פי"ז מי"ג שטלמות רמשי המים וכל בע"ח מימיי לא ישמתו. וכן ראי' מפי' רמב"ם פי"ת מנגעים מ"ח שכי' ולא יקשה מלמר שהיו מן הגדל בארץ לפי שבע"ח יתהוו מן הלחחים הרי דמ"ש גדל מן הארץ ככוונה למר בעלי חיים:

הגה אין ספק דמ"ש רמב"ם החודע בגד מלמר הגדל בים הוא כפשוטו שגדל בקרקע הים ולא על בע"ח דאי מיירי מלמר בע"ח הא בגר למרה בריאת כלים מעלמות מי' שבים. ומעורה טפורים ומה הוסיף על בריאת הא היא היא. ב) הא נלמד מדב' אי בגד כמ"ש בספרא ובגד היינו למר ופשתים כמ"ש תנא דבי ר' ישמעאל שבת כו: ופשתן אינו מבע"ח ורכוותי' ממפש בים. ג) מפורש ברמב"ם פ"ת מכלים כי"ת כל שהוא לרוג בין מלמר ופשתים בין מקבלים אי ממשי אי מסגר דברים הגדלים ביבשה הוא בנקרא בגד לטומאה:

וכיב תפלתא ישראל פתיחה לפתרום אות מ"ד בגד כל לרוג ולבדין מהגדל בארץ וכ"כ שם דפוס ווילנא בתריכות וכ"כ בפירושו התורך לכלים פי"ח אות ק"ג וכ"כ בפ' מצנה לתרומה שם:

ומ"ש כ"מ הא פשם למר הוא על אילים, זה רק בלשון המקרא ופי' רמב"ם פ"י מכלים ה"ת ורמ"ם פ"מ מ"ב דכלך הוא כמו למר שגדל בתבני ים המלח. ובפי' הרמב"ם פ"ב מנגעים מ"ח ירוקה שב"ש המים כמין למר וכו':

ומ"ש רמב"ם בכלים פי"ח מי"ג מלמות בע"ח. נקט התמוד יותר דאפי' ערך שהוא לחי"ם מ"מ אינו מטמא וכ"ם לומת, ונם הא קאי על ריש פרק י' שמיירי בטלמות הדג ועורו. ומ"ם רפי"ח נגעים ולא יקשה וכו' כמ"ש לעיל היינו שנורם בחי"כ מה פשחים ולמר (ולא כגי' שלפנינו מה בגד) ודקדק הא למר הוא מן החי ואין לומר עליו שגדל מהרץ, ואפי' דכל בע"ח בא מלמחי הארץ ומקרי שפיר גדל מהרץ וכוונתו כמ"ש שרוצין כז: פרי מפרי וגדולי קרקע ובהמה מקרי גדולי קרקע ולא דנים כמסקנא שם וכ"כ חוס' שבת טג: ד"ה מפרק ורבב"ח לה. ד"ה חולב בשם נתן והי"ם פ"ת מטבח ה"ז, ואפי' תפא"י כלים שם כותב י"א שמק' על רמב"ם וכ' דדנים הוי גדולי קרקע ואפי' מנין דהא מסקנא סוגיא שרוצין אינו כן. ועי"ש מביא פשחים לט. לימא מדיתת דכופיא הרי דדנים אינו גדולי קרקע. ולכאורה למה לא מק' לימא מרא של בהמה דשוי גד"ק ואולי דמ"מ לא הוי דומיא דמלה גד"ק ממש:

ועל מה שהילמי שם קו' הגר"י מקוטנא על כלים פי"ג מ"י דמבפש של למוג

דשרשי שבת נב: שמואה דסוי פשוטי כלי מן ומוי מק' הח יש לה בית קבול וק' הח תלמוג לומה בית כמ"ש רי"ה כב וכל שבים מהור, ומוי דכללים פ"ז מ"ב חם חיבר ט חוט מהגדל בתרן עמח וכבח התופס מחכות מחובר להתלמוג ממחה. והק' כ"ם על החי מהוי"ם פ"ח נגמים מ"ח בשם רי"ו מממשנם דנמור חים בים חף שמחוברת מהארה. עי' מלים פ"ח כלים סי"ג מ"ב ומשבר עוד לדחוק:

ובעת נדפס סדר ישופום מלכו מהגלחן מקומנח ושי"ם קרים לרבנו **101** שחר מחירוגו לחלק דלימח בים מקבל טומחה ומי' כמ"ם בשכיל שמחובר למחכות עמח. ובחמח יש דלקים דים כ' מיכי חלמוג חלמוני לבנן כמ"ם בדברי הימים ב' ב ד ושל ים כמ"ם בר"ה. ומחכי' שבשח של חלמוג מיירי בתין יבשה:

סימן עא

לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם
ר' אלעזר ליפשיץ יחי' אבד"ק
גריצא.

א) **בית** שי הקשה חומי חמול בחמיר כמ: דחמרי' ותבמ"ח דרבי ור' יוסי בר' יהודה ס"ל דחב מדיר בגו בחמיר כדי לחנכו כחלות וש"ך חולין בחורה לחו דחו' כמ"ם שם עמוד ח'. ובמחכי' חולין פה. ס"ל לרבי חב"ד דחו' דשוחט חולין בשבים חבמים מומרים מכשו ותיר יוחן רחה רבי דבריו של ר"ם דשחיטה שהיה רחוי לים ש"ב ופשוט מכשו וכיכ חי שם ש"ב ד"ה חין דרבי סבר חולין בחורה דחו'. ודחי קושית חלימחת היח ורחוי' חלין:

ולדחמר הנושח יש"ל דכסוכה כב. ד"ה ור' יהודה פלינו חי חי דרבק חשוב חיגו רחוי מן החורה ולר' יהודה דסוכה פ"ג בהמה פסולה משום דחדיר חיגו רחוי מהיח חף דחולין בחורה לחו דחו' פשוט מכשו דלח מקרי חשר יחכל וכיכ כ"ם פ"ח מהלכה הי"ם דשני חשיטת מולו הכי לחשה וכיכ פ"ב מ"ג סי כ"ו שפ"ד כקכ"ז דס' דחו' חחי למ"ד מדרבק לחומרת פשוט מכשו ולכן יש דרבי מ"ל כר' יסודה וחף דחולין בחורה דחו' פשוט מכשו:

ואף ק' ל"ב מה מק' חוס' חולין סה: ד"ה חין לומה לח מיפי לרחי ממחני' דהכח דחומר חשיב מכשו ופ"ב דסוי דחו'. יש"ל משום דחו' לחי לר"ם ור"ם ס"ל דחי דרבק חשוב רחוי מהים כמ"ם חוס' כ"ק מו: ד"ה חומר דדוחק לומר לר"ם דחם מדרבק לח כם פרוי ל"ם חוכל שחמה יכול להחכיל ובזה יש לי"ב קו' חס"ו כחוטות לד. על קו' גמ' ולמ"ד מעמה שבח דרבק מ"ם דרבק דשפרי דחף דהוי דרבק הח בפי' שחיטה רחוי' לחכילה, לך כיון דהחם קחמר מחן מכמים ר"ם ור"ם חוץ לחר הרחר:

ויותר מדויק דדשם רבי כן דחי' דרבק חיגו בכלל חשר יחכל דכחולין סה. רחב"ח חמר ר' יוחן הוח בשל שמחמר דרחה רבי דבריו של ר"ם בכשוי הדם, ור' יוחן ס"ל דחלוי כחר דרבק כמ"ם יבמות כו: מחה דחשונה חסור בשני ושפי' כחי' דרבק חם נחסרה שטה מי חיכה חוכם להסירה וכ"ב מלח הרומים סוגיח חי' דרבק חום מ' ומפות קונות חום יש דק שימח ר' יוחן:

ויש להוסיף ליש"ל גם חביי ס"ל ק דבר"ה ו: בכבור חביי חמר דבשל חום מוכים ט משטה שבולר ומק' בשל חום מי שלי חכיל לי וממהו בשוכי חכן ובר"ב מ"ב חמ"ם י"ם הח מהים הולכים חחר רוב ולדות בני קיימח ורק מדרבק חסור חוך מ' ומה קו' ושפיר מוכים משטה שבולר חך דשם ר' חחח בר יעקב חמר משטה שרחה להרלחה ותמרו דלח פליגי ור"ח בר יעקב בשבומות לח. כשחכן בקוביח חוכל בחר דרבק ולדידי ליק ושפיר יש"ל דגם חביי ס"ל ק דחיגו רחוי מדרבק הוי לחר מן החורה וכיון דמדרבק חיר לחכילה מוסבים שגם הבכור מיום השמיני ולכן הכח בחולין סה: חביי השיב לר"ם חין והכחן ר"ח פשוט מכשו וליק קו' חוב למה לח הביח ממחני' דהכח דלשימחו חין רחוי דחפי' לי חולין בחורה דרבק מ"ם פשוט מכשו:

ועפ"י זה יש לי"ב קו' הרחב"ח שבומות לח: על מ"ם חביי שם לב: הכל מודים בבכנגדו חשוד על הבבומה דחיב קרבן שבומה ומקשה מילימח דחשוד לום ולימח

לי מי יימר דמשכנתא פת מדאר חשוב על הצבועה שכנגדו טפל כלל שבועם ככל משלים ואיכ שפיר מדאר מיב קרקע שבועה, והחומים ליכ סק"י לת רלה מי רשכ"ת שבועת וכון לקושיתו דלמת תכיי ס"ל כר"ם לת, במחק בקושית דלולי נאר דאר ומיי"ם שכי מדעתו ליישב שיטת רשכ"ת דס"ל דשורת דין בחשוב שהצבוע טפל כלל שבועם רק תקנת חכמים היא שישבע, ומפורש ק הכא בר"שכ"ת. ולפי מה שהכתי תכיי ס"ל דלולי נאר דרבנן כר"ת בר יעקב שם לת. ולמעשי משחם בקושית ולק"ם:

ולכאורה מפורש דלישור מדרבנן הוא פומר מכפרי בחולין כו: מיתיבי פשוחם ונחנכלה וכרי ולי תמרת לין שחיפה לשוף מן המורס נחיפתו א שחיפתו ליבמי כפרי, לך ל"ק דמתני א קלי לר"ת כמ"ש דף פם. דבריפת שיחם ונמלת מרפה וכרי ר"ם מחיב ונפיפת כחמת קחני דגם ר"ת מודה דפשוח וה"ת הת ס"ל בפוכה כב. דלולי נאר דאר כמ"ם לעיל:

ודאי דקאמר בדף פה: גם לרבי וכ"ת קפכר לין שחיפה לשוף מן המורס ונחיפתו א שחיפתו, ל"ק ד"ל כלמת מי יכול לרחות ק דלי דרבנן ל"ת אבר יחכל אלא דפריפת מינס מק' דמורס בהדיא דרבי ס"ל ים שחיפה לשוף מפ"ם:

ולרתום שם ד"ה לין דכי דרבי ס"ל תולין כשאר דאר ל"ל דס"ל לער הכא כלי לשעון של תוס' כת. ד"ה רבי דס"ל הלמת רבי ס"ל הלכה היא כמיר. ועיי שעד המלך פ"ם מהלכות פ"ו:

וזה פחם לליחי כי כמי מפ"י לפחד יוי"ר פי' ק' מכיא ג"כ קלי זו מפחילת רבי רבי, ולי דאר שם פוף כח: ד"ה והא כי דקאי גמי רק על חמלת שלינה בלא נדנה דלא כמג"א פי' לי פקי"ת, ולמג"א ל"ל דקאי גמי והא מייתי חולין כשאר קלי של מיר ממת דמכיא לפחם שלינו בגדנה וי"ל לרבי דמדיר בט כדי לחכבו לת כל חורש מיר עליו ולא יבילו לפחם רק לפרים ורק בחים ס"ל לרבי בחולין תולין כשאר דאר ולא בפוף, וכל אלה דבריס תמוהים, ו) דשם כח. רק בקאי ממליקה אמר כי מפחת וכרי מיבת דקאי לחשוב ממולין כשאר קלי בגמ' שבועות פה. ב) ד"ה לין דכי דרבי ס"ל יש שחיפה לשוף מפ"ם:

וזה פחם לליחי כי כמי מפ"י לפחד יוי"ר פי' ק' מכיא ג"כ קלי זו מפחילת רבי רבי, ולי דאר שם פוף כח: ד"ה והא כי דקאי גמי רק על חמלת שלינה בלא נדנה דלא כמג"א פי' לי פקי"ת, ולמג"א ל"ל דקאי גמי והא מייתי חולין כשאר קלי של מיר ממת דמכיא לפחם שלינו בגדנה וי"ל לרבי דמדיר בט כדי לחכבו לת כל חורש מיר עליו ולא יבילו לפחם רק לפרים ורק בחים ס"ל לרבי בחולין תולין כשאר דאר ולא בפוף, וכל אלה דבריס תמוהים, ו) דשם כח. רק בקאי ממליקה אמר כי מפחת וכרי מיבת דקאי לחשוב ממולין כשאר קלי בגמ' שבועות פה. ב) מ"ם דמפת לת יבית פחם חמוה כי ליפה מליבו שיוכל לגרום קרבן. ג) ומ"ם ס"ם מג"ת דמיהר מבית מטחת נדבה, ק' פת כי כעלמו דמי חוס' להפך. ונרלה דדמת מג"ת רק שיכיל להתנדב ולהיות מיד כמ"ם נדרים י. מסידים כרחשונים היו מתנדבים מיהר למקום כדי שיתחייב קרבן חטחת:

ב) **ואשר** המה כ"ם על רמכין כרחשית (ת. כט.) דמס"ם הוסר לנת לחכול כעלי חיים מקום דניטל נזכוחו, ל"ב למה הוסרו ט דנים שהות לת הלילם כמ"ם סאהדרין קת. מכל חשר בחרבה ממו ולת דנים שנים וכ"ב רמכין נח (ז. כג.) ק סק' נפ' כלי ממדם כרחשים ב. ומי דרמכין פי' בפשוק כל רמם (ת. ג.) שחרמו לדנים וקמ"ל קרת דחק שנה לת הלילם מ"מ הוסרו בכלל כל בע"ח. ומיי סרדם יוסף נח דף נה. פם שחירין סרן הגה"ק בעל שפת חמת. ולי נרחה דחין כוונת רמכין שחתה סורה לנת שכר שמירם והלנה חלא שמי במכול נודע כי בחדם סוח נעלה על כל הכרוחים שלריך חחר הליל חת כולם ובדין הוח שיכול ורשות ט לחכלם וחין נפ"מ חם מן ת' נחקיימו שלח על ידו כי ס"ם נחכרר נדולם החרם וח"ם רמכין כי קיומם נעבולו:

סימן עב

לבני יקירי דוד יחי' רב בדי מרן.

א) **אשר** בקצים לחתי בשם סי שלי חלרי בכ"ב יש: רקיק לית מחמם בחטן ומק' ומיפוק לי דפ"ל דבר שמקבל טומחה ומשני שאינם בחי סירות שחינם מכשירים וחין לוכל מקבל טומחה בלא הכשר. וחשם פת שחם רקיק נילם בחים חלוטים וחוס' פשחים כ. ד"ה ובשעת כחבו דחלוטים לינם מכשירים ולכך נקט פרס של אבוי שלמים והעבירה בשר שהוח מחובר ואיכ כל רקיק לית מקבל טומחה, והמחבר כותב שמחל קושית ז לכשם פ"ם נדולים וחין פוסר:

אין כחן כל סרך קושית רק משרין ידיעת, כי לוך שלם על רומו לחמור דמים חלוטים לינם מכשירים נגד משניות מפורשות במכשירים

כמכשירים פ"ג מ"ב תניא מלתה מסקין ונתונה לתוך הפירות ושתכו כל שעתכו בכי יותן ושם מ"ד המרכן את ביתו ונתן בו מטיס ומנעל. המכנס את כסותו בעריבה וכו' אם מחמת המים בכי יותן ומ"ה המעך בטיס בנגוב רש"י אם יש בו מספיק פופח בכי יותן ומוד ומוד. וכסוכה לה: על תרומה מהורה לא יסול מפני שמכשירה לקבל טומאה וכל הני דוכתי המים מלוסים המה. תלת שרשת תוס' שכל הני מכשירים מדרבנן אבל מדאו' כמי מים מחוברים הין שדרים שמוחל ישמח ממש ליכא תלת חד קרא ומוקי לה בחמוכר, ובמקדש לקמוה מדאו' ולית על דרבנן ומ"ש בשרת שלמים כמו' שיהו' ההכשר במחובר וכ"ש תו' חולין לו: ד"ה תלת דלוסים לא מכשרי מדאו' ובשרה תוקומי מדאורייתא ולכן מכשרי בים מבחוץ דכ. וכיוצא בר"ש משילה יא. ד"ה ילא דבמקדש אין מופלים בדם תשילו מדרבנן לפי שאין נוהגים גדות במקדש ומ' שפרי מ"ח סוגיא כ. תוס' ד', אבל בחולין תלוסים מכשירים מדרבנן:

וכל זה דעת תוס' אבל רש"י בחולין שם ד"ה טופח וגופל מן העור לכשר והוא תלושים ושפחים שם ד"ה ומדיון שמים מופלים בשעת הפשט על הכשר דגם תלושים מכשירים מדאו' ושעת רמ"ש פ"ב מטומאת אוכלים ט"מ דלוקח מים תלושים מכשירים ולא מחוברים ומ"ש בכ"מ וכ"כ בפ"ב ה"ח לא נאמר אלא שמים מים תלת לאחר שנמקרו התוכלים ונתלשו המשקים וכן בכ"ג והי"ח ומ' פ"י ונלע"ד שפחים שם שהשתירו במימה שיעת תוס':

וקשה לשמ"ש הפני יהושע ברכות יח: ד"ה דאמר רבא דהא דבר המקבל טומאה חיבו חולין בפני הטומאה הוא רק מדרבנן תיב מה הק' בגי' וחישוק לי דהוא דבר שמקבל טומאה הא הוי תבי דרבנן דתלושים רק מדרבנן מקש והדין דחיבו חולין הוי כ"ש דרבנן ויל שלא נאמרו בתרי דרבנן וכמ"ש תו' מגילה יח: ד"ה ורי יהודה ותו' יבמות מא. ד"ה מאי דים חלוק בין חד לתרי דרבנן וכמה מחברים שכתבו על פני מכמה מקומות בש"ם:

ב) **ומה** שאמרת בשם ס' זה שמחפלה על המסורה שר' יותן בן זכאי קבוע בטבריה, כי הוא יצב בימיה ואין כח לטבריה, והוא משער כי טעות הוא ויש בזה חלופי גרסת ותחת ריב"ז ליל ר' יותן שתם הוא ר' יותן נפתח שידוע ישיבתו בטבריה:

ולאורה השערתו נכונה כי כן הדבר שר' יותן נולד ודר בטבריה כמ"ש בכ"ג לא: מגילה ו. וירושלמי שם פ"ח הלכה א' וב"מ. אך אמר המיון, המסורה נאמנה כי לפי שריב"ז יצב ביבנה כמ"ש ר"ה כה: ורש"י לא: ד"ה ומיבנה. אך הוא יצב במקומות שונים: בירושלים (יומא יו.) בטבריה (שבת קכא. וקמת.) בגבול מיל (סנהדרין לב: תוס' מעשרות פ"ב) ואף שכשיף ימיו יצב ביבנה כמו שמשמע בניומין ובר"ה, אבל שם לא נקבר כמ"ש במדרש קה"ר פ"ז ז' כל זמן שהי' ריב"ז קיים היו תלמידיו יושבים לפניו כשנפטר הלכו ליבנה:

ומצאנו תומו יושב בטבריה, בשבת לה. כאן קיצן בן זכאי (הוא ריב"ז כמ"ש סנהדרין מת.) חזרמוטי תרומה ומ"ש בקה"ר הוא טבריה שי' יהו' שביעית פ"ט ה"ח, בר"ה שם, תמה"ר פ"ג פסוק נם ובתי. מד' תהלים יו. ותה"כ לוי שם יסיד להכחים המסורה שהיה מחיקת ימים רבים כי בן כ' בתעניות ר' בניומין שבטבריה הוא קבר ריב"ז וכ"כ ר' יעקב ב"ר נתנאל הכהן (בתב תחקו"ה) שבטבריה מצרת ריב"ז ושמונה תלמידיו (ירושלים לונץ VII 90–101) וכ"כ ר' יצחק חילו (ה' לד) בש' שבילי דירושלים על מצרת ריב"ז (שם XIII לד 112–113):

ג) **בניטין** נה: לא היו מקרקין וכו' וכ' המרוך ורש"י פי' מקרקין את קרקע שכן תומר בישראל ומתחת שים ענין לתת שם למין רועה זה אצל זיך נקבו לתת שם מלונת בדברים שאמר הישראל ותה"כ הי' מקרקין שם בישראל ולא שם הרועה ומה נפש"מ ומנין בשם זה:

נראה כוונת בשם כי בנמי תמרו כיון דקטלי תנב תוכסי נמל ומקני והק' רשב"ם בא בכ"ב מ: תלוי ויכיב לא מהני כיון שלא קבל טמוח ומ' כי תרש"י ד"ה דוקא אם התנם כופהו לתת לו הקרקע ואם לאו יסרבנו את הוי תלוי ויהיב כיון דהתונם הוא על הקרקע אבל הבא הרועה את להסרבו ולא תנהו על הקרקע כלל וחישראל מעלמו נתן לו את הקרקע כדי שלא יסרבנו הוי מחנה

מחנם כרגין ומר ומקני וזה הובלע כסף סקרוקין שהישראל אומר את הקרקע זו ואת תמיהני אלא התם מוכח הקרקע אלא הישראל מדעתו נותנה. ובתמת סקרוקין תיכה רומיה כמו תכת סיקרא. ועי' מלי"מ פ"נ מבעוף ד"ה סוף ד"ה עוד כ' הרב לתרץ:

סימן עג

לכבוד הרה"ג פה"ח מ' זלמן טובי' בעאטוס יחי' אבד"ק סקולסק.

קבלתי מכתבו היקר דס זכתים. ורחימי כ"ח מקשה בריש זכתים כל הזכתים שנזכתו אלא לצתן כשרים אלא אלא אלו לבעלים, אס הבעלים בעלמס לא שתפו ושתיפה קדשים הת כעי שליחות וכיון אלא אלו לבעלים לאס תוכה הוי שנוי בשליחות דהבעלים יאמרו לתקוני שדרתך ויהי הקרבן פסול שנשתה אלא ברשות בעלים. ותי' כמ"ש בגדרים ו. דמק' על פיטול נימא לתקוני שדרתך ותי' דגלי קרא לא יחשב לו מ"מ, ואס בפטול דפסול מ"מ מהני השליחות מכ"ש כשתשבח אלא לשמה דהקרבן כשר ודתי דמזב"ח היא דתין השליחות בטל:

והרב מקשים בעל המדרש והמעשה, בהשכמתו על הספר תי' ד"ל דמיירי שהי' השנוי קודם מדעת בעלים ומתני' לא מיירי בשנוי בעלים. והגה ת"ת דמתני' קתי בשנוי בעלים כמ"ש רש"י ו. ד"ה שתף דתין שנוי בעלים תל על השתיפה, תך מ"ש דמיירי מדעת בעלים, לבד הדומק לא יתכן לימר כן לפ"ם תו' שם ו. ד"ה דתי דמחשבה לא תליה תלא בעובד וקרבן לא מכפר תלא על בעליו ותי מתני' מיירי שהי' מדעת בעלים הדרת קו' תוס' מה קתמר שני למה לה הא י"ל דבא לכפר תמחשבה דשלא לשתן:

והגה קו' זו כבר הקשה המקשה קחשין כג: וכ' דדוחק לומר שהשנוי היי' מדעת בעלים, וכן הק' בחפתרת לבי תו"ח כ"ת וח' תורן תליתי סי' ע' והמקשה תי' כיון דבגוף השתיפה עשה שליחות בעלים תך שתיבח שלא לשמה לא הוי שנוי בשליחות:

והנה לדעת ירושלמי פסחים פ"ת ה"ת מוכח פני' קדושין רפ"ב ל"ק דכ' דלא כמי כלל שליחות בשתיפת קדשים וכ"כ פני'. תכל בנכלי מפורש להשיך דכשי שליחות וכ"כ רש"י פסחים ז: ד"ה פסח, תך כ' תפי' לי לריך שליחות היינו דוקא היכ מ"ם שישתפו בעלים לו שלוחם תכל תין הקרבן נפסל תם נשתפו כלי שליחות וכן נראה מרן נדרים ט. ד"ה חן דכשר דיעבד וכן פשיטא לנפשל כיון ילתק יו"ד ת"ת קכ"ה תום ד' וכ"כ ישוטות מלכי פ"ת מקים פ"ת וכמ' נכורות שמוכים תום מ"ת. תבל דעת רשב"ת נדרים שם וכי' כשם דיעבד דהקרבן פסול (ולשלת על כי' שמוכה שמלת לכי תכי והכיה תתי"כ דכרי ר"ן שדעתו דכשר). ועי' מקנה שכ' דדומק לומר דהקו' ממ"ם שפנון פעול מוכח דמייב כרת. מה שהמקנה חושב לדוחק מתרן בן הרשב"ת שם:

ומה שתי' כיון מעיש לא יחשב מ"מ, יש לומר כן עפי' מ"ם רש"י זכתים ג: ד"ה ונדבה דנס בשלא לשמה יש לא יחשב וכ"ג מרמב"ם פ"ו מ"ק ה. ד"ה מעשל וכן מוכח מרמב"ם פ"ו מפסהמ"ק ה"ג שכ' תסור לחשב נקדשים מחשבה שתיבה נכונה לפיכך וכמ שפחשו שלא לשמו וכו' וכ"כ חסד לאברהם תי' לרמב"ם ה' קי"פ יג: וביה יצחק יו"ד ת"ת סי' י' תוה כ' וכ"כ חמדת ישראל קונטרס גר מלוה שם: וחולק על מ"ם תו"ת ר"ד שכ' דמחשבה שלא לשמה תיבה בכלל לא יחשב ופי' נכורות שמוכים נא: שמתריך בענין זה:

ותירוץ המקנה קשה להבין דס"ם את שיבה בשליחות ופי' מלי"מ פ"ו מהשוה ה"כ בסוף הדבור אס שיבה דבורו ולא עשה כתשר לומו מקפד קפיד ותומדנת דמוכח טובת דעי"ם כן לא עשתו שלית, ומה שהביא המקנה רתי' מכתובות לג: בטובת עי' תחר הרי לף דהשלית מועלתו שחט לצ"ז תייב המשלח על השחיטה ולא תמרי' דהוי שנוי בשליחות, כתתם עצמת כעי למה לא בעלה השליחות, ולי' דבשחיטה תי' שליחות כלל וכמ"ם בגה"ת קפ"ת דתפי' ע"י קטן תייב וכוון לדעת להחת עם תי' מהרי"ם קדושין רפ"ב מוכח בקה"ת דלי"ב סק"ת דחייב לא משום שליחות רק משום בגזה ותפי' ע"י קטן תייב:

סימן עד

ב' מרחשון צ"ב.

לכבוד הגאון המפורסם מ' אליעזר
יהושע הלוי עפשטיין יחי'
אבד"ק ראקוב.

א) **עד** קו' כיס נחום זכחים לב. ריש
שלנם שחי' דמיירי שנשבר שליק לו
ליטו על מלחו, דהא אז שייכא ר' יהודה
ביומא ז: והרי מפורש ר' שמעון סיפא כמיש
כלן נב. ורש"ם שם ס"ל ביומא שם דהלין
מרלה תמיד לפני ליטו על מלחו. ולפ"ז ניחל
כמיש לעיל פ"ח ממעשיק כיב דני מחלוקת
הגם ומחני' קלי כמיק ולפ"ז כריש. לך מטו
שממים סב. ריש רש"ם מרלשם דלינם מפרשים
ק:

הגה ודלי דלינן לטפר כוונת מי שופ'
דמחני' דשכח סיפ דשם ר' יהודה
ביומא דהא בדף נו: ר' יהודה נמי לומם
פרש להרומה ותיכ ס"ל כריש סב. החולק דלם
סי' לם שמם שכופר נמי כנוס. ולפ"ז הא
נין לפי' לעיל דמיק ורש"ם ליכם שיפה לחת
וכן לפרשי' דריש מפרש דשם תיק. ושם
דשם מיק דלפי' הי' לם שמם הכופר ליל
כנוס. וכודלי דריש ליטו יחיד דלליכ למה
הלכה כמותו נגד ריש. ותיכ ליק קו' כיש ריל
מיק ופנע דמחני' ס"ל כמחלוקת נין ר' יהודה
ביומא ולפ"ז כריש:

ונם הא ביומא שם סניב ר' יהודה לריש
שגם לכיל ניוכ שמומלה הומרה בלכור.
ותיכ ממנלים דס"ל הומרה דשמם כריי דלין
מודהו על מלחו ליטו מרלה, ונס כ' מו'
יומא מרים מכלל דחנא הי' מקריב וכו' ס"ל
ניכ ק:

ב) **ונ'** להוסיף דהנה יש לדון על קו' שופ'
דהא מדלי' כשר לריקה, שם ריל
דכיון דפסול מדבנן ליטו רלוי מהיא ומעשה
לין לריך כנוס וכשר כמכיש הי"א מנפרש
הי"א בחוגם לפ יפא לפי' שני' מדבנן, וכי
הכיש הוא בכלל לפ חסור לים כלף ולפ חפי
לפנם וכיכ שופ' ממשים נפ: ריש שמחוש
ובמקומות רבים:

ויל דאפי' הקטן לשיטת ריש נדף נב.
דשוא בכל כלכה א, וריש לעיל כשר
דלוי ולפי דבנן משוב לרלוי מהיא כשיש פי
כיק פ"ו: ריש שופר דשחק לוסר לריש
דשם מדבנן לפ שם פרוי לים לוכל שמחה
יכול לשחכיל:

ולפ"ז קשה לשר שחוי פי' דליטו על מלחו
ושוא דשם ר' יהודה, שם ריל עיל
נמיכה כב. דשוכה פיב בשמם פסול ולפ שפי
רלוי לשבשה משום דלוי דבנן שיו לשוי
מהיא ושיכ כלשיש לפ ק' כלל קו' שופ,
תלה ליל כשיש לשיל דריי הא לפ עיל
כשחני' בשמם הכופר, וכוונשם רק לשיך לשריס
דשיל נפין ק. ויל שרשמם דלוי דבנן פי
רלוי מפיה:

ג) **ועל** פי שכחבתי דשוי מקשו תלינהו דר'
שמעון, מיושב שם שמוש לוך
שקשו מרש שאמשב, שפ נשמיש שו. שיל
יוחנן דרש קדשים מדלוי ליטו מכשיר ושסק
רשכיש בשיל מפשמיק ס' לין שריה שליטו
שמע כלל וכיכ בשיל שמירת היד שמש שליטו
מכשיר ליטו שקבל שומלה וכן הוא דשם שי'
פשמים יו: ריש לוכל שחקשו דכדש קדשים
יש לשסר לפי' בכלים וכשיש מפרשיל שם
ותיכ לים שומלה מריש כדש, ושיש שם כרש
שכשמע מוקי שם שו: מדבנן ולשה לפ נפי
כנוס ולפ שיך כלל שי' שופ' שנשבר שלין
דשם לין לריך מדלי' לין כלל:

ורשש שפר שוה שפי' רק על שלנם, שלן
דשם ודשפו שנשמלם ליטו שכשר
דלפ כשיש שי' שהדש נשמע, וכיכ שפלרש
יפרחל שם לוש ו' ושימם שלפ הוכיר שפי'
לפ כשנו כ. (ופי' הפלי' פסחים פיו לוש
ל' ולליש שם שו: לוש פיפ):

ומציאתי כשלחת מנוך קלית בדיש ושפה
בדיש שהביאו קו' שופ' זכחים לב.
ושפה כן על הרמבים מדש קדשים ופי'
שדשם רמבים דכיון שדש קדשים שמע מדבנן
הוי ליטו רלוי מהיא ולכן לפ נפי כנוס.
וכגם על רמבים בלחיה ליל דכשיש מפשמיק
סיב לפ כי שנשמע דשם ויל שנשמע נשרש
כשיש תפלי' לך לוך יפרנם המליש דנרי
שופ' דגם הם שיל דדש קדשים ליטו שמע.
ושם הכא לפ לוש כשר ודבנן:

אלא כ' משום דמחני' דהכא ר"ם היא וכ' שמעון כה"ג ס"ל בפסחים ר. בדם קדשים משקה כיח מעכמ"ה בכלים ממחים ושפיר מקשו. ולפ"ז אמר בכ"ל ד"ה אכל כ' אפי' לר"ם דם קדשים הינו ממחה ומ"כ ל"ל דמחם דר"ם דמחמת קלי רק למים ולא למשקה. לך הא שי' רבי' שם ד"ה דם היינו בן ויל"ל דדמחה חו' הכא הוא כרבי' שם דיוקא שבעלי חו' מולקים אע"ג כמ"ם בהקדמה י"ם לכ"ק:

ולפמ"ש בכי' פסחים ר: מוכיח אכל דחוש' לא ס"ל כלל דדם קדשים הינו ממחה, רק כיון דמלינו דדם קל ממים לכבשר, יש לומר בדם שפי חכמים לא ק' כלל. וכדכריו מיושב קו' גליון רמ"ח שחוש' נדף מז: ד"ה מדרבנן כ' להפוך דאין חלוק בחומלה דם בין חולין לקדשים. ומפי' בפ"י שפיך לפי' דדם קדשים הינו ממחה למה מקשה שפיך, לפי' דדם קדשים הינו ממחה לגמ' קלי עליהם. ופלא שהפ"י לא הזכיר שכן היא דעת רמכ"ם:

ואינני מבין דברמכ"ם בפ"ח מפסה"ק ע"ש פי' הכ"מ משמ' דמדרבנן ממח (ופ"י בכ"מ שהביא מקרים שהיה מדויקים ולפי' מכ"ל לרמכ"ם דין זה) ובפי' משרת המ"ח כ' דמשקה היה מעכמ"ה דכן מפי הקבלה בכי' ספח ולא"כ לפי' מדרבנן מהורים. ונם ק' בה' פסה"ק דכי הפסד משום דדם קדשים הינו נשפך כמים ולא"כ מים שמרימים נהם לח הקדשים ממחים ולפ"ז עקרא הקבלה קלי דמשפכנו כמים ואפילו טומלת מים:

ועוד כ"מ פי' משרת המ"ח שכ' דרמכ"ם פוסק כרב וק' דהא דמה רב דטומלת משקין דדבק ורמכ"ם בפ"י מהל' פ"ח ס"ל משקין שמלים מדחר. הלא שפוסק כר"ש שמחים י': דהלכחא נמי כניח מעכמ"ה וכ"כ בפי' ר"ח וכן בר"ח שפ"י מכלים פ"ו דגרסי דכרבי וכ"כ רש"י שם. (ועיב חמרי שם מ: דם שנחמה נמי לח הוכלה לח דהוי חרי דדבק טומלת משקין ועיין עוד חמ מגילה יח:):

סימן עה

א' כ"ד אלול ל"ק.

לכבוד הרב הגדול מ' שמואל מנחם פיין יחי' בדעטרויט.

עיך שחלם מר מה שפפ שבכורים נקרא מקרא נכאים וכמעבר קרי לו ודוי תעבר, מה בין זה לזה:

ח) **ויל"ך** לכן לומרי מקרא נכורים, משום דבכורים לומר בקול רם כמ"ש סוטה לב: וקריחה מורה על קול רם. כמ"ש ותקרא בקול נדול, ברחם הומיות מקרא, קרחו בקול נדול ועוד. כ) נם י"ל דעל מה שהוח בלה"ק שיך קריחה, ובכורים בלה"ק כמ"ש סוטה פ"ז מ"ב. נ) לכל העיקר משום דבמעבר כחי ודוי הולחת בעל דין שפשם כל המוסל עליו ושילם מוכוחיו משל"ב בבכורים שהוח רק מעבה לפ' ואין נוגע לעלמו כלל:

ט) **ובפורנו** פ' חבח מובח חויב מפ"ם פ"ם מ"י כ' שהודוי מפני חמח שחלמלח חמחו היו נוחנים מחנוחיהם לבכורות שהם בבחיהם, והחדש מחלוק בפרחי הקודם מן הבית, שבעלה קדושה מביחו, והוח דרך דרום:

ודא דבכתובים פ"ב מ"ב לוקח ומשונים ודוי נם על בכורים. לכחורה י"ל דלף דעל בכורים לבד ל"ש ודוי לך כיון דקלי נם על מעבר מלרף בכורים עמו:

אך כחמה שם לח מייבי כלל דמפון לקרוח פ' בכורים רק פ' בפרחי הקודם שבמעבר דטעון להמודוח נם על בכורים חון פ' פרחי חוכר. וכמ"ש בירושלמי שם חניק כל לילין מיליית ור"ם פליג ובבי ודוי ליח ר"ם פליג, היינו שמקשה למה ר"ם מודה דטעון להמודוח בבכורים פ' בפרחי הקודם ומ"כ משום הקודם בה"ח היינה דקלי על העליון כמ"ש למעלה, ומשני דלח משום הקודם חלח משום שלומד מולמלת דכי בפעבר ה"ם בבכורים וז הודוי הוח בכלל קריי' ודי"ם סוף ה"כ מי שיש לו בכורים בפני עלמן מחודה והוח ודוי מעבר וכ"כ רמכ"ם פי"ח ממ"ם ה"ד לח לח הי' פ' חלח בכורים בלבד מהודה שנחמר בפרחי הקודם וכו' ורמכ"ם שם לח מייבי ממקרא בכורים

כבורים מד פ"ג מכבורים ומ' שנתם תלי כבורים שם:

ואיב כג מביא כבורים קורא מקרא כבורים לאמי וכו' בלפ"ק, ומפורש ודו כשרא כביא בכל לשון:

ושפיר מקשה בסוגיא מגילה כ: על נ"י דין לדוד כבורים וכ' שאין שום מקום כשים שקורא למקרא כבורים ודו, פירוש לפי לאמי מובד מבי:

אך רמב"ם פ"ג מכלכים כ"י קורא ודו כבורים וכבר העיר עליו במגחם מנוך מרי"ו, אבל בן מלחמי גם ברמבין ב"ב כ. ד"ה מיבם ומיכא דמשרשים כודו כבורים וכ"כ ריטב"א קדושין כו, ד"ה גילסא מ' כשים מימא ודו כבורים וכ' קורא וקמ"ל דמבית וקורא;

סימן עו

כ"ג אד"ר צ"ב.

לכבוד יקידי הרה"ג מיני ועוקר
הרים מ' דוב בער מאלינאא
יחי' בפראגא.

הנני נזה להעיר לכיים על המרומיו והשנומיו על מ"ם בספר זכרון:

א) **שם** 220 תום ד' כתבתי שר' אליעזר כמבוין פ"ח מ"ב תולק על כ"ם וכ"ה, והקשה מר מריטב"א שכ' שם ר"ח ליבו תולק אלא פ"ל כב"ם ולפמש כך תמרו כ"ם לחיים:

מה שתמרתי מפורש בירושלמי שמסופק לי לחיים וקורה כב"ם ואח"כ ל כריטב"א שפ"ל שכן דעת כ"ם, לי לחיים ולא קורא כב"ם ואח"כ הוא תולק על שניהם, ואין לומר הפי' דפ"ל דדעת כ"ם כן, דא"כ מה קשה שם למה הולרך לומר הלכה כדברי תלמיד ותמה וכי יש הלכה כב"ם, הא מובא קמ"ל דב"ה לא תחזו לחיים כר"ח, אלא ודאי דלדעת ר"ח אחר לחיים ולא קורא רק בקורא פ"ל כב"ה אבל בלחיים תולק, הרי דיוק מפורש דפ"ל ר"ח תולק על שניהם ולא כריטב"א

וגם לי"ע מ"ם ריטב"א ר"ח פ"ל כב"ם דשמותי הוא ומקורו מירו כמ"ם ריטב"א גדה ז: ותו' שם ובכא קל:. דהלא יכו' כאן ניחא לו לומר ר"ח תולק על ב"ם, ותו' כם' לשון שהכ מרוכין יב. ד"ה אמר ר' ג"כ ר"ח תולק על שניהם:

ב) **שם** תום ר' הק' מר למה השמטתי מש"ם פ"כ מ"ד ר"ח תולק על כ"ם וכ"ה, ליק כי כמוסבות פ"כ וכ"ם ושנות תלוי תיבת דא משנה ר"ח ומפרש כן מחלוקת כ"ם וכ"ה:

ג) **ומה** שכתב לחם השמטתי מש"ם שם מ"ם שם חגיגה חולקים על כ"ם וכ"ה, ליק כי רשמתי בספר וכרון לך דוגמת לבד וכאמת ישנם עוד כאלה: מקוים פ"ח מ"ו, כילם פ"ח מ"ח, מקוואות פ"ו מ"ה, נדה פ"ם מ"ם. כ"מ פ"ג מ"כ (ועי' תו' מ: ד"ה ר"ע) כלים פ"כ מ"ו, פכ"ח מ"ד, אהלות פ"ח מ"ו ומ"ב, פהרות פ"ט מ"ם ומ"ז, פוקלים פ"ג מ"ח:

ד) **ומה** שתמי כ"ם דבכל המקומות משמשים חולקים עליהם פ"ל דלא נחלקו כ"ם וכ"ה בדבר זה כמ"ש שכח מב. ובכ"מ, זה דומק לומר אם לין מפורש בגמ' ק נם מי' ר"ע מקוואות פ"ח מ"ו מקשה וכי יכול ר' יוסי לחלוק על כ"ם ולא חו' ק. גם בגדה פ"ם מ"ם ר' אליעזר חומר הזכר כדברי כ"ם והכקבה כדברי ב"ש ליש לומר ק דהא מכיר שמשם וחולק עליהם:

ה) **ומה** שתמי כ"ם פוד ד"ל בני דורם יכלו לחלוק עליהם ולא משים מלומרים ומניח רלוי מדש"י יבמות כח. ד"ה ולא שכי דלי"ל דרים משמת דנפשי קאמר דלא כר אלוגתי דכ"ם וכ"ה הוא:

אין מדש"י רלוי כלל ו"ל לשי' המלומרים יכולים לחלוק אלא כוונתו אלו מי' ר"ם בדורם וחולק עליהם מי' נכון שתומר פתם יקיימו כפי דעת עלמו, אבל כיון שמי' כמה דורום לחלוק ומסתמא ידע ממחלוקת ב"ם וב"ה וכיון שלינו מחדש דבר מי' לו לומר סלכה כב"ם או כב"ם ולא סתמא יקיימו:

וכל המשים החולקים בכל כמקומות המלינות למסלה כולם הם משים מלומרים ומיו

חתר שנקבע הלכה כריב"ם ביבמה (ירושלמי נרכות פ"ח סוף ה"ד) וכמ"ש מהרי"ט חיו"ד סי' י"ט כתב דר"ת סי' תתר בת קול:

ו) **ומיש** כיב למרן קו' דנרי יסכר סי' קי"ח ד"ה עוד על לחיב פ"ד מכרכום כיו שכ' דרמכיב מסופק שמת הלכה כריב"ם הא נכרכום לו. לחרי דכיב נמקום כיב ליכא מפקב ואין זה כנדר פשוט. ואני מר דפס נרכום פיו מיב חיק דנרך על הפרפרת יל דאינו כיב, וזיל פי' שנות חלי' ומצנת כי נתן חדנר ותפוקת ישראל דמיק הוא כיב:

ז) **מה** שכתבתי פס 281 נסוף מכתב מ' דפו' כיב יד: פרי"ב הכסיל שכ' מפחמת פי' יודע שהלכה כריב"ם הוא רק נדין זה דפיו נשנע, וזיל ונדפס נפעות לך כוונתי הוא להניח רלפי' מפוש' דלפולם הלכה כריב"ם הוא אינו כלל נרור, דאיב מה תק' תוס' דיל דר"ת מסופק אי הלכה כריב"ם תפיב דאין זה ודאי ופיב הקשו דיל נדין זה ר"ת מסופק ואף שפי' דמסחפת פי' יודע דהלכה כריב"ם תבל מקושיתם מבואר ק:

ח) **ומה** שפעיר מר על מיב פס נמכתב פי לוח נ' על הקו' דלהדרי לחסורת, והניח כיב דרשיל פס יבפוס כ: פרי"ב ומרקי כי דכתי נחייבי לאין להדרי לחסורת, ליק כי אני נחתי למרן דנרי תוס' ניצם יב. שכ' דאם הוחר נפירוש לא אמרי להדרי ורשיל יל דלי"ל פ' תוס' ומי נדרך מטחיך לנעל מלים מיב ר"ת ודע מסופק נזה לא אמרי הכא להדרי לחסורת ולא דאם דנרי הרשיל:

ט) **בספר** אכרן נמכתב י' לוח לי הקו' על תוס' חולין י: ד"ה ודילמא, ופקשיתי על תר' נדה ג. ד"ה מודה שכ' למרן דאדם שנעב נשופה ממת כיון דהוא יש נו דפת, מפרפרת פ"ב מיו תפיו שנמלא נחנוי וכו' נחוקה טהרה ופשוט דכל אדם שינע נס פטור. וכ' כיב לפי מה שהחתי שם דהניח הוי המומחה עלמה ותי"ל נשומאה עלמה שיהי דכר שיש נו דפת כמ"ש נסוטה כט. ולפי מסופה כוי"ל שד דחיכת דפת נוגע ומניע לריכה ותוס' פסחים יט: ד"ה מכדי, וכה שפק' תוס' נדה ג. ד"ה שופה קלי על הטהרות למה נמחלו כיון שחין נהם דפת ותי דנפ"מ לענין אדם הנוגע נה, אבל נפרפרת

פ"ב פיו חבי"ו שחין טומחתם מצוסף אלא שקבלו טומחה ממנוי שפיר מהורים. אבל אדם שופה שהיה עלמה נטומחה אפי' אין נה דפת נטומחה אלא שהפרפרת שנגעי נה מהורים כיון שחין נהם דפת:

דברי מר לפפת לממחה, לך לריך הוספת כיאור דמה שפק' תו' נדה ג. והא אין נו דפת לנאול וכתי ריך שב כי ופא אין נה דפת דמשפע דקאי על הלפה לא על הטהרות ובלפה על הלפה ליק דהיא פא הני עלפ הטומאה והקרי רק על הטהרות, רק ככוונה כמ"ש רש"י נדה פ: ד"ה מכרי דטפה שהטהרות מחלוקת משום דהוי כיולא ולכן הק' תוס' ופוסף שחין נה דפת גם הטהרות פפורות:

אך עלה עלוס, שהרחב יוסף תולין שם מק על תוס' שהניח אין נו דפת לנאול וגם הלדם שנגע נו פטור, ופוא נגד פוטה כב. ופרי פסחים יט: דפת הניח הוא פטומאה עלמה, וכן דעת תגודת לוב (לפני נעל לפני מר) פוניח דיין שפתן לוא כ"ש שפק' על ר"ת תר' נדה ג. ד"ה תודה, היפך פיכי לדם הנוגע נפוטה חמור ממת, ופטיטת לי דגם הפוטה עלמה פהורה. לפפפס:

ועוד הפלרים ישראל שפיחה לטהרות סוף לוח סי"ם דלם הנפמת סי' כיד לדם פתת כמ"ש תר' נדה ג: ופסחים יט: והנה תר' פסחים הוא פגין לפני:

סימן עז

בסוגיא דחמצן של עובדי עבודה (חולין ד.)

אשר פעיר כ"ת כי ממ"ש נמי כלן דל"ש דפ"ל חמץ שעבר עליו הפסח דבטל ומותר חמלן של עובדי עבודה לאחר הפסח משני לא שביק החירא, מוכח דלא כ"ת לישנו פ"ק ד"ד דנלאי דרבנן אין חוקק כשר"ת, ולמסקנת הגמ' דלא חני שלאי לומר החליטו חלא כפי דוקא משני שמחליפין ודאי ופסק לא מהני היינו משום דפת ה"פ ויפי מכלן מקור לדבריו:

הנה הדברים מתיקים כי כן בפני יהוסף וברחם יוסף ז"ם ליתן מסיים ז"ל בדתו' מזכר זכיר ולית בדרבנן אך לפ"ז הזכירו בפ"ם ס"ם:

ולכאורה לפ"ם מבואר מנוך בפשטות ל"ב ובפשוט פני יהוסף ח"מ סי' ס"ו מ' דמכשיל לחברו בתו' דרבנן עובר על לפני עור דלתו' דמכשול זה אינו על מלט נתן תכן בדרך חברו ומשילו מלפ שהינם פונגם ל"ב בחתן שעבר עליו הפסח לף שתו' דרבנן הוא מ"מ לפ שעוברי הפעברם נותנים לנו בחתן לאכול הם עוברים תו' לפני עור ולכן לפו' ל"ה יש כאן מ' כפרות. אך לפ נאמר כן נפחר כל רחיים ז"ם שיסודו הוא מחוקה תן לחם עושה בפילמו בפילת אוא ולדברי המ"ת שפיר י"ל דבחתן תו' זוה פנוי דרבנן כרחב"ד אלא כיון דכזנות מכשיל גם את החשה וזוה עובר על לפ"ם לכך לחתו' חזקה דשמיעת דגם החשה מוהרת וגם כה שייכה חזקת כשרות על נפ"ז וכמ"ש רחב"ד פ"י מגרושין ז"ם העתר בני"י ובטח ישראל על חזקתן וכ"כ רשב"ם ניתין לג. ז"ם כל זו פקלה היא (לפ תפו' בב"ז) דמתוך כך יפו' בטח ישראל פרוזות בפריות וכ"כ מל"ם פ"י מגרושין ז"ם דחזקה ז"ו על שניהם נאתרא ואל"כ מוכח מפ"ם דלא כדעת מנחת חנוך, ופו' הבלים בנעימים ח"ת סוגיא ליתן תום ד' מכתובות ד':

וראי' דלא כמ"ת מבכורות ל. תשוד על הפרשות ליתו תשוד על זה ועל זה מ"ם נהי דדרבנן תשוד תרתו' לא תשוד וכ"כ רמב"ם פ"ם מפאיסה הפו"ר. כרי דמוכר חיפור דרבנן אין בו כל חי' דתו' וכן ממ"ם בדמתי פ"ב מ"ב ר"ח לף המתארת אלל מ"ה נאמן לאחרו לו על עלמו אינו נאמן כילד יהא נאמן על של אחרים, ה"ת כנגדו דלעלמו תשוד מלאחרים ולי"ת דדמתי דרבנן אם מכשיל לאחרים מוכר מדתו'. וכן רתו' מפ"ז לפ: אין לוקחים י"ת מחי בסוריה לף שהם חינם תוכלים חיפור מ"ם תפירי לעבור על לפ"ם:

ואמנם נראה שזה מחלוקת רחב"ם ורשב"ם, שבדרך הבית דף ק"ם כ' דלף מי שחשוד לאכול חיפור אינו חשוד להחזיק אחרים ולהכשילם והוא זכיר שפי כמה ד"ה לאחרינא והרשב"ם במשמת הבית תולק עליו וכ' זה דכר תימה שיהא יותר נפש מבני מבשו ומביא רתו' מדמתי הי"ל על עלמו אינו נאמן וכו' וכתו' ולכאורה י"ל כי דעת הרחב"ם כתב"ת דלהחזיק חשוד מכוח לפ"ם דתו'. לך נתמה לין זה פעמו כי לפי' בתו' דתו' ס"ל לרחב"ם דתשוד לאכול אינו חשוד להחזיק, ונראה מפני כי על פלמו יאמר חוקפו ועל אחרים אינו חשוד:

ועיי' ירושלמי דמתי שם לאמר ר' יוסי חברים חשודים לאכול ואינם חשודים להחזיק ולכאורה דעתו כנדק הבית ומב"ת, לכל בשנות אלי' ובפי' מפה פי' שמיירי מי שאכל פעם פי' אלל ס"ם ופ"ב לף הפסיד נאמנותו אלל אחרים אבל מי שחמיד חשוד לאכול חשוד להחזיק וכדעת פרשב"ם:

וכיב פרחים תולין ס"ם פ"ם ר' כי יוסי לריך לאחר פעופה פברם מלותו פמכשילו ופיינו כרשב"ם, ומ"ם רחי"ם נדרים ריש פ"ם ריותר רתו' לקתם פנותן לפני חברו מכשול מהעושה בשלמו פיינו נפי מפעם אם שקיל יותר בפיני הבריות להכשיל מלאכול בשלמו וכן פי' תום' ניתין ל: ד"ה מפשר דלעולך פלמו רפי לאפשי' ולעולך אחרים לא רפי לאפשי' לף דמפשר בזה"ז דרבנן ופ"ב דלא כמ"ת ולפ"ם נתו' דרבנן סוי רק דרבנן. ותיני מין מס שפניא מב"ת רתו' מתום' פ"ז כב. ד"ה תיפוק דתום' כ' רק ריש לפ"ם דרבנן אבל לא דפוי תו' דתו':

והנה ודתו' דתיפור דרבנן קיל לתינפי יותר מדתו' כמ"ם רבנן בפוסה ל. נדה דבכרת תמירא לי' ותהיתן סומה דלתו לא תמירא לי' ולא מהיתן וכן ביבמות לו: פ"ב ליק ר"ם אלא מפום דרבנן וכ' רפי' ד"ה אלא ודפ"ם אבל דתו' דרבנן שביח לפבור ולא בדילי מיני ולכן תכמים עפו תוק ותיול ר"ת לפיפתו בניתין נג: דבדרבנן קיים שונג אפי אחד וכמ"ם רפ"י דרבנן קל לפבור וכ"כ רמב"ן ורשב"ם וריטב"א יבמות שם ועי' סג"ם מל"ת פ"ם מפרומות פי"ג רתו' לפ"ם מניתין ל: דלית שמת פשאי תרומה נדולה מפום דבפי מוקף מדתו' משלי"ב תרומת מעשר דדין מוקף הוי דרבנן תיפי' דתו' דרבנן לא אסירי, ומפ שהק' בנמ' וכי נחשדו מכרים וכו' פייט דתפר זהיר לף בתו' דרבנן וכמ"ם בב"מ שם: כ' מילא נגרת רבא ותיפיכי לאכפי לא פפי. וכן פכא בחולין מפורש דדרבנן קיל בפיני הבריות דתמר ומה בדרבנן לא שניק המירא וכו' בדתו' לא כ"ם. וכן תום' כילה יח. ד"ה

נגזר דבטומאה דרבנן היו להם כל כך להתגיל הכלי:

ומ"מ לפ"ת הרשב"ץ שכ' בימות הגיל דתו' דרבנן לית חומר לחנני כל כך, כ' בשבת מ': ד"ה מפני דליכא למיחש לנתינת מים בס"ם בשעת זכיות דליכא למגזר שמא יתן לתוכו בשבת דמזאר זהירי בהא תנני תמ"ם שכנוי רק דרבנן וכ"כ ריטב"א ב"מ פ. ד"ה ורבא דגם לפנ"ז רבית בהטלה הכל יודעים וכן בחו"מ ממ"ם ס"ב תמי' ביומ תתרין דרבנן תמרי' תסורא לא ניחא לי' לדלקני וכן מפורש בה"ה שלמו פ"ד ממלוה ה"י שלפי' מלוה מולח יוהר לית תולים ברבית מתוארת משום מ' כארות לפ דהוי רק רבית דרבנן והמלי"ם העיר ע"ז:

והנה לי לפשר להטלות על הדעת דשי' ה"ה דתו' דרבנן לית חזקה כארות, דביטמות שת תמרי' דע"ז נתמן בתסורים בתחיכה שפק חלב פ' שומן לפ שלרמב"ם כל המקומות מדגריהם ורש"י ד"ה ואמר כ' דלי"ב לית לך תדם שתוכל מטל חברו ושומך על ב"ב, וכי לה"ם לא יתכל תדם מטל חברו ולא יסמוך על ב"ב שמא יתכילו תוחו תיסורי דרבנן לחמרה. וכן רתו' מע"ז לפ: הגי"ל ימ"ח אם נתארת אלל בשה"ב שוחר וכ"כ רמב"ם פ"ח ממ"ח הכ"ז וכלל לגו הוי רק לי' דרבנן ושומכים על חזקת כארות:

וכן רתו' מגיטין ס: לי' נתמן נתמן תדם לומר שרוחבל פי' לי ותבד דלא שביק התירא וכ"ש רמב"ם לפ דמתיפא כספים דרבנן כדבי רמב"ם רמב"ם פ"ם מטמיפא פ"ב ופשט רמב"ם מטום לא שביק התירא כמ"ש בפי' המשנה כתובות שם. ופ"ם מטמיפא הכ"ו חזקה שלין תדם מניח דבר מוחר ותוכל דבר תסור. וק' מ"ש פ"ק ורשב"ץ כתובות שם. פ"ל דתיכו נתמן למה לא מהני פ' לא שביק התירא ותולי דמי כארות לא עדיפא מרוב ולא מהני להוליא ורי נתמן וחכמים דבריהמ פ"ל דלא שביק התירא הוי חזקה מלד הסברא ועדיפא מרוב וכחזקה לית תדם פורש חוך זמנו דמהני להוליא, וק' למה רמב"ם בהכ"ד מוסיף מטום דתן הסכנה ותילף נתמן ובשבר משפט פי' פ"ז פקים כ' דמי כארות לחתרא לית שלין לי הפרוכל לך בסכנה לליכא רשותא מהי חזקה כארות ולפ לחר הסכנה חקנו חכמים שלא ילמוך לשמור הפרוכל ושפי נתמן מחזקה ז. ולפ כשב דר' נחמן שלחר שלחין, נ"מ בתי' שמיטה דרבנן יותר מבתי' דתו' דשם ר"ג פ"ל בשרונין לכ: דרק בדרבנן לחמרי חזקה שלית פושה שליחותו ולפ בדתו' ופי"ב חום' ד"ה ר' פשה:

אלא נרחה כדשת ה"ה. דחזקת כמי דתן תדם מושה בבי"ז דמחיריס של ידם תי' לשת לית לתו' בניסין שת במגרש לת לשתו ובשלשה לחמרי מפני חזקה ז דבשלה לשם קרושין ולפ קדשה לחר פ"ל גם כמ"ש רמב"ם פ"י מגרושין ה"ז וכ"ב קמ"ם פ"ג וכ"כ רש"י כתובות פ"ז פי' י"ל בקדשה פ"ת ובשלה פתם שפ"ל גם מפני והפוסקים המלריכים שם גם הוא מטום ד"ל דסמך של מלתו הרחמן, ושפיר מניח ב"ם רתו' חזקת פנוי הוי לי' דתו' שלט פי' רק לי' דרבנן לפ היו מחיריס ע"י חזקה ז לי' דתו' כיון דתו' דרבנן קל כמיני הבריות ותינה חזקה גמורה להחיר לי' דתו'. לבל במקום שלין הדבר נוגע להחיר לי' דתו' לפ שלי' דרבנן לית חמור לתדם כל כך כתי' דתו' וכמ"ם הכא כתולן ומה בדרבנן לפ שביק פתירא וכמ"ם רש"י דקילה תסורא מ"ת כיון דתו' דרבנן קיל בעלמותו יכולים לסמוך של מ' כארות ולכן נתמן שעבר עליו הפסח דרק לי' דרבנן הוא סומכים לחזקה לפ שביק התירא שלפ יכשילו בחיסור לפ שלל הוא בפיניסס:

ב) **ומ"ש** כ' בשם ס' מאכ חיים למה נחיר ספק החליטו נימא כלן נמלא החמן כלן הי לפני עפה כמ"ם כתובות עה:

תום' ריש נדה ד"ה ממם וכפ ד. ד"ה שכל כ' דהא דכל המומחות כשעם מליהן היא רק לתאר הרומה וקדשים וכ"ב תו' מרובין לה: ד"ה כל וכתובות עו: ד"ה על וקדושין עם: ד"ה מי משום דחזקה דשעת לאו כלום היא נגד חזקה דמפיקנא והיינך לכבר זה בשב שמעתתא ש"ב פ"ם ופ"ו פ"ו וקלה"ת קמ"ו סק"ח וכ' בש"ו פ"ח דמ"ם רמב"ן יבמות קמו: גבי ילחק ריש נלטף דלית לתו' ילחק משום דחמרים כלן נמלא כלן הי כוונתו כמ"ם רמב"ן ב"ב כד. גבי חביחת דחמרת בפרישה משום דמונח במקומו ממש ואפי' למ"ד רוב וקרוב כלך לחר הרוב (וק מ"מ קרוב שנמלא במקומו מדיק מרוב (וק כ' דלישנם יו"ד קכ"ם לום ל"ג ומ"ח ופמ"ם רכ"ם

רנ"מ סק"ו ופ"ו ויו"ד רל"ד סק"ו ופ"ך סם קכ"ע סקכ"ו ופק"מ) ומסקנת הש"ס דלי"ת כנכ"ס וכו' תני כתובות פו. דמצני מי' לחתר ריפת מנס לתכת כידך:

וק על רמכין כ"ב מניין ט דמצני לסידי נגד רוב עגנים שתיכם של ערלה מפום כנכ"ס ומדיק מרוב פת בכתובות ליתת רק דכנכ"ס מלמרף לת' ממון ולת מהני חוקת הגוף להוליח. תלת לפי' להסבר של הש"ס, סוף סוף ק' הכת בחמץ דהת בחמץ הוה ברשותם וכוי מקימו מתם, וגם הכת מניח דמסייע לרבת וכבת הוה המ"ד בכתובות כנכ"ס וגם כיבמות רבת פ"ל דלי"ת לחתי ילמק:

ולבאורה גרלה דרש"י פסחים ו. ד"ה בסר כ' דמש"ה בסר הניח לפי' בשעת הרגל מולין דרוב הגוה מכריע לת רוב הרגל שהוה מושב בסרך רוב הגוה, ולפ גלמר דכך כנכ"ס חוקה גמורה היא לפי' תלו הוי מרי רובי שויס המעות חולין מפום כנכ"ס (ודומק דכוותת רש"י דלכן עדיף רוב הגוה מפום כנכ"ס) ולכן י"ל דכנכ"ס לינה חוקה תלת לפי' כמ"ש בתו"ת פס"ז סי"ת וסי"ב שמחזיקין מומן לומן ולת ממקום למקום ומש"ס לתמר רבת דעודה בניס תבי' לתרבי מ' הניף מפסק מומן לומן, וכ"כ רש"י כתוכים פה: ד"ה רבת דבניס תבי' לתרבי מ' הגוף ולינה לתימר כלן היו קודם תרוסין, וכסיפת ברשות הבעל חוקת הגוף בתקפה דלין מחזיקים ממקים למקום, תבל לין כנכ"ס ודלי רק ספק וכחמן לפי' כנכ"ס ס"ם הוי ספק דרבנן:

ויל שד דהכת נגד סברת כנכ"ס יש להפיך חוקה שהפת הי' מתחלה קמח שלימ חמץ ויש לה חוקה דמפיקרת ולם דנים מתי נעשה השלוי מקמח לפת לחמי' ברק מכשיו מקרוב נתהפך לפת ועי' ניסין כו. המכיח גם וחבד מלמו לגלמר כשר ולם לתו פסול ובש"ס תיכו שלת לגלמר רגיל כדי שתשכור שיירת ופשרה ולחמרי' דרק עתה נלבד ונפל הגמ ולת הי' כלן מתחלה:

אבל העיקר הוה, כי בשקלים ופסחים ו. וב"מ כו. מעות שנמלאו בירושלים בשעת הרגל מעשר מעות דשוקי ירושלים מעיום להתכבד בכל יום. וכ"מ מקשה למה תלת בתוך הבית הרי תלו שלו וליזול בתר בתרת מעות דפחם שוכר בלתתו מחשב ומוכל לת שלו כמ"ש רש"י ותו', וכן מק' בפסחים על מת שמיפשה ניזול בתר בתרת והלי דהחידנת הוה וכן מיבה שנשתמשו בם מעות חולין ומעשר ניזול בתר בתרת דמפני תומר מעות מעשר שלת יתפרכו בחולין מעשי' להתכבד הרי בדבר שהחזם יש לו טעם לטעות לת לחתרי' כנכ"ס תלת בדבר שהוה מחליו כמומים ומש"ס בחמץ של ע"ע לחתרי' דמפני תומר הלי' מחליפין מדעתם. וכזה ניחת מ"ש יבמות קכ: דסי' כליו חייבי' לשחלה וק' נימת כנכ"ס והם שלו וכמו שהק' ט"ס חיל תש"ע מ"ג ד"ה לחמנם הת חוקה מה שניר החדם הוה שלו. תלת כ"ם רש"י שם ד"ה מנחתי דרך להשחיל כליו וכיון שעכיו שחדם עושה כן מפני לינו טעם שים לו לים לומר כנכ"ס:

וק בשרונין מה: דמק' על עגים ודלמת כני חולי וכו' למה לת נימת כנכ"ס ולי נימת מפני שעכיו שהעגנים מחלופים ולים כנכ"ס לך לים מה לי' דסדי"ל לקולת הת כיון דעכיו שהם מלחמול לינו ספק השקול:

ולהלבה לין בנכ"ס דין ברור. בתו"ת ר"ג שכיו פוסק המחבר כרעביה דלחמרי' כנכ"ס וכ"כ ס"ע רכיד סק"ב ונה"מ סי' ס' סקיד וסי' קיב סק"ם (ופוי"ם ותמהני דהת עמה נמלתו לגל הלוקח ולת לגל הלוה וכבה"ג הוי מרשות לרשות כמו בכתובות נמלתו ברשות הבעל, גם לפ"ז המחבר פוחר לים דמיד לחיב נס"ג כי דמה לחשונה והרמ"ה דלי"ת כנכ"ס ועל המקבל מתנה להביח רלי' שהיו הנכסים ביד הנותן בשעת המתנה) תבל נסי' ס' סי"ו כי דלי"ת כנכ"ס וסמ"ע סק"ב מחלק בין קרקע למטלטלים וגם בין גרי ושמת וכן מסקנת הרמ"ה קיב ס"ג וכ"כ סי"ו רפ"ת סי"ו דכנכ"ס לת מהני להוליח וכ"כ ע"ך סי' ב' סקכ"ת ותתם סופר תרים קפ"ו:

ג) **ואשר** הקשה כ"ת למה תולים שהחליפו הת התוך הוי מעשה ותלי"ם

ע"ד מכחורות פ"ת כי דנספק תם נעשה מעשה המתיר ל"ת ספיקת דרבנן לקולת. גדולה מזו יכול להקשות מכחורות כ. דלפי' רוכת דחלי"ת במעשה לת מהני:

ויל דרבת דלחר בכחורות מחורבת כי ישמעאל כרים פ"ל דחייבי למעוטת לת פ"ל דרוכת דחלי"ת במעשה לת מהני ולכן הכת דהביאו רלי' מברייתת לרבת דישמעאל מומר טוב

בודק לו סכין שפיר הקטו לשימתו דלמא בבדיקתא מוכר משום ס' דרבנן דהוה ליה לי' פלוק בין מעשה:

אך ל"ל לזה כי לקמ"ל דכה"ג ליתא בשבת כב. ריב"ב ע"ה מעשרים הם ועיבורין לה: מוקף שלית עושה שלימותו (וכשושנת העמקים כלל י"ב העיר ס"ז) ופסחים ד. מ' בדוק ומי' ב"ח תרפ"ח מלין. ושם ט. מכר שמח והניח מנורה מלאה פירות הן במוקף מחוקקים, וכל תלו הוי תלוש כמעשה. ומהרי' כמ"ש חו' יבמות קיב. ד"ה ר"מ דרוב נשים מתעברות ל"ל תלוש כמעשה דממילא הוא שכן מנהגו של עולם ה"נ בכל תלו כיון שהיה מלוה לעשות לתלי שבודאי עשו כן לפי דתלי כמעשה וכמ"ש מנחות קו: דהיכא דהוה מלוה לתלי כל שעומד וכו' וגדרים גמ. גבי דשלי"מ ועי' מ"ז ונה"כ סי' ס"ם סקכ"ד בס' לחם גמלו וכינה לדם תורה סי' כ"ם. וה"ה הכא דלתלי מצוי שרוצים להקל מעליהם האיסור התליפו:

ד) ומה שהעיר כי מסוגית ז מקור למחלוקת חק יעקב חמ"ם עם ב"ח ומניח לי ספק חמץ שנפל עליו הפסח לקולא כי הגמ' מסופקת אם מקולים בספק וקשה מי קחני שהני תומר התליפו מפני שהחליפים קחני דודאי מחליפים, עי' כתק יעקב אמנית סוגיא ז:

והנה מ"ז ומי' ומהרש"ל סרוגין ס"ד: וכוב התמרוגים מחירים ככל ס' דרבן, וח"ם ב"ח ומניח סקכ"ב דאסור בהכילה ומוכר בהגלה, ממה נמי דסקל"ח סי' כ"נ ופמ"ג וביה מלוי מ"ם לפפר זה. ורלי' מניח לחיסיר מחו' ערובין ד"ה ולמדנו שכי דאסור מספק, הגה שני דבורי חוס' לכאורה סותרים זה"ז כי בד"ה שהולכים כי שתלו היינו חולים בשל ישראל כי מוכר דיל שאחר הפסח נעשה (וק' הא לפני לח כוב עובדי דרכים גוים מ"מ ים ס"ם לחומרא שמא הוא עם גוי ושמא של ישראל שעבר עליו הפסח). אך בפי פשוט כמ"ש מי דכדנור הקטו שכי לי ס"ל דאסור בהגלה קאי לר' יהודה דס"ל חמץ שעבר אסור בהנאה ולדידי' הוי סרוך, וכיון שאין רלי' מחו' להחמיר ודאי חמץ יוצא מכלל דס' דרבנן לקולא, ומ"ם מפני שמחליפים, כ' לח משום דגריך ודאי חלוף יספק לחומר, דמה פשט בדבר, אלא הכרעת קושטא נקטה שהחמת הוא בן שודאי מחליפים, ומשמעו דאף שהם עבריינים מ"מ לא נגרע מהם מ' כשרות וכל מה שיכולים למעט האיסור ולעשות כהיתר עושים וסומכים עליהם. ומש"ה לא מכיח הכי רלי' מכרייתא דניתין לי'. וחכמים תומרים לי"ל פרוכל דהמעם משום לא שכיח החירא, מפני דפשיטא כי המלוה לדם כשר והוה כמ' כשרות אכל הכא החנות דאפי' כעבריין לחמרי לא שכיח החירא:

וכ"כ כמ' רשכ"ה שכ"כ להי"ם ס"ם י"ן בגרושה שנתיחדם עם מי שוכה ממה לפני הגרושין כשהיתה לית לחמרי שכשל עמם לכם קדושין ומריכה גם ותש"ם שהסיחה עליו מוקמחה ונטמחה מ"מ קדושין חופסין, הרי לך ס"ם עושה לי' דפת לפורה לביטל מ"מ לחמרי חזקה שלינו עושה כב"ן וכ"כ רדכ"ן מ"ד סי' לע"ז דמגרש סוטתו ונתיחד עמה דלריכה גם מה' לחמכב"ן לך דהסיחה עליו כלתו כמ"ם סוטה ז. סוטה כלתו ומלי"ם פ"ת מחיטות הי"ת וכ"כ פח"ם להי"ם כי' סקי"ב כשם המקנה דחמ"ם שעושה לי' דרבנן לדור כלת כחובה וכלת כרכה לינו עושה כב"ן כדי שלת יעבור על לי' דלי' לקחת חמה כלת קדושין וכ"כ שערי נוספת יוד קס"ח סקי"ז דלך דכמעשה זה ס"ם עובר בלבן רבים מ"מ שייך לת שכיח החירא ולינו עובר על רבים קלושה דלמ':

והא דכמתורה כו. דכמי ר' חגי סי' לפניו ר' כהנים קודם וכו' ולחחזק כלישורה לי לחמרי לת שכיח החירא ובשאר כמיקו, וקשה הת בחולין ג. פשיטא לר' חגי כרבה דמומר לחיכון בודק סכין ונותן לו וסמכי דלת שכיח החירא, וי"ל דוקא בחוטא מחמת חחומו לחמרי לת שכיח פחירא מש"ה הפ שהמיר ג' פעמים כלי כל הגאה לין עשם לומר שעשה חוכ למוטב ולחדבה יש להעיר מה זה שפק לחכ שהוחזק בג' פעמים ומ"ם מכל מקום:

וביף ניתין ס"ת ה"ם מוכח כחוס' שם: ד"ה כ"ם דמש"ם ס"ל לכ"ם דלי"ל גם שני ושוטה בכ"ז דחולי לשיעחם דלת ינרש לל"ל מלת כה ערוה דכר ול"ל ס"ם שוטה בעילת לי' לית לת שכיח החירא כמ"ם כ"ם קמ"ל סקי"ד וכ"כ רדכ"ז מ"ל סי' שכיח מוכח כמל"ם פ"י מגרושין ה"ת דלם היתה נדה לין מוציאים לקדושין .ולי"ל לל"כ"ז דמי שעובר על לי' גדם לינו חושש לבעילת זנות וכ"כ רדכ"ז

רדכ"ז סי' ח"מ וכ"כ ש"ג ניטין סרק ד' דף ע"ג. אם נישמ אחר גרושין ונאלמנה ונאיחדה אח"כ עם בעלה הראשון א"ל גם שתם כח עלי' לשם שיטות לוקה משום לו יוכל בעלה הראשון וכו' וע"כ לא נאסרו אלא לגזות וכ"כ ה"ש ש"ך מנחלות ס"ו דבשפחה ל"ש חזקה א דאשתכנ"ז כיון דאפי' שחרה לו הוי קדושין כיון שסי' כלא עדים ופ"פ עשה איסור וכ"כ מהריי"ם סיב ה"ש ס' ת' דאפי' לסורה עליו מדבנן אין לחלק כיו לאסור קל לחמור דכל מי שמפקיר עלמו למעור על ת' דרבנן לא קפיד לבעילת זנות והביאו מ' ריכ"ם סי' ר' שם כעילתו כת' נדה היו משם לבעילת זנות וכ"כ ההיד סי' ר"מ שם נאיחד עם אשה ויש לו אשה אחרת ל"א לקדושין משום שלא יעבור על מרי"נ ועי' בשרי חלק כ' קי"ח אות ס':

והא דהיה הגיל ש"ד מנחלות מייבב סי' רמ"ם פ"י מגרושין ה"ט דבשפחה ל"ש אשתכנ"ז וכ"כ י"פ יבמות ש"ב סי' י' דרמב"ם לשיטתו בקדשה דעל כיולה פנוי' לוקה אין לו ח' כשרות, ודלי מיירי שלא ת' בעדים דא"כ שם נאכון לקדושין אין כאן איסור וכודאי שחרה:

והנני רואים כי יש שיטות שונות בזה, ולא כי אפשר ליישב משש ולהשוקן, אבל ביאור מ' רדכ"ז חיד סי' רפ"ז סותרת למ"ש ח"ש שניא וח"ם, ומי' מל"מ פ"י מגרושין ה"ח כי משום דנאוסה מעשה שלמה עובר ת' כודאי לא :שמר חתי אחר אבל מיוכחת מחמתן על ש"ש ומ' רשב"ש בב"י י"ז ורדכ"ז רפ"ז:

ובמשנה בכורות ל. החשוד על השביעית היינו חשוד על המעשרות וכו' דחשוד על הקל היינו חשוד על החמור ויש לו עור מ' כשרות וכ"כ תוס' ניטין י"ג. ד"ה משום שאף אם אשה מעידים לאוסה בחי כשרות שלא ניאסה א"ל לא שם עשתה מי' בזנות פנוי' וכ"כ שך יו"ד ק"ס סקי"ב דנים אח החשוד לזכות שלא להוליאו מת' כשרות:

אבל בפני' ניטין שם: בזנות פנוי' אבדה מ' כשרות וכ"כ תומים סי' ל"ד סקי"ב ושקי"ד בשם ש"ת דאם עבר אפי' אחד מהנבעל כמל מ' כשרות ונ"ש:

וברמבים פ"ד מנחלות ס"ו כ' מי שהי' ל שפחה והוליד ממנה בן ומי' נוהג כו מנהג בנים אם ח"ח הוא לא אמרם כשר שהוא כדוק בדקדוקי מלות ס"ז ילפנו ואפ"כ הינו נותנ אם יאמרל וכו' ואם משחר הדיומם הוא וכו' ס"ז כחזקה עבד לכל דבר ואחיו ואביו מוכרים אותו. ואמה עליו כיש"ם הגיל שלא מניעו חלוק בחזקה זו דאשתכנ"ז בין ח"ח וכשר לשחר לגמים ואין שם כל מקור:

אבל במקור נראין מאד, כי מחלוקת הנאונים בשפחה מוכח בריש יבמות כב. וברמב"ם פ"י מגרושין ה"ש וכפ"ד מנחלות, היא מוכרת מפורשים שלפנים אין דעתם עלי. מצאת מ' מד ח"ל לאלף החמישי סי' רלח הגולה בוסחנאי והכליף ממר בן כחאב נתן אם אחרתוחר (דאחרת) בת כוסר מלך פרס לו לאשה וחלד לו שלשה בנים שהריאת ונאחנשאה ומרדיכאה בשנים מ"ח–תכ"ה, ואחר מותו קמו שני בניו מאשתו הראשונה מפדאי וברוזווי ויתעמרו באחיהם הילדים כעבדים ויאמרו כי שם בני שפחה אבל חכמי ישראל עמדו כארץ ויחליטו דכודאי שחרר כוסחנאי אותה דאשתכנ"ז וכ"ש בשיא. ויקם מר חגינא דיינא די בבא ויכחוב גם שטרות להשניאה וכני לבעל הלמז. אבל המרמור החמורר עוד הפעם כמשך הדורות מ"י בני כוסחנאי המקיפים, וכימי רים גלותא שלמה בן חסדאי בן כוסחנאי שטוב מרמר על משפחת בני אחיו, כהילכ· ר' שמואל נתן סורא ברחם מהיכחא ויטהר אותה למרות הנשיא שלמה, וכאחר גם אחיכ לא שקט רוח עריצים נתן ר' חגינאי כהנא נתן סורא אח כחו להאשה לבן בט של שהריאת בן בת מלך פרס וזאה בת הקן להדפס ולסתרסר:

ומה שמכר בריש יבמות שם ר' נחמיה נתן בהלכם זו, הוא כי בדור אחרון ונפסד מרכים, ויל שים משות וחלופי שמות, מי' ת' ר"י מינתם קי"ד מ"ם השואל ופי' קוכן שמרי לדק מ"ה פי' י"ז חשוכם על שם ר' נחמיה ומכיא שם את ר' שמרם נתן וכוחב עליו ז"ל וכחמת נפסד ר' שמרם אחריו והוא שחבר סדר חפלות ומ"ש כחים תוי"ט מ"ז שקבור כמנינת, הוא אים אחר:

והנני מכיא כאן מחשי הנאונים כשעלי לדק סי' י"ז הנוגע לעובדת זו: כוסחנאי ריש גלותא דהוא חגינאי שבא על שפחתו בת כוסרו

כוסרו מלך פרס דיכנס נהלי ממר בן כחמצ מלך ישמעאל כמחנה וילדה בן ומח ועמדו עליו לחמיו להכרו ונחלקו מכמי ישיכות כדכר זס יש מהם שחמרו כמה דלח משחכר עכד הוח ומריך שחכור מחמיו וכחב מר רב חנינחי דיינת דכנח זיל שמר שחכור להניח שפחה מכנים דינח ויש מהם שחמרו כוסחנחי נשיח הוח וניהו לעשכרה ומי לחו דהוה שחכרה לח כח עלי דהח כיה שכני חלחכנים וכיש נשיח וכוסחנחי הוה חיח לי כמה כני מנשים כשרום ולח הוה לריכה חשחו לחפטוחי מן כיכום ומלכך עכדו לי רכנן מקנחת ומחיני לי יהח חלח משוחכר ומוכר לכח כקהל ומחיחם לי לכוסחנחי וכוס חיכח עלי ערעור כחלחח וסוף שחיקו מיני ומדיין לח מיחכי כני כשחר כנוסי דכוסחנחי וכל כי הלי חכולם לח שרו רכנן לחכוני ולח מיחכב כעכד חלח חורח משוחכר עלי:

ויש חכוכס לחכרם מן הנגיהה שכיימם מוכדת
א שפיו כי כנים שכיילרת ונדנשחה וסוף דכר פייט כקהל כך כנים וגשלו כניהם נשים כשרות ומר רב שמואל נחון זיל הוה פיקר כהח מלחח לחכשרינן וכיון דשכיק מנהן פייט כקהל ועד חן חשיהון כמי כשרום קיימו וקמו מנהן כמה נשיחם וכככין נהינה מלחח ולים ן כדי לחכרופי שני דורום דחכשרינן:

סימן עח

כ"ד אדר צ"ג.

לכבוד ידי"נ הרב הגאון המפורסם
מ' ישראל רוזנברג יחי' רב
בברוקלין.

א) **עך** מה שהק' לוחנו נקליוולנד מלחיד כיסיכה נקדושין ים: חן מוכרה לקרושים משום ד"ח חמרו מוכרה ושוין שמוכרה וכו' גרושה וחלוצה לכהן כדיום. וחמה הח כשחכרה קטנה כיח ורי"ח פיל כיכומ סח: קטנה חינס חלוצה ולח משכחח לס לדידי חלוצה כלל:

ונראה דסך ושוין חינו כולל חח ר"ח, כי חס חפי' כחייכי כריחום שחין קדושין חופסים פיל דיכול למוכרה, מיוחר להוכיר וחין צריך לפנים שמוכר חייכי לחוין. חלח קחי רק לחכמים ופי' ושוין כמו ומידים דכמייכי לחוין שויס חכמים לר"ח. וכ"כ פניי סס יש: סר"ה ר"ח דושין מוסב חליבח דחכמים. וכן כמקנה יש. ר"ה דחמר לעפחות כהחי"ה מחרץ דכרייחח חייכי כנפרה וח"כ לקיימ מחלוקם קטנה. ובסוף כחב דר"ב כן ילחק דנקט חלמנה הוח לחכמים ולח לר"ח:

ומה שכ' לי כיים כי כמרכיית יש: ר"ה משום כי דעיקר מלחח חליבח דר"ח נמי מסדר ונידם ר' חלמר ולקיימ. לחכם ק, חבל לם הנימסח היח ר' חליעזר קר' מרכיית על חוס' נדולה. ופ"כ לריך לומר דחוס' פירכו ק דושין קחי רק לחכמים:

ב) **ועוד** יש לומר, כי חפי' לר' יוסי כיכומם קה: דקנעם חולנת, מ"ח ק' סח חלוצה לכהן כוי רק לחסור דרכן כמ"ם יכומ כד. ופסיפח דמוכרם לכהן. חלח חלוצה לחו דוקח ונקט לה רק לחגב נרכה דנרושם כמ"ם חו' מכום יג. ר"ה נרושה וכ"כ כי חכיים קמ"ר ר"ה ומ"ם חין לם דחלוצה חפנרה ליש היח שכן דרך נכל מקום לפנות לחלוצה כפני נרושה וכ"כ חויים יכמום פ"ם סוף מ"ג ומלימ פ"ח מנפרה כ"ם ר"ה נם נשם כ"ם פפ"ח מחיכום ורין מנילם ופי' פלים שחכיח רחי' מכוסה מד. דשנם חלוצה וחין סדין ק. וח"כ לקיימ מחלוקם ר"ח:

אך קשה על רמכ"ם דפוסק נפ"י מה' חיב"
ה"ז דחלוצה דרכן ונפ"ד מפנדים ה"ב סכיח נרושה וחלוצה משום חיידי חכל למה שם סוף ה"ג חכר והכיח דין חלוצה כפני עלמה דמוכרם לכהן. וחין לריך דהח חפי' כחייכי לחוין מוכרה. ופלח שרין זה הוסיף מכח מדעמו, ומיוחר דשם כה"ב כנרושה מדחי' הוי יפוד מכ"ם כחלוצה פכולה דרכן:

ומ"ש כ"ם דרמכ"ם מודיע כזה דקדושין מופסים כחי' דרכן. חין זה שכר, כי כמחני' יכמום כ. לישור מלוה שניות מ"ם חי' קדושה חלמנה לכ"ג נרושה וחלוצה וכו' וכיון שכבר הכיח שניות פ"ב דחלוצה רק לחידי, וכן רמכ"ם פ"ד מחיכות ה"ד הכיח שניות משום שהם מריות דרכן וכמ"ם כירושלמי יכמות פ"ב ה"ד ויש לחשוב דכל דחיקן רבה כעין דחי' כמ"ם יכמות יח. ושניות לח חסכי קדושין ולכן הולרך לכחוב שניות. וממנה ז

המקור דקדושין חוספין בערוה דרבן וכן בקדושין סו: וה הכא על לחם מכל הטעיות שבתורה דוקא (ועי' ד"מ לה"ע ס"ו וחלקת מחוקק וכ"מ סק"ח שחידשו דין בטעיות וט"ז והגה מ"ל חולקים) לכל לישורי דרבנן שלוש עריות לא הולרך למכ"ם לכתוב דקדושין תופסים:

ועי' למכ"ם פ"ח מהגזלה ס"ח שכ' רק בשני לא שייך ולו תהי' לשפה לכל לא בכל לי' דרבנן ובמ"ש בכ"מ בשי' לשון משום דכ' ובמרחם לא משמרתי ומ"ש פרט למכ"ם פ"ד מלישות שניות דמ"מ קדושין תופסים, ולפ שמ"ש הוסיף בכ"מ דה"ה בכל לי' דרבנן וכ"כ בהל"ש קמ"ז ס"ד, המעם כמ"ש בגר"ח סקי"ז משום לי' לחרם לא בעינן כמ"ש בתוספות ת. ומלמדים תופס לומר כן כמ"ש רמ"י:

ג) ואשר מהרחי דקטנה שזקוקה לחליצה ואי"ל לחלוץ לה יכול לחי' למכרם והוי רלוי ליעוד לשמואל בשמות לב: דיבמה לשוק לריכה גם ואי"כ קדושין תופסין בה. וכ"מ מפקפק ט"ז כיון דשמואל מספקא לי' שמא לא תפסי בה קדושין כמ"ש שם, לא מקרי רלוי ליעוד:

אי"ה מה בינה לבין גרושה לכהן דלפסוק עליו ומ"מ מצוה יפוד משום דבעי גם וכמו דקי"ל בחבי בקדושין נא. דקדושין לפ שהיא מסורין לגיאה הוי קדושין כיון דספק הוא הוי רלוי וכפין מ"ם בח' ד"ן פי' ניא דלם פ' רלוי מס"ח לשמרת מקרי הל הגדר:

וראי' נרחה לומ דהא הרמכ"ם פ"ח מיבום ס"ו ד"ח פוסק דחליצה קמנה לא מהני ומ"ם משום הוא כרת דהוי מלוי דחקרי לשה לחים, ומ"מ מניא דין מלוגה לכהן בפ"ד מהגזלה, וקשה הא גם להדיוט לפסור דהיא יבמה לשוק ופ"כ משום דפוסק כשמואל דלריכה גם:

ד) וקשה לרמב"ם לי' ס"ל דמלוי לא מהני חליצה קמנה למה ביבמות לב: לא הקשה על רב דס"ל שאין קדושין תופסים ביבמה מבריימא קדושין יח: דקטנה שחליצה פסיעה דנוכרת להדיוט דמשמיענו רק דיבמה לכהן, ולרב אין בה יעוד אפי' להדיוט. ודומק לומר דבריימא קאי רק לר' יוסי דקטנה תולגת. ונראה דהא כלאים יש בריימא ביבמות מב: הכל מודים דשומרת יבם קדושין תופסין דלא כרב כמ"ש רמ"י שם. ומליגו לחולרים חולקים על בריימות וכמ"ש שכת יח: בריימא לא שמיע לי' וכן ניחין ו: ובשבת קכח: דלמח משבשתא היא, ובפרט רב דלחמרי' בעלוכין ג: חנא הוא ופליג וגם דלרב מפיים מהני דקדושין לחמר שיחלון לך יבמך כמ"ש ביבמות לב: לא משמיענו היא זו, ומ"ש לין יפרין גם בבריימא דקדושין יח:

ולבאורה לחי' מכדס מז. דרבא לחמר דלא מהני בחליצה חוקה שבחליצה פיחים ופ"ב דחליצה קמנה מדלוי לי"ח וחי"ב א שיחת רבא ביבמות קי: והלכחא שטות דבני רבא כמ"ש מר ד"ם רבא, לך י"ל לחי' לי רק מדרבנן לי"ח מ"מ בחי בדיקה לחליצה משום דיש מ' לי' יבמה לשוק כנגד מ' דרבא כמ"ש בחי' לשקי"ח סי' ז':

וביב בלאים פ"ד מיבום כמ"ו וביח קמ"ח וכ"ם פ"ק מ"ם דלרמב"ם רק מדרבנן חליצה קמנה לא מפני, וחי"ב לקיח, לך מרחב"ם פ"ד מחבדים סי"ב שכ' דחחלה לכשוה משום דשוי חליצה עשולה מוכח דמדלוי ליכא חליצה, ולדבריהם למה לו להחיל שם חליצה עשולה מדרבנן, הא שיח חליצה נחדש מן עשולה ולשולה לכהן:

ומה שהקי' כיה לך לחלוק שרחב"ם פ"ל דחליצה קמנה ל"מ מדלוי כמו קטן הא בקטן כ' דחיבם חליצה וכקטנה כחב כפ"ד מחבדים סי"ב דחחלה מכשוה. ומשב מר דשם מדלוי לא מהני לית שחחי חליצה עשולה:

משורש לשון כמהני יבמות קד: מולגת לקטן חליצתה עשולה לך דמדלוי לא מהני לכ"ע דשים כחיב וכן שם לו. ר"ח חחו חליצה בן ט' כגדול עשולה ובגיטין כד: כולן פוסלין בכהונה לך דמדלוי הוי משום שלא לשמה. וזה שכחבתי דשם חליצה קטנה מ"ם כשרה לין לריך רמב"ם לומר דחחלה לכהן משום חליצה עשולה דהא היא חליצה גמורה. ופ"ב דדעתו דמדלוי לינם חליצה:

ה) ועל מה שכחבתי דלשמואל שומרת יבם לא יעוד לך דחחלה לי חחחי קדושין מ"מ הא לריכה גם, הביא כ"מ ממחח מנוך

תגוך סוף לוח מ"ג שכ' להסיך דכל ספק ליכא נמכרת כיון שמוחזקת כנופה:

אחמרה לית ניחא לי' נכך דל"ב קשה לדעת התוספים דחלילה קטנה ל"מ מדלו' למה קטנה מלוה נמכרת תפרי ליגרעל הא היא שומרת יבם:

ומיש מג"מ דהיא מוחזקת בנופה, לכי לן דהא הלב יש לו זכות למכור את בתו מן התורה ולקטן וקטנה לית זכי' מה"מ לפי' רמב"ם סכ"ע ממכירה ה"ח והי"ז וכן דעת רש"י סוכה מו: ד"ה מקני, ומ"ש ש"ך רמ"ג סק"ו דזוכה מדתו' חלקו עליו נקה"ח סק"ס וכה"מ סק"ט ופני יהושע ניסין סד: ד"ה ותפ"ג (ומ"ש דניחא תוס' לי"ח פ' כשיטת רמב"ם היא דעת יחיד) ול"ד לן לומר שהיא מוחזקת דהא היא ברשות הלב, ומפורש בגיטין לט. גר שמת וכו' תבא שאול תומר נחלתי קט עלמן בני תורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן וכמ"ש תוס' ד"ה קטנים וקי"ל כן. ואף דקטן יש לו זכי' מדרבנן כל שפק בדרבנן מעמידים על דין תורה ולא תאמרי פ' ממון לקולא כמ"ש רמ"ם מכות פ"ח סי' ג' דשביעית גזה"כ דרבנן ולקולא ומייב לשלם וכיולא כ' רמ"ם ב"מ פ"ט ס"ח כ"ד בשלהות וכ"כ ס"ה ד"ד מגולה ס"ז וכפין זה בכ"י מו"מ ס"ם י"ג בשם רשב"ח וכ"כ מהרי"ט מ"כ יו"ד מ' ותו"מ סי' ס"ז:

ומה שכתיב מג"מ רלי' דשפק יפוד לא מהני מירושלמי קדושין פ"ח ה"ב שלי למכרה לנפל לחוטה לף שאפשר שחמות לחוטה. שם הטעם דחולי נחר השחת כמ"ש בחי' מהרי"ט קדושין כ. ד"ה והלא כיון דמשעת מכירה אין לחי קורא בה אשר לא יפדה חינו יכול למכרה:

ואשר תמה כ"ת עלי והכיא רלי' למג"מ שהקטנה מוחזקת בנופה ממל"מ פ"ד מעבדים ה"ח בד"ה ויש שכי שמוכך כשבח הלב למוכרה כשהיא בת י"ב ומחלה ולא הביאה סימנים ויש ספק שמא חיילנית ונדולה היא, ד"ל ללב המעמ"ה ונשאר נשפק, הכי ד"ל דהיא מוחזקת בנופה, אבל אין ממל"מ כל עוד דשאני הלב ד"ל שהיא עתה נדולה ויש לה זכי' ומוחזקת לאחרי' המעמ"ה משא"כ הכא שהיא ודאי קטנה, ומלחתי מפורש כדברי נקה"מ ס"ח סק"ב דסיכת דחיכת ספיקא אין העבד נקרא מוחזק כיון דעבד נופו קנוי לבעלים והוי ספק כזה נופל אם החפיסה חפיסה לא מהני חפיסה מספק וכן נמהרי"ט מ"ח קל"ח ע"ב, וגם ס"ם המל"מ מסופק כזה:

ו) **וכן** לדעת ר"ח סנהדרין מה: אין לו כוחן נופן על מקומו ויוצא דלא כמו' קרא כדכתיב ח"כ למה בקדושין יש: תאמר ר"ח דמוכרה לקרובים משום דכ' לחמה למה לו הן לחמה הא לשימתו יכול למוכרה תמ"ש שח"ת לקיים יעוד דלא כמו' קרא כדכתיב ותולי לדבריהם דתכמים דס"ל כסנהדרין כמו' קרא כדכתיב הביב כן. ותו ק' למה לי קרא דלחמה י"ל כמ"ש שם ג: דממשה בכח לחב וק' נ"ב לחם שם לח הקשו כנמ' ודבכן הלי הם רשם כמיני תדוני מלי מכרי לי' ומי' שכ"י:

ובהא דל"ב קרא כדכתיב לריך עיון מה מיקר ומה טעל ומי' יכמות פ"ב מ"ג חלנם ולח קרחה חלילה כשרה וכן הם לח רקקה לר"ש. ובמחות פ"ג מ"ב לח ילק לח כלל וכו' כשרות וכשחה מקומות, וכמכות י: מיר שחין בם זקנים ר"ח ור"ח פליגי והייגו לי כמו' קרא כדכ' לח לח כמ"ש ריטב"ח שם. ומ"ם ליחח שם מיל שרוכה רולחים חינה קולמח שנח' ודבר כחמי זקני העיר ההיח לח דבריו ולח שהשוו דבריהן לדבריו, מפני מה נחה הכל מודים ניחח ל"ב דל"ב קרא כדכתיב כמו הם לין בה זקנים. ומי' תפלרח יבחלל זכחים שם"ה בשם תוח יחיר קס"ז ים דוכחי טובי דל"ב קרא כדכתיב:

ז) **ודנה** כ"ח מקשה על רש"י קדושין יט: ד"ה מלמד שפי' פסולים ממזר ונחין למה לח לחמר חלמנה לכ"ג כמ"ש רמב"ם פ"ד מעבדים ה"ב וחי' משום דנבריחח קחי נם לר' חלינזר ולר"ח ח"ח בחלמנה כמ"ש פני יהושע שם, חבל רמב"ם שפוסק שחין מוכרה לקרובים דלח כר"ח שמיר פי' פסולים חלמנה לכ"נ:

ולדברין, ק' למה בנבריחח יח: שר"ח שייך נה נקט חלמנה לכ"נ. וגם הח רש"י פירש כן על דברי חכמים והם יכולים לבטל כל הפסולים וכוונתם נם על חלמנה לכ"נ. ור"ח שחולק חם ללמד שמוכרה לפסולים, מהי כוונתו על ממזר ונחין. וגם חין

תן אם מי על רמכ"ם למה הסמיט ממזר ונתין. ויוסר טוב הי' שיכתוב סתם חייבי לאוין וכולם בכלל:

והערת כ"ח על רש"י שהוא דקדוק יפה, גרסה דברייתא ימ: תלמוד לב"ש, והכוונה על כל חייבי לאוין שנאמרו בפחני קדושין סו: תלת שנקט הסנים הרחשונים, ורמכ"ם מפחיק לשון ברייתא זו כלשונה:

אך ברייתא שני בדף כ. שמקשה ולא דן הוא אם מוכרה לפסולים וכו' ותמוה מאד על הכ"ד וכי לא ירע מי' הגמ' שקרובים גריעי שהן קדושין חופסין בהם. אך ריטב"א מפרש משום דאי מוכרה לנתין וממזר שנוול הוא לה מכ"ם דמוכרה לקרובים שהן נוול וכ"כ פני' כ. סד"ה והלא דחייבי לאוין דממזר ונתין אי מכרי ואחומי דאלו בה מילתא, ומכח קו' זו הולרך רש"י לפרש ממזר ונתין:

ב) **ועתה** תציב על מה שהק' עוד השלם הגי"ל לדעת רמכ"ם ריש משפטים (כת. ד.) דבערה יכולה למכור עלמה וחולק על רמכ"ם פ"ת מעבדים פ"ב דהן אשה מוכרת אי"ב. אי"כ לרמכ"ם מה מק' בקדושין ד. ויולחה מ"ם אלו ימי בגרות כי נפקא בגערות בגרות מאי בעית נפי', הא יש דקאי שנערה מכרה אי"ב ויולחה בבגרותה:

ואלו דברי הכתי, כי לרמכ"ם שנערה מוכרת עלמה ולא אחרי' קיי שבטלכין כט: מה מכורה בגר יולחה וכו' ופ"ב דרק במכירת אב סייך זה כמ"ם אם יכול ימכור תדם את כתי. אבל כל תדם יש לו זכות על עלמו למכור וכמוכר עלמו ממכר גם על יותר משש, אי"כ מה יתרון לבוגרת על נערה ולדעתו תיכף יולחה בימי בגרות. ומפורש ברמכ"ם דמוכרת עלמה על יותר משש וגם כי אם דנולדו לה בנים ואי"כ עיכדת גם בבגרות:

ג) **ועוד**, לף שתי"ת ומכ"ת מלוה מ"ב כתבו שרמכ"ם חולק על רמכ"ם, בגני דן לפניהם בקרקע שתי"ת לומר כן. כי מקור דין רמכ"ם הוא מתכילתא פ"ב וכי יתכור תים תים מוכר פ"ת ולא הפשה מוכרת פ"ת (ומ"ם תר כ"ת יב: ד"ה תאי כדאיתתא כשנתן לתכילתא) והיתכן שרמכ"ם יחלוק על התכילתא. ובאמת כיון שרמכ"ם הכא תאי לפרש תם התכילתא פ"ב תיך יתרש להפוך מהתפירם בתכילתא פ"ב. תלת כוונתו על מ"ם בתכילתא תו תינו תלת בפנרים וכו' ולפ"ד תם נאמר כן שקאי על עכרית, היינו מוכרתם תו לומר שנדולה יכולה למכור עלמה, ודוחה התכילתא פי' זה משום דהתם וילדי' תפי' לתרוני' תית ביטרתלין וכיו מוסב לפי סהוית תו תינו וכו' תכל לפי התסקנא דמיירי בכנענית, שפיר הדין הוא שתינה מוכרת עלמה:

י) **ונם** כי דחמוה לומר דתין תשה מוכרת עלמה ממחת דוחקא ותם היא תסרת לחם למה לה תחכל יניע כפי' ותין לומר התעם תפני התשד כתי"ם רמכ"ם דמ"ה תינה קונה עבדים, דזה רק מדרבנן וכתי"ם כ"ת את. דלתו תורת תרשת ושפורש דמ"ה קונה עבדים כתי"ב בהר שרשה ו' כיו תשה בתים מניין שיל תים בתחתו מ"ת:

ומפורש בכתובים שהיו נערות מוכרות תית בגרות וכה תדבקון תם נערותי ושבריות היו כי רוח תמרה לבועו תדום תלחתי תן וכו' ותנכי נכרי, וכן בתצלי ותיים לנערותיך ושם ותק לנערותי, ופ"ת השטוש הן הנה היו בנות ישראל:

ועיב ברור דהא דכ' בתכילתא ורמכ"ם דתין תשה מוכרת תית היינו תכירה פשוט התקנה בכל התנתים ביחוד ופוד מ"ז נוסי"ב שתי' תבל לעבודה לבד בלי יחוד יש לה זכות על נופה להשתעבד ויוולת בה כפי"ך מ"ת שי"ג שקכי"ה בשם תוס' ותל"ת פ"ד תשבדים היב שתתלק בין עבד לשביר:

ועיש תלוק אה לי"ק מה שהק' תל"ת פ"ת תשבדים פי"ב על רמכ"ם תכ"ת יב: הלי שתתה וכו' לי דלייתי כ' שתרום תלי בעית נפי', וקדמו כתתי בשם ריטב"ת (ופי' תכ"ת פ"ת פי"ב שתטוסק כדתם ריטב"ת תיך שיתתי, ותפורש כתתי שת"ל כתכילתא ורמכ"ם) כי דוקא בתתה דניסה קנוי תכוס יעוד כתי"ם תכ"ת שם ולא בניית תקול והוא תפורש בשתי קדושין יט. ד"ה כתלוה וכן תסקנא התקנה תת. ד"ה נופו דהנוף קנוי תכוס יעוד וכי"ב שם כ. ד"ה לומר (ובדף יח. ד"ה תתר רבא כי להעיל), תכל תם תתני' מייבי כתוכרת עלמה דתין יעוד תין נופה קנוי ותשנה שתינה נריכה דתליתה לעלתה, וקיימתי תסברת שלי:

ומה שהק' כ"מ ע"ש ריטב"א בשם רבי קדושין יד. ומל"מ פ"ב ה"ג בדעת רמב"ם דמוכר עלמו בסתם יולא בשם ל"ב שם ק' בגרוש אחי בעיא גבי, הא י"ל דמוכר כמו בשפחה מוכדת עד ימי בגרותה ולינם יולאה בפרי נעורות:

לעם ריטב"א בתב כן, כי אחם עבדי יולאת בשם אפי' בחנם למכרה יותר על שם, וכן יולאה בסימנים וכמ"ש בממני יד: וקונה עלמו בשנים ימידם עליו אחה עבדי שקונה ב"א בסימנים. וכמ"ש רמב"ם פ"ד ה"ד שפיא בעבד שמכרוהו ב"ד:

ג) יא) **ומה** שהקשה שם מבכרו הרב יאי, על סמ"ג בפחיחה ד' שחיפה בשורש השני דאכילם בכורים היא רק בחלוה אבל לא באכילה רשות (ועי' שרית כללים חות מ' ס"ם ופרי השדה חיית ל"ב) ממאי בילה כה. מסוכנת לא יאחות אלא אי"כ יש שהות לאכול כזית לגי אף שהיא רשות וכי בחורה אך אחר יאכל לכל בשם ומ"ם בעי כזית דוקא:

פשוט דכזית לאו דוקא ואפי' מי החמן לאכול אלי שיעור מוכר לשחוט וכמו כן בחולין נב. הרולה לאכול מבהמה קודם שחלח נפשה חוכך כזית בשר, הרי דכזית בשר היא אבעיא דליבעא וכ"כ אאמי בינה פ' ויש אי' ולא פ"ד אלא יהא רשאי לשחוט בפבול שרולה לאכול אף כל שהוא:

וכ"כ שאלת בשאלה אד"ג. וכ"כ אור זרוע אלעל"ך:

סימן עט

כ"ג שבט צ"ב.

לכבוד ידידי הרב הגאון המובהק
מ' יעקב יצחק רודערמאן יחי'
ריש מתיבתא בישיבה רבתי
בקליבלאנד.

תשואות חן חן לו על סברו החשוב שעודם לי אחר הואיל כים לחם לי, ולמען שימי חוחומי כי שמחי מיני עליו אחוכה בדבר מה ואחיר על סימן הרחשון, ומר יחי' יסלח לי כי אין יפרון בחגיע דמסיים אאין כו שם:

בפי' פי' מניח אר קושיית מנחת חנוך שם"ב על הסמפת רמב"ם דין רב (פסחים פה :) דגנים ועליות יוקלים לא נחקדשו לאכילת קדשים קלים ופי' דמשנה משבר שכי ס"ג מ"ו היא דלא כרב ס"ם חוס' מכות יב. ד"ה אין בחי השני ופי' מהרש"א ורב מנא ופליג. ורמב"ם פוסק כמחני וק נרייחא מסחים סו. גגים הלטו אין אוכלים שם קדשי קדשים ומשמע דקלים אוכלים, ויע בגגים קדושת יולאים:

אבל דכר זה רחוק שהרמב"ם יפרש ק בחחני, ופי' מהרש"א חמוה רמב"ם מלים פיא משנות ס"ד, והפי' הפשוט כמהרי"ם לוכלין היש חלוק בין לויר לגג, ואין סחידם ממחני' דמפ"ש לדין רב:

והאמת שרמב"ם הביא דין רב בפ"ם מקדשין ה"ח בגגים ובעליות אינ בכלל הבית וכמ"ש הכ"מ. ויניד עליו דמו כמו אנף ומלונות, ואפ שרשם מניח שכוונתו על ליסור סולאה מביא לגג, ידוע שרמב"ם אינו מחדש מדעתו כלי מקור מהגמ', ואדרבה מפורש להפיך בממני' נדרים נו. דעלי' בכלל הבית וכן בפסחים קא. שכור מינה וכו' וגחים מליגרא לאלעא וכו' ומה ראי' מליגרא על מחקום למקום כאר בימא אמ"ל דליגרא לא גרע ממקום למקום:

תשון' הרמב"ם ה"ח ל"ד שהבית אר מוקצה מאר ומוי"ם שמהפך סדר נירסחנו:

כן המפרשים בפסחים פו ד"ה שנוכשים הפסח על גגותיהם הא כפי בקודש כמ"ש שם כד. וגג לא נחקדש. ל"ק דהוא רק גזרה דרבנן כמ"ש חוס' חם. ד"ה ושוכפי ופק שכר לומים לא המריחוהו לחוך וי"ל דלעזרה דרבנן גם הגג הוי קודש משום דחחוכר לקודש, ובפרש לפמ"ש ריטב"א מכות יב. שפי' קו' חוס' ד"ה אין דדין גג רק חומרא דרבנן לענין אכילה קדשים ולא נחעשר הקל ומ"ם לענין שריפה קדשים פסולים, ורמב"ם פ"ד מקדשין ה"ג השמיט גגות והביא רק חלרופיסם:

ועיי"ש הריטב"א ניחח מחני מגילה פ"ג מ"ג בהכנים שחרב אין שומחים על גגו סירות, וק"ל הא גג לא נחקדש. אך משום בזיון בהכנים העמידו על דחר, ובשיחת סירות ניח

היא כמו כמ"ש בירו' פ"ג ר' יוחנן מיקל לבית דשמחין בנדיונן על לחירת דכתי"ד וכמ"ש בפ"ת. וי"ל זה מקור המרדכי ותו"ח קי"ל סי"ב דאין להשתמש בעליות וגגים של בהכ"נ כדכר בזיון:

ובודאי דכוונה ריטב"ח על גגות סמיך ולא על עליות העזרה, דלכ"ב מה תק' בפסחים פ'. מעליות קדשי קדשים שאין נכנסים לשם אלא פ"א בשנה הא י"ל שלא גזרו מכחים רק למומרת שלא לאכול אבל לא הקילו לכנוס שם. ומ"מ חבלים בנעימים אלך לי סוגיא ג':

ומ"ש כ"ה לאדן שפ"י דקי"ו מרכין לב: ד"ה וקדשים שקדשו מרי חומה כחומות וירושלים יש כה שתי קדושות, קדושת מרי חומה שהקדשו בכ"ד ולא נגעים לא קדשו. ושוד קדושה מפני שמחוכה לחקדש ולא מלוי בכ"ד וקדושה זו יש גם בגגים. ורב ס"ל דלאכילה בעי' שתי קדושות. ודעת כ"ה דלאוכלים קדשים בגתי מרי חומה והאריך בזה:

וכל זה בלי כל יסוד. דמ"ש כ"ה דבית לא קדשו גגות בתי מרי חומה. לפי מנלי' ומה טעם בדבר. וגם לא רש"י שכתוב בז. ד"ה וקדשים כי שתי בתי חקודשים, ומיקר מ"ש מל דירושלים יש כי קדושות, כ"ב מהרי"ט בציון יוד לית ומביא סוף שס"ב לכל מפורש במהרי"ט שקדושת מרי חומה לא מהני לאכילת קדשים וכ"ב מורי אחן מניחם י'. ד"ה מלתא:

ושוב ראיתי בקונטרס אחר שמרי ברוחם שפרי זועתא להב"ח חנחם זמחכת (ניח. כ"ט.) בשם קריית ספר למהרי"ט (ותיגנו שמי) דמ"ש חותר לאכול קדשים בעיר מוקפת חומה אלחלה שנפסל ביולת, ומיושב דברי רש"י הניל דרב קאי בזמן שאין יובל נוהג דבשלו מרי חומה ורש"י מיירי בזמן היובל דחותר לאכול גם על הגגים אלך מוקף חומה. וכותב להסיק מדעתו כ"ת. ולפלא שהמהרי"ט חולק על אביו ואינו מזכיר דעתו. ולפי הנרי"ם זחחכת חם שריך הגמ' מהלילה פקע לינרה, הא י"ל דמיירי בזמן היובל:

ואמנם מניח שפ"ב כ' דגגים לא נתקדשו משום דב"ד לא קדשו חומת אבל אלמלי היו מקדשים חומת הם קדושים וכמ"ש כ' רש"י זבחים נה: ד"ה אין דהלשכות לא נתקדשו בכל האמלים וכ"ב חום' שבחים פה: ד"ה החלונות דהא דנתקדשה עזרה החומה, הקידוש הי' שלוי בדעת כ"ד וקדשה שמיר עזרי החומה וחלונות וכ"ב שכומים מו: ד"ה אחמו דאע"פ שבלבו מבפנים הי' מתקדש כל מה שהי' בלבם לקדש, ולפ"ז יכול לחרן בגמ' דהלילה פקע לינרה מיירי שקדשו אח הגגות:

ובחבלים סוגיא הניל מוכחי לשיטת ריב"ד חמיד פ"א דהא דגגים לא נתקדשו, היינו חומת שהיו בחומה שפה כשנתקדשה העזרה אבל חומו חויר שנתקדש עד רוס רקיע שוב לא נתבטל מ"מ שום בנין וזה מייתב קו' חום' יומא לא. ד"ה וכולן מגג בית הפרוס דהוי בקודש מיי"ב, למה גגים שבנו אחי"כ בחוך חומת ירושלים הינם קדושים הא אתוי הי' מחחלה קודש. וגם מה שריך מהלילה פקע לינרה, הא י"ל דמיירי בגגים שבנו אחי"כ בחוך החומה אבל שם אח הפסח:

ועי' הפלרת יטרחל מדות פ"ה אות כ"ג שמי' על גג בית הפרוה משום שהי' פחות לקודש ועליית קדשי קדשים לא מהני משום שלא הי' דרך כבוסה ויצרה, ולא רחה מ"ש לעיל פסחים פו. דגם בעליית קה"ק י"ל דקדושה מעני שפחוחה לקה"ק:

סימן פ

כותל המערבי.

כותל במערבי שמל המרכז, שבריב דימיד מחקדש כ' אמר זה שנוח חלפים הכנו משחחוים לשוחתו בהדרח ומרדח קודם ונפשוחינו משחעבדה על אבני קודם בשעדנו אחר כשלנו:

הכותל הזה זכה שחה לפרסום. והוא שלא בחחלקות ושולה לחשפט לפני הפרלימנט הבריטי, שם דנים בכובד ראש שחול יפחלו ומקור יחקרו למי הכותל, והדבר בספק נדול אם הוא שלנו כמנוח דברי הימים מקדש. או כותל מערבי שייך לערבי "ואין לני" ואסור לנו שם לשפוך שיחנו ולבכות "על חרבות שחחה אשר היו לביריך". כי המרגים מיכיחים

מוכיחים לדקס בתרגם וקקשחס, כדס וחס ותמרוח עמן, ושופכים דס ישראל כמים, והזר קס על בעל הבית ומגרשהו מביתו ומנחלתו ולופק עליו: מה לך פה ומי לך פה:

ואנו כוכים תמידים מהמת לבנו על אשר עלינו להתחפק ולהסתיר דמעותינו על נחלתנו כי נהפכה לזרים, כי לא יתנו לנו לבכות על הר ציון שממה, פרילי חיות עתותם בדמות אדם הלטו בו:

ולבנו יתחמן חיבבה לא ירגזו מיסדי התרן על הגבלה הזאת הנעשה לעיני השמש הרואה הכל ומתריסה, הם כל התרן:

הסבי עיניך מתמונה נוראה זאת. נסיח דעת מדור תהפוכות כי יסוכסכו המושים ויכולכל הרעיון יועם השכל ויתבזו הרוחות בלהוטים – חם ברחשו יעסיק בחורה תולי נשכח עמל ותלאה ומפח נפש:

וכדבר נעתו נדרוש על הכותל הזה שהוא לריך תלמוד ובקורת תכי' אם הוא ירושת פלטה מן הבית הגדול והקדוש ביהמ"ק כפי מסורת ההמון המייחסים לותו לחלק קודש הקדשים. או הוא מחומת הר הבית, הר המוריה, הבה נשים עין נסיסרותנו ומיתרים נשפוט למי התכניס כהלה:

א) **במדרש** במדבר רבה פי"ח ג' הנה זה עומד אחר כתלנו זה כותל מערבי של בית המקדש שהיו תרב לעולם למה שהשכינה במערב. והיינו כמ"ש בב"ב כה. ר' עקיבא אומר לכל רוח הוא פיסה חוץ ממערבה שחדירה בשכינה דתריב"ל בתו ונתוץ טובה לתבותיהו שהודיעו לנו מקום תפלה, דכי ונתן השמים לך משחחוים וכן ס"ל לר' לתבו שהשכינה במערב. וכן בשה"ש רבה פ"ב כ"ב הנה זה עומד וכו' אחר כותל מערבי של בהמ"ק למה שנשבע לו הקב"ה שהיו תרב לעולם ושער הכהן ושער חולדה לא תרבו לעולם עד שיחדשם הקב"ה ובזהר שמות ה: תשורי מרחץ לתנה וכו' דאתר ר' יהודה מפיקם לת זה שכינתא מכותלי למערבא דכי מקדשא דכי הנה זה וכו' והוא רחץ לתנה לכל עלמא:

וכן כתב סלמון בן ירוחם הקראי תים ריבו של ר' סעדי' גאון בפי' תהלים פרק ל' ירוע כי תחת מלכות של רוס (רוסי) עתד בית המקדש חמס מתום שנה ויותר לת נתנו להכנס לל ירושלים ומי שנכנס והרגישו בו נהרג לכל כשנודעו הרוסים מסס והופיעה מלכות ישמעאל נתנה הרשות לישראל לגור שם ונמכרו להם חנרות בית ה' והם היו מתפללים שם מעתר וכ"כ כמסעות ר' בניתן מטודילה (בי כשנת תתק"ל) ושם בירושלים עתפלו דמיונו ושות הי' מקום המקדש ובנה עליו עתר בן חל כתתב (בי' בשנת ד'. שע"ב. הוא הכליף היזוע שעה לשרוף כל הספרים תשר היו בביבליותיקה בתלכסנדריה. והוא ככב ירושלים תן היונים ויש לבנות בהמ"ק על תלו) כיפה גדולה ויפה עד מתר, ולפני תותו מקום כותל מערבי, תחד מהכותלים שהיו במקדש בקודש הקדשים וקדושים תותו שער הרחמים ושם כתים כל היהודים להתפלל לפני הכותל כמתר:

וכן הרמכ"ן במכתבו לבנו בשנת סי' כ"ת, כותב כי רבים בתים לירושלים תדיר תנשים ונשים מדמשק ותרם לוכה וכל גלילות התרן לרחות תת בית המקדש ולבנות עליו וכ"כ כס' שבילי דירושלים לר' יצחק חילו (הוא סי' מציר לריסת תשר בתרגון בספרד ובשנת ה' ל"נ בא לירושלים, כתי' ספרו הוא בספרים הללותיים. וריין הורוויץ מחבר ס' תרן ישראל ונכונותי תרגמו לעברית תן התרגום הצרפתי) שעם בתת מלך הישמעאלים תשר ככב תת ת"י וירושלים תיד הערלים דרש מתת היהודים להודיע לו תת מקום התרכות יען כי הערלים עמו חוזן למקום תקפה וכו' ויעבר המלך תת התרכות ויבנה הכל מחדש זולתי הכותל המערבי הוא הכותל תשר מול היכל עומד בן תל כתיב הנקרא שער הרחמים, היהודים בתים לשם להתפלל כמו שהעיד ככר הנוסע (כוונתו על ר' בניתן מטודילה) וכ"כ כס' נמי ישראל 36 ושם בירושלים לבית המקדש י"ב שערים לשרה היום. הטערה מהם נפתחים ונסגרים בכל יום ויום תכל שנים מהם הקראים שערי רחמים כנגד הר הזיתים בפתח מזרח הם סגורים בגדר תבנים ולא יפתחו עד שתפתחנה פיני ישראל וכ"כ כס' ירושלים שנה נ' חרמ"ם בחתמר דוכב שפתי ישנים מתכתב הרב ר' ישראל האסכנזי (סי' בשנת ר"ם) בבהמ"ק יש י"ב שערים בשער ר' עזרת נשים ובכותל מזרח יש שער ר' שקורתים שער רחמים והוא סגור בשער ברזל. וכ"כ הנוסע התלמוני (שכתב בתי' מגנת רפ"ת עד רפ"נ ותף שהכל מזכירים לותו בשם התלמוני ושמו פלתי, ברור לי מסגנון

לבוזו

לשונו וספוריו שהוא ר' ישראל הנ"ל) כשחדש עומד ברחם כל הימים רואה כל בית המקדש החלר והבנוין ומאדת יש לבית שני שערים מכוון סגורים פניעים וקוראים להם שערי רחמים ואומרים שבאחד היו נכנסים החתנים ובאחד הלבלים, ועוד כותב ברחם זה השוק שער ר' להמ"ק וי"ב שערים יש להמ"ק לכל מלד מזרח לון כו שער רק שער רחמים שהזכרתי, כוחל המערבי שבאחר לינו כל רוח מערבי רק תחיכה לחתן מכה מ' לו כ' לחות וכו' ואחם לחי רואה כל בהמ"ק עד חוך החלר:

וכ"כ כ"ח לוח מקס"ח מלחמי בלקוטים כשחדש בח לירושלים ורואה לח הקובה של בהמ"ק שהיח שוה וכו' וכשרואה שערי רחמים שהם בכוחל מערבי הוח הכוחל לחבר כנה דוד המלך ע"ה לריך לומר פסוק זה מכחו בחרן שערי וכ"כ בס' חלה מסעי להר' משה חניו וזה עוד סימן מובהק שזהו מכנין היכן שהם רי' חלר מלכות הקיסר שלפ: נ"ע (הוח השולטן סלימחן הגדול שלוה לבנות מחות ירושלים שנת ה' רס"ו) כשבנם העיר ומחמחו בח לידי גלוי בית המקדש שהי' שם וכו' לפי שהי' שם בית חלקי ישראל וכחשר לח רי' יכולים להחריבו עד היסוד נזרו בחרם שלהם וכו' יומר מעשרת חלפים חים שהיו מפנים בחוחה החשפה עד שנלה לח כוחל המערבי היסידות הנרחים היום לעין כל וכו' וחמ"ל קרח לקלח יהודים דלים ודבר על לבם בחמור להם הנה מחת ר' היתה זחת ושמח נרם להמזיר עטרת הבית ליושנה כמו שהי' כחשר כנה המלך שלמה דשמי בקרבו וכו' היהודים נמו בנבי' חמר להם המלך מה לכם בוכים בחקום שהי' לכם להיות שמחים כי למחיה שלחני חלקים לבוק לח בית מקדשו וכו' ובקש מהם שיחנו לו חכנית המקומות שהיו בחקדש וכו' לחחם מה שנחנו לו ר' מ"ג כוחל המערבי ולפנים ולשליש ולרביע עשו לו עזרת נשים ומזרח נשים ומזרח כהנים וכו':

הגה כל אלה חומרים שכוחל המערבי שלפח בית המקדש עלמו הוח, לכל רחיות ברורות יחנו עדיהם וילדקו שהוח שריד מהמם שר בבים:

ב) **במדרש** חיכה מ"ח ל"ב על הפסוק הין ערי ערחם מן דכנשה שלינ ד' מכסיית לר' דוכסיית ומלינ שיני מערכחה לפנגר ונוכו מן שמית דלח יחרב

לעולם לחה שהשכינה כמערב (כשכנם חספיונום חת ירושלים מלק לרכשם נדדי החומה לחרכשה דוכסים שבהו שמו, ופי' למעלה שם שר יוחנן בן וכחי בקש ממנו ציונית חת שער המערבי, ועלה השער המערבי בגובל הדוכס פנגר ולפי זמן השמיס היתה זחת שהשער הזה יהלר מפני שהשכינה כמערב) לינן לחריבו דידהן הוח לח לחריב דידי' שלח ולחזי' וכו' מ"ש חשובתו הפקחית ושפו, הנה זה הוח המקור הרחשון לכוחל מערבי ומפורש שהכוחל לינו מן בהמ"ק רק שער חומת הר בבית. וכן יניד עליו רשו מ"ש במדרש שיר השירים המובח למעלה ושער הכהן ושער מולדם לח חרכו לעולם, כי שער הכהן הוח מ"ש במדות פ"ח מ"ג שער המזרחי שליו שוכן הבירה לוכה שבו כהן גדול בשוף לח הפרה ומפני שכ"ג שרף שם לח הפרה נקרח במדרש שער הכהן, ושער חולדם מפורש שם במדות בחומת הר הבית, וכן מי' בפי' הרח"ש מדות שם ר' שמעיה היו להר בבים קיסונום מן המערב לפי שהשכינה כמערב ר' השער הזה רחם בלשון יון וכן ברומים:

וכן מפורש בחגיגה פ"ד מ"ו ובחרשה השיר ופ' שם בם. בחרשה השיר נמרח דחגיגה בשחרם מולנוסרופום לח ההיכל וכו' (כן גירסח רמב"ם ומור כמ"ש בגליון) וכ' רמב"ם פ"ה מחלנית ה"ג שבחרם ההיכל וכל סביבותיו לקיים מ"ש ליון שדה תחרש וכ"ה עוד לויח חקד"ם וכ"ח בשם רמב"ן, והיינו לף שכבר ר' ההיכל חרב מ"מ נשחרו עוד יסודום וסימנים והוח חרש לומו לבל יהי' עוד שום סיכר וזה שלמר בחגיגה ובלבדה ביחר ובחרשה השיר, שלמה היו בזמן לחד כי מולנוסרופום ר' גליבו של חדריונום וכשכבש ביחר משם לח למדבר ויחזק לח שריפי החרבות והסביר המחרשה על כל יסודות בהמ"ק ויבנה עיר חדשה על מקום ירושלים ויקרח לה חיליח קפיטולינה על שם חליל יוסיפר קפיטולינוס:

ועי' בחפלרת ישראל שם לוח מ"ח שחרשה העיר קלי על מקדש רחשון, לבל זה חינו כן, ומפורש בזכרים סב. בבים רחשון בשלמה בית חיכרת לוכתו ובחרשי יסודות החומה וכן בגיטין מ: על נהרות בבל שם יבשנו במרבן בית רחשון, ובית שני שרו שרו עד היסוד בה וכמ"ש בירושלמי יומח פ"ח היה לבוחיו המעירו לח סחקרה וינל לח מסך יסידח

יהודה (שנכוכדנצר לא החריב אלא פחקרה של בהמ"ק והשליך היסודות) אבל אנו שעשינו את הכחלים התומרים עדו עדו מד יסוד גם (שבניה שני החריבו גם יסודות) וכ"כ הר"ש בשרש ע"ג סוף מ"ג שנכוכדנצר החריב רק התקרה אבל טורניסרופוס חרב כל יסודות:

וכ"ב רשם חוקרי הארץ ר' אשחורי הפרחי בס' כפחור ופרח (עלם לחה"ק ס' ע"כ) מה שאנו רואים בזמננו זה מהכותלים העומדים החלה שהם כותלים מחומת הר הבית עד היום ניכר שער שוען למזרח והוא שנוד לחגי נוים וכו' וכן ניכרים שני שערי חולדה לדרום וכן ניכר שער הקיפונים למערב, וכ"כ בספר מבוחות הארץ לבבא ר' יוסף שווארץ חי"ח פ"ז (לבוא קניו) החומה המערבית של המקום הזה הוא כותל המערבי כידוע שהוא כותל הר הבית וכ"כ בס' ארץ ישראל למר ישעי' פרס (עמוד 120) על פי מנות טיפוס השלישי החומה המערבית וכ"כ עוד (עמוד 134) היהודי הנה לירושלים יסיר רחציה כל חל הכותל המערבי של הר הבית, הכותל הזה הוא חלק מהכותל המערבי של החומה שהקיפה לפנים את הר הבית כולו:

ומה שהזכירו המחברים סביל משערי רחמים ור' ישראל האשכנזי מוסיף שהם היו לחתנים ולחבלים, מזה נ"כ רלי' שהחמת הכותל הוא מהר הבית, כי שערי חתנים וחבלים היו בהר הבית כמ"ש במדות פ"ב מ"ג ומס' סופרים פ"ט ה"ב שהם ר' אליעזר והוא בפרקי דר"א פ"ו מוכח ברלח"ש מ"ק פ"ג סי' ל"ג והם במזרח בשער שעליו שוען הכיבה לורה שבמדות פ"ה מ"ג. (ומ"ש רש"י מנחות ל"ח. ד"ה בשוען וחוס' פסחים פו. ד"ה לח וכן רע"ב כלים פ"ו מ"ח שלורת שוען היתה בעזרה, הוא ט"ס ול"ל הר הבית). וקורים לו בערבית בַּב חַל זהרה וּבַב חַל רַחמַ. ובשנת ר. תק"ע סתמו הערבים לחומי. ומ"ש ב"ח בשם הלקוטים ושערי רחמים הם בכותל מערבי הוא טעות וכמו שכתבנו דבר בטל שדוד בנה לחומי. ולחנם הב"ח הרגיש בדבר והתפלא שאין לזה כל מקור ולד"ו מניין לו כן, והאמת שכל מה שהזכירו האחרים משערי רחמים לא ידעו שהמה חבר לחומים ומולדת חון ושמות של הערבים ולא לנו הם כלל:

ואין סחירה ממדרש כמדבר ושיר השירים ושוחר הביל שבחבו כותל מערבי של בית המקדש. שהח גם הר הבית נכלל בהמ"ק, ולפ דוחלי מקדש שבחורה הכוונה רק למחנה שכינה וכבניסה טמח לחר הבית אין כרח וכמ"ש בכלים פ"ח מ"ח ומרובין פ"י מט"ו, ובזבחים לג: מקום קודם למקדש מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה (כרח) אף קודם וכו'. ולפ שכ' תוס' שם לב: ד"ה ור"י ויבמות ז: ד"ה ר"י דטבול יום ומחוסר כפורים בטומחם לחת לסיר מדחו לבנות למחנה לוי' וכך קרח דוחל המקדש קלי ביולדת שיש בה מרחי (וחוס' פסחים לב. ד"ה ואר"י כ' להפיך דמוחר) וכ"ש פשוט לגמ' דלח קלי של מחנה לוי' מטום דמקדש הוא רק מחנה שכינה:

אבל בספרי שופטים לח חטח לך לחצרה כ' נוסף לומן גם בהר הבית מוכ' בלי ומי' רלמ"ד ספ"ו מט"ו ופ"ח מביח בבחירים ה"ם וביבמות ו: ולפי הוח מוכח מקדש לח יבנוח לחוס בהר הבית במקלו וכו' ולח בירור לם זה לימור דלח' ומי' מני' ר"ד הוח ד' לחכל טביח מדרבנן גם הר הבית בכלל מקדש, וגם רלי' מביח מדוח בני מקומות הכהנים שומרים בבהמ"ק והלוים בכ"ח מקום ממבה של חמבה שערי הר הבית וכ' בפי' הרמב"ם מספר המשמרות שהומרום בל המקדש כ"ד משמרות וכ"כ הרמ"ב והמפרש לחמיד פ"ח מ"ח ד"ה היו וכ"ד שומרים שלריך לבית המקדש. וכן רלי' ממחני' חבנית פ"ב מ"ה חלח בשער מזרח ובהר הבית ורש"י שם ד"ה לח, לפי שלח היו עושים לחן במקדש שלי דהר הבית נקרח מקדש:

וכן רלי' מיומח כ. ור"ל חמר כל המקדש כולו קרוי בירה ובירו' פסחים פ"ו ה"ח ר"ל חמר כל הר הבית קרוי בירה שלי דמקדש והר הבית חחד הוח וכ"כ רע"ב זבחים פ"ב סוף מ"ה שהר הבית הוח בהמ"ק וכ"כ חויב"ם שם שהר הבית בכלל בהמ"ק וכן רלי' מירושלמי ברכות פ"ד ה"ה שעל מ"ש בנבלי ל. הי' עומד בירושלים יכוין לח לבו כנגד בהמ"ק חומר בירו' הוסכין לח פניהם כלפי הר הבית וכנגד מ"ש בנבלי הי' עומד בבהמ"ק נורם בירו' העומדים ומחפללים בהר הבית וכן ברש"י יחזקחל (מח. י.) ופי' מקדש פי' בחוכו כחב הוח הר הבית:

ונזכר עוד כותל המערבי בשמות רבה פ"ב כ' ל"ר חחח לעולם לין בשכינה זה מכותל מערבי שלחמר הנה זה עומד לחחר כחלנו

כתלנו וק כמד' שומר שוב מזמור י"ח פסוק ס':

והא דאיתא בירו' פ"ס דמס"ש ס"ד מעשה בר"ג וזקנים שהיו יושבים ע"ג מעלות התולם בהר הבית, אין ללמוד מזה דנשאר שריד מן התולם, דהא לי' לשאר שהם יכלו בתולם דאפי' כשאדם כהנים לשאר ליישראל לכנום ומכ"ש בתולם, ופשוט דמ"מ יש כאן ולריך לעיון שיכלו ע"ג מעלה בהר הבית וכמו שהגירסת בתוספתא פ"ב סנהדרין בתוספ עובדה וכבלי שם יש: וירושלמי פ"ח ס"ב ושמי מדת מקמי תלתת. ונם י"ל דהכוונה על תומו מקום שהי' התולם בבניט לבל אחה לא נשאר כלום וכמו שהיתה בסוף מכות פ"ב וחבריו רלו שוטל יולא מבית קדשי הקדשים, ושם הי' כבר אחר המרבן ומ"מ קורא לו בית קה"ק וכן במ"ק כו. ולפ"ז מקה"ש הרואה בהמ"ק בחרבנו היינו מקום שעמד שם המקדש לפנים וק הוא מ"ש שם בשערי תשובה סה"ש בשם רבינו פחחי בהמ"ק:

ובשאילת יעבץ חיח סי' פ"ז הקשו לו על הא דסנהדרין דר"ג יצא מ"ג מעלה בבר הבית הא הי' לאחר החרבן, ואי בבר הבית ומעלות שלו לא נשחנו ולא נהרסו, ושם פשיטא ואין לפנים אך מיקל קשם מירושלמי הנ"ל דנרים חולם:

ועי' בספר תרדים ס' תשובה ספ"ג שהביא מכחי הרמבים שבי ביום ג' ד' ימים לירח מרחשון שנח התקבילו ילחו מעבו למעלות לירושלים תחת סבבה ובכנסתי לבית הגדול והקדוש והחפללתי בו ביום ס' ו' מרחשון, אין הפי' שהי' חיבה שיור מן בהמ"ק אלא הכוונה כנ"ל שהחפלל במקום שעמד הבית בבניט לפנים. ולפנין חיסור הבניסה בחותו מקום פשוט שלא החפלל בחוכו רק סמוך לו:

והנה בנרכות ל' פי' עומד בבהמ"ק יכוון לבו כנגד בית קה"ק פי' עומד בבית קה"ק יכוון לבו כנגד בית הכפורת. וריב"ם ורמב"ם פ"ה מהלכה ס"ג ומור חו"ח ל"ד הביאו הך בנח דעומד בבהמ"ק וכריב"ף ומור חו"ח נומר דמייבי בזמן שבהמ"ק קיים. ולכאורה י"ל דהפי' מקום שעמד שם בבהמ"ק מקדש כמ"ש למעלה לבל אחה לא נשאר כלום. אך ק' אין מוחר לבנום בזה"ז במקום בהמ"ק הא כולנו טמחי מחים וכמ"ש שבועות יד: בן בבל שעלה לחי' ונעלם ממנו מקום מקדש וקחי בזה"ז כמ"ש חום' ד"ה ונעלם וכ"כ חום' יומח מד. ד"ה בבילה לחסורו לישור שולם וכ"כ שו"ח רמ"ח סי' כ"ה מחמר ג' דלי"ם לומר כיון דבחו בה פרילים וחלוה שקם קדושת המקדש כמ"ש בפ"ז נב: משום דקרקע חינה נגזלת ולכח למימר שמלח למולין וכ"כ מג"ח חקס"ח סק"ב דהבנסם שחה למקום המקדש חיב כרם:

והרמבין במלחמות פ"ז נב: לחף שכ' דנם נוף בהמ"ק ילח למולין פ"י שבחו בה פרילים חפ"ג דחין מעילה בקרקעות, לדיבח חינו חולק על רמ"ם מפחנו דהח כ' דהי' זה נוה"כ דיחזקאל שילח למולין לו וקחי רק במרבן בית רחבן לבל מבניו מודם לחיסורו לישור שולם דחין מעילה בקרקע. וכן כ' חפלחין פ"ג סי' ס' דבניח הבנסח ל"ח ובחו בה פרילים ומלוה דוקח במקדש רחבן סי' נוה"כ וזה ממש כמ"ש רמבין שהי' ממפחחו לו מיולחי חלליו לחף שחינו מוכירו שם. ובחמח לפ"ז ק' לחיזה מנין כ' רמבין זה כיון דמס לסוי סוי ולחמי חורבן בית שני הקדושה קיימת כיון שחין בקרקע מעילה. וק' לרמבין חיך יפרש קרח והמיומי כשהם שוממים. ונ"ל דקחי שחרב מעלמו לח ע"י פרילים:

והנה מעשות דבני רמבין קחי על הבית שילח מקדושתו ועליו חמר דחין מעילה בקרקעות וכ"כ ריטב"ח קדושין נב. ד"ה והח שחין מעילה בחומת ספיר דממיבר הוח, וכ"כ המקנה שם. והנה בנדרים שב. חמר ר' יוחנן ג"כ הך וכחו בה פרילים, ואם לח ע"י סיחר פרילים לח הי' הבית נחמלל לשיעתו בידו' שבח פ"ח ופ"ו פ"ג פ"ו והי"ו דבית מחובר הוח למעילה ואפי' לני' פני משה מודה בבך פ"י"ם. חבל הבח המלן דחמר הוח ר"ח והוח ס"ל בחולין מח. דחלום ולסוף חבבו הוי חלום וכלח הפסוק יולח לחולין פ"י מעילה ואין כ' רמבין חלינו' דחין בבית מעילה (ומשמע מדבריו דלח קחי רק על הקרקע). וכן משמ על רש"י ב"ק קד: ד"ה חפיפח שכ' לר"ח דחלום ולבסוף מבבו הוי מחובר והוח נגד דעתו בחולין ונ"ם:

ואין לומר דבזמן הגמ' הי' מוחר לבנום שהי' להם חשר סרה גם בימי החמורחים והיו יבולים ליעשר בשם המלים פ"ג מחבל ה"ח

ס"ת מנחי נדם ו: מבריית מדכין בגלילה וכ"כ חוס' נכורות כו: ד"ה וכו', דזה לינו דהא מהנך קמ"ד כי דכל דיכי מלוקי מילוה שהיו בהמ"ק כמ"ש בכלים פ"ת מהבאיית פ"ו בשם ומן דעת רמכים פ"ו מהבאיית פ"ו ס"ת שהמקדש היום חרב בעוונותינו חייב לרחם כמותלו כמו שהי טהרי בו בניניו לא יכנוס חלת למקום שמחר להכנס לשם וכ"כ בת' בנין ליון סי' כ'. ואולי י"ל להחפלל מחר ומי מניח קמ"ד:

וגם חמוס דחפי' בזמן המקדש לוך נפרנם הך נבא דהי' עומד בקדשי קדשים, למי נשנה דין זה את חפי' כהן גדול ביוה"כ לינו מחפלל שם וכמ"ש יומא פ"ם מ"ח ומחפלל חפלה קלרה בנים כחילון בהיכל אבל לא בקה"ק. (ומי מלי"ם מניני חפלה):

ועוד ק' דכל המקומות יש להם לחמכחת מקרא, עומד כחי"ל וכו' וחחפללו דרך חרלם, כחי' וכו' דרך חעיר, בירושלים חל הבית הזה, בהמ"ק חל המקום הזה, אבל הך דעומד בקה"ק שיכון נגד בית שכעורת לין לו כל דחי' מקרא ומנלי לנמי' דין זה, ונראה כחוספחת שבית מקוד הלבה ז ליתח שם עומד בקה"ק וכן בירושלמי לין נבא ז דקה"ק, ושה"ק ורמ"ם ורמכים ומור השמיטו זה:

ונראה לחרן דכל חרחטונים שהביחו הח דעומד בהמ"ק מיירי בהר הבית דעומד לעמת מה לכעם שם חם לינו זב וקרי לי' מקדש בירור כלן וכמ"ש למעלה. ובחרח"ם סי' ל"ד משמע בהמ"ק וכי רק הי' עומד בירושלים, כדי דלח ליחי למעטי דעומד לעמת מה לכעם במקדש ממש. דלח כ"ש ידעו שהכוונה לסר הבית וכיון שהבי' מביח בשם חכי' לעיך תמיד לעון נגד כולם ל"ל להפליג ולחלק מקומות מקומות. ורק ק' למה בביח בשם בימוד דך דעומד לחורי הכפורח הח נכלל בכלל ירושלים ושי' ב"ח ופ"ב הרב חלחי ופמ"ג שהעירו על ההשמטה של עומד בהמ"ק וכי מעטם לישור כניסה ושי' לוך שי' ניחח להם שעמד ר"ש ועומד שהביחו נבא ז:

וראיתי נעמל לשכול חיח דף ל"ם שכ' דהשכול שהביח גם נבח שהי' עומד בבית קה"ק מפני דפ"ל כרחב"ד מחנו

כפ"ו מביח הבחילה הפ"ו דקדושת מקדש בעלה בזמן לבל הרי"ף פ"ל כרמכים דחייב כרח דקדושת מקדש לעולם (וכ דעת חר' יכחות פב: ד"ה ירושה) מפ"ה הפמיט קה"ק, ושיטו מובן דלי"ב למה הביח הרי"ף עומד בבית המקדש ומה בין בהמ"ק לקה"ק הנה בהמ"ק חסור לבנות, וגם מה דפפיטת לגמ"ח דלרחב"ד מותר לבנות ושין גם חי' דרבנן, מפפקת למעשה מנוך ר"ד ו' ד"ל דק בחינו חייב כרח לבל חסור מדרבנן, ושני חמה לוך חפשר שרחב"ד מחיר לבנות למקדש בזה"ו מה יפנם לפ"ב קדושים פ"ו ויבמות ו: חם שבחותי חפמוחו ומקדשי חיראו מה שבח לעולם חף מורח החמורה במקדש לעולם. וכן מחני' מגילה כת. וסבימותי חת מקדשיכם קדושתן חף כשהם שוממים:

ואין לחרן דכל חלם לפ"ד קדושה לחשונה קדשה לפ"ל ורחב"ד סובר כפ"ד דלח קדשה. דהח דעת רחב"ד שם דחפי' לפ"ד קדשה לפ"ל מ"מ בירושלים ומקדש כ"ש מודו דנפלה קדושה ופ"ב דרחב"ד מודה דחסור מדרבנן ופ"ל דהח דחמרי' דמקום מקדש לשבח בזה"ו וכן וסבימותי חת מקדשיכם הוי חסמכחת נפלמת ורחי' לזה דבפ"ו מבבי"ח בדין מורח מקדש לעולם שמיך לרחב"ד ומוכח דמודה לרמכים וחף דגם בפ"ב מפרי"ק הפ"ו שפוסק רמכים כר' יוחנן דנפלה כחן חייב לא חלק עליו ופ"ב דסומך על מ"ם שפ"ו מבבי"ח, ומ"מ הכח חיקף לא פי' ט לפחות. ושי' מהרש"ח ברכות סב: מרי"ל כל ברוקק נפר הבית בזה"ו כחלו רוקק בנח פיטו כי דפ"ל קי"ל קדשה לפ"ל והנה לחום' מגילה נ: ד"ה והחניח פ"ל לריבי"ל ק לך כ"ם פ"ב משמשם הפ"ו כי דיל דפ"ל דלח קדשה לפ"ל חך בחמח לין הכרח לומר דפ"ל קדשה לפ"ל, דהח י"ל דמדרבנן לכ"ם חסור להקל רחשו נגד הר הבית:

והנה הרדב"ז יחיד הוח בשימחו, דחפי' למ"ד דלח קדשה לפ"ל הייטו קדושה רחשונה חבל קדושת מזרח קדשה לפ"ל כמ"ש כ' יוסי דפדר עולם ביבמות פב: שלשים לין להם ורבי זכחים קמו: חסור לפיימן בזה"ו דלין חחרי' היחר ותולין ו: דפ"ל כן ר"ח ורבי דהפילו בית שלך ושלר מקומות טהב מפשר ירק דקדושת מזרח קדשה לפ"ל חף דהם פ"ל קי"ל לה קל"ל (חון כ' יוסי פ"ל בנדה מו: גם קדושה שני' בפלה וכ"ב רפ"י ביצה ה: ד"ה

ד"ה כגר) והא דפליגי ר' יוחנן ור"ל זכחים קז: מי המעלה כתון חייב משום ד"ל קיל לה קדשה לע"ל לף דס"ם קדושה שני לה כאלה, היינו כמ"ש תוס' שם ס: ד"ה מאי דאי לה קדשה לע"ל לה מחייב דאינו ראוי לפחת לוהל מוצד דנדחי לגמרי דח"ת להקריב אפי' על מקום מזבח ממש דגם המזבח הוי ככמה כמ"ש עורי תבן מגילה י:

וקשה למה לריכים לשני פסוקים קרא דוהשמותי את מקדשיכם ופיקא דמורא מקדש למיירא שבא, ורמב"ם הביא שניהם כה' בהכ"מ, ואם הרמב"ם לומד מוהשמותי דקדשה לע"ל ממילא נלמד מורא מקדש ול"ל דהיקא מקדש לשבא הוא מדאורייתא אבל למוד מוהשמותי היא מדרבנן ואסמכתא בעלמא ורמב"ם מביאה רק לפניך דשמוע דנאני מגילה כניס הכנסת הוי רק מדרבנן כמ"ש ר"ן שם ד"ה ומקן דחכמים המילו בו קדושה מדבריהם וכ"כ פמ"ג תו"מ קי"ח מ"ז סק"ח. ול"ע בדעת רמב"ם דכפ"ו ממזוזה פ"ו כ' דבהכ"ם פטור ממזוזה מפני שהוא קודם וכן בספר המלוות לית ס"ח דעתו דנחילת בהכ"ם דאו' ועי' מ"ש יו"ד סי' רפ"ח:

סימן פא

כבוד הרב הגאון טוע"ה מ'
דוב בער מאלינק יחי'
בפראגא.

אקדמה פניו כחודה על מחברתו המשובח משמרת מלוה, שבה דובב שפתי ישנים וכביר מלחה ידו לבתי במשפט בחריפות ובקיאות ומסריין נמטיי'. ותן לי עם לבקר ולבתי בתו"מ, לך מקופיא תומר כי תן כל יסוד ומקור למלוק שבניה בס' תן התכלת חום מ"ח ד"ל סד"ח למומרא תלת תם יצא בניזור מכלל הספק אבל היכא שים עליו חיוב ודאי, שיהי' מחויב לעשות מעשה שע"ז יהי' בספק תם נפטר ממיובו לא תחריב דכיון דמדיין נשאר בספק תם נפטר תינו חייב להחמיר מספק, ולא תלה על הדעת שתם תין לחברו ודאי רק לחברו ספק שלא ליטול לחומו. רק דנו הפוסקים על הברכה. ומי בחשובה שכתם שיש מליר תו"מ בחברוני קורפי:

ואעיר על דבר פלא, מי' שם שבניה מ' סר"י מינן שבח' רמ"ח סי' קכ"ו שכ' שממחו שולייח בתים לחרוגים תשר לחנחנו מסופקים בהם ובנה זו ריב החרוגים שלנו היו ממחו בהוח ולחי כותב למש"כ ג' סימנים תשר יוכל להכיר בהם המורכנים הנדלים בחרלנו כי מפולייח לא יוכלו לבוח לחליכם כי רב מכם הדרך וכו' וסימנים חלו מוכהקים חלנלו, וכ' הביח מליר שמשמוח לשוט שעם כל הסימנים מסופקים המה דבחמח ק"ל סימנים לחו מדחו'. וכן בנעם חי' תו"מ סי' ח' מקשה על הר"י מינן שכ' יהודם נוחן בשם סימנים ותמר כי סימנים מוכהקים הם ול"ב לוך בחב שבחרוגים מסופקים כיון שים סימן תשר להכיר כין מורכב לבשיטו מורכב ומדוע פוי ספק, ומפלפל חי סימנים מהני:

ובמדבית הלח מפורש שם שחרוגי שולייח היו ודחי כשרים ונמלו לוחם ותנו "מסופקים" סיינו שחנו משחמשים בם למלוה ב"ב כדי שיספקו ופי' רמב"ם שקלים פ"ד מ"ב ספוק הוח השלמת הלורך וכו':

וכמו שכחב בשין החכלת רחי מרן וזיע"ה סוכה מו: דחמר שם חסרוג לח חי נחלו כל לכין השמשות וספק דחסרוג חם לח נחלו כל סיום חני ב"ב לכין השמשות, ומי כיון דלוב כל שבשה חין מיום רחשון דרבנן ח"ל ליטול כי"ם דס' דרבנן לקולה ומכואר דחם פי' מלוה דחי' חייב ליטול מספק לף דחינו ממקן עלמו בודחי ובשחר בספק למולם. (וכ"כ רש"י שם ד"ה חסרוג דחם לח נחלו יטול כין השמשות וחו' י: ד"ה עד, ולכחורה ק' על רש"י מ"כ חם לח נחלו למה חינו לחסור בשמיני):

מ"ש מר בדף כ"ד לדמות דברי סנ"ל מנחם זעמכח בפי' חו' בילם ל: ד"ה חמר, זה עלם הלחמה, לף מ"ם הנמ"י (דף כט. ל.) בשחור הרחי' מרן הב"ל דס"ם חייב ליטול מפני חיוב מדם של זמן כין השמשות, דשח"מ, ומה שהשיג מר עליו משמ"נ תו"ח סי' ל' חבל סק"ו, זה דקדוק קטן, ודמי למ"ש ט"ז יו"ד שלי"ו סק"כ על רח"ם דקטן שהנדיל בחוך ימי החכלות דשבוע וק' מסוכה כו: דקטן שהנדיל בחוך ימי השוכה דחייב (והיח קו' חפלרח שמוחל סוף מ"ק חום י"ן) ומי דהתם בשוכה ומנה כל ז' ימים

היתים ואין זה תשוש תשלומין רק תוב על עכשיו:

ועתה תכף להשיב על השנותיו כמכתבו על ת"ם בסימן ס:

ג) אשר כתבתי שם כדיה ומיין, נגד מפלגת ישראל מפניה פיד תוח מיח. כי כיח דאין רתי ממקדש לעיר, וכמצוה ומתרשם הפיר קלי ודלי על מקדש רתשן דהח פרש"י כש. תשוש דכי ליין שרה מתרש וח"ם פיכ נתקיים בניח רתשן דהח כשכיל תכתי הדור פהוח נגדש נדש זו כמ"ש ביומח ס: וליין תיכו לח ירושלים ולח המקדש וכמ"ש רש"י יומח סז: ופיכ דמתרשם הפיר בחוכח רתשן:

בספר כתתי (ס. ג – כ. ת. יג. יז. – כל פרשם ג' – ד. ת. ושוב) תפורש ירושלים לח היתה שרה מרושם רק התומות היו פרוצות. וכן רתי ממתני תפנים שתושב שתתרשם העיר ותתר תרכן ניתר ותלו נתרשם כתתרכן רתשן פיל לתשוב תגרה כשהד ולח כתתרונם. וכן רתי מזכתים סב. שתיכ תיך היו ניכנים יסודות התומה וניכנו יומח פיח שתשלמו הכתלים תיכ לח היו שרה תתרש וכן כרתבים ושוב וכיח בשם רתכין כתו שהכתתי שם. ושוב רתי ממכות כד: שריש תתר שהד זתנו לח נתקיימה נבואתו של תורי ליין שרה תתרש:

ומה שרש"י כש. על ונתרשם העיר הכיות זה הפסוק, יל שתיכה נתנבא על ניח שני וכתים ניסין מ. גרש פ' וכן שם נת. עיני טולם תקי על ניתר וכן כתרי תיכה (פיח מ"ח) כל שמה נתנתים נתתרכן שני ושוב כתלה. ותיש תפתי מיומח כד. שכיכ שנה לח שכר תים ניסודם, תין מזה רתי שתתרשם העיר לח:

ומה שהקי כיח מיומח ס: דליין שרה תתרש היו כתורכן רתשן, יל תין רתי תתנדה. ותיש דליין וירושלים תיתו תחד. כיכ רתיש כרכות פיח פי' כיכ ושוב תיית קפית, ופרי' ריה ל. מכ"ל דשבדרי זכר למקדש דכי ליין היה דורש תין לה הכי דליין הוה כהמ"ק וכן כיק ס: תכי שהניתי תם בליין ובשבדרין לה. יעוש יפי הר ניח ליין על טור ניח מקדשה דכליון ויל ליין (כהמ"ק) שרה תתרש וכו':

ומה שכתבתי שם דרתכיד תודה שיש יפרכם שתם מתני' סוף מגילה וכרייתת יכמות ו: ופיז תמה תר דגש כלש התשנש והכרייתת וכי לח תודי רתכיד דתיכח למיד קדשה לעמיד תף בקדושת מקדש. (ויוש קו' מלח הרופים) הכוונש דלח יתלוק על שתם מפני' וכרייתת:

ג) ועל מ"ש מהרש"ת ברכות שב. גבי ריב"ל הרוקק וכו'. ותו' כ"ת דיל דוקח גבי קדושת שרי מותח שיל דלח קדשה לעמיד תבל קדושת מקדש וירושלים תהיכ דלח כשלה. תמוה דתודכה לתוס' מגילה כ"ל לריב"ל דתתי כשרי תומה קלשיל. וגם תיך תפשר לתלק, דח כמתני' מגילה י. מייתי בקדושת מקדש דלכן הצמות תסורות ולמה תק' מפני תומה, דח יל תף למיד דתין קדושת שרי תומה מ"מ תודה הכח תשיכ דתין תילוק, ובתמת ק' לרתכיד דמקדש וירושלים לח קדשה לעולם דח שם כגמ' מצוה תותם וכן ק' להפוך על רמכ"ם דמקדש ממור יותר ויל שרי תומה שתני. תף יל כמ"ש פרי יכמות סב: דיה ירושה שתני כרמכ"ם ומ"מ כ' דתומה פיו כירושלים וכיכ תר שבועות מז. דיה דכ"ע, תכל כתוס' זכתים שת. דיה מתי כ' דתומה דמי לקדושת התרן ותיכ הדבר ל"מ (ופרי"ם כתר דממחלה כמבו שני פממים כדפת רתכיד ותתיכ בתומו הדבר שת. כ' להפוך דתרן כשלה וכיח קלשיל כרמכ"ם):

ד) מ"ש מר דמ"ה לרתכיד תסור מדרבן משום כל שתסר כמין לריך תכין תחר להמירו ותתריך כזה, יש להשיב שתף שכיכ תוס' ריה לח: דיה וכיקש ומגילה י. דיה וכ"ע דמ"ה ביקש ריח להסקיר כרש רבמי לפניים, מ"מ מ"ש מ"ש תוס' כיקש ס. דיה כל ורתים שם דתם תלוי בזמן תיל היתר ככלום הזמן. הכח גמי לרתכיד הח יודע מלית שיעתנה והקדושה מבטל וקידש רק על זמן שכנין ותיל מכין תחר:

ה) ועיד מ' רמכין בפ"ו שבכתבי בפי ס' דגם על כהמ"ק מלמד קלי קדש וכתו כם פרילים וחללום הק' מר מם יפנה לדעת פסוברים קיל קדשם לעמיד לבח פרי מ"ם מהרש"ם בפסרו המתובר לתרמות חיים תוית חקמ"ל ס"ב מקונטרס תחרון לפ' מחזיב קל"ת בשם נדול מ' להמיר המובים הגדלים נזכרו על פר הבים דתף דקלשיל מ"מ תין מפילם

מעילה דחלוה פרישים ודוקא לפסולת שכינה קלע"ל:

ואשר כיקם כ"ת לבעל כוונם מניד מצאה פ"ו מסכת פ"כ:

זה שרש רשתן בנימטריא. ג) נקודה. זו דכר היוצר קרוב בין שני קוים, שהנו מעברים לומו בדמיון ולימו תופס כל מקום כשופל שהין לו תורך ורוחב וכ"ש עוכי:

ג) קו תרוך. נמצא מכמה נקודות... והוא תורך בלא רוחב, ואנו מחזיקים לנו קו בין הנקודות, ונם התורך ליל לכל ממשות והוא יכול להתפשם כמחשבה לבד. והוא כמו בין הלל והשור:

ג) שטח מקוכן מכמה קוים כזה ים לו תורך ורוחב תכל לית עוכי וממשות, והוא כדכר מבדיל בין מיש לשמן:

ד) גולם או גוף כזה ים לו תורך ורוחב ועוכי מקוכן מכמה שטחים, כדף הנלגל, ויש לו שלשה רחקים (תורך, רוחב, ועוכי) שהם שנה נדדים, מעלה ומטה ימין ושמאל תורך ורוחב:

וכדברים הלזה כי כס' המנקש, שפשיב לו ק' האשכורי, והמ"מ סי' ערך מלה שניש לחדיו כי המנקש חיבר ספרו כשנת כ"ד והמ"מ סי' כומן הכ"ן. וכיון דלחי תית לו רוחב והוא רק קו תית לו ממשות ותי"ל לכל שיעור. ולפ"ז י"ל דכשר נס כלבע כעלמא וכמ"ש הה"ר מזרחי כפמ"ג שמ"ג מ"ו פק"ד שלח כ"ו:

סימן פב

להרח"ג הג"ל.

אשר שמה כ"ת מחילה רבני כשכועות מ. ר"ה אמר כל תלו קח וספר קדוש רחשונה קדשה לעסיד לבת, ושורת לח הוסיף כלום כמ"ש רבי ד"ה ר"ה, וקשה הח הוסיף דבית רחתן שנים לחות תרבו ומשרים רחבו ושלשים קומתו, והשני סי' מלה על מלה כרוס מלה כמ"ם מדות פ"ד מ"ו:

הנה על הנוכה שמסורם נכ"ב ג. שהי' נדול יותר ל"ק כמ"ם חס"ו דרק חת הקרקע חסור לשנות חבל הנוכה יכלו להוסיף משום דכחיב נדול יהי' כבוד הבית הזה וכ"כ תוס' יבמים יומח נח: ד"ה עבוד:

ואורך ורוחב, כמורת ו. ג. רוחב שנים וכ"כ כמד"ר י"ד כח. ורב"י סנהדרין ק. ד"ה כנגד דבית רחתן תרבו ק' ודי"ם ובטחינו דבית שני תרבו ס' ותי"כ פ"כ דמתני' מדום קלי לבית רחתן וכן דעת מהרי"ם מ"כ יו"ד סי' ד' שכחב כדחתן היכל ק' על ק' כרוס ק' ובדפ"י כ' והנוכח מלה ושרים וקחציב עשרים על יסוד וכ' הכל כבחב וכו' חלמח שיעור נובה ההיכל כרוחיק נמסר שיהי' ק' חמה וכ"כ מחנות כהונה חסח"ר פ"ח פ' ד"ה חמין שבית רחתן נבוה ק' כמ"ם בחם' מדות. ומפ"י דכריהם ניחח, חף שלח נחישבו הסחירות מחי"ם כחלכים לרחי"י וכיוצ לחחנה והחדלם. ועי' ח"ם יו"ד רל"ו ותור החיים חרומה כה ס. פסוק וק חמנו בשם ר"ח מזרחי ועי' בית שלמה מ"ח כ"ח שמק' מרי"ה בשנוחת על רמב"ם פ"ד מכלכ"ת פ"כ:

סימן פג

קסרי.

שרף ערים בחרן ישרחל היו נקרחות בשם קסרי חו קסרין. הלחת עיר החוף על שפת ים הנדול חו יש החיסן לח רחוק מיפו (יוסיפון פרי"ה, פ"ח, קדמוניות י"נ ופוד.) הלידונים לפנים כנו שם מכלר בשם מנדל סמרסין חו שרשן נס מנדל לור. (מנילת חנחית פ"נ. מנילה ו. חפי כי לור שכחוב במקרח חסר מדבר ברומי כמ"ם נכ"ר פמ"ח – ד וקסרי נקרחת רומי ושילת כמ"ם כפי יוחנן מחמר מ' כחולדות ר' עקיבח) והודדום כשם חת העיר ממדם לכבוד חנוסטוס קיסר רומי וקרח לה קסרי על שמו:

ומשורסם ומודעת לכל שקסרי היח בחי' וכן בחלוח פ"ח מ"ם מזרח קסרין ומערב קסרין קכרות וכ' בפי' הרמב"ם

אחר הודיעכו מקומות בתי דיו שם קברות וכן בתוספתא מוכח כר"ש על הקברי שהמזיקו בה מעולם וכ' הר"ש שהיתה של תי' וכן בירושלמי בכורים פ"ג סוף ה"ג הא ר' יצחק בר' אלעזר בכוותא מדרשא בקסרין טיכולים למנותו זקן ואין ממנים זקנים בחוץ לארץ כפ"ק שם. ור' אליעזר מה שם כמ"ש סנהדרין שם. ור' עקיבא נהרג שם כמ"ש פ"ח שמחות ורבי"נ מת שם בעיניו (סוכה כו.):

ודא דתימא במגילה ו. תיר תבהו עקרין תעקר זו קסרי בת תדום ותיר יצחק שהיה מטרפולין של מלכים קסרי וירושלים שם ואמר לך תדם תרבו שתיהן ישבו שתיהן על חתן תרבה קסרי ויבבה ירושלים חתן שנאמר תחלה תתרבה וכו', אין הכוונה שקסרי היא עקרון כמ"ש בפתור ופרת שם. או שהיא בארץ תדום, שתיר קסה שבדי לפרש תחלה התרבה היו להגמ' להעמיד נגד ירושלים את עיר בכל או רומי ערים גדולות ומפורסמות שמלכיהן התריבו את ירושלים, ולא קסרי בת תדום עיר שפלה שלא תפסה מקום תשוב ותיענה מפורסמת בעולם. לך עיר קסרי, תמיד היו בה יושב של יונים ורומיים ואחר המרכז, להשפיל ולבזות ירושלים, העלו אותה הרומים לעיר הראשה ומרכז ומטרפולין של תי' ומושב הגליב (הפסטרמיום) ושרי המלוכה, ודרשו עליו בגמ' שבוזלת לפני של עקרון שתעקר תחקיים בה, וכן מפורש בגודרש תיכה פ"ח – ליב מתרבה ירושלים נעשה קסרין מטרפולין ותנופולין. ושם דר' תנחום בי קיסר שם (יבמות סה: כתובות ח.) ובירושלמי מגילה פ"ג סוף ה"ב תתר בלעיגה של החכמים לשר המחוז בקסרי וכתבו לר' תנחום שיתחיק הדין, ושם היו יהודים רבים וכבר כמ"ש רבנן דקסרי (ערובין סו:, סוכה נה. והרבה בירושלמי) וכניסתא דקסרי (יבמות סה:) וכשיר הסיריס רבה פ"ח ליב. ר' תנחום ורי"ל בתו לשיר בתחת קסרי פ"ק, ולפ ר' תנחום הוא בעל המאמר במגילה עקרון זו קסרי, וכן ר' יצחק שתמר שם תחלה התרבה ריל שהוא ר' יצחק בר' אלעזר שבירושלמי בכורים הריל שדר שם:

וקסרי השנים הוא בגליל העליון, ופוליסים בן הורדוס בנה לזכה ויקרתיה קסרי סוליסי, וכה שבח ר' אליעזר בסוכתו של ר' יוחנן בר' אלעזר (סוכה כו: כח.) ומזכרה במרנוס יונתן מפסי (לר. ת.) ומרננולא עד קסרין, ושם במרנוס ירושלמי (פ"ו) סוד מלגת דקסרין וכו' מורננולא דקסרין וכן בירושלמי דמתי פ"ב ה"ח מתרננול קסרין למקן כתרן ישראל הוא, וכתוס' שביעית פ"ד מחוס תי' וכו' ושורת דקיסרית וכו' ומרננולא מיליית דקסרין:

ופלא שדבר עשוי זה נעלם מגדולי הדור. המכס לבי סי' מ"ח כתב דקסרי הוא תיל (הביא הגהות ר"ו ליישב מפיסטנורג הסירני עליו ובספרו בית דוד סי' קי"ו) וכן בתי' הר"ש סנהדרין שם. ד"ה בין קסרי שבגליל תם מטה ר' אליעזר והקשה הא קסרי תיל כדמשמע במגילה ו, ואיך יתכן שיוליוסו מתרן לתיל. והגהות מרדכי בשדרי מהרום תהלות פ"ח (דף רסו:) ד"ה מטרפולין כתב להוליא מטעות יוסף שוואלן בפרק חלוקה התרן שכי על קסרין והיא היתה מטרפולין של תי', ועפרת לפומי' מגילה לומר ק, דהא ירושלים עיר הקודש היא מטרפולין שלנו, וכוונת הש"ס במגילה ו. שהיתה מטרפולין של תדום כמו שפירשתי בקונטרס:

והנה מ"ש הגהות ר' יוסף שוואלן שם' תכוחת התרן (לנוב 78) שקסרי היתה מטרפולין כתי', הוא טעם התמה, והיינו מטעם הרומיים שבאו להכעים כי שפתה תירם נביותה, ושרי לי' תרי' לנעל סדרי מהרום שבתכרון ידיעה הטיח דבריה והגדיל לשון של תדם גדול ולדיק שחק, וילדק עליו מ"ש בשבועות ו: בתורש' קא תכיל לי':

סימן פד

שיר של הלוים. (ר"ה לא.).

שם ר' יהודה תומר משום ר"ע בשביעי תומרים מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת תיר נתתי' מה רתו תכמים לתלק בין הפרקים תלת בשביעי על שם שבת וקמפלגי בדרי קשיתא דתיר קשיתא שיתת תלפת שנו הוי עלמת ומד תריב שנתמר ונשנב ר' לעזרו ביום ההוא תגיי תמר תרי תרוב שנתמר ימיינו מיומים. ומקבר ביום תרופה ובשורי תכן למה לייך לומר בתתי פליגי הא משרש בברייתא להדיא תה רתו תכמים לתלק, ובתתא תה קי' תה רתו תכמים וכו' תם בשבת ימים

שייך לומר שירה על העבר ולא על העתיד שפיר אמרו על העבר אבל כשבימי אמרו על העתיד משום דשייך עתיד. גם ק' למה תכיי תולק על ר"מ הא הלכה כר"מ מחברו. גם יש לדקדק על אמרו מה רלו חכמים, פי' לו ב' נחמי' לומר מה רלים:

אך מרלה דק' הא כמגילה י: אמרי' נקטו מה"מ לומר שירה אמר הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה תיכ שיך שייך שירה ליום שכולו שבת שיהי העולם חרב ואין אדם כמ"ש רש"י:

ונ' דתלוי כמחלוקת סנהדרין נב. הנדב"א לדיקים שעתיד הקב"ה להחיותן תיכף חוזרים לעפרם וכו' ואם תאמר תוכן שנים שעתיד הקב"ה לחדש את עולמו שכתי וכשגב פ' לעבדו כיום הסוח לדיקים מה הם עושים וכו' ומק' ונילף ממתים שהחי' יחזקאל ופי' פ"ל כמ"ד כתחת משל כי' דחניא וכו' ולכן לחנדב"א דתיכף חוזרים לעפרם ומשה להם כנפים ותיכו העור ומוכן שייך שירה אבל לחנלים שם דפ"ל דחוזרים לעפרם כשהי יחזקאל אין שירה ועי"ש דר' יהודה פ"ל דמשל פי' וכ' משה להם כנפים וזה תלוי אי הוי חלק שנים ונלמד מוכשגב לעבדו וכך מ"ד פ"ל דתיכף חוזרים לעפרם עיין סנהדרין נב: ומתן דפ"ל שני חלקים ונלמד מיחייט מיומים סוכר דחוזרים לעפרם דקרא קאמר כיום הפלישי יקימנו ונחי' לפניו, פירש שיעמדו תחי"כ כתחית המתים:

וזה שהק' ר' נחמי' מה רלו חכמים לחלק, פירש לדיוק ניחא דר' יהודה לשיטתו דפ"ל דמשה להם כנפים ים לומר שירה אך חכמים סודתי סברו כשאר תניאים שם ומתי יחזקאל מתו ממש ונם הלדיקים חוזרים לעפרם מה רלו לומר כן הא לי"ם שירה על העבר וכישעל מליאות ומשיר קאמר דפליגי בקרא דהא הפלוגתא תלוי בלמוד קרא תלו. ומש"ה כ' רש"י בסנהדרין נב. ד"ה ואיתן דתניא דבי"ת פ"ל דמשה מרב חלק שנים, ותבי' לה פ"ל כר"מ דסובר כר"ש וכ' יהושע שם דמתי יחזקאל חזרו ומתו:

עוד יל דהנה בסנהדרין מ. פי' קמיטא דחלק שנים הוא שמיטה ולמה תבי' תולק לומר שהם שני חלקים ואין כאן שמיטה, אך יל דתבי' לשיטתו בניטין ט. דם כרבי דשמיטה חלה כיובל ולכן כיון שאין יובל אין שמיטה וכן שיטת הירושלמי שם כמ"ש רש"י שם אבל ר' יהודה לשיטתו בר"ה ט: יובל היה תמ"ש אלא שמשו וכן כספרא כהר דאין תלוי זה כזה, וכמ"ש רש"י בניטין דף כשבימית (דלא כמ"ש חוס' ערכין לב: ד"ה מנו) ושאם כספרא ר' יהודה כמ"ש מרובין ט: ומש"ה פ"ל כר' קמיטא דהוא שמיטה וזה שתמר ר' נחמי' מה רלו חכמים לומר ק כייטו רבי וחכמים כירו' דפ"ל דתלוי שמיטה כיובל אבל ר' יהודה לשיטתו ניחא ומש"ה ליק על תבי' דתמר דלא כר"מ משום דפ"ל כרבי וירושלמי דתלוי זה כזה:

סימן פה

קושיות בעניינים שונים.

א) **שבת** כ. ובנטולין כדי שתחתו התור כרוכן. מאי רוכן תמר רב רוב כל אחד ואחד ושמואל תמר כדי שלא יתמרו הכא עליים ונניח מחמיסם תני ר' חייא לשיטתי' לשמואל כדי שתהא שלהבת עולה מאליי וכו'. ויקשה מה שיעור של שלהבת עולה מאליי תם לו דולקת רוב הפחילה וכמ"ש ר"ם משלחן מ"ב תמר מרשה יג תות ז' פ"ל דשיטו כמ"ש עולה כ: המדליק נרך שידלוק כרוב היינה מ"ב אין מכאן רמי' לשמואל רק נרב שנרך רוב, ואפי' תם ניחא דשלהבת שיעור קטן ופ"ל רוב, סים הא כתן אחד גם שמואל פ"ל דכשי רוב כמ"ש להלן מן יחידי רב תמר רוב מביו וכו' ושמואל לית שליג עליו אלא כמדוכה תמר דפ"ל רוב משום שים עליים רבים ואחד מכשיר תברו וכמ"ש כת. כפחילות ושמים שאין מדליקים כשבת אבל עושים מהם מדורות. ומ"ש ק' הא כמנורה דלקו הנרות כל מ' כשני עלמו ולמה לית כשי רוב גם לשמואל ומש נאמר דהא דנרך להדליק כרוב היינה היא רק מדרבנן ומש כמנורה הא קאי מדאו' ופ"ל רוב מ"ש מה מניח ר' חייא לסייע לשמואל הא יל דמדרבנן כשי:

וזה הפי' מ"ם שם והאח לפניו מכוערת מאי שנא תמר רב שחוזרת מן מרכה ושמואל תמר עליים שנדלקו כאחוזת, והק' כספרא תמת דאין לו סייכות לכאן. ואתמם נכון מאד כי זה הוא נוף הפלוגתא שלהם כי שמואל

שמואל דמחלק בין מן יחידי לרבים, מפרש דמשום זה נקראו עלים דולקים ביחד תא כמ"ם רש"י כל העלים נדלקים זה מזה וכ דס"ל דגם ברבים נמי רוב נהכרת מפרש פי תחר:

וראיתי בשפת אמת חולין כ: בד"ה בשתא תמה ע"ז ר' יוסף שהק' על מ"ש ר' יוחנן דצינים של נכרי ג"ל רוב מעולה דמיך רוב היולה הא הכא הוי מדורה ומי' דמדורם מכני רק לענין סחילות גרועות דחיק נמשכות ומסכסכות אבל לא לענין רוב היולה. ותמוה דהא שמואל לענין רוב היולה מחלק בין מן יחידי לרבים ומסתמא גם ר' יוחנן ס"ל ק. ועלים של נכרי משום דמיידי בשן יחידי ולא במדורה:

וביותר ק' מ"ש חיים' שם ד"ה כדי דשלהבת מולה מחלי ג"ל שהשת הפחילם שורפת בריבות. הא קיי"ל הכא דבי שלהבת מולה וג"ל רוב הפחילה ולמה קיי"ל דהמדליק ידליק ברוב היולה:

ב) שם נכ. ובכורות מד. תחרי משה רבינו עשר תמות היה דכ' ויפרוש את התוהל על המשכן מי פרשו משה רבינו פרשו וכ' עשר תמות תוכך הקרש. וק' הא תפשר שעמד על סולם כשהר פרש את התוהל:

ונראה דלכתורה מ"ם בנמ' מי פרשו וכו' מיותר דהא מפורש ק בתורה. אלא הכוונה למה לא כתבה תורה שמשה העמיד המשכן בדרך כלל אלא בתבה בפרטות כל דבר ודבר תשר עשה. להודיע שאפל בי עבודה ולא בי יכול לעשות ע"י אחר רק הוא בעצמו עשה הכל. וז"ם מי פרשו משה רבינו פרשו הוא ולא אחר" ולכן כיון שפרישת התוהל היתה עבודה ממש. מוכח שהי' נכנס עשר תמות וצ"י לעמוד על סולם שאין דרך בריות בכך וכמ"ש בזבחים כה. נעקרה הלכן וכו' אין דרך בריות בכך ושם רבנו ת' על הכלי ורש"י שבת לג: ד"ה כאן דכ' ושרה בכל אחיו הלוים העומדים שהיה עמידתו כשאר אחיו וזכתים כו. נחלה ונקבל אין דרך בריות בכך ויומא נת. ושי שבועות מז: דמקדש ומשכן אחד:

ואין לומר דאף דאין דרך בריות בכך מ"מ כיון דהי' אחר למשה שיקים המשכן ויפרוש את התוהל עליו וכיון שאי"ש ט לפרוש אינו רק אם יעמוד על סולם נמוך כיון דאי אפשר בלעדו אחר. וכמ"ש חולין יח: ודילמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר, וי"ל דברייתא רמוק שיטי מלוק מדאי אין אפשר לא"י וכמו שאין אלוק בין לכתחלה לדיעבד ואף דאחר שם דים גם מדאי החלוק וכמ"ש תוס' נכורות כ. ד"ה ואפ"ה י"ל כמ"ש לב אחרי שכוונם דהיכא דאפשר ים להחמיר מדרבנן אי כיון דהיכא דליתא קמן מפורש דמהני י"ל משום סברא ד"א אחרי דהיכא דליתא קמן שוב לריכא דליתא קמן:

וראי' מחולין י: ודילמא כגון שילא דרך אחוריו אל אבי אבא דיליתא דרך אחוריו לא שמא יליתא הכי אף דאם לא מהני חוקה אי אפשר להסגיר את הבית רק שילא הכאן דרך אחוריו ת"מ כיון שאין זו דרך יליתא אינה יליתא אף דאי אפשר הכא נמי אף דלא אפשר אין זו דרך בריות והעבודה לא תשיבה מבודם רק אם היא כדרכה תמיד:

ואמנם בהמשך רים ניסן ד"ה ע"ז כי דנדה נאמנת אף בחזקת אי משום דא"א שיהי' לה עדים ואין למדים אפשר משא"א וכ"כ בתוס' כתובות עב. וי"ל שאני התם שהוא דבר תמידי ואם לא נאמינה נבלה סו"ב. ומ"ם בריבות מו. ובכמה דוכתי אין דנים אפשר משאי אפשר אין לו שיבות לבאן:

ג) בסוף סרס"ח כתב לי בע"ל יעקב שור מקושב ז"ל מחבר ספרי יעקב ומוד ספרים, להקשות לפמ"ש רשב"ם ניסן כח: בשם ירו' דגם בשמוכר פשוט תשום דכ' שפר דהיינו תלום ומ"מ ליתא בשחני שם יש דכותבים על יד עבד ונותן לה את העבד הרי אף דעבד הוי כקרקע מ"מ ס"ם הא הוי תלוש. ואי"כ לתה תחרי שם לא. דמביא עבדו אין מועלים בו דאין ממילא בקרקעות וכ' רש"י דילפי' ממעילה יח: חטא חטאת מהרומה. ותמה הא שם יליף בע"ז דאין מועלים בשחובר אלא בחלוש. והעבד ג"כ הוא תלוש כמ"ש רשב"ם בשם ירושלמי. ולשה אין בו מעילה:

ותכוונה רבנו והקשה אחש שקשה בברכות אף קו' זו על רשב"ם ק' גם

מכ"מ ט. דאין כאל ובכוזה בעבדיס. הא בעצם דבעי' דבר ממעלאל כמ"ש ט: והא בעבד דבר ממעלאל הוא ואף דאל כאל י"ל דיש מעוט אל מבדיס כמ"ש ב"ק סב. ומי' דשב"ש אם אכל ס"ם קצה מצטופה. וע"ש דעבד אף שעות ממעלאל מ"מ דינו כקרקע לכל דבר:

ועי' דשב"ש שכ' עוד טעם דכ' ונתן בידה דבר הניתן מיד ליד דהיינו מלוג, ופ"ז נתמה מק' דיבמ"ש לזה כשר על יד עבד, הא בכ"מ ט: גבי תונתה דמלוי בדבר הניתן מיד ליד ומ"מ ממעט מבדיס ג"כ ומי' מי' דיש ניתין שם שמק' על תורת ניתין שכ' טעם זה הא דיבמ"ש דומה תומו, אכל הא דשב"ש כתב כן וכן כ"י תמ"ש קכ"ד ד"ס אין ומביאה תום י"ד:

ולשיטה זו דעבד לינו דבר הנקנה מיד ליד ק' בקדושין כב: דנקנה כמשיכה אף דקנין משיכה נלמד שם כו. מדבר הנקנה מיד ליד. ומי' פ"י שהקצה כעין זה ומה שמי' ובמקנה:

והנה רמב"ם רפ"ח מגרושין שכתבו עבדים פסולים לת הזכיר אם נותן לה גט כמוכר ומבואר דלי' פסול זה מדאור רק בס"ם כ' נראה שמת יקמוס וכן רפ"י ט: ד"ס תליכת וכת: ד"ה אין כאב רק משום ממוסר קלילה וכן כ' רמב"ן ומי' ר"ן כת: משום נראה, ורמ"ם פ"ב מי' כ"ג וביבמ"ש הפסלים הוא משום דכ' ונתן בידה וממוכר ש"מ ליתן תמ"ש קולנו. ומ"ש שפיר דיד עבד כשר. אך דבכי ירוי ובשב"ש ממוסים וכן הקצו עליו בשיורי קרבן ירוי ניתין שם ובדבכי מלכיאל מ"מ מי' לי"מ ובי"ש שם שמי':

ד) ברתי זבחים כו. ד"ה שמא. שאם היו רגלי הקרבן מין למזבח קיבל הדם ותמ"ש תחת רגלי שפולה, והקצה תום' למה לת כאל דם הרגלים כרוב דם הבהמה ומי' משום נראה. ומק' מלי' ש"מ ממחתי תוי"ט ס"ד למרדכי סוף חולין דאם המחיר בת תמיד בחמדונם לת כאל והכת הא דם הקרבן מעורב תמיד בדם הרגל ואין כלן ניטול, ומי' שם תורם מרדכי פי' קכ"ד דאל תום' שם מז: ד"ה בדם ושם: ד"ה בנוסי כ' דאכת תמרי רוחים אם הדם כולו הוא מים ומ"ש תפי' למרדכי דלת כאל דם הרגל ס"ם מוסר מעצם רוחים דתפי' הי' דם הפסול מרובה מוחר ושפיר הקצו תום':

אבל לי כדבריו משום רוחים תפי' הי' הפסול רוב נ"כ כשר ולמה הק' תום' דדם פסול מיעוט וכאל כרוב, אלא משום דהכת דם הכשר הוא רוב ואי"ל לבת למעט רוחים כלל לכן הק' תום' משום ניטול ומ"ז הי' משום דגיורים במקדש ונראה זו שייכא גם אם י"ל רוחים ומ"ש שפיר הק' מלי' דלמרדכי ל"ש ניטול:

ה) אשר שאל כ"מ מה מקור למ"ש שלמי נבורים כ"מ כו. על קו' תוס' במלת כגל למה לת יקנה החלר לבאל הגל ובכומל. ומי' דחלר הבת תמ"ש לת קנת. י"ל דכוונתו למ"ש רמ"ם שם דהוי יאוש שלת מדעתו ולת מדיף חלר מידו וכ"כ מהרש"ל ומהרש"ך וכ"י בכיאל מדם וכ"כ כ"י כנ: נבי כופרת כי מצלתת בשם הרין וכ"כ רמ"ד פ"ז מנזלה כ"ד וכ"כ ש"ך רס"ב סק"ל ורס"ם סק"ב ובממנם תפריס כ' חלר סי' כ' כ' ברמב"ם ורמב"ן ופרי מולקים ע"ז ולת הזכיר שום סי' רמ"ם וכ"י:

אבל פשוט שדעת ש"ג דחלר לינו קונה רק אם סי' חלרו מדם שבתו בחצלים בתוכו אבל אם כתו בחצלים תחלה ותחי' נקנה לו בחלר לין חלרו קונה תומס, וכ"כ תס"ז סוף דף כה: בשם תוס' מילוניום וכ"כ מהגי"ה תפרי שם כו. וכ"כ ש"ך קל"ח סק"ז ומי' ר"ב סק"ג דתפרי אם קנה שניהם כאחד לת מהני. ובממ"ל כ' חלר סי' י"ד מק' על פש"ך מניעין רפ"ח דתמרי ניטה וחלרם בתים כאחד ומי' קל"ח קל"ח סק"ב ומי' פרי"ם שם ובניעין שמילט דברי פש"ך:

ו) ברמב"ם פ"ב ממשוכה הי' כ' לזכור כל זמן שעושים השוכה ומשקים בלב שלם שם נעניס, ותמה רעק"ל בהגהותיו (במחסף דגל התורה פרכ ר"ח כשר סי' כ"ב תום כ"ת) הא בחעניס ת. תיפת דלזכור נעניס תפי' בחפלה שתינה בלב שלם. דשמואל תוקים לתורת ודברים ויפתוהו בפיהם וכו' ותשפ"ב והוא רשום יכשר עין כאן בלבור:

ז) ריל דבריה פ"ו י"ד ויש ים תלק בין קודם גר דין ובין לאחר גיור. דשם ר' ילחק שם טו. יפה לשאקה לאחד שלא לאחר

נזיר ומשמע דקאי נם על יחיד כמ"ש לעדם ולאיל לשמשו שם ע"כ נמקה מקרא נזיר של עדם. ולע"ם מ"ש המפרש נדרים שם: ד"ה מלינן דקאי על תפלת לבור דפתח, דשל לבור אינ להביאו מרי ימתן דרבים לכ"ש מהני לאחר נזיר. וכן דעת ר"ח שם ית. דיחיד אפי' לאחר נזיר נעבה אם התפלל תפלה שלימה. לבל ר' עקיבא פ"ל ית. דרק קודם נזיר יחיד נעבה וכן דעת ר' אלעזר שם וכן ר' יוחנן ז: מחלק בין יחיד לנבור לאחר נזיר ויורדי ים כימידים דמו ופרי תר ית. ד"ה כאן שאף ליבחל לאו נושא פנים אלא קודם נזיר, כוונתם על יחידים כמ"ש בנמ'. ואיני יודע למה בדף מז. אמר לעולם כרבנן וכדרי יצחק הוליל ר' מאיר הוא. ונם למה נחלקו תמוראים ר' יצחק ורי אלעזר במחלוקת אנשים ר' עקיבא ור' מאיר:

והנה ר' אלעזר חולק על ר' מאיר דדעתו דיחיד אף לאחר נזיר אינו מביא תפלה שלימה ורי"ת פ"ל דלאחר נזיר לא מהני ליחיד אף תפלה שלימה אבל בלבור מהני תפלה שלימה אבל לא ויפתחו בפיהם, ואי"כ י"ל דהא דתענית מיירי קודם נזר דין אבל למבים מיירי לאחר נזיר וכעין תפלה שלימה:

ב) **עוי"ל** דכוונת נמ' תענית כמ"ש כריתות ו: כל תעניות שהרי מלכנה רימ רע ישראל היכא תעניות שהרי מלכנה רימ רע ומלחה הכתוב עם סחמי הקפורס, הכא נמי מיירי בים בחוך בלבור מעיט שאין תפלתם כרצוי וכמ"ש רש"י ד"ה בלבור ותעיט שאין לב כולם שלם אבל הרוב נריכה תפלתם להיות בלב שלם כמ"ש הרמבים:

ג) **וי"ל** עוד דבריס כת. פ"ל לתכוה דשמואל מלוה אין נריכות כוונה וכ' חיים תוית פרי עיז דשמואל כתבוה פ"ל והך דתענית ת. מימרא דשמואל היא ושמואל לשיטתו ולכן אף שלא היתה התפלה בלב שלם מהני, אבל רמבים דפוסק בפ"ב מקים פ"ת ובפ"ג מפוסר ה"ד דמלות נריכות כוונה לכן כ' דבעי בלב שלם:

ז) **רמבים** פ"ת ממשר שני ה"ז התכיונות נותנים עליהם תומרי לילן ותומרי ערבים וכו' והביא כרתכ"ד למה פוסק רמבים כבים, וק"ל הא כן ליתא בירו דפ"ד ממשרות ופרי ט להקשות על הירו ופרי מרתכ"ם שם

ר"ה לתכיונתם דלא התמירו כבים אלא מפ"ם נתנו תומרי זרעים מפני שים שורעים אלף לאכלו כעודו ירק ולא התמרות וקסריסין מייבים כמעשרות, וה"ה דוחק כי פולל אלף לא לתכיונתם כי עיקר הפרי מפום תמרות וקסריסין, וגם יניד עליו רפו דהוה מפום כ"ם, דירו מכית סמוך לזה פלוגתא דבים וכ"ה. גם מ"ם בפני מפום שם פרי"ה ולישנא דמפרים מפשר פני ועי"ש ניכר דמומרי זרעים בפלוגתא הם. פימה אם בעיקר מפרים מפשר פני אין ניכר מומרת דזרעים אם לא שים ונ"ל דמפרים מפשר פני ומפשר פני הוא רק לכר וכ"כ בפני מצה ר"ה פ"ת סוף ד"ה מה שקלא שם על מפשר פני וכ"כ קפ"ט שם וכן הוא כאן הנירסא ביהו מפשרות בפי הנר"ת וכ"כ תוס' ר"ה יד. ד"ה ונהג וכ"כ רמבים כאן ואח"כ מפרים מפשר לאחר סיום מפשר פני:

והנה דין זה הוא כאן בתכיונות, ובירו ר"ה הנ"ל בתמרות שלקט ר"ה. ובפשיטות כ' ביהו שפפרים רק פעם אחת, ותו מרוכן ז. ד"ה ונהג כ' שפפרים מפשר פ' על תנאי וכ"כ תוס' ישנים יבמות סו. וביפ"ת מרוכן שם כ' שפפרים שתי פעמים מכל סך הכל של התכוהה וכן מוכח ממרהה כפנים ר"ה שם:

וק מאד דרמבים סותר ל"ע מהיו שכ' בספק מפרים מפשר פני ומפשר פני ושם בהיא בתמרות פירות שנה פני בפלוגתא כ' דמפרים רק מפשר פני ולא מפשר פני ורתב"ד הביא עליו למה לא יפרים מפשר פני ולא הזכיר שבפלמו כ' בהיו להפוך. ופרי כ"מ בהיו כ' דרמבים החמיר משום שאין בזה הפסד ותמוה דשת תלוצת דבי"ה עליו להפרים רק מפשר פני ושמה מוסיף שנותן פדיונו לבניים. גם אין מוכן מ"ש כ"מ בסוף ה"ח ומשום דקשיא לי' הא דבי"ה הפרים פני פשורין כמ"ש לחלק בינייהם ואין שם כל חלוק כלל ועי' פשר המלך שם שפמד ע"ש. ואולי י"ל דבפ"ז דהוי פסיקא דדינא אי הוי אין אין אז ירק לא מהני מ' ממון וכמ"ש שי"ך ירד כ"נ פקי"ת דלא שייך מזקה כפ' הדין לבל בהי"ת שהיו ספק המעשה ל"ל ליתן מפשר פני משום מוקמ ממון:

ועי' כ"מ הי"ת בשם הרי"ו קושיא דאין נקדת מבל (במ"ש בנדרים פד: דגם ספק מפשר פני טובל) אלא בשלא הוציא בל מה שלריך לבל אם הוציא אלא שספק אם הוא

הוא מעשר שני או מעשר עני אין חוד מכל ומוכר למעות מחול קודם ותיל ליתן מעשר עני, וגראה פיוט לדבריו ממ"ש רמב"ם פ"ט ממעשר ס"ג הומר עשור עם שים כאן מעשר עני כדי לקבוע מעשר שני ממעשר עני בשליחים ושמים במקום מעשר עני של שלר עני בשבוע. הרי דמעשר שני הוא עיקר ומעשר עני טפל וגכלל במעשר שני ומי מעין החכמים ב"מ של מעשר עני הוא קיב (דף קמו.) שכי מלוח הפרשה גכלל כמלוח הפרשת מעשר שני כיון שבאם בני וכו' ממורם מעשר שני בעשר בשנים:

ח) **בת'** חכם נבי קכיד כי לא שמעט מלא להפקיע קדושת ומעשה דהפקר ג"ד הפקר אי דשוי רבנן לגמילתו כמילה זעזע אבל למעות מאין יש עם כמ ג"ד יפה דכיון דמן הדין אין חופה זו חופה לקנות אף יש כח ביד חכמים לומר דמקנם מעות מאין דמקדש תדעמא דרבנן מקדש וכן כי כתבני מלוחים סי' ל' סקיס דאף דכל דמקדש וכו' הוא רק שיכולים להפקיע הקדושן מפי שילו אבל להשוך למעות מקרי דרבנן קידושי חורם אי לאשר:

והגה אין האכיל מביא ראיי על חלוק זה, ואיס מעות עם נפ"מ וכשם שיכולים רבנן לבטל למה אינם יכולים למעות חזק כיון דהמקדש מלם כדמחס, ומ"ם חכיל דהמקשה קדושין מעות הפקר ג"ד או שוי כע"ש. הנה הפקר כ"ד הוא מעות וכן כי' ס"ד הגמ' אינה קידם ככספא קידם בביאה מאי היכא למימר ואי דשוי כע"ז והיא מוקה שים להם כח ויש דיש לחכמים כח גם למעות קדושין. וגם בגדון של המכיל שהיה חופה גדה והחסרון לא מעות הדין או מעות ליסור רק מעות קפידא הבעל ואם המקדש מסכים על דעת מסדר הקדושין והחופה ומולם בו והמסדר לומר שהחופה מוכה למה לא מהני:

וברשי" כמוכח ג. ד"ה כל שכי כל המקדש אשם על דעת שהניחו חכמי ישראל כיסלל הוא מקדשה שיהיו קיימים קדושין לפי דברי חכמים ויפה בעלים לפי דברי חכמים. מ"ם רש"י שיהיו קיימים לדברי חכמים הכוונה מ"ב לעשות יש מאין, שאי אפשי שקידושי דת' יכולים להפקיעם רק מ"ש דעת חכמים ואף שמדת' אם קדושין מ"מ אם חכמים יאמרו בם יתבטלו, אגם זה מ"ם רש"י אחיב שיהיו בעלים לפי דברי חכמים, דאם יכולים להתבטל אחיב מ"י גם שהכשירו חכמים אף שמחלה היו הקדושין מוכים, מכ"ם שאין לקדושין קיום מיבף אם אין דעת חכמים ניחם גם, ואיב מכואר דעת רש"י שיכולים חכמים למעות קדושין. דלא כמ"ל ואכני מלוחים:

והעירני מ"ח אי כי בכי שנהדרין לב: כי דגם שאין בו זמן כשר אף דלים דריסה ומקיים מעות כל דמקדש וכו' ואפקפינהו רבנן לקדושין ומהאי מעמא אמרי בימוים לא: דמקדש בשמר כשר כלא זמן, שרי דגם לקיים הקדושין במקדש בשמר דמדאו' פסול דאיכ שיהי דריסה ומקיים כלא זמן ומ"מ מהני מעות כל דמקדש וכו'. וכ"ב כי אחיב שרי ריא כשם ס' כרשב"א:

והדברים מעותים דאיב מה זה שאמרו ניסין ו. מפני מה מקנו זמן עגיעין לא פסול מדאו' כלא זמן וכן מהני שם סו. אין בו זמן למה פסול רק מדרבנן. והיא קו שכי שם ו. ד"ה אחמר ודף ט. ד"ה גמ' ומש: ד"ה מוס' וכי דכל גם כשר רק מדרבנן וכן הק' מוסיס שי ליב סקי"ט כיון דהלריכו זמן גגם אי"ב מאי הדבר לרין מוכח דמריך דוקא ולמה קיימל אם ניתה בגם כלא זמן דיעבד כשר. וכן קלסיס ל' סקי"ב ובה"מ סקי"ל, וכן מק' בחי' ריים ליד וניחין ו. ובריב קמת סלסיס שי כיא ד"ה ובמה ואי' שם שרי' קומפרס הזמם אום כי ואום ליכ מם שחירן עיי:

מ) **בתשובות** שבני נאר חויב שי' שיג אום מ' כשב דלא מלא בשם המשחם רק בשים שיפי דין מעילה בשם המשחם רק איסור נמיעה וסיכה על זר לבד ומשם עליו כמ' תמרי יומר מיב שי ד מכרימום פ' דמק' ומשום מחלוקה יוסי נמעל בשם המשחה הרי שים מעילה, ולפלא כי בחבני נזר מביא גמ' זו ומפרש דאין הכוונה למעילה ממש רק ללאו דלא ייסך. אבל בחבי"ח ק"ח משום לו דמועל, ואי' בכלי חמדה מ' מעה ד' שמוסף כאם:

י) **בחבלים** בנעימים מיב שי קכיו אום כ', מ"ם בשם הגאון מקושנא, דמ"ם בכלאים מרחים אין הוא לשון מושאל. אי בשטרי יטומות מלבו (קרים תרנע ס"ב מבלאים ס"ח) שכי כן בחבילות. אבל ברחים בלאים ס"ב ס"ח כ' שזה מרחים אין ממש כמו בכל מקום:

חבלים

סימן סו

קורא הדורות.

רשימה זו כוללת מדר דאשי החכמים שפעלו בתקופותיהם. ויש אשר זמן קטן מבדיל בין החכמים הרשומים בתקופה אחת. כי אין המטרה לציין בדיוק נמרץ ולדקדק בשנה אחת, רק לתת מושג כולל על התקופות בערך ובקיצור הכי אפשרי למען למצוא הכל בסקירה ובתמיסה אחת. גם ביסוד הקשות רבנן סבוראי, יש חלוקי דעות, אבל לא נכנסתי בתגר זה וכתבתי על פי המוסכם:

דורות סמנה: ני חלפים מחקציה. תחימת תלמוד ירושלמי: ד' ק"ב. תחימת תלמוד בבלי: ד' ר"ם. יש כס"ס גם מרכב סנהדרי (כתובות כ: סנם ר' אחי. קדושין כ: ג. ועוד – תגרם ר' שרירא גאון, ריטב"א קדושין ג. וכ"ם ג.) רכב סנהדרי: ערך חמשים שנה אחרי תחימת תלמוד בבלי עד ד' ש"י (יש כאן מכוכה רבה). התחלת נאונים, ד' ת"ת. מר יצחק גאון בשרירא היה הראשון, כי סמדר גאון הסיומי במגרים רחמן למוקדי ישראל, מספרם המוסים ופילוסיף, מחבר התשובות והגדות. גלחם מלחמות ה' עם הקראים, נפטר בן חמשים ושיב. ותחרין לנאונים ר' סתי בן ר' שרירא חתן ר' שמואל גר' חפני גאון, כי תשלית תקופת הנאונים בסורא ופומבדיתא: מי שנה. התחלת כס הקראים ד' תקכ"ב. וסס התיסד עס. ר' שמעון קיירא בשל הלכות נדולות (תקי"ח) ר' אליעזר מקליר (ערך ח"ן) תלגד סדני מוכח מרדכי ריש חולין (תר"ת). תחזיק בן לברם, סוף דוגם המדקדק ערש"י מכירו, מחבר "דוד יקדתי (משל):

ר' אנגלו בן ר' מוסיאל מחבריקם, כי' עמיר והוא דור רחמן לרבנות. מלמידי ר' אנגלו: ר') בריך (כחלוסיה מחבריקה) נפטר בן ל' מחש"ג ונוסח מלכתו סוף ריש מהדרין. ב) ר' נרשון מאור הגולה בן יהודה כמגלה ר' חנפיה. ג) ר' נתן הרומי בעל הערוך ופי' נס תלמיד ר' משה הדרשן ערש"י מזכירו. ר' חפציו. חו – ר' שמואל הגניד בגרנדם של ספרד, בעל מבוא התלמוד תלמיד ר' חנוך. ר' חפציו, נאו ר' יוסף הלוי נסרא שם ס' מבא מחכיו. וחו – ר' שלמה בן נבירול ממשורר, ר' כחי הזקן בעל תוכם הלבנות. (ערך חפי"). תלמיד הריב"ך, ר' יוסף הלוי מינלב (ר' סמקי"ת). וחלמידו ר' מיימון. ובנו הרמב"ם (מלך שרב פסח תחלים ונפטר תחקס"ד) נאו ר' אברהם בחסיד ובנו ר' דוד סניור. טלך סתקפ"ד. נדול הרמב"ם היו: ר' יהונתן הכהן מלונל מחבר פי' בריך לסרונין, והמטור (ר' ילחק) והרמ"ך (ר' משם הכהן שבשנ על הרמב"ם) והרמ"ם (ר' מחיר כ"ל מודנים סלוי תבולימים בנשית, תים ריב הרמב"ם). ילחם מציינו סיס הרחב"ד מפוסקיירא. שלשה רחב"ד היו: ו) ר' אברהם כ"ל דוד הלוי בעל סדר סקבלה (נהרג תחקי"ב). ב) ר' אברהם תלב"ד בעל התשכול תלמיד ר' משם הדרשן (תלמידו ר' אחי' הלוי בעל המאור, כ' תחקמ"ו). ג) תרחב"ד בעל ההשנות, תחנו ותלמידו של בעל התשכול ותלמיד ר' משם הדרשן (ר' תחקנ"ת, וכהגיס עשו לתם קברו):

רשב"ץ (ר' שלמה בן ילחק, כמ"ו ס"ם. ד"ה ולים מכיח פי' לחכיו) תלמיד ר' יעקב בן יקר שהי' תלמיד רגמ"ם. וד' ילחק הלוי. הי' יליד מרוים ונפטר בוורמיזא תחמ"ם (פי' רביו הזהב לחמר כי שמקו ר' שניאור מריוום לח לחכל כלל שמיני עלרת בסוכה ס"ם משנה דרש"י רחם משמחתו וכ"כ יוסף לומן פי' תורי"ם משמחת מריוום חוכלים לל ס"ם חון לסוכה, וק' כי רש"י לכל בסוכה כמ"ם בפרדס לל מכיח נדולים כדורו שחכלו חון לסוכה.) כימיו – ר' יוסף סוב עלם (בונפים) ותלמידו ר' שמחה. מחבר רמ"י: ו) ר' יהודה כ"ל נתן שהשלים ערש"י מכות. ב) ר' מחיר. ובניו רשכים ריבים רים (ר' יעקב מרומרוג, רחם כרבנים ומציר. סמ"ק). וכן תחתם ר"י בעל הסתום (ר' ילחק הזקן, וכנו ר' חלחן הזקן, נהרג תחקמ"ד). ר' חלימר ממין בעל ס' ילחים תלמיד רים:

בדוך ריש סיו: ר' יהודה סלוי המשורר בעל הכוזרי (ר' תחקי"ב בירושלים). לכן מזרח (ר' אברהם בר' מחיר, מוכח חוסי קדושין ס: ד"ה ממחרם) ר' בן ס"ם וקרא על עלמו, ואברהם בן חסם ומכתים שנה בלילתו מחרון לף ס'. ומרחב"ן. (ר' חליעזר כ"ל נתן). הוא כי חמן ר' חליקים בר' יוסף כמגלה (תחקי"ם, פי' רחים ריש פ"ד סי' י"ח) מחבי הרחב"ן ו) ר' שמואל בן מוכיר. ב) ר' יחיאל לכי הרחי"ם. ן ר' יואל הלוי וכנו הרחב"ם (ר' חליעזר כ"ל יואל הלוי) מחבר ס' חני

תבי בשמו ותניחא. ובמרדכי פי' נכד הריא"ה ונכדו הוא ר' יצחק שמיבר ס' תרים מן השמים ניסו של המרדכי. – תלמיד ר"י בעל התוס': ר' יהודה החסיד בעל ס' חסידים (ותוס' ר"י החסיד לברכות הוא ר' יהודה בי"ר יצחק מפריז הנקרא סיר ליאון. ונם הוא פי' תלמיד ר"י בעל התוס') תלמידיו: הסמ"ג ר' משה מקוצי, והיוקח ר' אליעזר מוורמיזא. מהקין. – תלמיד הריא"ה פי' בתור זרוע (ר' יצחק מוינא, תחלת החלק השני) בן התוי"ר חיים, מוכח בח' רבינ"ו. תלמיד התוי"ז ר' מאיר מרוטנבורג (ר"מ בר' ברוך) נפטר בבית הסוהר בתשכה והיי מונח עם י"ג שנה עד שפדאו ר' אלכסנדר בי"ר שלמה ונטמן י"ד תחר סו. בשטו בשל שבעי לקט (ר' נתנ' בי"ר אברהם סרופא):

תלמידי ר"מ מרוטנבורג. ו) הריא"ם, נרא מתוכח שנת ס"ה ונפטר בשלוחת נפטרד פ"ת. ב) המרדכי. ג) הגי"ה מיימוניות (ר' מאיר הכהן). ד) ר' שמעון בן צדוק (תשב"ץ רחשון). ה) ר' מנות. בדור הזה פי' הרמב"ן תלמיד ר' משה מכעלי תוס', רמב"ן נפטרד ומלא ירושלימה ונפטר ס' כ"ב. ור' יונה תלמיד ר' שלמה מן הר (מונפלי"ר) שהי' חים ריב הרמב"ם. והר' משה די ליתן והרד"ק (ר' דוד קמחי ממחריני הרמב"ם). בני הרמב"ן ר' נחמן ור' שלמה. חתן הרמב"ן ר' נרשון ובנו רבינ"ו (ר' טי שנת ס') תלמיד ר' יונה: המאירי (ר' מנחם, נכד הריא"ד):

תלמידי הרמב"ן: ו) הרשב"ש בברצלונה, נפטר ש"ו. ב) הריא"ה בעל התגור נכד הרא"ש חולק על רשב"ץ. ג) בעל התרומות (ר' שמואל הסרדי). ד) והרשן בעל הדרשות (ר' נסים). תלמיד הריא"ה: ר' יהוסף, ובדורו ר' אהרן הכהן מלוניל בעל תרחות חיים. בני הריא"ה, ר' יחיאל, ר' יעקב העור (נפטר בשלוחת קיא). אחיו ר' יהודה חתן העור ונאנס קיא. ועוד ד' בנים חכמים וגדולים. בחתן העור, בעל התגודה (ר' זלמן כהן) תלמיד שעור: הרחודרסם (ר' דוד):

בדור הרשב"ץ ו) ר' מנחם מריקנטי. ב) המנקר (ר' שם טוב פלקירא). ג) בעל בחינת עולם (ר' ידעי' הפניני בר' אברהם הכדרשי). תלמידי הרשב"ץ: ו) ר' נסים בר' ריטבן גירוני). ב) ר' נסים על התורה. ג) מנחל עז על הרמב"ם (ר' שם טוב בן אברהם). תלמיד הריא"ה פי' הריטב"א (ר' יוסף תשבילי) המגיד מצנה (ר' וידאל) חברו של פרץ הבבי. תלמידי הרץ: ו) הריבי"ם (ר' יצחק בי"ר משה מצנת קיל מד קיט) והוי נם תלמיד ר' פרץ. ב) ר' אפריים וידאל. החשבין פי' תלמיד ר' אפריים וידאל:

בדור אחד היו: הריבי"ם, החשבין (ר' שמעון בר' צמח דוראן, מנוצ הרמב"ן.) והי' עם הריבי"ם בעיר ו' בחליב בחפריקה והיו תולקים זמ"ז. הנמוקי יוסף (ר' יוסף חביבה). מהריי"ל (ר' יעקב סג"ל מהרי"ו מולין) ר' ליפמן מיללהויזן בעל הנלחן. פרומת הדבן, (ר' ישראל איסרלין, מהריי"ח. ובעל הגי"ם תשרי נכדו). הנקדים (ר' יוסף חלבו):

הרשב"ש (ר' שלמה בן החשבין נפטר בכ"ו ותניו בשנת כ"ד. וסימך לזכר עולם יפי' לדיק). תלמיד מהריי"ל פי' מהריי"ו (ר' יעקב ווייל, שנת ר'). תחריהם: מהריי"ק (ר' יוסף קולן, עי' תכס לפי פי' קכ"ד) ומהרי"ו כרונא (ר' ישראל) ור' חייזק שמיר מתלר הסמ"ג. תלמיד מהריי"ק פי' הנרמנורזא (ר' עובדי' יצ"ו, רחם רבני ירושלים). ובדורו, התניר (ר' יעקב לנדא) ור' יצחק אבוהב (חשוב אצל מלך פילטוגל, עי' מהריי"ם יורד סי' י"ד). תלמידי ר"י אבוהב: ו) התברבנאל (דון יצחק מנולי בפרד בשנת רנ"ב, עי' בסף משנה פי' בכורות פ"ב ה"ח). ב) יוחסין (ר' אברהם זכות בחוק משלמוקה). בדור זה: המקוה (ר' יצחק מרחמה.) ור' יוסף יבמן (מחבר תור החיים) והרדבי"ז (ר' דוד בן זמרא) ותלמידו ר' בצלאל חשבנו בעל השיטה מקובצת. ר' אלי מזרחי, מהריי"ו מינץ (ר' יהודה) מהריי"ם אלשקר (ר' משה), הפן יעקב (ר' יעקב חביב) בנו רלביי"ח (ר' לוי). מהריי"ו בי רב (ר' יעקב ורלביי"ח נחלק עמו על דבר הסמיכה, מנידוס ספרד ר' שי"ו) ר' יעקב פולאק (בעל הפלפול) נפטר שרך כ"ל:

בדור אחריהם: ר' יוסף (יוחנן) מרוססים הספרדי (לוחנן), בית יוסף (קאדו, תלמיד מהריי"ו בי רב, נפטר שליה). תלמיד ר' משה, מוהרם שמואל (די חודיו). הלריי ר' יצחק לוריא, חשבנו) תלמידם יחד בלשה. מהרשדים (ר' שמואל די מודיני). תלמידו לחם משנה (ר' אברהם די בוטין). ר' יוסף בן לב (מי אחר בי' חיזה שנים), דון יוסף נשיא נקשים

נקסום וקסריסין, נפסר שניה. ר' משה קרדוניו (תלמיד כ"י) מניה (ר' משה מסרלנו נפסר שמ"ה). כנו מהריים (ר' יוסף, ני שליח). ר' אברהם קאסם טובלן, מהרשיל (נפסר שלי"ד). תלמידיו: ה) מהרשיל מסרלנ (ני שסיט). כ) אחיו ר' חיים מכנו של רמ"ח. ג) עולנוי אפריים (ר' שלמה אפריים מלונטין). ד) שליה (ר' יעקב הורוויץ). רב בפרלנ ביחד עם עולנוי אפריים, ושליה נפסר בשביריה שמ"ג, אחיו ר' אברהם בשל ים נוחלין וכנו – ר' שפפטיל בוויגה. ה) משתח בנימין (משכנזי):

רמ"א. נפסר בקרלנקא בזקנותו שליב. ר' שכנה חותנו ני שיט. מהריים פרווסט מתן בן מהרי מינץ (ר' אליר קלנלנבוגן). כנו ר' שמואל יודא מינץ בשל הדרשות, כנו הגביר ר' שתל וואהל מבריסק. ר' עובדי' מסטורנו (כתי מהריים מפדווהה ים לו תשובה סי' מיט וכוחב: מכתב מכנודו הרתשן הנכתב סוף מיי, גם השני נכתב כיו יוניו קבלתי). שתריה יוסף (כיץ ני שיית בקרלנקא). מעשי ה' (ר' אליעזר משכנזי רופא וכלבל החכמות רב בקרלנקא. ני שמ"ו ופסק כמקים קבורתו). אחור טיגים (ר' מאיר מן התדומים, מובא בכנה"ג ולמח דוד וחויים ושם הגדולים) נפסר ערב ש"ת כפירלנא בתיטליה:

בדוך אחרי ק: מהרשיל (בתוספתא) ני שליב. מהריים לובלין ני שמ"ו. חותנו ר' יצחק כהנא שפירא מקרלנקא (דלא כמים בשה"ג שהי חתן ר' יצחק חתן מהרשיל מפרלנ). תלמידיו: ה) השליה. כ) ר' יהושע מקרלנקא בשל מניני שלמה. ג) ר' מאיר כ"ץ אבי השך. – שמ"ט (ר' יהושע פולק כתן) תלמיד רמ"א ומהרשיל כשים בהקדמתו למדתי אצל אחרי רמ"א ואחריו נכנסתי לפני ולפניים של היכל קדשו של מהרשיל. והריים מנוי החפלה של זה בלשון. ובתי כ"ת סי' קלינ קליה אף שתחום שם הכ"ת, אך של הסמ"ע נפסר בלבוש שמ"ב. לבוש (ר' מרדכי יפה) ני שמ"ב בפוזנא. רמ"ע מפאנו (ר' מנחם מאירי, מפיר. הכי שלח ספרו בסף משנה לויטליא להדפיסו וכתב להרמ"ע שיסחדל בזה. בתכתב מ' הוא כותב: אני הוא מ"ע זה שמי מפכיר עון וזה זכרי מוחל עלנון. ני שים). ר' יצחק פואה (יש לו חשוי בתי רמ"ע סי' סיו. ובספידו בדרשות מהרי מינץ סי' כ'). חורת חיים (ר' אברהם חיים זוב. ני שליב). שלמה הקטלה (ר' נתלי יחיית, שיב). למח דוד (ר' דוד נתנו, פרנץ שמיג). מגלה עמוקות (ר' נתן שפירא, קרלנקא שלים):

אדר ק: בית (ר' יואל סירקס, יליד לובלין ני קרלנקא חיית) מחנו מי (ר' דוד הלוי, לבוש תכיו) חתי המי ר' יצחק (כתי יוד כי"ן). זקנו ר' יצחק בייל בעלתל (כתי תרית קניג, קסי, תמיב, יוד קיים, תיים קכיט שם זנוויל, ח' רשיל ח' ומיו. ומייים ליה, ושתריה יוסף יית). מהריים סוף (ר' מחיה, ני כשולדת בן לית שנח תיה). בעל מניני שלמה ושני יהושע (זקנו של הפכיי, ני תית בקרלנקא) חוסי יומ (ני בקרלנקא מים). ר' השגיל (בקרלנקא רבו של השך וריים קיידנוכר) נדולי הדומה (ר' מזרי פינו, ני תיז) ר' מיכל מנחירוב ור' שמשן תוספתולית (נהרנו שנת מית). שיב (ר' שבתי כהן מווילנא, ני כשעליטוי בן מית שנה. תבוו ר' מחיר. בן לחות שיך: בעל פנים מחירות. (ר' מחיר מחיזשטט) כרכת הזכח (ר' שמואל קיידנוכר. ני כשרים חליט) מוחנו ר' לחזרש מווילנא (מזכירו בחשלרת שמואל פית מסכת) בנו ר' יצחק בעל קב היבר. תחנו ר' יונס נחום מסוכשטוב תחי השך. למח לדק (ר' חשגדיל קרוכמל ני כניס תכית) תחנו בעל עבודת הגרשוני (ר' נרשון תשכנזי מחיתנו של שך). הוא ואחינו תלמידי כית. ני תשיב. ר' יהודה תרי חודיני (ני ערך מיי) כתר הגולה (ר' משה רבקס מווילנא ני תיכ). חלקח מחוקק (ר' משה מווילנא). שער לפרים (הכהן מווילנא, זקנו של החכם לבי) ר' יציר מקנדיא (ר' יוסף שלמה רופא ני חיית כפרלנ). ר' מנשה בן ישראל מאמשטרדם בעל נשמת חיים (הוא פעל אצל הוליבר קרמוול כשנת חשית להחיר ליהודים לשוב לאנגליה אחרי ערך תרכב מחות שנה תשר נורשו משם). ר' יעקב חנין (מחבר הלבוח קטנות, רבו של נתן העזתי). ר' יעקב שפורט מאמשטרדם בעל לית טוכל לבי (תיסד שלח החמין בשיל). ני חניי. כנסת הגדולה (ר' חיים בנבחי) ר' שתול מורטירה (רבו של שפינוזה בעל נשמת שתול). חלמידיו: ר' משה זכות (בעל חפחה שריך) ומנחת כהן (ר' אברהם הכהן חסמיגעל):

דוך אחריהם: מגן אברהם (ר' חבלי נקלים). חות יאיר (ר' חיים יאיר בכרך) תבוו בעל חום השני (ר' שמשון) אחת חורנו משפט טובי (ר' טובי הכהן הרופא משולין ני בילוטלים). חכם לבי (ני כלבוב חמ"ח). פרי מגדים (ר' חזקי' די סילוית, מיקל). ר' אברהם ברודא (ספרים חשיו). משכנ למלך (ר' יהודה רוזאניס, הי שיר לבת ואחר: הסיף וספר

ירדו כרוכים. ג' חצי) מחנה לפרים (נכון, יריד המלים בקונסטנטינה) כזכי שני (ר' דוד ניסו בלונדון). ר' נפתלי כ"ץ מפוחית נכד מהרי"ל שכנה יעקב (ריסר מין). ניסו ר' דוד הפעמיים בפרנק, עשיר, כעל הביבליומיקה שקנתה ע"י הבודליאנה בהסכומים בשנת תקפ"ט. ר' פיבש הלברשטם, ג' שם הלי"ד. ר' יעקי בחסקן (רבו של רמח"ל). בית שמואל (רב בפיורדא) כנסת יחזקאל, ר' משה חיים לוצאטו. תכונתו שור (ר' סגדר). שב יעקב (מהריי"ב בפפדים):

אדר ן: תומים, שני יהושע בפפדים. בעל שם טוב (ר' ישראל ממזיבוז, ג' תקי"ם). חור החיים (ר' חיים שבר. ג' בן מ"ז תקי"ג בירושלים). ר' יעקב שמרן (בן תכי"ל). קרבן העדה (ר' דוד דפסוי רב ברלין, ג' תקי"ו) שני משה (ר' משה מרגליות. ג' תקמ"ו). שער המלך (ר' יצחק נונים בלימונפי). סדרי טהרה (ר' חלחן). יד מלאכי (ערך תקי"ל). דברי חמת (ר' יצחק בכר דוד בקונסטנטינה). סדר פדורות (ר' יחיאל לוריא מינסק). שומר תמונים (ר' יצחק חירנים). משנת חסידים (ר' שמואל מי ריקי בלפה). קרבן נתנאל (וויל ניסו של ר"ח בדודא) בנו ר' מיכה תלמיד התומים. תמונת מכמים (ר' חגי עד שר שלוש בזילהה). חכן פוא בקלימנסוב. ר' יצחק הלוי הורוויץ מהמבורג. שחר יצחק (ר' יצחק למפרונטי, ג' תקפ"ו). מסריט תלגוז:

אדר ק: טוב ביהודה (ר' יחזקאל לנדא יליד חפתח). מחנים השקל (ר' שמואל מבחמקוויץ). נגדי כהונה (ר' משולם זלמן בפיורדא תלמיד תומים). לב אבי (תלמיד תומים). הגרי"ח מווילנא (תקניח). ר' נתן אדלר (פפדים תקי"ם) ר' חנוך מפפדים, חורת יקותיאל (ר' רפאל הכהן מהמבורג). מפיץ החכמה (ר' נח מיים בני משה). ר' שאול מאמשטרדם ואחיו ר' היים מברלין נכדי המיל בני ר' ליב מאמשטרדם. ר' שאול בעל כפה דספרא בן ר"ם מברלין. שתית ארי' (ר' ליב ממין) העליה (ר' פנחס הורוויץ מפפדים). ר' יעקי ברלין מברעסלוי, ניסו זכרון יוסף (שמייהרש פיורדא). מהרי"ם ברבי, ר' משולם חנגל מפרעסבורג. תשוי רחיים (ר' סגדר מרגליות). פרי מגדים (ר' יוסף תחומים פ"פ דאורי). פרי חבואה (ר' ליב מרגליות רב בפפדים ופלונקי). לבושי שרד (ר' חלמאר מפאראקא). שור מדם (ר' חלמאר מקטלן נכד פנים מחירות). חפארת לבי (ר' היים מגלונא רב בהמבורג). כתר כהונה (ר' יצחק חברים מפינסטוב מגוש הפ"ך). ר' חיד"א, מסנת חכמים (ר' יוסף הוכלטרנסר מוחשפט. חקי"ב). המניד מקוזנין (ר' ישראל). הרב בעל פ"פ (ר' שניאור זלמן מלאדי). פוכן עליהם (ר' חיים חברים הכהן ממחבר בעל פת לחם על חוכת הלבבות). ר' בנימין רחגזבורג מפראג בעל פורה נבר:

אדר ק: בית מחיר (דנציג), ר' מרדכי בעמט בסיקלסבורג. ר' זלמן מרגליות. קלות החשן (ר' ליב הכהן) חמיו חרומת הכרי (ר' יהודה). מלוי סרוטים (ר' יעקב בני מדינוב). שיי חדש (ר' חברים דנציג) יעלת חן (ר' ליבוש טוכן מפינסקוב. רב בפלונק ושרחנא). ר' חיים מווילוזין וחתיו ר' זלמן. חוות דעת (ר' יעקב מליסא נכד חכי"ל) ר' ברוך פרענקיל, שבר מפפט (ר' חיסר מווילנא). יסופת יעקב. חמיו בעל יס התלמוד (ר' משה כפציל) ר' פקיעת חינר (ניסו יליד חוזפפט, רב בפוזנא). בנו ר' שלמה, ותחנו חפם סופר (ר' משה). חמדת שלמה (ר' זלמן ליפשין בווארשא. דברי מפפט (ר' חיים חוילבן — בלונפשין):

אדר ק: דעת קדושים (ר' חברים דוד מכופשטם) ר' ליאר מרלחם ממאריפם. ר' נפי חיות, ר' יוסף שווארץ בעל חכוחות הארץ, ר' שמואל שפירשטין בווילנא. (ר' מחתי' בנו). טוהר בפנרים (ר' בפרים חשכמי מלובלין) חפארת ישראל (ליפשין בדנציג, ג' תרכ"ח). מסכי' חשחר (ר' יהודה רב בפרדהפלי):

אדר ק: ר' מענדל מלוכחווין. סריס (ר' יצחק מחיר, ג' תרכ"ו). דם רפק ר' משה ליב מקופנח ג' בירושלים). ר' שלמה קלונר מברודי. ר' חלי' נוממכר רב מגרידן. נחל חשכול (ר' נפי בנימין חוילבן מהלברפפט). רב מפפפבפחוי (ר' חברים לנדא, מרלי"ה). ר' מרדכי זאב חיסינגא וניסו ר' יוסף שאול נחמנזון מלבוב. מנחת מנוך (ר' יוסף כהנ מפורטפול). ר' יצחק חסדן בן ר' מרדכי זאב. ר' חברים חחומים בעל חסד לחברים. שריך לגר ר' יעקב פעלינגר. עמק יהושע (ר' חייסק מפלוים, מרלי"ג). חשובת רמ"ן (ר' חיים נבי מפמבור). בית שלמה. ר' יעקב נוונרפיים בעל חפארת יעקב. ר' חיים הורוויץ בעל חמרי טפס. כתב סופר (ר' חת"ב בן מ"פ).

מלניים (ר' חיים נקיוב). ר' ישראל סלנטר (ר' נתנזענסבורג). שם תורי' (ר' ליבוש בלחובר בסלב) דבורי חיים (ר' חיים מסאנז). ר' חלי' לעווינזון מקרעטינגא. לחמי כיגם (ר' מחיר לוויכך מקאליש). מעט הדם (ר' יהושע העליר מפעלו):

אחיב: ר' יצחק חלחק מקחווטא, ר' יהושע מקופנא. מחנו ר' חיים חליטער ווחקם מפיטערקוב. הגליב מוחלוזין. הגדול ממינסק (ר' יהוחם ליב. חורח חסד (ר' שניאור זלמן מלובלין). ר' יהושע ליב דיסקין מבריסק. ר' יוסף נטר פחלחוויליץ מסס. ר' נרשון המניך נעל סדרי טהרות והחכלת. חתן סופר (ר' שמואל ממטרסדורף). נפלחות מחורת ס' (ר' טירט שלמה מקחרסחן):

אחר ק: הרבי מגור נעל שפת חמת (ר' ליב). שדי חמר (ר' חיים חזקי' מדיני נחבורון). ר' לדוק הכהן מטובלין, ר' יוסף וכרי' שפטרן מפחווט. דבורי מלכיחל מלומזח. ר' יהושע הורוויץ מדזיקוב. חבני נזר (ר' חברהם מסוכטשוב). ר' ילחק הכהן מווחרשח נעל שפתי חורים. דבורי יעבר (ר' יעבר כחריס נרוינברג מנגדין ני חרעיד). הרב מקחלן (ר' משה נחום יוסלימסקי מחבר ספרים רבים). בית ילחק (שחפלקים מלבוב). מהרשים (ר' שלום מרדכי מבריזחן). הרי בשמים (ר' ליבוש הורוויץ מסחריח). ר' חיים מבריסק, ר' חלי' מחיר סיבלטון נעל החמת והשלום. חלקח יוחב (ר' יוחב יהושע מקונסק). ר' יוסף מנגיל (מחבר ספרים שלחים). ר' מחיר חרחק חסורנא. ר' מחיר שמחה מדווינסק (נעל חור שמח). חמדת ישראל (ר' מחיר יחיחל הלוי). הרב מחסרובלה (ר' מחיר יחיחל הלוי). ר' יעקב שור מקימוב (דבורי יעקב). ר' חלי' קלחקין מלובלין:

סימן פו

המאסף

(רשימת איזה דינים).

אורח חיים

א) **ציצית** למר נפליח מסי, החרמי, דמשרש נסיים סי' מ' ס"ב ולמר שטר כלל בגדים וכיב החטבול וכיב מגיה סקיא וסקיד. וכי כמשנה ברורה סקיא שהעולם טהגים ק וכיב כחתן סופר תריח מד. ד"ם והנה שכן מנהג העולם וכפרט לילית משי מיים רוב לח נמוו לשמה. וידוע מ"ם בקיאי לסיים הרב חות כי ומחלה"ם סקיד דמים כמגיה:

ב) **נשאלתי** מי הניח תפילין של יד ושפי הנחח של רחש מלח שנפסק הקשר ולקח של רחש לחר ושפטיק בדבוק מענין החפילין מי יכרך על סיד שחים:

והשבתי שיכרך רק ברכה סיד על מלוות תפילין. וטעמי, לח דלכחורה טות הדין שנפסי ריו סיו נעל כיון שרי וכרך עליו ונחכד לריך לחזור ולברך, ומיב הכח לח לריך לברך, יכרך שחים כמו נשים כן חפלה לחפלה לסיפה חום' וכמ"ש רמ"ח כ"ם ס"ם. לך ק) דעת מ"ז ק"ם סקיד דיש נמלח עטות בשים מיל לברך מפני כיון שמליה היה ומיל להפסר מזה דעתו הי' שלח ימלח בה שטל יקרית בחחרת וכיב שכוי מיל סי' מ' מעשם לחר דבפירות יש חלוקי טעמים כן שרי לפרי מעלים בס"ם דכל החורות שוות ומיב הכח נמי מלוות תפילין חוכה עליו וכל תפילין שוות:

כ) **ויל** דהוי ס"ם, ספק שמח מיל לברך לח ברך על הפרשה בפעות ונלנו למקום לחר כדעם רחשונה בסי' קי"ם ס"ב. וספק שמע בחפילין ממיל די בברכה מ' כרש"י ורחב"ם ומחבר כ"ם ס"ם. וכיב בני מלניים בחרלות החיים סי' כ"ם ס"ק קיד. וכיב בהנהות מהרש"ם בחרחות חיים כ"ם סעיף ית בשם נהר שלום להניח שבחי ויעמודים דמברך רק מ' של רחש וכפר הורם זק ומוכח ספר זה סמ"ג לוין מ"ו. ס"ם שמ"ב. ג) דעת הבני"ח כ"ם סקיו ובמשנה רב סעיף כ"ב לעולם לין מברכים רק ברכה מ' כרש"י ורמב"ם

ורמב"ם. וכ"ז לענין לקיחת תפילין ש"ר אחר, ולענין ההפסקה לי"ל לצרך כיון שה' מפסק בתפילין וכמ"ש כ"ה ס"י:

ועי' מצפה בירושה כ"ה בסק"ג דעיין לצרך לי כ"ל וכמ' לצן לצי ס"ם ו' כתב דמצרך שתים כמ"ש ר"ו ס"ו וכבר כתבתי דלא דמי, וכלשוני יוסר מ"ב ר"ב סופק ג"כ דמכך שתים ולי"ע:

ג) **להניח** פרשיות ר"ת בתים רש"י ויהיו תפילין של רש"י. בשעת הדחק י"ל דאפי' כבר בשעתם בכם לתפילין של ר"ת מ"מ מותר מ"ם בש"ם הרב מ' ליד ס"ם דמותר ליטול לנוטה משל ר"ת לשל רש"י כשאין לו לחבת ואין נפ"מ כין לנוטה לפרשיות. וכ"כ בה' תמרי יוסר מ"ח מ' ק"ג ואף דמוכחת שם מדיין לא נשתעם בהם מ"מ כיון דדעתו דש"י כשמיכה בפהותות וסתימות לר"ת הוי כצר בי' ולזמני' (ובמי' רש"ק ס"ם ליד מכותר דכתיבה לצד לא הוי לר בי') ל"ל ס"ה לפי' נשתעם והניחם לשם ר"ת מותר ופי' רמ"מ מפתנו מ' לי"ן כמיקל וכבים מכריחם מ' מ':

ד) **הניח** בתפות תפילין של ר"ת לי יכרך על של רש"י. מי' מ' הצדם מ"ח מ' ל"ם ומולם ילחק ליוני מ' ג' דספק הוא. וכדברי מיים כי דאם רגיל הוא להניח תפילין של ר"ת ל"ל לצרך על של רש"י:

ה) בישול וחמום בשבת

ה) **אין** בישול אחר בישול בדבר יבש אפי' יש עליו שומן מופח ואין בלי אחר בלי ולא אפי' אחר אפי' לף אם הוא לוחן לצמרי. (מתני' שבת קמה: כל שבת בחמין מ"ם שורין הומו בחמין בשבת. הוי"מ ר"ת ס"ד ומג"א סקי"ד וסקי"ו. אם סתין סט"ז, ר"ג ס"ה מג"א סק"ג) ולכן מותר לצרום מים רותחין על לוקי ופל מלא שכבר נתבשלו (מג"א ש"ת סק"ל, פ"ם מחירות ח"ה מ' ס"ד) ואי' מג"א ר"ג סק"ג היכא ש"ם מצם שמא יחתה חסור. אבל י"ם בישול אחר אפי' לף חסור לצרות רותח מכיר על שם (ש"ת ס"ה). ובדבר לא י"ם בשול אחר בשול (ר"ש שבת י"ח: ר"ה מגי"ם ו"ד. ר"ה מתחבם ורש"י ג"ב מ' ש"ת ש"ת ס"ד.) ולם אפיר להוסיף מים מבושלים לוגים לתוך קדרה ש"ם כם מים רותחים (מצחת יצחק כלכלת שבת כללי המחמת סוף אות מ').

ב) **במקום** שאי"י יד סולדת מותר ליתן פרי לו מים ושומן אפי' קרושים (ש"ת ס"ד, נשתה אחד כלל כ' סק"י, קצור ש"ע ס' ס"ד):

ג) **להטמין** קלוח ממ"ם מ"ג המעוכה ולכפותו ככנדים מותר ויש מתירים להטמין גם כתול חם (כלכלת שבת אות ס'. מנחת שבת פ' מ"ב סוף ס"ק פ"ח):

ד) **לסלק** הקדרה מן הגחלים, רמ"א ר"ג ס"ח מתיר ומג"א סק"ח חופר רק פי' נו':

ה) **להחזיר** קדרה בשבת אם עודנה חמה קלת אפי' הניחה מ"ג קרקע מותר (רמ"א ר"ג ס"ב):

ו) **אם** אין תנור כמצלינם מוח בפיס, אם מטמין רק בשר מותר לף הוא שמוך למרק. אבל קיגל ומאכלים מחרים לחסור להטמין שמוך לצרך רק שיהי' מוח בפיס (שבת י"ח: ר"ג ס"ח). אם מוח בפיס אין גזרה שמא יחפה (רמ"א ס"ם ר"ג, מג"א סק"ם) ולפחות הדף כמוח בפיס אם אין נוי מותר דאינה מחימה של קיום (ר"ג ס"ז):

ז) **נשאלתי** אם מותר לפחות בשבת מסגרת נגר שבו עלול חום ולהמצירו בערדייטר כלורות לקיים כדי לחמם הבית, והלטרות יהי רותחים שיד סולדת בהן אבל אינם כנחלת ממש. ונרחה דשרי כי במחכות חייב רק אם מכנס חומו פי' פחם כמ"ש רש"י יבמות ו: ר"ם פחילה שמחיך לוחה וכן בשבת מד: עדה מכחה שמצלך יחד לא כדי ליבשו וכן אם דחיחה כוסרת שהחיך הוסף וכ"כ רמכ"ם פ"ח משבת ס"ו מחחיך לחד ממיני מחכות לו סמחמם חומו עד שיעשה נחלה אבל אם אין שנוי פחיר וכ"כ ס"ם פ"ב ס"ח דנחלת של מחכות שנעשה חור ושוף. ומ"ם רמכ"ם פ"ח ד"ח דחייב על קדרה ליקה פ"ב הכוונה כמ"ש רמ"ד כמדשה ומשום לבן רעפים כמ"ש הביאה לר. ורחי דמותר דנמי מקשה על הקדרה מלי קח

עכיד

עביד. וחי"ם רמב"ם סי"ב ס"ח המחמם את הכרזל חייב סיינו כדי לעקף ועי' נמוק"י שבת כלל כ' סי' ח'. ועי' תחני' שבת קכ. עובים מחילה בכל הכלים בין מלוחים בין ריקנים ונוק' כתי' בית יוסף יו"ד ס"י ס"ה לות כ' למה מותר במלוחים הא מבטל אבל כלי ריקן אפי' אם שנשפה רותח ממש ועי' התורת והתמונה מ"ב דף מ"ו מ"ש רמ"י להיתר מבילה כב: מביאים מרדכי אחות וכו' למחר כשיורחים נכנסים פותחים את נקביהם ונמלא הבית מחמר מלויו:

ח) **פשוט** דח"ם מג"א רנ"ג סקמ"ח להחיר לנוי ליתן מים בקדרה המומדת על האש כדי שלא תבקע, דוקא אם המונח לחמום הבית, אבל אם אין לריך לחמום אסור לחמר לנוי לעשות מלאכה בשביל הפסד ממון. ואפי' ביו"ט אסור כמ"ש בשערי אפק כ' סי' כ"ו:

ט) **לצורך** מותר לחת בע"ש מים במנורה כדי שיכבה בשבת (שבת מז: אסור. רמ"א סי"ם רס"ה, קיצור ש"ע ס"ם סעיף י"ח):

י) **מותר** לפתות בשבת תגרת פ"י נוי (חכ"ל ס"ם ל"ם, ושלילת יעקן ח"ב קי"ח ותרשיש שהם י"ד מקילים יותר):

יא) **מותר** ליתן קמח פשת בשקים ומשום מלמר נפן שנשבים עם קרוכמל בגים תרוסת (תרשיש שהם סי' י"ם):

יורה דעה

א) **מטפחת** קוטי' דמח לו תחך כל העור וילא דם, רמ"א ס"ם כ"ג ומי' ל"ג ס"ח מטריף. מ"מ בהפ"ח יש להקל בעוף ע"י שחיטת הקנה ובדיקת הושט. (ש"ך סי"ג ל"ג סכ"ב. ובכדו ל"ל סק"ד. ממ"נ ש"ך כ"ג סקי"ו וסקכ"ח. ש"ך כ"ג ו' בשם רש"ל דשם תורם ל"ג. תוספת יוסף כ"ג י"ז):

ב) **הדחת** מנלים בשורש, אם יש נקב שמכנים מים נם בפנים, אף התבריס המונחים תוחרים ואם לא, הם תשוריס אבל המגל תוחר. (יורד ע"ח ס', ד"מ סי' ס"ח סוף סקי"ב. ח"ח ל"ג ו', מהרי"ם לובלין סי' כ"ב וכן מחיר בשמ"ג סי' ס"ם ס"ד ס"ק כ"ו. אבל מ"ם מן סי' ס"ח תוסר ואינו מזכיר אם הפוסקים הגיל המחיריס ועי' יד יהודה ס"ח סקי"ח:

יג) **ביצה** שם טיפת דם אד בתר הביצה השני' מותרת וגם הקולמס (ש"ך ס"ו סק"י, דהוי ס"ם, גם הא לא נכנס טעם כל הביצה בשני', גם הא נבלע בחים ולפי המלומע, עי' שערי תורה שנם כ' סי' כ"ד. שנה ני' סי' ס"ם, שנה ד' סי' ל"ו, רמ"ם ח"ח סי' קל"ו) ואפי' מרק כ' כלים יחד אף דל"ם כ' טעמים התחרונים, י"ל אם יש דם בא' שניהם מותרים תשוב טעם הש"ך דיש ס"ם:

יב) **נשאלתי**, רגלי שור ודלי מרפס אחר מריכת שערם וגמילת פלמיהם. נתערבו עם ממשים רגלים כשרים, הגה יבש ביבש אין במינו בטל ברוב. אך זה תמיכה כדאוי להתכבד לו ט"ם דבר שבמנין והטרפתי הכל ואנחר הדבר:

עוד רמ"ם חולק ס"ם סי' ל"ו דחש"ל לא בטל מפני תשיבות דבר שבמנין, ואם כוח ממוסר מעשה נדול שיש רצוי להתכבד אינו נם דבר שבמנין כמ"ש ש"ך ק"ח סק"ו אבל אם היו תחוסר מעשה נדול אף אם היו ר"ל מלך מלמו ח"מ פוי דבר שבמנין כמ"ש ממ"נ שם מ"ו סקי"ו בתוחות שמומות, ומ"ב ק' מה תועלת שבחנו בכמה דוכתי דאינו רצוי להתכבד ס"ם תסור תפני דבר שבמנין. ועי' מני' כלל מ"ב ח' אף דבר שיטוני שיש ר"ל אם רק היו דבר אחד הוי דבר שבמנין וכ"כ ממ"נ ק"ח מ"ו סקי"ו:

ורבי כתבה נסה. כרמ"ח קי"ת ס"ג מכוחי דהוי ר"ל שלח הוציא מן הכלל רק רבני דקה, ומפורש בית"ה פנ"ה סי' נ"ג דהוי ר"ל והחכ"ת כלל נ"ג מ' שכ' דרבני נסה תיכף ר"ל ה"ו מכן לו ונ"ט ועי' דרכי תשובה סקנ"ו בשם יד יהודה דהיינו ר"ל בזה"ז היינו יודע לחה, וכסי' קי"ו סקכ"ב כ' בשם יד יהודה דהוי דבר שבמנין ואין מובן ת"כ תם נפ"מ שכ' יד יהודה דהיינו ר"ל הם ס"ם לא נפל תפוס דבר שבמנין:

ורבי בתבה דקה כ' בדרכי תשובה סקנ"ו דהוי רחוי להתכבד וכ"כ תמרי יושר ת"ת סי' ל"ה והוא נגד רמ"א ס"ג וית"ש הג"ל ויפלא על תכמת תרס הג"ל שהשמיט דין רבני לוח שהם תר"ל:

ועי' פרישה ק"כ סק"כ ופמ"ג ת"ז סק"כ דמשל"מ לא הוי דבר שבמנין וגמ' בבינה מיירי רק בספק מלפה, ומי מנ"ת תמ"ז סק"ת ותנ"ת סקל"ז דמלה לא בעלה דהוי דבר שבמנין, ובהז"ז נרחה דבעלה דמוכרים במקל:

ום"ם רבל נסה תיכו כמל דהוי רחוי להתכבד כמ"ש י"ם וכן תוכח מרמ"ח ותפי' לתכ"ת מ"מ הוי דבר שבמנין כיון דהוי דבר בינוני וכמ"ש מני' הג"ל ופמ"ג וכ"כ דרכי תשובה ק"י סקכ"ב בשם יד יהודה:

יג) אצל מוכר עופות נתערבה תרנגולת ודאי נבלה בתוך תשעים תרנגולות בענין שהיו שם הנולות ולא ידעו כה, וכשנודע כבר הוסרו הנולות וכבר נמכרו עפרים ונשחטו שלשים בשני מקומות:

התרתי כולם, לחם שנמכרו בשעת דמוסרים כמ"ש יו"ד ק"י ס"ם כל דפרים מרובת פרים, והבשלים מותרים היכא כמל בחרי, ובנולחם לא הוי תר"ל, ולא דמי הי לא נודע ונ"ם כמל כמ"ש ס"ך ק"ם סק"ב ופמה כשנודע הוסרו הנולות והוי ר"ל ותמנם בניח שלמה מיו"ד ק"ם לם קודם שנודע השערות מרם שלמה ושנים נשחטו בנולחם מחיר כולם ס"ם מ"ם ס"ז ק"ת סק"ד דכל שנשחה תקדמותו הוי כפרים ומרובת פרים, ומשום דלא מליגו רק היכא דהי מחלה ר"ל ישכשיו נשחטה ואינו ר"ל לו מיחר משל"כ לם מחלה לא הי ר"ל ושכשיו ע"י בשטי הי ר"ל לא היתר, וכן במקור הדין אמיתי הר: ונפתחו תלה פתן, שנשחלק תשיבותם ובשמ"ע ק"ת כ"ו שנחתכו לו נתרבקו, ולדבריו למה ר"ל שם לם נתחכו שיעין שוב ר"ל למה לא נקט שהי לחר לחם בשורו ר"ל:

אך הי' כ"ת ק"ם מוכח בשיך פר"ל דלחתי לא נודע כמל וכמ' פניי ת"ב תו"ת ס"ם י"ב כתב בשנודע תל בביטול למפרע, ותפי' לשיטם התומרים דלא כמל היו רק מדרבנן כמ"ש מנחי כלל ל"ם סק"ו ושו"ת הרב מלחמי הי' י"ת וסרי בשמים ת"ב סי' פ"ז ונחל פשכול ת"ג 98 חות ג'. וכתי' דרבנן י"ל לפתיך מל דעת רשכ"ת ומחבר ק"ת דתתיכה הי' לא הוי תר"ל וכשהי ת"ב סי' ס"ת תלד לפתוך דתתיכה הי' כמלה. וברש"ם מ"ג קמ"ם כ' דבתרי דרבנן יש להקל בתתיכה הי':

וכ"ן הם נתערב כשהיו עם הנולות תכל הם נתערבו תחר הסרת הנולות לא כמל דהוי תר"ל לף תתיכה הי' כמסקנם רמ"ה:

וכ"ן נודלי לישור לבל כספק פרשם י"ל דמי לא הוי ר"ל כמ"ם שם יפקב לי ותם יו"ד ל"ת ורש"ם מ"ג שמ"ה:

ונם תפי' כלא נודע יש להסיל ס' פרשם דהת דלא כמל לא נודע הוי דרבנן כמ"ם. וכ"כ תרן לבי יו"ד כ"ם:

ובשנים וני מקומות נ"כ כמל הר בשרי כמ"ם שמ"ג ק"ם מ"ז סק"ת ושער התערובות ת"ג פ"ג ותפי' של שני תכשים ודלא כניש מחיר וכינת תרס כמ"ם לתרי יושר ת"ת הי' ל"ת ומנחת פמים ק"ם ודרים ק"ם סק"ד וסק"ה:

ותרנגולת בנולחה דכתלה, יש לנדד להסיר נם תבריס הסניחים לף לוחם שתם תר"ל כתם שמ"ג קי' שפ"ד סק"ג דלא ככרי"ו. לף לין נפ"מ כי קורקבן הם הוא תם הסלכל תיכו ר"ל כמ"ם דר"ת בקס"ו:

ועי' לתרי יושר תל"ל הם נודע מתערובות למוכר לא לתרי' כל דפרים ויש לדון ג"ם דנול מרנגה קי' ט"ך סק"ד וח"ד שם סק"ו בוטחו עם כרי"ו וי"ל דכיון דהקופה לא ידע לו מהשערובות י"ל כל דפרים וכר': וכבל

ובכל מקום דלא כעל מים אם נתכל אז נתכד מ', מותר לתכול הנשתכים שנים אנים כמ"ם זכמים עד. ויו"ד קי"ו ס"ז והפי' פירש מ' קודם שנתכד כמ"ם מנחי ודלא כמ"ך סקמ"ב. והפי נשאר מרק וכלי ועריך לדון עליהם כמ"ם בדברי יעקב שור סי' ס"ו. נגד כ"ם. וכ"כ רמ"ם חיל סי' ר"ב ודבכי תשובה קי"ו סקמ"ח. והפי' עודע קודם שנתכד כמ"ם חויד קי"ח סק"ג:

יד) **רעיון** ונמו רעיון שמשתמשים בהם רוחח פעם כשר ופעם חלב.
ח) הנה הוי הסיקו בפנים וי"ל דהוי לנון קל שרי נכנ"ם כפי' תניח ס"ד ותק"ם ס"ה ויו"ד קכ"ח, כ) י"ל שלהבת עולה והזיעה נשרפת קודם בואה למעלה וכמ"ם מ' רמ"ם כלל כ' ס"ם כיו והנ"ה מהלניח טויד ל"ב וכוים קי"ה סק"ח. ופי' שרי תוכר מוכח דר"ח ל"ב ר"ס ה שהם מלהבת ושוכפת הזיעה. נ) י"ל דיש ס' נגד סיפת הזיעה כמ"ם תוי"ה כלל ל"ח מ'. וכן מתיר רמ"ם חיל סי' ר"ח וכ"ם יו"ד קס"ד מחמיר ופי' ממדת חסה סי' ל"ו ול"ח. ובחמת מפורש דין זה להיתר בחשו' מוי' כ' מלכלות הסורות סי' כ' (חשו' רי נעל החוס'). (וק' למה רמ"ח קי"ח ס"ח תוסר אם לנו ליסוד והיתר לו פת עם בשר מנולים תחת מחבת מ'. ובחטור קטן וסחוס מסיר ליעבד):

טו) **הנעלה** די בלד פנימי לבד וכמ"ם נעי"ו: כבולמו כך פולמו וכמ"ם תרח מכ"ב סי"ו ומחי"ב בסים בקלור דינים. אבל אם נשחמש נם בחון נעי הנעלה מאני לחדים כמסכי"ל! וכ"ח ר"ם תכ"ב ומנ"ח סקי"ח, ומ"מ אם רק נשתך עליו מכחון די הנעלה נפנים ופם אבן לו נדנפח דכ"ם כמ"ם רמ"ם לרחות חיים תכ"ב תות ו' (וכנמ' שם טו. לריך פעם למה יורה קטנה לח סני נפנים לבד, ונ' דדי, וכח דאמר בנמ' בחוך יורה נדולה, היינו אם חינו רולה לאיות עם נדנפח). ואם כלי נאסרה מבחון די הנעלה נפנים כמ"ם לאחרי יוצר מ"ב קפ"ב בסם תרי"ם וכ"כ חמדת מסה מ"ה ומלוחים לחרטים שוסס תות י"ב:

טו) **כתבי** קודם נלחי סופרים נלבנו חמרים חמרים רבים ובחים לידי בזיון. שבוחי מ"ב תוי"ח י' מחיר לשרפם, ועי' מ"ב דבר יו"ד פ', מרפים שוסס מ"ם וקוטפים

נאר בשדי להניר חלינאר מעטה בסוף סדי"ח סי' חמן. (המקור מנילה כו: ר"ה יח: שבת קמ"ו: ובדין תוי"ם קנ"ד ווי"ד רמ"ב):

יו) **בכור** פודים חומו ביום ל"א לנידה. כגון טלד יום מ' לף שמה או פחות קודם הלילה, נפדה תור יום ב' לף שלח נשלם חודש (כ"ט י"ב תשל"ג) ואל מעלי"ם רק תמיד יום ל"ח (נחל חשכול מ"ב 140 ט"ו ו"ח) ולף בלילה ודיוחס מקדימים (ט"ב מ"ב יו"ד קפ"ו, מכרי חסלד יו"ד רמ"ב ודלא כשך ס"ה סק"ב והנר"ח). ב"מ ס"ה כ' חלוי בשמת כ"מ י"ב תשל"ג ואפי' ביום ל' ואם לא נשלמו לף ביום ל"ח אין פודים כמ"ם חינם נומח רלח, אבל מנ"ח שלי"ט סקי"ח וחכ"ל קי"ד וכמר בהוסם כ' דוקא ביום ל"ח:

יח) **חלה** שחזרה ונפלה לפיסחה יהוס מ"ם שחילה יעכ"ן מ"ח קלי"ה וח"ב לים דחזרה לסיבלה ויכול להפרים חלה מיני וכי' וחים יו"ד ש"ים מחזק בו. אבל לח נרלה כן מלשון רמ"ח שכ"נ ס"ח שכ' ואם חזרה וכו' נפי קי"ח לבטלה לשון חזרה היינו אפילו חזרה לפיסחה, נם אין מובן אין נשקר ובטל מנין לימור החלה, נם נפ' תורת מרדכי סי' קל"ד מקשה ע"ז מפכול יום ש"ד מ"ז החורם את הבור ואחר הי"ז תרומה ע"מ שחעלה שלום וכו' נשברים לינה מדמעת, כרי דוקא אם החנה ע"מ שחעלה שלום וחזרה למקומה לינה מדמעת אבל אם לא החנה אף שחזרה למקומה מדמעת ולא חזרה לפיבלה:

יט) **מת** אחי אבלה שבעה ימים לפני יום החסונה ויש הספד מאה דוליים אם חדחה, החרחי לפעות החסונה אחר ג' ימים בחוך ימי האבל ודבריס שבלי נוהג. כדעת הפרישה יו"ד של"ב ופח"ם סק"ד דמ"ם ס"ג לבנסה היינו מיד:

כ) **חזן** שבירחו להחפלל ואחר נחג הפסח. וביום ל' פסח מחה אחו בעיר לאחרת, אם מותר לו לעבור לפני החיבה ביום כ' פסח שבות חוק, וכימי חג החחרונים ואם לא יחפלל יפסיד שכרו:

בדיני חוק להגריו מרגליות לות י"ד מותר לחיק להחפלל בשבת אם ליבא אחר ובבא חיבא לאחר. גם אין להחיר מפ"ם בסי"ק

יח: לומן ספר וכו' ורבים לריכים לו כי לא קיי"ל כן רק בס"ת שפ"ד סי"ח. וגם מלד דבר התבר לא הוסר רק בלגמא כס"ם ש"ך סי' ס"ס סקי"ו. וגס לא הוי הכא דבר חבר אם לא ישתכר וירויח בזמירותיו:

אך יש להחיר ע"י שיעת ב"ד וב"ח ושיך שמ"ח סקי"ה דאין לגיוה בעיר לחברם אס יש שם קרובים, והכא יש לה בניס ובעל במקום שמחה. וכן נ' דעת מכתם חדש קנ"ג לוח ב' וכ"ס בקס"ע קלי' ד'. (ולחגוס בס"ס הרב תרי"ח ס"ח סיסק כרחי"ס דיש עליו דין לוק):

ובימים שלחרונים של חג חומר דאין לחכלות בגרגל כס"ס סי' של"ח וכאן הוי דבר פרטיות דמשורסס שבבדוסו להחפלל:

גס

כא) **נקרא** שלמה בפי כל, רק לחביו ולחיו קורחים לו שלמה ליב. לף דכי פ"ג שבלי לקח סקי"ח דבני בים לוסס בכלל פורחת. פ"ח בדברי חיים חיח סי' נ"ח חובח בחנחת חשה גם סר כי בשס נ"ס קכ"ח סקל"ב דאס לחביו קורח כן לא הוי נשחקף וכ"כ רס"ס חיח סי' פ"ג וכ"ח ומ"ב קע"ח ודברי מלביחל ד' קי"ד:

כ) **שמה** מפרישה ומחימס שרס. בפי כל שרהלי, אס הנקודות שוות ח"ל להזכיר שס גענוע כס"ס פ"ג נפיס ה' ז' וכ"ס נפיס כ'. ומ"ס שס שרולה מי' פ"ג נפיס כ' מ' דמיירי שקוריס בחולס. וכ"כ פ"ג ר' מי דאין כוחבין שרלה. ומ"ח כ' דברי מלביחל פ"ג סיס קכ"ז דכוחבים שס קפטוח שנקרח בפי כל ושרהלי בה"ח נסוף כס"ג ל"ו ו' וגיס שלמה סי' קי"ח. וכומבים בחכונה כס"ס פ"ג נכמה דוכחי וכפיס ג' ד' וגיס שלמה קי"ח וקפ"ח:

ג) **אבי** נקרח לס"ס רק חליחר ולח חליחר ליפח ואינו מבין לגגם של חיס ומ"ס בחבלים בגעימים פ"ב גם י"ס, וכחב: שלמה דמחקרי שלמה ליב. שרס המכונה שרלה גם חליחר המכונה ליפח:

סימן פח

השמטה לחלק אה"ע

לכבוד ידידי הרה"ג נ"י ע"ה
פה"ח מ' יהושע הלוי הירשהארן
יחי' הרב במאנטריאל.

על דבר שחלחו חיס שחוח כחה בגיס בחורופה שלח גם לחשחו פס, ובשחרכה לחיס שממחן להמחין ג' חדשים, חס יש להחיר לחנות מעשה כחיבה הגם בשמואל, כי י"ל שרב דס"ל דחוגים מעשה נמיגה בניעין יח. קחי חס סבעל עמה בעיר שיש חשם בכחגה מעש"ב בכה שהוח בחדיגה רחוקה ובנדה רק מעוט לח פלוג י"ל דמודס שרי מעשה לכיבס:

לכאורה יש לומר ק דמעשה רב משיס שמח נחיחד עמס בין כחיבה לנחיגה, ולף דבגם יש מפחחח אין מוטחין רק חס ודחי נחיחד כס"ס בחגגה ניעין שם: ואיזהו גם יש כל שנחיחד עמה, י"ל החס קיל דהוי רק נדה ודבגם וכ"ס מולקיס. חבל הכא חגגה ביחוחס חת. ואין חולק. וי"ל דב ס"ל שהוח חדחו, כי בשלחוח וירח סי' י"ב ובגליון יבחוח חב. נוסס ח"ל יהודה חמר רב חמר קרח להיוח לך לחלקיס ולאחך חמריך להבחין וכו' וכי דרבין חיח דס"ד ונ"ב חיח חה"ס י"ג שלמד חלחחך דחו' הוח. ונרחה רחו' שחין הגירסח שמואל כס"ס בגח' דהח ביבמוח ק: שמואל לומד מחקרח זה דבר חחר. ושמואל דס"ל חגגה כחיבה י"ל דהוי רק נדה דדבגן וכרבח ביבמוח גחרס שמח יבח לח חחומו מחיגו וכו':

אבל בחמח חיח דוס עגם דב דח"ב למה ממקוף ד' נחן לשמואל יחמרו שמי נפיס וכו' ולמה לח הקשה בפשיטוח הח יש חגם שבחיחד עמס חפ"ב דעל עסק יחוד לח נחרו ואין זה חמוד יומר חגם יש וכס"ס שס חניח כוחחי' דרב כשולח גם וכו' וכבעל חי' בחקום חחר ולגם יש לוח חוגשים שכרי לח נחיחד עמה. היינו דהכח עדיף טודחי לח נחיחד וס"ח חוגים חגגה בחיבה חגוש לח פלוג חו שמח יחמרו כ' נפיס וכס"ס חו' ד"ה השולח ושפורס בגח' דלרב חף שבעל בחקום חחר חוגים חחניגה וב"ב חו' חדיס בחגלים דלרב

חף

לף שהיו בעיר ס"ל כן. וכ"כ רש"י ד"ה המצלים שפלך לדרכו ורק לו שמואל מיקל משום כחיבה ומכותר דלבר לפני בכ"נ מחמיר (וכן כתב רמ"ם רש"י והלך לדרכו הוא משום גם מוקדם, לכל משום הנמצא לפני בעל בעיר ס"ל לשמואל מוקן מכחיבם):

ועיין רש"י ד"ה כ' נשים שמייחי שפירש לים, ולין מוכן למה פוצרך רש"י לכך. ויל דהא לחד שם לא מקדים לחיב פורעטחא לנפשי' וכיון דלא שכיח למה חשש שילמדו וכו' וכ"כ פני' ד"ה חניח דבובר שלא שכיח לא נזרו בהבחנה ולכך כ' שפירש לים ויל שהו שכיח שבחאר הכין שלמו לנפשם רמוקם כחב גם ולומבי בכיסחי':

ודראיש שמק על ד"ף למה פוסק כשמואל הא הלכחא כרב בחיסורא. ויל משום דר' יוחנן בירושלמי פ"ד יבמות היא ס"ל כשמואל, ודשמו כמו שהביב לבני זו זמן נימה מוכית עלי', והיינו כמ"ש ר' יוחנן במ"ק יד. מי שחין לו אלא חלוק א' מותר לכנסו בחוה"מ משום דמזודו מוכית עליו וכן דעם לבני לף שבשולין קו: ס"ל יאמרו כל הסרוקין

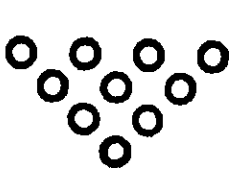
השמטות

השמטה לס"ם יג דף 29.

ואמנם מי מניח מקנ"ד סק"ח בשם מהרי"ל מי שהי' חסר דעה ונחרפא לא יחענה בס"ב ומוכח דדוקא ע"ב דקיל דהוי מדרבנן כמ"ש חוס' פסחים נד: ד"ה לאו ופ"ח מקנ"ד סק"ד נבי מי. אבל בי"ס מחענה. וים לרחות דעו"ם במהרי"ל משמע כך מי שנשאל לו ויל מי מחיר נ"ב:

שו"ת לס"ם גב דף 101.

וכ"כ נמי דבריס לחדיס סי' ע"ג להחיר יען שכבר עכרו ממש משרים שנה ונסחם מהבעל כל חזן וכ"כ בשו' ריח"ו ופי' סי' רכ"ח:

חסורים וכו', ורב ס"ל דלי' לחזרו שנלוי לבל משלים הכח לא זמן הנע נרחם לבל:

מה שכתב כ"ח על קרבן נחנאל ופשחים שמואל ברח"ם ניסן פ"ב סי' ו' שכבילו רלוי מרח"ם ס"ם סי' וי"ד בנע פסול פוסק כרב, וחמה כ"ח מכ"י סי' י"ג בשם רשב"ח ומחבר שם ס"ח שלח הביח דעם רב. ושוסק כשמואל, וכשם הביח סי' ר"י להחמיר בנע פסול, הרי דבנע פסול חמור טפי. יפם הקשה, לבל ס"ם לח מפורש בשול דרח"ם פוסק כרב, ומרמ"ח מוכח להפוך ומחלוקת רב ושמואל חמור יוחר דבשם"ח כ' שכן רלוי להחמיר כרב וכש"ע בנע פסול כ' רק שים לחוש לסברח הרחשונים:

ועיב כיון שרמ"ח מחמיר כרב ש"ב לף שהבעל במקום רחוק וכן בב' חכם לכי סי' לי"ו נם בשואל בעל פנים מחירום ונם החב"ל שניהם פסקו משעת מחינם לף שנראה שם שהבעל סי' במקום לחר וכן בב' מהרי"ם לובלין קי"ח לם לין חשם בשול שרוכים מחמיר כרב וכ' דלא נזרו בזם כשה נזרות ומשו לף לחשום רמוקום:

סימן סט

ושייכות אחר סי' י"ב.

פרנקפ"ק ט"ז פרחשון תרצ"ד.

כבוד ורב החריף ובקי מ'
יעקב מוינעשטער יחי' בברוקלין.

יקרתו קבלתי היום. והנה מר מעיר מל
מ"ש כמרדכי (והוא בספר זה סי'
י"ב) לחודש שנמצא כרמכ"ם לחקיעת שופר
תוכף בלילה, ומילתי דכיון שמפורש במקרא
יום תרועה לא כניח הרמכ"ם לח סדין דחל
קרי בי רב, והקשה כי דגם כל שנויים
כמצא כמגילה כ: נלמדים מכתובים וכ"ש
מצינם כרמכ"ם, ונם דרכו של רמכ"ם להביח
גם שמפורש כפורש:

לפלא כי שנם מיניו מרחום לח דכרי
שם, כי כל המנוים כמשנה שלל
ומוספים ווידוי הפרים ווידוי מעשר וכו' היום
מפורשים רק לריכים למוד בגמ' ולח כרמכ"ם
מכיח דבר מפורש הוח רק לח הוח מלוח
עשה לו ל"ת:

ואשר מי מר כי ליח להקום בלילה משום
דלין מקדשים החודש בלילה ומעיד
לח נקבע ר"ה רק ביום. ולפי' בלילי שבי,
שעמדים רבוח היו עושים שבי ימים לין מוקמים
בלילה דלח עדיף מליל לשטן וכמ"ש בחום'
ברכות ל: ד"ה לפי לפנין יפלה ויבח שלין
מחזירים חופו לפי' בליל שבי ויום תכ"ב
ס"ת. והביח מ"ש מי יתן ה' יפלה סי'
כ"ד סי' דס"ם כר"ה לח בלילה לח לשער
כמלך הקדוש לין מחזירים לופו:

הנה שנם מלמד, לח כן לוך יפרנם מפני'
מגילה כליל ונמי ר"ה לה. שפופר
ליו בלילה, לח היא משנה ונמי שליכה
מריכה כי פוח דבר שלי לשער:

ב) **גם** קשה דכר"ה לה. לפרי' גם כשקיעת
יוכל שליכה בלילה וכן הוא בספרא
בהר פ"ב מ"ז ביום ולא בלילה ועי' בפ"ת
מגילה כ: דמהני ולחקיעות שופר קלי גם
על יובל והרמכ"ם השמיט זה:

ג) **ומיש** מיפלה ויבח לא דמי, דהא
לכחחלה חקנו לומר יפו"י גם

בלילה חלח לם שפה ל"ל לחזור ולח"כ ודלמי
שיכול להקום מדלו' בלילה. ומה שלין על
חיי לדם. הנה בפרי' ברכות מוכח כי' לפ"ת
ס"ם מקפ"ב כי להפוך וכמו שהשיגו עליו
כפו"ח מיס חיים כ"ב לוח י'. ונחל לשכול
מ"ל ס"ם י"נ ופו"ם רביעי ח"נ קכ"ה. ביח
פלוי ח"ל מ"ב. חתן סופר לפ"ת דף קלי
ע"ד:

ומה שכ"ח מפלינ דלין להקום בלילה כיון
שלין מקדשים החודש עד ביום, ופלילה
חול. ז"ל דלפשר שכבר נתקדש כמ"ם רמכ"ם
פ"ב מקדוש החודש ה"ם דלחוקו כ"ד פלמן
בסוף יום כ"ם כ"ד לומריש מקודש שעדיין
יום הוא וכ"כ בפי' המשנה ר"ה פ"ג סוף
מ"ל ולל מחשב כי קל"ח לל יכי' לפולם
חלח יום לי כי לפשר שיהי קודש ליל לי
(וכמו שרלה גם כי' זה) וכ"כ בפי' סרלנ"ח
שם בחלוקה שמ' שרלוהו כ"ד ביום ובשלר
זמן לומר מקודש ודלין כזה שיפמרו מיד
מקודש. ובחשבין מ"ל קל"ה סי' דשם השוחל
ר' שמוחל בר' דוד חלחיו (וסי' לשם גדול
מוכח כשם הגדולים פ' ל"ד) שלין מקדשים
פחודש רק ביום כיום קודש שפחך והחשבין
דהה לופו שודלי מקדשים לופו ביום לי מ"ם
רלויים שדים בליל לי לשבל לם ליל לי קודש
להי"ב רלוהו כ"ד מקדשים לופו מיד:

והעיקר שלי"ל לפופן זה שקדשו כ"ד
החודש ביום כ"ם, חלח שפיר
לף לם מקדשים החודש ביום שלשים, הוח
מקודש מן בליה והיו יכולים לחקום בלילה
חלמלח הלמוד ביום ולח בליה, דלח מלינו
מימות עזרח חלול משנה כמ"ם ר"ה יש:
ופ"ם רוב מקדשים לשבו ביום לי וכמ"ם
רפ"י ר"ה יח. ד"ה ופל חטל ופ"ח שם
כח. ד"ה לשר לפו. ולף דנפפחים ב:
לישח דחיל בדלו' יום שמקלחו לפוד ומקלפו
מוכר מ"ם לח יפלה פל הדמם ביומים של
ר"ה חמיד בליה הוח חול ומוכר במלחכה
וך ביום פר הקדוש. ומשום ברפ"י ר"ה ל:
ד"ה נוהגים דלם יכלו פדים מפר שקדשוהו
ב"ד ונמלח שבליה הזה ליל יוה"כ הוח וכ"כ
בילה ד: ד"ה כל דמכפרב סיו לפוריס
במלחכה שמח יחקדש החודש למחר ונמלח
שבליה הזה יוה"כ. ופו' קוכן לרמכ"ם פ"ג
מקה"ח פ"ם:

ב) **ומענין** לשנין. כחבלים בנעימים חיב
פ"ם כ"ח פל פסו' בברכות

טג. שי"ע סיכר שנים וקנע מדשים כאיל שלא הניח כמותו בחיי הח לו חי עוד ריש רבו שהי גדול ממנו, ועיי"ש מה שפירלחי :

וראיתי פתה בס' מוקדם ומאוחר ח"ב פרק ל"ד מהגי"ר ליב ברודח מלבוב שמביא קו' ז מהגהות מלוח הכוונים סוכה כ : והמחבר פי' פ"ע גמ' סנהדרין יח : דאין מעברים בגליל, וע"כ לם החכמים הם בגליל יכולים לעבר כאיל לף שחכמי הגליל גדולים מהם. ור"ח יסב בלוד והיח בעבר הירדן כמ"ש בשביעית פ"ט מ"ב וכן ר' יהושע הי' בפקיעין ואפשר שהיגה ביהודה. וגם יש"ל דר"ח ור"י לא היו בקיאים בעבור שנם ומ"ש דר"ע לא הניח כמותו בפ"י, הפי' בחכמת העבור :

ובמחכית לא אמר כלום, ה) מ"ש אם הגדול הוא בגליל, יכולים לעבר באיל, ליחא, כיון דאם עברוה בגליל מעוברת כמ"ש במ"ם, ולירושלמי סנהדרין פ"ח ה"ב ומוס' סוף"ב נס תגניה היש חוגו סיל כן, ומשי"כ באיל לף ליעבד לא מהני כמ"ש יבו' שם :

ב) **ומ"ש** דלוד הוא בעבר הירדן, לחמהם דאיל קרי בי רב : נמחי' יח. לה. לוד ואונו הרי בנימין ביהודה וכן מגילה ד. ובירו' הגיל כ"ד קרונות נכנסו לעבר שנה בלוד ומתו ולכן מקרו העבור מיהודה. ומ"ש מפניעית פ"ח, טי' שנות אלי שם ד"ה וביהודה שלוד ביהודה. ג) ופקיעין ודאי היח בגליל :

ד) **ומ"ש** דר"ח ור"י לא ידעו עבור השנה. זה דבר שחי לאפשר לשמוע. ברי"ה יב. חכמי ישראל מונים למכול כר"ח ולחקופה כר' יהושע וחכמי חלים מונים לף למכול כר"י, ובפרקי דר"ח פרקי ר' ז' ח' כרכה בקיעות בחקופות ומולדות ועבור. וברי"ה כה. שלח ר"ג לרי"ו נזדכי עליך שאתה וכו' ביוה"כ שחל בחשבונך. ובהוריות י. אמר ר' יהושע לר"ג כוכב פ' לשבעים שנה עולה וכו' :

סימן צ

ג' שבת צ"ד.

לכבוד בן אחי הרב הגדול
מ' יקותיאל זלמן יחי' רב
בברוקלין.

כ"ת הקשה בספרו של אביו מרן בעהמ הקדוש זי"ע ויעמוד פתח השער ובתחלת דבריו „דבכי יסכר" אדם נתפס שתחלק בין ברכת התורה למקרא בכורים, דבכורים דהקריאה היגה מעשה, הקריאה והבאה בן שמי מלות אבל תורה דאסור ללמוד בלי ברכה הוי הלמוד והברכה מלוה אחת. ותמה מר מ"ם מסמיכה דהיגה מעשה :מ"מ היגה נמנית בפ"ע והיח בכלל מלות הקרבן, ופ"ה בבכורים ניחח דהקריאה היח בכלל הבאה דהח קריאה לית בלח הבאה :

והלוכן שכ' שם דבכי יסכר בכור דחלוי אם מעכב או לא. וכ"כ שם מעין החכמה להגאון רמכי"ל מהמבורג במלות בכורים דף ל"ה מדעת עלמו, ובחמת זה כלל גדול מיסודו של הרמב"ם בספר המלות שורש י"ח, והקושיח מסמיכה שחמה בן במעין החכמה ומחנוסה ובלילה ורקיקה החלילה שהיגן מעכבות ולא נמנו למלות. לק"מ לפמ"ש רמב"ם שם שהם הענין אחד לף שהיגו מעכב לא נמנה בפ"ע ולכן סמיכה ותנופה ובלילה שחלו במעשה הקרבן ולית להן רק עמו הוי ענין אחד, אבל מקרח בכורים שאפשר לקרות פרשת תורמי תובר אבי בלי הבאה הוי שני ענינים, ורמב"ם בעלמו הביח בלילה ותנופה ורקיקה בשורש י"ב וכ' דהיגן נמנין בפ"ע מפני שהן חלקי המלוה וה"ה לסמיכה. וכלל הדבר לרמב"ם, ח) דבר המעכב, אחיד לא נמנה בפ"ע. ב) ומה שהיגו מעכב, (מקרח בכורים, הזכרת יליחת מלרים בליל פסח) נמנה מלוה מיוחדת. ומ"מ אם לפי הענין הוא אחד עם המלוה (סמיכה, הנופה בלילה ורקיקה החלילה) נכלל ונמנה עמה :

ורמב"ן בסוף שורש ו' ובסוף הוספותיו למל"ת הקשה על רמב"ם מק"ם שחרית ומרגית, ותמידים וקסורת בוקר וערב שהן מעכבות אל"ו ופ"ת נמנות לאחת. ונרחה בפעם

כמשם מרמכים משמי שהמשם לחם סיח חלת שבעים :

ועד רשי שבועות כו. דמכרך על סמיכה ותנופה ומי מלים רשיח ממשמש מקרבנות :

ב) **הרב** הגדול ר' משה ילחק קפניפסכמנג מכוסמן העיר לוחי על מחליקה ריף ולחים כים ל : לי זקן ולינו לפי ככודו יכול למחול בחברה על כזיונו ומי תוים רמיג סיג ורמיב סיב כ' הדמות. ולמר רלי לרחים שחסור למחול מקדושין לב: רבה משקי בי הלולה וכן כ' ספה ולמרו לפים סירוב מיעכד לי כמו, והכוונה שהם לינם עושים סירוב יש כזיון ולכן לינקפו, ולין א רלי כי לף לפי ריף שיכול למחול יל שמלנו למחול והקפידו להרחות להם שלח כדין עשו שלח הדרו פני זקן :

ולכאורה ק' דרמכים פיח מנוה היו כתב כפי ריף שהדין שהוב ושיבר לזקן להחבוה בהשבח חברם וכפשיי מחים כ' דחים חסור למחול על כזיונו וכיב שם כים בשם רלכיד וכיב כין ריה ח. ומי יוין דמיב שעוף ליב בהגיה, וליל דלין כל כזיונות שווים וכמים מו' שבועות ל: ד"ה חבל :

ובזה ניחח מים בשבועות ל: סלי לורבה מרבק וכו' חילה בי מילחה לה ליל ובחוים כיח סיה לינו חייב ליך ולהעיד ומשמע דלם רובה יכול להחבוה וכן כ' מחוים סי' ד סיו לין פריין יכול לכופו, וכיינו משום דלין כלך בזין גמור :

וברוך דלפי' לרחים דלחסור לזקן להחבוה כיינו דוקל בלבדה שהרואים לינ יודעים שהוא מקיים מלוה השבח חברה חבל בשלום מיכרח לכל מוחר ולילי מקדושין מח. כ' ספיל מחריך ריטח רבה מלח שבועת וכם ס. הסיב כ' נחמן פורסח דנונדריחח קל מבידנל שמוסה מעקה וכן בבשבועות יו. כ' שמואל ביל ילחק מרקד לחבלם ליל זירח קל מיכסף ל סכח וכפי רשי ולחייב חבר בו ולחבר לפניי לי שמיחי לפטח ושמיל שביל :

ג) **להרב** המיל מ' לפי מיכמשפשר ימי מכרוקלן — מס שחמה על מרגוס

יוגחן דכרים פלינ ייח כרך ה' וכי ומשלחו מן יקומן ולל יהי' לפלחוי ריומח כהגח רבח רגל למיקום, היפך שכרכח משה מוסכח על יוחנן שמשה לדוקי כבכריח כמ. והכנ לחכמי ישראל כמים בקדושין סו. ומל שוגחו חלו יחמר יוגחן שלח יוכלו לקום כנגדו, ומי' מר שהכוונה, שפי' פלמו פליו שהוח חלל ולמו נשבים בשוויעים ובקדושין סו: כרך ה' חילו לפני חללים שבו מרלה ויים יוגחן כרך ה' חילו חללים, ולכן לין ללמו ממם ומחגדיו לל יקומן :

במרבית זה לל ניחן להחחר כלל, ח) כי פים חם הוח חלל לכחחלה לחסיר לעבוד כמים רמכים פיו מכילחה מקדש סיי. ב) הפלחה כחוטות כג: סודיה מדי וכו. חודיה לחן כ' דכהן גדול חלל מכודמו פסולה ויוחנן הי כיג ולחן שלי פליו ממכום יח: וכמים בשניח קיימן מנחה קפיח, מרלו בכלי חמדה ברכה דף שמיו ושור ספרים. נ) החרנוס יוגחן ליינו מפרש ברך ה' חילו של חללים שבו רק של מעשר מן המעשר :

וכוונת מי לל של מחגנדיו מבני ישראל רק של מלחמתו עם הגוים ונלח לוחם, ומקורו מים בסופה לב. שעמד בח קול חביח קודם הקדשים נלחו פליח דחלו לחגחת קרבח בחמשיוכח, ופיל מלחמתו בשומרון וחגשיוכום עד לוחם כמים ביוסיפין מכיח ובגמ' ליל בחמשיוכום, ולחן שהחמין לחיב חבל לו כבר הי ושמע כיק בקהיק, ויולח חח כבוחים השמרונים ולח הי להם רגל למיקום :

וזה הפרנוס חינו ליוגחן בן מיחל רק לחכם מומחר וכמים מפרשיח מנילה ג. ובלבוח קמלום חיב סי קיט ומוסף המריך שרך חמן כ' וחגרם בקלרא לנליח רלים דף ד. (ומי שפיג ספרים לוח מ' סי ליו) ולילי מפיי ויקרלו כב. כ. וכלו הי גרסו מוביח ולים ל מס נקרבח, סרי שבי לחר החורבן :

סימן צא

(הוספה להמאסף, יו"ד).

א) **ענל** ן תלי שנה ותוכל ומצוך שם
הוא יונק לפסחים, ונכרכה הליחה
לטרפם הכבד ומנרה הסרכת נקליפה (לח
כמעוך), ככתבי:

ב) **אם** ודאי ליט יונק, כ"ת ומ"ך והר
הכרמל מכשירים, ואף שחלקו עליהם,
אך שם מרי' ויו"ד מ' מחיר אחר שלשים ומ'
יום. ודע"ק ס"ק כיו מלבד אחר שלשים ומ'
תוכחת יוסף מנף יע"ג ספק"מ בשם כל גדולי
שתין למרמר על המחיר, ואם תוכל, ויונק
קלת, יש קולות בדע"ק סקי"ם:

ג) **ו"ל** חלוי בלשון בני אדם אין נקרא
בחכ"ם ס"ק ל"ם ולכ"ם קנ"ד ודע"ק
ס"ק כיו ומ':

ד) **אף** שחיטוך ל"ם לכל קליפה מהני דהוי
מעשה דדיוטם כמ' לכ"ם ס"ם ל"ם
לוח ס"ו וכיתי לפרים ותם ויו"ד ל"ם וק'
הרי"ם ג' ד', ומפ תילוק בין פרס לפגל
וכמו שהק' זכמי רלון כ"ב סקי"ת. ובדע"ק
ס"ק ס"ם מלרף זה לפסק וכ"כ במק"ם קל"ג.
ומי' דעת הזכת רדומסק יש ד"ה ומפ שבליה
להחיר פגלים בקליפה וגדול מ' החיר, ומי'
דכרי מלכיהל מ"ב כ"ת לוח ב' ותי"ד מ"ב
ות"ג מ"ת בשם הגאון מקובנא:

ה) **ו"ל** רק סרכת לריאה ל"ם תיפוך לכל
לח לפחר מקיפות, שחילת יפב"ן
מ"ב קמ"ו מחיר סרכת לפומן הלב ומי'
תלכיהל ת"ת מ"ם סד"ם וכת, ומי' כ' ד"ם
ולע"ז וס"ם כ"ג ומי' כ"ד ות"ב כ"ת סוף
לוח ד' ות"ג מ' ותי"ד מ"ד ות"ה סי' ל"ו:

ו) **והטרא** כפגלים רק לפי' רש"י אין
סרכת בלי נקב ולא לפוסי
כמ"ם דע"ק כ"ג וגס"ק שם י' וכוי ס"ם
שמת כפי תו', ואפי' לרש"י שמת לסרפם
לינם סרכת, לו שכבר לינהו עוד פגל מ"ש
ליפות דחלוי בלשון בניח, וכ"כ להקל בפ"ם
דמת קדושים כ"ת ודע"ת תס"ג מפמו, וכ"כ
דע"ק כ"ו ותג"ת מדברי יו"ד ז', וכל מומרת
בפגל רק מדרבנן כמ"ם דפ"ק פי':

ב) **דתן** כתוך ימי המשחה מת לפניו,
ודינו שתיהו מפסיק כמ"ם רמכ"ם
פ"ת מהלל ה"ז ויו"ד שפ"ג ס"ב וכללות
ימי המשחה התחיל להתאבל עם הגוו ותחיו,
ונשתלחי שם יוכל לקבר לפלותו ולמנות ממפס
תפני שהמו היה גדול הכיה כמ"ם מ' רמכ"ת
מקל"ב מוכח כ"י ויו"ד שפ"ה (ודיעב"ת מ"ק
מפופק בזה):

הנה שן להחמיר משום דרמכ"ם פ"ז מהלל
פ"ד ויו"ד שפ"ם ס"ת כ' דכפני
דוקא פלת ידע מחיתה עד שבת שלפ והכת
לת ידע תיכף, ו"ת דמשם הדפר הוא דכיון
שהל עליו התאבלות ת"ת לקלקה כמ"ם מ' ר"י
מינם סי' ל"ת וזה מקור דכרי רמכ"ם והכת
החמן לת הל עליו ולת נתחייב בהבלות,
ובשרת לפמ"ם רמ"ם מ"ק פ"ב סי' פ"ם
ויו"ד שם ס"ם דחלוי שם שתחיל להתאבל
לת ליט מונה ממשם ת"ב הכת דלת
שתפיל, מונה ממשם:

ואיננו חכן ש"ם שפוף מ' ום"ם, שכפ"ת
מכיה דשת רמכ"ם שידיעה לבדה
די שימנה לפלמו, וכפ"ם היה שי רמ"ם
דלולי שהתחיל להתאבל, ושם דשת החפר
שגם כוונת רמכ"ם כרמ"ם וכמ"ם בכ"י (ומי'
סי' הגר"ת לוח ט"ו שזה שי' הרמ"ם וק'
הת שפוף מ' הוא לפחן הרמכ"ם, ופ"ב
כוונתו כי דשת רמכ"ם כרמ"ם בפ"ם דכפני
שתחיל), לשה עשה שני שפיפים ולת פירש
כפ"ת גם תכלי זה שהתחיל להתאבל, וגם
ליו למה עשוה לביי שרמכ"ם ס"ל כן, וגם
כשקבי הדפ"ם תבלות שי ליו לוח וי"ת כי
שהיה מחלוקת הפוסקים לו חלוי בידיעה לבד
לו לריך שתחיל תבלות:

גם כדברי מלכיהל ת"ב ס"ם ליו כי
דרמכ"ד ורמכ"ן תולקים על רמכ"ם
ורמ"ם ותפי' נודע לו טרם כולו הל שתבלים
ג"כ מונה ממשם:

ואמנם נתי רמק"ת מביה בשם שמת
לדקה דנחל הביה הוה דוקא מי
שתוכל תפפיסה הביה ות"כ הכת ן זה
שדר בפני עלמו ליט בגדר לחר לחמו, תבל
מפורש להשך בפ' רמכ"ת ס"ם תפ"ת מונה
בבדק הבית לבי שב"ם דחתי הלשה שמהה
בגדר לחר בפלה לף שהיו תוכל שם, ורלתי
ביד שהול שכ בסדן זה מן שבשת לשה

לינו נגרד ודבריו דומים. ועי"ש כל זה עשוי שכתבתי נגרד תחר תמו:

אבל נגיעת שלמה יורד מיד רכ"ת ורכ"ב מידם דמתן דינו כמקום רחוק שהינו מונח ממהם כמ"ש מ"ק כח: והכא נמי כיון שפ"ע דין לא הי יכול להתאכל לו ומ"ב מוכח למעמו ודפמ"ת. ויש נרון דשאני מקום רחוק שהי מיב מצ"ב חמן שפי לו עמוד מין א מניעה. וגם ק' עליו חמ"ו יו"ד סמ"ב סק"ת דיכול החמן להתחיל למנות תכלית ולמחול על ימי כמשפה ולופר לי חפני כחקנת חכמים (וכפרש כמדיב א שתין נוהגים ז' ימי משפה) ות"ב לא דמי למקום רחוק שאכל פרי ניהו לופר שרולם להתאכל. לך כתבלים נגעימים מ"ת סיניח ז' לוח ד' ד"ם ול"ע חמתמי על דבריו קדמו עי"ש:

מפתחות

חלק אורח חיים

א תפלה לפני כסא.
ב פתיחת ברזא של צנור מים חמים בשבת.
ג הולך בספינה ממערב למזרח אם חייב לשבות כ"ד שעות. (ב) מאין ידעו מתי חצות לילה.
ד רה"ד בזמן שהיו ישראל במדבר.
ה מצות אפריות בחמה.
ו הגעלת כלי פתכות מצומים וכלי אכונית המצאה חדשה.
ז שלהבת חמץ.
ח בענין תע"ל.
ט ק"ש סכו בשמן תרומה וירושלמי.
י רמב"ם נסף מרוסכו.
יא מחולות בימי ספירה בסעודת מצות.
יב השמטת רמב"ם הקישת שופר אינה בלילה.
יג אם יתענה יחזור לשטותו אם מותר לאכול ביה"כ.
יד אם כ"נ השתחוה ביוה"כ.
טו אחרוני ידיחו פת דינם.
טז משלוח מנות במשקה. (ב) מתנות לאביונים בשבת.

חלק יורה דעה

יז תולים חבהמה בשלשלת באויר לשחיטה.
יח עוף ערום רק על כנפו יש נוצות אי מותר לשוחטו.
יט שוחט סביאים לו עוף נגוב אי מבדך על השחיטה. (ב) קנה מגוי ס"ת גוולה אם קוראים ומברכים.
כ בחבלים בנעימים ח"א שו"ת י"א נקבו הדקין.
כא בענין מליחה. (ב) עירו שומן עוף שנתבשל בלי מליחה על שומן אחר.
כב מצות שיש חשש תולעים מילבען.
כג אמן רענעט שמנכנים בו נכינות.
כד מחללי שבת מוכרים בשר אם צריך לתקנם ולהפרישם מאי' טרפות.
כה אם מותר לשלוח עופות שחוטים ע"י משרת גוי במקום מעבר לרבים.
כו טרפון דולרים באי' רבית.
כז מכונה חשמלית לתגלחת.
כח ברמב"ם פ"י מהא"ב נחתך הולד.
כט מקוה ע"י קרח מעשה מכונה.
ל אם יכול למול בנו מנכדית.
לא לב לג מילה בצרפת.
לד נגעים בזה"ז.
לה בענין עבדים.
לו גר כקטן שנולד
לז בכור אחר נפל.
לח פנוי לקברי אבות.
לט אם אשה יכולה לפנות את בעלה מקברו.
מ נתוח למת והוצאת דמו מחשש טרפון. וקבורת הדם.
מא לסטאשוב לבנות בית לשומר על בית קבריות ישן. ועל הכהנים.

חלק אבן העזר

מב אם נשא תחלה אי מחידים לו מאה רבנים.
מג אי הבעל נאמן לענין היתר מאה רבנים.
מד כהן בעל מום אי חייב לגרש אשתו הגיורת.
מה בתוס' יבמות סא. והגאון ואשתרי אשתרי.
מו בענין עגונת.
מז-נב קונטרס עגונות מלחמות העולם. תשו' הגאונים סדוזינסק ולובלין ותה"ג מבריסק.
נג קרושי צחוק.
נד קידושי גר שמל וטבל אם טבל.
נה תכשיטי אלמנה אם שייכים לה.

מפתחות

נו גם בכתב משיסא. (ב) בשמות הגם.
נז נח נט בשמות הגט.
ס ספק מגורשת ניסת.
סא ספק יבמה לשוק.

חלק חושן משפט ועניינים שונים

סב פרעון בשנוי המטבעות. (ב) גול אחריו אם אחר סוכות יכול לומר הרי שלך לפניך.
סג בר מתא אי מעכב על בר מתא אחריתי.
סד ב"ק סח: גול ולא נתיאשו הבעלים.
סה על מנחת חנוך בסרפה אין נטילת נשמה.
סו אונות לשון ארמית.
סז חולין מח: מחט בריאה. (ב) הקדמת ר' נסים גאון ברכות. פסקי תוס' מנחות רל"ד. ושבת קל.
סח תפארת ישראל חולין פ"ג מ"ה אכלה סט. (ב) בחכלים בנעימים ח"ג קי"ח על ניטין סג:.
סט כתולין סג. שלך שולה דגים. (ב) אחרי רבים להטות נגד מחדדי טפי.
ע צפר הגדל בים אי מקבל טומאה.
עא חולין שנשחטו בעורה בנזיר כט: (ב) רמב"ן בראשית דהוחרו לנח בע"ח משום בזכותו נצולו, וק' מדגים.
עב ב"ב יט: רקיק אינו ממעט בחלון. (ב) ריב"ז קבור בטבריא. (ג) סקרוקין בניטין נה:.
עג להה"ג מחבר ס' דם וזבחים על קו' ריש וזבחים.
עד קו' וזבחים צב. תה"ד שלנת בנשבר הציץ.
עה מה בין מקרא בכורים לוודוי מעשר.
עו על ספר זכרון במחלוקת ב"ש וב"ה. (ב) ביבמות כב: אהדדי' לאסורא. (ג) בתוס' חולין יז: ד"ה ודילמא.
עז בחולין ד. חמצן של עובדי עבודה.
עח בקדושין יח: אי מוכרה לקרובים. (ב) אי אשה יכולה למכור עצמה.
עט להה"ג מחבר ס' עבודת לוי בפסחים סה:
פ גנים ועליות לא נתקדשו.
פ כותל מערבי.
פא להה"ג מחבר ס' משמרת מצוח אי סד"א לחומרא אפי' יהי' בספק אם נפטר מחיובו. (ב) בתשו' אודות אחרוני קרפו שבפ"ס בית מאיר. (ג) על השנותיו על סי' ם' הג"ל. (ד) כוונת ה"ה סי"ז משבת הי"ב.
פב בשבועות טז. במדת בית שני.
פג קסרי.
פד שיר של הלוים ברי"ח לא.
פה קושיות שונות: שבת כ. – שם צב. – ניטין יט. כותב על יד העבד – תוס' וזבחים כו. ד"ה שחט – ש"ג ב"מ כו. חצר – רמב"ם פ"ב מתשו' ה"ו ותענית ת. – רמב"ם פ"א ממעשרות ה"ז – חכם צבי קכ"ד אפקעינהו רבנן – אבני נזר יו"ד שי"ג ח' שמן המשחה – תבלים בנעימים ח"ב קפ"ז ב' מראית עין בכלאים.
פו קורא הדורות.
פז המאסף (רשימת אינה דינים באו"ת, יו"ד. ושמות ניטין).
פח (השממה לאה"ע). אי מוגין לגט מכתיבה או מנתינה.
פט (שייכה אחר סי' י"ב) תקיעת שופר ביום. (ב) כרכות סג. עיבור שלם בחו"ל.
צ על ס' דברי ישכר מהגאון מבעזנדין ז"ל. (ב) זקן ואינו למי כבודו. (ג) ת"י ברכת.
צא (הוספת להמאסף יו"ד) סרבא בענל. (ר' שאלה באבלות חתן.

חובתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א